

ISSN: 2672-9490 (print)

จำนวนพิมพ์ 100 เล่ม

ISSN: 2672-9962 (online)

วัตถุประสงค์

เพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการและบทความทวิภาคีหนังสือที่เป็นภาษาไทยและมีข้อค้นพบข้อเสนอแนะที่เป็นนวัตกรรม รวมถึงความคิดริเริ่มที่มีผลกระทบต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติในวงกว้าง อีกทั้งยังมุ่งหมายที่จะเป็นเวทีในการนำเสนอผลงานทางวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสาขาต่าง ๆ และสนับสนุนการศึกษา การสอน โดยเน้นสาขาวิชาพระพุทธศาสนา การบริหารการศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม, ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน และฉบับที่ 4 กรกฎาคม-ธันวาคม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวารสารวิจัยวิชาการ

พระพรหมบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.

ราชบัณฑิต

พระราชปรีดีติกวี, ศาสตราจารย์ ดร.

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพพรเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

พระสุวรณเมธาภรณ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

พระเทพปริยัติเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.

รองอธิการบดีวิทยาเขตนครสวรรค์

ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.กาญจนา เจริญศิริ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพหล สุยะพรหม

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครเดช พรหมกัลป์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ**มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

พระศรีสมโพธิ, ดร.

รองศาสตราจารย์สยาม คำปรีดา

ดร.ภาวราดร แก้วบุตรดี

ดร.ประเวศน์ มหารัตน์สกุล

หน่วยงานภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตระเจริญ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พระเมธาวิเชียร, รองศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ชินันท์ วสินันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.อ. ดร.ทัชชกร แสงทองดี

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภูมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนัญชัย บุญหนัก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลมาศ ปฐมวนิชกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ดร.จรรยาศักดิ์ สุนทรเดชา

บริษัท เอเซีย คอนเน็คท์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด

ฝ่ายจัดการวารสาร

ดร.รัตติยา เหนืออำนาจ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 999 หมู่ 6
ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000 โทรศัพท์ 099-2969229
E-mail: journal.jra@gmail.com
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/index>

จัดพิมพ์โดย ร้านอ่าจ้วน 867/9 ม.9 ต.นครสวรรค์คต อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์ 60000 โทร. 056-331150
E-mail: copy5@hotmail.com

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสารวิจัยวิชาการ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

1. พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พระราชวชิรเมธี, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. พระราชรัตนเวที, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. พระศรีสมโพธิ, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. พระครูนิวริฐศีลขันธ์, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
8. พระมหาสมปурณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
9. พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
10. พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษ ภูริปญโญ, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
11. พระมหาไธ้ ธมฺมเมธี, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
12. ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
13. ศ.ดร.กฤษ เพิ่มทันจิตต์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
14. ศ.ดร.จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
15. รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
16. รศ.ดร.สุรินทร์ นียมมากร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
17. รศ.ดร.ประเทือง ภูมิภัทราคม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
18. รศ.ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
19. รศ.ดร.พิสมัย รัชชนะชัย พูลสุข	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
20. รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลืออง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
21. รศ.ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
22. รศ.ดร.ธงชัย สิงอุตม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
23. รศ.ดร.วรกฤต เกื่อนช้าง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
24. รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
25. รศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
26. รศ.ดร.ณัฏธีร์ ศรีดี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
27. รศ.ชุมพล ปานเกต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
28. ผศ.ดร.สมคิด พุ่มทุเรียน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
29. ผศ.ดร.สุกัญญาณัฐ อบสิน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
30. ผศ.ดร.ศิริโรจน์ นามเสนา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
31. ผศ.ดร.อานนท์ เมธีวรฉัตร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
32. ผศ.ดร.ปฏิธรรม สำเนียง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
33. ผศ.ดร.ผดุง วรรัตนทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
34. ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
35. ผศ.ดร.ขันทอง วัฒนประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
36. ผศ.ศศิภักดิ์ อ่าจ้วย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

37. ดร.สมบัติ นามบุรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
38. ดร.ประเวศน์ มหารัตน์สกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
39. ดร.ภราดร แก้วบุตรดี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
40. ดร.รัตติยา เหนืออำนาจ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

1. พระเมธาวิเชียร, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. ศ.ดร.วัชร งามจิตรเจริญ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. ศ. (พิเศษ) ดร.กาญจนา เจริญชัย	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
4. รศ.ดร.กุหลาบ รัตนสังสรรค์	มหาวิทยาลัยบูรพา
5. รศ.ดร.สุวิญ รัตภัย	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
6. รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
7. รศ.ดร.ธานี เกสทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
8. รศ.ดร.อุทัยวรรณ ภูเทษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
9. รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
10. รศ.ดร.ชนินทร์ วสันนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
11. รศ.ดร.ช่วงโชติ พันธุ์เวช	นักวิชาการอิสระ
12. รศ.ดร.พฤทธ์สรรค์ สุทธิไชยเมธี	มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
13. รศ.ดร.สุรีย์พงศ์ โพธิ์ทองสุนันท์	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
14. รศ.พ.ต.อ. ดร.ทัชชกร แสงทองดี	โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน
15. รศ.ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
16. รศ.ดร.โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
17. ผศ.ดร.ศศิธร วชิรปัญญาพงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
18. ผศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
19. ผศ.ดร.ยุวดี วิทย์พันธ์	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
20. ผศ.ดร.นันทนา อุ่นเจริญ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
21. ผศ.ดร.เนติรัฐ วีระนาคินทร์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
21. ผศ.ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
22. ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
23. ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
24. ผศ.ดร.ธัญชัย บุญหนัก	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
25. ผศ.ดร.วิมลมาศ ปฐมวิมลกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
26. ผศ.ดร.ภูริวัฒน์ คิมภักภาพพัฒน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
27. ผศ.ดร.กิตติพงษ์ โสภณธรรมภาน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
28. ผศ.ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
29. ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
30. ผศ.ดร.ประภัสสร วรรณสถิตย์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
31. ผศ.ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
32. ผศ.ดร.กฤษณะ ดาราเรือง	มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
33. ผศ.ดร.จาร์วรรณ พลอยดวงรัตน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง
34. ผศ.ดร.พรรณอร วันทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
35. ผศ.ดร.คุณากร กรสิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
36. สิบบอก ดร.เศรษฐวัสส์ พรหมสิทธิ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
37. ดร.อัคนันท์ อริยศรีพงษ์	นักวิชาการอิสระ
38. ดร.จินตนาภา โสภณ	ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
39. ดร.ชนิกา แสงทองดี	นักวิชาการอิสระ

40. ดร.พิสิษฐ์ จอมบุญเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
41. ดร.จรูญศักดิ์ สุนทรเดชา	บริษัท เอเชีย คอนเน็คท์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด
42. ดร.สมนึก หงษ์ยิ้ม	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุทัยธานี
43. ดร.วรพล ชินเพชร	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
44. นางสาวอรอนงค์ สรรเสริญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
45. นางสาวโอปอล์ รังสิมันตุชาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาต่างประเทศ

1. ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.กาญจนา เภารังษี	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์พงศ์ โพธิ์ทองสุนันท์	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
4. รองศาสตราจารย์ชุมพล ปานเกตุ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฉบับนี้เป็นปีที่ 4 ฉบับที่ 2 กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์เพื่อคัดเลือกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์ และคุณภาพมากที่สุด เพื่อตีพิมพ์ และเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการที่มีข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะที่เป็นนวัตกรรม รวมถึงความคิดริเริ่มที่มีผลกระทบต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติ และเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ โดยฉบับนี้เน้นการนำเสนอบทความวิจัย บทความวิจัยอันประกอบด้วยบทความวิจัย 20 บท บทความวิชาการ 5 บท และบทวิจารณ์หนังสือ จำนวน 1 บท ดังนี้

พระครูนิวริฐธรรมานุศาสน์, พระราชวชิรเมธี (วีระ วรปญฺโญ), พระมหาอดุล อดุลโธ และนิพนธ์ ชาวเอี่ยม บทความวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4” พบว่า 1) รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วย 1) ด้านวิชาการ จัดทำแผนการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนการสอน มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม 2) ด้านงบประมาณ มีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณและการเงิน จัดสรรงบประมาณเพื่อการนิเทศ แนะแนว มีระบบการตรวจสอบอย่างถูกต้องและเป็นธรรม จัดทำแผนการบริหารวิชาการแบบบูรณาการไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 3) ด้านงานบุคคล มีระบบการกำหนดคุณสมบัติบุคลากรของโรงเรียนตามความสามารถ มีการวางแผนการพัฒนาและบริหารจัดการบุคลากร มีระบบพัฒนาครู มีแผนการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับการติดตามประเมินผล มีกลยุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการมีส่วนร่วม 4) ด้านงานทั่วไป มีความเอื้ออาทรต่อกันกับเพื่อนร่วมงานและให้บริการทุกคนที่เข้ามาใช้บริการด้วยความจริงใจ มีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการวางแผนเพื่อพัฒนาระบบการทำงานและการบริหารงาน มีกลยุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการระบบงานธุรการให้คล่องตัว มีกลยุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการประชุม และ 2) การประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 พบว่า รูปแบบมีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

พระครูสิริภุญญิต์ ศตสัคโค (ดิษสวรรค์), วิรัช จงอยู่สุข และปฏิธรม สำเนียง
 บทความวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ” พบว่า 1) สภาพการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้แก่ 1.1) การบริหารด้านหลักสูตร 1.2) การบริหารด้านกิจกรรม 1.3) การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ส่วนการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุบูรณาการกับหลักภาวา 4 ประกอบด้วย กายภาวา สีสภาวา จิตตภาวา และปัญญาภาวา 2) รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้แก่ 2.1) การบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย ด้านกายภาวา จัดหลักสูตรสุขภาพกายเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการ ด้านสีสภาวา จัดหลักสูตรการใช้ชีวิตในวัยสูงอายุ ด้านจิตตภาวา จัดหลักสูตรสุขภาพกายเกี่ยวกับอารมณ์ ด้านปัญญาภาวา จัดหลักสูตรการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน เป็นต้น 2.2) การบริหารกิจกรรม ประกอบด้วย ด้านกายภาวา จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพร่างกายผ่านการออกกำลังกาย ด้านสีสภาวา จัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและคนวัยอื่น ด้านจิตตภาวา จัดกิจกรรมนันทนาการ ด้านปัญญาภาวา จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพ 2.3) การบริหารจัดการ ประกอบด้วย ด้านกายภาวา ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีส่วนร่วมกิจกรรมทางศาสนา ด้านสีสภาวา ส่งเสริมบุคลากรและผู้สูงอายุในชุมชนให้มีกิริยา มารยาท และใช้วาจาที่สุภาพเรียบร้อย ด้านจิตตภาวา ส่งเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับผู้สูงอายุมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต และ ด้านปัญญาภาวา ส่งเสริมผู้สูงอายุให้ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาตามหลักภาวา 4 เป็นต้น และ 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า รูปแบบมีความถูกต้องและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

พระครูใบฎีกาภมณฑล เขมโก (ชูโตศรี), วรกฤต เกื่อนช้าง, อานนท์ เมธีวรฉัตร และสุวัฒน์ แจ็งจิต บทความวิจัยเรื่อง “รูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสนศตวรรษที่ ๒๑ สาขาวิชาสังคมศึกษาของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” พบว่า รูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสนศตวรรษที่ ๒๑ สาขาวิชาสังคมศึกษาของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย 1) ควรหมั่นประชุมกันเองนิตย์ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อร่วมกันวางแผนการประชุม วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย อุปสรรค และโอกาสของสาขาเพื่อให้สาขาวิชาสังคมศึกษามีคุณภาพ รวมถึงวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนรายจ่ายประจำปี 2) เมื่อมีการประชุม ขณะประชุมหรือเลิกประชุมแล้ว ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อทำงานอย่างเป็นระบบ เป็นทีมแบบมีส่วนร่วม นำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ด้วยวิธีการวัด ประเมินผล และวิเคราะห์ 3) ไม่ควรบัญญัติสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน ไม่ยกเลิกสิ่งที่ระเบียบหรือกฎที่มีมติส่วนใหญ่ไว้แล้ว 4) ควรให้ความเคารพต่อประธานในที่ประชุม ให้เกียรติความเป็นผู้นำของประธาน และจะต้องทำงานด้วยความเมตตา กรุณาต่อกัน 5) ไม่ควรลู่อำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น คือ ให้ความเหมาะสม ความยุติธรรม แก่ทุกคน และจัดสรรงบประมาณให้ตามความเหมาะสม 6) ควรเคารพซึ่งกันและกัน โดยยึดเนื้อหาที่แท้จริง ต้นแบบทางวัฒนธรรม 7) ควรดูแล รักษา ค้ำครอง ยกย่องคุณความดี ให้ความสำคัญต่อคนดีที่มีคุณธรรมและผลงานดีพร้อมจัดงบประมาณพัฒนา

พระมหาเดชาธร สุภชัยและศิริโรจน์ นามเสนา บทความวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” พบว่า 1) สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกหลวงพระบาง คือ 1.1) พระสงฆ์ขาดองค์ความรู้ในด้านบริหารจัดการเรื่องของโบราณสถาน โบราณวัตถุสถาน ทำให้เกิดทั้งการอนุรักษ์และการทำลายด้วย จึงเป็นเหตุให้เกิดการมีส่วนร่วมน้อยลง 1.2) เครือข่ายความสัมพันธ์ของพระสงฆ์กับภาครัฐ ยังทำงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน 1.3) งบประมาณ ที่ยังไม่ได้เข้ามาสู่พระสงฆ์และการบริหารจัดการ เพราะไปอยู่ในส่วนอื่นแทน และ 1.4) ระบบการบริหารจัดการยังไม่เชื่อมโยงกัน และ 2) แนวทางการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกคือใช้หลัก PPC MODEL ได้แก่ 2.1) P การส่งเสริม (Promotion) 2.2) P จิตสำนึกสาธารณะ (Public Mind) และ 2.3) C การอนุรักษ์ (Conservation) โดยนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ คือ หลักกอธิปนิยธรรม เพื่อให้เกิดการปรึกษาหารือกัน ก่อให้เกิดการอนุรักษ์และสร้างกระบวนการเรียนรู้สืบไป

รุ่งโรจน์ สุทธิสุข และพันนิตา เสือจำศีล บทความวิจัยเรื่อง “ประเมินผลงานและจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพในการพัฒนาระดับคุณภาพผลงานทางวิชาชีพของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี” พบว่า) คู่มือการปฏิบัติงานหลัก พบว่า ควรมีการตรวจทานหรือการพิสูจน์อักษร การอ้างอิงเอกสารไม่ถูกต้องทั้งในส่วนของเนื้อหาและบรรณานุกรม ควรมีความสอดคล้องกันและเป็นไปตามหลักการอ้างอิงที่เป็นสากล อายุของเอกสารไม่ควรเกิน 10 ปี และการเรียบเรียงเนื้อหาสาระไม่เป็นไปตามลำดับ สับสน ไม่ครอบคลุมตามชื่อเรื่อง ขาดความเชื่อมโยงของหัวข้อ 2) ผลงานเชิงวิเคราะห์ พบว่า ควรมีการตรวจทานหรือการพิสูจน์อักษร การวิเคราะห์ข้อมูลไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ รวมถึงสถิติที่ใช้เพื่อนำไปสู่การเสนอผลการวิเคราะห์ไม่เหมาะสม การนำเสนอผลการวิเคราะห์ไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ควรเรียงตามวัตถุประสงค์ รูปแบบการนำเสนอไม่น่าสนใจ การแปลข้อมูลผิดพลาด ควรกระชับ รัดกุมและอ่านเข้าใจง่าย และการใช้คำหรือวลีไม่คงเส้นคงวา 3) ผลงานวิจัย พบว่า ควรมีการตรวจทานหรือการพิสูจน์อักษร การอ้างอิงเอกสารไม่ถูกต้องทั้งในส่วนของเนื้อหาและบรรณานุกรม และเป็นไปตามหลักการอ้างอิงที่เป็นสากล และอายุของเอกสารไม่ควรเกิน 10 ปี การวิเคราะห์ข้อมูลไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ รวมถึงสถิติที่ใช้เพื่อนำไปสู่การเสนอผลการวิเคราะห์ไม่เหมาะสม และขาดการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และ 4) ผลงานในลักษณะอื่น พบว่า มีรูปแบบ/โครงสร้างไม่ถูกต้องครบถ้วนตามหลักวิชาการ การเขียนบรรณานุกรมไม่ถูกต้อง และควรมีการตรวจทาน หรือการพิสูจน์อักษร

ธนิษฐา แก้วปานกันและคณะ บทความวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการกระบวนการผลิต 4M 1E และการจัดกิจกรรมหลัก 5ส. กรณีศึกษา: บริษัท ยาคุลท์ (ประเทศไทย) จำกัด สาขาอยุธยา” พบว่า ปัญหาที่พบ คือ 1) การบรรจุลงภาชนะที่เกินมาตรฐานทำให้เครื่องที่กำลังเดินงานอยู่จะต้องหยุดชะงักลงเพื่อตรวจสอบที่บรรจุเกินมาตรฐานทำให้เสียเวลาในการผลิต และ 2)

การคัดแยกขยะและการกำจัดกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ แนวทางการปรับปรุงโดยการนำทฤษฎี 4M 1E และกิจกรรมหลัก 5ส. เข้ามาใช้ในการแก้ไขปัญหาและเพิ่มผลผลิตของสินค้า พบว่า จาก การปรับปรุงผลผลิตภาพด้านการบันทึกจำนวนที่ผลิตได้ทั้งก่อนและหลังปรับปรุง 1 เดือน ก่อน ปรับปรุงได้เท่ากับ 40,000 หลังทำการปรับปรุง 1 เดือน ได้เท่ากับ 50,000 หรือผลิตได้เป็นอัตรา ร้อยละ 250% สรุปผลการวิจัยจากการปรับปรุงผลผลิตภาพด้านการลดการสูญเสียของผลิตภัณฑ์ บันทึกจำนวนที่ผลิตได้ทั้งก่อนและหลังปรับปรุง 1 เดือนก่อนปรับปรุงได้เท่ากับ 28 หลังทำการ ปรับปรุง 1 เดือน ได้เท่ากับ 12 หรือผลิตได้เป็นอัตราร้อยละ 57.14%

ต้อง พันธงาม, ฌภัทร น้อยน้ำใส และนิรันดร์ คงฤทธิ์ บทความวิจัยเรื่อง “การ วิเคราะห์ศักยภาพเชิงพื้นที่สำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน เขตลุ่มน้ำลำเชียงไกร ตอนล่าง ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์” พบว่า 1) การกระทำความผิดเกี่ยวกับการกักตุนสินค้า ควบคุมและการจำหน่ายสินค้าเกินราคาที่กำหนดสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การกำหนดความผิดมูล ฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 2) กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอก เงินสามารถลงโทษผู้ที่กระทำความผิดฐานฟอกเงินที่ได้รับจากการกระทำความผิดมูลฐาน ทำให้ สามารถขยายขอบเขตการลงโทษทางอาญาได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำความผิดใน รูปแบบองค์กรอาชญากรรม 3) ควรกำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับการกักตุนสินค้าควบคุม และการจำหน่ายสินค้าเกินราคาที่กำหนดที่มีมูลค่าทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตั้งแต่ 500,000 บาทขึ้นไป และมีลักษณะเป็นการค้าเป็นความผิดมูลฐาน และ 4) เสนอให้กำหนดให้การ กระทำความผิดเกี่ยวกับการกักตุนสินค้าควบคุมและการจำหน่ายสินค้าเกินราคาที่กำหนดเป็น ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ปัทมพร นามพระจันทร์และคณะ บทความวิจัยเรื่อง “การปรับปรุงสถานที่จอดรถเพื่อ ความสะดวกของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย” พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็น เพศชาย จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 61.2 และเพศหญิง จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8 ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามนักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 1 จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 67.3 นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 2 จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 3 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 11.2 โดยที่ระดับ Soft Skills ของเยาวชนไทย โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา Soft Skills ของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะที่เป็นปัจจัยที่ในการพัฒนาทั้งทางด้านกาย ด้านอารมณ์ ด้านปัญญาและด้านการบริหารจัดการ ให้รู้และเข้าใจตามความเป็นจริง เพื่อสร้างทักษะที่ติดตัวไปแม้จะ เปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่อยู่ในตัว เพื่อที่จะมั่นใจว่าสามารถทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้ดีในสังคม และ 3) ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา Soft Skills ของเยาวชนไทยในศตวรรษ ที่จะเกิดจากการถ่ายทอดและพัฒนาของคณาจารย์ เยาวชนที่จะเข้ารับการพัฒนา Soft Skills ไม่ ตระหนักสนใจ การสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน

รุ่งทิwa กองสอน บทความวิจัยเรื่อง “ฮาปีท์สกับการศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” พบว่า 1) การจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมได้รับการกำหนดแนวทางมาจากมาตรฐาน ตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้เป็นหลัก ที่มีจุดหมายเดียวกันเหมือนกันที่จะสร้างผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ คุณลักษณะในทิศทางเดียวกันและลักษณะการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับฮาปีท์สระดับปัจเจกระดับกลุ่มฮาปีท์สทางสังคม ซึ่งจะหล่อหลอมเข้าสู่ตัวตนแล้วสะท้อนภูมิหลัง ประสบการณ์ ให้ผู้สอนมีความเชื่อ ความคิด ความรู้สึก พฤติกรรม และลักษณะการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความแตกต่างหรือคล้ายกันแต่ละคนออกไป ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้านความรู้ ความสามารถ ความรู้สึก พฤติกรรม แนวคิด การปฏิบัติของผู้เรียน และ 2) การตีความประสบการณ์ของครูพบว่าการที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่หลากหลายหรือใช้วิธีการเดียวกัน เนื่องจากฮาปีท์สระดับปัจเจก ระดับกลุ่ม และฮาปีท์สทางสังคมที่หล่อหลอมด้วยกฎเกณฑ์หรือความไม่แปลกแยกจนเกิดเป็นรสนิยมที่ผลิตซ้ำ ฉะนั้นการกำหนดเกณฑ์หรือการกำหนดระบบโครงสร้างบางอย่างอาจส่งผลต่อการสร้างสรรค์ของครูในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งต่อผู้เรียน

ศรภกร สวัสดิ์มงคล บทความวิจัยเรื่อง “บทบาทของพนักงานอัยการกับการตรวจสอบในกระบวนการยุติธรรม: ศึกษาเฉพาะการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” พบว่า 1) การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีขึ้นเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพจึงกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ใ้สวนข้อเท็จจริงและส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อันเป็นหลักการดำเนินคดีตามกฎหมาย 2) บทบาทการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการตามหลักสากลรวมทั้งในประเทศไทยเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจที่พนักงานอัยการสามารถจะกลับรอกคดีอาญาก่อนขึ้นสู่ศาล 3) กฎหมายกำหนดให้อัยการสูงสุดฟ้องคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นหลัก แต่อัยการสูงสุดไม่มีอำนาจไต่สวนและไม่มีอำนาจใช้ดุลพินิจในการสั่งคดี และ 4) ให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 โดยให้อัยการสูงสุดเข้ามามีส่วนร่วมในการไต่สวนกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตั้งแต่เริ่มกระบวนการไต่สวน และสามารถใช้อดุลพินิจพิจารณาสั่งคดีตามฐานความผิดที่เห็นสมควร โดยมีคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำหน้าที่ไต่สวนร่วมกับอัยการสูงสุดตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ

สิริรุ่ง สินตะคุ และปวีณี ไพรทอง บทความวิจัยเรื่อง “การศึกษาการนำโทษประหารชีวิตมาปรับใช้กับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา” พบว่า 1) ประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการการลงโทษในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 2) จากการศึกษาเปรียบเทียบการลงโทษประหารชีวิตระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย พบว่า ประเทศอินเดียกำหนดให้ลงโทษประหารชีวิตในคดีที่ข่มขืนเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปี 3) ปัจจุบันการลงโทษประหารชีวิตในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 27) ปี พ.ศ. 2562 กำหนดให้ลงโทษประหารชีวิตเฉพาะกรณีที่ผู้กระทำความผิดทำให้ผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราได้รับอันตรายสาหัสหรือถึง

แก่ความตายเท่านั้น แต่การถูกข่มขืนกระทำชำเราถือเป็นสิ่งที่มีผลกระทบทั้งทางร่างกายและจิตใจ เมื่อถูกข่มขืนกระทำชำเราถือเป็นสิ่งที่ร้ายแรงที่สุดของผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเรา จึงควรกำหนดกฎหมายให้มีโทษที่รุนแรง และ 4) เพื่อเป็นการป้องกันและยับยั้งมิให้เกิดการกระทำผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา จึงเสนอแนะให้มีการนำโทษประหารชีวิตมาปรับใช้กับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

สุกฤตานันท์ รุ่งธนธนา และชัชชนันท์ สิริระเต็มพงษ์ บทความวิจัยเรื่อง “มาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม” พบว่า 1) ระดับมาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การเปรียบเทียบระดับมาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยรายด้านของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจำแนกรายด้านตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ หน่วยงานในองค์การบริหารส่วนจังหวัดและระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกััน มีระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยด้านองค์กร ไม่แตกต่างกัน แต่พบความแตกต่างของระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัย ด้านเครื่องมือที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 เมื่อพนักงานมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน ระดับมาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยด้านองค์กร มีค่าไม่แตกต่างกัน แต่ระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยด้านองค์กร มีค่าแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สุพรรณษา ศรีม่วง, พรรณราย เทียมทัน และทีปพิพัฒน์ สันตะวัน บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มพุทธมณฑลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2” พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีสภาพการดำเนินงานสูงสุด คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านที่มีสภาพการดำเนินงานต่ำที่สุด คือ การคัดกรองนักเรียน 2) แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มพุทธมณฑลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า ควรดำเนินการดังต่อไปนี้ 2.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรมีการจัดทำเครื่องมือสำหรับการเก็บข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบ 2.2) ด้านการส่งต่อนักเรียน ควรสรุปผลและจัดทำระบบฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาต่าง ๆ 2.3) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ การสอนซ่อมเสริม การส่งเสริมความถนัด 2.4) ด้านการส่งเสริมนักเรียน ควรกำหนดกิจกรรมส่งเสริม และปฏิทินปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2.5) ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรมีการประชุมแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองในการคัดกรองนักเรียน

ศุภวรรณ สุธัมมา, ศุภชัย ทวี และสาธิต ทรัพย์รวงทอง บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2” พบว่า 1) ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่

ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.98 ปัญหาสูงสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ปัญหาต่ำสุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมให้ความรู้ครูและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบท ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ครูจัดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในกลุ่มโรงเรียน ทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้าน การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่ หลากหลาย ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรจัดอบรมครูเกี่ยวกับการวิจัย ในชั้นเรียนและจัดเวทีให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จัดอบรมครูเกี่ยวกับการผลิต พัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ครู ผลิต เลือกใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบท มีความทันสมัย ด้านการนิเทศภายใน จัดประชุม วางแผนจัดทำแผนการนิเทศการศึกษา โดยผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมนิเทศแบบกัลยาณมิตร ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้ความรู้เกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพ ภายในให้ครูและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย แต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินการ ติดตาม ตรวจสอบการ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพ

นาฏนวรรษ์ ปาณะวิษุณันท์, สุกัญญาณัฐ อบสิน และพิทยา สุนทรประเวศ
 บทความวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกตามหลัก สาราณียธรรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก ให้ความรู้ ให้คำแนะนำถึงประโยชน์ในการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออก (สาธารณสุข) มีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ (เมตตาวชิกรรม) เน้น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนปลูกฝังให้มีจิตสำนึกรักตนเอง รักครอบครัว รักชุมชน (เมตตานิกรกรรม) 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุน ช่วยเหลือในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (เมตตาทายกรรม) ให้ความรู้แก่ประชาชน เห็นถึงอันตรายจากโรคไข้เลือดออก (เมตตาวชิกรรม) ให้ความรู้เกี่ยวกับการแพร่ระบาด (สาธารณสุข โภคี) มีการประชาสัมพันธ์หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน (เมตตาวชิกรรม) มีการจัดรณรงค์การ กำจัดลูกน้ำยุงลาย 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรให้มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการ สถานการณ์โรคไข้เลือดออกในพื้นที่(เมตตาวชิกรรม) มีการแจ้งยอดผู้ป่วยจากโรคไข้เลือดออกใน หมู่บ้านให้ประชาชนทราบเป็นรายเดือน (ทิวฐิสามัญญตา) ควรให้มีการประชุมประจำเดือนเกี่ยวกับ การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (ศีลสามัญญตา) 4) ด้านการมีส่วนร่วมในประเมินผล ควรให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบข้อมูล มีการสรุปรายงานโรคไข้เลือดออกไปยังหมู่บ้าน ชุมชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อหาแนวทางในการป้องกันและควบคุมโรค (ศีล สามัญญตา)

นิขรา พรสุริวงษ์ บทความวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร” พบว่า บทความวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร และ 2) หาสมการที่สามารถพยากรณ์ความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนปริญญาตรี มัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 265 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์สถิติการถดถอยพหุคูณ แบบ Stepwise ผลการวิจัย พบว่า 1) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวแปรที่นำมาศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าอยู่ระหว่าง .172 ถึง .670 โดยด้านคุณภาพการสอนของอาจารย์ ด้านสภาพแวดล้อมในครอบครัว ด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ด้านพฤติกรรมในการเรียน และด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาคณิตศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนไม่มีความสัมพันธ์ และ 2) ค่าสถิติของตัวแปรในสมการพยากรณ์ ที่ใช้การคัดเลือกตัวแปรด้วยวิธี Stepwise ผลการวิเคราะห์ พบว่าตัวแปรอิสระ 3 ตัว ที่ร่วมกันทำนายตัวแปรตาม (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) สามารถอธิบายตัวแปรตามได้สูงมาก ($R^2 = .680$) เมื่อพิจารณาเฉพาะตัวแปร พบว่าตัวแปรอิสระที่สามารถ อธิบายตัวแปรตามได้ดีที่สุดและมีนัยสำคัญ คือ ด้านคุณภาพการสอนของอาจารย์ ด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ด้านพฤติกรรมในการเรียนและด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน ซึ่งจากตารางข้อมูล สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรูปคะแนนดิบและรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } Y = .648 + .339x_2 + .208x_4 + .156x_5 + .142x_6$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } ZY = .353z_2 + .228z_4 + .178z_5 + .150z_6$$

ธัญญพัทธ์ แสงสีเหลือง, ปพนสรณ์ โปธิพิทักษ์ และทีปพิพัฒน์ สันตะวัน บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬาสังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ” พบว่า แนวทางในการป้องกันตนเองจากปัญหาเสพติดของนักเรียนนายสิบตำรวจ ประกอบด้วย 1) สภาพการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า สภาพการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านกระบวนการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ รองลงมา คือ ด้านกระบวนการติดตามและประเมินผล และด้านที่มีสภาพต่ำสุด คือ ด้านกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ 2) แนวทางการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา มีดังนี้ 2.1) ด้านกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ สถานศึกษามีการบริหารงานตามวงจรการบริหารคุณภาพ (PDCA) มีการวางแผน แต่งตั้ง คณะกรรมการ จัดประชุม ดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามกระบวนการ SWOT หรือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก

2.2) ด้านกระบวนการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ควรมีกระบวนการวิเคราะห์ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมีการวางแผนการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ทั้งทางด้านการจัดการศึกษาและการจัดการกีฬาอย่างเหมาะสม และ 2.3) ด้านกระบวนการติดตามและประเมินผล มีการกำกับ ติดตามการประเมินผลตามรายละเอียดที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ และปรับปรุงพัฒนาการรายละเอียดของการประเมิน เพื่อให้ได้รูปแบบการประเมินมีความเหมาะสมที่สุด

ไชยวิทย์ แจ่มเที่ยงตรง, กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา และชวนชม ชินะตั้งกูร บทความวิจัยเรื่อง “การสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย” พบว่า 1) การสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย มีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนาทีมงานอย่างเป็นระบบ การประเมินผลและการปฏิบัติงาน การเสริมพลังอำนาจให้กับทีมงาน ความร่วมมือในการทำงาน กลยุทธ์ในการสร้างทีมงาน และการเลือกบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน 2) การพัฒนากิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบของการสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย มีทั้งหมด 6 กิจกรรม และ 3) ผลการยืนยันกิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบของการสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องครบคลุม

โชติกา แก่นธिया, พระเทพปริยัติเมธี และสุกัญญาณัฐ อบสิน บทความวิจัยเรื่อง “การแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ โดยการบูรณาการตามหลักเบญจธรรม” พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ ประกอบด้วย 1) ด้านความผูกพัน ควรส่งเสริมความผูกพันในครอบครัวให้กับผู้ต้องขัง ผ่านกิจกรรมเสริมสร้างความรัก ความอบอุ่นและความเข้าใจภายในครอบครัว รวมถึงการบูรณาการหลักธรรมเพื่อยึดเหนี่ยวทางจิตใจ 2) ด้านข้อผูกมัด ควรพัฒนาศักยภาพผู้ต้องขัง เน้นการให้การศึกษา ส่งเสริมการฝึกอาชีพผู้ต้องขังตามถนัด ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน และส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา 3) ด้านการเข้าร่วม เน้นการปรับทัศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้องให้กับผู้ต้องขัง การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้กับผู้ต้องขังที่ใกล้ปล่อยตัวทุกคน และการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนในการดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์ 4) ด้านความเชื่อ ผู้ต้องขังต้องได้รับการพัฒนาจิตใจ เจริญสมาธิภาวนาอย่างต่อเนื่อง เป็นแนวทางในการกล่อมเกล่าจิตใจ ฟันฟู ปรับสภาพจิตใจ และส่งเสริมผู้ต้องขังร่วมกันทำกิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคม 5) ด้านการเรียนรู้ทางสังคมขณะอยู่ในเรือนจำ สอดแทรกหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในทุกกิจกรรมของผู้ต้องขังให้ผู้ต้องขังเกิดความรู้สึกซาบซึ้ง ไม่กระทำความผิดซ้ำอีก มีหลักการในการดำเนินชีวิต รวมถึงการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจในเรื่องของโทษและพิษภัยยาเสพติด

สมบุญ พูลเกลี้ยง, สุกัญญาณัฐ อบลิน และกฤษณ์ สลัดทุกข์ บทความวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะตามหลักสังคหวัตถุธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าม่วง อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (ทาน) ควรดำเนินการจัดหา รักษา และ ซ่อมบำรุง ไฟฟ้าสาธารณะ ถนน ทางเดิน ทางเท้า น้ำประปา การควบคุมอาคาร เพื่อคุณภาพชีวิต และความปลอดภัยให้กับประชาชนในพื้นที่ (สมานัตตตา) 2) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อถถจริยา) ควรส่งเสริมคุณภาพชีวิตในเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้ไร้ที่พึ่ง 3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย (อถถจริยา) ควรมีการเตรียมความพร้อมรับสาธารณภัย มีการป้องกัน ในการแก้ไขปัญหาเสพติดเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน 4) ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว (ทาน) ควรดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านการตลาด การท่องเที่ยว และการประกอบอาชีพให้กับประชาชนในท้องถิ่น 5) ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม (ทาน) ควรดำเนินการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความยั่งยืน และสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในท้องถิ่น (สมานัตตตา) 6) ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น (ทาน) ควรส่งเสริมสร้างสรรค์ และอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาในท้องถิ่น (ปิยวาจา) การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ศิลปะและภูมิปัญญาท้องถิ่น 7) ด้านการบริหารจัดการและการสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ทาน) ควรให้การสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของส่วนราชการ

พระครูพิฑูรนคราภิรักษ์ (อนุชาติ นรินโท) และพระมหาสุเมฆ สมานิต บทความวิชาการเรื่อง “ทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์” พบว่า ทักษะการบริหารที่สำคัญเพื่อเพิ่มประสิทธิผล และประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณสงเคราะห์ และการสาธารณูปการให้มากยิ่งขึ้นซึ่งในพระพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าทรงตรัสถึงหลักปาปนิกรธรรม ประกอบด้วย มิวสัยทัศน์ จัดการดี และมีมนุษยสัมพันธ์ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้การบริหารประสบความสำเร็จ และทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความมั่นคง และยั่งยืนในมิติการบริหารโดยแท้จริง

พลวิชฐ์ หล้ากาศ บทความวิชาการเรื่อง “ประเด็นความท้าทายที่มีต่อบทบาทนักทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต” พบว่า ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางธุรกิจได้เผชิญเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในยุคที่มีพลวัตเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์กร วิถีชีวิต ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้น องค์กรจึงจำเป็นต้องมีอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับตัวต่อการทำงาน ซึ่งผลกระทบต่อกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะฉะนั้นนักทรัพยากรมนุษย์ จำเป็นต้องพบเจอกับความท้าทายทั้งที่มีความเข้มข้นที่มากขึ้น ซึ่งในบทความนี้ได้วิเคราะห์มาดังนี้ รูปแบบการแข่งขันของโลกในยุคดิจิทัล รูปแบบการทำงานในยุคดิจิทัล โลกที่กำลังเข้าสู่

สังคมผู้สูงอายุ การสร้างความผูกพันให้กับองค์กรอย่างยั่งยืน และได้นำเสนอประเด็นความท้าทายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต พร้อมทั้งบทบาทของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ในการรับมือกับความท้าทายในการทำงานในอนาคต ผ่านกระบวนการ การสร้างความเข้าใจในบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลง การสื่อสาร การสร้างระบบความน่าเชื่อถือ การใช้ความคิดสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกัน เพื่อให้องค์กรสามารถอยู่รอดและแข่งขันได้ในอนาคตอย่างเต็มศักยภาพและยั่งยืน

ปัญญาธิสาร องค์ปรัชญากุล และกฤษ เพิ่มพັນจิตต์ บทความวิชาการเรื่อง “นิติศาสตร์กับการครองชีวิตวิถีพุทธเบญจศีล” พบว่า 1) หลักนิติศาสตร์ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมเบญจศีลหรือ ศีล 5 นั้นสรุปว่า นิติศาสตร์หรือกฎหมายนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่มีส่วนมาจัดทำนโยบายสาธารณะในการกำหนดจัดวางระบบระเบียบของสังคมให้มนุษย์มีสิทธิและหน้าที่ในการอยู่ร่วมกันได้ นิติศาสตร์เกี่ยวข้องโดยตรงกับพระธรรมขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แสดงไว้ในส่วนของพระธรรมวินัยหรือศีล ดังจะเห็นจากการบัญญัติกฎหมายอาญาได้นำศีล 5 มาบัญญัติเป็นความผิดที่ต้องรับโทษหากผู้ใดประพฤตผิดศีล 5 นอกจากจะได้รับโทษทางสังคมแล้วยังมีความผิดตามกฎหมายอาญาต้องรับโทษด้วย และ 2) แนวคิดหลักกฎหมายที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับการครองชีวิตวิถีพุทธเบญจศีล คือพระธรรมวินัยขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่แสดงไว้เป็นศีลให้มนุษย์ในกลุ่มชนต่าง ๆ นำไปบริหารจัดการดำรงชีวิตตามวิถีพุทธนั้น ศีล 5 เป็นศีลลำดับเบื้องต้นสำหรับผู้ครองเรือนทั่วไป จะเห็นได้ว่าศีลแต่ละข้อจะแสดงทั้งเหตุและผลด้วยว่าทำไมต้องปฏิบัติตามศีลข้อนั้น ผู้ปฏิบัติได้รับรู้รับฟังจนเกิดการยอมรับและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ทำให้ได้รับผลดีในการครองชีวิตเบื้องต้นได้เป็นอย่างดี ดังนั้นศีลจึงละเอียดกว่ากฎหมายมากนัก เพราะศีลมีผลต่อจิตใจของผู้ปฏิบัติด้วย หากผู้ปฏิบัตินำมาบริหารจัดการชีวิตของตนให้เป็นผู้มีศีล ผู้ปฏิบัติย่อมไม่ทำผิดกฎหมาย ดังกล่าวได้ว่า “เมื่อผู้ปฏิบัติรักษาศีล ศีลก็จะรักษาผู้ปฏิบัติตามวิถีพุทธ”

ศักดิ์ พลเข้ม, พงศภัค พวงทอง และจรรุณี บุญอ่อน บทความวิชาการเรื่อง “ประชาชนกับการมีส่วนร่วมต่อการเมืองการปกครองในท้องถิ่น” พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจต่อการเมืองการปกครองในท้องถิ่นและระดับประเทศ และที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้เป็นอย่างดี การปกครองท้องถิ่นถือว่าเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตยระดับชาติ เพราะการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยในระดับชาติจะประสบความสำเร็จได้ก็จำเป็นต้องอาศัยพัฒนาการของการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นก่อน โดยการสร้างความเข้าใจและการยอมรับจากประชาชนว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเขา นอกจากนี้ การปกครองท้องถิ่นเปรียบเสมือนสถาบันฝึกอบรมประชาชนให้มีความเข้าใจในกระบวนการและกลไกทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะจะช่วยให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้และเกิดความเข้าใจในระบบการเมืองมากยิ่งขึ้น

ภาราตร แก้วบุตรดี, ศศิกิจจ์ อัจฉัย และอาณัติ เดชจิตร บทความวิชาการเรื่อง “ภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์” พบว่า ภาวะผู้นำในยุคโลกาภิวัตน์เกิดจากการเปลี่ยนแปลงมาตามลำดับเริ่มจากยุคสังคมนิยม ยุคสังคมนิยมอุตสาหกรรม ยุคสังคมนิยมข้อมูล ยุคสังคมนิยมความรู้ ยุคของนักคิดนักบูรณาการความรู้ ยุคแห่งการสร้างสภาพแวดล้อมทาง เศรษฐกิจของโลกแบบใหม่ มีการแลกเปลี่ยนความรู้และทัศนคติใหม่ ๆ มีการร่วมมือแก้ปัญหา รวมไปถึงการพัฒนาและปรับปรุงสินค้าผลิตภัณฑ์ และการบริการต่าง ๆ อย่างรวดเร็วในแบบที่ไม่เคยเป็นมาก่อน ดังนั้น ผู้นำจะต้องมีลักษณะเป็นผู้ที่ว่องไวและปรับตัวได้ง่าย สามารถนำพาองค์กรไปสู่การปฏิรูปหรือปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม โครงสร้าง ระบบ และกระบวนการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ความอยู่รอดและความเจริญก้าวหน้าขององค์กรนั่นเอง

พระสันต์ทัศน์ สนิสมบัติ บทความวิชาการหนังสือเรื่อง “มีวัดเป็นรมณีย์ มีกุฏิเป็นที่สบาย” พบว่า สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) เป็นพระมหาเถระผู้มีความเชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนาทั้งความรู้และความสามารถเป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศ หนึ่งในผลงานของท่าน คือ หนังสือที่มีชื่อว่า “มีวัดเป็นรมณีย์ มีกุฏิเป็นที่สบาย” เป็นผลงานที่อธิบายเกี่ยวกับวัดและกุฏิที่อาศัยในอุดมคติทางพระพุทธศาสนา คือ วัดต้องเป็นที่รมณีย์ กุฏิที่พักต้องสบาย พอเหมาะสมควร ท่านได้ให้เหตุผลของการอธิบายไว้ว่า วัดก็ดี กุฏิก็ดี ที่ทายกถวาย วัดต้องเป็นสถานที่ให้สมกับความเป็นวัดที่ควรสมนามว่าเป็นเสมือนอุทยานของใจ ที่อาศัยของพระสงฆ์ คือ กุฏินั้นก็ต้องตั้งอยู่บนความรมณีย์ และต้องไม่อยู่อาศัยเกินความสบายหรืออยู่อย่างหรรษา เพราะความรมณีย์ คือ บรรยากาศของพระพุทธศาสนาเท่าที่ควรจะมีจะเป็น คือ ความสบายครบทั้ง 7 ประการ นั่นเอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัชรเดช พรหมกัลป์)

บรรณาธิการวารสารวิจัยวิชาการ

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	ก
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	ข-ง
บทบรรณาธิการ	จ-ณ
สารบัญ	ด-ท

บทความวิจัย:

รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก สามัญศึกษา กลุ่มที่ 4	
: พระครูนิวริฐธรรมานุศาสน์, พระราชวชิรเมธี (วีระ วรปัญญา), พระมหาอุดร อุตตโรและนิพนธ์ ชาวเอี่ยม	1
รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ	
: พระครูสิริภุญญิทัสน์ ฐตสคฺโค (ดิษสวรรงค์), วิรัช จงอยู่สุข และปฏิธรรม สำเนียง	13
รูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษา ของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	
: พระครูใบฎีกาณทล เขมโก (ชูโตศรี), วรกฤต เกื้อนช้าง, อานนท์ เมธีวรรณ และสุวัฒน์ แจ้งจิต	27
การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	
: พระมหาเดชาธร สุภชโยและศิริโรจน์ นามเสนา	41
ประเมินผลงานและจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพในการพัฒนาระดับ คุณภาพผลงานทางวิชาชีพของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลธัญบุรี	
: รุ่งโรจน์ สุทธิสุข และพนิดา เสือจำศีล	49
การบริหารจัดการกระบวนการผลิต 4M 1E และการจัดกิจกรรมหลัก 5ส. กรณีศึกษา: บริษัท ยาคุลท์ (ประเทศไทย) จำกัด สาขา อยุธยา	
: ธนัญญา แก้วปานกัน, พรชิตา มหาสนิท, พรรณกาญจน์ อัสสาไพโร คุณานันท์ พูลสวัสดิ์, คุณาธิป ตระการจันทร์ และธนพล บรรจงศิลป์	63

การวิเคราะห์ศักยภาพเชิงพื้นที่สำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่าง ยั่งยืน เขตลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ : ต้อง พันธงาม, ณภัทร น้อยน้ำใส และนิรันดร์ คงฤทธิ์	71
การปรับปรุงสถานที่จอดรถเพื่อความสะดวกของพนักงานองค์การบริหารส่วน ตำบลบึงคำพร้อย : ปัทมพร นามพระจันทร์, ณัฐมน ยิ้มปาน, รัฐพร กำหัด, ธมนวรรณ อัมระपाल, ปฎิภาณ ชินโชติกร และปิยะพัฒน์ พลายแก้ว	85
ฮาพิทส์กับการศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของครูระดับการศึกษาชั้น พื้นฐาน : รุ่งทิวา กองสอน	95
บทบาทของพนักงานอัยการกับการตรวจสอบในกระบวนการยุติธรรม: ศึกษา เฉพาะการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง : ศรากร สวัสดิ์มงคล	109
การศึกษาการนำโทษประหารชีวิตมาปรับใช้กับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา : สิริรุ่ง สินตะคุ และปวีณี ไพรทอง	121
มาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยของพนักงานองค์การบริหารส่วน จังหวัดนครปฐม : สุกฤตดาณัท รุ่งชนธนา และชัชชนันท์ สิริระเต็มพงษ์	135
แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มพุทธ มณฑลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 : สุพรรณษา ศรีม่วง, พรรณราย เทียมทัน และทีปพิพัฒน์ สันตะวัน	143
แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 : ศุภวรรณ สุธัมมา, ศุภชัย ทวี และสาธิต ทรัพย์รวงทอง	153
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกตามหลัก สาธารณสุขของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ : นาฏนวรรณ์ ปาณะวิษณุพันธ์, สุกัญญาณัฐ ออบสิน และพิทยา สุนทรประเวศ	167

ปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ	: นิษรา พรสุริวงษ์	177
แนวทางการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬาสังกัด มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ	: ธีัญญพัทธ์ แสงสีเหลือง, ปพนสรรงค์ โพธิพิทักษ์ และทีปพิพัฒน์ สันตะวัน	187
การสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย	: ไชยวิทย์ แจ่มเที่ยงตรง, กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา และชวนชม ชินะตั้งกูร	201
การแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ โดยการบูรณาการตามหลักเบญจธรรม	: โชติกา แก่นธिया, พระเทพปริยัติเมธี และสุกัญญาณัฐ ออบสิน	215
ประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะตามหลักสังคหวัตถุธรรมขององค์การบริหาร ส่วนตำบลท่าจั่ว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์	: สมบุญ พูลเกลี้ยง, สุกัญญาณัฐ ออบสิน และกานท์ สลัดทุกข์	225
บทความวิชาการ:		
ทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์	: พระครูพิชุนคราภิรักษ์ (อนุชาติ นรินโท) และพระมหาสุเมฆ สมานิติ	235
ประเด็นความท้าทายที่มีต่อบทบาทนักทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต	: พลวศิษฐ์ หล้ากาศ	251
นิติศาสตร์กับการครองชีวิตวิถีพุทธเบญจศีล	: ปัญมณีสาร์ องค์กรปรัชญากุล และกฤษ เพิ่มทันจิตต์	261
ประชาชนกับการมีส่วนร่วมต่อการเมืองการปกครองในท้องถิ่น	: ศักดา พลเข้ม, พงศภัก พวงทอง และจารุณี บุญอ่อน	269

ภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์

: ภาราตร แก้วบุตรดี, ศศิกิจจ์ อ่ำจ้อย และอาณัติ เดชจิตร

283

บทวิจารณ์หนังสือ:

มีวัดเป็นรมณีย์ มีกุฎเป็นทีสบาย

: พระสันต์ทัศน์ สิ้นสมบัติ

297

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิจัยวิชาการ

304

แนวปฏิบัติในการเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อลงตีพิมพ์

305

หนังสือขอส่งบทความเพื่อพิจารณาการตีพิมพ์ในวารสารวิจัยวิชาการ

323

ใบสมัครสมาชิก

324

รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4

The Development Model of Buddhist Administration and Management
Phrapariyattidhamma School, General Buddhist Scripture Education
Group 4

พระครูนิวริฐธรรมานุศาสน์¹, พระราชวชิรเมธี (วีระ วรปญโญ)², พระมหาอุดร อุตฺโตโร³
และนิพนธ์ ชาวเอี่ยม⁴

Phrakru Niwitthammanusat, PhraRajVajiramedhi (Weera Worapanyo),
PhramahaUdon Uttaro and Niphon Khaoiam

Received: August 12, 2019

Revised: October 12, 2020

Accepted: October 27, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.26

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี โดยการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ จำนวน 157 รูป สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูป โดยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 รูป/คน และการประเมินรูปแบบ โดยการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 รูป/คน ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วย 1) ด้านวิชาการ จัดทำแผนการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนการสอน มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม 2) ด้านงบประมาณ มีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณและการเงิน จัดสรรงบประมาณเพื่อการนิเทศ แนะแนว มีระบบการตรวจสอบอย่างถูกต้องและเป็นธรรม จัดทำแผนการบริหารวิชาการแบบบูรณาการไว้

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

⁴ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1; Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1

Corresponding Author, e-mail: direk_30@hotmail.com, Tel. 083-4883016

อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 3) ด้านงานบุคคล มีระบบการกำหนดคุณสมบัติบุคลากรของโรงเรียนตามความสามารถ มีการวางแผนการพัฒนาและบริหารจัดการบุคลากร มีระบบพัฒนาครู มีแผนการพัฒนา ระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการติดตาม ประเมินผล มีกลยุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการมีส่วนร่วม 4) ด้านงานทั่วไป มีความเอื้ออาทรต่อกันกับเพื่อนร่วมงานและให้บริการทุกคนที่เข้ามาใช้บริการด้วยความจริงใจ มีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการวางแผนเพื่อพัฒนาระบบการทำงานและการบริหารงาน มีกลยุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการระบบงานธุรการให้คล่องตัว มีกลยุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการประชุม และ 2) การประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 พบว่า รูปแบบมีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, การบริหารจัดการเชิงพุทธ, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

This paper aims to create and evaluate the development model of Buddhist administration and management Phrapariyattidhamma School, general Buddhist scripture education group 4. The research utilized mixed methods by providing the survey forms for 157 samples of the population which concentrate on executives, teachers, and officers along with frequencies, percentages, mean and standard deviation tools. Moreover, the researcher has interviewed 18 significant participants by structured interview. In the meantime, the research provided a focus group between 8 participants and experts. Also, the researcher was processing the pattern by using the focus group among 8 participants and experts. The study found that the development model of Buddhist administration and management Phrapariyattidhamma School, general Buddhist scripture education group 4 consist of first, the academic aspect of the curriculum development scheme, the improvement of learning equality, learning and classroom management and participative management. Second, the budget aspect of dissemination the data of financial and budget management for guidance, examination audit system, create an integrate education administration scheme systematically and frequently. Third, the human resource management aspect of the qualification specific system of school agents by their abilities, the evolution and management of the human resource, the teacher development plans, the development plans for monitoring and evaluation procedure along development strategy participative management. Forth, the general aspect of

generosity among the colleagues and the willingness to serve with sincerity, the plan for developing the work system and administration, the strategy for developing the flexible administrative operation including the conference management. In addition, the assessment of the development model of Buddhist administration and management Phrapariyattidhamma School, general Buddhist scripture education group 4 demonstrated that the model was accurate, suitable and contain the possibility in all dimensions.

Keywords: Development model, Buddhist Administration and Management
Phrapariyattidhamma School, general Buddhist scripture education

บทนำ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาดำเนินงานและการจัดการศึกษาเพื่อการสร้างศาสนทายาทที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันยังไม่ได้มีการกำหนดให้มีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จะมีเพียงการดำเนินงานตามกรอบแนวปฏิบัติของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นสำคัญ อีกทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การพัฒนาไม่เด่นชัดอันเป็นแนวทางของการจัดการศึกษาในบริบทพื้นที่นั้น ๆ เพื่อสร้างศาสนทายาทและดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชุมชนในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2556) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พุทธศักราช 2560-2564) ที่ระบุว่า กรอบแนวคิดและหลักการในการวางแผนที่สำคัญ คือ (1) การรณรงค์และประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม (3) การสนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดการปฏิรูปประเทศ และ (4) การพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สังคม อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข” (หวิณ จำปานิน, 2562) สภาพการพัฒนาการบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 จากระบบการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ก่อให้เกิดปัญหา อย่างมากมายแลต่อเนื่อง วัตถุประสงค์ของการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม (มาตรา 5 และมาตรา 7) (1) เพื่อให้การศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นไปตามหลักพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก โบราณราชประเพณี และสอดคล้องกับการศึกษาของชาติ (2) เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา และมีการรักษาพระธรรมวินัยให้เป็นไปอย่างถูกต้องดีงามโดยเคร่งครัด เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป (3) เพื่อให้พุทธศาสนิกชนนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้อง (สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2562) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นสถานศึกษาที่มีเป้าหมายในการมุ่งพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นพระภิกษุ สามเณรให้เป็นผู้มีคุณธรรม มีความรู้ ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัยเป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนา และเป็นที่น่าชื่นชม นับตั้งแต่ที่ได้มีการก่อตั้งโรงเรียนมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2514 จนถึงปัจจุบัน

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 4 กระจายอยู่ใน 8 จังหวัด ภาคเหนือตอนล่างและภาคกลางตอนบน ครอบคลุมพื้นที่การปกครองคณะสงฆ์ 2 ภาค คือ ภาค 4 และภาค 5 มีจำนวน 25 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 2,543 รูป แยกเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1,832 รูป ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 711 รูป ครูประจำครูพิเศษและเจ้าหน้าที่ 323 รูป/คน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2560) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 มาตรา 6 กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และมีคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) กระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมายทางการศึกษาและระบบการศึกษาที่กระทรวงกำหนด มีการประเมินคุณภาพการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาต้องบริหารให้สอดคล้องกับ “สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติที่ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อให้โรงเรียนได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกันอย่างมีเอกภาพ อีกทั้งเป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษาและทางเลือกที่ดีที่สุดอีกทางหนึ่ง”

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจ ได้ศึกษาเพื่อหาคำตอบว่ารูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ปัจจุบันมีปัญหาเป็นอย่างไรและจะมีแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้อย่างไร และผลการศึกษาคาดว่าจะเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษากลุ่ม 4 ได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างและประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ จำนวน 157 รูป/คน โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 รูป โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 โดยผู้เชี่ยวชาญร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 8 รูป/คน แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 รูป/คน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ผู้วิจัยสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. การสร้างรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วย

1.1 ด้านวิชาการ พบว่า 1) ทาน โรงเรียนควรจัดทำแผนการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนโดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมยึดหลักความต้องการของผู้เรียนชุมชนและสังคมเป็นหลักในลักษณะการให้ตามหลักพุทธธรรม แล้วจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายยืดหยุ่นเหมาะสมกับธรรมชาติ และความต้องการของผู้เรียน สังคมและชุมชน เพื่อให้เข้ากับระบบปัจจุบัน รวมทั้งมีการดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนรูปแบบหลากหลาย เหมาะสมกับโรงเรียน 2) ปิยวาจา โรงเรียนควรมีระบบการส่งเสริมให้ครูได้ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม แล้วจัดระบบการนิเทศ การให้คำปรึกษาและการแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอนของสถานศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน รวมทั้งการส่งเสริมให้ครูผลิตและพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน ให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อถ่ายทอดความรู้ความคิดและแนวปฏิบัติต่อผู้เรียน 3) อุตถจริยา โรงเรียนควรมีการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีเจตคติและพฤติกรรมตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมตามความต้องการของผู้เรียน แล้วมีระบบการส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนโดยสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนการจัด รวมทั้งมีการพัฒนาและบริหารจัดการระบบส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการบริหารงานด้านวิชาการอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง และ 4) สมานัตตตา โรงเรียนควรจัดการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากบุคลากรในโรงเรียนมีน้อยต้องช่วยกัน และควรมีการอบรมครูให้การแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ให้ชัดเจน แล้วมีรูปแบบการสอนแบบเต็มหลักสูตรการเรียนการสอนรายวิชาเป็นไปตามการสอนของครู รวมทั้งมีการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมและควรจัดให้มีการอบรมครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

1.2 ด้านงบประมาณ พบว่า 1) ทาน โรงเรียนควรมีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณและการเงิน ให้บุคลากรโรงเรียนและชุมชนรับทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและความโปร่งใสเหมาะสม แล้วมีระบบการวางแผนออกแบบงานธุรการเพื่อลดขั้นตอนการดำเนินงาน

ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น พร้อมกับระบบการประสานงานและเครือข่ายการศึกษา รวมทั้งการจัดระบบการตรวจสอบการใช้งบประมาณ การเงิน ทรัพย์สิน และรายได้ต่าง ๆ ของโรงเรียน อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 2) ปิยวาจา โรงเรียนควรมีระบบจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินการเกี่ยวกับระบบนิเทศแผนงานวิชาการ และพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับโรงเรียน รวมทั้งการจัดการด้านงบประมาณดำเนินการโดยโดยความร่วมมือของครูทุกรูป/คน ในสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ทั้งนี้เพื่อให้งบประมาณกระจายสู่เป้าหมายเป็นธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุด 3) อัจฉริยา โรงเรียนควรมีการพัฒนาและบริหารจัดการระบบการตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างถูกต้องและเป็นธรรม แล้วมีการพัฒนาและบริหารจัดการบุคลากรของโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการในการสร้างขวัญ กำลังใจ ให้กับบุคลากร ภายใต้หลักพุทธธรรมอย่างต่อเนื่อง และ 4) สมานัตตตา โรงเรียนควรมีการพัฒนาและบริหารจัดการระบบการจัดทำแผนการบริหารวิชาการแบบบูรณาการไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง แล้วมีการพัฒนาและบริหารจัดการตามแผนการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งการเปิดรับนักเรียนได้ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ พร้อมการประสานความร่วมมือและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคลชุมชนองค์กรหน่วยงาน และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3 ด้านงานบุคคล พบว่า 1) ทาน โรงเรียนควรมีระบบการกำหนดคุณสมบัติบุคลากรของโรงเรียนตามความสามารถและความต้องการของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม และผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างต่อผู้ร่วมงานในการวางแผนบุคลากรเพื่อประโยชน์ขององค์กรอย่างแท้จริง รวมทั้งผู้บริหารควรใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ใช้การวางแผนงานพัฒนาและบริหารงานด้านบุคลากร 2) ปิยวาจา โรงเรียนควรมีการวางแผนการพัฒนาและบริหารจัดการบุคลากรตามแผนพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและกระทรวงศึกษาธิการ และควรมีระบบพัฒนาครูให้เกิดทักษะในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 3) อัจฉริยา โรงเรียนควรมีแผนการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับการติดตาม ประเมินผลบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และมีการพัฒนาและบริหารจัดการบุคลากรของโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการในการสร้างขวัญ กำลังใจ ให้กับบุคลากร ภายใต้หลักพุทธธรรมอย่างต่อเนื่อง และ 4) สมานัตตตา โรงเรียนควรมีกลยุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการมีส่วนร่วมในการจัดทำภาระงานสำหรับครูและบุคลากรของโรงเรียน รวมทั้งมีกลยุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการระบบการสรรหา คัดเลือกครูและบุคลากรได้มาตรฐานและตรงตามความต้องการของโรงเรียน

1.4 ด้านงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า 1) ทาน โรงเรียนควรมีความเอื้ออาทรต่อกันกับเพื่อนร่วมงานและให้บริการทุกคนที่เข้ามาใช้บริการด้วยความจริงใจ และมีความสามัคคีต่อกันร่วมมือกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 2) ปิยวาจา โรงเรียนควรมีการวางแผนเพื่อพัฒนาระบบการทำงานและการบริหารงานของสถานศึกษา 3) อัจฉริยา โรงเรียนควรมีกลยุทธ์การพัฒนา

และบริหารจัดการระบบงานธุรการให้คล่องตัว ควรมีก掖ุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการในการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง มีก掖ุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการการจัดภูมิทัศน์โรงเรียนให้มีระเบียบ สะอาด สงบ และสวยงาม รวมทั้งมีก掖ุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการการวางระบบงานวิชาการและการนิเทศงานอย่างต่อเนื่อง และ 4) สมานัตตดา โรงเรียนควรมีก掖ุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการ เกี่ยวกับระบบการดำเนินงานจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน รวมทั้งมีก掖ุทธ์การพัฒนาการบริหารจัดการระบบการประสานงานและเครือข่ายการศึกษา เพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

2. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 พบว่า โดยภาพรวม รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ผู้ประเมินเห็นว่ารูปแบบมีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D.= .66) รูปแบบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับ ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= .64) รูปแบบมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= .68) และรูปแบบมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 นั้น มีการบริหารจัดการเชิงพุทธ ดังนี้

1.1 ด้านวิชาการ พบว่า การบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดทำแผนการพัฒนาหลักสูตร ระบบการส่งเสริมให้ครูได้ศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา โรงเรียนจึงควรมีจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา เพื่อจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น งานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้แบบเรียน งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผลงานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานวางแผนการศึกษาและงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระจินณวัตร กิ่งแก้ว (2555) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลมากด้านการบริหารวิชาการ คือสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ปัจจัยด้านการบริหารงานบุคคลที่ส่งผลมาก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการของโครงการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ปัจจัยด้านการบริหารงบประมาณที่ส่งผลมาก คือ ความโปร่งใสในทางการเงิน การกำหนดรายการและโครงสร้างทางการเงินบัญชีเอกสาร หลักฐาน มีระบบควบคุมการเบิกจ่ายและบริหารจัดการงบประมาณที่ และปัจจัยที่ส่งผลมากด้านบริหารงานทั่วไป คือ มีการวัดและประเมินผลการดำเนินงาน โดยประเมินตามตัวชี้วัด (KPI) และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินสภาพองค์กร

1.2 ด้านงบประมาณ พบว่า แนวทางการปฏิบัติเรื่องงบประมาณเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูล ระบบการจัดการงบประมาณ การพัฒนาและบริหารจัดการระบบการตรวจสอบงบประมาณ และการพัฒนาและบริหารจัดการระบบการจัดทำแผนการบริหาร ได้จัดทำรายละเอียดแผนงบประมาณ แผนงาน งานโครงการให้มีความเชื่อมโยงกับผลผลิตและผลลัพธ์ ตามตัวชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษา พร้อมกับวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน งานโครงการเมื่อเขตพื้นที่การศึกษาแจ้งนโยบาย แผนพัฒนามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการจัดตั้งงบประมาณให้สถานศึกษาดำเนินการจัดทำกรอบประมาณการรายจ่ายระยะปานกลาง (Medium Term Expenditure Framework: MTEF) โดยวิเคราะห์นโยบายหน่วยเหนือที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม วิเคราะห์ผลการดำเนินงานปีงบประมาณที่ผ่านมาของสถานศึกษา เพื่อปรับเป้าหมายผลผลิตที่ต้องการดำเนินการใน 3 ปีข้างหน้า พร้อมกับปรับแผนงาน งานโครงการ และกิจกรรมหลัก ให้สอดคล้องกับประมาณรายได้ของสถานศึกษาทั้งจากเงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ โดยมีเป้าหมายการให้บริการที่สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสมปัด ธนปฎิโย (ฉลอง) (2557) พบว่า ด้านงบประมาณ โรงเรียนต้องวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการเพื่อให้สอดคล้องกับระบบราชการ และวัดต้องจัดหามาสมทบเพื่อให้งานดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

1.3 ด้านงานบุคคล พบว่า การบริหารงานบุคคลนั้นเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องระบบการกำหนดคุณสมบัติบุคลากร การวางแผนการพัฒนาและบริหารจัดการบุคลากรตามแผนพัฒนา แผนการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับการติดตาม ประเมินผล บุคลากร และมีกลยุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการมีส่วนร่วมในการจัดทำภาระงานสำหรับครูและบุคลากร ควรจัดเป็นนโยบาย แผนโครงการระเบียบ และวิธีดำเนินงานเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในองค์กรใดองค์กรหนึ่ง เพื่อให้ได้มาและได้ใช้ประโยชน์ตลอดจนการบำรุงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรด้านมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพและมีปริมาณเพียงพอเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระราชปรียัติวิธาน (สุนทร สุนทรเมธี) (2559) พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 4 ประกอบไปด้วย 1) ขั้นการศึกษาบูรณาการกับศีล สมาธิ ปัญญา ผลที่ได้คือ บุคลากรจะมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง ถูกวิธี และถูกต้องธรรม 2) ขั้นการฝึกอบรมบูรณาการกับศีล สมาธิ ปัญญา ผลที่ได้คือ บุคลากรจะได้รับการปรับพฤติกรรม เพิ่มความมั่นใจ และมีความละเอียดรอบคอบที่มากยิ่งขึ้น และ 3) ขั้นการพัฒนาบูรณาการกับศีล สมาธิ ปัญญา

1.4 ด้านงานทั่วไป พบว่า การบริหารจัดการงานทั่วไปในสถานศึกษา อันเกี่ยวกับการวางแผนเพื่อพัฒนาระบบการทำงาน ควรมีกลยุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการระบบงานธุรการให้คล่องตัว โดยเฉพาะงานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์กับชุมชน งานจัดโครงสร้างองค์กร งานการคมนาคมและขนส่งนักเรียน งานด้านกิจการนักเรียนให้มีความหลากหลายของรูปแบบในการจัดการศึกษาที่ไม่ควรยึดโยงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง และเป็นไปตามขนาดของสถานศึกษาที่มีความ

แตกต่างของบริบททั้ง ในเมืองและชนบท บนพื้นฐานของความพร้อมทั้งด้านครูและบุคลากร เงิน และงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระจิมณวัตร กิ่งแก้ว (2555) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลมากด้านบริหารงานทั่วไป คือ มีการวัดและประเมินผลการดำเนินงาน โดยประเมินตามตัวชี้วัด และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินสภาพองค์กร หรือการวิเคราะห์องค์กรศึกษาและประเมินโรงเรียนโดยวิเคราะห์จากจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของโรงเรียน และพัฒนาคู่มือการพัฒนาในรูปแบบ

2. การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 พบว่า ผู้ประเมินเห็นว่ารูปแบบมีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D.= .66) รูปแบบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับ ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= .64) รูปแบบมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= .68) และรูปแบบมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและได้รับคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มจึงทำให้รูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ออกมาสมบูรณ์ และถูกต้องจึงทำให้ผลออกมาอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูใบฎีกา บุญชู ชูติปญโญ (บุญวงศ์) (2555) พบว่า ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาปัญหาการบริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้การระดมความคิด จากผู้เชี่ยวชาญที่เลือกแบบเจาะจง มานำเสนอสภาพปัญหาการบริหารโรงเรียน 2) การประเมินสมมุติฐานรูปแบบการบริหารโรงเรียน โดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญ 23 รูป/คน มารับทราบสภาพปัญหาในขั้นที่ 1 แล้วขอให้ผู้เชี่ยวชาญเสนอสภาพปัญหาการบริหารโรงเรียน และเสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติม จากนั้นได้เชิญให้ผู้เชี่ยวชาญระดมความคิดปรับปรุงรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา แล้วประเมินผลรูปแบบการบริหารโรงเรียน 3) การทดลองรูปแบบการบริหารโรงเรียนวัดบึงกิตติวิทยา 4) ปรับปรุงรูปแบบเป็นครั้งสุดท้าย จากผลการประเมินและทดลองรูปแบบพบว่ารูปแบบนี้มี ความถูกต้องสมบูรณ์ นำไปปฏิบัติได้และมีประโยชน์ได้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหาร ผู้จัดการ ผู้อำนวยการ สภานักเรียน ฝ่ายงานวิชาการ ฝ่ายงานงบประมาณ ฝ่ายงานบุคคล ฝ่ายการบริหารงานทั่วไป

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

1) กระทรวงศึกษาธิการควรให้การสนับสนุนส่งเสริมในด้าน การกำกับ ตรวจสอบ ติดตามประเมินผล และรายงานผลการใช้งบประมาณ แก่สถานศึกษา ซึ่งควรวิเคราะห์และพัฒนาในการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนตามกรอบทิศทางของความต้องของการบริหารสถานศึกษา

2) กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับ งบประมาณการพัฒนาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม และความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับการวางแผนงานงบประมาณ การจัดองค์กรงานงบประมาณการจัดบุคลากรงาน งบประมาณการอำนวยความสะดวกงานงบประมาณการกำกับดูแลงานงบประมาณให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารตามหลักพุทธวิธีบริหารของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

3) กระทรวงศึกษาธิการควรควรมีการสนับสนุนส่งเสริมด้านสวัสดิการให้กับ บุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เพื่อนำไปสู่ขวัญกำลังใจในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

- 1) โรงเรียนพระปริยัติธรรม ควรส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร ในการให้ความรู้และทักษะการปฏิบัติงาน ตลอดจนการพัฒนาที่ตีต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อประโยชน์ในการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลต่อการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ
- 2) ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมควรใช้มาตรฐานเดียวกันในการปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความลำเอียงและเกิดความยุติธรรมในการปฏิบัติงาน
- 3) โรงเรียนพระปริยัติธรรมควรให้ความรู้เรื่องสิทธิและสวัสดิการ ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรได้นำไปพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- พระครูใบฎีกาบุญชู ชูติปญโญ. (2555). รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. *วารสารการบริหารและพัฒนา*, 4(3), 103-118.
- พระจินฉัตร กิ่งแก้ว. (2555). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนปริยัติธรรมกลุ่มที่ 5 สุ่ความเป็นเลิศ. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- พระมหาสมบัติ ธนปญโญ (ฉลอง). (2557). ยุทธศาสตร์เชิงพุทธในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชปริยัติวิธาน (สุนทร สุนทรเมธี). (2559). พุทธบูรณาการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 4. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภา. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภา.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิก.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2556). *แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ การพัฒนาการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา*. (พุทธศักราช 2553-พุทธศักราช 2562). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2560). *ข้อมูลการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

หวิน จำปานิน. (2562). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูเชิงพุทธบูรณาการของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. (ดุष्ฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุष्ฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ

A Model of the Buddhist Administration in the Elderly Schools

พระครูสิริภุรินิทัศน์ จตสคโค (ดิษสวรรค์)¹, วิรัช จงอยู่สุข² และปฐิธรรม สำเนียง³

Phrakhru Siriphurinithat Thitasaggo (Ditsawan), Wirat Jongyoosuk and

Patitham Samniang

Received: August 27, 2019

Revised: November 13, 2020

Accepted: November 19, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.27

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ และ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นการศึกษาแบบวิธีผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 คน การสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 รูปหรือคน การประเมินรูปแบบกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 30 รูปหรือคน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้แก่ 1.1) การบริหารด้านหลักสูตร 1.2) การบริหารด้านกิจกรรม 1.3) การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ส่วนการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุบูรณาการกับหลักภาวนา 4 ประกอบด้วย กายภาวนา ศีลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา 2) รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้แก่ 2.1) การบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย ด้านกายภาวนา จัดหลักสูตรสุขภาพกายเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการ ด้านศีลภาวนา จัดหลักสูตรการใช้ชีวิตในวัยสูงอายุ ด้านจิตตภาวนา จัดหลักสูตรสุขภาพกายเกี่ยวกับอารมณ์ ด้านปัญญาภาวนา จัดหลักสูตรการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน เป็นต้น 2.2) การบริหารกิจกรรม ประกอบด้วย ด้านกายภาวนา จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพร่างกายผ่านการออกกำลังกาย ด้านศีลภาวนา จัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและคนวัยอื่น ด้านจิตตภาวนา จัดกิจกรรมนันทนาการ ด้านปัญญาภาวนา จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพ 2.3) การบริหารจัดการ ประกอบด้วย ด้านกายภาวนา ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีส่วนร่วมกิจกรรมทางศาสนา ด้านศีลภาวนา ส่งเสริมบุคลากรและผู้สูงอายุในชุมชนให้มีกิริยา

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: Phurinat2511@hotmail.com, Tel 095-4959643

มารยาท และใช้วาจาที่สุภาพเรียบร้อย ด้านจิตภาวนา ส่งเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับผู้สูงอายุมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต และ ด้านปัญญาภาวนา ส่งเสริมผู้สูงอายุให้ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาตามหลักภาวนา 4 เป็นต้น และ 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า รูปแบบมีความถูกต้องและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารเชิงพุทธ, โรงเรียนผู้สูงอายุ

Abstract

This research article aims to study the condition and development of the Buddhist administration in the elderly schools including the evaluating of it. The research utilized a combined methodology by providing the documentary method and interviewed 18 significant participants by the dept interview method. In the meantime, the research provided a focus group with 10 experts, also, the researcher was processing the pattern by using the focus group with 30 experts. This research found that 1) the conditions of Buddhist administration in elderly schools: 1.1) curriculum administration 1.2) activities management aspect 1.3) elderly school management. In this respect, the section of Buddhist administration in elderly schools integrated with the four principles of prayer which include physical development, moral development, emotional development and intellectual development. 2) The Buddhist administration pattern in elderly schools: 2.1) The curriculum administration consisted of physical meditation where the curriculum provided food and nutrition guideline for physical health and the curriculum prepared the course for living in the elderly period. Also, the spirituality aspect organised a physical health course on emotions. In the same way, intellectual prayer provided the seminar for the learners, for example. 2.2) Activity management contained physical meditation that organised activities to encourage physical health through work out. In the prayer aspect, provided activities to connect the elderly with a different generation. Meantime, the spirituality aspect had created recreational activities, also, Intellectual prayer provided rooms to exchange knowledge in promoting health. 2.3) The management aspect consisted of the physical prayer where it encouraged the elderly in the community to participate in a religious spirit. The prayer aspect, encouraging personnel and elders in the communities to behave and polite. The spirituality aspect had promoted inspiration for elders in order to have the motivation for life.

Meanwhile, the wisdom of prayer had encouraged elders to use the wisdom to solve problems along with the principle of four prayers, for instants. Lastly, 3) The evaluation of the Buddhist administration model in the elderly schools had found that the model was beneficial at the highest level and right in notion.

Keywords: Model, Buddhist Administration, Elderly Schools

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) เพื่อการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ โดยแผนฉบับนี้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ผู้สูงอายุเป็นหลักชัยของสังคม” วัตถุประสงค์ของแผนฉบับนี้มี 5 ประการ คือ 1) เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ และมีหลักประกันที่มั่นคง 2) เพื่อสร้างจิตสำนึกให้สังคมไทยตระหนักถึงผู้สูงอายุในฐานะบุคคลที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม และส่งเสริมให้คงคุณค่าไว้ให้นานที่สุด 3) เพื่อให้ประชากรทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมการและมีกรเตรียมความพร้อมเพื่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ 4) เพื่อให้ประชาชน ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ และเอกชน ตระหนักและมีส่วนร่วมในการกิจด้านผู้สูงอายุ และ 5) เพื่อให้มีกรอบและแนวทางการปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุสำหรับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การบูรณาการงานด้านผู้สูงอายุ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2553)

โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะและการศึกษาตามอัธยาศัยของผู้สูงอายุ “ภายใต้แนวคิดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ผ่านการถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบที่ผู้สูงอายุจะได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน เกิดทักษะด้านการดูแลตัวเองและพึ่งพาตัวเองได้ในระดับสูง รวมถึงการพัฒนาความสามารถทางกาย จิต สังคม ปัญญา และเศรษฐกิจ เพื่อให้ผู้สูงอายุเป็น “ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ” (Active Aging) (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร ภาวนา พัฒนศรี และธนิกานต์ ศักดาพร, 2560) จากแนวโน้มที่ประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” อย่างเต็มรูปแบบในปี 2568 ทำให้ทุกภาคส่วนต้องตระหนักถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้น จึงเกิดแนวคิดการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุประจำท้องถิ่น เพื่อช่วยลดปัญหาทางด้านร่างกาย และจิตใจของผู้สูงอายุ การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในระยะแรก อาจเป็นเพียงการรวมกลุ่มพบปะพูดคุยกัน แล้วจึงค่อย ๆ มีรูปแบบชัดเจนขึ้นมีกิจกรรมที่หลากหลายตามความต้องการของผู้สูงอายุหรืออาจเป็นการขยายกิจกรรมจากที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ เสริมสร้างสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม

จากปัญหาของผู้สูงอายุทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวคิดว่าทำการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ” เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุโดยใช้รูปแบบโรงเรียนที่มีรูปแบบและวิชาสอนหลากหลาย นำไปสู่คำถามที่ว่า เนื้อหาของการบริหารด้านหลักสูตร การบริหารด้านกิจกรรม การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ควรครอบคลุมประเด็นใดบ้างจึงจะนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่จริงจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการ พัฒนารูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรทำการศึกษา รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุขั้นที่มุ่งสู่การพัฒนาผู้สูงอายุให้มีศักยภาพ เสริมสร้างคุณค่าทางภูมิปัญญาของผู้สูงอายุให้เป็นที่ประจักษ์และยอมรับ ส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ ดำรงสืบต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบวิธีผสมผสาน (Mixed Method Research) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตภาคเหนือ 4 จังหวัด ได้แก่ นครสวรรค์ อุทัยธานี กำแพงเพชร พิจิตร ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยเลือกโดยยึดหลักกว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยแบ่งออกเป็นจังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิจิตร ดังนั้น จำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 18 คน

ขั้นตอนที่ 2 จากเอกสารและการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ จำนวน 10 รูปหรือคน ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรือคน ผู้ทรงคุณวุฒิ โรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการบริหาร จำนวน 4 คน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบ วิธีดำเนินการวิจัย

1) นำรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากขั้นตอนที่ 2 มาประเมินรูปแบบ ในด้านความถูกต้องของรูปแบบ ความเหมาะสมของ

รูปแบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ แล้วสังเคราะห์ทั้ง 4 ส่วน

2) นำผลการสังเคราะห์มาสร้างเป็นการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 30 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามเกณฑ์ในการคัดเลือกในการตรวจสอบและประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ 4 ด้าน ได้แก่ ความถูกต้องของรูปแบบ ความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และประโยชน์ของรูปแบบ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า ด้านการบริหารหลักสูตร ได้มีการวางแผนและพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบโดยกำหนดกรอบเนื้อหาของหลักสูตรที่เหมาะสมในวัยสูงอายุ ด้านการบริหารกิจกรรม มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมร่วมกันในห้องเรียน การทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์อาชีพ และการบูรณาการกิจกรรมทางศาสนาให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น การทำไข่เค็ม การเข้าวัดฟังธรรม ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านร่างกาย สังคม จิตใจ และปัญญา เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยวิธีพุทธบูรณาการ ตามหลักธรรม ในการดูแลส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ด้วยวิธีพุทธบูรณาการ ตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา เพื่อช่วยในการดำเนินชีวิต คือ กายภาวนา ศิลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา เพื่อผู้สูงอายุสามารถนำมาประพจน์ปฏิบัติใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเอง

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า ด้านการบริหารหลักสูตร มีรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ดังนี้ 1) กายภาวนา โรงเรียนผู้สูงอายุ มีการจัดหลักสูตรเพื่อสุขภาพให้ผู้สูงอายุ เกี่ยวกับการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ หลักสูตรการดูแลสุขภาพช่องปาก หลักสูตรการฝึกอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ หลักสูตรการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและที่พักอาศัยในวัยผู้สูงอายุ ที่จะต้องสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ 2) ศิลภาวนา มีการจัดหลักสูตรการใช้ชีวิตในวัยสูงอายุและแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในวัยสูงอายุ ควรจัดหลักสูตรจิตอาสาเพื่อชีวิตและสังคม เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีในการเป็นจิตอาสา หลักสูตรการออมในวัยสูงอายุ เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ 3) จิตตภาวนา มีการจัดหลักสูตรสุขภาพกายทางอารมณ์ หลักสูตรสุขภาพใจ หลักสูตรการนำหลักศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน ควรจัดหลักสูตรดนตรี/ร้องเพลง เพื่อให้ผู้สูงอายุคลายเหงา 4) ปัญญาภาวนา มีการจัดหลักสูตรการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนในการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เพื่อให้มีการสืบทอดวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการบริหารกิจกรรม มีรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ดังนี้ 1) กายภาวนา มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพร่างกายผ่านการออกกำลังกาย จัดกิจกรรมตรวจสุขภาพของผู้สูงอายุ กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อ

แสดงตนเป็นพุทธมามกะ เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา 2) ศิลภาวณา ได้มีการจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและคนวัยอื่น กิจกรรมการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ กิจกรรมทุกวันธรรมสวนะ ซึ่งประกอบด้วย ทำวัตรสวดมนต์แปล ฟังพระธรรมเทศนา และปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน 3) จิตตภาวณา มีการจัดกิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมธนาการความดี กิจกรรมทุกวันธรรมัสสวนะ กิจกรรมปฏิบัติธรรม ทำบุญทอดกฐิน ทอดผ้าป่า การทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ถือเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ 4) ปัญญาภาวณา ได้มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพ จัดเวทีพบปะ พูดคุย สืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่น แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของผู้สูงอายุ ถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาด้านศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีอยู่ในตัวผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นความรู้ที่มีคุณค่าส่งคมควรนำมาเรียนรู้และสืบทอดต่อไปสู่ผู้สนใจ ด้านการบริหารจัดการ มีรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ดังนี้ 1) ภาวณา มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีส่วนร่วม รักษา ดูแลให้อารงไว้ซึ่งวัฒนธรรมในชุมชน มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัยให้กับผู้สูงอายุ สนับสนุนการสร้างบุคลิกภาพที่ดี 2) ศิลภาวณา มีการส่งเสริมผู้สูงอายุรู้จักการต่อสู้สารกันในสังคม มีการส่งเสริมการพัฒนาศีลธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุยึดหลักความถูกต้องและเป็นธรรมในการดำเนินชีวิต 3) จิตตภาวณา ส่งเสริมแรงจูงใจให้กับผู้สูงอายุมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต ช่วยเหลือผู้อื่น ปฏิบัติสมาธิเป็นประจำ มีจิตสำนึกและยึดหลักในการรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม 4) ปัญญาภาวณา เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุแสดงความคิดสร้างสรรค์ในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาด้านหลักภาวณา 4

3. การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า โดยภาพรวม รูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนผู้สูงอายุ รูปแบบมีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก รูปแบบมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และรูปแบบมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย

1.1 การบริหารด้านหลักสูตร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุจึงต้องกำหนดเป้าหมายให้เหมาะสมกับบริบทของสมาชิกผู้สูงอายุ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา เพื่อให้ร่างกายของผู้สูงอายุแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง สามารถปล่อยวางในสิ่งที่ไม่ใช่ตัวตนของเรา รู้จักการเข้าสังคมกับผู้อื่น ประพฤติตนอยู่ในศีลไม่เบียดเบียนผู้อื่น แบ่งปันทรัพย์สินให้ลูกหลานและให้ทานแก่ผู้ยากไร้ สร้างศรัทธาในตนให้เป็นที่รักที่นับถือของลูกหลานและสังคมในการทำประโยชน์และสร้างคุณงามความดีต่อสังคม และมีอารมณ์สดชื่นตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา รู้เท่าทันโลกและเหตุการณ์ปัจจุบัน ดำเนินชีวิตด้วยสติปัญญา ฟังพาดตนเองได้ อยู่อย่างพอเพียง ไม่ประมาทในการใช้จ่าย รู้จักการออมทรัพย์ และการคบเพื่อนกัลยาณมิตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกันยา วงศ์ชัยวัฒน์ (2561) พบว่า

แนวความคิดพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบตะวันตก คือการพัฒนาชีวิตของบุคคลให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ ความพึงพอใจในชีวิตของแต่ละบุคคล ด้านร่างกาย ให้มีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์สุขภาพอนามัยดีไม่เจ็บป่วยง่าย มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านจิตใจ มีความพึงพอใจในชีวิตของตนรวมถึงการดำรงชีวิตให้มีความสุขและจัดการกับความโศกเศร้า ด้านสังคม ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ภายใต้วัฒนธรรม ค่านิยม ไม่สร้างปัญหาให้แก่สังคม มีครอบครัวที่อบอุ่น เป็นประชากรที่ดีของประเทศ และด้านปัญญา มีการศึกษาดี การได้รับข่าวสาร ประกอบอาชีพที่มีประสิทธิภาพ ใช้จ่ายอย่างประหยัด

1.2 การบริหารด้านกิจกรรม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมที่ทางโรงเรียน ผู้สูงอายุได้จัดขึ้น เหมาะแก่วัยกลางคนจนถึงผู้สูงอายุมากที่สุด กล่าวคือการใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขได้นั้นจะต้องพยายามรักษาระดับของกิจกรรมทางสังคมของตนไว้ กิจกรรมและบทบาทใด ๆ ของบุคคลที่ถูกผลักดันให้เลิกกระทำ จะต้องมิกิจกรรมใหม่ ๆ มาทดแทน หากบุคคลใด สามารถดำรงกิจกรรมทางสังคมของตนไว้ได้ จะเป็นบุคคลที่สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข และเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิต นอกจากนั้นกิจกรรมจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในชีวิตมากยิ่งขึ้น โดยการแนะนำให้ผู้สูงอายุที่รู้สึกเหงาและคิดว่าตนเป็นคนไร้ประโยชน์ ให้เปลี่ยนแปลงทัศนคติของตนเป็นการกลับเข้าสู่ชีวิตสังคม และมีกิจกรรมในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ตามลำดับ ก็จะทำให้สุขภาพร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูโสภณพุทธิศาสตร์ (2562) พบว่า 1) การดำเนินการของโรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุและ เกิดจากพฤติกรรมในการใช้ชีวิต การบริโภคอาหาร และมีกิจกรรมร่วมกันในชุมชน ปราศจากความเครียด ส่งผลต่อสุขภาวะทางด้านร่างกายและจิตใจ 2) การเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ ได้รับการส่งเสริมรูปแบบให้ผู้สูงอายุได้มิกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน โดยมีการสถิติข้อมูล การเปรียบเทียบกิจกรรมระหว่างชุมชนต่างจังหวัดและกิจกรรมชุมชนเมือง ได้นำเอากิจกรรมไปพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบให้เกิดความเหมาะสมต่อผู้สูงอายุ และเป็น การผ่อนคลายความเครียดของผู้สูงอายุจากการอยู่บ้าน โดยไม่มีกิจกรรมใด ๆ 3) การส่งเสริมและการจัดการสุขภาวะ สวัสดิการของผู้สูงอายุ ส่งเสริมเรื่องการรับประทานอาหารให้ถูกสุขลักษณะ จัดกิจกรรมเรื่องการดูแลสุขภาพให้ผู้สูงอายุ ส่งเสริมการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุอย่างน้อยอาทิตย์ละ 2 วันต่อสัปดาห์ ตลอดถึงส่งเสริมให้ครอบครัวได้ตระหนักต่อการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ และการดูแลสุขภาพโดยองค์รวม

1.3 การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ส่วนการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ บูรณาการกับหลักภาวนา 4 ประกอบด้วย กายภาวนา ศิลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การบริหารจัดการของโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้ยึดหลัก 5ก ซึ่งประกอบด้วย 1) กลุ่ม 2) กรรมการ 3) กติกาหรือข้อตกลงร่วมกัน 4) กิจกรรม และ 5) กองทุน จึงทำให้การบริหารจัดการของโรงเรียนผู้สูงอายุ ต้องสร้างกลุ่มของผู้สูงอายุให้เกิดขึ้น ทั้งที่เป็นกลุ่มแกนนำ คณะทำงาน และกลุ่มสมาชิก หรือกลุ่มนักเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นเป้าหมายของการทำงาน ซึ่งขั้นนี้ต้องมีกลยุทธ์ในการสร้างความเป็นกลุ่มก้อนให้หลากหลายวิธี เช่น การเปิดรับสมัครสมาชิกหรือ

นักเรียนผู้สูงอายุ การต่อยอดจากกลุ่มเดิมที่เคยมีอยู่ในชุมชน การสร้างสัญลักษณ์ของความเป็นกลุ่ม ก้อน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุทนต์ อาภากรโ (อบอูน) และคณะ (2556) พบว่า คณะสงฆ์และองค์กรพระพุทธศาสนาในสังคมไทย มีบทบาทหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการพัฒนาสังคม โดยมีเป้าหมายเพื่อการสร้างประโยชน์และความสุขตามแนวพระพุทธศาสนาให้กับผู้คนในสังคม ถึงแม้ว่าพระสงฆ์จะใช้กระบวนการพัฒนาที่แตกต่างกัน เช่น เน้นการส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ การพัฒนาสังคม การเสริมสร้างจริยธรรม การปฏิบัติภาวนา เป็นต้น แต่โดยภาพรวม คือ การพัฒนาให้บุคคลและสังคมได้มีการเรียนรู้จากสิ่งที่ย่อยง่ายไปสู่การมีพฤติกรรมที่เหมาะสม มีจิตใจและสติปัญญาในการพัฒนาตนเองคือการจัดการเพื่อคุ้มครองชีวิตที่ตีร่วมกัน

2. รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย

2.1 การบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย ด้านกายภาวนา จัดหลักสูตรสุขภาพกายเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการ ด้านศีลภาวนา จัดหลักสูตรการใช้ชีวิตในวัยสูงอายุ ด้านจิตตภาวนา จัดหลักสูตรสุขภาพกายเกี่ยวกับอารมณ์ ด้านปัญญาภาวนา จัดหลักสูตรการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน เป็นต้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีรูปแบบที่ดี มีความสัมพันธ์กับบริบทของผู้สูงอายุ จึงทำให้สมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุพอใจในหลักสูตรของโรงเรียนผู้สูงอายุ เพราะช่วยสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น ทางร่างกายก็รู้จักดูแลสุขภาพกายให้สมบูรณ์แข็งแรง ด้านจิตใจ ก็มีจิตใจที่มั่นคง ด้านสังคม ก็มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนในสังคม และมีความสุขกับการเข้าร่วมสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ก็มีความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของยุพิน ทรัพย์แก้ว (2558) พบว่า 1) คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ผ่านหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุพบว่า ร้อยละ 93.33 มีคุณภาพชีวิตที่ดี 2) คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ผ่านหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุทั้ง 4 ด้าน พบว่า (1) ด้านร่างกายผู้สูงอายุมีความรู้ในการดูแลสุขภาพและสามารถดูแลตนเองได้ไม่เป็นภาระของลูกหลานมีสุขภาพกายที่ดีสมบูรณ์แข็งแรงการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังต่าง ๆ อាកาศดีขึ้น (2) ด้านจิตใจผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจมั่นใจความจำและสมาธิดีขึ้น (3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมทำให้ได้เพื่อนรอยยิ้มความสบายใจและความสุขที่ได้ร่วมกิจกรรมจิตอาสาดูแลผู้สูงอายุ (4) ด้านสิ่งแวดล้อมได้รับข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ร่วมกิจกรรมนันทนาการและศึกษาดูงานนอกสถานที่ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้สมาคมสภาผู้สูงอายุในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีจังหวัดนครศรีธรรมราชนำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้กับทุกอำเภอในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2 การบริหารกิจกรรม ประกอบด้วย ด้านกายภาวนา จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพร่างกายผ่านการออกกำลังกาย ด้านศีลภาวนา จัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและคนวัยอื่น ด้านจิตตภาวนา จัดกิจกรรมนันทนาการ ด้านปัญญาภาวนา จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านกิจกรรม มีกิจกรรมที่หลากหลายเข้ากับบริบทของกลุ่มผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุ มีความพอใจในกิจกรรมที่ทางโรงเรียนผู้สูงอายุได้จัดขึ้น ทั้งกิจกรรมที่เข้าร่วมก็พัฒนาร่างกายให้มีสุขภาพแข็งแรง

รู้จักดูแลสุขภาพร่างกายของตนเองมากขึ้น กิจกรรมทางด้านจิตใจ ก็ทำให้ผู้สูงอายุรู้จักผ่อนคลาย ใจดีไม่ยึดมั่นถือมั่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุกรมกิจการผู้สูงอายุ (2559) ที่กล่าวไว้ว่า ประเภทกิจกรรมและตัวอย่างกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่มีการดำเนินการ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีดังนี้ 1) กิจกรรมประเภทส่งเสริมสุขภาพร่างกาย อารมณ์ สังคม ใจดีของผู้สูง วัย กิจกรรมเหล่านี้ด้านหนึ่งมีเป้าหมายในการส่งเสริมให้ผู้สูงวัยได้ออกกำลังกาย อีกด้านหนึ่งเป็นกล ยุทธ์ที่สร้างให้เกิดการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้ความหม่นเศร้าทางด้านจิตใจของผู้สูง วัยได้รับการเยียวยา ฟุ้งฟู ควรคำนึงถึงความพร้อมของสภาพทางร่างกายและความสนใจของ ผู้สูงอายุที่เข้าร่วม

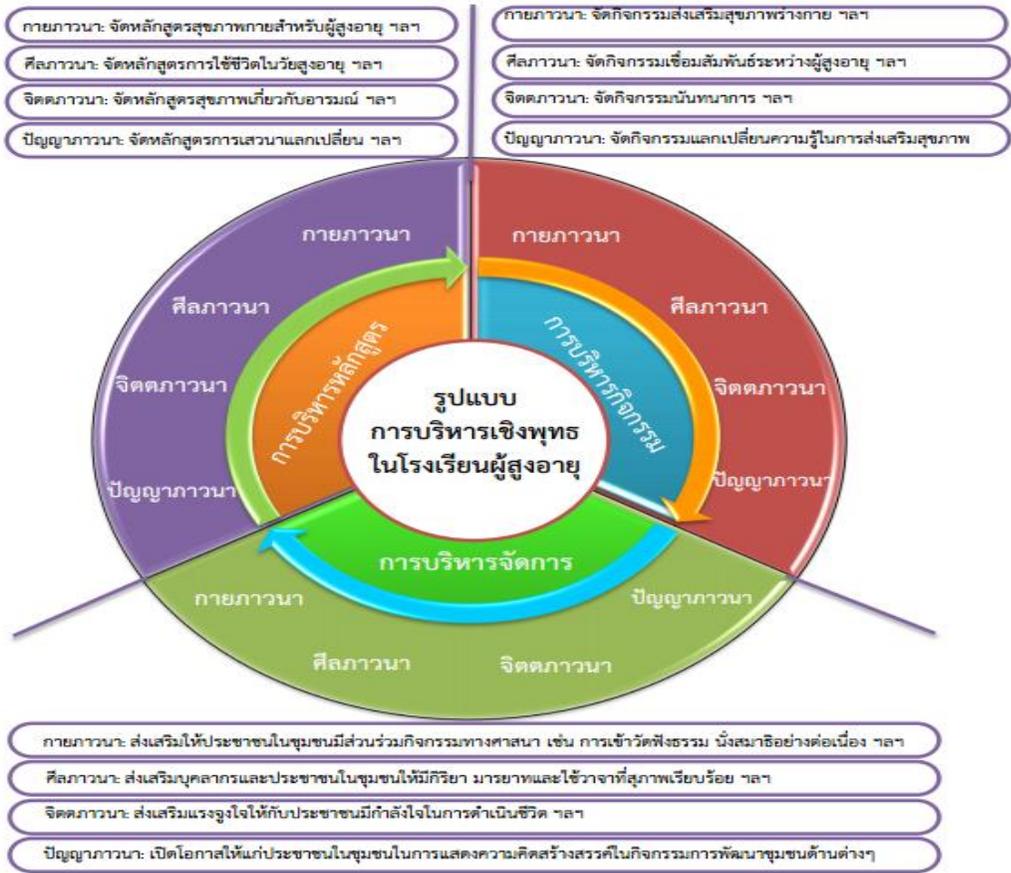
2.3 การบริหารจัดการ ประกอบด้วย ด้านกายภาพ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชน มีส่วนร่วมกิจกรรมทางศาสนา ด้านศิลปกรรม ส่งเสริมบุคลากรและผู้สูงอายุในชุมชนให้มีกิริยา มารยาท และใช้วาจาที่สุภาพเรียบร้อย ด้านจิตวิทยา ส่งเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับผู้สูงอายุมีกำลังใจใน การดำเนินชีวิต และ ด้านปัญญา ส่งเสริมผู้สูงอายุให้ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาตามหลักทฤษฎี 4 เป็นต้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการบริหารจัดการของโรงเรียนผู้สูงอายุ มีกลยุทธ์ในการ บริหารจัดการให้ครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย สังคม ใจดี และสติปัญญา ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพ แข็งแรงดี มีความสามารถในการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้เอง และมีเครือข่ายจัดกิจกรรมที่ เป็นประโยชน์ มีความสุข สนุกสนาน และมีความสามัคคีร่วมมือในการทำกิจกรรมดี ๆ ทำใ้ นักเรียนรู้จักแบ่งปันกัน ทำให้เกิดความรักใคร่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกัน ทำให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการสืบสานวัฒนธรรมและถ่ายทอดภูมิปัญญา ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของภูมิศักดิ์ สนามชัยกุล และคณะ (2557) พบว่า 1) การศึกษาสถานภาพ ศักยภาพ ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุตำบลบ้านตัว ส่วนใหญ่ มีสุขภาพแข็งแรงดี โรคที่เป็นกันมากคือความดันโลหิตสูง มีความสามารถในการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้เองเกือบ ทั้งหมด รวมทั้งสามารถทำงานบ้านได้เอง มีความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐจัดสรรงบประมาณ สนับสนุน กิจกรรมที่ชอบและต้องการให้โรงเรียนจัด คือ การให้ความรู้การดูแลสุขภาพ รองลงมา คือ การตรวจสุขภาพและกิจกรรมนันทนาการ สิ่งที่เป็นความต้องการของผู้สูงอายุมากที่สุด คือ อยากให้โรงเรียนมีสถานที่กว้างขวาง 2) การศึกษาบทบาทของครอบครัว ชุมชน และองค์กรภาครัฐ ในการสนับสนุนผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากครอบครัวมีทั้งด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และดูแลรักษาพยาบาลผู้ป่วย ได้รับความอบอุ่นไม่ถูกทอดทิ้ง ส่วนชุมชนไม่มี โครงการใด ๆ สนับสนุนผู้สูงอายุ ในส่วนงานภาครัฐที่สนับสนุนหลักคือ ศูนย์พัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ที่ 38 และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้ง โรงเรียนและจัดสรรงบประมาณสนับสนุน 3) การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ (ผู้สูงวัย) ตำบลบ้านตัว พบว่า โรงเรียนมีโครงสร้างใหญ่ มีคณะกรรมการจำนวนมาก ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหาร มี 7 ฝ่าย คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ปฏิบัติงาน โดยอาสาสมัคร จำนวน 7 คน รับผิดชอบเป็นครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ ครูผู้ทำกิจกรรม และครูผู้สอน ปัจจัยที่ส่งผลให้โรงเรียนประสบความสำเร็จคือ มีครูที่เกษียณอายุราชการที่มีจิตอาสา มี

ความสามารถเฉพาะตัวมาช่วยปฏิบัติงานอย่างเข้มแข็ง เสียสละ โดยไม่มีค่าตอบแทนใด ๆ มีการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ นักเรียนมีความสุข สนุกสนาน และมีความสามัคคีร่วมมือในการทำกิจกรรมดี ให้นักเรียนนำอาหารมารับประทานร่วมกัน แบ่งปันกัน ทำให้เกิดความรักใคร่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการสืบสานวัฒนธรรมและถ่ายทอดภูมิปัญญา 4) ในการพัฒนาโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนมีปัญหาขาดแคลนงบประมาณ อาคารสถานที่คับแคบ จึงมีการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนและศักยภาพผู้สูงอายุ ส่วนการแก้ปัญหาขาดอาสาสมัคร พบว่า วิธีคัดเลือกนักเรียนที่ศักยภาพ และมีความสามารถได้ผลมากที่สุด รองลงมาคือ ช่วยกันชักชวนคนใกล้ชิด คนรู้จักมาช่วยงาน การกำหนดตัวชี้วัดและพัฒนาแบบประเมินความพึงพอใจ ใช้วิธีการแบบมีส่วนร่วมของครูและนักเรียน ใช้ประเมินก่อนเข้าเรียนและหลังเรียนในแต่ละภาคเรียน

3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า รูปแบบมีความถูกต้องและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและได้คำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม จึงทำให้รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ออกมาสมบูรณ์และถูกต้อง จึงทำให้ผลออกมาอยู่ในระดับมากและมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนันท์ พล โปรเทียรณ์ (2561) พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนสอนดนตรี กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง พบว่า 1) การบริหารจัดการงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก 2) การบริหารจัดการงานงบประมาณ มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก 3) การบริหารจัดการงานบุคคลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก และ 4) การบริหารจัดการงานทั่วไปตามหลักสัปปุริสธรรม 7 มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ” จากการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้สรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

1. ควรมีนโยบาย การพัฒนาการบริหารคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อจัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ของชุมชน ชนบท โดยให้ผู้สูงอายุมีความรู้ มีความสามารถในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนได้ และช่วยพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญมากขึ้น

2. ควรมีนโยบายในการดำเนินการบริหารจัดการสุขภาพของผู้สูงอายุเข้าสู่ภาคปฏิบัติ โดยจัดทำแผนปฏิบัติการ โดยมีการกำหนดโครงการ กิจกรรมดำเนินงาน เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนในเชิงปฏิบัติในการพัฒนาการบริหารจัดการสุขภาพของผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

ผู้วิจัย ได้สรุปข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปปฏิบัติในการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการบริหารกิจกรรม และด้านการบริหารจัดการ จึงพอสรุปเพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ ดังนี้

1. ควรส่งเสริมกิจกรรมการเจริญสมาธิภาวนา เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจให้กับผู้สูงอายุ มีกำลังใจในการปฏิบัติธรรม เพื่อกระตุ้นให้ผู้สูงอายุมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานของตน
2. ควรสร้างเครือข่ายและสร้างกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาการบริหารจัดการสุขภาพของผู้สูงอายุและชุมชนผ่านการปฏิบัติจริงในพื้นที่และระหว่างพื้นที่หรือข้ามพื้นที่ เพื่อการขยายผลการพัฒนาให้กว้างขวางมากขึ้น
3. ควรสร้างฐานการพัฒนาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการสุขภาพในชุมชน เพื่อใช้เป็นปัจจัยนำเข้า เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบสถานะสุขภาพของตนเอง และนำไปสู่การจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2553). แผนผู้สูงอายุฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทพปัญญาวิสัย.
- กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุกรมกิจการผู้สูงอายุ. (2559). *คู่มือผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กันยา วงศ์ชัยวัฒน์. (2561). *แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังเกษียณอายุ*. (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโสภณพุทธศาสตร์. (2562). โรงเรียนผู้สูงอายุ: การจัดการสุขภาพและสวัสดิการผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์*, 6(1), 961.
- พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (อบอูน) และคณะ. (2556). การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการสร้างเครือข่ายองค์กรพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. (รายงานการวิจัย). สำนักสนับสนุนสุขภาพองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.): มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภูมิศักดิ์ สนามชัยสกุล และคณะ. (2557). *รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลบ้านดู่ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบูรณ์*. (รายงานการวิจัย). คณะเทคโนโลยีการเกษตร: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

- ณัฐนันท์ พล โปรเกียรติ์. (2561). รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนสอนดนตรี กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง. (ดุष्ฎิณีพนธ์พุทธศาสตร์ดุष्ฎิณีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุพิน ทรัพย์แก้ว. (2558). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช. (รายงานการวิจัย). นครศรีธรรมราช: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร ภาวนา พัฒนศรี และธนิกานต์ ศักดาพร. (2560). การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุการถอดบทเรียนตัวอย่างที่ดีของโรงเรียนและชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมถ่ายทอดความรู้: กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลห้วยม อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย. (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).

รูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษาของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

The Buddhist Administration Methods Model in Bachelor of Education Program in Social Studies of Mahachulalongkornrajavidyalaya University of Administrators

พระครูใบฎีกาภมณฑล เขมโก (ชูโตศรี)¹ วรภักดิ์ เกื่อนช้าง² อานนท์ เมธีวรฉัตร³ และสุวัฒน์ แจ้งจิต⁴

Phrakhrubaidika Monthon khamago (Chutosri), Worrakrit Thuenchang Anond Metheevarachatra and Suwat Changchit

Received: July 8, 2020

Revised: September 3, 2020

Accepted: September 3, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.28

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตร สร้างรูปแบบพุทธวิธีการบริหารตามหลักสูตร และประเมินรูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตร โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 รูปหรือคน และวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาการสร้างรูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตร โดยการจัดสนทนากลุ่ม จำนวน 9 รูปหรือคน และวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีผู้ประเมินรูปแบบ จำนวน 7 รูปหรือคน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย 1) ควรหมั่นประชุมกันเองนิตย อย่งน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อร่วมกันวางแผนการประชุม วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย อุปสรรค และโอกาสของสาขา เพื่อให้สาขาวิชาสังคมศึกษามีคุณภาพ รวมถึงวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนรายจ่ายประจำปี 2) เมื่อมีการประชุม ขณะประชุมหรือเลิกประชุมแล้ว ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อทำงานอย่างเป็นระบบ เป็นทีมแบบมีส่วนร่วม นำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ด้วยวิธีการวัด ประเมินผล และวิเคราะห์ 3) ไม่ควรบัญญัติสิ่งที่ไม่

¹⁻⁴ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์; Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhonsawan Campus

Corresponding author, e-mail: doctorthan@gmail.com, Tel. 089-1938739

สอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน ไม่ยกเลิกสิ่งที่ระเบียบหรือกฎที่มีมติส่วนใหญ่ไว้แล้ว 4) ควรให้ความเคารพต่อประธานในที่ประชุม ให้เกียรติความเป็นผู้นำของประธาน และจะต้องทำงานด้วยความเมตตา กรุณาต่อกัน 5) ไม่ควรลุอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น คือ ให้ความเหมาะสม ความยุติธรรม แก่ทุกคน และจัดสรรงบประมาณให้ตามความเหมาะสม 6) ควรเคารพซึ่งกันและกัน โดยยึดเนื้อหาที่แท้จริง ต้นแบบทางวัฒนธรรม 7) ควรดูแล รักษา ค้ำครอง ยกย่องคุณความดี ให้ความสำคัญต่อคนดีที่มีคุณธรรมและผลงานดีพร้อมจัดงบประมาณพัฒนา

คำสำคัญ: รูปแบบ, พุทธวิธีการบริหาร, สาขาวิชาสังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

This research paper aims to study, create, and evaluate the Buddhist administration methods model in the Bachelor of Education Program in Social Studies of Mahachulalongkornrajavidyalaya University of Administrators. The research utilized the qualitative approach by divided into 3 steps, first, studied the conditions of the curriculum via an interview with 15 significant participants and analyst the contents. Second, research the creation of the Buddhist administration model through the focus group with 9 participants and analyst the contents. Third, evaluate the Buddhist administration methods model in the Bachelor of Education Program in Social Studies of Mahachulalongkornrajavidyalaya University of Administrators by 7 assessors and utilized descriptive analysis. The result found that the Buddhist administration methods model in the Bachelor of Education Program in Social Studies of Mahachulalongkornrajavidyalaya University of Administrators consisted 1) supposed to do the meeting at least once a month in order to planning and analyst the strength, weakness, difficulties and opportunities of the department. It can be a benefit for the department quality and annual financial. 2) While meeting or at the end of the meeting, the members must listen to the opinions of others in order to work as a systematically and participatory team, also leading the team to the goals that have been set with measurement, evaluation and analysis methods. 3) Must not constitute things that are inconsistent with the way of life at present and not repeal what most regulations or rules have been voted. 4) Supposed to pay respect and honour to the chairman of the meeting and must work with kindness to each other. 5) Should not desire more power whereby to provide justice for all and allocate the appropriate budgets. 6) Be consider respecting each other based on the cultural

model. 7) Must taking care, protected, and praised for virtue also, emphasize the importance of good people with virtue and good works by support budget for development.

Keywords: the Buddhist administration methods model, program in social studies

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศต่าง ๆ ในโลกได้มีการเคลื่อนไหวในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของตน โดยมีกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ขึ้น เพื่อเป็นเป้าหมายและใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทันกับการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีในโลกยุคปัจจุบัน มาตรฐานการเรียนรู้เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงสิ่งที่คาดหวัง หรือจุดหมายปลายทางของการศึกษาว่าอะไรคือสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทุกคนรู้และปฏิบัติได้ เพื่อการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีในสังคม และสำหรับการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป สำหรับประเทศไทยนั้นได้มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและเกณฑ์ในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาให้เป็นมาตรฐาน การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ ประเทศจะเจริญก้าวหน้าต้องอาศัยการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม การพัฒนาในด้านต่างๆ ต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งกว่าทรัพยากรใดๆ แต่คนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีภารกิจหลัก คือ เพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ใฝ่รู้ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีเหตุผล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถบูรณาการพระพุทธศาสนากับการสอนสังคมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในปัจจุบันความท้าทายของสถาบันการศึกษา คือ การสร้างความมั่นใจแก่สังคมว่าสามารถผลิตบัณฑิตและพัฒนาองค์ความรู้ ที่ตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ระดับท้องถิ่น และชุมชน อีกทั้งต้องสร้างขีดความสามารถของประเทศในการแข่งขันระดับสากล อันเนื่องมาจากการรวมตัวของประเทศในภูมิภาคอาเซียน ด้วยความจำเป็นดังกล่าว สถาบันการศึกษาจึงต้องพัฒนา

ระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อใช้ในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบาย เป้าหมาย และมาตรฐานคุณภาพที่กำหนดโดยสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด มาตรฐานตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนี้ช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับเห็นผลคาดหวังที่ต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจนตลอดแนว ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมั่นใจทำให้การจัดทำหลักสูตรในสถานศึกษามีคุณภาพ อีกทั้งยังช่วยให้เกิดความชัดเจนในเรื่องของการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้และยังช่วยแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ ได้ เพราะเป็นตัวสะท้อนคุณภาพมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในการศึกษาถึงกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ และครอบคลุมผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายในระดับการศึกษา อาจกล่าวได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา จะประสบผลสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ความเข้าใจในหลักการบริหารหรือการจัดการ ตลอดจนมีทักษะในการบริหารหรือการจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของแคทซ์ (Robert L. Katz, 1955) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะการบริหารที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีเพื่อให้การดำเนินการบริหารประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้อง มี 3 ทักษะ คือ ทักษะด้านเทคนิควิธี (Technical Skills) ได้แก่ ทักษะทางด้านการวางแผนงานและโครงการ ทักษะการใช้กระบวนการกลุ่ม ทักษะทางด้านการจัดการ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ การให้คำแนะนำการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ความรอบรู้ในงานที่ปฏิบัติ ความเป็นผู้นำ และการศึกษาค้นคว้า ทักษะด้านมนุษย์ (Human Skills) ได้แก่ ความสามารถในการประสานงานกับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาหน่วยงาน ความเป็นกันเองกับผู้ร่วมงาน ปฏิบัติกับผู้ร่วมงานโดยเท่าเทียมกัน ตลอดจนต้องให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงาน และทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) ได้แก่ ความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบายของสถานศึกษาเข้าใจนโยบายการจัดการศึกษาของชาติ สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของหน่วยงาน สามารถวางแผนในการปฏิบัติงาน ใช้เกณฑ์ที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน ทักษะทั้ง 3 ประการนี้ เป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้องให้ความสนใจอย่างยิ่ง เพราะการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะการบริหาร ในการที่จะผสมผสานเพื่อบริหารการศึกษาและในการบริหารการศึกษา ผู้ที่มีอิทธิพลส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา นโยบายต่าง ๆ ของการจัดการศึกษา สถานศึกษาจะนำไปใช้หรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสิ้น ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาไม่เข้าใจในหน้าที่ของตนเอง ไม่ดำเนินการตามนโยบายในการจัดการศึกษาให้ถูกต้อง การบริหารก็จะเกิดความล้มเหลว และเกิดความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา จะเห็นว่าบทบาท ภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษามีมากมาย ดังนั้นทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้องให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จะต้องมีลักษณะ มองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง มุ่งความสำเร็จ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารงานให้มีคุณภาพ สิ่งสำคัญที่สุดคือ ตัวผู้บริหารต้องมีคุณภาพผู้บริหารต้องพัฒนาตนเอง มีความเป็นผู้นำ ต้องนำความเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการใช้ทักษะการบริหารได้เป็นอย่างดี (ไพโรจน์

กลืนกลาย, 2550) ซึ่งทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษานี้ ผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละคน จะมีและใช้ไม่เท่ากัน นำไปสู่ปัญหาในการบริหารสถานศึกษา สถานศึกษาบางแห่งมีการบริหาร เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากเป็นที่เชื่อถือ และศรัทธาจากผู้ปกครองและชุมชน สถานศึกษา บางแห่งขาดประสิทธิภาพในการในการบริหารซึ่งมีปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาดังกล่าวอยู่หลาย ประเด็น แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดอยู่เป็นหนึ่ง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถ ของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละคน ที่จะแสวงหาให้ได้มาซึ่งความรู้ ความสามารถและทักษะเพื่อให้ สามารถบริหารงานอย่างผู้บริหารมืออาชีพได้ (ธีระ รุญเจริญ, 2553)

จากปัญหาที่กล่าวมานั้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องรูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตร พุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อจะได้ทราบปัญหาการบริหารหลักสูตร และนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการ บริหารหลักสูตร อันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนปรับปรุงการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและ ประสพผลสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตร สร้างรูปแบบและประเมินรูปแบบพุทธวิธีการ บริหารหลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสังคม ศึกษา ของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการบริหารบุคลากร 3) ด้านการส่งเสริม วิชาการ 4) ด้านการวัดและประเมินผล และ 5) ด้านการบริหารงบประมาณ ประชากรผู้ให้ข้อมูล สำคัญในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 15 รูปหรือคน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารระดับสูงที่ดำรงตำแหน่ง คณบดี 2) กลุ่มผู้บริหารระดับกลางที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ 3) กลุ่มผู้บริหาร ระดับต้นที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสาขาสังคมศึกษาและกรรมการบริหารหลักสูตรสาขาสังคมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอผลแบบพรรณนา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชา สังคมศึกษา ของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้าน เนื้อหา คือ 1) การบริหารหลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ประกอบด้วย (1) ด้าน หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (2) ด้านการบริหารบุคลากร (3) ด้านการส่งเสริมวิชาการ (4) ด้านการวัดและประเมินผล (5) ด้านการบริหารงบประมาณ และ 2) หลักการบริหารนิยธรรม 7 (ที.ม. (ไทย) 10/68/86) ในขั้นตอนนี้ได้ทำการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อ

สร้างรูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 รูปหรือคน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง ซึ่งประกอบด้วย 1) ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรือคน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน 3) ผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบบันทึกข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอร่างรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา รูปแบบ 1) การบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ประกอบด้วย (1) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (2) ด้านการบริหารบุคลากร (3) ด้านการส่งเสริมวิชาการ (4) ด้านการวัดและประเมินผล (5) ด้านการบริหารงบประมาณ และ 2) หลักการบริหารนิยตรธรรม 7 ประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยคณบดีคณะครุศาสตร์ หัวหน้าภาควิชา อาจารย์ประจำหลักสูตร ผู้บริหาร และอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา รวม 7 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความถูกต้องของรูปแบบ 2) ความเหมาะสมของรูปแบบ 3) ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ 4) ประโยชน์ของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า

1.1 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องเนื่อง ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้สอนและผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือความถนัด เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญ สามารถเลือกวิธีปฏิบัติงานที่เหมาะสม มีความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในการทำงานต้องมีมาตรฐานของวิชาชีพ สามารถผสมผสานศาสตร์ว่าด้วยการสอนกับศิลปะของการสอนเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดประสิทธิผลของการสอนสูงส่ง ในการพัฒนาตนเอง

1.2 ด้านการบริหารบุคลากร

การบริหารงานบุคลากร ของหลักสูตรเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อองค์กร เป็นงานหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งในกระบวนการบริหาร เพราะบุคลากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด เพราะความอยู่รอดขององค์กรขึ้นอยู่กับบุคลากร เพราะการบริหารงานบุคลากรเป็นสื่อกลางในการผสมผสานกับแผนกต่างๆ เพื่อแสวงหาวิธีการ ให้ได้บุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้ามาทำงานในองค์กร เมื่อองค์กรได้บุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าว ย่อมทำให้องค์กรเจริญเติบโตและพัฒนาขึ้น การบริหารบุคลากรสาขาสังคมศึกษา สำหรับบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษา

1.3 ด้านการส่งเสริมงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการในการบริหารของสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับการ พัฒนาการเรียนการสอนของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีการและวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร มีความชัดเจนค่านึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญของ การพัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนการสอน และการจัดประเมินการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม

1.4 ด้านการวัดและประเมินผล

การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการในการจัดเตรียมสารสนเทศสำหรับใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตรทำได้หลายลักษณะ เป็นการพิจารณาองค์ประกอบหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด โดยในการประเมินหลักสูตรจะใช้เครื่องมือชนิดต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการจำแนกโดยยึดระดับของหลักสูตรเป็นเกณฑ์ โดยยึดจุดมุ่งหมายและลักษณะการใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจเป็นเกณฑ์

1.5 ด้านการบริหารงบประมาณ

การบริหารงบประมาณมีส่วนสำคัญที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษาได้สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตรและสถาบันได้ เป็นการวางแผนเรื่องค่าใช้จ่ายในรูปตัวเงิน ประกอบด้วย การจัดเตรียมการ การอนุมัติ และการบริหาร โดยมีการวางแผนในการใช้และจัดสรรเงินงบประมาณไปในแต่ละด้าน และมีการวางแผนการปฏิบัติงานในการใช้จ่ายทรัพยากรนั้น ๆ เพื่อที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเวลาที่เร็วที่สุดและใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด

2. ผลการสร้างรูปแบบพุทธวิธีการบริหารตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศึกษา ทั้ง 5 ด้าน มีรูปแบบบูรณาการตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 ดังนี้

2.1 หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ คือ ผู้บริหารมีการประชุมหลักสูตรสม่ำเสมอ เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและการเปลี่ยนแปลง อย่างน้อย 1 เดือนต่อครั้ง

2.2 พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม คือ ผู้บริหารหลักสูตรเข้าประชุมพร้อมเพรียงกัน ขณะประชุมหรือเลิกประชุม ทุกคน/ฝ่าย ยอมรับมติในที่ประชุม เพราะถือว่าเป็นข้อตกลงในข้อกำหนดนั้น ๆ และถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน

2.3 ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ คือ ผู้บริหารหลักสูตรไม่กำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับด้านการเรียนการสอนของหลักสูตรที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้

2.4 การให้ความเคารพต่อประธานในที่ประชุม คือ ครู อาจารย์ บุคลากร ให้เกียรติประธานที่ประชุม ให้ความเคารพต่อความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ให้เกียรติผู้พูดอย่างมีมารยาท ยอมรับการตัดสินใจ ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของที่ประชุม

2.5 ไม่ลู่อำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น คือ ผู้บริหาร สนับสนุนให้บุคลากร ไม่ทำ ไม่พูด ไม่คิดอะไรตามอำนาจของความต้องการ แต่หากเป็นความก้าวหน้าขององค์กร ผู้บริหารควร สนับสนุน แต่หากเป็นความต้องการส่วนตัวและเกิดผลเสียต่อองค์กร ผู้บริหารควรยับยั้ง และ ส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง

2.6 เคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ ผู้บริหารหลักสูตรให้ความเคารพสักการะแก่สถานที่ ศักดิ์สิทธิ์ โดยสอดแทรกเนื้อหาวิทยาวินัยวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งเคารพประจำท้องถิ่น เช่น หลวง พ่อศรีสวรรค์ วัดนครสวรรค์หรือบุคคลสำคัญในท้องถิ่น เป็นต้น

2.7 ดูแล รักษา คุ่มครองพระสงฆ์และผู้มีศีลธรรม คือ ผู้บริหาร กำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับ หลักพระพุทธศาสนา

3. ผลการประเมินรูปแบบพุทธวิถีการบริหารตามหลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชา สังคมศึกษา พบว่า รูปแบบมีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35, S.D. = 0.49$) รูปแบบมีความ เหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38, S.D. = 0.48$) รูปแบบมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98, S.D. = 0.66$) และรูปแบบมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44, S.D. = 0.42$)

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารตามหลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ เกี่ยวเนื่อง ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้สอนและ ผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือความถนัด เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญ สามารถ เลือกวิธีปฏิบัติงานที่เหมาะสม มีความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในการทำงานต้องมีมาตรฐานของวิชาชีพ สามารถผสมผสานศาสตร์ว่าด้วยการสอนกับศิลปะของการสอนเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดประสิทธิผล ของการสอนสูงสุด ในการพัฒนาตนเอง โดยต้องปฏิบัติตนอย่างมีอาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม และ จรรยาบรรณวิชาชีพ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน จะ เป็นตัวช่วยให้ทราบถึงความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร ซึ่งจะ นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงการบริหารหลักสูตร หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขแผนหรือ วิธีบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของรวงทอง ถาพันธุ์ (2558) พบว่า ด้านบุคลากรจะต้องมีการเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติม ในหลักสูตรต่างๆ ที่ทางองค์กรได้จัดขึ้น เพราะจะทำให้บุคลากรมีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลาในการ พัฒนาตนเอง ในด้านการหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาถ่ายทอดให้แก่ศิษย์นักศึกษา ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่าการบริหารงานบุคลากรของหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มีการเตรียม บุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร จึงดำเนินการโดยการวางแผนงาน เพื่อใช้หลักสูตรอย่างละเอียด รอบคอบและมีขั้นตอน จึงทำให้การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมี

ประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนันต์ เตียวต้อย (2551) พบว่า ด้านการส่งเสริมวิชาการบูรณาการกับการเรียนการสอน ประยุกต์ใช้ความรู้กับชุมชนได้มากขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ได้ส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ เพราะการบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของสถาบันอุดมศึกษา นำไปใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณค่า และมีศักดิ์ศรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพชริน สงค์ประเสริฐ (2550) พบว่า ด้านการวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการในการจัดเตรียมสารสนเทศสำหรับใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตรทำได้หลายลักษณะเป็นการพิจารณาองค์ประกอบหลักสูตรว่า มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด วิธีการตรวจสอบข้อบกพร่องทำได้โดยการเปรียบเทียบความสามารถของผู้เรียนกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การวัดและประเมินผลลักษณะนี้เรียกว่า “การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์” ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การวัดและประเมินผลของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ได้นำเกณฑ์มาตรฐานการวัดและประเมินผลตามที่ สกอ.กำหนด มาเป็นตัววัดและประเมินผล จึงทำให้ได้มาตรฐานเดียวกันทั้งหลักสูตร เพื่อนำผลที่ได้จากการวัดและประเมินมาวางแผนในการใช้หลักสูตร การเตรียมความพร้อมของครูและบุคลากร การนิเทศ การฝึกอบรมและพัฒนาครูและบุคลากรเพิ่มเติมระหว่างการใช้หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเตือนใจ รักษาพงศ์ (2551) พบว่า ด้านการบริหารงบประมาณมีส่วนสำคัญที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษาได้สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตรและสถาบันได้ เป็นการวางแผนเรื่องค่าใช้จ่ายในรูปตัวเงิน ประกอบด้วย การจัดเตรียมการ การอนุมัติ และการบริหาร สามารถนำความรู้ความสามารถนั้นไปประยุกต์ใช้ในงานได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงบประมาณของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มีการวางแผนเรื่องค่าใช้จ่าย ในรูปตัวเงิน มีการแสดงโครงการดำเนินงานทั้งหมดในระยะหนึ่ง เพื่อที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเวลาที่เร็วที่สุดและใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรจันทร์ พรศักดิ์กุล (2550) พบว่า รูปแบบการบริหารงบประมาณของโรงเรียนมีการบริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานแบบเดียวกับสาขาสังคมศึกษาได้ดำเนินการ

2. ผลการสร้างรูปแบบพุทธวิธีการบริหารตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า รูปแบบพุทธวิธีการบริหารตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นั้น โดยทั้ง 6 ด้านมีรูปแบบที่บูรณาการกับหลักอปริหานิยธรรม ดังนี้ 1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ คือ ผู้บริหารมีการประชุมหลักสูตรสม่ำเสมอ เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและการเปลี่ยนแปลง อย่างน้อย 1 เดือนต่อครั้ง 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม คือ ผู้บริหารหลักสูตรเข้าประชุมพร้อมเพรียงกัน เมื่อเลิกประชุม ทุกคน/ฝ่าย ยอมรับมติในที่ประชุม เพราะถือว่าเป็นข้อตกลง ในข้อกำหนดนั้น ๆ และถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ คือ ผู้บริหารหลักสูตรไม่กำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับด้านการเรียนการสอนของหลักสูตรที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ 4) การให้ความเคารพต่อประธานในที่ประชุม คือ ครู อาจารย์ บุคลากร ให้เกียรติประธานที่ประชุม ให้ความเคารพต่อความคิดเห็นซึ่งกัน

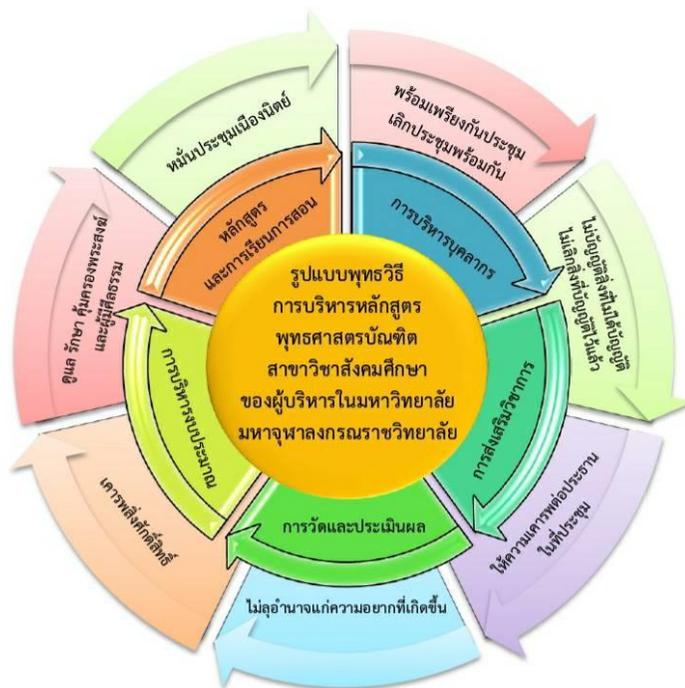
และกัน ให้เกียรติผู้พูดอย่างมีมารยาท ยอมรับการตัดสินใจ ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของที่ประชุม 5) ไม่ลู่อานาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น คือ ผู้บริหาร สนับสนุนให้บุคลากร ไม่ทำ ไม่พูด ไม่คิดอะไรตามอำนาจของความอยาก เป็นผู้เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง 6) เคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ ผู้บริหารหลักสุตรให้ความเคารพสักการะแก่สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยสอดแทรกเนื้อหาสาระวิชา วัฒนธรรม ประเพณี สิ่งที่เคารพประจำท้องถิ่น เช่น หลวงพ่อศรีสวรรค์ วัดนครสวรรค์หรือบุคคลสำคัญในท้องถิ่น เป็นต้น 7) ดูแล รักษา คุ้มครองพระสงฆ์และผู้มีศีลธรรม คือ ผู้บริหาร กำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การบริหารหลักสุตรและการจัดการเรียนการสอนของหลักสุตรพุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มีรูปแบบการจัดทำหลักสุตรและการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและครบวงจร และนำผลจากการติดตาม กำกับดูแลคุณภาพมาพิจารณาปรับปรุงหลักสุตรและการจัดการเรียนรูให้มีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายให้เกิดกับผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางความรู้และอื่น ๆ ตามจุดประสงค์และจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งโครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสุตรในแต่ละระดับ โดยมุ่งเน้นที่จุดประสงค์รายวิชาจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ใหญ่ เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน และมีอาจารย์เป็นกุญแจดอกที่สำคัญที่สุด ในการเป็นตัวเชื่อมของหลักสุตรและผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของวินัย ภูมิสุข (2558) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2548) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษาว่า เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านบริหารงานบุคลากรให้เกิดความคล่องตัวอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญและกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของพระราชปรียัติ (สฤชดี ประธาคู) (2550) พบว่า สภาพการดำเนินงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีโครงสร้างการบริหารงานวิชาการเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ แต่มีจุดเด่นคือวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ มุ่งให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริมการให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนา และการทำงานบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งมีผลต่อการบริหารงานด้านอื่น ๆ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของเบญจมา ศิริผล (2557) พบว่า ประเทศไทยใช้ระบบการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ กระบวนการงบประมาณที่นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารงบประมาณและสินทรัพย์สำหรับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในครั้งนี้นำใช้กระบวนการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์

3. ผลการประเมินรูปแบบพุทธวิธีการบริหารตามหลักสุตรพุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา พบว่า รูปแบบมีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้วิจัยได้

ทำการศึกษาและได้คำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม จึงทำให้รูปแบบพุทธวิธีการบริหารตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ออกมาสมบูรณ์และถูกต้อง จึงทำให้ผลออกมาอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญณรงค์ ยาสุทธิ (2562) พบว่า โดยภาพรวมการประเมินรูปแบบพุทธบูรณาการการเสริมสร้างแรงจูงใจของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง “รูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ในการวิจัย

ขั้นที่ 1 คือ สิ่งที่ผู้วิจัยตั้งเป้าประสงค์ไว้ เป็นข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ชื่อว่า รูปแบบพุทธวิธีการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขั้นที่ 2 คือ การบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 2) การบริหารบุคลากร 3) การส่งเสริมวิชาการ 4) การวัดและประเมินผล และ 5) การบริหารงบประมาณ

ขั้นที่ 3 คือ พุทธวิธีที่นำมาบูรณาการกับหลักการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ได้แก่ หลักอปริหานิยธรรม 7 ประกอบด้วย 1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ 2. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่ควรทำ 3. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีบัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่มีบัญญัติไว้ 4. การให้ความเคารพต่อประธานในที่ประชุม 5. ไม่ลู่อ่านางแก่ความอยากที่เกิดขึ้น 6. การให้ความสำคัญและเคารพสักการบูชาสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และ 7. การให้รักษาดูแลการคุ้มครองพระสงฆ์และผู้มีศีลธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการปรับปรุงการบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้วยการวางระบบให้มีความชัดเจน เช่น การกำหนดปฏิทินการประชุมประจำเดือน การกำหนดมาตรฐานของบุคลากรในการผลิตผลหลักสูตรวิชาการ การกำหนดให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีโอกาสในการเข้ามาช่วยเหลือหลักสูตร การกำหนดการวัดและประเมินที่สอดคล้องกัน การกำหนดรายละเอียดในรายวิชาการที่เกี่ยวกับบุคลากรสำคัญในอดีตทางสังคม เป็นต้น

2. ควรมีปรับปรุงการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากร ด้วยการสร้างระบบการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

3. ควรมีการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการ ด้วยการกำหนดรายละเอียดการผลิตผลหลักสูตรทางวิชาการเพื่อบริการแก่สังคมให้มากที่สุดอย่างน้อยปีละ 2 เล่ม เพื่อยกระดับหลักสูตรทางวิชาการให้เข้มแข็งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการปรับปรุงการบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนตามหลักอปริหานิยธรรม ด้วยการกำหนดแผนการประชุม 1 เดือน/ครั้ง ให้ทุกคนสามารถปฏิบัติมีมาตรฐานเดียวกัน การพัฒนาภาวะผู้นำของประธานหลักสูตร การบรรจุเนื้อหาวิชาการให้มุ่งให้คุณค่าต่อการบูชาสักการะบุคลากรสำคัญในอดีต และมีการยกย่องคุณความดีต่อบุคลากร

2. ควรมีการปรับปรุงการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากร โดยใช้ระบบที่มหลักสูตรบุคลากรสามารถเป็นต้นแบบทางวัฒนธรรม อันมีข้อตกลงร่วมกันให้ความสำคัญต่อกัน รับผิดชอบต่อคนดี รับฟังความคิดเห็นร่วมกัน ประธานและบุคลากรมีเมตตากรุณาต่อกัน

3. ควรมีการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลักอปริหานิยธรรม ด้วยการประชุมร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรสาขาวิชาสังคมศึกษา ทำให้ทุกคนทราบเป้าหมายเดียวกัน มุ่งสร้างคุณค่าต่อสถาบันท้องถิ่น สร้างกรอบกำหนดเงื่อนไข มีระยะเวลาการผลิตผล

หลักสูตรวิชาการ การสร้างต้นแบบทางวิชาการ และการยกย่องและให้กำลังใจผู้มีผลงานทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- ชาญณรงค์ ยาสุทธิ. (2562). *รูปแบบพุทธบูรณาการการเสริมสร้างแรงจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เดือนใจ รักษาพงศ์. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 2(1), 55-67.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปตรวจสอบและประเมินภายนอกกรอบสาม*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- เบญจา ศิริผล. (2557). รูปแบบการบริหารงบประมาณและสินทรัพย์ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 10(1), 223-234.
- พรจันทร์ พรศักดิ์กุล. (2550). *รูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระราชปรียัติ (สฤชต์ ประธาตุ). (2550). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เพชริน สงค์ประเสริฐ. (2550). *การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2550). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (รายงานการวิจัย). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- รวงทอง ถาพันธ์. (2558). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการประเมินผลการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วินัย ภูมิสุข. (2558). *การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2555). *การบริหาร หลักการ ทฤษฎี ประเด็นทางการศึกษาและบทวิเคราะห์องค์การศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: พิมพ์พิสูทธิ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อนันต์ เตียวต้อย. (2551). *รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปกร.
- Katz, L. Robert. (1955). Skills of an Effective Administrator. *Harvard Business Review*, 12(1), 33-42.

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกหลวงพระบาง สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว

The Participation of Monks in Conservation the World Heritage Sites of
Luang Phra Bang Lao People's Democratic

พระมหาเดชอาทร สุขชโย¹ และศิริโรจน์ นามเสนา²
Phramaha Dechathorn Supachayo and Sirirode Namsena

Received: July 8, 2020

Revised: September 3, 2020

Accepted: September 3, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.29

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกหลวงพระบาง และ 2) นำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลก หลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 รูปหรือคน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกหลวงพระบาง คือ 1.1) พระสงฆ์ขาดองค์ความรู้ในด้านบริหารจัดการเรื่องของโบราณสถาน โบราณวัตถุสถาน ทำให้เกิดทั้งการอนุรักษ์และการทำลายด้วย จึงเป็นเหตุให้เกิดการมีส่วนร่วมน้อยลง 1.2) เครือข่ายความสัมพันธ์ของพระสงฆ์กับภาครัฐ ยังทำงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน 1.3) งบประมาณ ที่ยังไม่ได้เข้ามาสู่พระสงฆ์และการบริหารจัดการ เพราะไปอยู่ในส่วนอื่นแทน และ 1.4) ระบบการบริหารจัดการยังไม่เชื่อมโยงกัน และ 2) แนวทางการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลก คือใช้หลัก PPC MODEL ได้แก่ 2.1) P การส่งเสริม (Promotion) 2.2) P จิตสำนึกสาธารณะ (Public Mind) และ 2.3) C การอนุรักษ์ (Conservation) โดยนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ คือ หลักกอธิยานิยธรรม เพื่อให้เกิดการปรึกษาหารือกัน ก่อให้เกิดการอนุรักษ์และสร้างกระบวนการเรียนรู้สืบไป

¹ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ; National Office of Buddhism

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์; Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Sawan Campus

Corresponding author, e-mail: mahadechathorn@gmail.com, Tel. 084-1378883

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์, การอนุรักษ์เมืองมรดกโลก, หลวงพระบาง

Abstract

This research paper purpose to study the condition of the participation of monk issues to conserve the world heritage sites of Luang Phra Bang, Lao People's Democratic Republic and present the approach for monks to participate in preserver the world heritage sites. The research utilized the qualitative approach via analyst documents, dept interviews with 17 significant participants and a focus group with 12 experts. The result found that 1) the lacking knowledge of archaeological management among monks led to preserve and ruin that resulted in a decrease in participation. 2) The relationship networks between monks and government sectors are not working at an equal approach. 3) The budget has not sent directly to monks and management. And 4) the lack of management connection. This paper presents the approach that can be beneficial for the participation of monks through the PPC model which consist of 1) P: Promotion, 2) P: Public mind, and 3) C: Conservation. In this respect, it can apply the principle of Buddhism to achieve discussion of conservation and continuous learning process.

Keywords: Monks, conservation, World Heritage City, Luang Prabang

บทนำ

“หลวงพระบาง” เป็นหนึ่งในมรดกทางวัฒนธรรมที่ยูเนสโก ได้ยกสถานะขึ้นเป็นเมืองมรดกโลกสำคัญของชาติลาวอันเป็นวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ไว้ ดังนั้น คำว่า “หลวงพระบาง” หรือคำว่า “พระบาง” ตามตำนานได้กล่าวว่า

หลวงพระบาง ได้กำเนิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 236 พระเจ้ากรุงกัมพูชา ได้อาราธนาอัญเชิญมาจากลังกาทวีป พระจุลนาถเถระพระอรหันต์ ซึ่งอยู่ในลังกาเป็นหัวหน้าให้กำเนิด เพื่อหวังใคร่จะให้พระพุทธรูปศานาดำรงอยู่ตลอด 5,000 ปี จึงได้จัดสร้างขึ้นด้วยวัตถุแร่ธาตุ ผลสมหลายอย่าง คือ เงิน ทอง ทองแดง และทองเหลือง เป็นพระพุทธรูปยกพระหัตถ์ทั้งสองขึ้นห้ามญาติ ในสมัยพระญาติกับพระยาโกศวิณ แม่น้ำโรหิณี ต่อมาเรียกสั้น ๆ ว่า พระห้ามญาติ ครั้นหลอมหล่อสำเร็จแล้ว พระจุลเถระ จึงขนานพระนามว่า “พระบาง” (ต่อมาเลยเพี้ยนเป็นพระบางถึงเดี๋ยวนี้) พระจุลเถระ ได้ตั้งมโนปณิธานลัทธิฐานอัญเชิญพระบรมธาตุ 5 พระองค์แห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เสด็จเข้าถึงลุ่มอยู่ในที่ 5 แห่ง คือ พระนลาฏองค์ 1 พระหนุองค์ 1 พระอุระองค์ 1 ที่พระหัตถ์ซ้ายขวาข้างละองค์ พระบางสูงแต่พระบาทถึงยอดพระโมลี 2 คอกกับ 7 นิ้ว ทองหนัก 42 ชั่ง 1 ตำลึง (ประภัสสร ชูวิเชียร, 2557)

ตามตำนานแสดงให้เห็นว่าประวัติศาสตร์ลาว พระมหากษัตริย์ล้วนมีความสัมพันธ์กับ พระพุทธศาสนา และเป็นผู้นำหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนามาปฏิบัติแทบทั้งสิ้น ดังเช่น “พระเจ้าฟ้างุ้ม เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการนำพระพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์ จากเขมรสู่อาณาจักร ล้านช้าง ทรงเป็นพุทธมามกะ และเป็นประมุขในการนับถือศาสนาพุทธ พระยาสามแสนไท นอกจากนี้ มีชื่อเสียงในการก่อกำเนิดแล้ว ยังมีชื่อเสียงในการสร้างโรงเรียนฝ่ายสงฆ์ และสร้างวัด ได้แก่ วัดมโนรมย์ วัดเชียงคาน พระโพธิสารราชเจ้า ทรงสร้างวัดวิชุนราช สมเด็จพระไชยเชษฐาธิราช กษัตริย์ ผู้สร้าง วัดพระแก้ว และพระธาตุหลวงที่เวียงจันทน์” (ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, 2555) อันเป็นสมบัติที่ ทรงคุณค่าของประเทศลาวในปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ได้ขึ้นทะเบียนแหล่งมรดกโลกของประเทศลาวมี 3 แห่ง ได้แก่

1. เมืองหลวงพระบาง (Town of Luang Prabang) คือ อดีตเคยเป็นเมืองหลวงของประเทศลาวมาก่อนในยุคสมัยอาณาจักรล้านช้าง เอกลักษณ์และความสวยงามของเมืองหลวงพระบางได้รับอิทธิพลจากสมัยยุคอาณาจักรมอญ ทำให้เมืองหลวงพระบาง มีอาคารรูปแบบสถาปัตยกรรม โคลเนียลสไตล์

2. ปราสาทหินวัดพู และสิ่งก่อสร้างใกล้เคียงในแขวงจำปาสัก อดีตเคยเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และแหล่งอารยธรรมโบราณถึง 3 สมัยด้วยกัน คือ อาณาจักรเจนละ ในช่วงศตวรรษที่ 6-8 ตั้งอยู่บนเนินเขาสูง หรือเรียกกันว่าภูควาย ห่างจากตัวเมืองเก่าจำปาสักประมาณ 6 กิโลเมตร (สถาบันพัฒนาการศึกษาอนุรักษณ์และการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ, 2560)

3. หุ่นหิน คือ ภูมิประเทศทางโบราณคดีซึ่งเป็นที่ตั้งของหินใหญ่ (Megalith) ที่กระจัดกระจายไปทั่วที่ราบสูงเชียงขวาง แขวงเชียงขวาง ทางเหนือของประเทศลาว ประกอบด้วย หินใหญ่รูปทรงไหนบัพัน ปรากฏเป็นกลุ่ม ๆ ตลอดแนวเขาและอยู่ล้อมรอบหุบเขาสูง (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2563)

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เมืองหลวงพระบางจากการเป็นมรดกของรัฐที่มีความสำคัญในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สถาปัตยกรรม และจารีตประเพณีต่าง ๆ และพัฒนาสู่ความเป็นเมืองมรดกโลกอย่างในปัจจุบัน จึงนับว่ามีความสำคัญยิ่งที่เมืองหลวงพระบางจะต้องมี ประกอบองค์หลายประการ โดยเฉพาะทางด้านสถาปัตยกรรมนั้นล้วนมีความเกี่ยวข้องกับ พระพุทธศาสนา โบราณสถาน โบราณวัตถุ สลุปเจดีย์ อาคารสถานที่ แหล่งบริการนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งบ้านเรือนของประชาชนที่บริเวณอาณาเขตเมืองมรดกโลกจะต้องมีความสมบูรณ์จึงได้ พิจารณาขึ้นทะเบียนความเป็นเมืองมรดกโลกได้ ในเมื่อเมืองมรดกโลกหลวงพระบางมีความสำคัญ ต่อประชาชนลาวแล้ว ยังมีความสำคัญอารยยะประเทศต่าง ๆ ที่จะเข้าไปสัมผัสถึงแหล่งอารยธรรมที่สวยงามผ่านการผสมผสานเข้ากับหลักพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดีอันเป็นแนวทางที่สามารถนำมา ปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อวิถีชีวิตของประชาชนและต่อการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกสืบไป

ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าวมา ผู้วิจัยจึงเห็นว่าพระสงฆ์สำคัญในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี จึงสนใจนำเสนอ “แนวทางการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกหลวงพระบาง” เพื่อให้เห็นคุณค่าของโบราณสถาน

โบราณวัตถุ ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความรักความหวงแหนที่จะรักษาไว้และพร้อมที่จะส่งมอบต่อให้คนในรุ่นต่อไปได้ภาคภูมิใจต่อโบราณสถานที่มีคุณค่าควรอนุรักษ์ และเพื่อแสดงถึงประวัติความเป็นมาของชาติที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่ครั้งอดีตจนถึงปัจจุบันได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์มรดกโลก แขวงเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์มรดกโลก แขวงเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกหลวงพระบาง

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกของทั้งฝ่ายพระสงฆ์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเมืองมรดกโลก (In-depth Interview) จำนวน 17 รูปหรือคน

ขั้นที่ 3 เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 รูปหรือคน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า เมืองมรดกโลกหลวงพระบางมีความสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ 2) ความสำคัญในเชิงวัฒนธรรม และ 3) ความสำคัญในเชิงสถาปัตยกรรมโดยความสำคัญทั้งสามประการนี้ ทำให้เกิดการศึกษถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ที่อยู่ในบริเวณเมืองมรดกกว่าจะปัญหาอุปสรรคอย่างไร ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ จากการวิเคราะห์ปัญหาก็จะว่า ปัญหาหลักๆ ได้แก่ 1) สภาพปัญหาของพระสงฆ์ จะเป็นเรื่องของ การศึกษาของพระสงฆ์ การปกครองของพระสงฆ์ และ ความสัมพันธ์ของพระสงฆ์กับองค์การของรัฐ 2) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหา คือ การปกครองของรัฐ ระบบการปกครองของรัฐ และการเคลื่อนตัวของพระสงฆ์ที่มีการศึกษา ส่วนสภาพปัญหาของพระสงฆ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมอนุรักษ์มรดกโลก ได้แก่ 1) ปัญหาด้านบุคลากร 2) ปัญหาด้านงบประมาณ และ 3) ปัญหาด้านการบริหารจัดการ จากสภาพปัญหาเหล่านี้ โดยเฉพาะปัญหาด้าน

บุคลากร คือขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่จะเข้ามาอนุรักษ์โบราณสถาน ทั้งนี้เพราะหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงมีบุคลากรน้อย จึงส่งผลกระทบต่อการลงมือดูแลโบราณโดยรวม และก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา ซึ่งนอกจากนี้แล้ว พระสงฆ์ที่เข้าไปมีส่วนในอนุรักษ์ก็เช่นกัน คือขาดองค์ความรู้ด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เรียกว่า มรดกโลก คือขาดองค์ความรู้ที่ถูกต้องในการอนุรักษ์ ปัญหาที่เกิดจากการบุกรุกพื้นที่ของประชาชนอันเป็นที่มาของปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น นโยบายการพัฒนาของหน่วยงานปกครองท้องถิ่น เช่น การก่อสร้างสาธารณูปโภคเป็นต้นรुकล้ำเข้าไปในเขตโบราณสถานก็เป็นการทำลายโบราณสถานโดยอ้อมได้ ปัญหาด้านงบประมาณ เป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งที่จะขับเคลื่อนงานอนุรักษ์โบราณสถานในที่ต่าง ๆ ให้ดำเนินไปได้ เพื่อใช้ในการอนุรักษ์โบราณสถานได้อย่างทั่วถึง เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก ทั้งนี้เพราะหากมีการจัดสรรงบประมาณโดยมองไปที่ความสำคัญของโบราณสถาน เช่น โบราณสถานที่ได้รับผิดชอบคิดว่ามีความสำคัญในอันดับต้น ๆ ก็อาจได้รับการจัดสรรงบประมาณลงไปดูแลได้อย่างทั่วถึงเมื่อเป็นเช่นนั้นโบราณสถานดังกล่าวนี้ ก็อาจทรุดโทรมไปก่อนเวลาอันควร และปัญหาด้านการบริหารจัดการ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ นับเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับคน หากบริหารจัดการเรื่องคนไม่ได้ โดยเฉพาะคนที่อยู่ในเขตพื้นที่โบราณสถานด้วยแล้ว ปัญหาด้านการอนุรักษ์โบราณสถานก็แก้ไขได้ยาก

2. แนวทางการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลก หลวงพระบาง

พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลก ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลก คือ การให้ความรู้ การสืบสารประเพณี และร่วมมือภาคีมรดกโลก 2) กระบวนการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลก คือ กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเครือข่าย และกระบวนการสร้างพลังทางวัฒนธรรม โดยกระบวนการทั้งหมดนี้แนวทางในการเสริมสร้างความรู้แก่พระสงฆ์ให้ได้รับรู้เพิ่มเติม คือ

1) บุคลากร บางที่ยังไม่มีความรู้ ไม่มีความเชี่ยวชาญ การบริหารจัดการที่แท้จริง เช่น ไม่ลงพื้นที่ ไม่อธิบายความสำคัญ มรดกโลกให้พระสงฆ์ สามเณร ให้ประชาชนได้รู้จักเข้าใจอย่างแท้จริง

2) การทำงานของสำนักมรดก บางทีก็ไม่ทำงานคล่องแคล่วว่องไว ไม่คิดว่าพระต้องทำอะไรบ้าง แค่ทำเท่าที่สำนักมรดกให้ทำ ไม่คิดต้องทำเพิ่มเติม

3) นโยบายการพัฒนาและการอนุรักษ์ต้องให้สอดคล้องกัน นโยบายของมรดกโลกกับการอนุรักษ์เมืองต้องสอดคล้องกัน มีการพัฒนาและอนุรักษ์ไปด้วย คือถ้าจะสร้างตัวใหม่ก็ต้องให้มันสวยงาม แต่มีรูปเดิมเก่า

4) มีการจัดการงบประมาณ คือ มรดกโลกเขาจะมีงบประมาณจากยูเนสโก โดยเราต้องเขียนโครงการเข้าไปที่เราอยากบูรณปฏิสังขรณ์ แต่บางทีคนที่จะทำมันใจร้อน จะทำเอกสารยื่นไป เดือนหนึ่งสองเดือนอยากได้พร้อม มันก็เป็นไปได้ยาก ก็เกิดปัญหาตัวเองก็ทำไปก่อน แล้วไม่ตรงตามแบบของสำนักมรดกก็ทำให้เกิดปัญหา ถ้าทำตามมรดกนี้คือ 1) เวลาขึ้นแผนก็จะได้งบมาด้วยส่วนหนึ่ง ได้เท่าไรก็แล้วแต่ แต่ต้องขึ้นแผนกับสำนักมรดกไว้ 1 ปี 2 ปีก็ว่าไป แต่ต้องขึ้นแผนเอาไว้

2) เมื่อได้รูปแบบ และ 3) ได้ที่ปรึกษาจากสำนักมรดก และได้รับรักษาแบบเดิมเอาไว้ พระสงฆ์ต้องมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ต่อมาประชาชนต้องมีบทบาทในการมีความรู้ในการอนุรักษ์มรดกโลกด้วย ประชาชนมีใครบ้าง สาธุชนแถวรอบวัด มีพระสงฆ์ ด้วยต้องได้รับข้อมูลข่าวสาร คิดว่ามรดกขาดการให้ข้อมูลข่าวสารในส่วนนี้ ดังนั้นทุกภาคส่วนจะต้องตระหนักรู้ร่วมกันในการมีจิตสาธารณะหรือ (Public Mind) อันจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อชาติได้

รัฐบาลและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเพื่อการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกนั้น ควรให้ความสำคัญการสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเมืองมรดกโลก โดยเฉพาะชุมชนจัดทำรูปแบบการเรียนการสอนให้ตระหนักรู้ถึงความสำคัญ ความเป็นมาของเมืองมรดกโลก โดยมีพระสงฆ์เป็นสื่อกลางในการนำข้อมูลไปใช้ในการฝึกอบรมแก่ประชาชน เพื่อให้เกิดความรู้ทั้งส่วนของพระสงฆ์และประชาชนด้วย เพราะการจัดฝึกอบรมให้ความรู้กับประชาชนในชุมชนที่มีโบราณสถานให้รู้จักวิธีการอนุรักษ์รักษา หรืออนุรักษ์โบราณสถานที่เป็นสมบัติของชุมชนของตนเอง ถือว่ามีความสำคัญสุดเพราะจะช่วยให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในการรักษาแหล่งมรดกโลกของประเทศ และเห็นคุณค่าของมรดกโลกได้

อภิปรายผลการวิจัย

การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกมี 5 แนวทาง ได้แก่ 1) การใช้หลักพุทธธรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์มรดกโลก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเสถียร ถาวรธมโม (เกษาชาติ) (2555) พบว่า (1) ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานของพระสังฆาธิการ ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานของพระสังฆาธิการ ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านร่วมค้นหาสาเหตุของปัญหา และด้านร่วมหาวิธีการแก้ไขปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านร่วมปฏิบัติงาน และด้านร่วมติดตามประเมินผล และบำรุงรักษา อยู่ในระดับมาก (2) ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานของพระสังฆาธิการ ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษา (สามัญศึกษา) วุฒิการศึกษาพระปริยัติธรรม(แผนกธรรม) และระยะเวลาสังกัดอยู่ภายในวัด ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานของพระสังฆาธิการในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน ส่วนพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์และวุฒิการศึกษาพระปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ต่างกัน ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานของพระสังฆาธิการในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานของพระสังฆาธิการในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) ภาควิชา มรดกโลก หมายถึง การกำหนดเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับมรดกโลก ที่เจ้าของมรดกในประเทศจะต้อง

ดำเนินตามเกณฑ์นั้น 3) การใช้อำนาจรัฐ หมายถึง รัฐผู้ปกครองประเทศ ผู้มีอำนาจในการสั่งการต่าง ๆ ออกกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกโลก โดยยึดตามเกณฑ์ของภาคีมรดกโลก 4) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง การมีส่วนร่วมพลังทางวัฒนธรรม ที่มีส่วนในการอนุรักษ์มรดกโลก และ 5) กระบวนการชุมชน หมายถึง การทำงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกโลกที่ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกติกาต่าง ๆ ให้ชุมชนอยู่กับแหล่งมรดกโลกได้ แบบอนุรักษ์ ซึ่งมีกระบวนการทำงานแบบเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการอนุรักษ์มรดกโลกเอาไว้ อันเป็นสมบัติที่มีคุณค่าของประเทศชาติมาหลอมรวมเป็นแนวทางการอนุรักษ์มรดกโลกตามหลักพุทธธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของหลุยส์ ฝานตีส์วีสต์ (2558) พบว่า แนวคิดการคุ้มครอง และวิธีการอนุรักษ์ แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมของเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง สปป.ลาว มีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์สากลและอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกขององค์การสหประชาชาติ UNESCO เกี่ยวกับการดำเนินงานต่าง ๆ เข้าในการอนุรักษ์ สงวนรักษาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการวางมาตรการระเบียบกฎหมาย และปรับปรุงกฎหมาย สปป.ลาว ให้มีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมตัวจริงของภูมิประเทศ และ ตัวเมืองมรดกโลกหลวงพระบางให้มากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ในการนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกมี 5 แนวทาง ได้แก่

1. การใช้หลักพุทธธรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์มรดกโลก
2. ภาคีมรดกโลก หมายถึง การกำหนดเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับมรดกโลก ที่เจ้าของมรดกในประเทศจะต้องดำเนินตามเกณฑ์นั้น
3. การใช้อำนาจรัฐ หมายถึง รัฐผู้ปกครองประเทศ ผู้มีอำนาจในการสั่งการต่าง ๆ ออกกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกโลก โดยยึดตามเกณฑ์ของภาคีมรดกโลก
4. การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง การมีส่วนร่วมพลังทางวัฒนธรรม ที่มีส่วนในการอนุรักษ์มรดกโลก และ
5. กระบวนการชุมชน หมายถึง การทำงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกโลกที่ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกติกาต่าง ๆ ให้ชุมชนอยู่กับแหล่งมรดกโลกได้ แบบอนุรักษ์ ซึ่งมีกระบวนการทำงานแบบเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการอนุรักษ์มรดกโลกเอาไว้ อันเป็นสมบัติที่มีคุณค่าของประเทศชาติมาหลอมรวมเป็นแนวทางการอนุรักษ์มรดกโลกตามหลักพุทธธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อเสนอแนะข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรให้ทางคณะสงฆ์ลาวที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับทางภาครัฐ หรือภาคเอกชนในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ถึงหลักการในการอนุรักษ์เมืองมรดกโลก อันเป็นสมบัติที่ทรงคุณค่าของประเทศชาติ โดยเฉพาะเป็นสมบัติของมนุษยชาติที่ได้

สร้างสรรค์ผลงานด้านอารยธรรมนี้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาและเกิดความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์ โดยเฉพาะได้ใส่ใจและตระหนักรู้ในหน้าที่ของตนเองที่จะปกป้องรักษาไว้ซึ่งอารยธรรมเหล่านั้นให้ดำรงคงอยู่สืบไป

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์

สำหรับประเด็นที่จะเป็นประโยชน์แก่ศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งต่อไปเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์เมืองมรดกโลก หลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ยังสามารถนำไปต่อยอดหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นเพื่อทำความเข้าใจให้ถูกต้องเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกโลก จึงเห็นว่าควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องต่อไปนี้

1. วัดควรมีการวางแผนและรูปแบบการบริหารจัดการศาสนสถานของวัดในฐานะเป็นเมืองมรดกโลก
2. วัดควรมีการจัดการความขัดแย้งระหว่างชุมชนและหน่วยงานอนุรักษ์เมืองมรดกโลกหลวงพระบางในอนาคต ด้วยแนวทางพัฒนาเมืองมรดกโลกหลวงพระบางบนพื้นฐานหลักพุทธธรรมให้ภาพลักษณ์ของเมืองมรดกโลกในเชิงกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์. (2555). *ประวัติศาสตร์ลาวหลายมิติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- ประภัสสรร์ ชูวิเชียร. (2557). *ศิลปะลาว*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด.
- พระมหาเสถียร ถาวรธมโม (เกษชาชาติ). (2557). *การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานของพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2563). *ทุ่งไหหิน*. เข้าถึงได้จาก [https://th.wikipedia.org/wiki/](https://th.wikipedia.org/wiki/สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ)
- สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ. (2560). *หมายเหตุอาเซียน บันทึกความเกี่ยวกับอาเซียน*. เข้าถึงได้จาก <https://aseannotes.blogspot.com>.
- หลียา ผันดีสวัสดิ์. (2558). *การคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง สปป.ลาว*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม). บัณฑิตศึกษา: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะผลงานทางวิชาชีพของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำ
หน้าที่ประเมินผลงานและจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพในการพัฒนา
ระดับคุณภาพผลงานทางวิชาชีพของบุคลากรสายสนับสนุน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

An Analysis of Suggestions for the Professional Performance of the
Specialized Committee to Assess Performance and Ethics and Professional
Morality in the Development of Quality of Professional Performance of the
Support Personnel of Rajamangala University of Technology Thanyaburi

รุ่งโรจน์ สุทธิสุข¹ และพนนิดา เสือจำศีล²
Rungroj Sutthisuk and Phannida Sujamsil

Received: October 10, 2019

Revised: September 8, 2020

Accepted: September 9, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.30

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ข้อเสนอแนะผลงานทางวิชาชีพของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำหน้าที่ประเมินผลงานทางวิชาชีพ และจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพ ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยการวิเคราะห์แบบผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิและแบบบันทึกประเด็นข้อเสนอแนะในการประเมินผลงานทางวิชาชีพและจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพของบุคลากรสายสนับสนุน ที่ยื่นขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาชีพ และดำเนินการแล้วเสร็จ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2557-30 เมษายน 2563 จำนวน 40 ราย ๆ ละ 3 ฉบับ รวมจำนวน 120 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ และร้อยละ ผลการวิจัย พบว่า 1) คู่มือการปฏิบัติงานหลัก พบว่า ควรมีการตรวจทานหรือการพิสูจน์อักษร การอ้างอิงเอกสารไม่ถูกต้องทั้งในส่วนของเนื้อหาและบรรณานุกรม ควรมีความสอดคล้องกันและเป็นไปตามหลักการอ้างอิงที่เป็นสากล อายุของเอกสาร ไม่ควรเกิน 10 ปี และการเรียบเรียงเนื้อหาสาระไม่เป็นไปตามลำดับ สับสน ไม่ครอบคลุมตามชื่อเรื่อง ขาดความเชื่อมโยงของหัวข้อ 2) ผลงานเชิงวิเคราะห์ พบว่า ควรมีการตรวจทานหรือการพิสูจน์อักษร การวิเคราะห์ข้อมูลไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ รวมถึงสถิติที่ใช้เพื่อ

¹⁻² มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี; Rajamangala University of Technology Thanyaburi

Corresponding Author, e-mail address: rsutthisuk@rmutt.ac.th, Tel. 090-1411382

นำไปสู่การเสนอผลการวิเคราะห์ที่ไม่เหมาะสม การนำเสนอผลการวิเคราะห์ไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ควรเรียงตามวัตถุประสงค์ รูปแบบการนำเสนอไม่น่าสนใจ การแปลข้อมูลผิดพลาด ควรกระชับ รัดกุมและอ่านเข้าใจง่าย และการใช้คำหรือวลีไม่คงเส้นคงวา 3) ผลงานวิจัย พบว่า ควรมีการตรวจทานหรือการพิสูจน์อักษร การอ้างอิงเอกสารไม่ถูกต้องทั้งในส่วนของเนื้อหาและบรรณานุกรม และเป็นไปตามหลักการอ้างอิงที่เป็นสากล และอายุของเอกสารไม่ควรเกิน 10 ปี การวิเคราะห์ข้อมูลไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ รวมถึงสถิติที่ใช้เพื่อนำไปสู่การเสนอผลการวิเคราะห์ที่ไม่เหมาะสม และขาดการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และ 4) ผลงานในลักษณะอื่น พบว่า มีรูปแบบ/โครงร่างไม่ถูกต้องครบถ้วนตามหลักวิชาการ การเขียนบรรณานุกรมไม่ถูกต้อง และควรมีการตรวจทาน หรือการพิสูจน์อักษร

คำสำคัญ: กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ, ผลงานทางวิชาชีพ, จรรยาบรรณทางวิชาชีพ

Abstract

This research aimed to analyze and synthesize the suggestions for the professional performance of the specialized committee to assess performance and ethics and professional morality in the development of quality of professional performance of the support personnel. By analysis; the expert result form, the suggestions form for evaluate the professional performance, and ethics, and professional morality. The support personnel applied for a professional position and completed from 1 January 2014 - 30 April 2020, totaling 40 persons, three items in each person, totaling 120 documents. The statistics for data analysis were composed of frequency and percentage. The results indicated the four dimensions. First, the central operation manual revealed the advantages, the finding also showed the developments and improvements, including the reviews or proofreading, and incorrect document references. The content and bibliography should be consistent and conform to international reference principles. The age of the document should not exceed ten years. The composition of content was not in order, confused, not covered by title, lack of connection to the topic. Second, the analytical work showed advantages, the finding also showed the developments and improvements, including the reviews or proofreading, incomplete data analysis for objectives. The statistics led to an inappropriate presentation of results that should be sorted according to purposes. The presentation format was not engaging with error translation, which should be concise and easy to read. The use of words or phrases was not consistent. Third, the research results found the advantages, the finding also showed the

developments and improvements, including the reviews or proofreading, incomplete data analysis for objectives, and invalid document reference. The reference of the content and bibliography should be consistent based on international reference principles. The age of the documents should not be more than ten years. Data analysis was not complete according to the objectives. The statistics led to an inappropriate presentation of results. The instrument lacked quality validity checking. Finally, Other forms of performances showed the advantages, the result indicated the developments and improvements, including the format/layout, which was incorrect and incomplete by principle, invalid document reference, which should be reviewed or proofread.

Keywords: Specialized Committee, Professional Performance, Professional Morality

บทนำ

บุคลากรจัดเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการบริหารงานองค์กรหรือหน่วยงานใด ๆ ก็ตาม จะสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพและศักยภาพของบุคลากร ซึ่งหมายถึงบุคคลต้องมีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และทัศนคติที่เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคน (จุฑามาศ แสงอาวุธ และพรนิภา จินดา, 2551) ซึ่งจากการศึกษานโยบายด้านการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีทิศทางมุ่งเน้นผลผลิตด้านทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการพัฒนา มหาวิทยาลัย พัฒนาทักษะและการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพ ตามแผนพัฒนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6: การพัฒนาศักยภาพองค์กรรองรับการเป็นมหาวิทยาลัย 4.0 และมหาวิทยาลัยในกำกับ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2560) โดยมหาวิทยาลัยอยู่ระหว่างการปรับเปลี่ยนสถานะสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเพื่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรมีศักยภาพสูงขึ้น สามารถปฏิบัติงานและผลิตผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน มหาวิทยาลัย สังคมและประเทศชาติ

ตามมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 (ราชกิจจานุเบกษา, 2547) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 (ราชกิจจานุเบกษา, 2551) และกฎคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.) ว่าด้วยตำแหน่งข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2552 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) ได้กำหนดตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาและพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน เป็นตำแหน่งประเภททั่วไป วิชาชีพเฉพาะหรือเชี่ยวชาญเฉพาะ และระดับอื่นตามที่คณะกรรมการข้าราชการพล

เรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.) กำหนด โดยได้เปิดโอกาสให้ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาและพนักงานมหาวิทยาลัยได้มีความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานตามตำแหน่งสายงานวิชาชีพได้ทุกระดับ ซึ่งการเข้าสู่ตำแหน่งดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามประกาศ ก.พ.อ. เรื่องมาตรฐานกำหนดระดับตำแหน่งและแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553, 2554) โดยบุคลากรสายสนับสนุนที่จะเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นได้นั้น จะต้องผ่านกระบวนการตามองค์ประกอบได้แก่ มีการกำหนดกรอบระดับตำแหน่งรองรับผ่านการประเมินค่างาน และผ่านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และจัดทำเอกสารผลงานทางวิชาชีพเข้ารับการประเมินเพื่อเสนอขอกำหนดตำแหน่งเป็นระดับที่สูงขึ้น จากการสำรวจข้อมูลบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (กองบริหารงานบุคคล, 14 มกราคม 2563) พบว่า บุคลากรสายสนับสนุนประเภทข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาและพนักงานมหาวิทยาลัย มีจำนวนทั้งสิ้น 513 คน ในจำนวนนี้มีตำแหน่งระดับปฏิบัติงาน จำนวน 7 คน ระดับชำนาญงาน จำนวน 5 คน ระดับปฏิบัติการ จำนวน 401 คน ระดับชำนาญการ จำนวน 71 คน และระดับชำนาญการพิเศษ จำนวน 29 คน โดยผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้นในระดับชำนาญงาน ระดับชำนาญการ และระดับชำนาญการพิเศษ ถือว่ามีจำนวนน้อยมาก จึงมีคำถามต่อไปว่าทำไมบุคลากรสายสนับสนุนเหล่านี้ ถึงไม่สามารถผลิตผลงานทางวิชาชีพให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ของมหาวิทยาลัยสำหรับใช้ในการประเมินเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นได้

ดังนั้น ผลงานทางวิชาชีพ จึงถือเป็นพันธกิจหลักในการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัย โดยบุคลากรสายสนับสนุนต้องให้ความสำคัญในการผลิตผลงานทางวิชาชีพให้มีคุณภาพ สำหรับใช้ในการประเมินเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น เพื่อเป็นการยกระดับกระบวนการขับเคลื่อนภารกิจของมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการเตรียมความพร้อมของบุคลากรให้สามารถรองรับและเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคตอีกด้วย อย่างไรก็ตาม กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำหน้าที่ประเมินผลงานทางวิชาชีพและจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพ ก็เป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการเสนอขอกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้นทางวิชาชีพ ซึ่งบุคคลที่จะสามารถเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินผลงานทางวิชาชีพของบุคลากรสายสนับสนุนได้นั้น ก.พ.อ. ได้กำหนดว่าจะต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถและความชำนาญตรงกับวิชาชีพของตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง และต้องดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตำแหน่งที่จะแต่งตั้งหรือเทียบเท่าจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน โดยตำแหน่งระดับชำนาญงานหรือชำนาญการ แต่งตั้งจากบุคคลภายในมหาวิทยาลัยแต่ต้องอยู่ต่างสังกัดหน่วยงานกับผู้เสนอขอแต่งตั้งและกรรมการภายนอกมหาวิทยาลัยอย่างน้อยหนึ่งคน สำหรับตำแหน่งระดับชำนาญงานพิเศษ ชำนาญการพิเศษ เชี่ยวชาญ หรือเชี่ยวชาญพิเศษ แต่งตั้งจากบุคคลที่มีรายชื่อในบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำหน้าที่ประเมินผลงานทางวิชาชีพและจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพที่ ก.พ.อ. กำหนดเท่านั้น ซึ่งถ้าเป็นบุคคลนอกบัญชีรายชื่อที่ ก.พ.อ. กำหนด จะต้องนำเสนอขอความเห็นชอบจากกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นผู้พิจารณาผลงานทางวิชาชีพเป็น

ราย ๆ ไป (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2554) สำหรับการประเมินผลงานทางวิชาชีพในแต่ละเรื่องนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิจะมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลงานทางวิชาชีพไม่ว่าจะเป็นในเรื่องดีหรือเรื่องด้อย ซึ่งข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒินั้นถือว่าเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญมากที่ผู้ยื่นขอกำหนดตำแหน่งจะนำไปปรับปรุง แก้ไข หรือเพิ่มเติมผลงานทางวิชาชีพในครั้งนั้น ๆ หรือครั้งต่อ ๆ ไป

จากยอดสถิติของบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัย ระหว่างปี พ.ศ. 2557-2562 (กองบริหารงานบุคคล, 2563) ที่ยื่นขอกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้นในทุกระดับตำแหน่ง ซึ่งได้จัดส่งผลงานทางวิชาชีพให้กับผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแล้วทั้งสิ้น จำนวน 33 ราย พบว่าประเภทผลงานทางวิชาชีพที่บุคลากรสายสนับสนุนจัดส่ง ประกอบด้วย คู่มือการปฏิบัติงานหลัก ผลงานเชิงวิเคราะห์ ผลงานวิจัย และผลงานในลักษณะอื่น โดยมีได้มีการจัดส่งประเภทผลงานเชิงสังเคราะห์แต่อย่างใด และประเภทผลงานทางวิชาชีพที่จัดส่งนั้น พบว่ามีบุคลากรสายสนับสนุนเพียง 1 รายที่อยู่ในเกณฑ์การประเมินคุณภาพผลงานอยู่ในระดับปรับปรุงผลงานตามหลักเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด ซึ่งในส่วนของข้อเสนอแนะของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒินั้น หากมีการรวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างเป็นระบบในเชิงวิชาการแล้ว ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมากแก่หน่วยงานในการสร้างระบบและกลไกในกระบวนการตรวจสอบและกลั่นกรองผลงาน และเป็นประโยชน์ต่อตัวบุคลากรในการแก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติม หรือเป็นการจุดประเด็น แนวคิด ความคิด เกี่ยวกับการผลิตผลงานทางวิชาชีพที่มีคุณภาพ เพื่อส่งผลไปยังผลงานที่ยื่นขอกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้นมีคุณภาพเพิ่มขึ้นต่อไป

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรได้มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อเสนอแนะผลงานทางวิชาชีพของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำหน้าที่ประเมินผลงานทางวิชาชีพและจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระดับคุณภาพผลงานทางวิชาชีพของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุดในทุก ๆ ด้านต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ข้อเสนอแนะผลงานทางวิชาชีพของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำหน้าที่ประเมินผลงานทางวิชาชีพและจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพ ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยจำแนกตามประเภทผลงานทางวิชาชีพ ประกอบด้วย คู่มือการปฏิบัติงานหลัก ผลงานเชิงวิเคราะห์ ผลงานวิจัย และผลงานในลักษณะอื่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาชีพ โดยแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิและแบบบันทึกประเด็นข้อเสนอแนะในการประเมินผลงานทางวิชาชีพและจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ยื่นขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาชีพ

และดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2557-30 เมษายน 2563 จำนวน 40 ราย ๆ ละ 3 ฉบับ รวมจำนวน 120 ฉบับ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือแบบสรุปรายละเอียดการประเมินผลงานทางวิชาชีพและจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพของบุคลากรสายสนับสนุน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

สรุปผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะผลงานทางวิชาชีพของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำหน้าที่ประเมินผลงานทางวิชาชีพและจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพ ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยจำแนกตามประเภทผลงานทางวิชาชีพ พบว่า

1. คู่มือการปฏิบัติงานหลัก จำแนกตามข้อดี ได้แก่ เป็นผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน ระบบงานหรือมาตรฐานของงาน นำไปใช้เป็นแหล่งอ้างอิงได้ หรือนำไปปฏิบัติงานได้ การเรียบเรียงเนื้อหาสาระในแต่ละบทมีความชัดเจน ตามลำดับ ไม่สับสน ตลอดจนมีความเชื่อมโยงของหัวข้อ และรูปแบบ/โครงสร้างถูกต้องครบถ้วนตามหลักวิชาการ โดยการอ้างอิงเอกสารถูกต้องทั้งในส่วนของเนื้อหาและบรรณานุกรม สำหรับการจำแนกตามข้อควรพัฒนาและปรับปรุง ได้แก่ การตรวจทานหรือการพิสูจน์อักษร การอ้างอิงเอกสารไม่ถูกต้อง ทั้งในส่วนของเนื้อหาและบรรณานุกรม ควรมีความสอดคล้องกัน และเป็นไปตามหลักการอ้างอิงที่เป็นสากล การเรียบเรียงเนื้อหาสาระไม่เป็นไปตามลำดับ สับสน ไม่ครอบคลุมตามชื่อเรื่อง ขาดความเชื่อมโยงของหัวข้อ

2. ผลงานเชิงวิเคราะห์ จำแนกตามข้อดี ได้แก่ เป็นผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน ระบบงานหรือมาตรฐานของงาน นำไปใช้เป็นแหล่งอ้างอิงได้ การเขียนข้อเสนอแนะ มีการสอดแทรกความคิดเห็นจากประสบการณ์ในการทำงานเพิ่มเติมได้อย่างเหมาะสม สำหรับการจำแนกตามข้อควรพัฒนาและปรับปรุง ได้แก่ การตรวจทานหรือการพิสูจน์อักษร และการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ รวมถึงสถิติที่ใช้เพื่อนำไปสู่การเสนอผลการวิเคราะห์ไม่เหมาะสม การนำเสนอผลการวิเคราะห์ไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ควรเรียงตามวัตถุประสงค์ รูปแบบการนำเสนอไม่น่าสนใจ แปรข้อมูลผิดพลาด ควรกระชับ รัดกุมและอ่านเข้าใจง่าย การใช้คำหรือวลีไม่คงเส้นคงวา

3. ผลงานวิจัย จำแนกตามข้อดี ได้แก่ เป็นผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน ระบบงานหรือมาตรฐานของงาน นำไปใช้เป็นแหล่งอ้างอิงได้ การเขียนข้อเสนอแนะ มีการสอดแทรกความคิดเห็นจากประสบการณ์ในการทำงานเพิ่มเติมได้อย่างเหมาะสม การวิเคราะห์ข้อมูลถูกต้องครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ การเรียบเรียงเนื้อหาสาระในแต่ละบทมีความชัดเจน ตามลำดับ ไม่สับสน ตลอดจนมีความเชื่อมโยงของหัวข้อ และการอ้างอิงเอกสารถูกต้อง ทั้งในส่วนของเนื้อหาและบรรณานุกรมมีความสอดคล้องกัน และเป็นไปตามหลักการอ้างอิงที่เป็นสากล สำหรับการจำแนกตามข้อควรพัฒนาและปรับปรุง ได้แก่ การตรวจทานหรือการพิสูจน์

อักษร การอ้างอิงเอกสารไม่ถูกต้อง ทั้งในส่วนของเนื้อหาและบรรณานุกรมควรมีความสอดคล้องกัน และเป็นไปตามหลักการอ้างอิงที่เป็นสากล และการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ รวมถึงสถิติที่ใช้เพื่อนำไปสู่การเสนอผลการวิเคราะห์ที่ไม่เหมาะสม ขาดการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

4. ผลงานในลักษณะอื่น จำแนกตามข้อดี ได้แก่ เป็นผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน ระบบงานหรือมาตรฐานของงาน นำไปใช้เป็นแหล่งอ้างอิงได้ และทำให้เกิดความรู้ใหม่หรือเทคนิควิธีการใหม่ต่อวงการวิชาชีพ สำหรับการจำแนกตามข้อควรพัฒนาและปรับปรุง ได้แก่ รูปแบบ/โครงสร้างไม่ถูกต้องครบถ้วนตามหลักวิชาการ เช่น ไม่แสดงสารบัญชิตารางสารบัญญภาพ ไม่แสดงประวัติผู้เขียน เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เพื่อเป็นการพัฒนาการยกระดับคุณภาพผลงานทางวิชาชีพ จึงอภิปรายผลการวิจัยในส่วนที่ควรพัฒนาและปรับปรุงผลงานทางวิชาชีพประเภทต่าง ๆ ตามข้อเสนอแนะของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทำหน้าที่ ประเมินผลงานและจริยธรรม และจรรยาบรรณทางวิชาชีพ ดังนี้

1. คู่มือการปฏิบัติงานหลัก จากผลการวิจัย พบข้อควรพัฒนาหรือปรับปรุง ได้แก่ การตรวจทานหรือการพิสูจน์อักษรมีความถี่สูงสุด ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่ผู้จัดทำผลงานรีบจัดพิมพ์ผลงานต้นฉบับ จึงขาดความระมัดระวัง หรือมิได้จัดพิมพ์ต้นฉบับผลงานด้วยตนเอง แต่ไปจัดจ้างพิมพ์ผลงานต้นฉบับจากร้านค้าต่าง ๆ ที่รับจ้างพิมพ์งานทั่วไป ซึ่งหากผู้จัดทำผลงานมีการทบทวนตรวจสอบต้นฉบับที่จัดพิมพ์ จะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความละเอียดรอบคอบและความตั้งใจ โดยจะทำให้เนื้อหาสาระในผลงานมีความครบถ้วน ถูกต้อง สมบูรณ์ และมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของฤทธิไกร ไชยงาม (2559) ซึ่งกล่าวถึง 9 อย่าง ของการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดว่า อย่าผิวเผิน อย่ารีบเขียน อย่าลอกเลียนข้อความหรือแนวความคิดใคร อย่าเอาข้อมูลมาตัดต่อ อย่าข้ามในส่วนที่ไม่รู้ อย่าเขียนเพื่อแสดงภูมิปัญญาของตน อย่าเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ และอย่าโกง และสอดคล้องกับแนวคิดของบุศรา โมลา (2555) ซึ่งกล่าวถึงการเขียนผลงานทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพว่าการนำเสนอเนื้อหา นั้น จะต้องกระชับ ถูกต้อง และมีการตรวจทานความถูกต้องในเนื้อหา ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่าผู้เรียบเรียงผลงานนั้น มีความใส่ใจในงานเขียนของตนเองมากน้อยเพียงใด และยังสอดคล้องกับแนวคิดของปภาณภณ ปภังกรภูรินท์ (2562) ที่ได้กล่าวถึงข้อบกพร่องของคู่มือการปฏิบัติงานที่พบบ่อย ได้แก่ ปัญหาการจัดหน้าและรูปแบบ มีข้อผิดพลาดด้านการสะกด การันต์ วรรคตอนและความสม่ำเสมอในการใช้คำ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของเสถียร คามีสักดิ์ (2556) ซึ่งกล่าวถึงข้อสังเกตในการเขียนคู่มือการปฏิบัติงานนั้นต้องมีความละเอียดรอบคอบ มีการตรวจสอบตัวสะกด การันต์ และการเรียงหน้า สำหรับประเด็นการอ้างอิงเอกสารไม่ถูกต้อง ทั้งในส่วนของเนื้อหาและบรรณานุกรม ควร

มีความสอดคล้องกัน และเป็นไปตามหลักการอ้างอิงที่เป็นสากล และอายุของเอกสารไม่ควรเกิน 10 ปี

2. ผลงานเชิงวิเคราะห์ จากผลการวิจัยพบข้อควรพัฒนาหรือปรับปรุง ได้แก่ การตรวจทานหรือการพิสูจน์อักษร มีความถี่สูงสุด เช่นเดียวกับผลงานประเภทคู่มือการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่ผู้จัดทำผลงานเรียบจัดพิมพ์ผลงานต้นฉบับ จึงขาดความระมัดระวัง หรือมิได้จัดพิมพ์ต้นฉบับผลงานด้วยตนเอง แต่ไปจัดจ้างพิมพ์ผลงานต้นฉบับจากร้านค้าต่าง ๆ ที่รับจ้างพิมพ์งานทั่วไป ซึ่งหากผู้จัดทำผลงานมีการทบทวนตรวจสอบต้นฉบับที่จัดพิมพ์ จะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความละเอียดรอบคอบและความตั้งใจ โดยจะทำให้เนื้อหาสาระในผลงานมีความครบถ้วน ถูกต้อง สมบูรณ์และมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของณรงค์ศักดิ์ ชัยบุตร (2560) ที่กล่าวถึงข้อสังเกตและปัญหาการเสนอผลงานเชิงวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ มักมีความผิดพลาดทางภาษา การสะกดการันต์ การใช้ถ้อยคำที่ไม่เป็นระเบียบ และสอดคล้องกับแนวคิดของบุศรา โมลา (2555) ซึ่งกล่าวถึงการเขียนผลงานทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพว่าการนำเสนอเนื้อหา นั้นจะต้องกระชับ ถูกต้อง และมีการตรวจทานความถูกต้องในเนื้อหา ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่าผู้เรียบเรียงผลงานนั้น มีความใส่ใจในงานเขียนของตนเองมากน้อยเพียงใด และยังสอดคล้องกับแนวคิดของเสถียร คามิศักดิ์ (2559) ซึ่งกล่าวถึงการจัดทำรูปเล่มของผลงานเชิงวิเคราะห์สังเคราะห์ ควรมีการตรวจสอบการจัดเรียงหน้าอย่าให้มีการสลับกัน มีการตรวจทานดูตัวสะกด การันต์ ตรวจดูคำเชื่อม การใช้แบบตัวอักษร การกั้นหน้ากั้นหลังให้เหมือนกันตลอดทั้งเล่ม และหากเป็นการจัดพิมพ์ด้วยตนเอง จะเป็นการตรวจสอบทบทวนความถูกต้องของการจัดพิมพ์ไปในตัวอีกครั้งหนึ่งอีกด้วย สำหรับประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ รวมถึงสถิติที่ใช้เพื่อนำไปสู่การเสนอผลการวิเคราะห์ไม่เหมาะสม การนำเสนอผลการวิเคราะห์ไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ควรเรียงตามวัตถุประสงค์ รูปแบบการนำเสนอไม่น่าสนใจ แพลตฟอร์มผิดพลาด ควรกระชับรัดกุม และอ่านเข้าใจง่าย นั้น แนวทางการแก้ไขคือผู้จัดทำผลงานต้องออกแบบการนำเสนอโดยจัดลำดับตามวัตถุประสงค์ รูปแบบการนำเสนอนอกจากตารางแล้ว อาจจัดทำเป็นกราฟหรือแผนภูมิ จะทำให้การแปลผลกระชับ รัดกุม และอ่านเข้าใจง่าย ทำให้ผลการวิเคราะห์วิจัยฉบับนั้นน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยข้อบกพร่องดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของเฉลิม พักอ่อน (2555) ซึ่งได้กล่าวถึงข้อบกพร่องของผลงานวิชาการ พบว่าในการจัดทำรายงานผลงานทางวิชาการ บทที่ 4 มักไม่นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้ตรงและเป็นลำดับตามวัตถุประสงค์ของการทำงาน มีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ครบตามวัตถุประสงค์ของการทำงาน แพลตฟอร์มผิดพลาด ไม่ตรงกับเกณฑ์การแปลผลที่ได้ระบุไว้ในบทที่ 3 มีการคำนวณค่า S.D. ในภาพรวม โดยการคำนวณเป็นค่าเฉลี่ยของค่า S.D. ทั้งหมดไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีการอธิบายตารางไม่ตรงกับเกณฑ์การแปลผลที่แสดงในตาราง หรือขาดการนำเสนอผลการดำเนินงานตอบสนองมติฐานของการทำงาน และสอดคล้องกับแนวคิดของพรทิพย์ เกษรานนท์ (2555) ซึ่งได้กล่าวถึงปัญหาและข้อบกพร่องในการวิจัย พบว่า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไม่มีคุณภาพ เช่น การนำเครื่องมือการวิจัยของคนอื่นมาใช้โดยไม่ได้คำนึงถึงบริบทของเรื่องที่ทำวิจัยหรือความเหมาะสมในการนำมาใช้ หรือไม่ได้มีการตรวจสอบ

คุณภาพของเครื่องมือก่อนนำมาใช้มีการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ถูกต้องตามหลักการ เช่น ใช้สถิติในการวิเคราะห์ ไม่เหมาะสมหรือไม่ถูกต้อง หรือไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของการใช้สถิติชนิดนั้น มีการนำเสนอข้อมูลหรือผลการวิจัยไม่เหมาะสม เช่น ใช้ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิในการนำเสนอไม่เหมาะสมกับผลการวิจัยที่ต้องการนำเสนอ หรือควรนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์หรือสมมติฐานการวิจัย แต่นำเสนอไม่ครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือสมมติฐานการวิจัย หรือไม่ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย และมีการแปลผลและอ่านผลการวิจัยไม่ถูกต้อง และสอดคล้องกับแนวคิดของ อุทัย หามนตรี (2559) ซึ่งกล่าวถึงงานวิจัยต้องมีความถูกต้องของระเบียบวิธีวิจัยคือมีการนิยามของตัวแปรอย่างชัดเจน สอดคล้องกับปัญหาการวิจัย และยังสอดคล้องกับแนวคิดสุวรรณา ธวัชโชติ และสุวรรณา สันติพิทยากร (2547) อ้างถึงในพจน์ สะเพียรชัย 2554) ซึ่งได้ศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการพบว่า งานวิจัยที่ไม่ผ่านเกณฑ์ของผู้เสนอขอที่ไม่ได้รับการพิจารณาให้ดำรงตำแหน่งส่วนใหญ่เกิดจากการเสนอผลงานทางวิชาการประเภทผลงานวิจัยไม่ผ่านเกณฑ์คุณภาพ เนื่องจากไม่แสดงให้เห็นถึงองค์ความรู้ใหม่ เป็นงานวิจัยที่ขาดความลึกซึ้งทางวิชาการ การใช้ระเบียบวิธีวิจัยไม่ถูกต้องเหมาะสม ไม่ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ขาดความสมบูรณ์ในเนื้อหา นำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้หรือได้น้อย

3. ผลงานวิจัย จากผลการวิจัย พบข้อควรพัฒนาหรือปรับปรุง ได้แก่ การตรวจทานหรือการพิสูจน์อักษร มีความถี่สูงสุด เช่นเดียวกับผลงานประเภทคู่มือการปฏิบัติงาน และผลงานเชิงวิเคราะห์ ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่ผู้จัดทำผลงานรีบจัดพิมพ์ผลงานต้นฉบับ จึงขาดความระมัดระวัง หรือมิได้จัดพิมพ์ต้นฉบับผลงานด้วยตนเอง แต่ไปจัดจ้างพิมพ์ผลงานต้นฉบับจากร้านค้าต่าง ๆ ที่รับจ้างพิมพ์งานทั่วไป ซึ่งหากผู้จัดทำผลงานมีการทบทวนตรวจสอบต้นฉบับที่จัดพิมพ์ จะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความละเอียดรอบคอบและความตั้งใจ ซึ่งจะทำให้เนื้อหาสาระในผลงานมีความครบถ้วน ถูกต้อง สมบูรณ์และมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด บุศรา โมลา (2555) ซึ่งกล่าวถึงการเขียนผลงานทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพว่าการนำเสนอเนื้อหานั้น จะต้องกระชับ ถูกต้อง และมีการตรวจทานความถูกต้องในเนื้อหา ซึ่งจะแสดงให้เห็นผู้อ่านได้รับรู้ว่าผู้เรียบเรียงผลงานนั้น มีความใส่ใจในงานเขียนของตนเองมากน้อยเพียงใด และสอดคล้องกับแนวคิดของณรงค์ศักดิ์ ชัยบุตร (2560) ที่กล่าวถึงข้อสังเกตและปัญหาการเสนอผลงานเชิงวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ มักมีความผิดพลาดทางภาษา การสะกดการันต์ การใช้ถ้อยคำที่ไม่เป็นระเบียบ และสอดคล้องกับแนวคิดของชูศักดิ์ เอกเพชร (2557) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง ข้อบกพร่องงานวิจัยทางการบริหารการศึกษา พบว่าข้อบกพร่องด้านการพิมพ์งานวิจัย ได้แก่ รูปแบบการพิมพ์ การกำหนดแบบและขนาดตัวอักษร กำหนดหัวข้อย่อและการจัดพิมพ์ตาราง ไม่เป็นรูปแบบเดียวกัน ขาดความคงเส้นคงวาตลอดทั้งเล่ม และมีการพิมพ์แยกคำระหว่างบรรทัด เป็นต้น สำหรับประเด็นการอ้างอิงเอกสารไม่ถูกต้องทั้งในส่วนของเนื้อหาและบรรณานุกรมมีความสอดคล้องกัน และเป็นไปตามหลักการอ้างอิงที่เป็นสากล อายุของเอกสารไม่ควรเกิน 10 ปี สอดคล้องกับแนวคิดของพรทิพย์ เกษรานนท์ (2555) ซึ่งได้กล่าวถึงปัญหาและข้อบกพร่องในการวิจัย พบว่า การเขียนเอกสารอ้างอิงแทรกในเนื้อหาและการเขียนบรรณานุกรมของผู้เสนอผลงานไม่ถูกต้องตามหลัก

วิชาการ เช่น ไม่อ้างอิงแทรกในเนื้อหาที่ได้นำมาหรือคัดลอกของผู้อื่นมาใช้ วิธีการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมไม่ถูกต้อง และสอดคล้องกับแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2552) ซึ่งได้กล่าวถึงข้อบกพร่องของงานวิจัยที่พบว่า ผู้วิจัยมักนำเอาเรื่องและผลการวิจัยที่ไม่เกี่ยวข้องมาเขียนไว้ โดยนิยมลอกต่อกันมาจากรายงานวิจัยของคนอื่น ซึ่งไม่ได้มีการศึกษาจากต้นตอจริงจึงมักพบว่าอ้างอิงผิดพลาด ภาษาเขียนไม่ชัดเจน ขาดความเชื่อมโยงในสาระที่เสนอ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของชูศักดิ์ เอกเพชร (2557) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง ข้อบกพร่องงานวิจัยทางการบริหารการศึกษา พบว่าข้อบกพร่องด้านการพิมพ์งานวิจัย ได้แก่ การจัดทำบรรณานุกรมไม่เป็นไปตามแบบเดียวกัน เช่นเดียวกัน สำหรับประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ รวมถึงสถิติที่ใช้เพื่อนำไปสู่การเสนอผลการวิเคราะห์วิจัยไม่เหมาะสมนั้น แนวทางการแก้ไขคือผู้จัดทำผลงานต้องออกแบบการนำเสนอโดยจัดลำดับตามวัตถุประสงค์ รูปแบบการนำเสนอนอกจากตารางแล้ว อาจจัดทำเป็นกราฟหรือแผนภูมิ จะทำให้การแปลผลกระชับ รัดกุม และอ่านเข้าใจง่าย ทำให้ผลการวิเคราะห์วิจัยฉบับนั้นน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ในกรณีที่ผู้จัดทำผลงานมิได้ทำการวิเคราะห์ด้วยตนเอง โดยอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านโปรแกรมสำเร็จรูปช่วยวิเคราะห์ให้ ซึ่งอาจมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นได้ เนื่องจากผู้วิเคราะห์ไม่ได้ออกแบบการวิจัย จึงมีแนวทางแก้ไขคือ ผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบของแบบสอบถามทุกฉบับ ลงรหัสแบบสอบถามด้วยตนเอง หากจะให้ผู้อื่นช่วยวิเคราะห์ให้ก็ต้องออกแบบตารางสำหรับกรอกข้อมูลไว้ให้เรียบร้อย เมื่อได้ผลการวิเคราะห์มาแล้ว ให้แปลผลด้วยตนเอง ตรวจสอบผลการวิเคราะห์กับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนด และตรวจสอบความเหมาะสมของสถิติที่ใช้เพื่อนำไปสู่การเสนอผลการวิจัยที่ถูกต้องต่อไป โดยข้อบกพร่องดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของเฉลิม พักอ่อน (2555) ซึ่งได้กล่าวถึงข้อบกพร่องของผลงานวิชาการ บทที่ 3 มักขาดรายละเอียดการหารายละเอียดคุณภาพของนวัตกรรม และการหาคุณภาพของเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือทุกชนิดที่ใช้ขาดการแสดงค่าความตรงและค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลทุกฉบับ ขาดการนำเสนอเกณฑ์การแปลความหมายของข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ มีการระบุสถิติที่ใช้ไม่ครบกับการปฏิบัติจริง แสดงสูตรสถิติไม่ถูกต้อง แสดงสัญลักษณ์ทางสถิติไม่ถูกต้อง ใช้สูตรสถิติสำหรับประชากรไม่ถูกต้อง สำหรับในบทที่ 4 มักไม่นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้ตรง และเป็นลำดับตามวัตถุประสงค์ของการทำงานมีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ครบตามวัตถุประสงค์ของการทำงาน แปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ตรงกับเกณฑ์การแปลผลที่ได้รับไว้ในบทที่ 3 มีการคำนวณค่า S.D. ในภาพรวมโดยการคำนวณเป็นค่าเฉลี่ยของค่า S.D. ทั้งหมดไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ หรือมีการอธิบายตารางไม่ตรงกับเกณฑ์การแปลผลที่แสดงในตาราง หรือขาดการนำเสนอผลการดำเนินงานตอบสมมติฐานของการทำงาน และสอดคล้องกับแนวคิดของพรทิพย์ เกตุรานนท์ (2555) ซึ่งได้กล่าวถึงปัญหาและข้อบกพร่องในการวิจัย พบว่า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไม่มีคุณภาพ เช่น การนำเครื่องมือการวิจัยของคนอื่นมาใช้โดยไม่ได้คำนึงถึงบริบทของเรื่องที่ท้าวิจัยหรือความเหมาะสมในการนำมาใช้ หรือไม่ได้มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำมาใช้ มีการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ถูกต้องตามหลักการ เช่น ใช้สถิติในการวิเคราะห์ไม่เหมาะสมหรือไม่ถูกต้อง หรือไม่เป็นไปตามข้อตกลงของการใช้สถิติ

ชนิดนั้น มีการนำเสนอข้อมูลหรือผลการวิจัยไม่เหมาะสม เช่น ใช้ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิในการนำเสนอไม่เหมาะสมกับผลการวิจัยที่ต้องการนำเสนอ หรือควรนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์หรือสมมติฐานการวิจัย แต่นำเสนอไม่ครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือสมมติฐานการวิจัย หรือไม่ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย และมีการแปลผลและอ่านผลการวิจัยไม่ถูกต้อง และสอดคล้องกับแนวคิดของอุทัย หามนตรี (2559) ซึ่งกล่าวถึงงานวิจัยต้องมีความถูกต้องของระเบียบวิธีวิจัย คือ มีกนิยามของตัวแปรอย่างชัดเจน สอดคล้องกับปัญหาแนวคิดของการวิจัย และสอดคล้องกับ สุวรรณา ฐวโฑติ และสุวรรณา สังสิทธิยากร (2547) อ้างถึงโนพจน์ สะเพียรชัย 2554) ซึ่งได้ศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ พบว่า งานวิจัยที่ไม่ผ่านเกณฑ์ของผู้เสนอขอที่ไม่ได้รับการพิจารณาให้ดำรงตำแหน่งส่วนใหญ่เกิดจากการเสนอผลงานทางวิชาการประเภทผลงานวิจัยไม่ผ่านเกณฑ์คุณภาพ เนื่องจากไม่แสดงให้เห็นถึงองค์ความรู้ใหม่ เป็นงานวิจัยที่ขาดความลึกซึ้งทางวิชาการ การใช้ระเบียบวิธีวิจัยไม่ถูกต้องเหมาะสม ไม่ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ขาดความสมบูรณ์ในเนื้อหา นำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้หรือได้น้อย และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2552) ได้กล่าวถึงข้อบกพร่องของงานวิจัย ที่พบว่า ผู้วิจัยมักวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลมีความผิดพลาด ไม่มีการตรวจทานให้ถี่ถ้วน มีการใช้สถิติที่ไม่เหมาะสมกับข้อมูล ใช้ภาษาไม่รัดกุม การเขียนรายงาน มีการใช้ภาษาที่ไม่ชัดเจนเขียนไม่ถูกต้องตามแบบฟอร์ม และมักมีการพิมพ์ผิดพิมพ์ตก ขาดความคงเส้นคงวา มีการอภิปรายผลไม่รัดกุม และอ้างเหตุผลไม่เหมาะสม

4. ผลงานในลักษณะอื่น จากผลการวิจัย พบข้อควรพัฒนาหรือปรับปรุง ได้แก่ รูปแบบ/โครงสร้างไม่ถูกต้องครบถ้วนตามหลักวิชาการ เช่น ไม่แสดงสารบัญชตาราง สารบัญภาพ ไม่แสดงประวัติผู้เขียน เป็นต้น ทั้งนี้อาจเกิดจากผู้จัดทำผลงาน มิได้มีการศึกษาโครงสร้างหรือรูปแบบผลงานในลักษณะอื่นตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดอย่างถี่ถ้วน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้จัดทำผลงานต้องศึกษารูปแบบของผลงานที่จะเรียบเรียง เพื่อให้มีรายละเอียดของลักษณะผลงานที่นำเสนอมีเนื้อหาตรงกับที่มหาวิทยาลัยกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเกศินี ขาวนา (2563) ที่กล่าวถึงเทคนิคการทำผลงานเพื่อขอตำแหน่งนั้น ผู้จัดทำผลงานต้องจัดทำผลงานให้มีรูปแบบและลักษณะงานที่เหมาะสม และการทำผลงานนั้นต้องคำนึงถึงความรู้ ความรู้ความสามารถหรือความถนัดในการถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจมีความถูกต้องในเนื้อหาสาระและมีการอ้างอิง และสอดคล้องกับแนวคิดของเฉลิม พักอ่อน (2555) ซึ่งได้กล่าวถึงข้อบกพร่องในการจัดทำผลงานในลักษณะอื่น ๆ เช่น นวัตกรรมนั้นพบว่ามักมีรูปแบบหรือมีองค์ประกอบไม่ครบ หรือไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการของนวัตกรรมประเภทนั้น ๆ สำหรับประเด็นการเขียนบรรณานุกรมไม่ถูกต้องนั้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้จัดทำผลงานอาจจะมิได้มีการศึกษาและยึดถือรูปแบบการพิมพ์ตามหลักการอ้างอิงที่เป็นสากลรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยเฉพาะตลอดทั้งเล่มและสอดคล้องกับแนวคิดของเฉลิม พักอ่อน (2555) ได้กล่าวถึงข้อบกพร่องในการจัดทำผลงานในลักษณะอื่น ๆ เช่น นวัตกรรมนั้น พบว่าส่วนใหญ่เอกสารขาดการอ้างอิงในเนื้อหาและเอกสารไม่มีบรรณานุกรม หรือแหล่งที่อ้างอิงในเอกสารไม่มีในบรรณานุกรม การเขียนอ้างอิงไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และการพิมพ์บรรณานุกรมไม่ถูกต้อง ไม่เป็นรูปแบบเดียวกันสำหรับประเด็นการตรวจทานหรือการพิสูจน์อักษรนั้น อาจเกิดจากเหตุผลเช่นเดียวกันกับการจัดทำ

ผลงานประเภทคู่มือการปฏิบัติงานหลัก ผลงานเชิงวิเคราะห์ และผลงานวิจัย ซึ่งได้แก่ การที่ผู้จัดทำผลงาน รับผิดชอบผลงานต้นฉบับ จึงขาดความระมัดระวัง หรือมิได้จัดพิมพ์ต้นฉบับผลงานด้วยตนเองแต่ไปจัดจ้างพิมพ์ผลงานต้นฉบับจากร้านค้าต่าง ๆ ที่รับจ้างพิมพ์งานทั่วไป ซึ่งหากผู้จัดทำผลงานมีการทบทวนตรวจสอบต้นฉบับที่จัดพิมพ์ จะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความละเอียดรอบคอบ และความตั้งใจ ซึ่งจะทำให้เนื้อหาสาระในผลงานมีความครบถ้วน ถูกต้อง สมบูรณ์ และมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้แนวทางในการพัฒนาระบบและกลไกของกระบวนการคุณภาพของผลงานให้สูงขึ้นได้ อาทิ มีระบบการตรวจสอบและกลั่นกรองผลงานเบื้องต้น มีการจัดคลินิกให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรสายสนับสนุน เป็นต้น รวมถึงบุคลากรสายสนับสนุนสามารถนำข้อเสนอแนะไปใช้พัฒนาระดับคุณภาพผลงานทางวิชาชีพ เพื่อช่วยพัฒนาผลงานทางวิชาชีพให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้จัดทำผลงานควรเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการเขียนรายการอ้างอิงและบรรณานุกรมที่ถูกต้องตามหลักสากลทั่วไป เช่น โปรแกรม Endnote Zotero และ Refworks
2. หน่วยงานของผู้จัดทำผลงาน ควรมีการสนับสนุนให้บุคลากรสายสนับสนุนเข้าร่วมอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น โดยสนับสนุนให้บุคลากรสามารถเข้าร่วมฝึกอบรมทั้งภายนอกหน่วยงานที่จัดหรือภายในหน่วยงาน ซึ่งการเสนอแนะนี้อาจหมายถึงความรวมถึงการจัดหาพี่เลี้ยงในการจัดทำผลงานประเภทต่าง ๆ ให้กับบุคลากรด้วย เพื่อเป็นการสร้างแรงกระตุ้นให้กับบุคลากร
3. มหาวิทยาลัยควรมีการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้นแล้วในแต่ละด้านเป็นที่ปรึกษา รวมถึงควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองผลงานทางวิชาชีพที่มีความเชี่ยวชาญและมาจากสายงานในการขอตำแหน่งเป็นระดับสูงขึ้นในแต่ละด้าน เพื่อทำการตรวจผลงานทางวิชาชีพให้กับบุคลากรสายสนับสนุนเป็นระยะ ๆ โดยมีการกำหนดระยะเวลาของการส่งตรวจที่ชัดเจนและแน่นอน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. มหาวิทยาลัยควรนำข้อสังเกต ข้อบกพร่อง หรือข้อควรปรับปรุงที่ได้จากผลการวิจัยไปเผยแพร่บนเว็บไซต์ www.ped.rmutt.ac.th ของมหาวิทยาลัย สำหรับให้บุคลากรสายสนับสนุนและผู้สนใจนำไปใช้ในการพัฒนาระดับคุณภาพผลงานทางวิชาชีพของตนเอง
2. มหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อนำไปสู่การจัดทำผลงานทางวิชาชีพ เพื่อให้บุคลากรสายสนับสนุนได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม ไปฝึกการสร้างผลงานทางวิชาชีพได้อย่างมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ และนำผลงานทางวิชาชีพนั้นไปใช้

ในการกำหนดตำแหน่งทางวิชาชีพที่สูงขึ้น ก่อให้เกิดการเติบโตในสายงานวิชาชีพของตนเอง สุดท้ายนำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

รายการอ้างอิง

- เกศินี ขาวนา. (2563). *จะเป็นระดับชำนาญงาน ชำนาญการ เชี่ยวชาญ เชี่ยวชาญพิเศษได้อย่างไร*. เข้าถึงได้จาก <http://www.si.mahid1.l.ac.th/metc/webstan/news/>
- กองบริหารงานบุคคล. (2563). *ข้อมูลบุคลากรสายสนับสนุน มทร.ธัญบุรี*. เข้าถึงได้จาก <http://www.ped.rmutt.ac.th/>
- กองบริหารงานบุคคล. (2563). *ข้อมูลบุคลากรสายสนับสนุนขอเข้ารับการประเมินเข้าสู่ตำแหน่งสูงขึ้น*. ฝ่ายกำหนดตำแหน่งและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น กองบริหารงานบุคคล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. (อัดสำเนา)
- จุฑามาศ แสงอาวุธและพรนิภา จินดา. (2551). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุน*. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์: วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี.
- เฉลิม พักอ่อน. (2555). *ข้อบกพร่องของผลงานทางวิชาการ*. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/405179>
- ชูศักดิ์ เอกเพชร. (2557). *ข้อบกพร่องงานวิจัยทางการบริหารการศึกษา*. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 6(1), 142-151.
- ณรงค์ศักดิ์ ชัยบุตร. (2560). *มุมมองเกณฑ์การประเมินผลงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายปฏิบัติการ กลุ่มปฏิบัติการและวิชาชีพเพื่อการดำรงตำแหน่งเชี่ยวชาญระดับต้น เชี่ยวชาญระดับกลาง เชี่ยวชาญระดับสูง*. เอกสารประกอบการบรรยาย สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2552). *ลักษณะที่ดีและลักษณะที่บกพร่องของงานวิจัยเชิงปริมาณที่เป็นปริญาวิทยานิพนธ์*. เข้าถึงได้จาก <http://www.watpon.in.th/boonchom/style.pdf>
- บุศรา โมลา. (2555). *การเขียนผลงานทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ*. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/97719>
- ปภาณภณ ปภังกรภูรินท์. (2562). *เทคนิคการเขียนผลงานเพื่อตำแหน่งสูงขึ้น*. เอกสารประกอบการฝึกอบรมโครงการการเขียนผลงานเตรียมเข้าสู่ตำแหน่งของบุคลากรสายสนับสนุน. วันที่ 24-25 ธันวาคม 2562. ห้องวิศตอเรีย ชั้น 1 อาคารสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พจน์ สะเพียรชัย. (2554). *เทคนิคการจัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อใช้ประกอบการเสนอขอตำแหน่งทางวิชาการ*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (อัดสำเนา).
- พรทิพย์ เกษุรานนท์. (2555). *ปัญหาและข้อบกพร่องในงานวิจัยที่พบ*. *จุลสารสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพออนไลน์*, 4.

- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. (2554, 28 กรกฎาคม). *ข้อบังคับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ว่าด้วยการกำหนดระดับตำแหน่งและการแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้น พ.ศ. 2554.*
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. (2560). *ยุทธศาสตร์ 20 ปี (2560-2579) และแผนพัฒนา ระยะที่ 1 (2561-2564) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (ฉบับย่อ).* ปทุมธานี : กองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- “พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547”. (2547, 12 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 121 ตอนพิเศษ 70 ก, หน้า 33.
- “พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551”. (2551, 5 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 125 ตอนพิเศษ 28 ก, หน้า 36-43.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553, 22 ธันวาคม). *ประกาศ ก.พ.อ. เรื่องมาตรฐาน การกำหนดระดับตำแหน่งและการแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้น พ.ศ. 2553.*
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2554, 13 ธันวาคม). *ประกาศ ก.พ.อ. เรื่องมาตรฐานการกำหนดระดับตำแหน่งและการแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554.*
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552, 9 กันยายน). *กฎ ก.พ.อ. ว่าด้วยตำแหน่งข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2552.*
- เสถียร คามิศักดิ์. (2556). *การเขียนคู่มือปฏิบัติงาน ฉบับปรับปรุง (กันยายน 2556).* เข้าถึงได้จาก http://personnel.mju.ac.th/professional_example.php
- เสถียร คามิศักดิ์. (2559). *การทำงานเชิงวิเคราะห์ ฉบับปรับปรุง (มกราคม 2559).* เข้าถึงได้จาก http://personnel.mju.ac.th/professional_example.php
- อุทัย หามนตรี. (2559). ข้อเสนอแนะของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำหน้าที่ประเมินผลงานและจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการ ในการพัฒนาระดับคุณภาพผลงานทางวิชาการของคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 36(3), 167-177.
- ฤทธิไกร ไชยงาม. (2559). *แนะนำ “การเขียนคู่มือปฏิบัติงาน” ในการเขียนคู่มือปฏิบัติงาน.* มหาสารคาม: สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (อัติสำเนา).

การบริหารจัดการกระบวนการผลิต 4M 1E และการจัดกิจกรรมหลัก 5ส. กรณีศึกษา: บริษัท ยาคุลท์ (ประเทศไทย) จำกัด สาขา อยุธยา

4M 1E production process management and 5S core activity management
Case study: Yakult (Thailand) Company Limited, Ayutthaya Branch

ธนัชฐา แก้วปานกัน¹, พรชิตา มหาสนิท², พรรณกาญจน์ อัสสาไพโร³, คุณานันท์ พูลสวัสดิ์⁴,
คุณาธิป ตระการจันทร์⁵ และธนพล บรรจงศิลป์⁶

Thanittha Kaewpankan, Pornchita Mahasanit, Pannagan Us-sapri,
Kunanon Poonsawat, Kunathip Takanjun and Thanapon Banchongsin

Received: March 5, 2019

Revised: April 19, 2020

Accepted: April 21, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.31

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเพิ่มผลผลิตของสินค้าให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภคและลดการสูญเสียของผลิตภัณฑ์ วิธีการดำเนินการวิจัย คือ การสังเกตการณ์ปริมาณการผลิตแต่ละครั้งในทุก ๆ 1 ชั่วโมง จะมีการผลิตได้เป็นจำนวน 40,000 ขวดต่อ 1 ชั่วโมง 1 ขวดใช้เวลาผลิต 0.8 วินาที การเพิ่มผลผลิตลดเวลาในการผลิต จากขวดละ 0.8 วินาทีให้เหลือขวดละ 0.5 วินาทีต่อขวด และแต่ละเครื่องจะหยุดพักทุก ๆ 15 นาที และจะทำงานได้เครื่องละ 8 ชั่วโมงต่อวัน ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาที่พบ คือ 1) การบรรจุนมลงภาชนะที่เกินมาตรฐานทำให้เครื่องที่กำลังดำเนินงานอยู่จะต้องหยุดชะงักลงเพื่อตรวจสอบนมที่บรรจุเกินมาตรฐานทำให้เสียเวลาในการผลิต และ 2) การคัดแยกขยะและการกำจัดกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ แนวทางการปรับปรุงโดยการนำทฤษฎี 4M 1E และกิจกรรมหลัก 5ส. เข้ามาใช้ในการแก้ไขปัญหาและเพิ่มผลผลิตของสินค้า พบว่า จากการปรับปรุงผลิตภาพด้านการบันทึกจำนวนที่ผลิตได้ทั้งก่อนและหลังปรับปรุง 1 เดือน ก่อนปรับปรุงได้เท่ากับ 40,000 หลังทำการปรับปรุง 1 เดือน ได้เท่ากับ 50,000 หรือผลิตได้เป็นอัตราร้อยละ 250% สรุปผลการวิจัยจากการปรับปรุงผลิตภาพด้านการลดการสูญเสียของผลิตภัณฑ์บันทึกจำนวนที่ผลิตได้ทั้งก่อนและหลังปรับปรุง 1 เดือนก่อนปรับปรุงได้เท่ากับ 28 หลังทำการปรับปรุง 1 เดือน ได้เท่ากับ 12 หรือผลิตได้เป็นอัตราร้อยละ 57.14%

¹⁻⁶ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี; Rajamangala University of Technology Thanyaburi
Corresponding author, email: Amp.pere170442@gmail.com, Tel. 094-3371518

คำสำคัญ: การเพิ่มประสิทธิภาพ, ผลผลิต, ลดการสูญเสีย

Abstract

The content of this research has the objectives to study about the increasing of the products as the demand of consumers and to avoid the loss of the product. The process of this studying is to monitor the quantity of the product for each 1 hour of producing. There is 40,000 bottles for an hour. Meaning that 1 bottle takes 0.8 second. To gain more the productivity, reduce from 0.8 to 0.5 second and the machine will rest every 15 minutes so, the machine could work 8 hours per day. The research revealed that: The problems are 1) milk overload, too much of milk made the running machine had to be stopped because it need to be checked for the milk then it waste of time of producing. 2) To separate the waste and get rid of smells. The improvement by use the 4M 1E and the activities of 5ส to solve the problem and improve the productivity. It revealed that the result of improvement by record 1 month of productivity. Before improvement we gain 40,000 bottles and after we gain 50,000 bottles or 250% The result of loss product by record 1 month is 28 bottles before and 12 after or 57.14%

Keywords: Increasing Efficiency, Productivity, Reducing Losses

บทนำ

การปรับปรุงคุณภาพในปัจจุบันถือเป็นศาสตร์หนึ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างมากสามารถประยุกต์ใช้ได้เกือบทุก ๆ ธุรกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันทุกธุรกิจและอุตสาหกรรมนั้นวันยังมีการแข่งขันมีแนวโน้มว่าการแข่งขันในอนาคตจะเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นการผลิตยุคใหม่ที่ทั้งการแข่งขันทั้งด้านราคา ตัวสินค้ารสชาติคุณภาพและความพึงพอใจของลูกค้าทำให้เป็นการกระตุ้นให้การทำธุรกิจจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตามความท้าทายในรูปแบบใหม่ที่ต้องอาศัยเครื่องมือการจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยให้องค์กรสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาหลักการและทฤษฎีทางด้านการปรับปรุงผลิตภาพและคุณภาพสมัยใหม่อยู่เสมอ (บริษัท ยาคุลท์ (ประเทศไทย) จำกัด, 2562) ผังก้างปลาเป็นเครื่องมือทางการบริหารรูปแบบหนึ่งช่วยในการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาอันก่อให้เกิดผลโดยปกติจะใช้เป็นเครื่องมือในการประชุมระดมความคิดจากระดับหัวหน้างานและคนงานแผนผังที่ใช้แสดงความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบระหว่างปัญหากับสาเหตุทั้งหมดที่เป็นไปได้ที่อาจก่อให้เกิดปัญหานั้น ๆ เมื่อไรจึงจะใช้แผนผังก้างปลา โดยจะเริ่มเมื่อต้องการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา เมื่อต้องการทำการศึกษาค้นคว้าทำความเข้าใจหรือทำความเข้าใจกับกระบวนการอื่น ๆ

เพราะว่าโดยส่วนใหญ่พนักงานจะรู้ปัญหา เฉพาะในพื้นที่ของตนเท่านั้น แต่เมื่อมีการทำผังก้างปลา แล้ว (ประภาภรณ์ วรรณธนาสิน, 2563) จะทำให้เราสามารถรู้กระบวนการของแผนกอื่นได้ง่ายขึ้น และเมื่อต้องการให้เป็นแนวทางในการระดมสมองซึ่งจะช่วยให้ทุก ๆ คนให้ความสนใจในปัญหาของกลุ่มซึ่งแสดงไว้ที่หัวปลา (โสรัจจะ ช้ายคล้าย, 2557)

กิจกรรม 5ส. เป็นกระบวนการหนึ่งที่เป็นระบบมีแนวปฏิบัติที่เหมาะสมสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขงานและรักษาสิ่งแวดล้อมในสถานที่ทำงานให้ดีขึ้น ทั้งในส่วนงานด้านการผลิตและด้านการบริการ ซึ่งนำมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรได้อีกทางหนึ่ง (อิโตชิคุเมะ, 2550) 5ส เป็นเทคนิคที่ทุกคนสามารถเข้าใจแนวทางการปฏิบัติได้ง่ายอุปกรณ์ที่ใช้มีเพียงเครื่องมือทำความสะอาด สะอาดซึ่งใช้งบประมาณต่ำ ผู้ทำ 5ส. ได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีมเป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติเป็นกลุ่มพื้นที่ซึ่งมีส่วนสนับสนุนเรื่องการทำงานเป็นทีมสมาชิกในพื้นที่ได้ร่วมกันวางแผนและลงมือปรับปรุงพื้นที่ปฏิบัติงานของตนเองและกลุ่มกิจกรรม 5ส. ยังช่วยเสริมสร้างทักษะการเป็นผู้นำให้แก่หัวหน้าพื้นที่อีกด้วยเห็นผลที่เป็นรูปธรรมพื้นที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยมีการจัดเก็บสิ่งของเป็นระเบียบมากขึ้นทำให้ไม่ต้องเสียเวลาค้นหาของหรือเอกสารการปรับปรุงที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่มองเห็นได้และเป็นรูปธรรมส่งเสริมการสร้างนิสัยและการมีวินัยในหน่วยงานการปฏิบัติกิจกรรม 5ส. อย่างสม่ำเสมอจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรประจำวันจะเสริมสร้างลักษณะนิสัยและความเป็นระเบียบวินัยให้แก่ผู้ปฏิบัติกิจกรรมสิ่งของในที่ทำงานมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ทำให้การทำงาน มีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น

ดังนั้นผู้จัดทำจึงได้ทำการทดลองปรับปรุงผลิตภาพกระบวนการผลิตการเพิ่มผลผลิตการผลิตการสูญเสียของผลิตภัณฑ์และทำการกำจัดกลิ่นอันไม่พึงประสงค์ของน้ำนํ้าเสียและการคัดแยกขยะให้ถูกที่และมีการอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการทำงานของพนักงานและบุคลากร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการเพิ่มผลผลิตของสินค้าให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภคและลดการสูญเสียของผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการผลิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยได้นำทฤษฎี 4M 1E และกิจกรรมหลัก 5ส. เข้ามาใช้ (สมุน มาลาลิทธิ, 2552) โดยมีขั้นตอนวิธีการดำเนินงาน

การหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาของการบรรจุมลภาวะ

1) ทำการสังเกตการณ์ในวันที่คณะผู้จัดทำวิจัยได้เข้าไปเยี่ยมชมบริษัททำการสังเกตการณ์เป็นเวลา 1 ชั่วโมง ในการหาข้อสรุปว่าทุก ๆ 1 ชั่วโมงจะมีการบรรจุมลภาวะในปริมาณที่เกินมาตรฐานจำนวน 3-5 ขวด ในทุก ๆ 1 ชั่วโมง

2) ทำการสอบถามวิทยากรที่ทำการให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิต

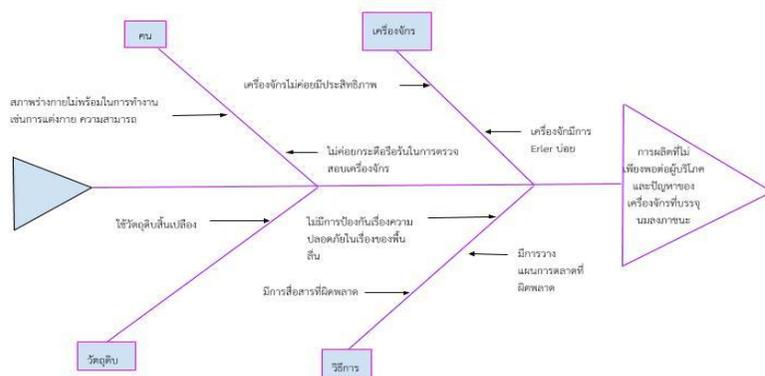
การหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคัดแยกขยะและกำจัดกลิ่นไม่พึงประสงค์

- 1) จะต้องมีการอบรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะและบอกผลดีผลเสียของการคัดแยกขยะ
- 2) หากใครไม่ทำตามหรือทำตามกฎหากพบเห็นหรือไม่พบเห็นก็จะมีการทำโทษทำที่

3) บ่อบำบัดน้ำเสียอาจจะต้องมีการปิดฝาเพื่อทำให้กลิ่นไปไปรบกวนบุคลากรที่ทำงานใกล้ ๆ กับบ่อบำบัดน้ำเสียเพื่อลดกลิ่นและทำให้สุขภาพกายและสุขภาพจิตของพนักงานดีขึ้น

การหาแนวทางในการผลิตให้ทันต่อความต้องการของลูกค้า โดยการลดเวลาในการผลิตแต่ละขวดจากขวดละ 0.8 วินาที ให้เหลือ ขวดละ 0.5 วินาที เพื่อเพิ่มผลผลิตในการผลิตที่จะตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

ผู้วิจัยได้นำหลักการ 4M 1E มาใช้ในการวิจัยและวิเคราะห์ปัญหาของ บริษัท ยาคุลท์ (ประเทศไทย) จำกัด สาขา ออยุธยา ในเรื่องของการเพิ่มผลผลิตให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภค และลดการสูญเสียของผลิตภัณฑ์ ที่ได้ทำการผลิตในแต่ละไลน์ ต้องมีหลักการ 4M 1E ดังนี้

ภาพที่ 1 แผนผังก้างปลาในการวิจัย

กิจกรรมหลัก 5ส.

การนำกิจกรรม 5ส. มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการเพื่อสร้างระเบียบวินัยของการคัดแยกขยะและการกำจัดกลิ่นไม่พึงประสงค์ภายในโรงงานเพื่อทำให้สุขภาพกายและสุขภาพจิตดีขึ้น เพราะการสูดดมน้ำที่เน่าเสีย นาน ๆ จะทำให้สุขภาพร่างกายได้รับสารพิษจากน้ำเน่าเสียจากการสูดดมหากสูดดมไปนาน ๆ อาจจะทำให้ร่างกายมีภูมิต้านทานที่ต่ำลงและอาจจะทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาก็เป็นไปได้

ส1 : สะสาง คือ การแยกของที่จำเป็นออกจากของที่ไม่จำเป็นและขจัดของที่ไม่จำเป็นออกไปโดยการแยกขยะให้ถูกตามสัดส่วนที่บริษัทได้จัดไว้ให้การคัดแยกวัสดุที่อันตรายออกจากกัน เพื่อไม่ให้เกิดประกายไฟหรืออันตราย

ส2 : สะดวก คือ การจัดวางหรือจัดเก็บสิ่งของต่าง ๆ ในสถานที่ทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อความสะดวกปลอดภัยและคงไว้ซึ่งคุณภาพประสิทธิภาพในการทำงาน โดย 1) แบ่งหมวดหมู่ 2) จัดเก็บให้เป็นระบบมีระเบียบ 3) มีห้องคัดแยกขยะ

ส3 : สะอาด คือ การทำความสะอาด (ปิด กวาด เช็ด ถู) เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ สถานที่และใช้ เป็นการตรวจสอบและบำรุงรักษา โดย 1) กำหนดพื้นที่รับผิดชอบ 2) ขจัดต้นเหตุของความสกปรก 3) ทำความสะอาดแม้แต่จุดเล็ก ๆ 4) ปิด กวาด เช็ด ถู พื้นให้สะอาด

ส4 : สร้างมาตรฐาน คือการรักษามาตรฐานของความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้คงอยู่ตลอดไป โดย 1) ไม่มีสิ่งของไม่จำเป็นอยู่ในพื้นที่ 2) ไม่มีสภาพกรงรัง 3) ไม่มีสิ่งสกปรกตกค้าง

ส5 : สร้างนิสัย คือ การสร้างนิสัยในการมีจิตสำนึกทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานตามระเบียบและข้อบังคับอย่างเคร่งครัดรวมทั้ง อบรมให้พนักงานรู้จักค้นคว้า และปรับปรุงสถานที่ทำงาน โดย 1) ทำแบบสอบถาม 2) ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง 3) อบรมเกี่ยวกับ 5ส.

ตารางที่ 1 ตารางปรับปรุงผลิตภาพ

จำนวนที่ผลิตได้ก่อนปรับปรุง (เดือน)	จำนวนที่ผลิตได้หลังปรับปรุง (เดือน)	การเปรียบเทียบการปรับปรุงคิดเป็นร้อยละ
40,000	50,000	$\frac{50,000 - 40,000}{40,000} \times 100 = 250\%$

จากการปรับปรุงผลิตภาพด้านการบันทึกจำนวนที่ผลิตได้ทั้งก่อนและหลังปรับปรุง 1 เดือน ก่อนปรับปรุงได้เท่ากับ 40,000 หลังทำการปรับปรุง 1 เดือน ได้เท่ากับ 50,000 หรือผลิตได้เป็นอัตราร้อยละ 250% (วันชัย ริจิรวนิช, 2543)

ตารางที่ 2 การลดการสูญเสียของผลิตภัณฑ์

จำนวนปริมาณของเสียก่อนปรับปรุง (เดือน)	จำนวนปริมาณของเสียก่อนหลังปรับปรุง (เดือน)	การเปรียบเทียบการปรับปรุงคิดเป็นร้อยละ
28	12	$\frac{12 - 28}{28} \times 100 = 57.14\%$

จากการปรับปรุงผลิตภาพด้านการลดการสูญเสียของผลิตภัณฑ์บันทึกจำนวนที่ผลิตได้ทั้งก่อนและหลังปรับปรุง 1 เดือน ก่อนปรับปรุงได้เท่ากับ 28 หลังทำการปรับปรุง 1 เดือน ได้เท่ากับ 12 หรือผลิตได้เป็นอัตราร้อยละ 57.14 %

สรุปผลการวิจัย

การเพิ่มผลผลิตของสินค้าให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภคและลดการสูญเสียของผลิตภัณฑ์ พบว่า จากการสังเกตการณ์ปริมาณการผลิตแต่ละครั้งในทุก ๆ 1 ชั่วโมง จะมีการผลิตได้เป็นจำนวน 40,000 ขวดต่อ 1 ชั่วโมง 1 ขวดใช้เวลาผลิต 0.8 วินาที ทางคณะผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตลดเวลาในการผลิต จากขวดละ 0.8 วินาที ให้เหลือขวดละ 0.5 วินาทีต่อขวด และแต่ละเครื่องจะหยุดพักทุก ๆ 15 นาที และจะทำงานได้แค่เครื่องละ 8 ชั่วโมงต่อวัน

ปัญหาที่พบจากการผลิต คือ

1. การบรรจุจนลงภาชนะที่เกินมาตรฐานทำให้เครื่องที่กำลังดำเนินงานอยู่จะต้องหยุดชะงักลงเพื่อตรวจสอบนมที่บรรจุเกินมาตรฐานทำให้เสียเวลาในการผลิต
2. การคัดแยกขยะและการกำจัดกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ

ทางคณะผู้จัดทำจึงทำการนำทฤษฎี 4M 1E และกิจกรรมหลัก 5ส. เข้ามาใช้สรุปผลการวิจัยจากการปรับปรุงผลิตภาพด้านการบันทึกจำนวนที่ผลิตได้ทั้งก่อนและหลังปรับปรุง 1 เดือน ก่อนปรับปรุงได้เท่ากับ 40,000 หลังทำการปรับปรุง 1 เดือน ได้เท่ากับ 50,000 หรือผลิตได้เป็นอัตราร้อยละ 250% สรุปผลการวิจัยจากการปรับปรุงผลิตภาพด้านการลดการสูญเสียของผลิตภัณฑ์บันทึกจำนวนที่ผลิตได้ทั้งก่อนและหลังปรับปรุง 1 เดือนก่อนปรับปรุงได้เท่ากับ 28 หลังทำการปรับปรุง 1 เดือน ได้เท่ากับ 12 หรือผลิตได้เป็นอัตราร้อยละ 57.14 %

ภาพที่ 2 การคัดแยกขยะ

อภิปรายผลการวิจัย

การนำหลักแนวคิดและทฤษฎีข้างปามาใช้ในการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาในการศึกษาปัญหากระบวนการทำงานโดยรวมของบริษัท กรณีศึกษา: บริษัท ยาคุลท์ (ประเทศ) จำกัด การนำแนวคิดและทฤษฎีข้างปามาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยดูจากแผนผัง เพื่อช่วยให้กำหนดแนวทางในการปรับปรุงวิธีการทำงานให้ดีขึ้น คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแล้วนำ แนวคิดและทฤษฎีข้างปลา มาประยุกต์ใช้ในงานวิจัย เพื่อช่วยเรียงความชัดเจนในแต่ละเรื่องที่กำลังวิเคราะห์ ทำให้

เกิดความครบถ้วนสมบูรณ์ในการค้นหาสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาการบรรจุมลภาวะที่ล้นขีดเกินมาตรฐานและอีกปัญหาที่พบเจอการคัดแยกขยะและการกำจัดกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ คณะผู้จัดทำจึงนำทฤษฎี 4M 1E และกิจกรรม 5 ส.เข้ามาใช้ในการปรับปรุง การเพิ่มผลผลิตดีขึ้นจาก 40,000 เป็น 50,000 ใช้เวลา 0.5 วินาทีต่อขวด มีอัตราการย่อยละ 250% ของการผลิต ต่อมาเป็นการลดความสูญเสียของการบรรจุมลภาวะ ก่อนปรับปรุงมีการเสียหายต่อเดือน เดือนละ 28 ขวด หลังปรับปรุงมีการเสียหายต่อเดือน เดือนละ 12 ขวด และอัตราการย่อยละของการปรับปรุงอยู่ที่ 57.14% กิจกรรม 5 ส. มีการพัฒนาที่ดีขึ้นมากกว่าเดิมมีการคัดแยกขยะที่ถูกที่และมีการอบรมพนักงานอย่างต่อเนื่องให้มีจิตสำนึกในการรักษาความสะอาดและกลิ่นไม่พึงประสงค์

องค์ความรู้ใหม่

การเพิ่มผลผลิตเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากผลการวิจัยครั้งนี้ไม่เพียงแต่จะได้ประโยชน์กับสายการผลิตเท่านั้น ผลโดยทางอ้อมยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการคำนวณความสามารถในการผลิตของเครื่องจักรอย่างแม่นยำขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

บริษัทควรกำหนดนโยบายเพื่อให้สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการทำงานของพนักงานในบริษัท มีการฝึกอบรมกิจกรรมต่างๆที่มีปัญหาอยู่บ่อยครั้งเพื่อลดการผิดพลาดหรือการไม่ปฏิบัติตามของพนักงานเพื่อที่จะสนองต่อการแก้ไขปัญหาที่เราได้เสนอไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การนำหลักแนวคิดและทฤษฎีข้างปามาใช้ในการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาในการศึกษาปัญหากระบวนการทำงานโดยรวมของบริษัท เพื่อช่วยให้กำหนดแนวทางในการปรับปรุงวิธีการทำงานให้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- บริษัท ยาคุลท์ (ประเทศไทย) จำกัด. (2562). *กระบวนการผลิต*. เข้าถึงได้จาก https://www.thappline.co.th/Company_Profile/Index/4/TH.
- ประภาภรณ์ วรรณธนาสิน. (2563). *ทฤษฎีข้างปลา*. เข้าถึงได้จาก www.akachai99.blogspot.com/2012/09/blog-post_30.html.
- วันชัย ริจิวิช. (2543). *การเพิ่มผลผลิตในอุตสาหกรรมเทคนิคและการกรณีศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนน มาลาสิทธิ์. (2552). *การจัดการการผลิต และการดำเนินงาน (Operation Management)*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.

โสรจจะ ซ้ายคล้าย. (2557). *ขั้นตอนสร้างแผนผังก้างปลา 4M 1E*. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/563175?fbclid=IwAR0j6xgADtwq4v1LDX1aXm9nflhh9ldtnGZb8yex3FVTADY2l7oyE17lepk>

อีโตชิ คูเมะ. (2554). *กิจกรรม 5ส*. แปลโดย วีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์. (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ส.ส.ท. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

การวิเคราะห์ศักยภาพเชิงพื้นที่สำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน เขต ลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

Spatial Potential Analysis for Sustainable Water Resource Management
Lower Lam Cheang Krai Basin with Geographic Information System

ต๋อง พันธงาม¹, ณภัทร น้อยน้ำใส² และนิรันดร์ คงฤทธิ³
Tong Phanngam, Napat Noinmsai and Nirun Kongrit

Received: July 23, 2019

Revised: October 18, 2020

Accepted: October 21, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.32

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน 2) ประยุกต์เทคโนโลยีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สำหรับการวิเคราะห์ระดับความเสี่ยงภัยแล้ง และระดับเสี่ยงภัยน้ำท่วมในพื้นที่ศึกษา และ 3) เสนอแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ สำหรับการวางแผนป้องกันความเสียหายภาคการเกษตรจากภัยแล้งซ้ำซากและพื้นที่น้ำท่วม เขตลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ วิธีดำเนินการวิจัยโดย รวบรวม และสร้างฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินในการวิเคราะห์ศักยภาพภาคการเกษตรพื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่า 1) การสร้างฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินประกอบด้วยการสร้างฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ ผลของค่าเฉลี่ยประเภทจำแนกการใช้ที่ดิน และการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน 2) การประยุกต์เทคโนโลยีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สำหรับการวิเคราะห์ระดับความเสี่ยงภัยแล้ง และระดับเสี่ยงภัยน้ำท่วม ในพื้นที่ศึกษาได้นำเทคโนโลยีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาใช้ในการวิเคราะห์ในการวางแผนเพื่อป้องกันความเสียหายจากภัยแล้งซ้ำซากและภัยน้ำท่วม ในจังหวัดนครราชสีมา โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดให้ตรงกับปัจจัยต่าง ๆ และ 3) แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เขตลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง ประกอบด้วย 3.1) การสร้างฐานข้อมูลและแผนที่ด้านกายภาพแสดงพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการประสบปัญหาภัยแล้งซ้ำซาก และพื้นที่น้ำท่วม 3.2) วิเคราะห์โดยการซ้อนทับกับชั้นข้อมูลแผนที่ในเขตรระดับหมู่บ้าน ซึ่งมีหมู่บ้านที่มีพื้นที่ใน

¹⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา; Nakhon Ratchasima Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: tonggis789@gmail.com, Tel. 087-2331052

เขตเสี่ยงภัยแล้ง และภัยน้ำท่วมในระดับเสี่ยงสูง และสามารถจัดทำแผนที่พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยน้ำท่วมบ่อย เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดการ หรือวางแผนป้องกันภัยล่วงหน้าอย่างเร่งด่วน 3.3) หน่วยงาน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องให้ความสำคัญในการดูแลรักษาแหล่งน้ำ 3.4) การกำหนดแนวนโยบาย ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จะต้องมีการบูรณาการเชิงพื้นที่ร่วมกัน

คำสำคัญ: ทรัพยากรน้ำ, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์, ลุ่มน้ำลำเชียงไกร, ศักยภาพเชิงพื้นที่

Abstract

The objective of this research paper is to 1) create a spatial database on land use in analyzing the agricultural potential of the Lower Lam Chiang Krai Basin area. Nakhon Ratchasima Province, 2) To apply geographic information system technology for analysis of drought risk levels and flood risk levels in the study area And to propose guidelines for water resources management For planning, and 3) to prevent agricultural damage from repeated drought and flood areas Lower Lam Chiang Krai Basin Nakhon Ratchasima Province with geographic information system Method of research conducted by collecting and creating a spatial database on land use in analyzing the agricultural potential of the Lower Lam Chiang Krai Basin area. Nakhon Ratchasima Province. The results of the research showed that; 1) creating a spatial database for land use consists of creating a spatial database. 2) Results of the mean of land use classification and changes in land use As for the application of geographic information system technology for the analysis of drought risk levels And flood risk levels in the study area have been used in GIS technology for analysis in planning to prevent damage from repeated droughts and floods In Nakhon Ratchasima By analyzing the data to determine to match various factors and guidelines for managing water resources using geographic information systems. 3) The Lower Lam Chiang Krai Basin consists of 3.1) creating a database and physical maps showing areas that are at risk of drought and flood areas. 3.2) Analyze by overlapping with the map data layer at the village level level. Which has villages with areas in drought risk zones and high risk of flooding and can map the area at risk of frequent flooding For the benefit of management Or an urgent disaster prevention plan in advance 3.3) Local administrative organization or organization Must pay attention to the maintenance of water resource, and 3.4) Policy formulation Water resources management must have spatial integration together

Keywords: Water resources, geographic information system, Lam Chiang Krai Basin, spatial potential

บทนำ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ เป็นเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญโดยเฉพาะเรื่องทรัพยากรน้ำ ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชน และการพัฒนาประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเร่งอนุรักษ์ฟื้นฟู และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และมีความมั่นคงด้านน้ำรวมทั้งมีความสามารถในการป้องกันผลกระทบและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติธรรมชาติ และพัฒนาไปสู่การเป็นสังคมสีเขียว กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิเช่น การจัดระบบอนุรักษ์ ฟื้นฟู และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การวางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพและเน้นการปรับระบบการบริหารจัดการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมีประเด็นปัญหาเกิดขึ้นมากมาย และรุนแรงมากขึ้น เป็นผลจากการพัฒนาประเทศที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมและฝนแล้ง เป็นต้น นอกจากนี้การพัฒนาด้านทรัพยากรน้ำของประเทศมีความเสี่ยงในการขาดแคลนน้ำ ในอนาคตหากยังไม่ปล่อยให้มีการบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพ โดยภาพรวมความต้องการในการใช้น้ำในประเทศและความต้องการใช้น้ำจะเพิ่มขึ้นในอนาคตจากการขยายตัวของเมืองและกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยไม่คำนึงถึงศักยภาพของกลุ่มน้ำ มีการใช้น้ำเพื่อการผลิตและอุปโภคอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดความเสียหายจำนวนมากต่อภาคการผลิต และประชาชนรวมถึงระบบนิเวศอย่างกว้างขวาง ยิ่งไปกว่านั้นการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งในระดับนโยบาย แผนงานและโครงการขนาดใหญ่ และในระดับพื้นที่ยังขาดกระบวนการมีส่วนร่วมและการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจก่อนดำเนินการอย่างเป็นระบบ ส่งผลต่อความยั่งยืนในการบริหารจัดการน้ำ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเป็นเทคโนโลยีที่มีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศให้มีความก้าวหน้า ในการยกระดับคุณภาพชีวิตเพื่อการพัฒนาประเทศ และเสริมสร้างความรู้ความคิดของประชาชนทางด้านวิทยาศาสตร์ พร้อมทั้งเร่งผลิตและพัฒนาบุคลากร ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้มีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติ ตลอดจนเร่งรัดการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยการใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาประเทศและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน (สมบัติ อยู่เมือง, 2557)

จะเห็นได้ว่า จังหวัดนครราชสีมา ยังคงมีพื้นที่ที่ประสบปัญหาน้ำท่วมบ่อยและภัยแล้งซ้ำซากอย่างต่อเนื่อง และยาวนานเป็นประจำทุกปี โดยมีลักษณะลมฟ้าอากาศที่ไม่สามารถคาดเดาได้ อาจจะมีคลื่นสึนามิพัดมา จะมียุทธศาสตร์ฝนตกมากน้อยในปริมาณที่แตกต่างกันบางครั้งก็มามากเกินไป จึงเกิดปัญหาน้ำท่วมบ่อยและภัยแล้งซ้ำซากมีฝนทิ้งช่วงเป็นระยะ แหล่งน้ำธรรมชาติต่าง ๆ มีสภาพตื้นเขินไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ โดยลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครราชสีมาเป็นที่ราบสูงล้อมรอบด้วยภูเขาในแนวเขตของจังหวัด พื้นที่ที่มีความลาดชันปานกลาง และมีการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า ทำให้สภาพป่าไม้ ไม่สามารถดูดซับน้ำไว้ได้ ขาดแหล่งน้ำหรืออ่างเก็บกักน้ำที่ช่วยชะลอการไหลของน้ำ จึงทำให้ประชาชนขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และน้ำเพื่อการเกษตรพืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหาย รวมทั้งสัตว์เลี้ยงได้รับผลกระทบ สร้างความสูญเสียให้แก่ประชาชนผู้ประสบภัยเป็นจำนวนมาก หลายหน่วยงานได้มีการดำเนินโครงการเพื่อป้องกันบรรเทาความเดือดร้อน และลดผลกระทบจากภาวะภัยแล้งซ้ำซากและพื้นที่น้ำท่วม ตลอดจนให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากสถานการณ์ภัยแล้งซ้ำซากและพื้นที่น้ำท่วม ยังมีความถี่และมีความรุนแรงมากขึ้น จึงทำให้ยังเกิดปัญหาน้ำเพื่อการเกษตร พืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหาย รวมทั้งสัตว์เลี้ยงได้รับผลกระทบตลอดมา และเพื่อเป็นการสนับสนุนแผนการป้องกันและภัยที่เกิดจากธรรมชาติ หรือภัยพิบัติและให้สอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อใช้เป็นกรอบกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ด้วยมีการเสริมกำลังและบูรณาการปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ พื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ประมาณ 479.85 ตารางกิโลเมตร หรือ 299,906.25 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.56 ของพื้นที่ทั้งหมดลุ่มน้ำลำเชียงไกรมีอาณาเขตทิศเหนือติดกับลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนกลาง ทิศใต้ติดกับลุ่มน้ำลำตะคองตอนล่าง ทิศตะวันออกติดกับลุ่มน้ำลำมูลตอนล่าง ทิศเหนือตะวันตกติดกับลุ่มน้ำลำตะคองตอนล่าง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลพันดุง และตำบลหนองสรวง เขตอำเภอขามทะเลสอ ตำบลค่างพลู อำเภอ กำปิง และบางพื้นที่ของตำบลด่านจาก เขตอำเภอโนนไทย ตำบลหนองไข่น้ำ โคกสูง พุดซา และบางพื้นที่ของตำบลจ้อหอ เขตอำเภอเมืองนครราชสีมา ตำบลจันอัด ด่านคล้า และบางพื้นที่ของตำบลดอนชมพู ใหม่เมืองปราสาท หล่มข้าว เขตอำเภอโนนสูง และบางพื้นที่ของตำบลหนองงูเหลือม อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมาเป็นปัจจัยด้านสภาพภูมิอากาศที่มีอิทธิพลต่อความอุดมสมบูรณ์ของดิน และมีความสัมพันธ์กับการเพาะปลูก ที่เป็นสิ่งหล่อเลี้ยงด้านเกษตรกรรมของประชาชน และเป็นอาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่ โดยการเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวของตัวเมืองอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่เหมาะสม ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพเนื่องจากทรัพยากรน้ำ สามารถควบคุมวิถีการดำรงชีวิตของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค น้ำสำหรับการทำการเกษตร น้ำด้านปศุสัตว์ และการรักษาสมดุลทางธรรมชาติ เหล่านี้คือผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตลุ่มน้ำลำเชียงไกร จังหวัดนครราชสีมา

จากสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในความสำคัญของประเด็นปัญหา เพราะหากปล่อยให้ไม่มีแผนงานการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในพื้นที่เขตลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง อาจก่อให้เกิดปัญหาหรือวิกฤตน้ำท่วมและภัยแล้งขึ้นได้ ที่ส่งผลกระทบต่อพืชผลทางการเกษตรและทำลายวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ได้ ภายใต้สถานการณ์ภัยจากธรรมชาติที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อในปัจจุบัน เมื่อมากระทบกับความเปราะบางภายในสังคมและศักยภาพในการรับมือกับภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยนำเทคโนโลยีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System) มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) ร่วมกับข้อมูลเชิงบรรยายหรือในด้านสังคม (Attribute Data) มีการจัดเก็บรวบรวม การจัดการฐานข้อมูล และการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ในการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ของภาครัฐ ลดผลกระทบการบริหารจัดการน้ำภาคการเกษตร และการปรับตัวของชุมชนในการดำรงชีวิตของประชาชนให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและบริบทของพื้นที่ด้วยการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมด้วยการสร้างความร่วมมือในการใช้ประโยชน์จากที่ดินที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดิน ภัยแล้งและภัยน้ำท่วม สร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนได้ในอนาคตสืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินในการวิเคราะห์ศักยภาพภาคการเกษตรพื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อประยุกต์เทคโนโลยีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สำหรับการวิเคราะห์หาระดับความเสี่ยงภัยแล้งและระดับเสี่ยงภัยน้ำท่วมในพื้นที่ศึกษา
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ สำหรับการวางแผนป้องกันความเสียหายภาคการเกษตรจากภัยแล้งซ้ำซากและพื้นที่น้ำท่วม เขตลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ 3 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 รวบรวม และสร้างฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในการวิเคราะห์ศักยภาพภาคการเกษตรพื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา

1.1 การรวบรวมข้อมูล การรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยข้อมูลเชิงพื้นที่ และข้อมูลเชิงบรรยายหรือข้อมูลด้านสังคม ดังนี้

1.1.1 ข้อมูลเชิงพื้นที่ พื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ครอบคลุมอยู่ระหว่าง พิกัด UTM ที่ 810000E, 1660000N ถึง 860000E, 1690000N พื้นที่ ลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา

1.1.2 ข้อมูลเชิงบรรยายหรือข้อมูลด้านสังคม ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลปัจจัยด้านกายภาพ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ เส้นชั้นความสูง ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปี ความอุดมสมบูรณ์ของดิน เป็นต้น

1.1.3 ข้อมูลอื่น ๆ ได้แก่ ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. 2523, 2543, 2551, 2554 และ พ.ศ. 2558 จากกรมพัฒนาที่ดิน ข้อมูลพื้นที่ภัยแล้ง และข้อมูลพื้นที่ภัยน้ำท่วมของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทั้งข้อมูลที่เป็นปฐมภูมิ และทุติยภูมิ บางชั้นข้อมูลมีการจัดทำเป็นชั้นข้อมูลเชิงพื้นที่เรียบร้อยแล้ว แต่บางชั้นข้อมูลก็ต้องนำมาทำการจัดกลุ่มหรือปรับปรุงข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ตรงกับลักษณะงานที่ต้องการ ชั้นข้อมูลที่ต้องใช้แต่ยังไม่มีการจัดกระทำไว้ จะต้องรวบรวมข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ ใช้ระบบพิกัดภูมิศาสตร์ WGS 1984, UTM Zone 47P แล้วนำมาจัดระบบเพื่อสร้างเป็นชั้นข้อมูลเชิงพื้นที่

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยเครื่องมือต่าง ๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา และคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ โปรแกรมที่ใช้ในงานวิทยานิพนธ์นี้ ได้แก่ โปรแกรมสำหรับงานด้านเอกสาร Microsoft office โปรแกรมสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ Statistical Package for Social Science: SPSS โปรแกรมด้านภูมิสารสนเทศ ArcView GIS 3.2a และ ArcGIS 10.4 เป็นต้น

ตอนที่ 2 เพื่อประยุกต์เทคโนโลยีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สำหรับการวิเคราะห์ หาระดับความเสี่ยงภัยแล้งและระดับเสี่ยงภัยน้ำท่วมในพื้นที่ศึกษา การวิจัยในครั้งนี้ ได้เลือกปัจจัยด้านกายภาพและปัจจัยด้านสังคม ดังนี้

1. การคัดเลือกปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ เลือกปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลเชิงพื้นที่และเชิงบรรยายในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา

2. การรวบรวมข้อมูลและจัดการกระทำข้อมูล ชั้นข้อมูลที่คัดเลือกเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ จะเป็นชั้นข้อมูลที่มีนัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งและข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม ซึ่งมีการจัดการกระทำข้อมูล ในรูปแบบวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantity Data Analysis) และรูปแบบการวิจัยแบบคุณภาพ (Quality Data Analysis)

3. การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในอดีต การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในอดีตบริเวณลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่างเพื่อวิเคราะห์พื้นที่การเปลี่ยนแปลงจากหลายช่วง ประกอบด้วย ปี พ.ศ. 2523, 2543, 2551, 2554 และ พ.ศ. 2558 เพื่อนำความไปใช้ในการคาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคต

ตอนที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ สำหรับการวางแผนป้องกันความเสียหายภาคการเกษตรจากภัยแล้งซ้ำซากและพื้นที่น้ำท่วม เขตลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อวางแผนเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน เขตลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่างตามศักยภาพเชิงพื้นที่ให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ การสร้างฐานข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่สามารถวัดได้ ข้อมูลดังกล่าวจะทำการวิเคราะห์เป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาในการอธิบายถึงศักยภาพของพื้นที่ มีการให้ค่าคะแนนความเหมาะสมและความสำคัญแต่ละปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ทำการซ้อนทับข้อมูล เพื่ออธิบายถึงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ แล้วนำมาสังเคราะห์กับข้อมูล เพื่อวางแผนแนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้เหมาะสมกับพื้นที่ ได้ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลทางด้านเอกสาร ศึกษาข้อมูลด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ พืชเศรษฐกิจ การใช้ที่ดิน แนวทางการพัฒนาการเพิ่มผลผลิต เพิ่มประสิทธิภาพด้านแรงงาน การนำผลผลิตมาพัฒนาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งจะช่วยยกระดับรายได้และลดต้นทุนให้กับเกษตรกร สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรอย่างยั่งยืน อันจะส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. การสำรวจข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล การสำรวจข้อมูลและการสร้างข้อมูลเพิ่มเติมแหล่งข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูลตรงสภาพความเป็นปัจจุบัน มีการพูดคุยสอบถามเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานส่งเสริมการเกษตร เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เกษตรตำบล เกษตรอำเภอ และเกษตรจังหวัดในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น

3. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถามสร้างฐานข้อมูลจำแนกพื้นที่ สร้างชั้นข้อมูลความเหมาะสมเชิงพื้นที่กับการใช้ประโยชน์ที่ดิน ร่วมกับการบูรณาการข้อมูลด้านกายภาพ และข้อมูลเชิงคุณลักษณะให้มีความสัมพันธ์กับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ในการวางแผนแนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้การปลูกพืชเศรษฐกิจกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งหน่วยงานด้านการส่งเสริมการเกษตร ในการวางแผนและสนับสนุนเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และ มีการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันของแต่ละพื้นที่ ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นอย่างถูกต้องและเหมาะสมเชิงพื้นที่ได้สืบไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล การนำข้อมูลทั้งหมด ทั้งที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ มาทำการวิเคราะห์เพื่อให้เกิดแนวทางการปรับปรุงให้เกิดการพัฒนา ด้วยกระบวนการวิเคราะห์สังเคราะห์จากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และเสริมด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ ให้มีความครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ร่วมกับข้อมูลเอกสาร ตำรา ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ตีความหมายและแปลความหมาย สรุปและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. การสร้างฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในการวิเคราะห์ศักยภาพภาคการเกษตรพื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

1.1 การสร้างฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ โดยข้อมูลด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม พื้นที่ ลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง ในการจำแนกการใช้ที่ดินปี พ.ศ. 2523, 2543, 2551, 2554 และปี พ.ศ. 2558 จากข้อมูลดาวเทียม ผลจากการจำแนกข้อมูลดาวเทียม 5 ปี ด้วยเทคนิคการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบกำกับดูแล (Supervised Classification) ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ สามารถแบ่งการใช้ที่ดินออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ พื้นที่ทำนา (Agricultural Land) พื้นที่ชุมชนและสิ่งก่อสร้าง (Urban and Built-up Land) พื้นที่พืชไร่และไม้ยืนต้น (Field Crops) พื้นที่แหล่งน้ำผิวดิน (Water Bodies) และพื้นที่อื่น ๆ (Miscellaneous)

1.2 ผลของค่าเฉลี่ยประเภทจำแนกการใช้ที่ดินลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่างด้วยเทคนิค Supervised Classification ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ สามารถแบ่งการใช้ที่ดินออกเป็น 5 ประเภท คือ พื้นที่ทำนา มีพื้นที่ประมาณ 198,896.85 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 66.32 พื้นที่พืชไร่และไม้ยืนต้น มีพื้นที่ประมาณ 61,401.53 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20.47 พื้นที่ชุมชนและสิ่งก่อสร้าง มีพื้นที่ประมาณ 25,078.27 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.36 พื้นที่อื่น ๆ มีพื้นที่ประมาณ 8,388.24 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.80 และพื้นที่แหล่งน้ำผิวดิน มีพื้นที่ประมาณ 6,141.36 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.05 ตามลำดับ

1.3 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ปี พ.ศ. 2523, 2543, 2551, 2554 และ พ.ศ. 2558 เขตพื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ว่าการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีทิศทางหรือแนวโน้มเพิ่มขึ้น ได้แก่ พื้นที่ชุมชนและสิ่งก่อสร้าง และพื้นที่อื่น ๆ โดยพื้นที่ชุมชนและสิ่งก่อสร้างมีทิศทางหรือแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การใช้ประโยชน์ที่ดิน ที่มีทิศทางหรือแนวโน้มลดลง ได้แก่ พื้นที่ทำนา การใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีทิศทางหรือแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงที่ไม่แน่นอน ได้แก่ พื้นที่อื่น ๆ และพื้นที่พืชไร่และไม้ยืนต้น เป็นต้น

2. การประยุกต์เทคโนโลยีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สำหรับการวิเคราะห์ระดับความเสี่ยงภัยแล้ง และระดับเสี่ยงภัยน้ำท่วมในพื้นที่ศึกษา โดยได้นำเทคโนโลยีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาใช้ในการวิเคราะห์ในการวางแผนเพื่อป้องกันความเสียหายจากภัยแล้งซ้ำซากและภัยน้ำท่วม ในจังหวัดนครราชสีมา โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยการกำหนดให้ตรงกับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปี ลักษณะภูมิประเทศ การระบายน้ำของดิน ชุดดิน ความอุดมสมบูรณ์ของดิน เส้นชั้นความสูง การแพร่กระจายของดินเค็ม เส้นทางคมนาคม ปริมาณน้ำบาดาล คุณภาพน้ำบาดาล พื้นที่ชลประทาน และแหล่งน้ำผิวดิน เป็นต้น การวิเคราะห์ศักยภาพภาคการเกษตรในพื้นที่ศึกษา บูรณาการกับข้อมูลปัจจัยเชิงพื้นที่และข้อมูลเชิงคุณลักษณะสัมพันธ์ เพื่อวางแผนการป้องกันความเสียหายจากภัยแล้งซ้ำซากและภัยน้ำท่วม จัดทำแผนที่ให้เหมาะสมกับศักยภาพเชิงพื้นที่ เพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบัน กำหนดค่าปัจจัยต่าง ๆ ลงในแผนที่ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ศักยภาพเชิงพื้นที่ กล่าวคือ ถ้ามีข้อจำกัดมากก็ให้น้ำหนักต่ำ ถ้ามีข้อจำกัดน้อยก็

ให้ค่าน้ำหนักสูง ผลรวมของค่าน้ำหนักทั้งหมดของแต่ละปัจจัยในพื้นที่หนึ่ง ๆ จะบ่งบอกถึงศักยภาพในพื้นที่นั้น ๆ หากพื้นที่ที่มีค่าน้ำหนักสูงก็แสดงให้เห็นว่าพื้นที่นั้นมีศักยภาพในการใช้ประโยชน์สูง ควรจะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ก่อนพื้นที่ที่มีค่าน้ำหนักรอง ๆ ไปตามลำดับ

3. แนวทางการจัดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ สำหรับการวางแผนป้องกันความเสียหายภาคการเกษตรจากภัยแล้งซ้ำซากและพื้นที่น้ำท่วม เขตลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ พบว่า ผลกระทบที่เกิดจากจากภัยแล้งและน้ำท่วม ซึ่งอาจเกิดภัยพิบัติได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งในช่วงระยะเวลาสั้นและยาว ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เขตลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

3.1 ฐานข้อมูลและแผนที่ด้านกายภาพแสดงพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการประสบปัญหาภัยแล้งซ้ำซากและพื้นที่น้ำท่วม ที่ได้จากการศึกษานี้ สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ร่วมกับชั้นข้อมูลด้านอื่น ๆ ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา

3.2 ผลการศึกษานี้สามารถนำไปวิเคราะห์โดยการซ้อนทับกับชั้นข้อมูลแผนที่ ในเขตรดับหมู่บ้าน ซึ่งมีหมู่บ้านที่มีพื้นที่ในเขตเสี่ยงภัยแล้งและภัยน้ำท่วมในระดับเสี่ยงสูง และสามารถจัดทำแผนที่พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยน้ำท่วมบ่อย เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดการหรือวางแผนป้องกันภัยล่วงหน้าอย่างเร่งด่วน

3.3 หน่วยงานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องให้ความสำคัญในการดูแลรักษาแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำสาธารณะ ห้วย หนอง คลอง บึง ลำน้ำในพื้นที่ศึกษา เพื่อให้มีปริมาณและคุณภาพน้ำใช้ในเกษตรกรรมกับการปลูกพืชเศรษฐกิจ

3.4 การกำหนดแนวนโยบาย ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จะต้องมีการบูรณาการเชิงพื้นที่ร่วมกันระหว่างหน่วยงานราชการส่วนกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างฐานข้อมูลด้วยปัจจัยด้านกายภาพ เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และบริบทพื้นที่ศึกษาลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพเชิงพื้นที่ร่วมกับฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ ที่ได้จากการสำรวจระยะไกลในหลายช่วงปี ด้วยวิธีการแปลภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อใช้จำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยวิธีแบบ Supervised classification ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงพื้นที่แบบ Potential Surface Analysis (PSA) โดยโปรแกรม ArcGIS 10.4 และนำข้อมูลด้านกายภาพ ข้อมูลด้านสังคมจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เช่น เอกสาร ตำรา งานวิจัย และการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการกำหนดและการประเมินเขตพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งและพื้นที่เสี่ยงน้ำท่วม จัดทำแผนที่แสดงระดับหมู่บ้านเสี่ยงภัยแล้งและน้ำท่วม เสนอรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน เขตลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง พร้อมทั้งเสนอการพัฒนา และส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่เหมาะสมเขตพื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้สามารถนำฐานข้อมูลไปวิเคราะห์ร่วมกับชั้นข้อมูลด้านอื่น ๆ ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา อีกทั้งฐานข้อมูลและ ผลการศึกษาก็จะเป็นประโยชน์ให้กับหน่วยงานในจังหวัดนครราชสีมา เช่น กรม

พัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

อภิปรายผลการวิจัย

การสร้างฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อการวิเคราะห์ศักยภาพภาคการเกษตรพื้นที่ลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรเวทย์ ลิ้มโกลลวิลาส (2557) พบว่า มีการจำแนกและคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำลำตะคอง ได้ศึกษาข้อมูลจากภาพถ่ายดาวเทียมจำแนกการใช้ที่ดินในหลายช่วงปี และคาดการณ์การใช้ที่ดินในปี พ.ศ. 2567 โดยบูรณาการแบบจำลองภูมิสารสนเทศ ได้แก่ Supervised classification analysis, CA Markov, AHP, RGMM, USLE และ Multi-criteria analysis เพื่อวางแผนการใช้ที่ดินในอนาคต ได้แก่ การสูญเสียดิน ภัยแล้ง ดินถล่ม และอุทกภัย สามารถลดพื้นที่เสี่ยงภัยธรรมชาติลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเครื่องมือที่สามารถวางแผนแนวทางการเลือกลงทุนในการจัดการข้อมูลเชิงพื้นที่ เหมาะสมกับการนำไปใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจและวางแผนในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การกำหนดพื้นที่ขยายตัวของพื้นที่อยู่อาศัยในอนาคตที่คำนึงปัญหาอุทกภัยหรือการจัดการปัญหาภัยแล้ง โดยเลือกพื้นที่ที่มีความสำคัญมากที่สุด เพื่อจัดลำดับการให้ความช่วยเหลือ ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อในอนาคตและปรับปรุงวิธีการในการทำการเกษตรเพื่อลดการสูญเสียดิน ที่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรในระยะยาว ซึ่งสามารถแก้ไขโดยการบูรณาการแบบจำลองภูมิสารสนเทศสำหรับการบริหาร และการจัดการการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

จากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สำหรับการวิเคราะห์หาระดับความเสี่ยงภัยแล้ง และระดับเสี่ยงภัยน้ำท่วมในพื้นที่ศึกษา พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตราพร สวัสดิ์ (2554) พบว่า การตัดสินใจแบบหลายเกณฑ์และระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ทำการศึกษาวิเคราะห์ 7 เกณฑ์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปี การใช้ประโยชน์ที่ดิน ความสามารถในการอุ้มน้ำของดิน ค่าการใช้น้ำของพืช ความหนาแน่นของ ลำธาร ขนาดของพื้นที่ลุ่มน้ำย่อย และความลาดชัน ร่วมกับการประยุกต์ใช้วิธีการตัดสินใจ ด้วยกระบวนการวิเคราะห์ตามลำดับขั้น เพื่อลำดับหน่วยพื้นที่ศึกษาและจัดกลุ่มตามระดับ ความเสี่ยงภัยแล้งเป็น 5 ระดับ คือ พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้งระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และไม่เสี่ยงต่อระดับการเกิดภัยแล้ง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา มีจรัส, สาทิตร์ ทองกุ่ม และธงชัย สุธีร์ศักดิ์ (2562) พบว่า ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อประเมินพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมและพื้นที่รับน้ำ กรณีศึกษาพื้นที่ทางทิศของจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งได้ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบลำดับขั้นในวิธีการวิเคราะห์การตัดสินใจหลายหลักเกณฑ์สำหรับจำลองพื้นที่เสี่ยงน้ำท่วม ใช้ปัจจัยในการศึกษา 5 ปัจจัย ได้แก่ ปริมาณน้ำฝน การระบายน้ำของดิน ความลาดชัน ระยะห่างจากแหล่งน้ำ และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ผลที่ได้จากการศึกษา คือ พื้นที่เสี่ยงภัยระดับปานกลาง พื้นที่เสี่ยงภัยสูงมาก และพื้นที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาเป็นพื้นที่รองรับน้ำ เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่

ผลกระทบที่เกิดจากจากภัยแล้งและน้ำท่วม ซึ่งอาจจะเกิดภัยพิบัติได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งในช่วงระยะเวลาสั้นและยาว ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เขตลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

1. ฐานข้อมูลและแผนที่ด้านกายภาพแสดงพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการประสบปัญหาภัยแล้งซ้ำซากและพื้นที่น้ำท่วม ที่ได้จากการศึกษานี้ สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ร่วมกับชั้นข้อมูลด้านอื่น ๆ ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา อีกทั้งฐานข้อมูลและผลการศึกษาก็จะเป็นประโยชน์กับหน่วยงานในจังหวัดนครราชสีมา เช่น กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย กรมส่งเสริมการเกษตร ยุทธศาสตร์จังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา องค์กรเอกชนและหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. ผลการศึกษานี้สามารถนำไปวิเคราะห์โดยการซ้อนทับกับชั้นข้อมูลแผนที่ ในเขตระดับหมู่บ้าน ซึ่งมีหมู่บ้านที่มีพื้นที่ในเขตเสี่ยงภัยแล้งและภัยน้ำท่วมในระดับเสี่ยงสูง และสามารถจัดทำแผนที่พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยน้ำท่วมบ่อย เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดการหรือวางแผนป้องกันภัยล่วงหน้าอย่างเร่งด่วน ยกตัวอย่างเช่น พื้นที่และหมู่บ้านเสี่ยงภัยแล้งระดับสูง ได้แก่ บ้านกระพี บ้านหนองราง บ้านหนองบัว ตำบลคางพลู อำเภอโนนไทย บ้านโคกพัฒนา บ้านหัวแหวน บ้านพันดุง และบ้านศิลาแลง ตำบลพันดุง อำเภอขามทะเลสอ และมีพื้นที่และหมู่บ้านเสี่ยงภัยน้ำท่วมระดับปานกลาง ได้แก่ บ้านนา บ้านใหม่นารี บ้านนารีพัฒนา ตำบลกำปัง อำเภอโนนไทย บ้านหนองกระสัง บ้านหนองกระสังเหนือ บ้านอ้อเหนือบ้านอ้อ ตำบลกำปัง อำเภอโนนไทย และบ้านลำเชียงไกร ตำบลโคกสูง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

3. หน่วยงานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องให้ความสำคัญในการดูแลรักษาแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำสาธารณะ ห้วย หนอง คลอง บึง ลำน้ำในพื้นที่ศึกษา เพื่อให้มีปริมาณและคุณภาพน้ำใช้ในเกษตรกรรมกับการปลูกพืชเศรษฐกิจ ควรพิจารณาสนับสนุนงบประมาณในการวางแผนเพื่อการป้องกันจากภัยแล้งและน้ำท่วม รัฐบาลสมควรกำหนดนโยบายให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันกับทุกหน่วยงาน และต้องเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มีความเหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศ ได้แก่ การยึดหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตามแหล่งน้ำสายหลัก เพราะระยะทางความใกล้-ไกล มีผลกระทบกับการใช้น้ำภาคเกษตรกรรม โดยการกำหนดระยะห่างจากลำน้ำสายหลักเป็นระยะทาง 1,000 เมตร 2,000 เมตร 3,000 เมตร 4,000 เมตร และ 5,000 เมตร เพื่อทราบถึงระยะทางใกล้-ไกล ในการบริหารทรัพยากรน้ำในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งการนำข้อมูลโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ เส้นทางคมนาคม ระบบการระบายน้ำ หรือสิ่งกีดขวางอื่น ๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการไหลของน้ำ และให้มีการระบายน้ำในพื้นที่เขตเมืองและชุมชน รวมทั้งพื้นที่เกษตรกรรมที่มีการจัดการมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งมีผลทำให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

4. การกำหนดแนวนโยบาย ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จะต้องมีการบูรณาการเชิงพื้นที่ร่วมกันระหว่างหน่วยงานราชการส่วนกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนยังไม่มี ความชัดเจน ความไม่สมดุลกันระหว่างการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ที่ดิน และการพัฒนาการประยุกต์เทคโนโลยีสมัยใหม่มาเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานยังทำได้ล่าช้า อีกทั้งความต้องการใช้น้ำของประเทศที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของงานวิจัยนี้ มีความมุ่งหวังให้หน่วยงานที่ทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ด้านกายภาพ ปัจจัย ปัญหา สาเหตุของการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เกี่ยวข้องกับปัญหาภัยแล้งและภัยน้ำท่วม เขตลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. พื้นที่ลุ่มน้ำเชียงไกรตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา ได้ประสบปัญหาภัยแล้งซ้ำซากและภัยน้ำท่วมอยู่เป็นประจำ เนื่องมาจากการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสม และสภาพภูมิอากาศที่มีการเปลี่ยนแปลงของโลก อีกทั้งได้รับอิทธิพลจากการกระทำของตัวมนุษย์ ซึ่งมีผลกระทบ ทั้งโดยตรงและทางอ้อม เช่น การใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ การสร้างสิ่งก่อสร้างที่ขวางทางน้ำ และการตัดไม้ทำลายป่า ผลกระทบที่ก่อให้เกิดปัญหาภัยน้ำท่วมในพื้นที่ราบลุ่มและปัญหาภัยแล้งซ้ำซาก สร้างความเสียหายต่อพืชผลทางการเกษตรและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ศึกษาเป็นประจำทุกปี ดังนั้นควรต้องมีฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ ที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบต่าง ๆ สำหรับสนับสนุน ส่งเสริม ในการตัดสินใจ สำหรับการกำหนดนโยบาย และการวางแผนการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ประสบภัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างทันทั่วถึง

2. การวิเคราะห์ปัจจัยด้านกายภาพ การให้ค่าคะแนนระดับความเสี่ยงภัยแล้ง และภัยน้ำท่วม ในงานวิจัยนี้ยังได้ตระหนักถึงความใกล้เคียง จากพื้นที่แหล่งน้ำผิวดินเป็นหลัก หากแต่ควรนำข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานในด้านอื่น ๆ ได้แก่ เส้นทางคมนาคม เขื่อน ระบบ การระบายน้ำ หรือสิ่งกีดขวางอื่น ๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการไหลของน้ำและการระบายน้ำ ในพื้นที่เขตเมืองและชุมชน รวมทั้งพื้นที่เกษตรกรรมที่มีการจัดการมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งมีผลทำให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องและมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจัยอื่น ๆ จะได้ความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

4. การกำหนดพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งและพื้นที่ภัยน้ำท่วมเขตลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่าง โดยการจัดจำแนกการใช้ที่ดินแบบกำกับดูแลร่วมกับหลักการวิเคราะห์ศักยภาพเชิงพื้นที่จากปัจจัยด้านอุตุนิยมวิทยา พื้นที่น้ำท่วมในอดีตและลักษณะทางกายภาพ ผลการศึกษาที่ได้เป็นเพียงการคาดคะเนพื้นที่เกิดภัยแล้งและพื้นที่น้ำท่วมในลุ่มน้ำลำเชียงไกรตอนล่างเท่านั้น ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาระบบเตือนภัยหรือหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพสามารถทำหน้าที่ในเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจัง

และต่อเนื่อง เพื่อลดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน มีการพัฒนาวิธีการพยากรณ์ในด้านอื่น ๆ ร่วมกับการตรวจสอบข้อมูลภาคสนามผสมผสานกับข้อมูลภูมิสังคมในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในแต่ละท้องถิ่น ๆ ด้วย ซึ่งจะทำให้ผลการศึกษาที่ได้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้นต่อไป

6. ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์การใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สามารถนำฐานข้อมูลไปวิเคราะห์ร่วมกับชั้นข้อมูลหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องด้านอื่น ๆ ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา อีกทั้งฐานข้อมูลและผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์กับหน่วยงานในจังหวัดนครราชสีมา เช่น สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมส่งเสริมการเกษตร ยุทธศาสตร์จังหวัดสำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา กรมพัฒนาที่ดิน หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา มีจริง สาวิตตรี ทองกุ่ม และธงชัย สุธีรศักดิ์ (2562). การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อประเมินพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมและพื้นที่รับน้ำ กรณีศึกษาพื้นที่ทางทิศของจังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 29(3): 372-387.
- จิตราพร สวัสดิ์. (2554). *การวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งบริเวณลุ่มน้ำแม่กลางเพื่อการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีรเวทย์ ลิ้มโกมลวิลาศ. (2557). *บูรณาการแบบจำลองภูมิสารสนเทศในการจัดการใช้ที่ดินลุ่มน้ำลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมบัติ อยู่เมือง. (2557). *การประยุกต์ใช้ภูมิสารสนเทศเพื่อกู่วิกฤตสิ่งแวดล้อมและพิบัติภัยธรรมชาติ*. ศูนย์วิจัยภูมิสารสนเทศเพื่อประเทศไทย คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เข้าถึงได้จาก <http://www.gisthai.org/resource/chulaex/cuex.html>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาการเกษตร*. เข้าถึงได้จาก http://www.ubu.ac.th/web/files_up /03f2017051514151068.pdf.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน). (2557) *ตำราเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศศาสตร์*. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.

การปรับปรุงสถานที่จอดรถเพื่อความสะดวกของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล บึงคำพร้อย

Parking improvements for staff convenience Bueng Kham Phro Sub-district
Administrative Organization

ปัทมพร นามพระจันทร์¹, ณัฐมน ยิ้มปาน², รัฐพร กำหัด³, ธมนวรรณ อัมระपाल⁴,
ปฎิภาณ ชินโชติกร⁵ และปิยะพัฒน์ พลายแก้ว⁶
Pattamapohn Namprachan, Natthamon Yimpan, Rattaporn Kumrat,
Thamonwan Amrapal, Patipan Chinchotikorn and Piyapat Plaikaew

Received: March 16, 2019

Revised: April 20, 2020

Accepted: April 23, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.33

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการจอดรถของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี และ 2) นำเสนอการปรับปรุงสถานที่จอดรถเพื่อความสะดวกของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย โดยใช้แบบสอบถามพฤติกรรมและความรู้ในการจอดรถของพนักงาน และการวิเคราะห์ แผนภูมิแสดงเหตุและผล ผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมการจอดรถของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการขับรถมีความรู้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50 มีทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันการจราจรติดขัดอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 62.5 จอดรถตามประเภทของรถจอดรถไม่ถูกประเภท 15 คัน ตามความถูกต้องในการจอดรถ และ 2) การปรับปรุงสถานที่จอดรถเพื่อความสะดวกของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย พบว่า จากปัญหาที่พบ คือ 2.1) ไม่จอดรถตามสถานที่ที่กำหนดไว้ เนื่องจากพฤติกรรมที่ขาดความรู้ในการจอดรถ 2.2) ไม่ปฏิบัติตามกฎขององค์การ เนื่องจากขาดความเป็นระเบียบวินัยพฤติกรรมในการจอดรถส่งผลให้เกิดความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่จอดรถ โดยการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นนั้น และ 2.3) สถานที่จอดรถที่ไม่เพียงพอเกิดจากสถานที่ไม่เพียงพอต่อการจอดรถ หลังการปรับปรุงจัดการสถานที่จอดรถได้มีการจัดอบรมให้พนักงานที่ใช้สถานที่จอด

¹⁻⁶ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี; Faculty of master of business Administration

Corresponding author, e-mail: 1160105030044.natthamon.yim@gmail.com, Tel. 096-8618858

รถมีความรู้และความสามารถเกี่ยวกับการจอดรถให้เป็นระเบียบอย่างถูกวิธีเพื่อให้พนักงานมีสถานที่จอดรถที่ดีและเป็นระเบียบเรียบร้อยอีกทั้งยังแบ่งโซนจอดรถเป็น 2 โซน คือ สถานที่จอดรถมอเตอร์ไซค์และสถานที่จอดรถยนต์เบื้องต้นการปรับปรุง 1 เดือน หลังจากการการปรับปรุงพนักงานมีความรู้ในระดับดีมากเพิ่มขึ้น 20 คน ร้อยละ 133.33 ระดับปานกลางเพิ่มขึ้น 11 คน ร้อยละ 55 และระดับต่ำลดลง 9 คน ร้อยละ 18

คำสำคัญ: วงจรบริหารงานคุณภาพ, แผนภูมิแสดงเหตุและผล, การอบรมพนักงาน

Abstract

This operative research had the objective to 1) Study the parking behavior of employees and 2) Present parking improvement for staff convenience of Bueng Kham Phroi Sub-district Administrative Organization by using behavior questionnaire and knowledge in parking of employees and analysis, graphs showing cause and result. From the result study, it was found that; 1) From the parking behavior of staff, it was found that the sample group had the knowledge of driving at an average level which was 50% and had the attitude on preventing traffic jam at a good level which was 62.5% by parking correctly with the types, parking with incorrect vehicle types for 15 vehicles including motorcycle with cars for 100%, correct parking type for 15 vehicles. And 2) In parking improvements for staff convenience. Administrative Organization, the problems were 1) not parking at the specified place as the behavior of lacking knowledge in parking vehicle 2) not following the rules of organization from lacking discipline in parking causing disorder of the parking space and 3) the parking space was not sufficient for parking. After the improvements of the parking space, there was training for staff using the parking space to have knowledge and ability on correct parking so that staff would have good parking space and in order and the zone was divided into 2 zones including motorcycle parking space and car parking space. After 1 month of improvement, staff had knowledge in an excellent level for 20 people at 133.33%, the average level was increased for 11 people at 55% and the low level was reduced for 9 people at 18%.

Keywords: Quality Management Circuit, Cause and Effect Chart, Training Staff

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่นที่เป็นผลมาจากแนวคิดในการกระจายอำนาจ ซึ่งรัฐบาลได้มอบอำนาจหน้าที่ในการปกครองและจัดบริการสาธารณะโดยดำเนินงาน ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง องค์การบริหารส่วนตำบล ได้รับการจัดตั้งขึ้นในฐานะเป็น นิติบุคคลตาม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ไปจนถึงการ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552 โดยมีสภาองค์การตำบลทำหน้าที่กำหนดนโยบายและกำกับดูแล การบริหารของกรรมการและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารงาน มีปลัด และรองปลัด เป็นหัวหน้างานบริหาร ซึ่งแบ่งออกเป็นหน่วยงานต่าง ๆ เท่าที่จำเป็นเพื่อตอบสนองต่อ ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ซึ่งรับผิดชอบอยู่ โดยมีพนักงานประจำที่เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ทำงานประจำวัน (อัญชลี ดุสิตสุทธิรัตน์, 2559)

จากการศึกษาและเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ทำให้ทราบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ประสบปัญหาในเรื่องของการจอดรถ ลานจอดรถเป็นสถานที่กว้างไม่มีการจัดระเบียบในการจอดรถ มีการจอดรถแบบไม่เป็นที่เป็นทาง ไม่มีการจัดวางช่องที่จอดรถ ทำให้การจอดรถต้องใช้พื้นที่ในการจอดเยอะ เพราะมีไม่เส้นแบ่งในการจอด ที่จอดรถไม่หลังคา ทำให้รถที่จอดในที่นั้นแดดร้อนซึ่งในสถานที่จอดรถจำเป็นต้องมีหลังซึ่งเอาไว้กันแดดเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะต้องช่วยกันแดดแล้ว ยังสามารถช่วยกันฝนช่วยไม่ให้เปียกอีกด้วยและลานจอดรถมีพื้นที่กว้างใหญ่ทำให้เวลาจอดรถจะต้องจอดรถในที่ไกล ๆ ต้องใช้เวลานานในการเดินไปยังสำนักงาน สถานที่จอดรถเป็นปัจจัยสำคัญหลักตามสถานที่ต่าง ๆ ที่คอยจัดเตรียมไว้กับบุคคลไม่ว่าจะเป็นร้านอาหาร หน่วยงาน องค์กรหรือสถานศึกษา โดยทุกสถานที่ต้องมีการจัดเตรียม เพื่ออำนวยความสะดวก แต่ปัญหาในปัจจุบัน มีประชากรที่มีรถยนต์ส่วนบุคคลเยอะขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้สถานที่ดังกล่าวไม่เพียงพอต่อการรองรับของรถยนต์ส่วนบุคคล แต่ละพื้นที่มีการจอดรถไม่เป็นระเบียบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจอดรถของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อนำเสนอการปรับปรุงสถานที่จอดรถเพื่อความสะดวกของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้เริ่มจากการสำรวจ สภาพทางกายภาพและการใช้งานพื้นที่จอดรถของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อยโดยใช้แบบสอบถามพฤติกรรมและนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุ และนำเสนอแนวทางการปรับปรุงสถานที่จอดรถเพื่อความสะดวกของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานในองค์กรและบุคคลที่นำรถเข้ามาติดต่อภายในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย จำนวน 40 คน เป็นการแจกแบบบังเอิญ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม

การวิจัยโดยการทำแบบสอบถามพฤติกรรมของบุคคลในองค์การและบุคคลภายนอกมีการจัดการในการจัดรถอย่างไร ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งเพื่อนำมาพิจารณาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล นำมาสรุปประเด็นการปรับปรุงของปัญหาที่เกิดทางผู้วิจัยได้นำเครื่องมือมาใช้ในการแก้ปัญหาเหล่านี้ด้วยแบบสอบถามพฤติกรรมและความรู้ความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานในการจัดรถ

2.2 แนวคิดวงจรการบริหารงานคุณภาพ โดยใช้หลักการ PDCA ดังนี้

P = Plan จัดตำแหน่งสถานที่จัดรถของพนักงานและผู้มาติดต่อ

D = Do อบรมพนักงานที่นำรถมาจอดและทำแผนป้ายบอกที่จอดรถให้แก่ผู้มาติดต่อ

C = Check ตรวจสอบความถูกต้องของที่จอดรถระหว่างพนักงานและผู้มาติดต่อ

A = Action ปรับปรุงหลักสูตรการอบรมในบางเรื่องที่มีความยากในการทำความเข้าใจเกินไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการทดสอบแบบถาม จำนวน 40 ฉบับ และเก็บรวบรวมกลับคืนมาด้วยตนเอง โดยได้รับแบบสอบถามคืนครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งสิ้น 40 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด และแบบสอบถามได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการจัดรถของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอ ลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 75 มีอายุมากกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 75 และประเภทของยานพาหนะ คือ จักรยานยนต์ คิดเป็นร้อยละ 50 มีระดับเท่ากับรถยนต์ คิดเป็นร้อยละ 50

1.2 ปัจจัยที่ศึกษาและพฤติกรรมป้องกันการจอดรถไม่เป็นระเบียบของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

ระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวกับการขับรถ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการขับรถมีความรู้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมา คือ มีความรู้ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 37.5 และน้อยที่สุด คือ มีความรู้ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 12.5

ระดับทัศนคติแบบสอบถามเกี่ยวกับการป้องกันการจราจรติดขัด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันการจราจรติดขัดอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมาคือ ทัศนคติระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 37.5

ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สถานที่จอดรถจำแนกตามประเภทของรถ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่จอดรถตามประเภทของรถจอดรถไม่ถูกประเภท 15 คัน ตามความถูกต้องในการจอดรถได้แก่ ที่จอดรถมอเตอร์ไซค์กับรถยนต์ ร้อยละ 100 กรณีจอดรถตามประเภทของรถจอดรถถูกประเภท 15 คัน สถานที่จอดรถมอเตอร์ไซค์กับรถยนต์เป็นสถานที่ที่องค์การจัดไว้สำหรับให้พนักงานจอดรถ ร้อยละ 100

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคะแนนพฤติกรรมกรรมการจอดรถของพนักงาน พฤติกรรมการจอดรถของพนักงานภาพรวมอยู่ในระดับไม่ดี ($\bar{x} = 1.41$, $SD = 0.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพนักงานที่จอดรถมีพฤติกรรมกรรมการจอดรถตามวิธีการจอดรถในระดับไม่ดี ($\bar{x} = 1.41$, $SD = 0.35$) โดยพนักงานจอดรถมีพฤติกรรมกรรมการจอดรถไม่ตรงตามประเภทของรถในระดับไม่ดี แต่พนักงานที่ใช้สถานที่จอดรถมีพฤติกรรมที่ดีในเรื่องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด พนักงานที่จอดรถมีพฤติกรรมกรรมการจอดรถตามสถานที่รองรับในระดับไม่ดี ($\bar{x} = 1.21$, $SD = 0.35$)

ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่จอดรถไม่เป็นระเบียบตามการได้รับการอบรมจากองค์การบริหารส่วนตำบลในหัวข้อ วิธีการจอดรถอย่างถูกต้อง การใช้รถภายใน อบต. และเสริมสร้างวินัยจากบุคคลผู้องค์กร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สถานที่จอดรถไม่ได้รับการอบรมจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเรื่องการใช้รถ คิดเป็นร้อยละ 93.33 รองลงมาคือ เสริมสร้างวินัยจากบุคคลผู้องค์กร คิดเป็นร้อยละ 95.56 และน้อยที่สุดคือ วิธีการจอดรถอย่างถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 88.89

2. การปรับปรุงสถานที่จอดรถเพื่อความสะดวกของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย

2.1 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล จากการดำเนินงานวิจัยซึ่งจะเป็นการปรับปรุงวิเคราะห์ถึงปัญหาโดยการทำแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สถานที่จอดรถทั้งหมด 40 คน พบว่า

- 1) ไม่จอดรถตามสถานที่ที่กำหนดไว้ เนื่องจากพฤติกรรมที่ขาดความรู้ในการจอดรถ
- 2) ไม่ปฏิบัติตามกฎขององค์การ เนื่องจากขาดความเป็นระเบียบวินัย พฤติกรรมในการจอดรถส่งผลให้เกิดความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่จอดรถโดยการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นนั้น
- 3) สถานที่จอดรถที่ไม่เพียงพอเกิดจากสถานที่ไม่เพียงพอต่อการจอดรถ

ดำเนินการปรับปรุงประสิทธิภาพการจอตกรโดยนำวงจรการบริหารคุณภาพ (PDCA) เข้ามาช่วยการปรับปรุงให้ประสิทธิภาพความรู้การจอตกรของพนักงานและผู้มาติดต่อราชการเพิ่มมากขึ้น ปัญหาของกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้

2.2 การปรับปรุงสถานที่จอตกรเพื่อความสะดวก

การนำวงจรการบริหารคุณภาพ หรือ PDCA มาเพื่อช่วยการปรับปรุงให้ประสิทธิภาพความรู้การจอตกรเพิ่มมากขึ้น ซึ่งวิธีการปรับปรุงผลิตภาพแบบญี่ปุ่นโดยไคเซ็น (อิทต ตรีศิริโชติ, 2554) จะประสบความสำเร็จได้หรือไม่ขึ้น ต้องมีหลักพื้นฐาน คือ การมีจิตสำนึก อยู่ตลอดเวลาว่าจะทำให้ดีขึ้น จะต้องก่อให้เกิดการลดต้นทุน ลดการสูญเสียต่าง ๆ มีระบบการผลิต แบบทันเวลาพอดี และต้องสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า ทั้งที่เป็นลูกค้าประเภทผู้ใช้จริงและลูกค้า ในกระบวนการ การทำไคเซ็นไม่ใช่การเปลี่ยนใหม่ทั้งหมด แต่เป็นการปรับปรุง เพราะไคเซ็นไม่ จำเป็นต้องเปลี่ยนทุกอย่างใหม่หมดเพียงแค่ปรับบางจุดเท่านั้น เพื่อให้ปฏิบัติงานได้ง่ายขึ้นและ สะดวกขึ้น

หลังการปรับปรุงจัดการสถานที่จอตกรได้มีการจัดอบรมให้พนักงานที่ใช้สถานที่ จอตกรมีความรู้และความสามารถเกี่ยวกับการจอตกรให้เป็นระเบียบอย่างถูกวิธีเพื่อให้พนักงานมี สถานที่จอตกรที่ดีและเป็นระเบียบเรียบร้อยอีกทั้งยังแบ่งโซนจอตกรเป็น 2 โซนคือ สถานที่จอตกร มือเตอร์ไซค์และสถานที่จอตกรยนต์เบื้องต้นการปรับปรุง 1 เดือนสามารถสรุปผลการตรวจสอบได้ ดังนี้

ตารางที่ 7 ผลของการปรับปรุง

ความรู้ก่อนปรับปรุง	ความรู้หลังปรับปรุง	การเปรียบเทียบหลังการปรับปรุง
ระดับความรู้ดีมาก จำนวน 15 คน	จำนวน 20 คน	$\frac{20}{15} \times 100 = 133.33\%$
ระดับความรู้ปานกลาง จำนวน 20 คน	จำนวน 11 คน	$\frac{11}{20} \times 100$
ระดับความรู้ต่ำ จำนวน 5 คน	จำนวน 9 คน	$\frac{9}{5} \times 100 = 180\%$

สรุปผลการวิจัย จากการปรับปรุง ก่อนปรับปรุงองค์การบริหารส่วนตำบลประสบปัญหา พนักงานมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการจอตกรในระดับต่ำ มากถึง 5 คน ระดับดีมาก 15 คน และ ระดับปานกลาง 20 คน ตามลำดับ หลังจากการการปรับปรุงพนักงานมีความรู้ในระดับดีมากเพิ่มขึ้น

20 คน ร้อยละ 133.33 ระดับปานกลางเพิ่มขึ้น 11 คน ร้อยละ 55 และระดับต่ำลดลง 9 คน ร้อยละ 180

อภิปรายผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการจอดรถของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการขับรถมีความรู้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50 มีทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันการจราจรติดขัดอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 62.5 จอดรถตามประเภทของรถจอดรถไม่ถูกประเภท 15 คัน ตามความถูกต้องในการจอดรถ ได้แก่ ที่จอดรถมอเตอร์ไซค์กับรถยนต์ ร้อยละ 100 กรณีจอดรถตามประเภทของรถจอดรถถูกประเภท 15 คัน สถานที่จอดรถมอเตอร์ไซค์กับรถยนต์เป็นสถานที่ที่องค์การจัดไว้สำหรับให้พนักงานจอดรถ ร้อยละ 100 พฤติกรรมการจอดรถของพนักงานภาพรวมอยู่ในระดับไม่ดี (\bar{x} = 1.41, SD = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พนักงานที่จอดรถมีพฤติกรรมการจอดรถตามวิธีการจอดรถในระดับไม่ดี (\bar{x} = 1.41, SD = 0.35) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สถานที่จอดรถไม่ได้รับการอบรมจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเรื่องการใช้รถ คิดเป็นร้อยละ 93.33 สอดคล้องกับงานวิจัยของไศรดา เจริญศักดิ์ (2559) ได้ศึกษาวิจัย “พฤติกรรมการขับขีรถจักรยานยนต์ที่ปลอดภัยของกลุ่ม CBR Club Chanthaburi” พบว่า สมาชิกกลุ่มที่มีระดับการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ในการขับขีรถจักรยานยนต์ และขนาดเครื่องยนต์ของจักรยานยนต์ต่างกันมีพฤติกรรมการขับขีรถจักรยานยนต์ที่ปลอดภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของยศภัทร เทศทันและคณะ (2560) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นที่มีต่อด้านพฤติกรรมของผู้ขับขีที่แตกต่างกัน

2. การปรับปรุงสถานที่จอดรถเพื่อความสะดวกของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อย พบว่า จากปัญหาที่พบ คือ 1) ไม่จอดรถตามสถานที่ที่กำหนดไว้ เนื่องจากพฤติกรรมที่ขาดความรู้ในการจอดรถ 2) ไม่ปฏิบัติตามกฎขององค์การ เนื่องจากขาดความเป็นระเบียบวินัย พฤติกรรมในการจอดรถส่งผลให้เกิดความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่จอดรถโดยการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น และ 3) สถานที่จอดรถที่ไม่เพียงพอเกิดจากสถานที่ไม่เพียงพอต่อการจอดรถ หลังการปรับปรุงจัดการสถานที่จอดรถได้มีการจัดอบรมให้พนักงานที่ใช้สถานที่จอดรถมีความรู้และความสามารถเกี่ยวกับการจอดรถให้เป็นระเบียบอย่างถูกวิธีเพื่อให้พนักงานมีสถานที่จอดรถที่ดีและเป็นระเบียบเรียบร้อยอีกทั้งยังแบ่งโซนจอดรถเป็น 2 โซน คือ สถานที่จอดรถมอเตอร์ไซค์และสถานที่จอดรถยนต์เบื้องต้นการปรับปรุง 1 เดือน หลังจากการการปรับปรุงพนักงานมีความรู้ในระดับดีมากเพิ่มขึ้น 20 คน ร้อยละ 133.33 ระดับปานกลางเพิ่มขึ้น 11 คน ร้อยละ 55 และระดับต่ำลดลง 9 คน ร้อยละ 18 สอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนวงศ์ รัตนวราห (2553) พบว่า หลังจากมีการจัดการด้านความปลอดภัยโดยทำการอบรม และควบคุมลักษณะทางกายภาพบริเวณหน้าโรงเรียนแล้ว มีแนวโน้มที่จะทำให้นักเรียนข้ามที่ทางข้ามหรือสะพานลอยมากขึ้น

คณะผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่าการนำวงจรการบริหารคุณภาพ (PDCA) มาประยุกต์ใช้นั้นสามารถนำไปใช้ได้จริง สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงพฤติกรรมการทำงาน ความรู้เกี่ยวกับการขับรถอย่างถูกต้องและการเคารพกฎของสถานที่ได้อย่างดีช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงานให้เกิดบรรยากาศน่าทำงานมากขึ้น โดยสามารถเพิ่มความรู้ในการจอดรถได้อย่างถูกต้องตามกฎระเบียบ (บริษัท สวิฟต์เลท จำกัด สำนักงานใหญ่, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

การปรับปรุงสถานที่จอดรถในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อยมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ในการปรับปรุงด้านอารยสถาปัตย์เพื่อรองรับกับความต้องการของผู้ใช้บริการจำเป็นศึกษาความต้องการ และความจำเป็นในการใช้งานที่อยู่บนพื้นฐานของความสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่องค์กรและประชาชนสูงสุด เช่น การนำวงจรการบริหารคุณภาพ (PDCA) มาประยุกต์ใช้ และการนำแผนภูมิพาเรโต้และ 5W1H Analysis มาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาได้ เพื่อให้เกิดการจัดการที่ตรงกับสภาพปัญหาอย่างแท้จริง ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่เพียงแต่จะได้ประโยชน์กับบุคลากรในองค์การเท่านั้นประชาชนก็มีส่วนในการใช้บริการในพื้นที่บริเวณนั้นได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องนี้ สามารถนำไปประยุกต์และปรับเปลี่ยนเป็นแบบอย่างเพื่อใช้กับองค์กรอื่นที่มีปัญหาลักษณะคล้ายกัน รวมถึงยังเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถให้ข้อมูลอื่น ๆ ที่มีประโยชน์ในการนำไปอ้างอิงและใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหา จากความคิดเห็นของคณะผู้วิจัยได้พบข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายในการปรับปรุงภูมิทัศน์และการอำนวยความสะดวกสถานที่จอดรถเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานผ่านการมีส่วนร่วมของพนักงานของผู้มารับบริการ

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำแผนภูมิพาเรโต้และ 5W1H Analysis มาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาได้ โดยการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา เพื่อนำปัญหาเหล่านั้นมาทำการปรับปรุงคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ธีทัต ตรีศิริโชติ. (2554). *ความหมายของโคเซ็น*. เข้าถึงได้จาก <https://www.jobpub.com/>.
บริษัท สวิฟต์เลท จำกัด สำนักงานใหญ่. (2562). *PDCA คืออะไร ขั้นตอนการทำ PDCA*. เข้าถึงได้จาก <https://www.tereb.in.th/erp/pdca>.

- ยศภัทร เทศทันและคณะ. (2560). ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดระเบียบที่จอดรถบริเวณศาลากลาง จังหวัดสุโขทัย. ในการประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 9 (น. 825-837). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- วัฒนวงศ์ รัตนวราห. (2553). การจัดการความปลอดภัยบริเวณโรงเรียนพื้นที่ศึกษาในจังหวัด สิงห์บุรี. (รายงานการวิจัย). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.): มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- โศรดา เจริญศักดิ์. (2559). พฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ที่ปลอดภัยของกลุ่ม CBR Club Chanthaburi. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อัญชลี ดุสิตสุทธิรัตน์.(2559). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วน ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.

ฮาบิทัสกับการศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของครูระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน

Habitus with the Environmental Management Education of Teachers
at Basic Education Level

รุ่งทิวา กองสอน¹

Rungtiwa Kongson

Received: May 3, 2019

Revised: July 7, 2020

Accepted: July 12, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.34

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิด และภูมิหลังของครูที่จัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม 2) ศึกษาการตีความและให้ความหมายประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้อด้านสิ่งแวดล้อมตามแนวความคิดฮาบิทัสของครู เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้แนวทางการวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา อาศัยแนวความคิดฮาบิทัสของปีแอร์ บูร์ดิเยอ มุ่งการตีความหมายประสบการณ์เป็นหลัก โดยเลือกกลุ่มเป้าหมาย 74 คน ผ่านวิธีการคัดเลือกอาสาสมัครแบบเจาะจง เก็บข้อมูลจากการใช้แบบสอบถาม แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมได้รับการกำหนดแนวทางมาจากมาตรฐาน ตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้เป็นหลัก ที่มีจุดหมายเดียวกันเหมือนกันที่จะสร้างผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ คุณลักษณะในทิศทางเดียวกันและลักษณะการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับฮาบิทัสระดับปัจเจก ระดับกลุ่ม ฮาบิทัสทางสังคม ซึ่งจะหล่อหลอมเข้าสู่ตัวตนแล้วสะท้อนภูมิหลัง ประสบการณ์ให้ผู้สอนมีแนวความเชื่อ ความคิด ความรู้สึก พฤติกรรม และลักษณะการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความแตกต่างหรือคล้ายกันแต่ละคนออกไป ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้านความรู้ ความสามารถ ความรู้สึก พฤติกรรม แนวคิด การปฏิบัติของผู้เรียน และ 2) การตีความประสบการณ์ของครูพบว่าครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่หลากหลายหรือใช้วิธีการเดียวกันเนื่องจากฮาบิทัสระดับปัจเจก ระดับกลุ่ม และฮาบิทัสทางสังคมที่หล่อหลอมด้วยกฎเกณฑ์หรือความไม่แปลกแยกจนเกิดเป็นรสนิยมที่ผลิตซ้ำ ฉะนั้นการกำหนดเกณฑ์หรือการกำหนดระบบโครงสร้างบางอย่างอาจส่งผลต่อการสร้างสรรค์ของครูในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งต่อผู้เรียน

¹ มหาวิทยาลัยพะเยา; University of Phayao

Corresponding author, email: rungtiwa05.s.ppk@gmail.com, Tel 092-2785475

คำสำคัญ: การเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม, ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ฮาบิตัส

Abstract

This research aims at investigating 1) to study the concepts and backgrounds of teachers who are manage environmental learning at basic education level and 2) to study the interpretation and meaning of experience in environmental learning management according to the Habitus concept of teachers at basic education level. This research is a qualitative research use the phenomenological research approach and is based on the concept of Habitus by Pierre Bourdieu, with an aim of interpreting human life experiences. There were Seventy four target group in this research chosen through the method of Purposive Sampling. The data were collected from questionnaires, observations, and interviews. The results of the study showed that 1) environmental learning management basic education levels are set in the way of standards. Key indicators or learning outcomes with the same aim to create learners with knowledge, understanding, skills, abilities, in the same direction and the nature of environmental learning management depends on Habitus, individual level, social Habitas level which will forge into their identity and reflect their background makes the experience for teachers to have different beliefs, thoughts, feelings, behaviors and environmental learning styles that are different or similar, effect the learning of learners in terms of knowledge, abilities, feelings, behaviors, concepts, and practices of students. 2) Interpretation of the experience of teachers who organize environmental learning activities or using the same methods duplicate method It may be due to the individual level, group level, and social level of Habibus that is shaped by rules or indivisbleness, resulting in reproducing tastes, therefore the formulation of certain criteria or structure of the system may affect the creativity of teachers in learning management that is sent to the learners.

Keywords: Environmental learning, The Basic of Education, Habitus

บทนำ

การพัฒนาทุนมนุษย์เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการองค์กรยุคใหม่และเป็นองค์ประกอบสำคัญของแผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยด้านศักยภาพของทุนมนุษย์ โดยการใช้ภูมิปัญญาเพื่อสร้างให้เกิดนวัตกรรมและมูลค่าเพิ่ม เป็นการสร้างการเติบโตจากฐานของภูมิปัญญาในการสร้างมูลค่าเพิ่มและเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเพราะองค์กรที่มีทุนมนุษย์ที่มี

สมรรถนะสูงจะเป็นองค์กรที่มีความได้เปรียบในการแข่งขันที่ยั่งยืน นอกจากนี้ทุนมนุษย์สามารถสร้างทุนทางปัญญาและมีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม (นิลาวัลย์ สว่างรัตน์, 2561) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2560) ระบุถึงยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างศักยภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติและส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศ มี 3 กลยุทธ์สำคัญคือ กลยุทธ์ที่ 4.1 การสร้างความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาศักยภาพของประชาชนด้านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ประกอบด้วย 2 แผนงาน ได้แก่ แผนงานการสร้างความรู้ ความเข้าใจและพัฒนาศักยภาพของประชาชน และแผนงานการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมถึงจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (2560) ข้อ 5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข นั่นเท่ากับว่าการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมของคนในสังคมทั่วโลกกำลังเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรตระหนัก เห็นคุณค่าและลงมือปฏิบัติร่วมกันอย่างจริงจัง โดยเฉพาะเยาวชนในฐานะผู้ก่อเกิด ผลักดันและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่เพื่อการอยู่ร่วมกันทั้งสังคม สิ่งแวดล้อม

การศึกษานับเป็นกลไกทรงพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงและขับเคลื่อน เพราะเป็นการก่อสร้างฐานองค์ความรู้ที่มากกว่าเทคโนโลยีใด ๆ จะเทียบเท่าพลังของมนุษย์ โดยเฉพาะพลังสมองพลังปัญญา ทักษะเป็นมนุษย์ที่ลึกซึ้งเชิงปัญญา (Wisdom and Soft Skills) หากมนุษย์ถูกปลูกสร้างสิ่งเหล่านี้ผ่านการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบแทรกซึมผ่านบทเรียนเนื้อหาหลักเหล่านั้นในเชิงบูรณาการผ่านการเล่น การฝึกปฏิบัติ การทดลอง การสังเกต การสำรวจ การคิดโครงการ การสร้างเกม การสร้างเรื่องราวหรือสิ่งประดิษฐ์ การละเล่น การแข่งขัน การวาดภาพ การเขียนบทกวี เรื่องของสิ่งแวดล้อมควรได้รับการจัดการอย่างกลมกลืนกับเนื้อหาหรือเรื่องราวที่ต้องเรียน ควรเรียนและตระหนัก แล้วการจัดการศึกษาของไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้สร้างสานจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับปัจจุบัน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมทั้งสังคมไทย สังคมโลกและเป้าหมายระดับชาตินำไปสู่การปฏิบัติจัดการอย่างไร มากน้อยเพียงใด หรือมีรูปแบบ ทิศทางอย่างไร แนวความคิดฮาปีทัสของปีแอร์ บูร์ดีเยอ (Pierre Bourdieu) (สุณีย์ ประสงค์บัณฑิต, 2553) เป็นโครงสร้างที่มีอยู่ในตัวคนมีการทำงานเป็นระบบเกิดขึ้นจากการที่คนมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นหรือสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา การใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่น การปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมผ่านการกระทำหรือการปฏิบัติแสดงออกโดยมีร่างกายเป็นสื่อกลาง ฮาปีทัสจึงเกิดการผสมผสานระหว่างสังคมซึ่งอยู่ “ภายนอก” กับการปฏิบัติทางร่างกายของคน บูร์ดีเยอจึงให้ความสำคัญกับร่างกายคนที่มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ การกระทำ การเลียนแบบ การทำอะไรซ้ำ ๆ ต่อเนื่องเป็นเวลานานจะทำให้โครงสร้างจากการปฏิบัติซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ “ภายนอก” (ความรู้ ประสบการณ์ทางสังคม) เข้าไปอยู่ “ภายใน” ร่างกายหรือที่บูร์ดีเยอเรียกว่า “การรับวัฒนธรรมเข้ามาในตัวเรา” (Embodiment) สิ่งที่ตั้งสมอยู่ในโครงสร้างฮาปีทัส อาจเป็นเหมือนความรู้ที่เรียกว่า ทักษะ ความชำนาญ เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ทางร่างกาย ฮาปีทัสจึงได้มาจากการเรียนรู้ทางร่างกาย

โดยใช้เวลาอบรมบ่มเพาะเป็นเวลายาวนานและฮาบิตส์ก็จะเป็นโครงสร้างที่ดำรงอยู่อย่างคงทนในร่างกาย เป็นเหมือนสิ่งที่ถูกฝังหรือจารึกอยู่ในตัวคนกลายเป็นสิ่งที่เรียกว่า ความโน้มเอียงทางอุปนิสัย (Disposition)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวคิดและและภูมิหลังของครูที่จัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะเป็นการตีแผ่ถึงปรากฏการณ์ของความสัมพันธ์ เชื่อมโยงหรือความขัดแย้ง ย้อนแย้งว่าสิ่งเหล่านั้นส่งผลหรือเกิดปฏิสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไร มากน้อยเพียงใด มีความแตกต่างหรือมีผลกระทบต่อความสำเร็จหรือเป้าหมายที่ต้องการบ่มสร้างคนสังคมให้เป็นไปตามจุดประสงค์อย่างไร สิ่งภายนอก และภายใน ตามแนวคิดของฮาบิตส์ ส่งผลหรือมีอิทธิพลอย่างไรต่อการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อที่จะเป็นแนวทาง มุมมองการสร้างคนหรือสังคม ได้เรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ได้รู้สิ่งแวดล้อม (Environment Literacy) ตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งจะเป็นความคงทนจากภายในที่แท้จริง

วัตถุประสงค์

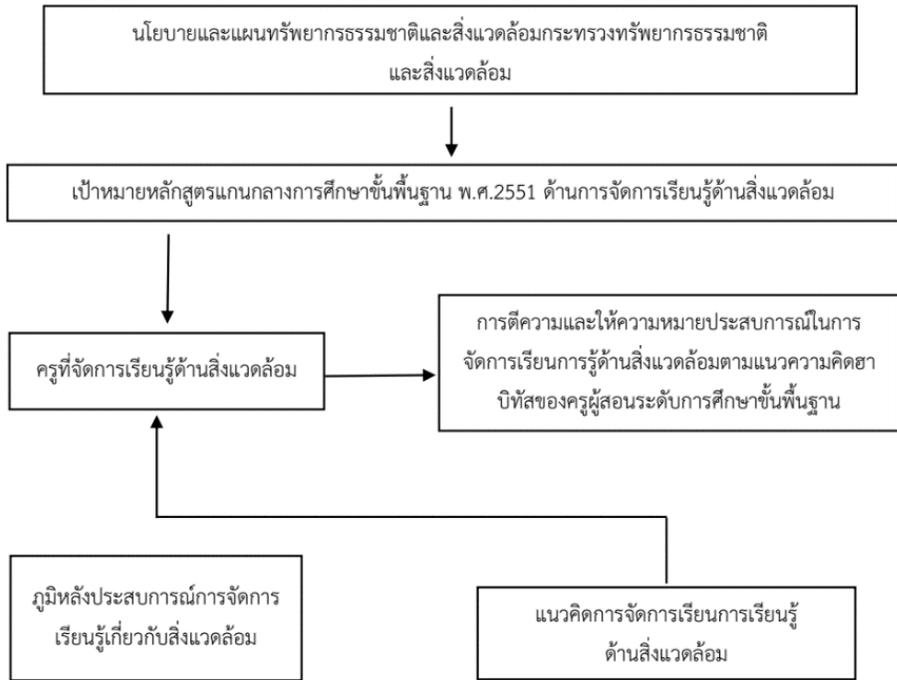
1. เพื่อศึกษาแนวคิด และภูมิหลังของครูที่จัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาการตีความและให้ความหมายประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมตามแนวความคิดฮาบิตส์ของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ประกอบด้วย ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการที่สมัครเข้าร่วมโครงการพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ทั่วประเทศ ได้แก่ สพม.เขต 36 (เชียงราย-พะเยา) สพม.เขต 38 (สุโขทัย-ตาก), สพม.เขต 37 (แพร่-น่าน) และ สพม.เขต 12 (นครศรีธรรมราช-พัทลุง) จำนวน 40 คน ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่สมัครเข้าร่วมโครงการพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ทั่วประเทศ ได้แก่ สพป.พะเยา เขต 2, สพป.เชียงราย เขต 3, สพป.เชียงใหม่ เขต 6, สพป.แม่ฮ่องสอน เขต 2, สพป.เชียงราย เขต 4, สพป.เชียงราย เขต 2, สพป.เชียงราย เขต 1, สพป.ลำพูน เขต 2, สพป.ลำปาง เขต 3 และ สพป.แม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 34 คน รวมครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ทั้งสิ้น จำนวน 74 คน

ทฤษฎีและกรอบความคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. การสอบถาม ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลทั่วไปของครูที่จัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมระดับชั้นประถมศึกษาและระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2561 ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานที่ทำงาน ระดับชั้นที่สอน ประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม วิชาอื่นหรือเนื้อหาอื่นที่จัดการเรียนการสอน
2. การสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) โดยมีการวางแนวคำถามอย่างมีขอบเขตหรือทิศทางที่ยืดหยุ่นสามารถเปิดกว้างประเด็นที่อาจเกิดขึ้นจากการสนทนา เช่น วิธีการสอน เทคนิคการสอน การเลือกใช้สื่อประกอบการสอน การวัดผลประเมินผล แนวความคิดความรู้สึกก่อนจัดการเรียนรู้ ระหว่างจัดการเรียนรู้และหลังจากจัดการเรียนรู้ แบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา(Content Validity) ภาษาที่ใช้และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of Item Objective Congruence: IOC) ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของกิจกรรมได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 โดยภาพรวมมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.84

3. การสังเกตพฤติกรรมจากการปฏิบัติกิจกรรม โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติ เป็นแบบการสังเกตพฤติกรรม 3 ประการคือ (1) ความรู้ความเข้าใจการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านสิ่งแวดล้อม (2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (3) แนวคิดการนำการออกแบบ การจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมไปสู่การปฏิบัติจริง การหาคุณภาพเครื่องมือผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ (Content Validity) ภาษาที่ใช้และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of Item Objective Congruence: IOC) ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของแบบสังเกตได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 โดยภาพรวมมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.78

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตพฤติกรรมจากการปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ปี การศึกษา 2561 จากกลุ่มเป้าหมายมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวทางการวิจัยแนว ปราบกฏการณ์วิทยา (Phenomenological Approach) เพื่อตีความและอธิบายสิ่งที่ผู้วิจัยสนใจ ศึกษาเกี่ยวกับการให้ความหมายประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ในมิติแนวความคิด ฮาพิทส์ของปีแอร์ บูร์ดิเยอ (สุนีย์ ประสงค์บัณฑิต, 2553) ทั้งการให้ความหมายต่อการเรียนรู้ด้าน สิ่งแวดล้อม แนวคิดของครูต่อการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมว่าเป็นอย่างไร โดยทำการเก็บ รวบรวมข้อมูลปีการศึกษา 2561 ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-ตุลาคม พ.ศ. 2561 เพื่อมุ่งทำความเข้าใจ ตี แผล่ความหมายประสบการณ์ แนวคิดของครูผู้สอนด้านสิ่งแวดล้อมเป็นหลักโดยการนำแนวความคิด ฮาพิทส์ของปีแอร์ บูร์ดิเยอ มาตีความหมาย และเลือกใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Inductive Content Analysis) คือ การตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากปรากฏการณ์ที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ พิจารณาลักษณะร่วมของข้อมูล แล้วสรุปลักษณะร่วมที่ปรากฏมานำเสนอข้อมูลในรูปแบบเชิง พรรณนา จากการศึกษาทำให้ได้พบประเด็นที่น่าสนใจหลากหลาย หากประเด็นที่มีความคล้ายคลึง กันผู้วิจัยจะนำเสนอบทสนทนาหรือบทสัมภาษณ์หรือข้อมูลที่สอดคล้องนั้นตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดและภูมิหลังของครูที่จัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

การจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ผู้สอนจะยึดหลักตามตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์(กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับ กระบวนการดำรงชีวิต สาระที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและผลการเรียนรู้ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบท ความพร้อมของทางโรงเรียนที่จะเปิดให้มีรายวิชา เพิ่มเติมเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม หรือหากเป็นระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายก็จะ ขึ้นอยู่แผนการเรียน เช่น แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ แผนการเรียนศิลป์-คำนวณ เป็นต้น การจัดการเรียนรู้ตามสาระที่กำหนดหรือเรียกว่า รายวิชาพื้นฐาน การจัดการเรียนรู้ด้าน สิ่งแวดล้อมก็จะไปไปตามสาระการเรียนรู้แกนกลางที่กำหนด ส่วนรายวิชาเพิ่มเติมจะจัดตามสาระ

การเรียนรู้เพิ่มเติมตามระดับชั้น การเรียนรู้ที่เหมือนกัน คือ รายวิชาพื้นฐาน ส่วนที่แตกต่างกัน คือ รายวิชาเพิ่มเติม ดังปรากฏบทสัมภาษณ์ว่า

“สอนตามเนื้อหาแกนกลางที่กำหนด”

“สอนตามหนังสือเรียน สสวท. ที่ให้มาเป็นหลัก”

“สอนเน้นจากวิชาหลัก ส่วนใหญ่เป็นการสอดแทรกกับเนื้อหาหลัก”

ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้ หรือสาระการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนเป็นผู้วิเคราะห์ให้เหมาะสม กับเนื้อหา ผู้เรียน เช่น วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) โครงการเป็นฐาน (PBL: Project Based Learning) การบรรยาย (Lecture Method) เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะตามเนื้อหาสาระที่กำหนด รวมถึงมีการพยายามบูรณาการเนื้อหาสาระด้านสิ่งแวดล้อมเข้ากับ ความเป็นจริงในชีวิตหรือสังคมหรือสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ดังข้อมูลจากการสัมภาษณ์ว่า

“ถ้านักเรียนเข้าใจเนื้อหาก็จะทำได้ ก็จะเน้นสอนตามเนื้อหาให้มากที่สุด”

“...ต้องให้ลงมือทำหรือปฏิบัติจริง นักเรียนถึงจะเข้าใจเรื่องที่เรียนหรือเรื่องสิ่งแวดล้อมตาม บทเรียน”

“จะปลูกฝังเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการบอกเล่า บางทีก็ให้ทำเป็นโครงการวิทยาศาสตร์”

จากการศึกษา พบว่านอกจากจะมีการเรียนการสอนตามเนื้อหาวิชาที่กำหนดด้าน สิ่งแวดล้อมแล้ว ยังมีการจัดบูรณาการเข้าไปกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตร นารี บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมชุมนุม หรือบางโรงเรียนที่เข้าโครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนก็ จะมีการนำเรื่องสิ่งแวดล้อมด้านพืชประจำโรงเรียนเข้าไปบูรณาการร่วมกับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่มีเข้า เกี่ยวข้องกันทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้สอนปลูกฝังด้านการดูแลรักษา อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือ ตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการบอก เล่า หรือนำกรณีปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนที่อาศัย สถานการณ์ สิ่งแวดล้อมไทย สิ่งแวดล้อมโลกมาผูกโยงหรือเป็นประเด็นในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็น ความสำคัญ รวมถึงสามารถที่จะนำไปปฏิบัติในชีวิตตนเองได้อย่างถูกต้อง ดังบทสัมภาษณ์ว่า

“ถ้าเราจะให้นักเรียนเข้าใจได้ดี ต้องนำเรื่องหรือเหตุการณ์ที่ใกล้ตัวหรือที่เกิดขึ้นจริงมาเป็นประเด็น ให้เขาได้ศึกษา วิเคราะห์ดู ก็จะทำให้ นักเรียนจำ อยากรู้ อยากรู้อาคำตอบ”

“... เราต้องวิเคราะห์เนื้อหาให้เข้าใจก่อน แล้วก็บูรณาการสิ่งแวดล้อมในเรื่องที่สัมพันธ์กับโรงเรียน เช่น ปัญหาขยะ การอนุรักษ์พืชท้องถิ่น ก็สามารถนำมาปรับ แล้วเลือกกิจกรรมให้สอดคล้องกัน จะ ทำให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายเพราะมันเป็นเรื่องของพวกเขา”

ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีหลากหลายวิธีการที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ครูผู้สอน บริบทสังคม ท้องถิ่นตามความสอดคล้องกับเนื้อหาหรือแม้แต่เป็นไปตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กำหนดเป็นหลัก เพื่อถ่ายทอด ปลุกฝังให้เกิดพฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้สอนจะมีวิธีความคิดหรือทัศนะว่า การเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมควรใช้วิธีการที่หลากหลาย ประกอบด้วยเทคนิคต่าง ๆ แต่ก็พบว่าส่วนใหญ่ครูจะสอนแบบบรรยายเป็นหลัก ยึดเนื้อหาตามหนังสือเรียนที่ สสวท. กำหนดจะมีการใช้วิธีการเรียนแบบปฏิบัติหรือแบบโครงงานก็ต่อเมื่อเนื้อหา นั้น ๆ เป็นบทปฏิบัติการ รวมถึงสาระการเรียนรู้ระบุว่าจัดทำโครงงาน จึงจะมีการสอนในรูปแบบกิจกรรมดังกล่าวและที่เป็นการค้นพบที่สำคัญอีกประการคือ การประเมินด้านคุณลักษณะ เช่น ความตระหนัก การเห็นคุณค่า ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น พบว่าครูไม่ได้มีวิธีการ กิจกรรมหรือเทคนิคที่จะปลุกฝังอย่างชัดเจน ต่อเนื่อง ไม่มีการวัดผลที่เป็นรูปธรรม ใช้วิธีการ “เหมารวม” หรือ “คิดว่า” จากผลคะแนนด้านความรู้หรือด้านทักษะ การสังเกตพฤติกรรม ที่สำคัญมากคือ ครูไม่เข้าใจวิธีการวัดประเมินด้านคุณลักษณะนี้อย่างชัดเจน ทำให้ไม่สามารถสร้างเครื่องมือได้ตรงตามคุณลักษณะนั้น ๆ ดังนั้น “ครู” ก็ยังเป็นผู้มีบทบาทหลักในการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงแก่ผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่

ตอนที่ 2 การตีความและให้ความหมายประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมตามแนวความคิดฮาบิทัสของครูที่จัดการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษา พบว่า ครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากสำเร็จการศึกษาในสาขาที่สัมพันธ์กับรายวิชาที่สอน จึงสามารถเข้าใจเนื้อหา ขอบเขตของสาระการเรียนรู้ รวมถึงมีเข้าใจในวิธีสอน เทคนิคการสอน มีทักษะการสอน ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“การสอนเรื่องสิ่งแวดล้อม มีเนื้อหาที่ชัดเจนตามที่มาตรฐานการเรียนรู้หรือสาระการเรียนรู้กำหนดอยู่แล้ว เพียงแต่เลือกเทคนิควิธีสอนเข้ามาช่วย ก็จะทำให้การสอนนั้นเป็นไปตามที่คาดหวัง”

“...มีพื้นฐานจากการเรียนวิทยาศาสตร์อยู่แล้ว ก็ทำได้ ไม่ยาก เนื้อหาสอนตามที่กำหนด”

“สอนเนื้อหาให้ตรงกับโครงสร้างหลักสูตรกำหนด มีกรอบอยู่แล้ว ถ้าจะเพิ่มเติมให้มากขึ้นหาเหตุการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับเรื่องสอนมาเป็นประเด็นการสอน หรือเป็นกรณีศึกษาได้ นักเรียนก็จะสนใจ”

จากข้อมูลข้างต้นจึงสามารถสรุปการตีความต่อการจัดการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมของครูได้ว่า การจัดการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการจัดการเรียนรู้ให้ตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กำหนดหรือการสอนที่อิงตามมาตรฐาน และผลการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นในระดับชั้นต่าง ๆ ให้ครบตามมาตรฐาน ตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้

หลากหลายขึ้นอยู่กับเนื้อหาสาระ บริบทผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ รวมถึงมีความตระหนักต่อความสัมพันธ์ของวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม สิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อกันและกันทั้งด้านบวกและลบ โดยการตีความและให้ความหมายต่อการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ยังสามารถสะท้อนถึงความคาดหวังของครูผู้สอน ความชอบแฝงจากระบบโครงสร้างที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม อาจมองได้ว่าระบบโครงสร้าง โครงสร้างทางสังคมตามแนวความคิดฮาปิตัสของปีแอร์ บูร์ดิเยอเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดวิธีการ แนวคิด กิจกรรมการเรียนการสอนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการให้ความหมายประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า ครูแต่ละคนมีวิธีการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันและคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากพื้นฐานการเรียนรู้เดิมที่สำเร็จการศึกษาเฉพาะสาขา เช่น สาขาเคมี ฟิสิกส์ ชีววิทยา วิทยาศาสตร์ทั่วไป เป็นต้น รวมถึงทัศนคติ แนวคิด ภูมิหลัง กฎเกณฑ์ นโยบาย สามารถอภิปราย และสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. แนวคิด และภูมิหลังของครูที่จัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีแนวคิดในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมโดยยึดสาระการเรียนรู้ตามมาตรฐาน ตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ให้ผู้เรียนเรียนตามหนังสือเรียนจากสถาบันการส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) เป็นหลัก และกรณีรายวิชาเพิ่มเติมจะมีการวิเคราะห์เนื้อหาสาระจากรายวิชาพื้นฐานแล้วพิจารณาว่าควรเน้นเรื่องใดก็นำมากำหนดเป็นผลการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ตอบสนองต่อผลการเรียนรู้นั้น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ คุณลักษณะ สมรรถนะสำคัญเป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน มีคุณธรรม จริยธรรม มีความเป็นเอกภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่งเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตามหนังสือเรียนของ สสวท. นั้นก็มีการวิเคราะห์แล้วจัดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้อิงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นหลัก ดังนั้นผู้เรียนจะได้รับองค์ความรู้ภายใต้จุดหมายเดียวกัน ประกอบกับครูผู้สอนสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิตจากคณะครู ศาสตร์หรือคณะศึกษาศาสตร์ มีความเข้าใจในด้านการจัดการเรียนการสอนและสาขาวิชาด้าน วิทยาศาสตร์ ซึ่งส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีความชัดเจน ตรงตามจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ ใน การจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีรูปแบบ วิธีสอน เทคนิคการสอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการบรรยายเป็น หลัก แล้วนำเทคนิคอื่น ๆ เข้ามาช่วย เช่น เกมส์ แผนผังความคิด การพูดเป็นคู่ การแบ่งกลุ่มทำงาน เป็นต้น แม้ว่าผู้สอนจะมีความพยายามจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้ ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายแต่ก็พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นยังไม่เน้นให้ความสำคัญกับ ผู้เรียนมากเท่าที่ควรจะเป็น เนื้อหาสาระด้านสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง (อมรรักษ์ สอนชู ผล, 2560) เป็นความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม เป็นวิทยาศาสตร์ที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เป็นเทคโนโลยีกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนต้องเน้นมุมมองที่ช่วยให้ผู้เรียนได้สัมผัส ได้คิด ได้ปฏิบัติ ได้

ค้นหา ได้วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์ ได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของความสัมพันธ์วิทยาศาสตร์กับสิ่งแวดล้อม (รุ่งทิวา กองสอน, 2562) แต่ครูผู้สอนมุ่งเน้นการสอนเนื้อหาตามหนังสือเรียนเป็นหลัก แม้ว่าจะมีความเข้าใจว่าต้องจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ แต่ความเข้าใจของครูมี “ความเชื่อ” ในกระบวนการจัดทำหนังสือหรือสื่อการเรียนรู้ได้ทำไว้ครบแล้ว เพียงสอนตามที่กำหนดนักเรียนก็จะได้รับองค์ความรู้ตามจุดประสงค์ ดังนั้นการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการสะท้อนถึงการที่ครูจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมนั้นเกิดจากประสบการณ์ของครู ภูมิหลัง ตัวตน ปัจจัยจากระบบโครงสร้างการทำงาน โครงสร้างทางสังคม แนวคิด ความถนัด ความเชี่ยวชาญ ความเป็นตัวตนของครูที่หล่อหลอมให้ครูผู้สอนด้านสิ่งแวดล้อมมีความแตกต่างหรือคล้ายคลึงกัน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียนทุกด้านพฤติกรรม ความคิด บรรยายภาศในการเรียน รวมถึงการนำไปสู่การปฏิบัติตนในชีวิตจริงและสังคมของผู้เรียน

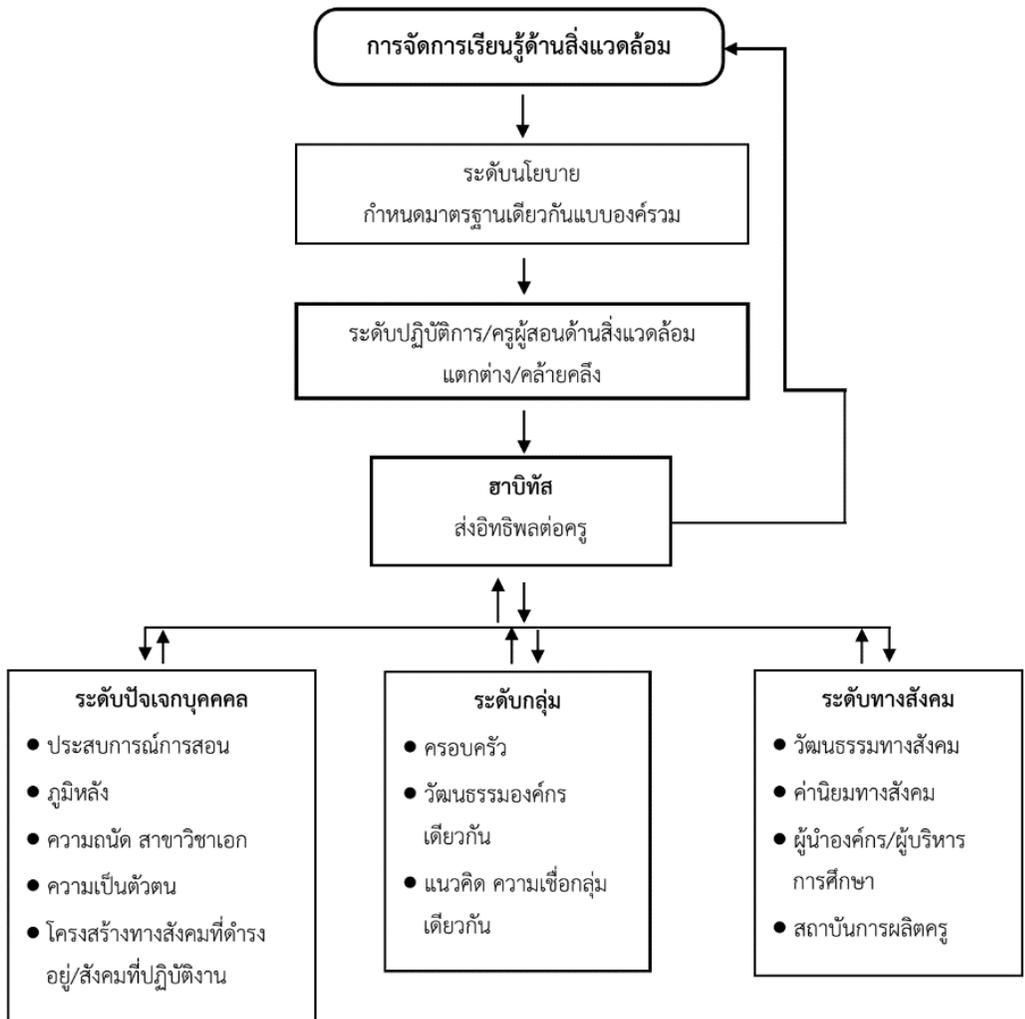
2. การตีความและให้ความหมายประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูที่จัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีความมุ่งหมายจัดการเรียนรู้มุ่งให้เนื้อหาความรู้ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำกับไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 1 สาระที่ 2 และสาระที่ 8 โดยมีการนำหนังสือเรียนวิทยาศาสตร์ตามระดับชั้นต่าง ๆ ที่ สสวท.ผลิตแล้วกำหนดให้นำมาใช้จัดการเรียนรู้เป็นหลัก ฉะนั้นการที่ผู้เรียนจะได้รับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ คุณลักษณะความตระหนัก คุณธรรม จริยธรรม ในด้านสิ่งแวดล้อมก็จะขึ้นอยู่กับครูในการวิเคราะห์ ออกแบบและจัดการเรียนรู้ตามประสบการณ์ของครูแต่ละคน การพิจารณาประสบการณ์ของผู้สอนจากการจัดเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ในการตีความและให้ความหมายนั้นสามารถสะท้อนแนวคิด และภูมิหลังของครูผู้สอนตามแนวความคิดฮาบีทัส ซึ่งเป็นเบื้องหลังการส่งต่อองค์ความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ความเชื่อ แนวทางการปฏิบัติไปยังผู้เรียน โดยคำว่า “ประสบการณ์” ของครูนั้นอาจมีภูมิหลังที่ต่างกัน คล้ายกันซึ่งอาจเกิดขึ้นมานานตั้งแต่เริ่มการเรียนรู้ จากบ้าน จากครอบครัว จากสังคม จากการเรียนรู้ในโรงเรียน ในระดับสถานศึกษา สาขาวิชา ระดับอุดมศึกษา เรียกสิ่งนั้นว่า ฮาบีทัสในระดับปัจเจกบุคคล ระดับกลุ่ม จึงทำให้คนหรือครูมีฮาบีทัสที่คล้ายกันและต่างกัน เพราะมีประสบการณ์บางอย่างคล้ายกันและต่างกัน (สุนีย์ ประสงค์ บัณฑิต, 2553, John E. Joseph, 2020) การจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่ครูยึดตามหนังสือเรียน สสวท. เป็นหลักซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่สังคมพยายามหลอมรวมเข้าไปในตัวปัจเจกชนทุกคน เป็นสิ่งที่รับรู้ร่วมกัน ถูกอบรมบ่มเพาะให้ทำสิ่งต่าง ๆ เหมือนกันโดยพร้อมเพรียงกันไม่แตกแถว เมื่อมองจากเบื้องสูง นั่นคือการกำหนดหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร มาตรฐาน ตัวชี้วัด สาระที่ต้องทำตามเหมือนกัน ผ่านระบบการอบรม กล่อมเกล่า สื่อสัญลักษณ์ เช่น ตำรา เอกสาร หนังสือเรียน คู่มือครู โครงสร้างการเรียนรู้ เป็นต้น เรียกว่าฮาบีทัสทางสังคม (John E. Joseph, 2020, Edgar Rojas-Rivas, et al, 2019)

นอกจากนี้แล้วการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความหลากหลายและอาจไม่ตรงกับผู้เรียน ไม่ได้เกิดจากครูผู้สอนขาดความรู้ ความเข้าใจในวิธีทั้งหมด ประเด็นน่าสนใจอีกประการนอกจากฮาบีทัสระดับปัจเจกและฮาบีทัสทางสังคมแล้ว การได้รับอิทธิพลจากความเชื่อทาง

วิชาชีพครู จากธรรมเนียมที่เป็นผลมาจากสภาพเงื่อนไขในการดำรงชีวิต เงื่อนไขของชนชั้นที่ถูกรับ วัฒนธรรมเข้ามาในตัวเราแล้วรู้สึกว่าเป็นธรรมชาติ เป็นธรรมดา โดยอาศัยการทำงานของฮาบิทัสที่ คอยกำกับกระทำของตนเองและด้วยการทำงานของฮาบิทัสนี้เองที่ทำให้ธรรมเนียมมีแนวโน้มที่จะผลิตซ้ำวิถีชีวิตและความเป็นชนชั้นนั้น ๆ ต่อไป นั่นคือ ครูผู้สอนด้านสิ่งแวดล้อมก็จะต้องสอนตาม วิธีการสอนแบบเดิมหรือแบบที่หน่วยงานเบื้องบนกำกับกำหนดให้ทำ ด้วยเหตุผลว่าดี เหมาะสมแล้ว ควรยึดปฏิบัติในทิศทางเดียวกันและสืบต่อกัน เพื่อให้ตนไม่แปลกแยกจากกฎเกณฑ์หรือแนวโน้ม ทางนโยบายของชนชั้นที่สูงกว่าหรือการปรับตัวเพื่อดำรงอยู่ (สุนีย์ ประสงค์บัณฑิต, 2553, ชลาลัย บุญสุวรรณ, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

การเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมแม้ถูกกำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้เดียวกันในลักษณะ อำนาจรวมระดับนโยบาย แต่ในทางการปฏิบัติ ครูผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมนำไป ปฏิบัติกับผู้เรียนมีความแตกต่างหลากหลายหรืออาจคล้ายคลึงกันตามฮาบิทัสในระดับปัจเจกบุคคล ตัวบุคคลมีการตีความตามประสบการณ์ของตนเอง ค่านิยม ความเชื่อ ความเชี่ยวชาญ ความสนใจ พื้นฐานการศึกษา หรืออาจได้รับการกำหนดจากโครงสร้างทางสังคม รวมถึงอิทธิพลจากฮาบิทัสทาง สังคมที่กำหนดผ่านวัฒนธรรมทางสังคม ผู้รับนโยบายหรือผู้นำทางการศึกษา สถาบันหรือหน่วยงาน ที่ทำหน้าที่ผลิต หรือกำกับกับดูแลครู อิทธิพลฮาบิทัส ระดับกลุ่มที่เกิดจากการกล่อมเกลาคคนในกลุ่ม เดียวกันให้คิด ให้เชื่อ ให้ทำตาม หากแปลกแยกถือว่าผิด ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมใน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นครูเป็นตัวแปรสำคัญในการส่งต่อหรือผลิตผู้เรียน ฉะนั้นกระบวนการ ผลิตครูหรือการกำกับติดตาม สนับสนุนครูนับเป็นจุดเริ่มต้นการสร้างรสนิยมหรือสร้างฮาบิทัสระดับ ปัจเจกบุคคล เพื่อการส่งต่อการผลิตที่มีคุณภาพตามสาเหตุหรือความเป็นจริงด้านสิ่งแวดล้อม เมื่อ ฮาบิทัสระดับปัจเจกบุคคลมีรสนิยมที่เหมาะสมกับเป็นอยู่จริง มีความเข้มแข็งทั้งด้านองค์ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม เข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริง อาจเป็นปัจจัยการเปลี่ยนแปลง การจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าต่อชีวิตและสังคม

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานถูกกำหนดไว้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ในทิศทางเดียวกันในระดับนโยบาย ทั้งนี้การสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในระดับการปฏิบัติการ โดยเฉพาะครูเป็นผู้นำไปสู่การปฏิบัติจริงกับผู้เรียนโดยตรง อาจยังไม่เกิดความเข้าใจในเชิงลึก รวมถึงโครงสร้างทางสังคม โครงสร้างการบริหาร ความเป็นวัฒนธรรมที่ต้องการผลิตซ้ำรูปแบบการเรียนรู้แบบเดิมถูกฝังให้กลืนเข้าสู่ครู จนทำให้เกิดความไม่แตกต่างอย่างสร้างสรรค์ ในการนำเสนอวิธีการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายและตรงกับประเด็นปัญหา สถานการณ์จริงด้าน

สิ่งแวดล้อมที่ผู้เรียนประสบ ดังนั้นอาจใช้จุดยึดหยุ่นของนโยบายในการสร้างครูผู้ปฏิบัติให้มีความเข้าใจ เชี่ยวชาญและตระหนักต่อการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการที่ตรงกับเรื่องที่คุณเรียน ประสบหรือส่งผลกระทบต่อชีวิตสังคมของผู้เรียนบูรณาการเข้ากับเนื้อหาวิชาหลักที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปอาจขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมโดยการศึกษาในระดับศึกษากลุ่มหนึ่ง มัธยมศึกษาอีกกลุ่มหนึ่ง เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยที่เกิดขึ้น โดยการเปิดมุมมองแนวความคิดฮาพิทัสในประเด็นอื่น เพื่อค้นวิธีการส่งเสริมหรือแก้ไขครูผู้สอนด้านสิ่งแวดล้อมให้ช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมประสบผลสำเร็จมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2560). *แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560-2564*. เข้าถึงได้จาก <http://www.onep.go.th>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชลาลัย บุญสุวรรณ. (2560). การวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการปรับตัวของลิเกในสังคมไทย. *ในการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2560* (น. 849-860). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- นิลาวัลย์ สว่างรัตน์. (2561). การพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานอุตสาหกรรม การบินและโลจิสติกส์ในประเทศไทย เพื่อมุ่งสู่อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่สมดุลและยั่งยืน. *วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(2), 2136-2152.
- รุ่งทิภา กองสอน. (2562). การสร้างความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมสำหรับบัณฑิตวิชาชีพรู ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมและสิ่งแวดล้อม. *วารสารวิชาการเซาธ์อีสท์ บางกอก (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 5(1), 25-36.
- สุนีย์ ประสงค์บัณฑิต. (2553). *แนวความคิดฮาพิทัสของปีแอร์ บูร์ดิเยอกับทฤษฎีทางมานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- อมรรักษ์ สวนชุมพล. (2560). หลักการ การจัดการเรียนการสอน และประเด็นที่ควรสอดแทรกในการจัดการเรียนการสอนทางสิ่งแวดล้อมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มจร*, 5(2), 172-180.
- Rojas-Rivas, E. et al. (2019). Understanding consumers' perception and consumption motives towards amaranth in Mexico using the Pierre Bourdieu's theoretical concept of Habitus. *Appetite*, 139(August), 180-188.

Joseph, J. E. (2020). The agency of habitus: Bourdieu and language at the conjunction of Marxism, phenomenology and structuralism. *Language & Communication*, 71(March), 108-122.

บทบาทของพนักงานอัยการกับการตรวจสอบในกระบวนการยุติธรรม: ศึกษาเฉพาะ การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

Roles of the Public Prosecutor and Scrutiny in Justice Proceedings: Specific
Case Study of Criminal Proceedings against Holders of Political Positions

ศรากร สวัสดิ์มงคล¹

Sarakorn Swasdimongkol

Received: August 13, 2019

Revised: September 18, 2020

Accepted: September 13, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.35

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิด วัตถุประสงค์ และลักษณะของการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง 2) ศึกษาแนวคิด วัตถุประสงค์ และหลักการเกี่ยวกับบทบาทการตรวจสอบการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการของไทยและต่างประเทศ 3) ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาในการทำสำนวนคดีระหว่างอัยการสูงสุดและคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และ 4) แกไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของอัยการสูงสุดในการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิจัยจากเอกสาร ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือภาษาไทยและหนังสือภาษาอังกฤษ ข้อมูลจากตำราและคำอธิบายต่าง ๆ หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เอกสารวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัย พบว่า 1) การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีขึ้นเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพจึงกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สวนข้อเท็จจริงและส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อันเป็นหลักการดำเนินคดีตามกฎหมาย 2) บทบาทการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการตามหลักสากลรวมทั้งในประเทศไทยเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจที่พนักงานอัยการสามารถจะกลั่นกรองคดีอาญาก่อนยื่นสู่ศาล 3) กฎหมายกำหนดให้อัยการสูงสุดฟ้องคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นหลัก แต่อัยการสูงสุดไม่มี

¹ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; Sukhothai Thammathirat Open University

Corresponding author, e-mail: sarakorn2626@hotmail.com, Tel. 087-0345585

อำนาจไต่สวนและไม่มีอำนาจใช้ดุลพินิจในการสั่งคดี และ 4) ให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 โดยให้อัยการสูงสุดเข้ามามีส่วนร่วมในการไต่สวนกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตั้งแต่เริ่มกระบวนการไต่สวน และสามารถใช้อดุลพินิจพิจารณาสั่งคดีตามฐานความผิดที่เห็นสมควร โดยมีคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำหน้าที่ไต่สวนร่วมกับอัยการสูงสุดตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ

คำสำคัญ: คดีอาญา, พนักงานอัยการ, ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

Abstract

The objectives of this research are to: 1) study concepts, purposes and criteria of criminal proceedings against holders of political positions; 2) study concepts, purposes and principles of the public prosecutors' decisions on cases in Thailand and foreign countries; 3) study and analyze nature of problems with preparation of case files between the Attorney General and the National Anti-Corruption Commission; 4) amend legal provisions on the Attorney General in order that criminal cases against holders of political positions, shall be efficient. This research is qualitative research conducted by a method of documentary research, which the author gathered from books both in Thai language and English language, information from text books and commentaries, remarks on the Supreme Court's decisions in criminal proceedings against holders of political positions, articles in Thai language and English language and relevant research papers. Results of the research show that: 1) when the National Anti-Corruption Commission submits an inquiry file, the Attorney General must prosecute the case to the Supreme Court's Criminal Division of Holders of Political Positions, which is the legal basis for conducting the proceedings; 2) the international recognized standards of criminal proceedings conducted by the Public Prosecutor and criminal proceedings in Thailand are the principle of criminal proceedings where the public prosecutor has a discretion to scrutinize the criminal case, before it is lodged to the Court; 3) In principle, the law requires the Attorney General to prosecute criminal proceedings against a holder of a political position, but the Attorney General is not authorized to investigate or exercise discretion in issuing orders on the case; and 4) the author, thus, recommends that an amendment should be made to a Parliamentary Act, by involving the Attorney General in inquiry with the National Anti-Corruption Commission from the beginning, and authorizing the Attorney General to exercise discretion in considering

for issuing orders on the case in accordance with proper offenses, whereas the National Anti-Corruption Commission carries out the duty of investigation with the Attorney General as a system of check and balance.

Keywords: Criminal Case, Public Prosecutor, Holders Political Position

บทนำ

เนื่องจากประเทศไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบของนักการเมืองและข้าราชการระดับสูงเพิ่มมากขึ้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 จึงกำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำหน้าที่ไต่สวนข้อเท็จจริง ในกรณีที่มีผู้กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอัน ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือข้าราชการการเมืองอื่น รวมทั้งผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่ได้เป็นตุลาการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ หรือร่ำรวยผิดปกติ เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาหรือร้องขอให้ทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินแล้วแต่กรณี โดยทำหน้าที่แทนพนักงานสอบสวนในระบบสอบสวนเดิม และเพื่อให้การดำเนินคดีต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในชั้นศาลเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และเที่ยงธรรมมากยิ่งขึ้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงกำหนดให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขึ้นในศาลฎีกาเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2560 ได้บัญญัติให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเพิ่มขึ้นจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หลายประการ คดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่

1) คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะ เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และข้าราชการการเมืองอื่น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

2) คดีที่คณะผู้ไต่สวนอิสระเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

3) คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาบุคคลอื่นซึ่งมิใช่บุคคลตาม (1) และ (2) เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดทางอาญา (1) หรือ (2) รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลตาม (1) หรือ (2) เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่

4) คดีที่บุคคลตาม (1) หรือกรรมการ ป.ป.ช. หรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามมาตรา 57 วรรคสอง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน

แม้รัฐธรรมนูญได้ออกแบบกลไกในการควบคุมตรวจสอบการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้อย่างรัดกุม โดยกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ใต้สวนข้อเท็จจริงและส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและกำหนดให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใช้ระบบไต่สวนเป็นหลักในการพิจารณาค้นหาความจริง แต่กระบวนการยุติธรรมในการดำเนินคดีกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ทุจริตและประพฤติมิชอบนั้นยังคงเป็นไปด้วยความล่าช้าซึ่งโดยเฉลี่ยคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองส่วนใหญ่กว่าจะเสร็จสิ้นต้องใช้ระยะเวลาประมาณหนึ่งปีขึ้นไป ตามขั้นตอนของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2561 หากผู้เสียหายยื่นคำร้องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อดำเนินการไต่สวนเพื่อสรุปสำนวนและชี้มูลความผิดและให้อัยการสูงสุดยื่นฟ้องต่อศาลภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันโดยที่กฎหมายตัดอำนาจอัยการสูงสุดในการดำเนินการตัดสินใจหรือการใช้ดุลพินิจแบบคดีอาญาทั่ว ๆ ไปที่จะสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องหากพิจารณาได้ว่าพยานหลักฐานไม่เพียงพอหรือเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์สาธารณะ แม้จะมีบทบัญญัติที่ว่าหากอัยการสูงสุดเห็นว่ามีข้อไม่สมบูรณ์ในสำนวนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 มาตรา 77 ให้ตั้งคณะกรรมการร่วมฝ่ายละเท่ากันไม่เกินฝ่ายละห้าคนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์แต่ก็เป็นเพียงการตั้งคณะกรรมการที่มีการแทรกแซงอำนาจกึ่งตุลาการของอัยการสูงสุดกล่าวคือ เมื่อกรรมการเห็นว่าพยานหลักฐานสมบูรณ์แล้ว อัยการสูงสุดต้องยื่นฟ้อง หากมีข้อพิพาทในทางสำนวนจนไม่อาจหาข้อยุติได้ กฎหมายก็กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติฟ้องคดีตัวเอง ซึ่งขัดต่อหลักดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ และขัดต่อหลักการสั่งคดีโดยอาศัยหลักการฟ้องคดีตามดุลพินิจ (Opportunity Principle) ซึ่งการสั่งไม่ฟ้องคดีตามหลักการฟ้องคดีตามดุลพินิจนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งเพราะเป็นเรื่องของการบริหารงานยุติธรรมอย่างแท้จริงทำให้พนักงานอัยการสามารถปรับดุลพินิจให้เข้ากับสถานะของสังคมและประโยชน์สาธารณะ (คัมภีร์แก้วเจริญ, 2547) ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรให้อัยการสูงสุดมีอิสระในการใช้อำนาจกึ่งตุลาการใน

การสังคดีโดยมีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้ช่วยพนักงานสอบสวน โดยพิจารณาคดีที่มีความจำเป็นในการสั่งฟ้อง หรือหากมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอก็สั่งไม่ฟ้อง ไม่ควรนำคดีเข้าสู่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกคดีซึ่งทำให้คดีค้างค้ำที่ศาล ทำให้ศาลมีเวลาพิจารณาคดีที่มีสาระสำคัญและเป็นประโยชน์สาธารณะอันจักทำให้กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงและทำให้ปริมาณคดีเข้าสู่ศาลลดลงได้อีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิด วัตถุประสงค์ และหลักเกณฑ์ของการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
2. เพื่อศึกษาแนวคิด วัตถุประสงค์ และหลักการเกี่ยวกับบทบาทการตรวจสอบการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการของไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาในการทำสำนวนคดีระหว่างอัยการสูงสุดและคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
4. เพื่อแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของอัยการสูงสุดในการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากหนังสือภาษาไทยและหนังสือภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากตำราและคำอธิบายต่าง ๆ หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เอกสารวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยบทบาทของพนักงานอัยการกับการตรวจสอบในกระบวนการยุติธรรม: ศึกษาเฉพาะการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พบว่า

1. การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีขึ้นเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพจึงกำหนดให้เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สวนข้อเท็จจริงและส่งสำนวนการไต่สวน ไปยังอัยการสูงสุดเพื่อต้องดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อันเป็นหลักการดำเนินคดีตามกฎหมาย ที่พนักงานอัยการจะต้องดำเนินการสอบสวนฟ้องร้องคดีทุกเรื่อง โดยไม่ต้องคำนึงถึงความจำเป็นหรือเหตุผลใด ๆ การตัดสินใจฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ต้องหาของพนักงานอัยการนั้น ขึ้นอยู่กับการกระทำของผู้ต้องหาเข้าองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายครบถ้วนหรือไม่เท่านั้น ซึ่งหากพิจารณาการกระทำของผู้ต้องหา

เข้าองค์ประกอบความผิดแล้ว พนักงานอัยการต้องยื่นฟ้องต่อศาลเสมอโดยไม่อาจใช้ดุลพินิจเป็นอื่นได้

2. การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการตามหลักสากลรวมทั้งในประเทศไทยเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจที่พนักงานอัยการสามารถจะกลับกรอคดีอาญาก่อนขึ้นสู่ศาล แต่การดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2561 อัยการสูงสุดจะต้องฟ้องคดีตามความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยที่อัยการสูงสุดไม่สามารถใช้ดุลพินิจพิจารณาไม่ฟ้องคดีได้ เมื่อการกระทำของผู้ต้องหาเข้าองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายครบถ้วนแล้วนั้นก็คืออัยการสูงสุดใช้หลักดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายนั่นเอง โดยดุลพินิจในการฟ้องคดีอาญาของอัยการสูงสุด มีข้อจำกัดอยู่ภายใต้กรอบมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. และในสำนวนการไต่สวน

3. กฎหมายกำหนดให้อัยการสูงสุดฟ้องคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นหลัก แต่อัยการสูงสุดไม่มีอำนาจไต่สวนและไม่มีอำนาจใช้ดุลพินิจในการสั่งคดี กล่าวคือ ในกรณีที่อัยการสูงสุดมีความเห็นว่าเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งมายังมีข้อไม่สมบูรณ์ และไม่อาจหาข้อยุติได้เกี่ยวกับการฟ้องคดีจากคณะทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และตัวแทนอัยการสูงสุดอำนาจในการฟ้องคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็จะตกเป็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งถือเป็นปัญหาที่ทำให้อัยการสูงสุดไม่สามารถที่จะใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้อย่างคดีทั่วไป จึงเห็นได้ว่าการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนี้ อำนาจในการฟ้องคดี “หลัก” เป็นอำนาจของอัยการสูงสุด ส่วนอำนาจในการฟ้องคดี “รอง” เป็นอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำให้เห็นว่าการจุดประสงค์หลักในการตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ มิได้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ฟ้องคดีเอง

4. ผู้เขียนจึงขอเสนอให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 โดยให้อัยการสูงสุดเข้ามามีส่วนร่วมในการไต่สวนกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตั้งแต่เริ่มกระบวนการทำสำนวน และสามารถใช้อัตราพิจารณาสั่งคดีตามฐานความผิดที่เห็นสมควร โดยมีคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำหน้าที่ไต่สวนร่วมกับอัยการสูงสุดเพื่อตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ

อภิปรายผลการวิจัย

องค์กรอัยการเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีอำนาจหน้าที่และบทบาทในการอำนวยความยุติธรรม มีหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาเป็นหลัก เพื่อทำหน้าที่ดูแลคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ในสังคมและประชาชน ประเทศไทยการดำเนินคดีอาญาทั่วไปอำนาจในการฟ้องคดีมีแนวความคิดลักษณะผสมผสานกันระหว่างที่ประชาชนเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อยและรัฐเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย โดยให้สิทธิเอกชนฟ้องคดีอาญาที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวได้ด้วยตนเอง ระบบการดำเนินคดีอาญาเป็นแบบผสมระหว่างระบบกล่าวหาและระบบไต่

สวน กรณีสำหรับพนักงานอัยการเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจที่พนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจในการไม่ดำเนินคดีอาญาที่มีมูลความผิด หากมีเหตุที่ไม่สมควรจะฟ้องผู้ต้องหา รายนั้นต่อศาลได้ ทำให้พนักงานอัยการสามารถที่จะกลับรอกคดีอาญาก่อนขึ้นสู่ศาลได้ แต่ในกรณี การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีลักษณะพิเศษเฉพาะที่ประชาชนไม่สามารถที่จะดำเนินคดีเองได้ (ประพันธ์ ทรัพย์แสง, 2548) ต้องให้อัยการสูงสุดเท่านั้นที่จะดำเนินคดีได้ โดย คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้มีอำนาจไต่สวนและสรุปสำนวน พร้อมความเห็นเพื่อดำเนินคดีต่ออัยการสูงสุด สำหรับประเทศไทยใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) มีแนวคิดพื้นฐานว่า การรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นหน้าที่ของรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับประเทศ ฝรั่งเศสที่ถือว่าการฟ้องคดีอาญาเป็นอำนาจของรัฐแต่ผู้เดียว พนักงานอัยการเป็นผู้ใช้อำนาจนี้ในนามของรัฐ (โกเมน ภัทรภิรมย์, 2533) เอกชนจะฟ้องคดีอาญาเองโดยตรงไม่ได้ กลไกของรัฐในการ สอบสวนฟ้องร้องจึงต้องรัดกุมเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดทางอาญารอดพ้นไปจากกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาได้

จากการศึกษาในเรื่องบทบาทของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง จะพบว่าได้เกิดปัญหาในด้านความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง ปัญหาการขาดความเป็นเอกภาพในการทำงานขององค์กรที่อยู่ใน กระบวนการยุติธรรม ซึ่งถือเป็นอุปสรรคในการค้นหาความจริง ประการสำคัญคือ อัยการสูงสุดไม่ ควรมีภาพเปรียบเสมือนเป็นบุรุษไปรษณีย์ที่มีหน้าที่เพียงยื่นฟ้องคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมืองที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งสำนวนการไต่สวนมาแล้ว อัยการสูงสุดต้องดำเนินการฟ้องคดี ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเท่านั้น โดยไม่มีอำนาจไต่สวนและไม่มี อำนาจใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นการขัดกับหลักการตรวจสอบถ่วงดุล (Check and Balance) ในการคานอำนาจระหว่างหน่วยงานที่ทำงานร่วมกันระหว่างอัยการสูงสุดและ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ในชั้นไต่สวนฟ้องร้องที่ต้องการให้เกิดความโปร่งใสในกระบวนการยุติธรรม ตามหลักการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของพนักงานอัยการในระบบสากล เช่น ในประเทศญี่ปุ่นนั้นถือว่า การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง องค์กรอัยการเป็น องค์กรเดียวที่มีอำนาจในการสั่งคดีว่าจะฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ โดยที่คำสั่งฟ้องของอัยการถือเป็น เด็ดขาด ส่วนขั้นตอนกระบวนการดำเนินคดีก่อนที่จะฟ้องคดีนั้นเป็นการดำเนินคดีอาญาตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 ซึ่งกำหนดให้อัยการสูงสุดฟ้องคดีตามความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และไม่มีกฎหมายให้ อำนาจอัยการสูงสุดถอนฟ้องคดีได้ ประกอบกับการที่อัยการสูงสุดใช้ดุลพินิจพิจารณาว่าการกระทำ ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าองค์ประกอบความผิดหรือไม่ เป็นการพิจารณาถึงองค์ประกอบ ความผิดตามกฎหมายเท่านั้น โดยหากการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าองค์ประกอบ ความผิดตามกฎหมายครบถ้วนแล้ว อัยการสูงสุดจะต้องฟ้องคดีตามความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยที่อัยการสูงสุดไม่สามารถใช้ดุลพินิจพิจารณาไม่ฟ้องคดีได้ นั่นก็คืออัยการสูงสุดใช้หลัก ดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายนั่นเอง เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายนั้นเป็นการเข้มงวด

เกินไปไม่เปิดโอกาสให้มีการถกเถียงหรือคัดค้านที่จะขึ้นสู่ศาล ซึ่งเป็นการขัดต่อหลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจที่ใช้ในประเทศไทยและประเทศฝรั่งเศส ซึ่งถือว่าการดำเนินการทั้งปวงในขั้นตอนการสอบสวนฟ้องร้อง การกำหนดฐานความผิดในการฟ้องร้อง เป็นอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของพนักงานอัยการทั้งสิ้น (จิตติ เจริญฉ่ำ, 2533) จึงเป็นดุลพินิจของพนักงานอัยการผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน ในอันที่จะดำเนินการสอบสวนหรือไม่ดำเนินการสอบสวนหรือยุติการสอบสวนได้เสมอและเมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วหากเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิดจริงและมีพยานหลักฐานพอพ้อง พนักงานอัยการอาจใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาก็ได้ หากเห็นว่าเหตุอันควรไม่ฟ้องผู้ต้องหาอันเป็นไปตามหลักดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ (น้ำแท้ มีบุญส้าง, 2554) ทั้งนี้เหตุอันควรที่จะไม่ฟ้องผู้ต้องหา ได้แก่ การฟ้องคดีนั้น ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือการฟ้องคดีจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการฟ้องคดีจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัย ความมั่นคง และผลประโยชน์สำคัญของประเทศ หรือกรณีที่มีผู้ต้องหาหลายคนร่วมกระทำความผิดและพนักงานอัยการต้องการกันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน โดยการกันผู้ต้องหาบางคนเป็นพยานจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ในการป้องกันอาชญากรรมสำคัญ จะเห็นได้ว่าการใช้ดุลพินิจไม่ฟ้องคดี ตามหลักดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ จะเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจในการให้เหตุผลในแต่ละคดี สำหรับเหตุผลที่ว่าพนักงานอัยการในประเทศไทยใช้ “หลักดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ” ในการดำเนินคดีอาญาก็เนื่องมาจากดังที่กล่าวมาแล้วว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในประเทศไทย ไม่มีบทบัญญัติให้พนักงานอัยการต้องฟ้องคดีทุกเรื่อง และยิ่งไปกว่านั้นยังบัญญัติให้อำนาจพนักงานอัยการถอนฟ้องคดีได้ด้วย แต่สำหรับการดำเนินคดีอาญาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่กล่าวมานี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 มาตรา 76 และมาตรา 77 กำหนดให้อัยการสูงสุดฟ้องคดีตามความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และไม่มีกฎหมายให้อำนาจอัยการสูงสุดถอนฟ้องคดีได้ และถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวจะมีบทบัญญัติว่า หากอัยการสูงสุดเห็นว่าสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่สมบูรณ์ที่จะดำเนินคดีได้ และมีการตั้งคณะกรรมการร่วมแต่ฝ่ายขึ้นมาเพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ก็ตาม หากมีความเห็นที่ตรงกัน ก็เท่ากับเป็นกรณีที่พนักงานอัยการได้ร่วมกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการพิจารณาสำนวนร่วมกันทำให้คดีเกิดประสิทธิภาพในการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่หากเกิดกรณีที่หาข้อยุติไม่ได้ระหว่างพนักงานอัยการและคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในเรื่องการดำเนินการฟ้องคดี คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็สามารถที่จะฟ้องคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเองได้ ซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญในการว่าความโดยเฉพาะ ทำให้กระบวนการพิจารณาในชั้นศาลของฝ่ายโจทก์ขาดประสิทธิภาพไม่เหมือนคดีที่มีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ และขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ฟ้องคดีเอง เพราะพยานหลักฐานเป็นเรื่องสำคัญที่จะพิสูจน์ความจริงแห่งคดี การสร้างความเป็นธรรมในคดีจึงต้องให้ผู้เชี่ยวชาญในการว่าความมาดำเนินการในชั้นศาลเพื่อความและสืบพยานอย่างพนักงานอัยการมาช่วยดำเนินการจึงจะทำให้คดีมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

การไต่สวนและจัดทำสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าอัยการสูงสุดเข้ามา มีบทบาทและส่วนร่วมในการไต่สวนและจัดทำสำนวนการไต่สวน อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ว่า ด้านการใช้ดุลพินิจของอัยการสูงสุดในการพิจารณาสั่งคดี ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ด้านการให้อัยการสูงสุดพิจารณาสั่งคดีตามฐานความผิดที่เห็นสมควร ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ด้านประสิทธิภาพการฟ้องคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หลังหาข้อยุติไม่ได้กับอัยการสูงสุด ระดับการมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับน้อย ด้านกรณีอัยการสูงสุดฟ้องคดีตามความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ระดับการมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบทบาทของอัยการสูงสุดในการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่เป็นไปตามหลักสากลที่ต้องการให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการฟ้องคดีเป็นหลักและมีบทบาทในการดำเนินคดีอาญาตั้งแต่ต้น และไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ต้องการให้อัยการสูงสุดฟ้องคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นหลัก ควรที่จะมีการพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมของอัยการสูงสุดในด้านที่ยังให้ความร่วมมือน้อย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. อัยการสูงสุดควรที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการไต่สวนกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตั้งแต่เริ่มกระบวนการไต่สวนและจัดทำสำนวนการไต่สวนเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำสำนวนให้ครบถ้วนสมบูรณ์ มีความรอบคอบในการรวบรวมพยานหลักฐาน และควรให้อัยการสูงสุดเป็นผู้พิจารณาทำความเข้าใจโดยอิสระ โดยกระบวนการดังกล่าวเป็นความร่วมมือกันระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับอัยการสูงสุด ในการที่อัยการสูงสุดจะเข้าร่วมในการไต่สวนตั้งแต่ต้นเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์กร เพื่อให้การไต่สวนสมบูรณ์ตั้งแต่ในชั้นการไต่สวน ก่อนมีการดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เนื่องจากอัยการสูงสุดจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในสำนวนคดี เพื่อความเป็นเอกภาพของกระบวนการสั่งและดำเนินคดีในชั้นก่อนฟ้องอันเป็นการส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. อัยการสูงสุดควรมีดุลพินิจพิจารณาสั่งคดีตามฐานความผิดที่เห็นสมควรได้ เนื่องจากว่าเมื่ออัยการสูงสุดได้เข้าร่วมในสำนวนการไต่สวนตั้งแต่เริ่มต้นทำสำนวนคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้วก็จะมีความเข้าใจสำนวนการไต่สวนมากพอที่จะกำหนดฐานความผิดได้โดยอิสระอันเป็นการสอดคล้องกับหลักการใช้ดุลพินิจพิจารณาสั่งคดีตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 248 และพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 21 กำหนดไว้ให้พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดี ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีของอัยการสูงสุดดังกล่าวควรจะรวมถึงการนำหลักการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการมีความเห็น และคำสั่งฟ้อง คำสั่งไม่ฟ้อง หรือสอบสวนเพิ่มเติม ตาม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 ถึงมาตรา 143 และระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการส่งคดีอาญาที่จะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ พ.ศ. 2554 มาพิจารณาประกอบการดำเนินการได้ด้วยในการใช้ดุลพินิจได้ เช่น ในกรณีที่มีผู้ต้องหาหลายคน ร่วมกันกระทำความผิดและพนักงานอัยการต้องการกันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน โดยการกันผู้ต้องหาบางคนเป็นพยานจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่สำคัญ อัยการสูงสุดก็อาจใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่จะกันไว้เป็นพยานเพื่อเอาผิดกับอาชญากรคนสำคัญได้

3. การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ฟ้องคดีเอง หลังจากอัยการสูงสุดมีความเห็นแย้ง และไม่สามารถหาข้อยุติได้ ปราบกฏสถิติการยกฟ้องคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจากการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ฟ้องคดีเองเป็นจำนวนมาก จึงสมควรให้อัยการสูงสุดเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีแต่ผู้เดียวตามฐานความผิดที่ได้จากการไต่สวนร่วมกันระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับอัยการสูงสุด เมื่ออัยการสูงสุดเข้าร่วมไต่สวนและจัดทำสำนวนการไต่สวนกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตั้งแต่ต้นแล้ว จะทำให้กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริง การจัดทำสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริง และการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นที่ยอมรับของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและประชาชนทั่วไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2561 มาตรา 51 เป็นว่า “ในการไต่สวนเรื่องใดที่เป็นเรื่องสำคัญมีผลกระทบอย่างกว้างขวาง หรือเป็นกรณีมีการไต่สวนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนร่วมกับอัยการสูงสุด หรือจะแต่งตั้งกรรมการฝ่ายละไม่น้อยกว่าสองคนเป็นคณะกรรมการไต่สวนร่วมก็ได้ โดยกรรมการแต่ละฝ่ายที่ได้รับแต่งตั้งต้องมีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี”

2. ควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้อัยการสูงสุดมีดุลพินิจพิจารณาสั่งคดีตามฐานความผิดที่เห็นสมควรได้ โดยแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2561 มาตรา 76 เป็นว่า “เมื่อคณะกรรมการไต่สวนร่วมมีมติลงความเห็นว่าคุณผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ มีพฤติการณ์ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงาน สำนวนการไต่สวน เอกสารพยานหลักฐาน และความเห็น พร้อมสำเนาอิเล็กทรอนิกส์ไปยังอัยการสูงสุดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มมีมติ เพื่อให้อัยการสูงสุดใช้ดุลพินิจพิจารณาสั่งคดีตามฐานความผิดที่เห็นสมควรแล้วดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป ทั้งนี้ โดยไม่ต้องส่งตัวผู้ถูกกล่าวหาให้อัยการสูงสุดแต่ต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ”

3. ควรแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2561 มาตรา 77 โดยตัดข้อความในวรรคสองและวรรคสามไม่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการฟ้องคดีได้เอง เนื่องจากเมื่ออัยการสูงสุดเข้าร่วมจัดทำสำนวนการไต่สวนตั้งแต่ต้นทำให้มีการรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ตามความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และอัยการสูงสุดจึงไม่เกิดกรณีข้อไม่สมบูรณ์ของสำนวนการไต่สวนอีก ดังนั้นการให้อัยการสูงสุดมีอิสระในการใช้ดุลพินิจเพียงองค์กรเดียวในการสั่งคดีโดยมีคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ที่มีอำนาจตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจโดยการทำหน้าที่ไต่สวนร่วมกับอัยการสูงสุดจึงจะมีผลให้เป็นการยกระดับการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- โกเมน ภัทรภิรมย์. (2533). อัยการฝรั่งเศส: ในอัยการกับการสอบสวนคดีอาญา. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการกรมอัยการ.
- คัมภีร์ แก้วเจริญ. (2547). การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง: ศึกษาเฉพาะขั้นตอนชั้นพนักงานอัยการ. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- จิตติ เจริญฉ่ำ. (2533). บทบาทของอัยการในควบคุมการสอบสวนคดีอาญา. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการกรมอัยการ.
- น้ำแท้ มีบุญสล้าง. (2554). กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ: สุตรไพศาล.
- ประพันธ์ ทรัพย์แสง. (2548). การค้นหาความจริงของศาลฎีกา แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง : แนวทางปัญหาสู่ความเป็นระบบไต่สวนเต็มรูปแบบ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.

การศึกษาการนำโทษประหารชีวิตมาปรับใช้กับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

The Study of the Application of the Death Penalty to Rape

สิริรุ่ง สินตะคุ¹ และปวีณี ไพรทอง²

Sirong Sintaku and Pawinee Praithong

Received: August 13, 2019

Revised: September 18, 2020

Accepted: September 13, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.36

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวิวัฒนาการของการลงโทษในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา 2) ศึกษาเปรียบเทียบการลงโทษประหารชีวิตในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย 3) ศึกษาการนำโทษประหารชีวิตมาปรับใช้กับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา และ 4) เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการนำโทษประหารชีวิตมาปรับใช้กับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิจัยเอกสารจากประมวลกฎหมาย หนังสือกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา บทความ วารสาร เอกสาร ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งกฎหมายของประเทศไทย และกฎหมายของต่างประเทศ โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบเพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ผลการวิจัย พบว่า 1) ประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการการลงโทษในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 2) จากการศึกษาเปรียบเทียบการลงโทษประหารชีวิตระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย พบว่า ประเทศอินเดียกำหนดให้ลงโทษประหารชีวิตในคดีที่ข่มขืนเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปี 3) ปัจจุบันการลงโทษประหารชีวิตในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 27) ปี พ.ศ. 2562 กำหนดให้ลงโทษประหารชีวิตเฉพาะกรณีที่ผู้กระทำความผิดทำให้ผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตายเท่านั้น แต่การถูกข่มขืนกระทำชำเราถือเป็นสิ่งที่มีผลกระทบต่อทั้งทางร่างกายและจิตใจ เมื่อถูกข่มขืนกระทำชำเราถือเป็นสิ่งที่ร้ายแรงที่สุดของผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเรา จึงควรกำหนดกฎหมายให้มีโทษที่รุนแรง และ 4) เพื่อเป็นการป้องกันและยับยั้งมิให้เกิดการกระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา จึงเสนอแนะให้มีการนำโทษประหารชีวิตมาปรับใช้กับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

¹⁻² มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; Sukhothai Thammathirat Open University

Corresponding author, e-mail: Sintaku2522@gmail.com, Tel. 089-8926425

คำสำคัญ: ข่มขืน, โทษ, ประหารชีวิต

Abstract

This research article intended to 1) Study concept theory and evolution of the punishment for the offense of rape 2) A comparative study of the death penalty for rape offenses between Thailand and India. 3) Study of introducing the death penalty to be used with the offense of rape. And 4) Suggestions for ways to improve introducing the death penalty applied to the offense of rape. Use a qualitative research using document research method from legal code, Supreme Court articles, journals, documents and informations from electronic media both the laws of Thailand and foreign laws by analyzing and comparing information to find conclusion and suggestion for the amendment of the law. The study found that 1) Thailand has evolved punishment for an offense of rape from the past to the present. 2) A study comparing the death penalty between Thailand and India found that India imposed the death penalty for rape of children under the age of 12 year. 3) The current death penalty in the offense of rape according to the Criminal Code (Edition 27) year 2019 determined to be sentenced to death only if the offender causing the raped only suffered serious harm or even death but the rape considered to have an impact both physically and mentally when raped in the most serious of the raped therefore the law should be imposed severe penalties. And 4) to prevent and deter not to cause any wrongdoing rape base therefore proposed the introduction of the death penalty applied to the offense of rape.

Keywords: Rape, Penalty, Death Penalty

บทนำ

ปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราเรามีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้จะไม่สามารถหาหลักฐานมายืนยันการสั่งห้ามการข่มขืนกระทำชำเราในกฎหมายสมัยสุโขทัยได้ ด้วยสาเหตุเพราะกฎหมายไทยเพิ่งจะบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรหลังจากพ่อขุนรามคำแหงมหาราชประดิษฐ์ตัวอักษรขึ้นมาครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.1826 แต่ก็สามารถยืนยันได้ว่า การข่มขืนกระทำชำเราเป็นสิ่งที่ต้องห้ามในสมัยนั้นเพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของประเทศไทยมาช้านานโดยในพระพุทธศาสนามีศีลอยู่ข้อหนึ่งที่กล่าวว่า “กาเมสุมิจฉา จารา เวมณี สีขาปะทัง สมาธิยามิ” อันหมายถึงพึงงดเว้นจากการล่วงเกินบุตร ภรรยาผู้อื่น (พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์, ร.ศ. 120) จึงกล่าวได้ว่ากฎหมายของประเทศไทยตั้งแต่สมัยอดีตจะลงโทษผู้กระทำผิดฐานล่วงละเมิดภรรยาผู้อื่นในทางประเวณีโดยถือว่าการกระทำผิดดังกล่าว เป็นการล่วงละเมิดศีลทางพระพุทธศาสนาและ

เป็นการทำลายขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอย่างร้ายแรง จวบจนถึงปัจจุบัน การกระทำ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราก็ยังถือว่ามีความผิดตามกฎหมาย ซึ่งปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้น โดยปรากฏให้เห็นตามสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง สาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีผู้ก่อเหตุข่มขืนกระทำชำเราเช่นนี้ เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับในประเทศไทยปัจจุบัน กำหนดบทลงโทษที่ไม่รุนแรงจึงทำให้ผู้ที่คิดจะข่มขืนกระทำชำเราไม่เกรงกลัว หรือผู้ที่กระทำการข่มขืนกระทำชำเรา มีความคิดว่า เมื่อได้รับโทษแล้วเมื่อได้ประพฤติดนเป็นนักโทษที่ดีก็จะได้รับการปล่อยตัวในเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งอัตราการลงโทษตาม

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 และมาตรา 277 บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา 276 “ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ได้กระทำโดยทำให้ผู้ถูกระทำเข้าใจว่าผู้กระทำมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ได้กระทำโดยมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยใช้อาวุธหรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการโทรมหญิงหรือกระทำกับชายในลักษณะเดียวกัน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามแสนบาทถึงสี่แสนบาทหรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำความผิดระหว่างคู่สมรสและคู่สมรสนั้นยังประสงค์จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้หรือจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติแทนการลงโทษก็ได้ ในกรณีศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก และคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาต่อไป และประสงค์จะหย่า ให้คู่สมรสฝ่ายนั้นแจ้งให้ศาลทราบ และให้ศาลแจ้งพนักงานอัยการให้ดำเนินการฟ้องหย่าให้” (ราชกิจจานุเสกษา, 2562) และมาตรา 277 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำชำเราเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีซึ่งมิใช่ภริยาหรือสามีของตน โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบสามปีต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ได้กระทำโดยทำให้ผู้ถูกระทำเข้าใจว่าผู้กระทำมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสี่แสนบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ได้กระทำโดยมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิดหรือโดยใช้อาวุธหรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการโทรมเด็กหญิงหรือกระทำกับเด็กชายในลักษณะเดียวกัน ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต

ความผิดตามที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำโดยบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี กระทำต่อเด็กซึ่งมีอายุกว่าสิบสามปี แต่ยังไม่เกินสิบห้าปี โดยเด็กนั้นยินยอม ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวจะพิจารณาให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กผู้ถูกกระทำหรือผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย ว่าด้วยการคุ้มครองเด็กแทนการลงโทษก็ได้ ในการพิจารณาของศาล ให้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพสิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิดและเด็กผู้ถูกกระทำ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดกับเด็กผู้ถูกกระทำ หรือเหตุอื่นอันควรเพื่อประโยชน์ของเด็กผู้ถูกกระทำด้วย

ในกรณีที่ได้มีการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กผู้ถูกกระทำหรือผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กแล้ว ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ แต่ถ้าการคุ้มครองสวัสดิภาพดังกล่าวไม่สำเร็จ ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ ในการพิจารณาของศาล ให้คำนึงถึงเหตุตามวรรคห้าด้วย

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 ได้กำหนดอัตราโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีและอัตราโทษสูงสุดจำคุกตลอดชีวิตและโทษปรับ ส่วนประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 มีอัตราโทษจำคุกสูงสุดตลอดชีวิตและปรับ ซึ่งอัตราโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 และมาตรา 277 ถือเป็นอัตราโทษที่ไม่สูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีที่ผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราต้องทุกข์ทรมานทางจิตใจไปตลอดชีวิต ซึ่งต่างจากผู้ที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราที่ได้รับการลงโทษจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งหากผู้ข่มขืนกระทำชำเราให้การรับสารภาพก็จะได้รับการลดโทษ และเมื่อเข้ารับการลงโทษจำคุกหากประพฤติตนเป็นนักโทษที่ดี ก็จะได้รับการลดโทษ และได้รับการลดโทษในวันสำคัญต่าง ๆ ก็จะได้รับ การปล่อยตัวเร็วขึ้น เมื่อพ้นโทษก็กลับมากระทำการข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นซ้ำอีก ยกตัวอย่างเช่น กรณีชายชาวอำเภออ่าวลึก ก่อเหตุพยายามจะข่มขืนหญิงสาววัย 22 ปี ที่จังหวัดกระบี่ เมื่อพ้นโทษ มาปี พ.ศ. 2555 ก็กลับมาก่อเหตุซ้ำ (ข่าวสดออนไลน์, 2562) และกรณีเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2559 คนร้ายฆ่าป่าดคอครูอัตราจ้างด้วยความโหดร้าย (ไทยรัฐออนไลน์, 2559) คนร้ายเคยถูกจับคดีข่มขืน ภรรยาเพื่อน เมื่อปี พ.ศ. 2556 ถูกจำคุก 1 ปี 8 เดือน และพ้นโทษออกมาเดือนสิงหาคม ปี พ.ศ. 2558 ก็กลับมาก่อคดีเช่นเดิมอีก และยังมีอีกหลายคดี ซึ่งสาเหตุหนึ่งผู้เขียนเห็นว่ามาจากผู้ทำการ ข่มขืนกระทำชำเราไม่เกรงกลัวกฎหมาย จึงทำให้เกิดการข่มขืนกระทำชำเราปรากฏเป็นข่าวรายวัน และบางรายเมื่อพ้นโทษออกมาก็มาก่อเหตุข่มขืนกระทำชำเราซ้ำอีก ซึ่งจากข้อมูลทางการแพทย์ โดยนายแพทย์จากสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ได้ กล่าวถึงการก่อเหตุข่มขืนว่า “ถือเป็นสัญชาตญาณที่ฝังอยู่ในจิตใจของมนุษย์ จึงเป็นเรื่องยากที่จะแก้ไขได้ เป็นเรื่องของความต้องการทางเพศที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา” (ไทยรัฐออนไลน์, 2559)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัญหาการข่มขืนกระทำชำเรา สาเหตุหนึ่งมาจากการกำหนดอัตราโทษในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราที่ไม่รุนแรง ทำให้ผู้ที่คิดจะทำการข่มขืนกระทำชำเราไม่เกรงกลัวกฎหมาย จึงทำให้มีผู้ก่อเหตุข่มขืนกระทำชำเราปรากฏเป็นข่าวรายวัน อีกทั้งเมื่อพ้นโทษออกมา ก็มาก่อนเหตุข่มขืนกระทำชำเราซ้ำอีกครั้ง ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงทำการศึกษากำหนดโทษประหารชีวิต มาปรับใช้กับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราเพื่อเป็นการป้องกันและยับยั้งมิให้เกิดการกระทำ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราเพิ่มขึ้น ดังแนวคิดของเบ็คคาเรียเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อเป็นการ ป้องกันอาชญากรรม โดยเห็นว่า การลงโทษมีความจำเป็น มนุษย์ทุกคนสามารถทำความผิดได้ ตลอดเวลา เนื่องจากมนุษย์มีความเห็นแก่ตัว พร้อมทั้งจะฝ่าฝืนสัญญาประชาคม ถ้าหากสิ่งนั้น ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง การลงโทษจึงต้องคำนึงถึงความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ โดยควรส่งเสริม แรงจูงใจไม่ให้ประโยชน์ของมนุษย์ถูกทำลายโดยกฎหมาย และการลงโทษควรมีการกำหนดไว้เพื่อ เป็นการป้องกัน โดยการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้งมิให้บุคคลทั่วไปในสังคมกระทำความผิด เพราะเกรงกลัวโทษที่จะได้รับ (สุมนทิพย์ จิตสว่าง, 2561)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวิวัฒนาการของการลงโทษในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการลงโทษประหารชีวิตในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ระหว่างประเทศไทย กับต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาการนำโทษประหารชีวิตมาใช้กับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการนำโทษประหารชีวิตมาปรับใช้กับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิจัยเอกสารจากประมวลกฎหมาย หนังสือกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา บทความ วารสาร เอกสารข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้ง กฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของต่างประเทศ โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และ เปรียบเทียบ เพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการนำโทษประหาร ชีวิตมาปรับใช้กับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า 1) ประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการการลงโทษในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 2) จากการศึกษาเปรียบเทียบการลงโทษประหารชีวิต ระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ พบว่าประเทศอินเดียกำหนดให้ลงโทษประหารชีวิตในคดีที่ ข่มขืนเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปี 3) ปัจจุบันการลงโทษประหารชีวิตในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 27) ปี พ.ศ. 2562 กำหนดให้ลงโทษประหารชีวิตเฉพาะ

กรณีนี้ผู้กระทำความผิดทำให้ผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตายเท่านั้น แต่การถูกข่มขืนกระทำชำเราถือเป็นสิ่งที่มีผลกระทบต่อทั้งทางร่างกายและจิตใจ เมื่อถูกข่มขืนกระทำชำเราถือเป็นสิ่งที่ร้ายแรงที่สุดของผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเรา จึงควรกำหนดกฎหมายให้มีโทษที่รุนแรง และ 4) เพื่อเป็นการป้องกันและยับยั้งมิให้เกิดการกระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา จึงเสนอแนะให้มีการนำโทษประหารชีวิตมาปรับใช้กับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

อภิปรายผลการวิจัย

การนำโทษประหารชีวิตมาปรับใช้กับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษผู้กระทำความผิด ดังนี้

1. ทฤษฎีการลงโทษผู้กระทำความผิด ประกอบด้วย

1.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสำนักอาชญาวิทยาคลาสสิก (The Classical School of Criminology) ทฤษฎีการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เกิดขึ้นในยุโรปเมื่อสมัยศตวรรษที่ 18 ซึ่งแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาคลาสสิกตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism Philosophyt) ทฤษฎีสัญญาประชาคม (Social Contract) และทฤษฎีเจตจำนงอิสระ (Free Will) ซึ่งทฤษฎีเจตจำนงอิสระเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีอิสระที่จะคิดและกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองโดยใช้เหตุผล โดยเมื่อมนุษย์ได้กระทำการใดลงไปด้วยการตัดสินใจและใช้เหตุผลแล้ว จะต้องรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองได้กระทำลงไป เมื่อบุคคลใดกระทำความผิดก็ต้องรับโทษในสิ่งที่ตนเองได้กระทำลงไป การที่สังคมลงโทษบุคคลใดเนื่องจากการที่บุคคลนั้นได้กระทำความผิด ถือว่าเป็นสิ่งที่ผู้กระทำความผิดสมควรจะได้รับ ในปี ค.ศ. 1764 ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) เขียนบทความเป็นภาษาอิตาเลียนซึ่งเป็นผลงานชิ้นสำคัญในหนังสือชื่อ *Dei delitti e delle pene*) ตรงกับความหมายในภาษาอังกฤษว่า “On Crimes and Punishments” ซึ่งเป็นข้อเขียนที่จุดประกายความคิดของนักปราชญ์ในอิตาลีและทั่วภาคพื้นยุโรป เบ็คคาเรียได้แสดงทัศนะคัดค้านต่อการลงโทษประหารชีวิตอย่างไม่เป็นธรรม โดยได้ต่อต้านการลงโทษประหารชีวิต (Capital Punishment) ที่รัฐและผู้ปกครองลงโทษประชาชนโดยไม่มีหลักกฎหมาย ไม่มีบรรทัดฐาน และไม่มีความแน่นอน อาศัยอคติการตัดสินด้วยความรู้สึก และความเชื่อทางศาสนาที่ขาดความชอบธรรม เบ็คคาเรียเรียกร้องให้มีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (สมนทิพย์ จิตสว่าง, 2561)

หลักการของเบ็คคาเรียเกี่ยวกับการลงโทษนั้น มีแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism Philosophy) คือ ประโยชน์สูงสุดสำหรับปวงชนจำนวนมากที่สุดโดยการลงโทษในสังคมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการมุ่งคุ้มครองประโยชน์สูงสุดของคนส่วนใหญ่ในสังคมเป็นสำคัญ ซึ่งเบ็คคาเรียนำมาใช้ในข้อเสนอกี่ยวกับอาชญากรรมและการลงโทษ โดยมุ่งป้องกันสังคมจากภัยอันตรายของอาชญากรรมด้วยการข่มขู่ยับยั้ง

แนวคิดของเบ็คคาเรียเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม โดยเห็นว่า การลงโทษมีความจำเป็น มนุษย์ทุกคนสามารถกระทำความผิดได้ตลอดเวลา เนื่องจากมนุษย์มีความเห็นแก่ตัว พร้อมทั้งจะฝ่าฝืนสัญญาประชาคม ถ้าหากสิ่งนั้นก่อให้เกิดประโยชน์แก่

ตนเอง การลงโทษจึงต้องคำนึงถึงความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ โดยควรส่งเสริมแรงจูงใจไม่ให้เกิดประโยชน์ของมนุษย์ถูกทำลายโดยกฎหมาย และการลงโทษควรมีการกำหนดไว้เพื่อเป็นการป้องกัน โดยการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้ง ซึ่งจำแนกเป็นการข่มขู่ยับยั้งโดยเฉพาะ (Specific Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลเพื่อยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิดซ้ำ และการข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไป (General Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นตัวอยางแก่บุคคลทั่วไปในสังคมให้เห็นผลเสียของการกระทำความผิด เพื่อยับยั้งมิให้บุคคลทั่วไปในสังคมกระทำความผิด เพราะเกรงกลัวโทษที่จะได้รับ การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้ง ประกอบด้วย เงื่อนไขสองประการ คือ การลงโทษจะต้องได้สัดส่วนกับการเกิดอาชญากรรม และสาธารณชนจะต้องได้รับรู้และเข้าใจอย่างแน่ชัดเกี่ยวกับการลงโทษ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสำนักอาชญาวิทยาคลาสสิก (The Classical School of Criminology) ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism Philosophy) ทฤษฎีสัญญาประชาคม (Social Contract) และทฤษฎีเจตจำนงอิสระ (Free Will) มีความเกี่ยวข้องกับการลงโทษประหารชีวิตในสังคมโดยตรง เนื่องจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสำนักคลาสสิกซึ่งประกอบด้วย ทฤษฎีเจตจำนงอิสระ (Free Will) เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีเจตจำนงอิสระในการกระทำสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าเสียประโยชน์เสมอ โดยมนุษย์จะมีเหตุผลในการเลือกการกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism Philosophy) ที่เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เกิดขึ้น เนื่องจากได้พิจารณาถึงผลที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้น การลงโทษด้วยการประหารชีวิตจึงมีความสอดคล้องกับทฤษฎีเจตจำนงอิสระ (Free Will) ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism Philosophy) และทฤษฎีสัญญาประชาคม (Social Contract) เนื่องจากการลงโทษประหารชีวิตไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในชีวิต หรือเป็นการละเมิดต่อสัญญาประชาคมที่ได้กำหนดไว้ เพราะโทษประหารชีวิตเป็นการลงโทษที่ต้องแลกด้วยชีวิตเมื่อมีการกระทำความผิด ดังนั้น เมื่อมีการกระทำความผิดต้องแลกด้วยการถูกประหารชีวิต ซึ่งมนุษย์ไม่ยอมสูญเสียชีวิต การลงโทษประหารชีวิตตามแนวคิดทฤษฎีเจตจำนงอิสระ (Free Will) ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism Philosophy) และทฤษฎีสัญญาประชาคม (Social Contract) จึงจำเป็นต้องมีในสังคมเพื่อให้สมาชิกในสังคมเกิดความเกรงกลัวซึ่งจะนำไปสู่ความสงบสุขของสังคม (สุมนทิพย์ จิตสว่าง, 2561)

1.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน เป็นทฤษฎีการลงโทษที่เก่าแก่ที่สุด โดยมีความเชื่อว่า ผู้ที่กระทำความผิดควรถูกประหารชีวิต ซึ่งเป็นโทษที่มีความรุนแรงที่สุด เพื่อให้สาสมกับความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดลงไป จึงมีการใช้โทษประหารชีวิตมาตั้งแต่ในอดีต ซึ่งส่วนหนึ่งมีความเชื่อว่า ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ที่มีความชั่วร้ายในตัวเอง ดังนั้น จึงควรได้รับการลงโทษประหารชีวิตเพื่อเป็นการกำจัดคนที่มีความชั่วร้ายในตัวเองออกไปจากสังคม (สุมนทิพย์ จิตสว่าง, 2561)

นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่าประเทศที่พบปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราบ่อยครั้ง ซึ่งพลเมืองของประเทศเห็นว่าเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขและป้องกันมิให้เกิดขึ้น โดยการเรียกร้องให้รัฐกำหนดกฎหมายการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานข่มขืน โดยการลงโทษประหารชีวิตขึ้นมาบังคับใช้ เช่น ประเทศอินเดีย โดยประเทศอินเดียถือเป็นประเทศที่มีเหตุข่มขืนบ่อยครั้ง และเหตุการณ์ร้ายแรงจนทำให้พลเมืองของประเทศอินเดียออกมาเรียกร้องให้มีการนำโทษประหารชีวิตมาใช้กับผู้กระทำความผิดฐานข่มขืน คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาแพทย์ ในปี ค.ศ. 2012 โดยได้มีการเรียกร้องให้มีการลงโทษในคดีความผิดฐานข่มขืนเข้มงวดมากขึ้นโดยจากข้อมูลการเรียกร้องนำไปสู่การแก้กฎหมายของประเทศอินเดีย โดยรัฐบาลกลางของอินเดียได้ผ่านกฎหมายระบุให้เพิ่มโทษในคดีการล่วงละเมิดทางเพศ ข่มขืน และการคุกคามทางเพศซึ่งประกอบด้วย การขยายระยะเวลาการจำคุก รวมถึงเพิ่มโทษประหารชีวิตในกรณีที่เหยื่ออายุน้อยกว่า 12 ปี และข้อมูลจากหน่วยงานบันทึกข้อมูลอาชญากรรมแห่งชาติของอินเดีย แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์เรื่องความปลอดภัยของผู้หญิง หลังจากปี ค.ศ. 2012 นั้นไม่ได้ดีขึ้น โดยจำนวนของคดีข่มขืนที่อยู่ในชั้นตอนรอการพิจารณาคดีในปี ค.ศ. 2016 นั้นมีจำนวน 1.33 แสนคดี เพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ. 2012 ที่มีจำนวน 1 แสนคดี จากสถิติของรัฐบาลอินเดียในปี ค.ศ. 2016 ระบุว่า ในทุก ๆ 13 นาที จะมีผู้หญิงอินเดียถูกข่มขืน 1 คน หรือคิดเป็น 4 คน ต่อ 1 ชม.ทั่วทั้งประเทศอินเดีย นอกจากนี้ ภายใน 1 วันจะมีผู้หญิงถึง 6 คน ถูกรุมโทรมข่มขืน ยิ่งไปกว่านั้นเจ้าสาวอินเดีย 1 คน จะถูกฆาตกรรมในทุก ๆ 69 นาที เพื่อหวังเอาสินสอดของฝ่ายหญิง และสถิติยังได้บอกอีกว่า ผู้หญิงอินเดียจะถูกสาบด้วยน้ำกรดเฉลี่ยแล้วกว่า 19 คนต่อเดือน สถานการณ์กลับยิ่งเลวร้ายลงเมื่อเด็กตกเป็นเป้าหมายในการข่มขืนมากขึ้น โดยจากบันทึกข้อมูลอาชญากรรมของทางราชการ บ่งชี้ว่า เด็กตกเป็นเหยื่อในคดีข่มขืนเพิ่มขึ้น 2 เท่า ในช่วงปี ค.ศ. 2012 ถึง ค.ศ. 2016 โดยคดีข่มขืนเด็ก คิดเป็นร้อยละ 40 ของคดีข่มขืนทั้งหมด (ชลทิพย์ สุริสาร, 2561) ต่อมาคณะรัฐมนตรีของอินเดียได้อนุมัติการลงโทษประหารชีวิตแก่ผู้ก่อเหตุข่มขืนเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 12 ปี หลังเกิดกระแสความไม่พอใจทั่วประเทศ เนื่องจากมีเด็กหญิงจำนวนมาก ตกเป็นเหยื่อในคดีข่มขืนและฆาตกรรม โดยเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2561 คณะรัฐมนตรีมีมติให้ลงโทษประหารชีวิต ผู้ก่อเหตุข่มขืนเยาวชนอายุต่ำกว่า 12 ปี โดยกฎหมายนี้มีผลบังคับใช้ 6 เดือน (ต่างประเทศ, 2561)

1.3 เปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดและการลงโทษในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย จากการศึกษาการลงโทษในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย พบว่า ประเทศอินเดียประสบปัญหาการเกิดเหตุข่มขืนกระทำชำเราซึ่งมีแนวโน้มจะเพิ่มสูงขึ้น ผู้เขียนจึงนำมาเปรียบเทียบกับกรณีการข่มขืนกระทำชำเราในประเทศไทย ดังนี้

1) องค์ประกอบความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศไทย มีดังนี้ (1) ผู้ใด (2) ข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำ ล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น (3) โดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ (4) โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ (5) ได้กระทำโดยทำให้ผู้ถูกกระทำเข้าใจ

ว่าผู้กระทำมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด (6) ได้กระทำโดยมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยใช้อาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการโทรมหญิงหรือกระทำกับชายในลักษณะเดียวกัน

2) องค์ประกอบความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศอินเดีย มีดังนี้

(1) ผู้ชาย (2) ใช้อวัยวะเพศของผู้ชายสอดเข้าไปในช่องคลอด ปาก ท่อปัสสาวะ หรือทวารหนักของผู้หญิง (3) ผู้ชายใช้ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายที่ไม่ใช้อวัยวะเพศสอดเข้าไปในช่องคลอด ท่อปัสสาวะ หรือทวารหนักของผู้หญิง หรือผู้หญิงเป็นผู้ใช้ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายที่ไม่ใช้อวัยวะเพศสอดเข้าไปในทวารหนักของบุคคลอื่น (4) ใช้ปากของผู้ชายทำกับช่องคลอด ทวารหนัก ท่อปัสสาวะของผู้หญิงขอยกเว้นความรับผิด หากเป็นกระบวนการทางการแพทย์ ไม่ถือเป็นการข่มขืน และการมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายกับภรรยาของเขาเองภรรยาที่มีอายุต่ำกว่าสิบห้าปีไม่ถือว่าถูกข่มขืน

3) การลงโทษในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศไทย มีดังนี้

(1) มาตรา 276 ลงโทษจำคุกตั้งแต่ 4 ปี ถึง 20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 80,000 บาท ถึง 400,000 บาท

(2) มาตรา 277 ลงโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ถึง 20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 100,000 บาท ถึง 400,000 บาท

(3) มาตรา 277 ทวิ เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัสหรือเสียชีวิต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 15 ปี ถึง 20 ปี และปรับตั้งแต่ 300,000 บาท ถึง 400,000 บาท ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

(4) มาตรา 277 ตริ เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัสหรือเสียชีวิต ต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

4) การลงโทษในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศอินเดีย

(1) ผู้กระทำการข่มขืนจะถูกลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 7 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิตและชำระค่าปรับ

(2) ผู้กระทำการข่มขืนซ้ำกับผู้หญิงคนเดียวกันจะต้องถูกลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และชำระค่าปรับ

(3) หากการข่มขืนทำให้เกิดการบาดเจ็บและทำให้ผู้หญิงเสียชีวิต จะถูกลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต

(4) ผู้ใดมีเพศสัมพันธ์กับภรรยาที่แยกกันอยู่ โดยไม่ได้รับความยินยอม จะถูกลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 2 ปี ถึง 7 ปี และจะต้องชำระค่าปรับ

(5) ผู้มีอำนาจ หรือข้าราชการ หรือผู้กำกับ หรือผู้จัดการของเรือนจำ หรือสถานที่อื่น ๆ ที่ถูกควบคุมหรือภายใต้กฎหมายใด ๆ ใช้ตำแหน่งดังกล่าวหรือความสัมพันธ์กับสถาบันชกจุงหรือหลอกล่อผู้หญิงไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลของเขาหรืออยู่ในสถานที่ โดยการมีเพศสัมพันธ์กับเขา มีความผิดฐานข่มขืนจะต้องถูกลงโทษจำคุก

(6) ผู้หญิงถูกข่มขืนโดยบุคคลหนึ่งคนหรือมากกว่าโดยเจตนาพร้อมกัน ถือเป็นความผิดฐานข่มขืนจะถูกลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิตและปรับโดยคิดค่าปรับให้สอดคล้องกับค่ารักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสมรรถภาพของเหยื่อ หากมีการเพิ่มเติมการปรับใด ๆ ที่กำหนดไว้ในส่วนนี้จะต้องจ่ายให้กับเหยื่อ

(7) ผู้ใดเคยถูกตัดสินว่ามีความผิดมีโทษจำคุก ต่อมาถูกตัดสินว่ามีความผิดตามบทลงโทษ จะต้องถูกลงโทษด้วยการจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต (Law Library, 2563)

(8) คณะรัฐมนตรีของอินเดียได้อนุมัติการลงโทษประหารชีวิตแก่ผู้ก่อเหตุข่มขืนเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 12 ปี มีผลบังคับใช้ 6 เดือน (ต่างประเทศ, 2561)

5) สรุปการเปรียบเทียบ จากการเปรียบเทียบองค์ประกอบและการลงโทษในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย สรุปได้ ดังนี้

(1) องค์ประกอบความผิดของประเทศไทย ประเทศไทยไม่ได้ระบุเพศผู้กระทำความผิดว่าต้องเป็นเพศชาย โดยกำหนดว่า ผู้ใดใช้วิธีข่มขืนของผู้อื่นล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น และไม่ได้ระบุเรื่องความยินยอมไว้ชัดเจน แต่ระบุว่าเป็นการกระทำโดยขู่เข็ญด้วยประการใด โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้นั้นผู้นั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ ซึ่งหมายถึงความไม่ยินยอม

(2) องค์ประกอบความผิดของประเทศไทย ประเทศไทยระบุเพศผู้กระทำความผิดเป็นเพศชาย โดยกำหนดว่า ผู้ชายใช้วิธีข่มขืนของผู้อื่นสอดเข้าไปในช่องคลอดปาก ท่อปัสสาวะ หรือทวารหนักของผู้หญิง หรือใช้ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายที่ไม่ใช่อวัยวะเพศสอดเข้าไปในช่องคลอด ท่อปัสสาวะ หรือทวารหนักของผู้หญิง หรือผู้หญิงเป็นผู้ใช้ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายที่ไม่ใช่อวัยวะเพศสอดเข้าไปในทวารหนักของบุคคลอื่น และไม่ได้ระบุเรื่องความยินยอมไว้โดยชัดแจ้ง แต่การข่มขืน คือการไม่ให้ความยินยอม

(3) การลงโทษของประเทศไทย ประเทศไทยกำหนดการลงโทษไว้ โดยเริ่มจากการลงโทษจำคุกตั้งแต่ 4 ปี ถึง 20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 80,000 บาท ถึง 400,000 บาท กรณีกระทำต่อเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปี และเด็กอายุไม่เกินสิบสามปี ลงโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ถึง 20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 100,000 บาท ถึง 400,000 บาท และหากผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัส หรือเสียชีวิต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 15 ปี ถึง 20 ปี และปรับตั้งแต่ 300,000 บาท ถึง 400,000 บาท หรือประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

(4) การลงโทษของประเทศไทย ประเทศไทยกำหนดการลงโทษผู้กระทำการข่มขืนผู้อื่นด้วยการลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 7 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิตและต้องชำระค่าปรับหากทำการข่มขืนซ้ำกับผู้หญิงคนเดียวกันจะถูกลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และต้องชำระค่าปรับ และหากผู้ถูกข่มขืนได้รับบาดเจ็บและทำให้ผู้หญิงเสียชีวิต จะถูกลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิตและในกรณีที่มีเพศสัมพันธ์กับภรรยาที่แยกกันอยู่ โดยไม่ได้รับความยินยอมจะถูกลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 2 ปี ถึง 7 ปี และจะต้องชำระค่าปรับ

กรณีผู้มีอำนาจหรือข้าราชการ หรือผู้กำกับ หรือผู้จัดการของเรือนจำ หรือสถานที่อื่น ๆ ที่ถูกควบคุมหรือภายใต้กฎหมาย ใช้ตำแหน่งดังกล่าวหรือความสัมพันธ์กับสถาบัน ชักจูงหรือหลอกล่อผู้หญิงไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลของเขาหรืออยู่ในสถานที่โดยการมีเพศสัมพันธ์กับเขา มีความผิดฐานข่มขืนจะต้องถูกลงโทษจำคุก ส่วนในกรณีผู้หญิงถูกข่มขืนโดยบุคคลหนึ่งคนหรือมากกว่าโดยเจตนา ร่วมกัน ถือเป็นความผิดฐานข่มขืนจะถูกลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิตและปรับด้วย โดยคิดค่าปรับให้สอดคล้องกับค่ารักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสมรรถภาพของเหยื่อ หากมีการเพิ่มเติมการปรับใด ๆ ที่กำหนดไว้ในส่วนนี้จะต้องจ่ายให้กับเหยื่อ นอกจากนี้หากผู้ใดเคยถูกตัดสินว่ามีความผิดมีโทษจำคุก ต่อมาถูกตัดสินว่ามีความผิดตามบทลงโทษ จะต้องถูกลงโทษด้วยการจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิตอีกทั้ง คณะรัฐมนตรีของอินเดียได้อนุมัติการลงโทษประหารชีวิตแก่ผู้ก่อเหตุข่มขืนเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 12 ปี มีผลบังคับใช้ 6 เดือนด้วย (ต่างประเทศ, 2561)

จะเห็นได้ว่าการข่มขืนกระทำชำเราถือเป็นภัยอันตรายที่ประเทศไทยและประเทศอินเดียให้ความสำคัญ โดยวิเคราะห์ได้ ดังนี้

1) ประเทศอินเดียประสบปัญหาการก่อคดีข่มขืนกระทำชำเราอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชากรออกมาเรียกร้องให้มีการลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา จนในที่สุดคณะรัฐมนตรีของอินเดียได้อนุมัติการลงโทษประหารชีวิตแก่ผู้ก่อเหตุข่มขืนเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 12 ปี เนื่องจากมีเด็กหญิงจำนวนมาก ตกเป็นเหยื่อในคดีข่มขืนและฆาตกรรม โดยเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2561 คณะรัฐมนตรีมีมติให้ลงโทษประหารชีวิต ผู้ก่อเหตุข่มขืนเยาวชนอายุต่ำกว่า 12 ปี โดยกฎหมายนี้มีผลบังคับใช้ 6 เดือน (ต่างประเทศ, 2561)

2) สำหรับประเทศไทย ปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราถือเป็นที่สำคัญ ปัญหาหนึ่ง โดยมีอัตราการเกิดเหตุอย่างต่อเนื่องตามที่ปรากฏให้เห็นตามสื่อต่าง ๆ เป็นรายวัน ซึ่งเห็นได้จากการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สามารถยับยั้งป้องกันมิให้เกิดเหตุข่มขืนกระทำชำเราขึ้น โดยมีการแก้ไขกฎหมายล่าสุด ประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2562 โดยเพิ่มอัตราโทษประหารชีวิตกับผู้กระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราได้รับอันตรายสาหัสหรือเสียชีวิต แต่ก็ยังไม่สามารถยับยั้งป้องกันมิให้เกิดเหตุได้ ยังคงมีการก่อเหตุข่มขืนกระทำชำเราปรากฏให้เห็นตามสื่อต่าง ๆ ทุกวัน เพราะกฎหมายกำหนดโทษประหารชีวิตเฉพาะกรณีที่ผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย จึงยังคงเกิดเหตุข่มขืนกระทำชำเราขึ้นอีก ดังนั้น จึงควรแก้ไขกฎหมายให้มีการลงโทษประหารชีวิตผู้ที่ทำการข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น เพื่อเป็นการยับยั้งป้องกันมิให้เกิดเหตุข่มขืนกระทำชำเราอีกต่อไป และเป็นการให้โอกาสศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราได้ ในกรณีที่เห็นว่าควรลงโทษประหารชีวิต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เหตุผลที่เสนอแนะให้มีการนำโทษประหารชีวิตมาปรับใช้กับการลงโทษฐานข่มขืนกระทำชำเรา เนื่องจากปัจจุบันเกิดเหตุข่มขืนกระทำชำเราบ่อยครั้ง ซึ่งถือเป็นปัญหาที่ควรได้รับการยับยั้งป้องกันมิให้เกิดเหตุขึ้นอีก ซึ่งจากการศึกษาอัตราโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 และมาตรา 277 แล้ว มีอัตราการลงโทษที่เบา เมื่อเปรียบเทียบกับผลร้ายที่ผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราได้รับ บางรายถูกข่มขืนกระทำชำเราในลักษณะที่โหดร้ายทารุณ หรือมีการข่มขืนกระทำชำเราต่อเนื่องด้วยวิธีการที่โหดร้ายทารุณ บางรายเป็นบุคคลในครอบครัวกระทำต่อบุตรหลานของตนเอง ซึ่งผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราไม่ถึงขั้นได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย แต่เมื่อกฎหมายมิได้บัญญัติให้สามารถลงโทษประหารชีวิตผู้ที่กระทำการข่มขืนกระทำชำเราได้ ผู้พิพากษาที่ไม่สามารถที่จะใช้ดุลพินิจในการลงโทษประหารชีวิตแก่ผู้กระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราได้ ถึงแม้ว่าพฤติการณ์จะมีความโหดร้ายทารุณอันควรที่จะได้รับการลงโทษประหารชีวิตเพียงใด ดังนั้น จึงขอเสนอแนะให้มีการนำการลงโทษประหารชีวิตมาปรับใช้กับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาลงโทษได้ ในกรณีที่เห็นว่าควรลงโทษประหารชีวิต โดยคาดหวังว่าจะช่วยให้สามารถยับยั้งป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

เนื่องจากปัจจุบันพบเห็นการข่มขืนกระทำชำเราปรากฏตามสื่อต่าง ๆ เกือบทุกวัน ซึ่งถือเป็นภัยอันตรายที่น่ากลัวและควรศึกษาหาวิธีการเพื่อยับยั้งป้องกันมิให้เกิดการข่มขืนกระทำชำเราขึ้น เนื่องจากภัยจากการข่มขืนกระทำชำเราถือเป็นภัยอันตรายร้ายแรงที่ไม่ควรเกิดขึ้นในสังคม จากการศึกษาพบว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการข่มขืนกระทำชำเราขึ้นบ่อยครั้ง เป็นเพราะกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมีการกำหนดบทลงโทษที่ไม่รุนแรงเพียงพอที่จะทำให้ ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราเกิดความเกรงกลัวต่อการถูกลงโทษ ผู้เขียนจึงทำการศึกษานำโทษประหารชีวิตมาปรับใช้กับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรามีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 277 ทวิ และมาตรา 277 ตรี ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางในการยับยั้งและป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ข่มขืนกระทำชำเราขึ้น จึงขอเสนอแนะให้มีการนำโทษประหารชีวิตมาปรับใช้กับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 277 ทวิ และมาตรา 277 ตรี ดังนี้

1. จากเดิมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 กำหนดการลงโทษฐานข่มขืนกระทำชำเรา โดยการลงโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีและลงโทษสูงสุดจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท จึงขอเสนอแนะให้มีการนำโทษประหารชีวิตมาปรับใช้กับการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 โดยการลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท แก่ผู้ที่กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276

2. จากเดิมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 กำหนดการลงโทษฐานข่มขืนกระทำชำเรา โดยการลงโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีและลงโทษสูงสุดจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท จึงขอเสนอแนะให้มีการนำโทษประหารชีวิตมาปรับใช้กับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 โดยการลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท แก่ผู้ที่กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 แต่หากข่มขืนกระทำชำเราเด็กอายุยังไม่เกินสิบสามปี ต้องระวางโทษประหารชีวิต และกรณีบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปีข่มขืนกระทำชำเราเด็กซึ่งมีอายุกว่าสิบสามปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปีโดยเด็กนั้นยินยอมศาลที่มีอำนาจพิจารณาดีเยาวชนและครอบครัวจะพิจารณาให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กผู้ถูกระทำหรือผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กแทนการลงโทษก็ได้

3. จากเดิมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 ทวิ กำหนดการลงโทษฐานข่มขืนกระทำชำเรา โดยการลงโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีและลงโทษสูงสุดประหารชีวิต และปรับตั้งแต่สามแสนบาทถึงสี่แสนบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต ขอเสนอแนะให้นำโทษประหารชีวิตมาปรับใช้กับการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 ทวิ กล่าวคือ ถ้าการข่มขืนกระทำชำเราเป็นเหตุให้ผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษประหารชีวิต

4. จากเดิมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 ตริ กำหนดการลงโทษฐานข่มขืนกระทำชำเรา กรณีได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย โดยการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตและลงโทษสูงสุดประหารชีวิต แต่เมื่อได้เสนอแนะให้มีการลงโทษกรณีการข่มขืนกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 ทวิ เป็นเหตุให้ผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย ด้วยการเสนอแนะให้ลงโทษประหารชีวิต เมื่อการกำหนดฐานความผิดและการกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 ตริ ขัดกับการกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 ทวิ จึงขอเสนอแนะให้ยกเลิกความในประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 277 ตริ เพื่อมิให้การกำหนดกฎหมายมีความซ้ำซ้อนกัน

เอกสารอ้างอิง

ข่าวสดออนไลน์. (2562). จับแล้ว ไอ้ลู้บ หนุ่มหื่นเพ็งพันโทษคดี ฆ่าข่มขืน หวนทำซ้ำรอย ญาติสาวหวังชื่นใจ. เข้าถึงได้จาก https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_3032345

ชลทิพย์ สุริสาร. (2561). 6 ปี อันสุญเปล่า “อินเดียดี” เหลวขจัดข่มขืน. เข้าถึงได้จาก <https://www.posttoday.com/world/559085>

ต่างประเทศ. (2561). อินเดียดีอนุมัติโทษประหารชีวิตคดีข่มขืนเยาวชน. เข้าถึงได้จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/271787>

ไทยรัฐออนไลน์. (2559). ปาดคอครูสาวดับคาห้องเช่าสระบุรี คาดคนร้ายบุกชำเรา แต่ขัดขืนเลยถูกฆ่า. เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/content /653176>

- ไทยรัฐออนไลน์. (2559). *เข้มขึ้น ประหาร เมืองไทยควรลงโทษ “ไอ้หื่น” อย่างไร*. เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/content/655622>
- พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์. (ร.ศ. 120). *กฎหมายลักษณะผิดเมีย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กองทัพอากาศ ร.ศ. 120.
- “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2562”. (2562, 27 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 136 ตอนที่ 69 ก, หน้า 127-134.
- สุนนทิพย์ จิตสว่าง. (2561). *โทษประหารชีวิต*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Law Library. (2563). *พระราชบัญญัติกฎหมายอาญา (แก้ไข) พระราชบัญญัติ 2013*. เข้าถึงได้จาก <https://www.advocatekhoj.com/library/bareacts/criminallawamendment>

มาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด นครปฐม

Fire prevention and extinguishing measures of employees Nakhon Pathom
Provincial Administrative Organization

สุกฤตฉานัท รุ่งธนธนา¹ และชัชชนันท์ ลีระเต็มพงษ์²
Sukittanut Rungtanatana and Chatchanun Leeratermpong

Received: July 30, 2019

Revised: September 8, 2020

Accepted: September 18, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.37

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม และ 2) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลต่อมาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม การวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้าราชการลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้าง รวมทั้งสิ้น 140 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับมาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การเปรียบเทียบระดับมาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยรายด้านของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจำแนกรายด้านตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ หน่วยงานในองค์การบริหารส่วนจังหวัดและระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างก็มีระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยด้านองค์กร ไม่แตกต่างกัน แต่พบความแตกต่างของระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัย ด้านเครื่องมือที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 เมื่อพนักงานมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน ระดับมาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยด้านองค์กร มีค่าไม่แตกต่างกัน แต่ระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยด้านองค์กร มีค่าแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

¹ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม; Nakhon Pathom Provincial Administrative Organization

² โรงเรียนนายร้อยตำรวจ; Royal Police Cadet Academy

Corresponding author, e-mail Oh_kit-kat@hotmail.com, Tel. 034-960818

คำสำคัญ: มาตรการ, การป้องกัน, การระงับอัคคีภัย

ABSTRACT

This research article is a quantitative research that aims to study; 1) Study fire prevention and extinguishing measures of employees Nakhon Pathom Provincial administrative organization. And 2) Study comparison of differences between demographic characteristics with fire prevention and extinguishing competency of employees Nakhon Pathom provincial administrative organization. Based on data collected from questionnaires answered by 140 bureaucrats, permanent employees, and Employee members. The statistics used in data analysis are Frequency, Mean, Percentage, Standard Deviation, t-test, One-way Analysis of Variance. It was found that; 1) the level of fire prevention and extinguishing measures, Organizations have an Average view was at the highest level. And 2) comparison of differences between demographic characteristics with fire prevention and extinguishing measures, Found that the difference of sex age education and profession will affect with fire prevention and extinguishing measures, significantly at the .01 level (Sig.<.01) and the difference of and department, Will affect with fire prevention and extinguishing measures, income Significantly at the .05 level (Sig.<.05).

Keywords: Extinguishing, Fire Prevention, Measures

บทนำ

ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติมากมายส่งผลทำให้เกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ซึ่งภัยพิบัติเหล่านี้อาจเป็นปัญหาทางตรงหรือทางอ้อมต่อการสูญเสียเช่น การเกิดวาตภัย อุทกภัย หรือ อัคคีภัย โดยเฉพาะอัคคีภัยซึ่งเป็นภัยพิบัติที่ก่อให้เกิดความเสียหายสูงสุด ทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงสภาพจิตใจของผู้ประสบเหตุและผู้เกี่ยวข้อง และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเป็นอย่างมาก (วิชัย สุขคลีวันติ และอภิชาติ แจ็งบำรุง, 2555) อัคคีภัยเป็นรูปแบบภัยพิบัติที่เป็นปัญหาสาธารณะ การจัดการภัยพิบัตินั้นมีความอ่อนไหวและมีความซับซ้อนอันเนื่องจากสภาพสังคมที่มีความแตกต่าง ตลอดจนความรุนแรงของการเกิดภัย จึงได้มีการตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการภัยพิบัติ การเกิดภัยพิบัตินี้มีสาเหตุสำคัญมาจากความประมาท ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และการขาดความรู้ความเข้าใจว่าควรปฏิบัติตนอย่างไรในการป้องกันและระงับอัคคีภัย การหามาตรการเพื่อป้องกันการเกิดอัคคีภัยเป็นเรื่องที่ทุกประเทศให้ความสำคัญ (ศรีฉนวนพัชร ใฝ่พูล, 2559) สำหรับประเทศไทยนั้นได้มีการออกกฎหมายเพื่อใช้ในการควบคุมให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดป้องกันและลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้นจากเหตุการณ์เพลิงไหม้ จากสถิติข้อมูลการเกิด

อัคคีภัยในอดีตช่วง 5 ปีที่ผ่านมา พบว่า อัคคีภัยที่เกิดขึ้นเฉลี่ย 800-1,200 ครั้ง/ปี คิดเป็น 4-5 ครั้ง/วัน ส่วนสถิติช่วงปี 2558 พบว่าเพลิงไหม้อาคารสาเหตุมาจากไฟฟ้าลัดวงจร 646 ครั้ง ปี 2559 เกิดเพลิงไหม้ 681 ครั้ง และปี 2560 (ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์) เกิดเหตุเพลิงไหม้จากไฟฟ้าลัดวงจรจำนวน 107 ครั้ง (โพสท์ทูเดย์, 2560) ซึ่งการเกิดเหตุเพลิงไหม้แต่ละครั้งก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอย่างมาก

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ ในการปกป้องและบรรเทาสาธารณภัย มีอำนาจในการแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ และให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้อำนวยการท้องถิ่นในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยในท้องถิ่นของตน โดยระเบียบการบริหารจัดการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัย นอกจากมีมาตรการป้องกันและระงับอัคคีภัยที่เหมาะสมไว้ให้พนักงานไว้ยึดถือปฏิบัติเป็นแบบแผนแล้ว องค์กรประกอบที่สำคัญอีกอย่างคือ บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน และอุปกรณ์ที่ใช้ในการป้องกันและระงับอัคคีภัย เพราะเป็นผู้ที่ต้องเข้าไปปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ที่ประสบอัคคีภัยในสถานการณ์ฉุกเฉิน หากมีสมรรถนะที่ไม่พร้อมปฏิบัติงานนั้นก็หมายถึงไม่สามารถช่วยลดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนได้ การเสริมสร้างสมรรถนะให้พร้อม และเพิ่มมากขึ้นอยู่ตลอดเวลาจึงมีความสำคัญและจำเป็นที่สุด การเสริมสร้างสมรรถนะให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการป้องกันและระงับอัคคีภัย ซึ่งเป็นงานที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายถึงชีวิตในระดับสูง การปฏิบัติงานต้องคำนึงถึงความปลอดภัยจึงต้องมีการเสริมสร้างความปลอดภัยโดยการสวมเครื่องแบบและอุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล นอกจากนี้ยังต้องทำการเสริมสร้างพฤติกรรมของแต่ละบุคคลซึ่งสามารถเสริมสร้างได้โดยการให้โอกาสในการเข้ารับการฝึกอบรม และการได้รับรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดที่มีภัยพิบัติและสถานการณ์ฉุกเฉินเกิดขึ้นบ่อยครั้ง โดยเฉพาะบริเวณที่มีโรงงานอุตสาหกรรมหรือบริเวณที่มีผู้คนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐมก็เป็นอีกสถานที่หนึ่งหน่วยงานย่อยหลายหน่วยงาน ตลอดจนมีข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง และบุคลากรจำนวนมาก ดังนั้นการเผชิญกับภัยพิบัติและสถานการณ์ฉุกเฉินนั้น นอกจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องมีมาตรการป้องกันและระงับอัคคีภัยที่เหมาะสมครอบคลุมแล้ว การเพิ่มสมรรถนะของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม และเนื่องจากผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม จึงมีความสนใจว่าพื้นที่ที่ปฏิบัติงาน มีมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยเพียงใด ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม มีมาตรการป้องกัน และระงับอัคคีภัยเพียงใด ตลอดจนพนักงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม มีสมรรถนะในการป้องกัน และระงับอัคคีภัยมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับมาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลต่อมาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มุ่งศึกษามาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐมที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐมในปีงบประมาณ 2560 จำนวน 216 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง โดยการคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 140 คน ประกอบด้วย สำนักปลัดฯ และสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 2 แห่ง จำนวน 55 คน กองกิจการสภา จำนวน 8 คน กองแผน และงบประมาณ จำนวน 8 คน กองคลัง จำนวน 15 คน กองช่าง จำนวน 45 คน กองการศึกษา จำนวน 2 คน กองพัสดุ และทรัพย์สิน จำนวน 5 คน และหน่วยตรวจสอบภายใน จำนวน 2 คน แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Lee J. Cronbach (1990) ได้ค่าแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ 0.953 โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบไปด้วย เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ หน่วยงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เคยผ่านการอบรมเรื่องการอัคคีภัย

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับมาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยด้านบุคคล และด้านอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัย กำหนดให้ผู้เลือกคำตอบได้ 5 ตัวเลือก คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัย กำหนดให้ผู้เลือกคำตอบได้ 5 ตัวเลือก คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม

4. สถิติบรรยายใช้สำหรับอธิบายข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลความรู้ความเข้าใจเรื่องการป้องกันและระงับอัคคีภัย สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติเชิงอ้างอิง เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา คือ เปรียบเทียบความแตกต่างแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ สถิติวิเคราะห์ที่ใช้การแจกแจงค่าที (t-test) สำหรับทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มข้อมูล 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน เปรียบเทียบความแตกต่างแต่ละด้านจำแนกตามอายุ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ หน่วยงานและระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ซึ่งมีข้อมูลมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้ค่า F-test (One-way Analysis of Variance) ในการทดสอบความแปรปรวน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับมาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ หน่วยงานและระยะเวลาการปฏิบัติงาน สามารถสรุปได้ ดังนี้

1.1 เพศหญิงมีระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยอยู่ในระดับมากที่สุด มากกว่าเพศชาย

1.2 ผู้ที่มีอายุช่วง 26-35 ปี มีระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยมากกว่าผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วงอื่น ๆ

1.3 ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยทุกช่วงรายได้มีระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยอยู่ในระดับมาก

1.4 ผู้ที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า และระดับปริญญาตรีมีระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยในระดับมากที่สุด และในระดับการศึกษาอื่น ๆ มีมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยอยู่ในระดับมาก

1.5 ผู้ที่มีอาชีพพนักงานจ้าง มีระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยในระดับมากที่สุด สำหรับข้าราชการ และลูกจ้างประจำ มีระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยอยู่ในระดับมาก

1.6 สำนักปลัดฯ และสถานสงเคราะห์คนชราฯ ทั้ง 2 แห่ง กองคลัง กองช่าง กองการศึกษา และกองพัสดุและทรัพย์สิน มีระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัย ในระดับมากที่สุด สำหรับกองกิจการสภา และกองแผน และงบประมาณ มีระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยอยู่ในระดับมาก

1.7 ผู้ที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานทุกระยะ มีมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยในระดับมากที่สุด

2. การเปรียบเทียบระดับมาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยรายด้านของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจำแนกรายด้านตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ หน่วยงาน และระยะเวลาการปฏิบัติงาน สามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1 เพศต่างกันมีระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยด้านองค์กร ไม่แตกต่างกัน แต่พบความแตกต่างของระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัย ด้านเครื่องมือ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

2.2 เมื่ออายุต่างกันระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยด้านองค์กร และด้านเครื่องมือแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

2.3 เมื่อพนักงานมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน ระดับมาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยด้านองค์กร มีค่าไม่แตกต่างกัน แต่ระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยด้านองค์กร มีค่าแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2.4 เมื่อพนักงานมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยด้านองค์กร มีค่าแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

2.5 เมื่ออาชีพของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดต่างกัน ระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยด้านองค์กร มีค่าไม่แตกต่างกัน แต่ระดับมาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยด้านองค์กร มีค่าแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

2.6) เมื่อหน่วยงานในองค์การบริหารส่วนจังหวัดต่างกัน มีระดับมาตรการ ด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัย แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

2.7 ผู้ที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกัน มีระดับมาตรการ ด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัย ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ศึกษามาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัย และศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลต่อมาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยนำเสนออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐมมีระดับมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน คือ มาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยด้านองค์กรและเครื่องมืออยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับศูนย์การศึกษาพิเศษมหาจักรีสิรินธรที่จัดทำมาตรการรักษาความปลอดภัย และแผนป้องกัน และระงับอัคคีภัยในสถานศึกษา ที่มีการตรวจสอบโครงสร้างและส่วนประกอบของอาคารอย่างสม่ำเสมอ มีการแต่งตั้งบุคลากรในการดูแลอาคารสถานที่ จัดทำป้ายข้อความระวังด้านความปลอดภัยในจุดอันตราย จัดให้มีแผนการป้องกันและเคลื่อนย้ายกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน จัดให้มีผู้รับผิดชอบปฐมพยาบาลเบื้องต้น และนำส่งสถานพยาบาล จัดป้ายความรู้และแนะนำแนวทางปฏิบัติเมื่อพบวัตถุสิ่งแปลกปลอมที่จะเป็น

อันตราย จัดให้มีการบำรุงรักษาทำความสะอาดอาคาร และสถานที่โดยรอบอย่างสม่ำเสมอ ทำการตรวจสอบเครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ก่อนใช้งานเสมอไม่ใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีการชำรุด แนะนำ สาธิต และควบคุมการใช้เครื่องมือต่าง ๆ อย่างถูกต้อง จัดเก็บเครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ หลังใช้งานทุกครั้งอย่างเป็นระเบียบ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวัฒน์ เดชอดุลย์สัตยา (2558) พบว่า ความพร้อมในการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัยของบริษัท ลินเต็ด (ประเทศไทย) จำกัด มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัยอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัยของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับมาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัย โดยอายุช่วง 26-35 ปี มีระดับมาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยมากกว่าผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วงอื่น ๆ อาจเนื่องมาจากช่วงอายุนี้มีประสบการณ์ในการผ่านการอบรม ฝึกซ้อม หรือการทดสอบสมรรถภาพมากกว่าในช่วงอายุอื่น ๆ อีกทั้งระดับการศึกษาที่มีผลต่อระดับมาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัย คือ การศึกษาในช่วงมัธยม หรือเทียบเท่า จะมีการตระหนักหรือมีการสอนเรื่องของอัคคีภัย และการแก้ปัญหา ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวัฒน์ เดชอดุลย์สัตยา (2558) พบว่า กลุ่มอายุ 41-50 ปี มีความพร้อมในการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัยมากกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรพัฒนา และฝึกอบรมให้บุคลากรของหน่วยงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ มาตรการด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัย
2. ควรเสริมสร้างสมรรถนะให้บุคลากรในด้านร่างกาย ด้านความรู้ ด้านทักษะ และความสามารถ เพื่อให้สามารถรับมือกับการเกิดเหตุได้ทันท่วงที

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรขยายมาตรการด้านการป้องกัน และระงับอัคคีภัย รวมถึงสมรรถนะด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยไปสู่องค์การบริหารส่วนจังหวัด ในจังหวัดอื่น ๆ
2. ควรบูรณาการการป้องกัน และระงับอัคคีภัยให้เหมาะสมในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

โพสต์ทูเดย์. (2560). ไฟไหม้ชุมชนย่านคลองเตยวอด 30 หลังคาเรือน. เข้าถึงได้จาก <https://www.posttoday.com/social/local/478125>.

วิชัย สุขกลิ่นดี และอภิชาติ แจ็งบำรุง. (2555). การศึกษาและวิเคราะห์ระบบป้องกันอัคคีภัยในอาคารขนาดใหญ่พิเศษกรณีศึกษา: อาคารคุ้มเกล้าโรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช. *วารสารวิศวกรรมสาร มก.*, 25(82), 117-126.

- ศรีธนพัชร ไร่พูล. (2559). *สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศศิวัฒน์ เดชอดุลย์สัตยา. (2558). *ความพร้อมในการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัยของบริษัท ลินด์ (ประเทศไทย) จำกัด อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา*. (ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป). วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Cronbach, Lee. J. (1990). *Essentials of Psychology Testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rdEd.). New York: Harper and Row.

แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2

Guidelines for the Student Caring and Support Operation Systems in
Phutthamonthon Group School under Nakhonpathom Primary Educational
Service Area Office2

สุพรรณษา ศรีม่วง¹, พรรณราย เทียมทัน² และทีปพิพัฒน์ สันตะวัน³
Supansa Srimuang, Pannarai Tiamtan and Teeppipat Santhawan

Received: August 26, 2019

Revised: October 1, 2020

Accepted: October 6, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.38

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มพุทธมณฑลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 และ 2) หาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มพุทธมณฑลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติการในโรงเรียน จำนวน 175 คน ซึ่งเป็นประชากรทั้งหมดในกลุ่มโรงเรียนพุทธมณฑล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงเท่ากับ 0.98 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการจัดการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบบันทึกสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีสภาพการดำเนินงานสูงที่สุด คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านที่มีสภาพการดำเนินงานต่ำที่สุด คือ การคัดกรองนักเรียน 2) แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มพุทธมณฑลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

¹⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; Nakorn Sawan Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: supansa.s@snsru.ac.th, Tel. 084-7110159

การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า ควรดำเนินการดังต่อไปนี้ 2.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรมีการจัดทำเครื่องมือสำหรับการเก็บข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบ 2.2) ด้านการส่งต่อนักเรียน ควรสรุปผลและจัดทำระบบฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาต่าง ๆ 2.3) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ การสอนซ่อมเสริม การส่งเสริมความถนัด 2.4) ด้านการส่งเสริมนักเรียน ควรกำหนดกิจกรรมส่งเสริม และปฏิทินปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2.5) ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรมีการประชุมแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองในการคัดกรองนักเรียน

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, โรงเรียนกลุ่มพุทธมณฑล, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the operating conditions of the student caring and support operation systems in Phutthamonthon group school under Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office; and 2) find out the guidelines for the student caring and support operation systems in Phutthamonthon group school under Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2. The research methodology was divided into 2 steps such as Step1: the studying on the operating conditions of the student caring and support operation systems, 175 school administrators and school operating teachers were drawn to be the sample of the study. The research instruments are a rating scale questionnaire with 5 levels with a reliability of 0.98. Data were analyzed by percentage, mean and standard deviation; and Step 2: the finding out guidelines for the student caring and support operation systems by using focus group discussion in content analysis. The results were found as follows: 1) The overall operating conditions of the student caring and support operation systems was in the high level. Considering in each aspect, it was found that the aspect that had the highest operating conditions was knowing each student individually, and the aspect that had the lowest operating conditions was student screening. 2) The guidelines for the student caring and support operation systems in Phutthamonthon group school under Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2, should actualize by: 2.1) Knowing the individual student: schools should have a system for collecting individual student data that was systematic. 2.2) Transferring students: schools should have a summarize and create a database of expert in solving various problems. 2.3) Prevention and problem solving: schools

should organize activities that promote relationships, schedule remedial teaching, promote aptitude. 2.4) Student Promotion: schools should set the activities to promote and have a calendar to follow the student support system. 2.5) Student screening: schools should have a meeting to explain to parents for understanding student screening results in order to participate in screening.

Keywords: Guidelines for the student caring and support operation systems, Phutthamonthon Group School, Nakhonpathom Primary Educational Service Area Office2

บทนำ

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบหนึ่งซึ่งเป็นนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ใช้มาตรการในการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียนมีมาตรฐาน โดยการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่เกิดจากความร่วมมือของกรมสุขภาพจิตและกรมสามัญในอดีตเป็นเครื่องมืออีกชิ้นหนึ่งที่จะช่วยให้โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ใช้เป็นกลไกในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งแวดล้อมไปด้วยข้อมูลข่าวสารปัญหา เศรษฐกิจและสังคมที่มีความเร็วร้อนแรงได้อย่างเท่าทันทั่วถึงถูกต้องและเป็นธรรมกับเด็กและเยาวชนทุกคน นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถร่วมอยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และแนวการจัดการศึกษายังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนโดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการคือเรื่องความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (มาตรา 23 ข้อ (5)) ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาอีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย ดังนั้นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นระบบที่สามารถดำเนินการเพื่อร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ได้กำหนดให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นจุดเน้นสำคัญของการพัฒนาโรงเรียน โรงเรียนต้องดำเนินการต่อเนื่องและ

จริงจัง เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดทั้ง 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อนักเรียน กลุ่มโรงเรียนพุทธมณฑล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 มีสภาพความเป็นอยู่ร้อยละ 70 อาศัยอยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดา เนื่องจาก บิดามารดาต้องไปประกอบอาชีพยังถิ่นอื่น มีเพียงส่งเงินค่าใช้จ่าย และจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวก สดวกให้กับนักเรียนเท่านั้น ร้อยละ 30 อาศัยอยู่กับบิดามารดาแต่บิดามารดาประกอบอาชีพใน โรงงานอุตสาหกรรมต้องไปทำงานแต่เช้าและกลับดึก ทำให้นักเรียนขาดการดูแลเอาใจใส่ ขาดความ ใกล้ชิด นักเรียนบางส่วนนิยมประลองความเร็วโดยการแข่งรถมอเตอร์ไซด์ มีการใช้ความรุนแรงใน การตัดสินปัญหาและข้อขัดแย้ง มีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น รวมถึงมีการใช้สารเสพติดในการแก้ไขปัญหาดัง นั้นการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางการดำเนินงานของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) โดยให้สถานศึกษาในสังกัดจัดระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน เพื่อวางแผนและจัดกิจกรรมส่งเสริม พัฒนา ช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขปัญหาก็แก่นักเรียนในแต่ละด้านจึงเกิดขึ้นแต่การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ส่วนใหญ่ยังไม่บรรลุเป้าหมายตาม แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเท่าที่ควร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 2, 2560)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่ม พุทธมณฑลให้ประสบความสำเร็จ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครู ผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารการศึกษา ผู้บังคับบัญชาระดับสูงขึ้นไป ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้สถานศึกษามีมาตรฐานในการ จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอันจะส่งผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ เป็นคนดี คนเก่ง มีความรู้และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่ม พุทธมณฑลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่ม พุทธมณฑลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยผู้วิจัยได้ นำเสนอการดำเนินงานวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หลักการแนวคิด ทฤษฎี จากตำราและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สร้างแบบสอบถาม
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนในกลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวน 8 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างใช้โรงเรียน ประชากรทั้งหมด รวมทั้งสิ้น 175 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการ หัวหน้างาน วิชาการหรือครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ทุกข้ออยู่ระหว่าง 0.66-1.00 ทุกข้อ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์ใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (μ) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ดำเนินการดังนี้

1. นำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากแบบสอบถาม เลือกข้อความสภาพการดำเนินงานต่ำที่สุด 3 อันดับแรกในแต่ละด้าน ทั้ง 5 ด้าน มาร่างเป็นแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในกลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2
2. ตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในกลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 7 คน เพื่อนำข้อมูลจากแบบบันทึกการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์เป็นแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผู้วิจัยได้ผลสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.38$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน ได้ผลดังนี้

1.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ในภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการดำเนินการต่ำที่สุดคือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นระบบ ($\mu = 4.23$) และข้อที่มีสภาพการดำเนินงานสูงที่สุดคือ ครูมีการจัดทำระเบียบสะสม (ปพ.8) หรือสมุดข้อมูลนักเรียนของสถานศึกษา มีความหลากหลายชัดเจน ($\mu = 4.56$)

1.2 การคัดกรองนักเรียน ในภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการดำเนินการต่ำที่สุดคือ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการคัดกรองนักเรียน ($\mu = 4.19$) และข้อที่มีสภาพการดำเนินงานสูงที่สุดคือ สถานศึกษาเก็บรักษาความลับเกี่ยวกับข้อมูลผลการคัดกรองนักเรียนไว้เป็นอย่างดี ($\mu = 4.41$)

1.3 การส่งเสริมนักเรียน ในภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการดำเนินการต่ำที่สุดคือ สถานศึกษามีการสนับสนุนเงินงบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามความเหมาะสม ($\mu = 4.19$) และข้อที่มีสภาพการดำเนินงานสูงที่สุดคือ ครูปฏิบัติต่อนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ที่ไม่ให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกจากนักเรียนคนอื่น ๆ ($\mu = 4.51$)

1.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา ในภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการดำเนินการต่ำที่สุดคือ ครูมีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายในการแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียน ($\mu = 4.32$) และข้อที่มีสภาพการดำเนินงานสูงที่สุดคือ ครูออกเยี่ยมบ้านเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\mu = 4.46$)

1.5 การส่งต่อนักเรียน ในภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการดำเนินการต่ำที่สุดคือ สถานศึกษาร่วมกันวางแผนทางการส่งต่อนักเรียนกลุ่มมีปัญหา เพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างมีระบบ ($\mu = 4.34$) และข้อที่มีสภาพการดำเนินงานสูงที่สุดคือ ครูมีการสรุปผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวม ($\mu = 4.50$)

2. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ทั้ง 5 ด้าน มีแนวทางดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนควรมีการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลที่เป็นระบบ และมีความหลากหลายชัดเจน มีการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลที่ชัดเจน เข้าใจง่าย สะดวกในการกรอกข้อมูล และครอบคลุมกับการใช้ข้อมูลสารสนเทศ มีความสะดวกต่อการส่งเสริม พัฒนาและส่งต่อนักเรียน ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือที่แตกต่างกันไม่ควรมีความซ้ำซ้อน มีความละเอียดของข้อมูล ง่ายต่อความเข้าใจ และการนำไปใช้ ควรจัดเวลา และความสะดวกในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบตนเองและรู้จักตนเองมากขึ้นว่าถนัดด้านใด มีการส่งเสริมอาชีพ ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ผู้ปกครอง และชุมชน ครูแนะ

แนว ครูคัดกรองนักเรียนเรียนรวม มีความตระหนัก และกำหนดการดำเนินงานกิจกรรมการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลให้เป็นงานหลักที่ต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรมีการชี้แจงให้ผู้ปกครอง เกี่ยวกับผลการคัดกรองนักเรียนในรายที่เป็นกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา โดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการคัดกรอง สร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นความลับตามผลการคัดกรอง และนำผลการคัดกรองนักเรียนมาเพื่อปรับปรุง และพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง และสามารถนำมาใช้ในการวางแผนคัดกรองนักเรียนได้อย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง และสามารถคัดกรองนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มมีความสามารถพิเศษได้

2.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน ควรกำหนดนโยบายการดำเนินกิจกรรมส่งเสริม และมีปฏิทินปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้ชัดเจน มีการเสริมแรงยกย่อง ชมเชย จัดหาเครื่องมือหรือเอกสาร เพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูและบุคลากรในการจัดกิจกรรมส่งเสริม และพัฒนานักเรียน โรงเรียนควรมีการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ มีการจัดตารางการสอนซ่อมเสริม การส่งเสริมความถนัด บันทึกผลความก้าวหน้าของนักเรียน ติดต่อประสานงานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การดำเนินงาน มีการนิเทศ ติดตามผล เพื่อให้ครูสามารถที่จะให้คำปรึกษาให้กับนักเรียนและสามารถป้องกันและแก้ปัญหาให้กับนักเรียนในด้านต่าง ๆ ได้

2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน ควรมีการประชุมชี้แจงสรุปผลในทุกเดือน จัดทำระบบฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาด้านต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ ครูให้ความช่วยเหลือนักเรียน ติดตามผล ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง และรายงานถึงความก้าวหน้าให้ผู้ปกครองทราบ มีการพัฒนาการให้ความช่วยเหลือเป็นระยะ จากการสังเกต ติดตาม และประเมินผลโครงการตามความเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนพร้อมทั้งมีเครื่องมือและวิธีการที่ชัดเจน โดยครูที่ปรึกษาซึ่งเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิธีการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล มีหลักเกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียน มีระบบการบันทึกข้อมูลที่ละเอียดและชัดเจน ข้อมูลไม่มีความซ้ำซ้อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาภรณ์ นาคประวัตติ (2553) พบว่า ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ระดับปานกลาง และมีค่าสูงกว่ากับงานวิจัยของสุดาพรรณ กาละพงษ์ (2553) พบว่า การดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี

เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้ง 2 คน ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชา ย้งยืน (2554) พบว่า ควรสร้างเครื่องมือจัดเก็บข้อมูลระบบดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน

2. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จากการดำเนินการสนทนากลุ่ม ใน 5 ด้าน พบว่า ควรดำเนินการดังต่อไปนี้ 2.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรมีการจัดทำเครื่องมือสำหรับการเก็บข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบ และครอบคลุมกับความต้องการใช้ การกำหนดกิจกรรมการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง 2.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรมีการประชุมแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองในการคัดกรองนักเรียน และนำข้อมูลการคัดกรองนักเรียนไปปรับปรุง และพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง 2.3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน ควรกำหนดกิจกรรมส่งเสริม และปฏิทินปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดหาเครื่องมือหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีการนิเทศ ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง 2.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ การสอนซ่อมเสริม การส่งเสริมความถนัด บันทึกผลความก้าวหน้าของนักเรียน การทำความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การการนิเทศ ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง 2.5) ด้านการส่งต่อนักเรียน ควรสรุปผลและจัดทำระบบฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาต่าง ๆ มีการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง และรายงานถึงความก้าวหน้าให้ผู้ปกครองทราบ สอดคล้องกับงานวิจัยของเกียรติพงษ์ เกียรติศรี (2557) พบว่า โรงเรียนต้องมีแบบคัดกรองให้ครบทุกด้าน และมีการบันทึกข้อมูลให้ครบถ้วน เพื่อให้ทราบข้อมูลนักเรียนในการนำมาคัดกรองนักเรียนและจัดเก็บเอกสารสารสนเทศให้เป็นปัจจุบันและเป็นระบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเจริญ กางกรณ์ (2558) พบว่า โรงเรียนควรมีการประชุมชี้แจงครูและบุคลากรให้ทำความเข้าใจในการใช้เกณฑ์โดยให้ผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ ประสานงานให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการคัดกรองและชี้แจงผู้ปกครองให้ทราบถึงประโยชน์ในการคัดกรองนักเรียน นอกจากนี้ครูต้องนำผลการประเมินการคัดกรองนักเรียนมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสามารถคัดกรองนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มมีความสามารถพิเศษได้ ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับงานวิจัยของประชัน ธิมา (2555) พบว่า โรงเรียนควรมีนโยบายในการจัดกิจกรรมการทำงานร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน ผู้บริหารให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือกับเครือข่ายในการให้โอกาสกับนักเรียนที่มีปัญหา มีการประสานงานกับผู้ปกครอง สร้างเครือข่าย เพื่อให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มพุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 สามารถทำได้โดยพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อร่วมกันกำหนดทิศทางและกลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สนับสนุนให้ครูและบุคลากร

ที่ปฏิบัติงานได้เข้าอบรมในเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้เข้าใจภาระงาน และเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เสมอ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ส่งเสริม ช่วยเหลือนักเรียนได้เป็นอย่างดี ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สำคัญ ได้แก่

1. ผู้บริหารการศึกษา ต้องตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ
2. ครูทุกคนต้องมีเจตคติที่ดีต่อนักเรียนและมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน โดยครูจะต้องคำนึงถึงว่าข้อมูลของนักเรียนต้องเป็นความลับ และสามารถให้และรับข้อมูลจากผู้ปกครองโดยทำให้ผู้ปกครองยอมรับ เข้าใจ และให้ความร่วมมือ
3. ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ กับครู และผู้บริหาร
4. มีการอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเรื่องทักษะเบื้องต้น และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน รวมถึงสามารถส่งต่อนักเรียน ส่งเสริมนักเรียนได้อย่างถูกต้องและถูกทางอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถานศึกษาควรมีการกำหนดนโยบายในการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อร่วมกันกำหนดทิศทางและกลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการกำหนดนโยบายในการสนับสนุนให้ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานได้เข้ารับการอบรมเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้เข้าใจภาระงานและเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. สถานศึกษาควรมีการกำหนดนโยบายในฝึกอบรมนักเรียนเพื่อได้รับความรู้ ความช่วยเหลือและการพัฒนา ความเห็นอกเห็นใจจากผู้เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่าย เพื่อที่จะได้รับการสนับสนุน และส่งเสริมจากทุกฝ่ายให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในโรงเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ควรศึกษาหาความรู้ในเรื่องของระบบการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ทันสมัย และมีความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้มีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และช่วยเหลือและส่งเสริมนักเรียนได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ระบบการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรทันสมัย และมีความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้มีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และช่วยเหลือและส่งเสริมนักเรียนได้เป็นอย่างดี

2. ทำความเข้าใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้มีความเข้าใจ เห็นความสำคัญ และสามารถช่วยเหลือ พัฒนานักเรียนได้อย่างเต็มความสามารถ

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติพงษ์ เกิดศรี. (2557). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- จุฑาภรณ์ นาคประวดี. (2553). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2*. (งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เจริญ กางกรณ์. (2558). *แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ประชัน ธิมา. (2556). *แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2*. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 3(4), 137-145.
- วิชา ยิ่งยี่น. (2554). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่บกพร่องพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2. (2560). *ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2*. เข้าถึงได้จาก <https://data.bopp-obec.info>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการแนวคิด และทิศทางในการดำเนินงาน*. เอกสารสรุปย่อองค์ความรู้สำหรับการพัฒนาทีมงานขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อการก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ปี 2552. (อัดสำเนา).
- สุดาพรรณ กาละพงษ์. (2553). *ปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5*. (งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

Guidelines for the Academic Administration of Small Schools under the
Office of Nakhon Sawan Primary Educational Service Area 2

ศุภวรรณ สุธัมมา¹ ศุภชัย ทวี² และสาธิต ทรัพย์รวงทอง³
Supawan Suthamma, Sapachai Tawe and Satorn Subruangthong

Received: August 30, 2019

Revised: October 6, 2020

Accepted: October 6, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.39

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและหาแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 การวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 201 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงเท่ากับ 0.83 สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการประชุมสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.98 ปัญหาสูงสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปัญหาต่ำสุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก มีดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมให้ความรู้ครูและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบท ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ครูจัดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในกลุ่มโรงเรียน ทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรจัดอบรมครูเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนและจัดเวทีให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จัดอบรมครูเกี่ยวกับการผลิต พัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ครูผลิต เลือกใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบท มีความทันสมัย

¹⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; Nakorn Sawan Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: bumbim_3001@hotmail.com, Tel. 086-1198884

ด้านการนิเทศภายใน จัดประชุม วางแผนจัดทำแผนการนิเทศการศึกษา โดยผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมนิเทศแบบกัลยาณมิตร ด้านการพัฒนาาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้ความรู้เกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพภายในให้ครูและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, แนวทางการบริหารงานวิชาการ, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The purposes of this research were to study problems and examine guidelines for the academic administration in small schools under Nakhon Sawan Primary Education Service Area Office 2. The research was conducted in 2 steps as follows: 1) the study problems of the academic administration in small schools. The sample group was taken from 201 school administrators and teachers. The instrument was a 5-rating scale questionnaire with a reliability coefficient of 0.83. The statistics employed were frequency, percentage, mean, and standard deviation, and 2) the guideline examination of the academic administration in small schools. The focus group conversation was processed using content analysis. The research findings were as follows: the problems of the academic administration in small schools, overall was at the medium level with mean of 2.98, the most problem was the research for the education quality development, but the least problem was the school curriculum development. The guidelines for the academic administration in small schools were as follows: the school curriculum development, promote teachers' knowledge, and stakeholders should participate in school curriculum development, which is relevant to the context, the learning process development, teachers should provide professional learning community groups in schools, and do the student-centered learning lesson plans, the learning measurement and assessment, and grade transferring, support teachers to use various learning measurement and assessment instruments, the research for the education quality development, the teachers' training on classroom research, and conduct research exchange stages for teachers, the material and innovation development and educational technology media, provide teachers' training on the educational technology development. Teachers create and choose modern proper educational technology media for the context, the internal supervision in schools, the planning for the internal supervision in

schools. The friendly supervision should be done in various ways continuously. Besides, the teaching technique guidance of schools in groups should be cooperated, and the school internal insurance, give knowledge about the school internal insurance for teachers and stakeholders. Furthermore, the committee appointment, procession, supervision, and examination should be done constantly, and take the assessment results to apply in schools efficiently.

Keywords: Academic Administration, Guidelines for Academic Administration, Small School

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 54 ว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบ การศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงภารกิจที่สำคัญในการพัฒนาประชากรของชาติให้เป็น “คนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้ง ใจ สติ ปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มียัสน์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษา ศีลธรรม และเป็นพลเมือง ดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและ ภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอด ชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง” (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์, 2563)

การจัดการศึกษาในปัจจุบันนับว่าโรงเรียนประถมศึกษาามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการ จัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนด แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในนโยบายด้านการศึกษาที่รัฐต้องพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัด การศึกษาในทุกระดับ และทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกรวมทั้ง ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่น ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) นอกจากนี้ ผลการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสถานศึกษาระดับ ประถมศึกษาในสังกัดจำนวน 32,879 แห่ง สถานศึกษาดังกล่าวนี้อันเป็นสถานศึกษาขนาดเล็กที่มี นักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมามากกว่า 10,000 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ทำให้ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านคุณภาพทางการศึกษาค่อนข้างด้อยกว่าสถานศึกษาอื่น เป็น เพราะโรงเรียนขาดความพร้อมในหลายปัจจัย เช่น มีครูไม่ครบชั้นเรียน ขาดแคลนงบประมาณ ขาด แคลนสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์ ทำให้นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กได้รับการศึกษาไม่ เท่าเทียมกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่จะเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของ

รัฐบาล แต่การพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในสถานศึกษา ถือเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การศึกษาทางวิชาการเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้เป็นผู้มีความรู้เพื่อเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ประสบปัญหาคล้ายคลึงกันใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความพร้อมทางปัจจัยของโรงเรียนและด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 อำเภอ คือ อำเภอบรรพตพิสัย, อำเภอลาดยาว, อำเภอแม่วงก์, อำเภอแม่เปิน และอำเภอชุมตาบง มีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 141 โรงเรียน 4 สาขา เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน อยู่ 81 โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กดังกล่าวส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ คือ นักเรียนมีคุณภาพการเรียนค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขาดความพร้อมทางด้านปัจจัย เช่น มีครูไม่ครบชั้นเรียน ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์โดยเฉพาะสื่อและเทคโนโลยีที่มีราคาแพง ทั้งนี้เนื่องจากเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณส่วนใหญ่ใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการจัดสรร และโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ กล่าวคือ มีการลงทุนค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนที่ใหญ่กว่า สภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ขาดแคลนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยไม่เพียงพอกับความต้องการและความจำเป็นที่จะใช้ ขาดแคลนหนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน เนื่องจากงบประมาณมีจำกัด ไม่เพียงพอกับความ ต้องการ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย อีกทั้งครูขาดประสบการณ์ในการสร้าง/ใช้สื่อการเรียนการสอน ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2, 2559) ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ให้มีคุณภาพดีขึ้น โดยศึกษาจากผู้ปฏิบัติ คือ ผู้บริหาร และครูที่ รับผิดชอบการบริหารงาน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตลอดจนผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กและผู้เกี่ยวข้องจะได้นำไปเป็นข้อมูลในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยผู้วิจัยได้นำเสนอการดำเนินงานวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารงานวิชาการ โดยกำหนดไว้ 7 ด้าน คือ การบริหารและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การนิเทศภายใน และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 81 คน และครู จำนวน 397 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 478 คน จากโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 81 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตาราง Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 201 คน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 40 คน และครู จำนวน 161 คน จากโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 81 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 สำหรับการวิจัยชนิดประมาณค่า 5 ระดับ (สาธิต ทรัพย์รวงทอง, 2560) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.83

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์ใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ดำเนินการดังนี้

1. นำผลการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 มาร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

2. ตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 7 คน ณ ห้องประชุมโรงเรียนวัดหนองตาว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

3. นำข้อมูลจากแบบบันทึกการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ข้อมูล สรุป อภิปรายผล และเขียนรายงานการวิจัย เป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.98 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กสูงสุด ได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.35 รองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.30 ด้านการนิเทศภายใน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.27 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.16 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อื่นๆ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.85 ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.58 และสุดท้าย ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.41

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตร การสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล การทำวิจัยในชั้นเรียน การผลิต พัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ระบบประกันคุณภาพภายใน การจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การจัดเวทีให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานวิจัยในชั้นเรียน การใช้เทคนิคการสอนแบบชี้แนะ (Coaching Techniques)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กในอันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระดับรองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านการนิเทศภายใน และลำดับสุดท้าย ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครู ด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล การทำวิจัยในชั้นเรียน การผลิต พัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของลัดดา เฟื่องผล (2557) พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้านปัญหาที่พบคือ การประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เมื่อสิ้นปีการศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การวัดประเมินผลการเรียนของนักเรียนมีความหลากหลาย ความสนใจ และ

ตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนของครู และสรุปผลการนิเทศภายในชั้นเมื่อสิ้นภาคเรียน และสอดคล้องงานวิจัยของมลชยา จี๊สละ (2558) พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา รองลงมาคือ ด้านการเรียนการสอน และด้านที่มีปัญหาอันดับต่ำสุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผล

1.1 ด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมมีปัญหาการบริหารอยู่ในระดับน้อย การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม อยู่ในระดับสูงสุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาขาดการจัดอบรมให้ความรู้ครู ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องของหลักสูตรสถานศึกษา ไม่มีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา พิจารณามาตรฐาน ตัวบ่งชี้ อัตลักษณ์ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการจัดทำภายในโดยไม่ได้รับความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายหรือบุคคลภายนอก ขาดการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของคัมภีร์ สุดแท้ (2552) พบว่า มีปัญหาคือไม่สามารถจัดทำหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุมกับความต้องการ การทุ่มเทพพัฒนางานวิชาการอย่างเดียวไม่สามารถทำให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จอย่างสมบูรณ์ได้ ไม่สามารถพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐานครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ และมีการเสนอแนะในการแก้ปัญหา คือครูควรทุ่มเท และใส่ใจการสอนให้กับนักเรียนรายบุคคลอย่างเต็มที่ นำกระบวนการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กไปประยุกต์ใช้ทั้งระบบ ควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีปัญหาการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง การนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตรอยู่ในระดับสูงสุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาไม่มีการจัดทำคู่มือและเครื่องมือที่ได้มาตรฐานในการนิเทศติดตาม ไม่มีการกำหนดกรอบการนิเทศในรูปแบบบูรณาการ มีรูปแบบการนิเทศที่ไม่ชัดเจน ขาดการรายงานผลการนิเทศและนำผลการนิเทศไปพัฒนาการเรียนการสอนตามคำแนะนำอย่างต่อเนื่อง

1.3 ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน โดยภาพรวมมีปัญหาการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง การดำเนินการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการ การปฏิบัติและผลงาน อยู่ในระดับสูงสุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขาดการส่งเสริมให้ครูมีความรู้และทักษะทางด้านกรวัดผลและประเมินผล ขาดการสร้างเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย ไม่มีการประเมินผลตามสภาพจริง และไม่มีการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ ใหญ่เลิศ (2554) พบว่า ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียน สถานศึกษาขาดการส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เน้นการประเมินตามสภาพจริงและการพัฒนาเครื่องมือวัดผล ประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

1.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมมีปัญหาการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง การนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูขาดความรู้ ความชำนาญในด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน ขาดการนำผลการวิจัยในชั้นเรียน มาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชา พุ่มพวง (2559) พบว่า สถานศึกษาขาดการชี้แจงครูให้เห็นความสำคัญของการทำวิจัยและสนับสนุนให้ครูเผยแพร่งานวิจัย จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและการนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการสอนเท่าที่ควร

1.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยภาพรวมมีปัญหาการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง การผลิต พัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเหมาะสมเพื่อการศึกษา อยู่ในระดับสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูขาดความรู้และความชำนาญในการสร้างสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทำให้ครูพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ไม่เหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.6 ด้านการนิเทศภายใน โดยภาพรวมมีปัญหาการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง การจัดระบบนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาขาดการนิเทศการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ การกำหนดปฏิทินอย่างเป็นระบบ ขาดเครื่องมือในการนิเทศที่เหมาะสม ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการนิเทศ

1.7 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีปัญหาการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง การจัดระบบโครงสร้างองค์กร ให้รองรับการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาไม่มีการจัดโครงสร้างการทำงานให้ชัดเจน จัดบุคลากรเข้าปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ตามโครงสร้างการบริหารงาน และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานให้ชัดเจน ขาดการส่งเสริมพัฒนาครู ขาดการวางแผนการดำเนินงานกำหนดระยะเวลาและแนวทางการตรวจสอบคุณภาพด้านการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิเชษฐ์ บุญพยอม (2560) พบว่า การพัฒนาประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก การประกันคุณภาพการศึกษา การประชุมครูเพื่อร่วมปรับปรุงแก้ไขปัญหา กำหนดแนวทางและวิธีดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา กำกับ ติดตาม และให้ความเห็นและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีแนวทางที่สำคัญ คือ สถานศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้ ครู ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องของหลักสูตรสถานศึกษา มีวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา พิจารณามาตรฐาน ตัวบ่งชี้ อัตลักษณ์ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน แต่งตั้งคณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการประชุมอย่างต่อเนื่อง วางแผนกำหนดกรอบการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ประสาน

ความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นในการพัฒนาหลักสูตร โดยรับคำแนะนำจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ การบริหารและการพัฒนาหลักสูตร การจัดประชุมการวางแผนในการพัฒนาหลักสูตรโดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดประชุมครูและบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชน การวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนควรมีการร่วมมือกันวางแผน จัดทำรายงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเผยแพร่ต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการกำกับติดตาม ตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ ในการนำผลการนิเทศไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรรัตน์ โชติวิชาศิริกุล (2560) พบว่า ด้านการบริหารงานหลักสูตร คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครู ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีแนวทางที่สำคัญคือ สถานศึกษาจัดประชุมเชิงปฏิบัติการโดยเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ จัดให้ครูศึกษาดูงานโรงเรียนขนาดเล็กต้นแบบ สนับสนุนให้ครูจัดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในกลุ่มโรงเรียน โดยครูร่วมกันแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ โดยครูที่มีความต้องการแก้ไขปัญหาในแบบเดียวกัน ให้มีการช่วยกันภายในกลุ่มโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ขาดการตรวจสอบการนำหลักสูตรมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน การฝึกทักษะ กระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์จริง และการปฏิบัติ การจัดการกระบวนการ PLC ในกลุ่มโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา ธิมาธนนันท์ (2555) พบว่า ควรส่งเสริมสนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับองค์ความรู้ใหม่ ๆ โดยการเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานกับโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ ส่งเสริมการสอนซ่อมเสริม โดยการหมุนเวียนตามสาระวิชา ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเทคนิคการสอนของครูในกลุ่มเครือข่าย

2.3 ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน มีแนวทางที่สำคัญ คือ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือที่มีรูปแบบที่หลากหลายพร้อมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือในการวัดผลประเมินผลตรงตามสภาพจริงโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายจากกระบวนการปฏิบัติและผลงานให้เหมาะสมและต่อเนื่องและส่งเสริมให้ครูแจ้งผลการวัดและประเมินผลให้นักเรียนทราบทุกครั้ง เพื่อให้นักเรียนพัฒนาตัวเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูขาดความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล ทำให้ครูมีการวัดผลประเมินผลตามแผนการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัด ขาดการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย การประเมินผลตามสภาพจริงขาดการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาผู้เรียน ขาดการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน การนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรียาภัสสร เส็งเส (2554) พบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผล ได้แก่ ให้มีการอบรม

ผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาเครื่องมือและประเมินผล สร้างเครื่องมือที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และให้มีความหลากหลายครอบคลุมทุกตัวชี้วัด และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ ไทใหญ่เลิศ (2554) พบว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียน ควรมีการส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล ประเมินผล ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เน้นการประเมินตามสภาพจริง และด้านการพัฒนาเครื่องมือ วัดผลและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีแนวทางที่สำคัญ คือ สถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครู นำผลการวิจัยในชั้นเรียนที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ไปใช้เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อเป็นข้อมูล ในการพัฒนาผู้เรียนและส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียน โดยนำนวัตกรรม สื่อการสอน ไป ประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและนำมาพัฒนาการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน และนำผลการวิจัยมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน การ ประชุมแลกเปลี่ยนแนวคิดในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ไม่มีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน การดำเนินการ วิจัยจากการนำผลบันทึกหลังการสอนมากำหนดปัญหาในการวิจัยเพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอน การส่งเสริมและสนับสนุนการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปสร้างองค์ความรู้ใหม่ จนเกิดเป็น นวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลัดดา เพ็งผล (2556) พบว่า ด้านการวิจัยในชั้นเรียน คือ อบรมให้ความรู้ครู สร้างความตระหนักให้ครู ศึกษาดูงาน ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดทำวิจัยในชั้น เรียน

2.5 ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีแนวทางที่สำคัญ คือ สถานศึกษาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการสัมมนาเพื่อผลิตพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา สนับสนุนให้ครูผลิตสื่อ หรือเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ชุมชน และมีความทันสมัย ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สนับสนุนให้ครูสร้างสรรค์และเรียนรู้การใช้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อินเทอร์เน็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สื่อออนไลน์ สถานศึกษาจัดหา Internet ความเร็วสูง และสถานศึกษาควรจัดหาสื่อเครื่องมือ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเพียงพอ ทันสมัยและครบทุกชั้นเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีมีอยู่อย่างจำกัด และที่มีอยู่ไม่สามารถใช้งานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริการไม่มีการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ในการผลิตหรือสร้างสื่อโดยใช้ เทคโนโลยีใหม่ ครูขาดความรู้ และทักษะในการผลิตและใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนันต์ ศรีจันทร์ (2556) พบว่า ด้านการจัดหาสื่อ และแหล่งเรียนรู้ คือ การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และสอดคล้อง กับงานวิจัยของอภิชา พุ่มพวง (2559) พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีควร วางแผนจัดสรรงบประมาณการจัดซื้อและซ่อมบำรุงให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดหาและพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีการศึกษาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้สื่อเทคโนโลยีการสอนนิเทศและประเมินผลการใช้ สื่อการสอนสร้างแรงจูงใจให้ครูผลิตสื่อการสอน

2.6 ด้านการนิเทศภายใน มีแนวทางที่สำคัญ คือ สถานศึกษาควรประชุมวางแผนการจัดทำแผนการนิเทศการศึกษา โดยให้ชุมชน และผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำเครื่องมือและปฏิทินการนิเทศการศึกษา และดำเนินการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ในรูปแบบที่หลากหลาย อย่างต่อเนื่อง โดยความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มโรงเรียน และควรส่งเสริมให้ครูนิเทศกำกับติดตามการจัดการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูขาดการกำหนดกรอบ ปฏิทินการนิเทศ ดำเนินการนิเทศภายใน การนำผลการนิเทศมาอภิปรายหาข้อสรุป เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การนิเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และขาดประสบการณ์การจัดระบบการนิเทศศึกษากับสถานศึกษาอื่น ขาดเครือข่ายการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มโรงเรียน ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศขาดความร่วมมือกันวิพากษ์และวิเคราะห์ ผู้รับการนิเทศไม่นำข้อสรุปและข้อเสนอแนะไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนมณีภา วรณไพบุลย์ (2553) พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา จัดประชุมชี้แจง วางแผน แต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบงาน ดำเนินการนิเทศภายในตามปฏิทินการนิเทศ แจ้งผลการนิเทศให้ผู้รับการนิเทศทราบ กำกับ ติดตามและประเมินผลการนิเทศ

2.7 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีแนวทางที่สำคัญ คือ สถานศึกษาควรให้สร้างความเข้าใจในกระบวนการ ขั้นตอน เกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา ประชุมสร้างความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและวางแผนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ คณะกรรมการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม กำหนดแนวทางและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องในการวางแผนปฏิบัติการ ตรวจสอบประเมินและรายงานการดำเนินงานการประกันภายในครอบคลุมมาตรฐานการศึกษา ขาดการนำข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นมาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ขาดการกำกับ ติดตาม และให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับรายงานผลการดำเนินงาน การบริหารจัดการกำหนดแนวทางและนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษามาปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรียรัตน์ โชติวิชาศิริกุล (2560) พบว่า ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ จัดทำแผนปฏิบัติการโครงการต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และมีการประเมิน ปรับปรุง พัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 สามารถทำได้โดยการอบรมให้ความรู้ครูเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล การทำวิจัยในชั้นเรียน การผลิต พัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ระบบประกันคุณภาพภายใน การสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามี

ส่วนร่วม การจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การจัดเวทีให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานวิจัยในชั้นเรียน การใช้เทคนิคการสอนแบบชี้แนะ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู กรรมการสถานศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดควรมีการประชุมวางแผนในการจัดทำหลักสูตรเพื่อให้เนื้อหาของหลักสูตรสอดคล้องกับให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู กรรมการสถานศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดควรมีการวางแผนปฏิบัติการร่วมกันในการวิเคราะห์หาจุดเด่นและจุดด้อยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อหาวิธีและแนวทางการแก้ไขในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้กับครูในเรื่องการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงหรือวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับผู้เรียนที่ถูกต้อง มีการส่งเสริมครูเข้ารับการอบรมในเรื่องการวัดผลและประเมินผลเพื่อให้ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้กับครูในเรื่องการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน พาครูไปศึกษาดูงานต่างโรงเรียน สร้างเครือข่ายกับโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนปัญหาประสบการณ์ในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนที่ถูกต้องและเป็นระบบ รวมไปถึงส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน
5. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการสัมมนาเพื่อให้ครูผลิตพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ชุมชน และมีความทันสมัย ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ มีการกำกับติดตามการนิเทศอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศ มีการประชุมครูร่วมกันในการสรุปผลการนิเทศเพื่อนำผลของการนิเทศมาพัฒนาปรับปรุงในปีต่อไป

7. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนในการประกันคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ มีการกำกับติดตามการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพ ครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดควรเข้ามาเป็นกรรมการในการประกันคุณภาพเพื่อประเมิน ตรวจสอบให้ระบบประกันคุณภาพมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายในการทำวิจัยในชั้นเรียนกับโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และวิธีการแก้ปัญหาที่แต่ละโรงเรียนเคยประสบปัญหา

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดทำทะเบียนสื่อของโรงเรียน

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีจัดทำปฏิทินการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการนิเทศอย่างต่อเนื่อง และครุมนำผลการนิเทศมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนา ธีมาธนนันท์. (2555). *แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวารีย์ อำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- คัมภีร์ สุดแท้. (2552). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชนมณีภา วรธนโพบูลย์. (2555). *แนวทางการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานสถานศึกษา โททะเล 01 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปรียาภัสสร เส็งเส. (2554). *การนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอไพศาลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มลชยา จี๊สละ. (2556). *แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ลัดดา เพ็งผล. (2556). *แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สาธิต ทรัพย์รวงทอง. (2560). *วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 2. (2559). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4 ปี (2559-2562)*. (อัดสำเนา).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปีงบประมาณ 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์. (2562). *แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก (โรงเรียนที่มีนักเรียน 120 คน ลงมา) ปงบประมาณ 2563-2564.* (อัดสำเนา).
- สุชาติ ใหญ่เลิศ. (2554). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุรรัตน์ โชติวิชาศิริกุล (2560). *แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อนันต์ ศรีจันทร์. (2557). *แนวทางการพัฒนาครูด้านวิชาการในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อภิชา พุ่มพวง. (2559). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อภิเชษฐ์ บุญพะยอม. (2560). *แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกตามหลัก
สารานิยธรรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง
จังหวัดนครสวรรค์

Participation of People in the Prevention and Control of Dengue
Hemorrhagic fever according to Saraniyadhamma of Sub-District
Health Promoting Hospital in Chumsaeng District,
Nakhon Sawan Province

นาฏฉนวนวรรษ์ ปาณะวิชญ์นันท์¹ สุกัญญาณัฐ ออบสิน² และพิทยา สุนทรประเวศ³
Natnawan Panawitchanan and Sukanyanat Opsin

Received: September 29, 2019

Revised: November 8, 2020

Accepted: January 3, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.40

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกตามหลักสารานิยธรรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .981 กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้แบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 20 คน/รูป ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ให้ความรู้ ให้คำแนะนำถึงประโยชน์ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (สาธารณสุข) มีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ (เมตตาวจกรรม) เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนปลูกฝังให้มีจิตสำนึกรักตนเอง รักครอบครัว รักชุมชน (เมตตามโนกรรม) 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนช่วยเหลือในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (เมตตาทายกรรม) ให้ความรู้แก่ประชาชนเห็นถึงอันตรายจากโรค

¹ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดอนสนวน; Don Sanuan Sub-district, Health Promoting Hospital

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ไข้เลือดออก (เมตตาวจีกรรม) ให้ความรู้เกี่ยวกับการแพร่ระบาด (สาธารณโภคี) มีการประชาสัมพันธ์ หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน (เมตตาวจีกรรม) มีการจัดรณรงค์การกำจัดลูกน้ำยุงลาย 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรให้มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสถานการณ์โรคไข้เลือดออกในพื้นที่ (เมตตาวจีกรรม) มีการแจ้งยอดผู้ป่วยจากโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านให้ประชาชนทราบเป็นรายเดือน (ทิวฐีสามัญญุตตา) ควรให้มีการประชุมประจำเดือนเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (ศีลสามัญญุตตา) 4) ด้านการมีส่วนร่วมในประเมินผล ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบข้อมูล มีการสรุปรายงานโรคไข้เลือดออกไปยังหมู่บ้าน ชุมชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อหาแนวทางในการป้องกันและควบคุมโรค (ศีลสามัญญุตตา)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน, การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก, หลักสารานัญญธรรม

Abstract

This research paper aims to present the development of people's participation in the Prevention and Control of Dengue Hemorrhagic Fever according to Saraniyadhamma of Sub-District Health Promoting Hospital in Chumseang District, Nakhon Sawan Province. The research established mixed methods via questionnaire surveys with 397 participants at 0.981 confident value along with Taro Yamane tools. The main statistic in the research was Pearson's product-moment correlation coefficient besides the researcher interviewed 20 specific significant participants by dept interview tool. The research found that 1) participate in the decision-making aspect supposed to encourage people to participate in the prevention and control of dengue fever (public relations) also, campaigning to the diverse group (mercy speech). Besides, emphasize the participation process of the community, cultivating a sense of self-love, family love, community love (compassion idea). 2) Participate operation aspect, it should encourage people to help to prevent and control the process of dengue fever (compassionate acrobatics). Also, educate people more about the dengue fever (mercy speech), educate the epidemic issues of dengue fever (public relations), the local news radio has to promote more about it (mercy speech), and organized a campaign to eliminate the Aedes mosquito. 3) Participant beneficial receiving dimension supposed to publicize about the situation of dengue fever in the area (mercy speech), should provide the numbers of infect in dengue fever to the community monthly (common sense), and there should provide monthly meeting about the prevention and control of dengue fever issues (Sālabbataparāmāsa). Lastly,

4) participate evaluation aspect should allow people to track and monitor data along with summaries and report the dengue fever situation to the community in order to plan the solution for controlling the disease (Sālabbataparāmāsa).

Keywords: Participation of people, the Prevention and Control of Dengue Hemorrhagic Fever, Saraniyadhamma

บทนำ

โรคไข้เลือดออก (Dengue hemorrhagic fever : DHF) เป็นโรคที่เกิดจากการติดเชื้อไวรัสเดงกี และมียุงลาย (*Aedes Species*) เป็นพาหะนำโรค โดยประเทศไทยมีรายงานการระบาดของโรคไข้เลือดออกมานานกว่า 50 ปี และเริ่มมีการรายงานการระบาดของโรคไข้เลือดออกอย่างชัดเจนในปี พ.ศ. 2501 โดยเฉพาะผู้ป่วยที่ตรวจพบในเขตกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่นั้นมาก็มีรายงานการระบาดกระจายออกไปทุกภูมิภาคของประเทศ มีรายงานผู้ป่วยสูงสุดใน ปัจจุบันโรคไข้เลือดออกมีการระบาดกระจายไปทั่วประเทศ ทุกจังหวัด และทุกอำเภอ จากรายงานสถานการณ์โรคไข้เลือดออกประเทศไทยย้อนหลังตั้งแต่ปี 2558-2562 พบอัตราป่วย ดังนี้ 21.52, 26.24, 15.81, 15.87, 31.39 รายต่อแสนประชากร และอัตราตายร้อยละ 0.07, 0.08, 0.17, 0.17, 0.12 ต่อแสนประชากรตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสัปดาห์ที่ 18 ปี 2562 พบว่ามีรายงานสถานการณ์โรคไข้เลือดออกระดับประเทศ จำนวนผู้ป่วยมากกว่าปี 2561 ถึง 2 เท่า จากข้อมูลด้านระบาดวิทยาแสดงให้เห็นว่าแนวโน้มของการระบาดของโรค มีแนวโน้มสูงกว่าปีก่อนมาก อีกทั้งอัตราการตายยังสูงขึ้นซึ่งผิดจากเป้าหมายของกรมควบคุมโรคที่ได้ตั้งเป้าไว้ค่อนข้างชัดเจน ซึ่งนโยบายของกรมควบคุมโรคติดต่อกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2562 ได้กำหนดเป้าหมายของโรคไข้เลือดออก คือ ลดอัตราป่วยไม่เกิน 50 รายต่อแสนประชากร และอัตราป่วยตายไม่เกินร้อยละ 0.15 ของผู้ป่วยโดยเน้นให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคในบ้านและชุมชน (สำนักติดต่อฯ โดยแมลง, 2562)

การดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ที่ผ่านมานั้นสำนักงานสาธารณสุขอำเภอชุมแสงได้ดำเนินการสนับสนุนงบประมาณในด้านการจัดซื้ออุปกรณ์และเวชภัณฑ์ในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ได้แก่ เครื่องพ่นหมอกควัน และทรายกำจัดลูกน้ำยุงลาย เพื่อใช้ในการควบคุมและป้องกันโรคให้กับประชาชน รวมถึงการจัดทำโครงการอบรมให้ความรู้และการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ อำเภอชุมแสง โดยได้ดำเนินการร่วมกับประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ ผลจากการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกที่ผ่านมา ไม่สามารถทำให้โรคไข้เลือดออกหมดไปจากพื้นที่ที่รับผิดชอบได้ เนื่องจากวงจรชีวิตของยุงลายซึ่งเป็นพาหะนำโรคนั้นมีวงจรชีวิตอยู่ประมาณ 7 วันหรือ 1 สัปดาห์ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐบาลไม่สามารถดำเนินการป้องกันโรคให้สำเร็จได้แต่เพียงฝ่ายเดียว หากแต่การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในป้องกันและควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย ในครอบครัวและชุมชนของ

ตนเองอีกแรงหนึ่งนั้นจะสามารถทำให้การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น กลุ่มโรคติดต่อมาโดยยุงลาย (สำนักโรคติดต่อมาโดยแมลง, 2562)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นส่วนหนึ่งที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการสาธารณสุข จึงได้ทำการศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกตามหลักสารานุกรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์” เนื่องด้วยเห็นถึงประโยชน์ และความสำคัญของการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกในครอบครัวและชุมชนของตนเอง เพื่อลดจำนวนแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายและจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างต่อเนื่องในระยะยาวสืบไป

วัตถุประสงค์

เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกตามหลักสารานุกรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน จากประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในเขตอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ทั้งสิ้นจำนวน 51,612 คน คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ใช้ค่าความเชื่อมั่น 95% โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (%), ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 20 รูปหรือคน ประกอบด้วย แพทย์ประจำโรงพยาบาลชุมแสง จำนวน 2 คน พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ จำนวน 2 คน นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ จำนวน 2 คน ผู้ใหญ่บ้าน (ตำบลท่าไม้) จำนวน 2 คน ครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำตำบลทุกหมู่ใต้ จำนวน 2 คน ตัวแทนภาคประชาชนอำเภอชุมแสง จำนวน 2 คน ตัวแทนเยาวชนอำเภอชุมแสง จำนวน 2 คน และพระสงฆ์ จำนวน 2 รูป โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกตามหลักสราณียธรรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นที่ต่อหลักสราณียธรรมกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.50, S.D.=00.59) ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.47, S.D.=0.56) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของหลักสราณียธรรมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ในเขตอำเภอชุมแสง พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง (r = 0.538**) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า ด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านรับผลประโยชน์กับด้านการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก (r = 0.826**) รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับด้านสาธารณสุขโคมีมีความสัมพันธ์ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (r = 0.538**) และด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกรกับด้านทฤษฎีสามัญญดา มีความสัมพันธ์ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำสุด (r = 0.057**)

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยเชิงปริมาณมาเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกตามหลักสราณียธรรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

1. การทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก คือ ควรให้ความรู้ ให้คำแนะนำประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ควรแนะนำให้เห็นถึงประโยชน์ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ควรมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงข้อดีในการร่วมกันป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ควรเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนปลูกฝังให้มีจิตสำนึกรักตนเอง รักครอบครัว รักชุมชน

2. การทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนช่วยเหลือในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก คือ ควรให้ความรู้แก่ประชาชนเห็นถึงอันตรายจากโรคไข้เลือดออก ควรให้ความรู้การแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก ควรมีการประชาสัมพันธ์หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ควรให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในพื้นที่ ควรมีการจัดรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย ควรมีการกำหนดวันกำจัดลูกน้ำยุงลาย

3. การทำให้ประชาชนเห็นประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก คือ ควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดโรค การป้องกันโรค และการควบคุมโรคไข้เลือดออก ควรมีการแจ้งยอดผู้ป่วยจากโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านให้ประชาชนทราบเป็นราย

เดือน ควรมีการประชุมประจำเดือนโดยนำเรื่องการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเข้าไปในวาระการประชุม

4. การทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก คือ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อหาแนวทางในการป้องกันและควบคุมโรค ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรค ควรมีการสรุปรายงานผลข้อมูลโรคไข้เลือดออกไปยังหมู่บ้าน/ชุมชน สถานศึกษา ควรมีการแจ้งพื้นที่ที่เป็นโรคไข้เลือดออกเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกตามหลักสสารณียธรรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า

1. การพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ ควรให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ควรแนะนำให้เห็นถึงประโยชน์ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ควรมีการณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงข้อดีในการร่วมกันป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ควรเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนปลูกฝังให้มีจิตสำนึกรักตนเอง รักครอบครัว รักชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรมย์รวิวัฒน์ กลิ่นศรีสุข (2557) พบว่า ผู้ใช้น้ำขาดการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ปัญหาการกำหนดระเบียบ กระบวนการ และวิธีดำเนินงานกิจกรรมการบริหารจัดการน้ำและบำรุงรักษา และมีปัญหาด้านการเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงการบริหารจัดการน้ำและบำรุงรักษา

2. การพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ คือ ควรให้ความรู้แก่ประชาชนเห็นถึงอันตรายจากโรคไข้เลือดออก ควรให้ความรู้การแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก ควรมีการประชาสัมพันธ์หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ควรให้ให้ อสม.มีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในพื้นที่ ควรมีการจัดณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย ควรมีการกำหนดวันกำจัดลูกน้ำยุงลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปภาวดี ตูลาติล (2561) พบว่า มีการประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกหรือกลุ่มผู้ใช้น้ำให้เข้าใจในเรื่องของการใช้น้ำ และให้ปฏิบัติตามกฎ กติกาอย่างเคร่งครัด มีป้ายบอกเวลาเปิด-ปิดน้ำ และมีป้ายบอกว่าแหล่งน้ำไหนไหนสามารถใช้ได้ และควรปรับปรุงพื้นที่คลองต้นน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประพันธ์ วิชา (2558) พบว่า มีการกำหนดระเบียบของคณะกรรมการเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำตั้งระเบียบการบริหารจัดการน้ำ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการน้ำได้

3. การพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดโรค การป้องกันโรค และการควบคุมโรคไข้เลือดออก ควรมีการแจ้งยอดผู้ป่วยจากโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านให้ประชาชนทราบเป็นรายเดือน ควรมีการประชุมประจำเดือนโดยนำเรื่อง

การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเข้าไปในวาระการประชุม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพล ทองแถม (2558) พบว่า มีการให้ความร่วมมือจากผู้ใช้น้ำโดยร่วมกันทำความสะอาด และชุดลอกคลองส่งน้ำให้พร้อมใช้งาน ทำให้ได้ประโยชน์จากการบริหารจัดการน้ำ

4. การพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อหาแนวทางในการป้องกันและควบคุมโรค ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรค ควรมีการสรุปรายงานผลข้อมูลโรคไข้เลือดออกไปยังหมู่บ้าน/ชุมชน สถานศึกษา ควรมีการแจ้งพื้นที่ที่เป็นโรคไข้เลือดออกเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพล ทองแถม (2558) พบว่า มีการให้ความร่วมมือจากผู้ใช้น้ำโดยร่วมกันทำความสะอาด และชุดลอกคลองส่งน้ำให้พร้อมใช้งาน ทำให้ได้ประโยชน์จากการบริหารจัดการน้ำ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ตามหลักสารานุกรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกตามหลักสภาราณียธรรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

1. การทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก คือ ควรให้ความรู้ และให้คำแนะนำประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ควรแนะนำให้เห็นถึงประโยชน์ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (สาธารณสุขภาคี) ควรมีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงข้อดีในการร่วมกันป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (เมตตาวชิกรรม) ควรเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนปลูกฝังให้มีจิตสำนึกรักตนเอง รักครอบครัว รักชุมชน (เมตตามโนกรรม)

2. การทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนช่วยเหลือในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก คือ ควรให้ความรู้แก่ประชาชนเห็นถึงอันตรายจากโรคไข้เลือดออก (เมตตาวชิกรรม) ควรให้ความรู้การแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก (สาธารณสุขภาคี) ควรมีการประชาสัมพันธ์ หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน (เมตตาวชิกรรม) ควรให้ อสม.มีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในพื้นที่ (เมตตาทายกรรม, เมตตามโนกรรม) ควรมีการจัดรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย ควรมีการกำหนดวันกำจัดลูกน้ำยุงลาย (ศีลสามัญญตา)

3. การทำให้ประชาชนเห็นประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก คือ ควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดโรค การป้องกันโรค และการควบคุมโรคไข้เลือดออก (เมตตาวชิกรรม) ควรมีการแจ้งยอดผู้ป่วยจากโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านให้ประชาชนทราบเป็นรายเดือน (ทิวฐีสสามัญญตา) ควรมีการประชุมประจำเดือนโดยนำเรื่องการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเข้าไปในวาระการประชุม (ศีลสามัญญตา)

4. การทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก คือ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน (ศีลสามัญญตา) เพื่อหาแนวทางในการป้องกันและควบคุมโรค (เมตตาวชิกรรม, เมตตามโนกรรม) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย (เมตตาทายกรรม) ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรค (เมตตาวชิกรรม) ควรมีการสรุปรายงานผลข้อมูลโรคไข้เลือดออกไปยังหมู่บ้าน/ชุมชน สถานศึกษา (ทิวฐีสสามัญญตา) ควรมีการแจ้งพื้นที่ที่เป็นโรคไข้เลือดออกเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค (เมตตาวชิกรรม)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลควรจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อหาแนวทางในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และต่อเนื่อง ควรมีการส่งหนังสือแจ้งผู้ใหญ่บ้านให้มีการประชาสัมพันธ์เป็นประจำ

4. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรมีการสรุปรายงานผลข้อมูลโรคไข้เลือดออก และควรมีการแจ้งพื้นที่ที่เป็นโรคไข้เลือดออกเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอชุมแสงควรนำหลักสารานุกรมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้ประชาชน และรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะของประชาชนผ่านช่องทางต่าง ๆ และนำความคิดเห็นของประชาชนมาใช้ในการบริหารงานให้กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอชุมแสงทุกแห่ง

2. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอชุมแสงควรส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ

3. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอชุมแสงควรส่งเสริมให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องโดยเฉพาะบุคลากรทางการแพทย์ และควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้มีความรู้ความสามารถ และมีความพร้อมในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ

เอกสารอ้างอิง

ธัญพล ทองแถม. (2558). *การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการบริหารจัดการน้ำตามแนวพระราชดำริ ในเขตหมู่บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.

ปภาวดี ตูลาดิลก. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ อำเภอเมือง ศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

ประพันธ์ วิชา. (2558). *การบริหารจัดการน้ำ กรณีศึกษา อ่างเก็บน้ำแม่ต๋ำ ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.

รมย์รวินท์ กลิ่นศรีสุข. (2557). *การมีส่วนร่วมของผู้ใช้น้ำในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน กรณีศึกษาโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาชั้นสูตร จังหวัดสิงห์บุรี*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักติดต่อนำโดยแมลง. (2556). *โรคไข้เลือดออก*. กรุงเทพฯ: กองควบคุมโรคติดต่อทั่วไป.

สำนักติดต่อนำโดยแมลง. (2562). *โรคไข้เลือดออก*. กรุงเทพฯ: กองควบคุมโรคติดต่อทั่วไป.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย นอร์ทกรุงเทพ

Factors Affecting Mathematics Learning Achievement Students of North
Bangkok University

นิษรา พรสุริวงษ์¹

Nissara Pronsurivong

Received: October 4, 2019

Revised: November 6, 2020

Accepted: November 13, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.41

บทคัดย่อ

บทความวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ และ 2) หาสมการที่สามารถพยากรณ์ความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 265 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์สถิติการถดถอยพหุคูณ แบบ Stepwise ผลการวิจัย พบว่า 1) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวแปรที่นำมาศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าอยู่ระหว่าง .172 ถึง .670 โดยด้านคุณภาพการสอนของอาจารย์ ด้านสภาพแวดล้อมในครอบครัว ด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ด้านพฤติกรรมในการเรียน และด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนไม่มีความสัมพันธ์ และ 2) ค่าสถิติของตัวแปรในสมการพยากรณ์ที่ใช้การคัดเลือกตัวแปรด้วยวิธี Stepwise ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแปรอิสระ 3 ตัว ที่ร่วมกันทำนายตัวแปรตาม (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) สามารถอธิบายตัวแปรตามได้สูงมาก ($R^2 = .680$) เมื่อพิจารณาเฉพาะตัวแปร พบว่าตัวแปรอิสระที่สามารถ อธิบายตัวแปรตามได้ดีที่สุดและมีนัยสำคัญ คือ ด้านคุณภาพการสอนของอาจารย์ ด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ด้านพฤติกรรมในการเรียนและด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ใน

¹ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ; North Bangkok University

Corresponding author, e-mail: nissara.pr@northbkk.ac.th, Tel. 097-0696552

การเรียนรู้ ซึ่งจากตารางข้อมูล สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรูปคะแนนดิบและรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } Y = .648 + .339x_2 + .208x_4 + .156x_5 + .142x_6$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } ZY = .353x_2 + .228x_4 + .178x_5 + .150x_6$$

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผล, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์, สมการพยากรณ์

Abstract

This research paper aims to 1) study the relationships among factors that affecting mathematics learning achievement in students of North Bangkok University. And 2) to locate the equation that can predict the relationship affecting mathematics achievement of the students. The research utilized 265 undergraduate students, North Bangkok University, Semester 1, Academic Year 2018 as sample population along with multi-stage sampling. The researcher provided questionnaire forms to collect the data accompanied by frequency, percentage, mean, standard deviation. Pearson correlation coefficient and Stepwise multiple regression statistical analysis. The study found that 1) the internal correlation coefficient of the studied variable and the learning achievement ranged at .172 to .670 due to teaching quality aspect, family environment aspect, the attitude towards mathematics aspect, learning behaviour aspect and the motivation for learning achievement have a positive correlation with the achievement of studying mathematics with statistical significance at the .01 level, however, the learning environment aspect has no relation. And 2) the showing statistics of the variables in the forecasting equations through Stepwise selection of variables resulted that 3 independent variables that used of predicted the dependent variable (academic achievement) can describe the dependent variable likely high ($R^2 = .680$) while considering only the variable located that the best independent variable that can describe the dependent variable with the statistical significance are quality of teaching, attitude towards mathematics, learning behaviour and learning achievement motivation where can be described as an equation for forecasting achievement in raw score form and standardized score form. Forecasting equations in raw scores $Y = .648 + .339x_2 + .208x_4 + .156x_5 + .142x_6$ Forecasting equations in standard form $ZY = .353x_2 + .228x_4 + .178x_5 + .150x_6$

Keywords: Factors Affecting, Mathematics Learning Achievement, Forecasting Equations

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งการพัฒนาในด้านการศึกษา ซึ่งการพัฒนาการศึกษานั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการศึกษาจะทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีคุณภาพ โดยในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา (มาตรา 22) กล่าวถึงการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดกระบวนการเรียนรู้ควรจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) นอกจากนี้การพัฒนาประเทศและการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์เกี่ยวข้องกับพัฒนาวิทยาการสาขาต่าง ๆ ที่ล้วนต้องการอาศัยความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีพื้นฐานความรู้ทางคณิตศาสตร์เป็นสำคัญ จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาของไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้ตระหนักถึงความสำคัญของคณิตศาสตร์ โดยวิชาคณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่นำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้านของประเทศ จึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์เนื่องจากคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับความคิด หลักการ ความเป็นเหตุเป็นผล ทำให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในหลายสาขาวิชา

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพเป็นสถาบันที่จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เริ่มเปิดดำเนินการสอนในปีการศึกษา 2544 เป็นปีการศึกษาแรก ด้วยความตั้งใจอย่างแน่วแน่ของผู้บริหารสถาบันที่จะผลิตบัณฑิตที่มีคุณสมบัติพร้อมทั้งทางด้านคุณธรรมและวิชาการ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสังคมสภาพแวดล้อม และเศรษฐกิจ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป และพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่ให้บริการทางวิชาการแก่สังคมทั้งในและต่างประเทศ (มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, 2560) วิชาคณิตศาสตร์ยังมีความสำคัญต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และอาชีพการงานต่าง ๆ นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นพื้นฐานความเจริญก้าวหน้าของศาสตร์อื่น ๆ มีความสำคัญต่อคนทุกคนในการพัฒนาความสามารถทางการคิดวิเคราะห์ โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นคลังสมองของประเทศในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมซึ่งสอดคล้องกับ

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2546) กล่าวตรงกันว่า คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นรากฐานของศาสตร์อื่น ๆ มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ช่วยพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความสมดุล ทั้งทางร่างกาย

จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่เกี่ยวกับความคิด กระบวนการและเหตุผล ช่วยให้แก้ปัญหาเป็น ฝึกให้คนคิดอย่างมีระเบียบ มีระบบแบบแผน มีการวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบ เป็นคนใฝ่รู้ใฝ่เรียน และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การพัฒนาผู้เรียนโดยการสร้างให้เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมาก และมีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ จากการศึกษางานวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์กับการเรียน ได้แก่ เจตคติต่อการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน การสนับสนุนทางด้านการเรียนของผู้ปกครอง คุณภาพการสอนของครู และสภาพแวดล้อมทางวิชาการภายในโรงเรียน มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (ปราณี หล้าเบ็ญสะและชิตชนก เชิงเชาว์, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ William A. Mehrens, Irvin J. Lehmann (1975) ได้กล่าวว่า ความสามารถของนักเรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถและเขาวนปัญญาเท่านั้น แต่ขึ้นกับองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเรียน ได้แก่ วุฒิภาวะ แรงจูงใจ นิสัยในการเรียน และเจตคติต่อการเรียนด้วย และสอดคล้องกับทฤษฎี David McClelland (1961) ได้กล่าว ควรเน้นความสำคัญในเรื่องแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่าแรงจูงใจด้านอื่น ๆ เพราะนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะตั้งใจเรียนและประสบความสำเร็จในการเรียนสูงกว่า ในทางตรงข้ามกับนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำจะขาดความสนใจ ไม่มีความตั้งใจเรียนและจะประสบความสำเร็จในการเรียน การจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์นั้นจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ซึ่งอาจารย์ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมนั้นต้องให้สอดคล้องกับวุฒิภาวะ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน อาจารย์ผู้สอนควรให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ฝึกให้ได้คิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหา กิจกรรมการเรียนการสอนควรผสมผสานสาระทั้งทางด้านเนื้อหาและทักษะกระบวนการเรียนรู้เข้าด้วยกัน ซึ่งการให้ผู้เรียนทำการบ้านหลังจากที่ได้เรียนเนื้อหาในเรื่องนั้นไปแล้วก็เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ฝึกคิดในการแก้โจทย์ปัญหาต่าง ๆ ได้ทบทวนความรู้ที่ได้เรียนมาแล้ว และช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองว่าเข้าใจในเรื่องที่เรียนมาแล้วมากน้อยเพียงใด และนอกจากนั้นยังเป็นเครื่องมือให้อาจารย์ได้ประเมินการสอนของตนเองว่าหลังจากที่ได้จัดการเรียนการสอนในเรื่องนั้นไปแล้วผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และยังช่วยให้อาจารย์ทราบจุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียน เพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นในครั้งต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่า มีตัวแปรใดบ้างที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ เพราะต้องการทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งเสริม หรือเป็นอุปสรรคต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษา จะทำให้ผู้บริหาร และอาจารย์ผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ สามารถนำไปวางแผน ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนเพื่อช่วยเหลือ และแนะนำนักศึกษาให้สร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้เกิดขึ้นต่อตัวของนักศึกษาเอง

ให้นักศึกษาใช้ความสามารถ และศักยภาพของตนเองที่มีอยู่ให้มากที่สุด ซึ่งจะนำไปสู่การทำให้ นักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียน และวิชาชีพของตนเองในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
2. เพื่อหาสมการที่สามารถพยากรณ์ความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ปีการศึกษา 2561 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 783 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ปีการศึกษา 2561 ภาคเรียนที่ 1 โดยใช้การสุ่มโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณตามวิธีของทาโร ยามาเน่ (1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 265 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Instructional Questionnaire) สร้างขึ้นจากการบทวน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้ออกแบบสอบถามให้สอดคล้องกับการวิจัย โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ
2. ศึกษาการสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ให้ครอบคลุมเนื้อหา
3. เมื่อได้ปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แนะนำ ตรวจสอบความเรียบร้อย นำแบบสอบถามไปหาคุณภาพเครื่องมือ
4. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลอง (Try-out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (α - Coefficient) ของคอนบราค เท่ากับ 0.914

5. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ เพศ ผลการเรียน ชั้นปี คณะ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับด้านสภาพแวดล้อมในการเรียน ด้านคุณภาพการสอน ของอาจารย์ ด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ด้านพฤติกรรมในการเรียน ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน ด้านสภาพแวดล้อมในครอบครัว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามไปสอบถามจากนักศึกษาที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์ 3 จำนวน 265 คน เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้จากการตอบแล้วจำนวน 265 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันและการวิเคราะห์สถิติการถดถอยพหุคูณ

สรุปผลการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ พบว่า

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

	X1	X2	X3	X4	X5	X6	Y
X1	1.000						
X2	.125**	1.000					
X3	.050	.053	1.000				
X4	.124**	.186**	.135	1.000			
X5	.279**	.223**	.096	.227*	1.000		
X6	.349**	.248**	.134**	.132**	.261**	1.000	
Y	.172	.613**	.463**	.670**	.530**	.516**	1.000
\bar{X}	3.75	4.13	4.13	3.97	3.84	4.14	2.01
SD	0.723	1.046	0.977	0.735	0.635	0.892	.921

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวแปรที่นำมาศึกษาและผล สัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าอยู่ระหว่าง .172 ถึง .670 โดยด้านคุณภาพการสอน ด้านสภาพแวดล้อมในครอบครัว ด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ด้านพฤติกรรมในการเรียน ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

2. สมการที่สามารถพยากรณ์ความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเมื่อใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเกณฑ์ โดยใช้วิธีการ Stepwise

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		
	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	.648	.127		5.097**	.000
x_2	.339	.055	.353	6.171**	.000
x_4	.208	.053	.228	3.908**	.000
x_5	.156	.052	.178	3.034**	.003
x_6	.142	.065	.150	2.194*	.029

R = 0.825 Adjust R² = .680 SE(est.) = 10.692 F = 206.20 Sig = .000

ค่าสถิติของตัวแปรในสมการพยากรณ์ ที่ใช้การคัดเลือกตัวแปรด้วยวิธี Stepwise ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแปรอิสระ 3 ตัว ที่ร่วมกันทำนายตัวแปรตาม (ผล สัมฤทธิ์ทางการเรียน) สามารถอธิบายตัวแปรตามได้สูงมาก ($R^2 = .680$) เมื่อพิจารณาเฉพาะตัวแปร พบว่า ตัวแปรอิสระที่สามารถ อธิบายตัวแปรตามได้ดีที่สุดและมีนัยสำคัญคือ ด้านคุณภาพการสอนของอาจารย์ ด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ด้านพฤติกรรมในการเรียน และด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน ซึ่งจากตารางข้อมูล สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรูปคะแนนดิบและรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } Y = .648 + .339x_2 + .208x_4 + .156x_5 + .142x_6$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } ZY = .353x_2 + .228x_4 + .178x_5 + .150x_6$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวแปรที่นำมาศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าอยู่ระหว่าง .172 ถึง .670 โดยด้านคุณภาพการสอน ด้านสภาพแวดล้อมในครอบครัว ด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ด้านพฤติกรรมในการเรียน ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ด้านคุณภาพการสอน อาจารย์ต้องชี้แจงวัตถุประสงค์เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาและวิธีการวัดและประเมินผลการเรียน การใช้สื่ออุปกรณ์ประกอบการสอนที่ทันสมัยและเหมาะสมสามารถอธิบายเนื้อหาที่ซับซ้อนให้นักศึกษาเข้าใจได้ มีวิธีการสอนที่หลากหลายและน่าสนใจ สามารถตรวจและให้คำแนะนำเกี่ยวกับผลงานของนักศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมในครอบครัว ผู้ปกครองเอาใจใส่ในด้านความเป็นอยู่ในมหาวิทยาลัยของนักศึกษา สนับสนุนด้านการเงินในการซื้อเอกสารและตำราทางคณิตศาสตร์ ติดตามผลการเรียนคณิตศาสตร์ของนักศึกษา ให้อิสระในการ

ตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และให้กำลังใจเวลาที่ท้อแท้และผิดหวังต่อการสอบคณิตศาสตร์ในแต่ละครั้ง ด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ปลูกฝังให้คนมีเหตุผลคิดอย่างเป็นระบบและละเอียดรอบคอบ เป็นวิชาพื้นฐานที่จำเป็นที่สามารถนำไปใช้ในวิชาคำนวณอื่น ๆ ได้ ด้านพฤติกรรมในการเรียน นักศึกษาต้องมีการทบทวนเนื้อหาคณิตศาสตร์ที่เรียนมาแล้วก่อนเข้าเรียนเสมอ เข้าเรียนวิชาคณิตศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ เมื่อไม่เข้าใจในเนื้อหาต้องขอคำอธิบายจากอาจารย์หรือเพื่อนทันที ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน นักศึกษาต้องเรียนคณิตศาสตร์ให้เข้าใจเพราะเป็นวิชาพื้นฐานสำคัญในการเรียนวิชาอื่น ๆ อีกมากมาย ตั้งใจทำแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์เพื่อช่วยให้เข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น แม้แบบฝึกหัดที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์จะมีมากต้องพยายามจัดเวลาทำให้เสร็จตรงเวลากำหนด และจะต้องพยายามมากขึ้น ถ้าผลสอบวิชาคณิตศาสตร์ได้คะแนนน้อยกว่าเพื่อน ๆ ถ้างานหรือการบ้านที่อาจารย์มอบหมายให้ทำนั้นยากจะต้องเพิ่มความพยายามให้มากขึ้น ซึ่งมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของประเสริฐ เตชะนาราเกียรติ (2554) พบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 3 ตัวแปรเรียงตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คือเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ รายได้ของผู้ปกครองและความวิตกกังวลต่อการสอบคณิตศาสตร์ โดยตัวแปรที่ส่งผลทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนคณิตศาสตร์คือ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ และรายได้ของผู้ปกครองส่วนตัวแปรที่ส่งผลทางลบ ต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนคณิตศาสตร์ คือความวิตกกังวลต่อการสอบคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยอาภรณ์ อินตะชัย (2556) พบว่า คุณภาพการสอนเจตคติต่อการเรียน และพฤติกรรมในการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

2. ค่าสถิติของตัวแปรในสมการพยากรณ์ ที่ใช้การคัดเลือกตัวแปรด้วยวิธี Stepwise ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแปรอิสระ 3 ตัว ที่ร่วมกันทำนายตัวแปรตาม (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) สามารถอธิบายตัวแปรตามได้สูงมาก ($R^2 = .785$) เมื่อพิจารณาเฉพาะตัวแปร พบว่าตัวแปรอิสระที่สามารถ อธิบายตัวแปรตามได้ดีที่สุดและมีนัยสำคัญคือ คุณภาพการสอนของอาจารย์วิชาคณิตศาสตร์ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์และสภาพแวดล้อมในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ อาจารย์ผู้สอนควรให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีกับวิชาคณิตศาสตร์ ควรทำให้นักศึกษามีความเข้าใจในการเรียน โดยการสอนให้เริ่มจากง่ายไปหายาก สอนซ้ำ ๆ และให้นักศึกษาฝึกทำโจทย์ในการแก้ปัญหา ทำให้นักศึกษามีความเข้าใจในการทำความเข้าใจพื้นคณิตศาสตร์ ต้องสร้างพื้นฐานการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ ให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเรียนทุกขั้นตอน จัดบรรยากาศในการเรียนโดยให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการสอนในทุกขั้นตอน ให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น ได้ฝึกการคิดวิเคราะห์กับโจทย์ที่หลากหลาย พร้อมอาจารย์ผู้สอนควรมีวิธีการสอนที่หลากหลาย และมีเทคนิคในการสอนที่ทำให้นักศึกษามีความเข้าใจในเนื้อหาได้ง่าย และต้องคอยควบคุมการสอนในชั้นเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขเพื่อให้นักศึกษาเปลี่ยนความคิดด้านลบเป็นการสร้างทัศนคติด้านบวกให้สูงขึ้น เพื่อเพิ่มทักษะในการเรียนให้

นักศึกษาส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องงานวิจัยของชนิดา ยอดสาลี และ กาญจนา บุญสง (2559) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ได้แก่ ปัจจัย ด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้าน ผู้บริหาร มีประสิทธิภาพในการทำนายร้อยละ 48.30 สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตวรรณ ประเสริฐสิทธิ์ (2557) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงตามลำดับตาม ปัจจัยที่ส่งผลมากไปน้อย ได้แก่ เจตคติทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ นิสัยในการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ และเจตคติต่อครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ โดยปัจจัยเหล่านี้ร่วมกันอธิบายความ แปรปรวนของคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ได้ร้อยละ 68.39

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านคุณภาพการสอน อาจารย์ควรสร้างแรงจูงใจให้นักศึกษามีต่อการเรียน และสามารถเข้าใจวิชาคณิตศาสตร์ได้มากขึ้น ให้นักศึกษามองวิชาคณิตศาสตร์จากเรื่องที่ยากให้เป็น เรื่องง่าย อาจารย์ควรสอนไปอย่างช้า ๆ ให้นักศึกษาเข้าใจทุกขั้นตอนที่สอน อาจารย์ควรสอนการ ตีความและแก้ปัญหาโจทย์อย่างเป็นลำดับขั้นตอน และให้เวลากับนักศึกษาทดลองทำโจทย์ด้วย ตนเอง อาจารย์ควรมีเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ที่หลากหลาย และช่วยสอนบทเรียนที่ยากให้เข้าใจได้ ง่ายขึ้น และอาจารย์ควรแจ้งให้นักศึกษาที่เรียนไม่เข้าใจ หรือทำแบบฝึกหัดไม่ได้ ให้มาพบอาจารย์ ผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ อาจารย์ควรต้องเพิ่มระดับความรู้ทางคณิตศาสตร์ให้สูงเทคนิควิธีการสอนที่ หลากหลายเพื่อให้ ผู้เรียนเข้าใจง่ายและสอดคล้องกับเนื้อหา

2. ด้านเจตคติต่อการเรียน ในช่วงโมงแรกของการสอน ผู้สอนควรเริ่มต้นสร้างเจตคติที่ดี ต่อวิชาคณิตศาสตร์ ให้นักศึกษาที่ไม่มีพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เกิดความรู้สึกว่าวิชาคณิตศาสตร์เป็น วิชาที่ไม่ยากอย่างที่คิด ควรกล่าวถึงประโยชน์ของวิชาคณิตศาสตร์ และการนำไปใช้กับศาสตร์ต่าง ๆ ได้อย่างไร ในช่วงโมงแรกของการสอน อาจารย์ผู้สอนควรเริ่มต้นสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ให้นักศึกษาที่ไม่มีพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เกิดความรู้สึกว่าวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ไม่ยากอย่างที่ คิด อาจารย์ควรกล่าวถึงประโยชน์ของวิชาคณิตศาสตร์ อาจารย์ควรเริ่มสอนช้า ๆ สอนการตีความ โจทย์ และแก้ปัญหาโจทย์ช้า ๆ อย่างเป็นลำดับขั้นตอน และมีเวลาให้นักศึกษาทดลองทำโจทย์ด้วย ตนเอง อาจารย์ควรห้หาเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ และช่วยให้บทเรียนที่ยากเข้าใจได้ง่าย ขึ้น และอาจารย์ควรแจ้งให้นักศึกษาที่เรียนไม่เข้าใจ หรือทำแบบฝึกหัดไม่ได้ ให้มาพบอาจารย์ผู้สอน อย่างสม่ำเสมอ และผู้สอนควรเริ่มต้นในการปรับเจตคติให้นักศึกษามองเห็นถึงความสำคัญและ คุณค่าในตัววิชาคณิตศาสตร์ โดยการปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกิจกรรมที่ ประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันง่าย ๆ พร้อมสอดแทรกเนื้อหาให้นักศึกษาได้เรียนรู้ และลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งปัจจัยที่สำคัญในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลากหลายมิติ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- กฤตวรรณ ประเสริฐสิทธิ์ .(2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 8(17), 90-101.
- ชนิดา ยอดสาลี และกาญจนา บุญสง. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. *วารสาร วิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษย ศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 9(1), 1208-1223.
- ประเสริฐ เตชะนาราเกียรติ. (2554). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสารมหาวิทยาลัย ศิลปากร ฉบับภาษาไทย สาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปะ*, 31(1), 89-105.
- ปราณี หล้าเบญจ และชิตชนก เชิงเขาว์. (2553). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัด ปัตตานี*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มหาวิทยาลัยธนบุรีกรุงเทพฯ. (2560). *ระเบียบการศึกษา 2559-2560*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธนบุรี กรุงเทพฯ.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2546). *แนวทางการประเมินผลด้วยทางเลือกใหม่*. กรุงเทพฯ: โรง พิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อาภรณ์ อินตะชัย .(2556). *การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่*. (รายงานวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่.
- McClelland, D.C. (1961). *Human Motivation*. New York: Cambridge University.
- Mehrens, William A. and Lehman, Irvin J. (1975). *Measurement and Evaluation in Education and Psychology*. (2nd ed). New York: Holt Rinehart and Winston, Inc.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York: Harper & Row.

แนวทางการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬาสังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

Guidelines for the Administration according to the Strategic Plan of the Sport Schools under Thailand National Sports University

ธัญญพัทธ์ แสงสีเหลือง¹, ปพนสรค์ โพธิพิทักษ์² และทีปพิพัฒน์ สันตะวัน³

Thanyaphat Saengsiluang, Paphonsan Potiphitak and Teeppipat Santhawan

Received: September 27, 2019

Revised: November 10, 2020

Accepted: November 12, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.42

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา 2) หาแนวทางการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬาสังกัด มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนกีฬาสังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬา จำนวน 13 โรงเรียน มีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 217 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนวิชาพื้นฐาน และผู้ฝึกสอนกีฬา โดยใช้วิธีการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน และทำการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เปรียบเทียบสัดส่วนและใช้วิธีการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) หาแนวทางการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา โดยการประชุมสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า สภาพการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านกระบวนการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ รองลงมา คือ ด้านกระบวนการติดตามและประเมินผล และด้านที่มีสภาพต่ำสุด คือ ด้านกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ 2) แนวทางการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา มีดังนี้ 2.1) ด้านกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ สถานศึกษามีการบริหารงานตามวงจรการ

^{1,3} คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; Faculty of Education, Nakorn Sawan Rajabhat University

² คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; Faculty of Science and Technology, Nakorn Sawan Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: aun_aun0209@hotmail.ac.th, Tel. 094-6068855

บริหารคุณภาพ (PDCA) มีการวางแผน แต่งตั้ง คณะกรรมการ จัดประชุม ดำเนินการจัดทำแผน ยุทธศาสตร์ตามกระบวนการ SWOT หรือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก 2.2) ด้านกระบวนการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ควรมีกระบวนการวิเคราะห์ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย และมีการวางแผนการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ทั้งทางด้านการจัดการศึกษาและการจัดการกีฬาอย่าง เหมาะสม และ 2.3) ด้านกระบวนการติดตามและประเมินผล มีการกำกับ ติดตามการประเมินผล ตามรายละเอียดที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ และปรับปรุงพัฒนาการรายละเอียดของการประเมิน เพื่อให้ได้รูปแบบการประเมินมีความเหมาะสมที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการบริหารงาน, แผนยุทธศาสตร์, โรงเรียนกีฬา, มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

Abstract

This research article aims to 1) study conditions of the administration according to the strategic plan of the sports schools, 2) expose guidelines for the administration according to the strategic plan of the sports schools under Thailand national sports university. The research projected 13 sports schools as a sample population along with 217 informants which consist of school administrators, teacher of basic subjects and sports trainers by utilized krejcie & morgan table, group sampling, compare the proportions and draw lots. The researcher provided a questionnaire for 5 levels of estimation with an accuracy of 0.95 accompanied by frequency, percentage, mean and standard deviation as statistical analysis. Besides, the researcher provided a focus group with 7 experts and analyst the contents following. The result found that 1) the management condition of the sports schools strategic plan in the big picture is at a high level and when considering each aspect, it found that the highest operating conditions is the process of transforming the plan into action, followed by the monitoring and evaluation process. However, the aspect that showed the lowest status is the strategic planning process. 2) the guidelines for the management of the strategic plan of the sports schools consisted: 2.1) the process of preparing strategic plans that the schools had managed by the quality management cycle (PDCA), there were plans for the committee appointment, organizes the meeting, prepares strategy plans according to the SWOT process or the analysis of the internal and external environment. 2.2) the process of transforming plans into action should have been analyst clients and stakeholders as a process. Moreover, activities supposed to plan appropriately along with the school vision,

missions, goals, and strategies both in education management and sports management. Lastly, 2.3) In terms of the monitoring and evaluation process must have regular supervision of the evaluation according to the specified details. In addition, it can improve the details of the assessment in order to obtain the most appropriate form of assessment.

Keywords: Guidelines for the administration, Strategic plan, Sport schools, Thailand national sports university

บทนำ

การบริหารยุทธศาสตร์ภาครัฐ เป็นหลักสำคัญที่จะช่วยให้องค์การภาครัฐตระหนักถึงความสามารถขององค์กร จุดแข็งและจุดอ่อนภายในองค์กร โอกาสและอุปสรรคขององค์กรที่เป็นผลกระทบมาจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ผู้บริหารและพนักงานได้มีการตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงเห็นโอกาสใหม่ๆ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้บริหารและพนักงานในระดับต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการบริหารทำให้พัฒนาความคิด และช่วยลดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้ (สุพานี สฤกษ์วานิช, 2555) และยังช่วยให้องค์การมีทิศทางและแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน มีความสามารถในการแข่งขัน สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทั้งจากสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้องค์การมีสมรรถนะสูงและสามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กร การบริหารยุทธศาสตร์ภาครัฐประกอบไปด้วยการตัดสินใจและการดำเนินการในการกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation) นำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation) และการประเมินผลยุทธศาสตร์ (Strategy Evaluation) และการบริหารยุทธศาสตร์ที่จะมีประสิทธิภาพจะต้องมีแผนยุทธศาสตร์ภาครัฐที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร (จิรประภา อัครบวร, 2552)

จากความเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้ สถานศึกษาที่เป็นหน่วยแรกๆ ของการเตรียมคน การสร้างคนเพื่อการอยู่ในความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำไปสู่การวางแผนการขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (จารุวัจน์ สองเมือง, 2559) กล่าวไว้ว่า การศึกษาจะต้องคำนึงถึงการเตรียมคนให้เผชิญกับสภาพนั้น ซึ่งก็คือ การศึกษา การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงไม่เหมือนการศึกษาในศตวรรษที่ผ่านมา จะมีการสร้างคนไปทำงานตามรูปแบบที่กำหนดไว้ตายตัว มีแบบแผนกำหนดไว้ชัดเจน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เปลี่ยนแปลงวิธีการต่างได้ จึงทำให้เกิดบรรยากาศของการเป็นแบบตั้งคำถามให้เจตคำตอบหลาย ๆ คำตอบ และดีที่สุดคือการหาคำตอบโดยการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา และมีการปรับเปลี่ยนบริบท ซึ่งการบริหารสถานศึกษาจึงเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน

ไว้อย่างเป็นระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบไปถึงส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงาน ดังนั้นนักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้งานนั้นบรรลุ จุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยการบริหารงานนั้นจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เพราะว่าการดำเนินงาน ต่าง ๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มี ส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ผู้ช่วยงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะ นำเอาเทคนิควิธี และกระบวนการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย ของสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2555)

การพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเป็นอีกหนึ่งแนวทาง สำหรับการยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศ เพื่อการดำเนินการมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับ หลักการและแนวทางการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไข เพิ่มเติมทุกฉบับและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษา และพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้ นิยาม วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ (จิณณวัตร ปะโคทัง, 2561) ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหาร สถานศึกษามีอาชีพในศตวรรษที่ 21 ว่าแผนยุทธศาสตร์มีความสำคัญเนื่องจากการกำหนด รูปแบบของการปฏิบัติที่จะช่วยให้องค์กรสามารถพัฒนาตนเองไปได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ เปลี่ยนแปลง เพราะการกำหนดแผนยุทธศาสตร์นั้นมีความสำคัญกับการศึกษาวิเคราะห์ สภาพแวดล้อม โดยทั้งสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร (จักษวีชร ศิริวรรณ, 2555) สถานศึกษาจะต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับการตรวจสอบจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อการบรรลุเป้าหมายของนโยบายจุดเน้นในระดับต่าง ๆ และสิ่งสำคัญที่จะชี้ให้เห็นว่าสถานศึกษา ได้มีการกำหนดทิศทางในการพัฒนาที่ชัดเจนก็คือการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาสถานศึกษาไว้เป็น กรอบในการดำเนินงานซึ่งการจัดทำยุทธศาสตร์จึงจำเป็นต้องอาศัยความเชี่ยวชาญ หรือผู้รู้เพื่อช่วย ให้ยุทธศาสตร์ขององค์กรตอบสนองนโยบาย จุดเน้นในระดับต่าง ๆ และเกิดความครบถ้วนสมบูรณ์ ยิ่งขึ้น

โรงเรียนกีฬาสังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติเป็นสถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นตาม นโยบายของรัฐ โดยมีการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กับ การพัฒนากีฬาสู่ความเป็นเลิศ มีการคัดเลือกนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านกีฬาตามความ ถนัดของแต่ละบุคคลเข้าศึกษาในแต่ละแห่ง โดยนักเรียนที่เข้าศึกษาในโรงเรียนกีฬาจะต้องพักอาศัย อยู่ในโรงเรียน ซึ่งมีลักษณะอยู่ประจำและรัฐบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา ในระดับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานควบคู่ไปกับการฝึกกีฬา เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล เรื่องการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านกีฬาตามยุทธศาสตร์การ พัฒนาคานและคุ้มครองสังคม ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ และยุทธศาสตร์กระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬา ผนวกกับความต้องการของชุมชน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 10

พ.ศ. 2550-2554) (ราชกิจจานุเบกษา, 2549) รวมทั้งมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนา กีฬาภูมิปัญญาไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติเพื่อประโยชน์ในการสร้าง และพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาของประเทศและได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนากีฬาเพื่อ ความเป็นเลิศของชาติต่อการพัฒนาคุณภาพของประชาชนในชาติว่าจะส่งผลให้เยาวชนมีคุณภาพ ทั้งทางด้านสุขภาพ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา และประสบความสำเร็จในการ เติบโตและผลิตนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันในระดับนานาชาติ ทั้งในระดับนักเรียน เยาวชนและ ประชาชน (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) เพื่อปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมให้สอดคล้อง กับกลยุทธ์และยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ได้กำหนดขึ้นพื้นฐานการเปลี่ยนแปลง ทางการพัฒนาทางการกีฬาและสังคมให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกขององค์กรที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และได้ดำเนินการกำหนดยุทธศาสตร์โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการพัฒนาสถานศึกษาให้เกิด มาตรฐาน ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับขององค์กรอย่างแท้จริงและการจัดการศึกษาของโรงเรียน จะต้องมียุทธศาสตร์ทางการเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการกำหนดให้มีผลการทดสอบระดับชาติที่เพิ่มขึ้น และเน้นให้นักเรียนเกิด ความรู้อย่างครบถ้วนตามหลักสูตร มีการพัฒนาทางการกีฬาให้เป็นไปตามการพัฒนาระบบ ราชการ (กพร.) ที่กำหนด และนักเรียนจะต้องมีการพัฒนาได้ โดยมีแผนในการพัฒนา ในการสร้าง ปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนานักกีฬาทั้งสถานที่ อุปกรณ์ และบุคลากรในทุกภาคส่วนทั้งครู ผู้ฝึกสอน กีฬา และเจ้าหน้าที่ ตลอดจนกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียน ครูและ บุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการบริหารโรงเรียนรวมทั้งแก้ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อ วิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เนื่องจากปัจจุบันมีหน่วยงานภาครัฐหลาย หน่วยงานที่มีการเปิดการเรียนการสอนในลักษณะเดียวกันและมีวัตถุประสงค์ที่คล้ายคลึงกันกับ วิทยาลัยการกีฬาและส่งผลให้จำนวนนักเรียนลดลง (มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ 2561)

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารงาน ตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้เป็น แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น และ ทัดเทียมกับการศึกษาในสังคมที่ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา สังกัด มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา สังกัด มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยผู้วิจัยได้นำเสนอการดำเนินงานวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสร้างแบบสอบถาม

2. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 61 คน ครูผู้สอนวิชาพื้นฐาน จำนวน 198 คน และผู้ฝึกสอนกีฬา 263 คน รวมทั้งสิ้น 522 คน จากโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ 13 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาโดยการเปิดตารางเครซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน และทำการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มเปรียบเทียบสัดส่วนและใช้วิธีการจับฉลาก ได้ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 25 คน ครูผู้สอนวิชาพื้นฐาน จำนวน 82 คน และผู้ฝึกสอนกีฬา จำนวน 110 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา สำหรับการวิจัยชนิดประมาณค่า 5 ระดับ (สาธิต ทรัพย์รวงทอง, 2560) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.66–1.00 มีค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.95

4. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. นำผลการวิเคราะห์สภาพสภาพการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ แต่ละด้านที่มีสภาพต่ำสุด 3 อันดับสุดท้ายของแต่ละด้านมาวางแผนทางการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

2. ตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ประกอบด้วย รองอธิการฝ่ายบริหารมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนกีฬา 2 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนกีฬา ที่มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี 1 คน อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ที่มีระดับการศึกษาทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก 1 คน และอาจารย์โรงเรียนกีฬาที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี คุณวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาเอก 2 คน เพื่อนำข้อมูลจากแบบบันทึกการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เป็นแนวทางการดำเนินการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ผู้วิจัยได้ผลสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติในภาพรวมมีสภาพการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D = .40) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 3 ด้าน ได้ผลดังนี้ มีดังนี้

1.1 ด้านกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ในภาพรวมมีสภาพการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D = .34) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีสภาพการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา ที่ต่ำที่สุด คือบุคลากรมีส่วนร่วมกับผู้เกี่ยวข้องกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$, S.D = 0.70)

1.2 ด้านกระบวนการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ในภาพรวมมีสภาพการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D = .48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีสภาพการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬาที่ต่ำที่สุดคือมีกระบวนการวิเคราะห์ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.68$, S.D = .69)

1.3 ด้านกระบวนการติดตามและประเมินผล ในภาพรวมมีสภาพการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D = .39) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีสภาพการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา ที่ต่ำที่สุดคือการกำหนดรายละเอียดของการประเมิน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$, S.D = .68)

2. แนวทางการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ทั้ง 3 ด้าน มีแนวทางดังนี้

2.1 แนวทางด้านกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ควรมีการจัดประชุมชี้แจง และแต่งตั้งคณะกรรมการร่างแผนยุทธศาสตร์ จากนั้นดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ โดยมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพการบริหารของโรงเรียน ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารและบุคลากรได้รู้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน มองเห็นโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบท่อกระบวนการ SWOT Analysis และนำผลการวิเคราะห์เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการติดตาม ตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ในส่วนของการกำหนดพันธกิจจะเป็นบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนที่ควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการและระดมความคิด เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์บริบท สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดพันธกิจ และนำผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาจากการระดมความคิดเห็นมากำหนดจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์และทิศทางขององค์กรสู่การกำหนดพันธกิจ โดยสถานศึกษาจัดให้มีการ

ตรวจสอบ จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ พันธกิจที่กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีการปรับปรุง พัฒนาจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ พันธกิจให้ชัดเจน และสะท้อนความเป็นจริงเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารและจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

2.2 แนวทางด้านกระบวนการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ควรมีการวิเคราะห์ ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมีการวางแผนงานโครงการ/กิจกรรมให้สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และยุทธศาสตร์ขององค์การ มีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและ กระบวนการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ มีการประชาสัมพันธ์ การติดตามตรวจสอบผลปฏิบัติงานทุกครั้ง และควรมีการรายงานผลการดำเนินงาน มีการจัดทำแบบประเมินความสำเร็จ มีการกำหนดจุดเน้น ของงานที่จะต้องพัฒนาและเวลาที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน มีการประชุมชี้แจงรับฟังความคิดเห็นของ บุคลากร นำผลจากความคิดเห็นของบุคลากรมาวิเคราะห์จุดเน้นเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างมี ประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับจุดเน้น เวลาที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ และนำผลการปฏิบัติงานที่ไม่ เป็นผลสำเร็จไปปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ

2.3 แนวทางด้านกระบวนการติดตามและประเมินผล ควรมีการจัดประชุมชี้แจง การวางแผนและแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อกำหนดรายละเอียดของติดตามประเมินผล จากนั้น คณะกรรมการกำหนดรายละเอียดการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบด้วย วิธีการที่หลากหลาย โดยสถานศึกษามีการกำกับ ติดตาม การประเมินผลตามรายละเอียดที่กำหนด อย่างสม่ำเสมอ และมีการปรับปรุงพัฒนาการกำหนดรายละเอียดของการประเมินเพื่อให้ได้รูปแบบ การประเมินที่เหมาะสมยิ่งขึ้น และมีการรายงานผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. การบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬา แห่งชาติ โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าด้านกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ มีสภาพต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรสุณี หงส์ลอย (2550) พบว่า การบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาระบบราชการไทยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาในจังหวัดนครปฐม ทั้งโดย ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์วัฒนธรรมและ ค่านิยม และด้านการเปิดระบบราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ด้านกระบวนการแปลงแผน ไปสู่การปฏิบัติ และด้านกระบวนการติดตามและประเมินผล มีดังนี้

1.1 ด้านกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ พบว่ามีสภาพการบริหารงานตามแผน ยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มี สภาพต่ำสุด คือ บุคลากรมีส่วนร่วมกับผู้เกี่ยวข้องกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็น เพราะสถานศึกษามีการจัดทำคำสั่งมอบหมายหน้าที่อย่างชัดเจน แต่ยังขาดการกำหนดแบบแผนใน

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทั้งผู้บริหารและบุคลากรรวมถึง คณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีแนวทางในการปฏิบัติแตกต่างกันไป อีกทั้งยังขาดการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อชี้แจงแนวทางการจัดทำแผนด้วยการวิเคราะห์สภาพขององค์กร โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปวีศา สิทธิเวช (2556) พบว่า 1) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ได้แก่ การถ่ายทอดยุทธศาสตร์ของกระทรวงสู่การปฏิบัติใน ส่วนภูมิภาคขาดความต่อเนื่องและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ขาดการกำหนดรูปแบบ (Pattern) ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด มีเพียงแนวทางปฏิบัติกว้างๆ เท่านั้น ตลอดจนบุคลากรด้านการจัดทำแผนของแต่ละจังหวัดมีความรู้ความเข้าใจในหลักการการจัดทำแผนยุทธศาสตร์แตกต่างกัน ประกอบกับการไม่ได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่อง จึงอาจส่งผลให้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมีความแตกต่างกันทั้งในหลักการการจัดทำแผนและคุณภาพของแผน ไม่สามารถเปรียบเทียบและประเมินผลแผนในภาพรวมของกระทรวงได้ นอกจากนี้ยังพบว่า อัตราการเข้าถึงราชการและบุคลากรของกลุ่มนโยบายและแผนในส่วนภูมิภาค รวมถึงงบประมาณไม่เพียงพอต้องเจียดจ่ายจากงบประมาณการจัดทำแผนพัฒนาสังคมจังหวัดดำเนินการ อีกทั้งระบบเทคโนโลยีสารสนเทศยังไม่พร้อมใช้งานเพื่อการสนับสนุนข้อมูลในระดับพื้นที่เท่าที่ควร การติดตามประเมินผลแผนยุทธศาสตร์ยังไม่สามารถวัดถึงผลสัมฤทธิ์ของคุณภาพชีวิตประชาชนได้ ส่วนใหญ่เป็นการวัดผลตัวชี้วัดโครงการเชิงปริมาณ และ 3) แนวทางการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ได้แก่ ส่วนกลางต้องจัดอบรมให้ความรู้ ฟื้นฟูในเรื่องการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ทั้งในระดับองค์การระดับจังหวัดอย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านกระบวนการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีสภาพต่ำสุดมีกระบวนการวิเคราะห์ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษายังขาดการมอบหมายงานในหน้าที่อย่างชัดเจน ขาดการประชุมชี้แจงรับฟังความคิดเห็นและอาจให้ความสำคัญในการวิเคราะห์ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการนำผลประเมินผลการให้บริการทั้งภายในและภายนอก มาใช้ปรับปรุงการปฏิบัติงาน ตามกระบวนการดำเนินงานของตามวงจรเดมมิง (PDCA) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอาภาศิริ โกวิทสิงห์ และคณะ (2561) พบว่าสภาพการวางแผนกลยุทธ์ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์และการประเมินผล รองลงมาคือ ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการวางแผนกลยุทธ์ในสถานศึกษา ด้านการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนกลยุทธ์ ควรให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมควรนำข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาวิเคราะห์เพื่อพิจารณาในการจัดทำแผนกลยุทธ์ด้านการกำหนดทิศทางการศึกษา ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา และการนำนโยบายจากต้นสังกัดมาวิเคราะห์และกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา, ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย สถานศึกษาควร

เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมใน การกำหนด วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ด้าน การกำหนดกลยุทธ์ สถานศึกษาควรกำหนดกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และ เป้าประสงค์ สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาของสถานศึกษา ด้านการปรับปรุงและ พัฒนา กลยุทธ์ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาแผนกลยุทธ์ ด้านการ ปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์และการประเมินผลควรกำหนดการรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะ

1.3 ด้านกระบวนการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมี สภาพต่ำสุด คือการกำหนดรายละเอียดของการประเมิน ทั้งนี้อาจเนื่องจากสถานศึกษายังขาดการ กำหนดรูปแบบที่ชัดเจน และขาดการจัดประชุมชี้แจงสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ยุทธศาสตร์และการศึกษาสภาพแวดล้อมหรือบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งขั้นตอนและรายละเอียด ของกระบวนการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจตุพร เสถียร คง (2556) พบว่า กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ของหน่วยงานที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการ ภาครัฐรายหมวด ประจำปี พ.ศ. 2555 และ พ.ศ.2556 ทั้ง 10 หน่วยงาน มีรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสำหรับกำหนด เป้าประสงค์และกลยุทธ์การดำเนินการ การนำกลยุทธ์มาปฏิบัติมีการสื่อสารและปรับทัศนคติของ บุคลากรให้เปิดใจรับความเปลี่ยนแปลงการให้ทุกฝ่ายทุกระดับเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างคุณภาพ โดยเน้นการตรวจสอบ ประเมินหาข้อบกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่ ความสำเร็จตามเป้าหมายของแต่ละหน่วยงาน

2. แนวทางการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬาสังกัดมหาวิทยาลัย การกีฬาแห่งชาติ ตามกระบวนการบริหารงานแผนใน 3 ด้าน มีประเด็นการอภิปราย ดังนี้

2.1 ด้านกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ โรงเรียนควรมีการบริหารงานให้ เป็นไปตามวงจรการบริหารคุณภาพ (PDCA) โดยมีการวางแผน แต่งตั้งคณะกรรมการ จัดประชุม จากนั้นดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ SWOT หรือการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมและศักยภาพการบริหารของโรงเรียน ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารและบุคลากรได้รู้ถึงจุดแข็ง และจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายในของโรงเรียน และมองเห็นโอกาส อุปสรรคจากสภาพแวดล้อม ภายนอก โดยนำผลการวิเคราะห์เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ มีการติดตาม ตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ให้ดียิ่งขึ้น และมีการจัดทำแผน ยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่อง โดยมีการประเมินผลมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ และ นำผลปรับปรุงเพื่อพัฒนาการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัญญาธิ ศีลาสาย (2559) พบว่า ผลของการวิเคราะห์ SWOT ทำให้ได้ปรัชญา วิสัยทัศน์ และพันธกิจ 4 พันธ กิจ และยังพบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในสถานการณ์ปัจจุบันอยู่ในสถานะยุทธศาสตร์ใน ตำแหน่ง WT (Weakness-Threats) คือกลยุทธ์เชิงรับโดยต้องลดจุดด้อยและพยายามหลีกเลี่ยง อุปสรรคที่จะส่งผลกระทบต่อองค์กร เพื่อพุ่มพักให้องค์กรมีความเข้มแข็ง ขณะเดียวกันยังคงต้อง ใช้กลยุทธ์อื่น ๆ คือ SO (Strength-Opportunity) WO (Weakness-Opportunity) และ ST (Strength-Threats) ในการบริหารจัดการองค์การควบคู่กันไปด้วยเพื่อผลักดันเข้าสู่มหาวิทยาลัย

แห่งคุณภาพและมุ่งสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลของการวิเคราะห์ PESTEL และ SWOT ในครั้งนี้ยังนำไปสู่การกำหนดแผนที่กลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยจึงทำให้รู้ถึงทิศทาง ความต้องการและวัตถุประสงค์ของการพัฒนามหาวิทยาลัย

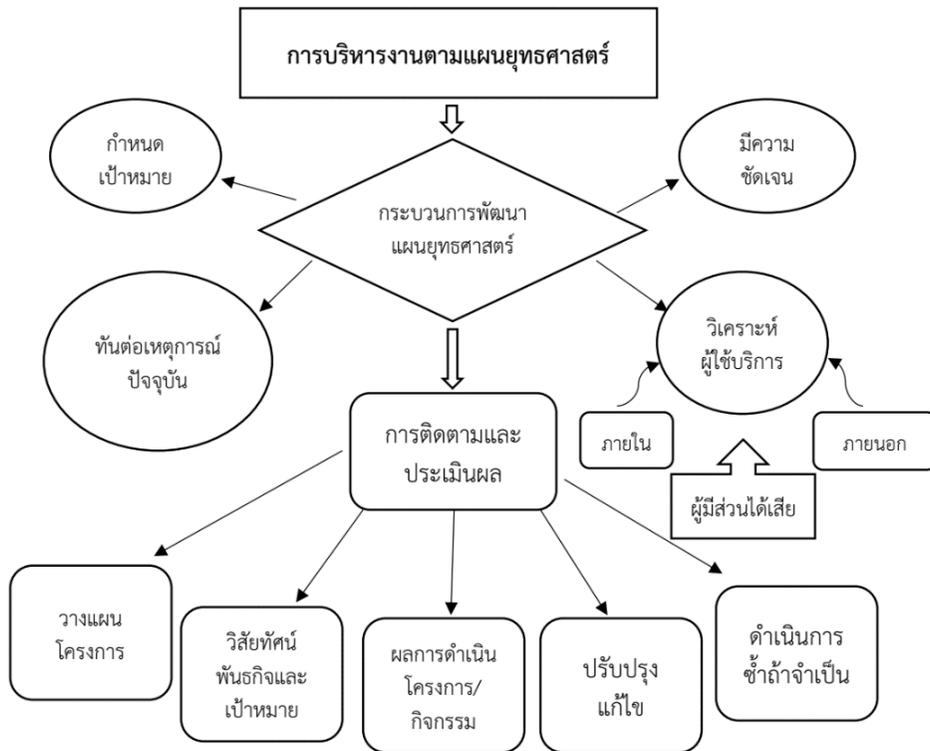
2.2 ด้านกระบวนการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ มีแนวทางการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา คือ มีกระบวนการวิเคราะห์ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมีการวางแผนงานโครงการ/กิจกรรมให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และยุทธศาสตร์ของโรงเรียนทั้งทางด้านการจัดการศึกษาและการจัดการกีฬาอย่างเหมาะสม มีการดำเนินการอย่างมีขั้นตอนและกระบวนการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ การติดตาม ตรวจสอบผลปฏิบัติงานทุกครั้ง มีการรายงานผลการดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงานตามจุดเน้นของงานและนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของกัญจรรณ จักรบั๋ง (2554) พบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก คือ 1) การพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ ได้แก่ พัฒนาทักษะความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ให้กับครู การเพิ่มประสิทธิภาพและปริมาณการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานให้กับครู โรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียนในแต่ละปีอย่างเป็นระบบ มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุมเพียงพอและเป็นปัจจุบัน มีโครงสร้างการแข่งขันรับผิดชอบอย่างชัดเจน และมีการสร้างแรงจูงใจ ขวัญกำลังใจให้กับบุคลากร 2) การพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การสร้างหรือผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอน การบูรณาการสอนโดยใช้แผนการสอนคละชั้น ส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนา และการนิเทศ กำกับติดตามของผู้บริหารอย่างใกล้ชิด 3) การส่งเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน 4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ได้แก่ สร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งจะเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.3 ด้านกระบวนการติดตามและประเมินผล มีแนวทางการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนกีฬา คือ มีการกำหนดรายละเอียดของการประเมินอย่างชัดเจน จัดประชุมชี้แจงขั้นตอนและผลการดำเนินงาน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดรายละเอียดของติดตามประเมินผล มีการกำหนดรายละเอียดการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการที่หลากหลาย กำกับ ติดตามการประเมินผลตามรายละเอียดที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและรายงานอย่างเป็นระบบ และนำผลการวิเคราะห์มาหาข้อสรุปร่วมกัน มีการกำกับ ติดตาม ทบทวนงานและพัฒนาโครงการ/กิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ และก่อให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับฉวีวรรณ อินชุกุล (2559) พบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาด้านการพัฒนาระบบการบริหารจัดการควรเลือกวิธีการในการพัฒนาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่เหมาะสมตรงตามเป้าหมายที่กำหนด ควรสร้าง

บรรยากาศในการเรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ที่ครบครัน สำหรับผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่นควรมีบทบาทในการบริหารสถานศึกษา ควรเน้นการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วม และควรจัดการสนับสนุนเรื่องทุนการศึกษา ด้านการพัฒนาคุณภาพวิชาการ ครูควรมีการวัดและการประเมินผลตรงตามหลักการวัดผล และตรงตามวัตถุประสงค์ ควรมีหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดกระบวนการนิเทศ ติดตามที่หลากหลาย ควรพัฒนาการจัดการเรียนการ

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอสรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่างแผนยุทธศาสตร์ มีการจัดประชุมชี้แจงและให้ความรู้เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของโรงเรียน เพื่อนำไปสู่การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ โดยการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

และภายในขององค์กร (SWOT Analysis) และนำสภาพแวดล้อม จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค มากำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน และขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายต่อไป

2. โรงเรียนควรมีการศึกษากระบวนการวิเคราะห์ที่ผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งจะช่วยลดผลกระทบที่ไม่พึงปรารถนาต่อองค์กร โดยการวิเคราะห์ที่ผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้เสีย เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารงานจัดการ อาทิ ได้ทราบถึงจุดมุ่งหมาย จุดยืน ความต้องการ ความสนใจ อารมณ์ความรู้สึก อธิปไตยและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีส่วนได้เสียซึ่งนำไปปรับปรุงแก้ไข พัฒนางค์กรต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียที่ส่งผลต่อการ พัฒนางค์กร และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ของ องค์กร ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษา การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก องค์กร ตั้งแต่การศึกษาสภาพ ศึกษาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการ ประเมินร่วมกันเพื่อให้การขับเคลื่อนการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมขององค์กรให้ดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ ซึ่ง จะส่งผลให้การบริหารจัดการขององค์กรบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ที่ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการบริหาร จัดการของโรงเรียนกีฬา โดยมีการดำเนินการอย่างมีขั้นตอนและกระบวนการตรวจสอบอย่างเป็น ระบบ เช่น จัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสียในการบริหารจัดการ ขององค์กร และผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลและ แนวทางในการพัฒนางค์กรให้เหมาะสม มีประสิทธิภาพและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จตุพร เสถียรคง. (2556). *กลยุทธ์แห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการภาครัฐของไทย*. (ดุชนิพนธ์ ปรียาคุณุชฌีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จรรยา จัรบบัง. (2554). *รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียน ขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (ดุชนิพนธ์ปรียาคุณุชฌีบัณฑิต สาขาการบริหาร การศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จักษ์วัชร ศิริวรรณ. (2555). *แนวคิด ความสำคัญ และกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์*. เข้าถึงได้ จาก <https://www.gotoknow.org/blogs/posts/437659>.
- จารุวัจน์ สองเมือง. (2559). *การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21*. เข้าถึงได้จาก <http://tawasau.ftu.ac.th/jaruwut>.

- จิณฉัตร ปะโคทัง. (2559). ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในศตวรรษที่ 21. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน: ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21*. (น. 301). กอพลินธุ์: มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- จิระประภา อัครบวร. (2552). *การบริหารผลการปฏิบัติงานเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- ฉวีวรรณ อินชุกุล. (2559). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปวีรีสา สิทธิเวช. (2556). *แนวทางการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ปัญญาณัฐ ศิลาลาย. (2559). *กลยุทธ์การจัดการปรับเปลี่ยนมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีสู่มหาวิทยาลัยพระปกเกล้ารำไพพรรณี*. (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณสุข). วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่ 10) พ.ศ.2549. (2549, 27 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 123 ตอนพิเศษ 123 ง, หน้า 16.
- พรสุณี หงส์ลอย. (2550). *การบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาในจังหวัดนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. (2562, 22 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 136 ตอนที่ 67 ก, หน้า 131.
- มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. (2561). *รายการการประเมินตนเอง (SAR) โรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ*. (อัดสำเนา).
- สุพานี สฤกษ์วานิช. (2553). *การจัดการเชิงกลยุทธ์ : แนวคิดและทฤษฎี*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อาภาศิริ โกลิสิงห์ และคณะ. (2561). *การวางแผนกลยุทธ์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2*. *วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(1), 2605-2615.

การสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย

Building Teamwork of Administrator for Capacity Development
Enhancement of Private Schools in Thailand

ไชยวิทย์ แจ่มเที่ยงตรง¹ กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา² และชวนชม ชินะตั้งกูร³
Chaiyawit Jamtengtrong, Kamolmal Chaisiritanya and Chuanchom Chinatangkul

Received: October 10, 2019

Revised: November 4, 2020

Accepted: December 31, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.43

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบ 2) พัฒนากิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบ และ 3) ยืนยันกิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบของการสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบจากเอกสาร วรรณกรรม ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์องค์ประกอบโดยการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นกับผู้บริหารโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ จำนวน 349 คนซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .881 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ขั้นตอนที่ 3 พัฒนากิจกรรมโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน ขั้นตอนที่ 4 ยืนยันกิจกรรมจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการลงมติของผู้ทรงคุณวุฒิ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย มีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนาทีมงานอย่างเป็นระบบ การประเมินผลและการปฏิบัติงาน การเสริมพลังอำนาจให้กับทีมงาน ความร่วมมือในการทำงาน กลยุทธ์ในการสร้างทีมงาน และการเลือกบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน 2) การพัฒนากิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบของการสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย มีทั้งหมด 6 กิจกรรม และ 3) ผลการยืนยันกิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบของการสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียน

¹⁻³ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี; Bangkokthonburi University

Corresponding author, e-mail: amikom2522@gmail.com, Tel. 089-6105406

เอกชนในประเทศไทย มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้อง
ครอบคลุม

คำสำคัญ: การสร้างทีมงานของผู้บริหาร, การพัฒนาศักยภาพ, โรงเรียนเอกชน

Abstract

This research article aims to 1) study the elements, 2) develop activities in each element, and 3) affirm activities in each element of the building team of administrators to develop the potential of private schools in Thailand. The research provided combined methods which consist of step one, study the documents composition, literature and theories review, relevant research and in-depth interviews with 10 key informants accompanied by content analysis. Step two analyze the elements by quantitative research approach thru questionnaire survey tools with 349 private school administrators with a confidence value at .881. Alongside, the researcher used a statistic program for social science research along with frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and survey elemental analysis. Step three develop activities through a discussion group with 10 experts. Step 4 affirm the activities from 10 scholars and experts by the voting of experts accompanied by frequency, percentage and content analysis. The study found that 1) the building team of administrators to develop the potential of private schools in Thailand consists of 6 elements: systematic team development, evaluation and performance, empowering the team, cooperating team, building team strategies, and preference of personnel suitable with positions. 2) The development of activities in each element of the team building to develop the potential of private schools in Thailand contains 6 activities. And 3) the results of assuring the activities in each element of the team building to develop the potential of the private schools in Thailand is suitable, possibility, benefit, and accuracy.

Keywords: Building team of administrators, Potential development, Private Schools

บทนำ

ปัญหาของการจัดการศึกษาปัญหาหนึ่งมาจากปัจจัยด้านตัวผู้บริหารโรงเรียนเอง ทั้งนี้เพราะผู้บริหาร คือ สัตว์ลักษณะขององค์กรต้องมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากต่อการบริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาให้เป็นสถานศึกษาให้มีคุณภาพนั้นจะต้องพัฒนาผู้บริหารให้มีความเป็นผู้ที่มีศักยภาพที่ดีด้วย ทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ

โรงเรียนและพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพ หรือมีความรู้ความสามารถเพื่อที่จะสามารถชั้นนำและ พัฒนาสังคมได้ หากผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถสูงและเป็นผู้นำวิชาชีพที่มีสมรรถนะ มีความรู้ ความสามารถและคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนมีจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดีจึงจะนำไปสู่การ จัดการและบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ การทำงานเป็นทีม ทีมงานมีความสำคัญต่อการทำงานในองค์กรเป็นอย่างมาก ไม่เพียงแต่ทีมงานของผู้บริหารจะช่วยทำให้ วัตถุประสงค์ของการทำงานบรรลุเป้าหมายเท่านั้น แต่ทีมงานของผู้บริหารยังเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของหน่วยงานนั้นอีกด้วย หน่วยงานมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างทีมงานของผู้บริหารด้วย เหตุผลต่อไปนี้คือ งานบางอย่างไม่สามารถทำสำเร็จเพียงคนเดียว หน่วยงานมีงานเร่งด่วนที่ต้องการ ระดมบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานให้เสร็จทันเวลาที่กำหนด งานบางอย่างต้องอาศัยความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญจากหลายฝ่าย งานบางอย่างเป็นงานที่มีหลายหน่วยงานรับผิดชอบ ต้องการ ความร่วมมืออย่างจริงจังจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นงานที่ต้องการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อ แสวงหาแนวทาง วิธีการ และเป้าหมายใหม่ ๆ หน่วยงานต้องการสร้างบรรยากาศของความสามัคคี ให้เกิดขึ้น การสร้างทีมงานของผู้บริหารที่มีคุณค่า เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษาได้ ร่วมมือกันทำงานเป็นทีม การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญต่อองค์กรทุกประเภท การทำงานร่วมกัน อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การเจริญก้าวหน้าขององค์กรมีการร่วมมือของบุคคล ในทีม ไม่ว่าจะเป็นการร่วมมือกับผู้บริหาร ผู้นำกลุ่ม หรือบุคคลในกลุ่มการกระทำนี้คือการทำงาน เป็นทีม ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการนำไปพัฒนาให้โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศนั่นเอง จากเดิมนั้น ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถสูงสามารถที่จะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานได้อย่างไม่ยาก แต่ในปัจจุบันผู้บริหารจะเก่งเพียงคนเดียวไม่ได้จึงต้องอาศัยผู้ร่วมงาน กลุ่มคนทำงานที่มีความเข้าใจ มาทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายหากผู้บริหารและทีมงานของผู้บริหารมีความเข้าใจกัน ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพก็จะทำให้องค์กรมีความเข้มแข็งมีศักยภาพมีภาพลักษณ์ที่ น่าเชื่อถือ

ปัญหาของโรงเรียนเอกชน ในปัจจุบันถือเป็นหนึ่งในประเด็นที่เป็นข้อถกเถียงอย่างมาก ในแวดวงการศึกษา ถึงมาตรการแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้น โดยโรงเรียนเอกชนมีปัญหาจากการที่ ทีมงานของผู้บริหารไม่สามารถแสดงความชัดเจนในเรื่องต่าง ๆ ที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับ ผู้ปกครองได้ อีกทั้งทีมงานของผู้บริหารยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างแท้จริง ขาดการ วางแผนการทำงาน ขาดความรู้รอบด้าน มีปัญหาด้านการสื่อสารภายในทีม ทีมงานของผู้บริหารไม่มี อำนาจในการตัดสินใจ เรื่องของการทำงานเป็นทีม ดังนั้นทุกคนในทีมงานของผู้บริหาร ควรจะมีความร่วมมือร่วมใจกันและทำงานไปในทิศทางเดียวกัน มีความสุขในการทำงานและมีความสุขกับ ทีมงาน จะทำให้ทีมงานมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้สถานศึกษาจะต้องมีการ ปรับเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการทำงานแบบใหม่ ๆ ที่มุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของสังคม หนึ่งใน หลายวิธีที่นำมาสู่ความสำเร็จคือการอาศัยทีมงานของผู้บริหาร ที่มีความพร้อมเพียงและประสาน การทำงานเป็นอย่างดีโดยมีเป้าหมายสูงสุดร่วมกัน คือการสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ สมาชิกของทีมงานจะต้องมีความสามัคคีกลมเกลียวกันและพร้อมที่จะร่วมมือกันในทุกสิ่งทุกอย่าง

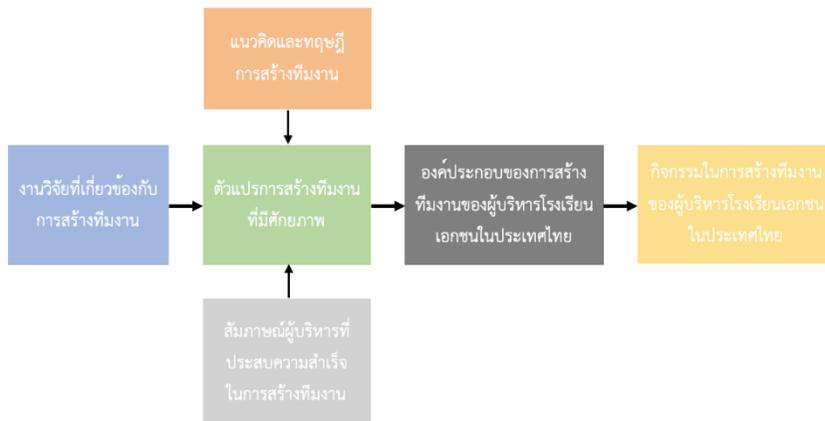
เพื่อผลงานที่ออกมาดีที่สุดในั้นการสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชน จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่สำคัญที่ควรแก้ไขเร่งด่วน ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าควรที่จะต้องค้นหาคำประกอบที่สำคัญของการพัฒนาทีมผู้บริหาร และพัฒนากิจกรรมในการสร้างทีมบริหารรวมถึงการได้รับการยืนยันในตัวกิจกรรมที่จะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพทีมบริหารได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบของการสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย
3. เพื่อยืนยันกิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบของการสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ที่มีการศึกษากลุ่มตัวแปรเดียว โดยศึกษาจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และสอบถามความคิดเห็นแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว ศึกษาสภาวะการณ์ไม่มีการทดลอง (the one shot, non- experimental case study design) โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย และงานวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. การศึกษาองค์ประกอบของการสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย จากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Interview) การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ใช้วิธีการคัดเลือก

แบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์การพิจารณาจากคุณวุฒิ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้ 1) มีประสบการณ์เชี่ยวชาญในการบริหารการศึกษาอย่างน้อย 10 ปี 2) เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา และ/หรือรองผู้อำนวยการ หรือผู้รักษาการแทน และ 3) เป็นผู้มีความคิดที่ดีและมีวิสัยทัศน์ด้านการบริหารจัดการศึกษา จากนั้นนำตัวแปรที่ได้ไปวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปเป็นข้อกระทงคำถามและพัฒนาเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าจัดอันดับ 5 ระดับของ Rensis Likert (1961) (Likert's five rating scale) ได้ข้อคำถาม 75 ข้อ

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบการสร้างทีมของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ได้กลับคืนมาวิเคราะห์หาองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ในการสร้างทีมของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย โดยนำแบบสอบถามความคิดเห็นไปให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พิจารณาตรวจสอบความตรง (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ ที่เรียกว่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) โดยพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไปได้ข้อคำถาม 72 ข้อ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามความคิดเห็นไปทดลองใช้ (tryout) จำนวน 30 ฉบับ กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 ฉบับ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบราค (Cronbach's Alpha Coefficients) (Lee J. Cronbach, 1984) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.87 นำแบบสอบถามความคิดเห็นฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างทีมของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ทีมงานของผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการและครูที่เป็นทีมงานของผู้บริหาร จำนวน 351 คน และนำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ได้กลับคืนมาวิเคราะห์หาองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ในการสร้างทีมของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย

3. การพัฒนากิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบของการสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 10 ท่าน โดยมีเกณฑ์ในการเลือกผู้เชี่ยวชาญดังนี้ 1) มีประสบการณ์เชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอย่างน้อย 10 ปี 2) มีความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และหรือ 3) มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป

4. การยืนยันกิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบของการสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย เป็นขั้นตอนการนำผลการวิจัย มายืนยันความเหมาะสม (Propriety Standards) ความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) ความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) และความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการลงมติของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 ท่าน (Connoisseurship) เพื่อยืนยันกิจกรรมการสร้างทีม

ของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย โดยมีเกณฑ์ในการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้ 1) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป 2) มีประสบการณ์ทำงานด้านการศึกษาเอกชนอย่างน้อย 10 ปี และ 3) ดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูงอย่างน้อย 5 ปี จากนั้นนำไปวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ผู้ให้ข้อมูลเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) โดยส่งแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีข้อความถาม จำนวน 72 ข้อคำถาม ไปยังผู้ให้ข้อมูล จำนวน 351 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา จำนวน 349 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 99.43 เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทั้งหมด ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ผล ดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาองค์ประกอบการสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย ใช้การสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis: PCA) โดยการหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) และการหมุนแกนองค์ประกอบด้วยวิธีแวนิแม็กซ์ (Varimax Rotation) มีข้อตกลงเบื้องต้นและเกณฑ์ในการเลือกองค์ประกอบดังนี้ 1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.55 ขึ้นไปตามที่แฮร์และคณะ (Joseph F. Hair et.al, 1998) กล่าวว่า น้ำหนักองค์ประกอบที่ 0.55 ขึ้นไปเป็นค่าน้ำหนักที่มีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ (Practically Significant) 2) ค่าไอเก็น (Eigenvalues) มากกว่า 1 ตามเกณฑ์ของไคเซอร์ (Kaiser's Criterion) (Henry F. Kaiser, 1960) และ 3) มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบมากกว่า 3 ตัวขึ้นไป (Larry Hache, 1994) เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ดังกล่าว ได้จำนวนองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบการสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย

ลำดับที่	องค์ประกอบของกิจกรรม	จำนวนตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
1	การพัฒนาทีมงานอย่างเป็นระบบ	13	0.510-0.852
2	การประเมินผลและการปฏิบัติงาน	13	0.524-0.716
3	การเสริมพลังอำนาจให้กับทีมงาน	6	0.546-0.785
4	ความร่วมมือในการทำงาน	5	0.516-0.778
5	กลยุทธ์ในการสร้างทีมงาน	3	0.504-0.723
6	เลือกบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน	3	0.522-0.793
	รวม	43	0.504-0.852

จากตารางที่ 1 พบว่า องค์ประกอบที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดมีจำนวน 6 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่ 1 ชื่อ “การพัฒนาทีมงานอย่างเป็นระบบ” มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 13 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.510-0.852 องค์ประกอบที่

2 ชื่อ “การประเมินผลและการปฏิบัติงาน” มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 13 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.524-0.716 องค์ประกอบที่ 3 ชื่อ “การเสริมพลังอำนาจให้กับทีมงาน” มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 6 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.546-0.785 องค์ประกอบที่ 4 ชื่อ “ความร่วมมือในการทำงาน” มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.516-0.778 องค์ประกอบที่ 5 ชื่อ “กลยุทธ์ในการสร้างทีมงาน” มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.504-0.723 และองค์ประกอบที่ 6 ชื่อ “เลือกบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน” มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.522-0.793 รวมมีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบทั้งสิ้น 43 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.504-0.852

2. การพัฒนากิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบของการสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย ดำเนินการพัฒนากิจกรรมด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 10 ท่าน โดยนำองค์ประกอบการสร้างทีมงานที่ได้มาพัฒนากิจกรรมได้ดังนี้ กิจกรรมที่ 1 การพัฒนาทีมงานอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย กิจกรรมเพื่อการพัฒนาทีมบริหารด้วยการส่งเสริมความรู้ และกิจกรรมการพัฒนาทีมบริหารฯ โดยกระบวนการทำงานและปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ กิจกรรมที่ 2 การประเมินผลและการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย กิจกรรมการพัฒนาทีมบริหารฯ จากการคัดสรรบุคลากรในทีม เลือกบุคลากรให้เหมาะสมกับงานในแต่ละทีมงาน และกิจกรรมการพัฒนาทีมบริหารฯ จากการประเมินศักยภาพในทีมบริหาร กิจกรรมที่ 3 การเสริมพลังอำนาจให้กับทีมงาน ประกอบด้วย กิจกรรมการพัฒนาทีมบริหารในการให้รางวัลตอบแทนและความมั่นคงในการทำงานเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ และกิจกรรมการพัฒนาทีมบริหารฯ เพื่อการปรับปรุงทำนุบำรุงองค์กร 4) กิจกรรมที่ 4 ความร่วมมือในการทำงาน ประกอบด้วย กิจกรรมการพัฒนาทีมบริหารฯ โดยการให้อำนาจในการตัดสินใจ และกิจกรรมการพัฒนาทีมบริหารฯ โดยการให้ทีมบริหารได้แสดงศักยภาพและความร่วมแรงร่วมใจ รวมถึงความสามารถพิเศษของทีม กิจกรรมที่ 5 กลยุทธ์ในการสร้างทีมงาน ประกอบด้วย กิจกรรมการพัฒนาทีมบริหารฯ ให้เกิดความรักความศรัทธาในองค์กร และกิจกรรมที่ 6 เลือกบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน ประกอบด้วยกิจกรรมการพัฒนาทีมบริหาร ด้านการพูดคุยสื่อสารและการเลือกภารกิจงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับบุคคลในทีมบริหาร

3. การยืนยันกิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบของการสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน โดยวิธีลงมติของผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) ผู้วิจัยกำหนดกรอบการยืนยันกิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องครอบคลุม พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ และการวิพากษ์ เพื่อปรับปรุงให้ได้กิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบของการสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทยที่เหมาะสม ใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิเคราะห์พบว่า กิจกรรมของ

องค์ประกอบการพัฒนาทีมงานอย่างเป็นระบบ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้องครอบคลุมครบทุกด้าน คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนกิจกรรมขององค์ประกอบการประเมินผลและการปฏิบัติงาน มีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 90.00 ความเป็นไปได้ความเป็นประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 80.00 ความถูกต้องครอบคลุมครบทุกด้าน คิดเป็นร้อยละ 90.00 ขณะที่กิจกรรมขององค์ประกอบการเสริมพลังอำนาจให้กับทีมงาน และกิจกรรมขององค์ประกอบความร่วมมือในการทำงาน พบว่า มีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 100.00 ความเป็นไปได้คิดเป็นร้อยละ 80.00 ส่วนกิจกรรมขององค์ประกอบกลยุทธ์ในการสร้างทีมงาน และกิจกรรมขององค์ประกอบเลือกบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน พบว่ามีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ร้อยละ 100 และความถูกต้องครอบคลุมครบทุกด้าน คิดเป็นร้อยละ 80.00 อย่างไรก็ตามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความเห็นในภาพรวมพร้อมทั้งข้อเสนอแนะ การวิพากษ์ เพื่อปรับปรุงให้ได้กิจกรรมที่เหมาะสมต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย ผู้วิจัยได้สรุปออกมาโดยรวมเอาวัตถุประสงค์ทั้งสามข้อมารวมไว้ด้วยกัน โดยแยกแต่ละองค์ประกอบแล้วจึงสรุปรวมไว้ด้วยกันเพื่อให้ได้เนื้อหาในแต่ละองค์ประกอบและการพัฒนากิจกรรม รวมถึงการยืนยันในแต่ละองค์ประกอบเป็นความเรียงต่อเนื่องเดียวกัน เพื่อให้ผู้ที่มาศึกษางานวิจัยจะได้เรียนรู้ไปในองค์ประกอบเดียวกัน การพัฒนาทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย ต้ององค์ประกอบต่อไปนี้

1. **องค์ประกอบที่ 1** ชื่อว่า “การพัฒนาทีมงานอย่างเป็นระบบ” ทั้งนี้เพราะว่าในองค์กรทางการศึกษาเอกชนจะต้องประกอบด้วยทีมงานที่มีส่วนสำคัญในการที่จะทำให้องค์กรพัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพหากในแต่ละองค์กรมีการพัฒนาทีมงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอนอย่างเป็นระบบก็จะทำให้องค์กรนั้น ๆ พัฒนาไปได้อย่างก้าวไกล สอดคล้องแนวคิดของชัชวาล อรวงศ์ศุภทัต (2552) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน เป็นเครื่องมือการพัฒนาบุคลากรด้วยการฝึกปฏิบัติจริงจากสถานที่จริง เป็นการให้คำแนะนำเชิงปฏิบัติในลักษณะตัวต่อตัว (One-on-One) หรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ในพื้นที่การทำงาน ในช่วงเวลาการทำงานปกติ ซึ่ง OJT นั้นจะออกแบบเพื่อเน้นประสิทธิภาพการทำงานในลักษณะการพัฒนาทักษะเป็นพื้นฐาน (Skill Based) ให้พนักงานเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง อีกทั้งองค์การสมัยใหม่มักจะใช้เครื่องมือ OJT ในการสร้างบรรยากาศการถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนความรู้ หรือที่เรียกว่า Knowledge Sharing เพื่อลดช่องว่างความรู้ของคนในองค์กรให้มากที่สุด โดยผู้เชี่ยวชาญได้พัฒนากิจกรรมได้ออกมาเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ และกิจกรรมเกมส์นายรอบรู้ จากกิจกรรมทั้งหมด ผู้ทรงคุณวุฒิ รับรองกิจกรรมในเรื่องของความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และความถูกต้องครอบคลุมจากกิจกรรมคลิปสร้างสรรค์ กิจกรรมนายรอบรู้ และกิจกรรมไปให้สุดทาง ในส่วนของกิจกรรมคลิปสร้างสรรค์และกิจกรรมนายรอบรู้ ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะว่า วัตถุประสงค์ การดำเนินกิจกรรม

และผลที่คาดว่าจะได้รับจากกิจกรรม มีความสอดคล้องกันดี กิจกรรมมีความสนุกสนาน กิจกรรมมีความเหมาะสมดี กิจกรรมมีการวัดผลได้อย่างชัดเจน กิจกรรมสามารถนำไปใช้ได้จริง กิจกรรมสามารถใช้เป็นตัวชี้วัดให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ มีความถูกต้องครอบคลุมในทางที่ดี

2. องค์ประกอบที่ 2 ชื่อว่า “การประเมินผลและการปฏิบัติงาน” องค์ประกอบนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาทีมงานของผู้บริหารทั้งนี้เพราะว่า ในองค์การทางการศึกษาจะต้องมีการวัดผลและชี้วัดการทำงานในแต่ละผลงานและในแต่ละช่วงเวลาต่าง ๆ ให้ได้ผลงานออกมาอย่างน่าภาคภูมิใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Jack McGourty and Kenneth P De Meuse (2001) กล่าวไว้ว่า ความร่วมมือในหลายวิธีการ จะช่วยให้เกิดการสร้างทีมงานที่ดี ทำงานกับผู้คนด้วยความพึงพอใจ ประสานงานด้วยท่าทีที่สร้างสรรค์ ร่วมมือกันในเชิงบวก สาธิตวิธีการให้เน้นวัตถุประสงค์ทั้งหมดของทีม เพื่อช่วยเหลือสมาชิกในทีมรวมถึงทีมอื่นด้วย ซึ่งสามารถทำให้ผลงานออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญได้พัฒนากิจกรรมออกมาได้สองกิจกรรมใหญ่คือ กิจกรรมมินินิทพูวิน และกิจกรรมตารางหัวใจ จากกิจกรรมมินินิทพูวิน ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะว่า กิจกรรมมีกระบวนการถูกต้อง กิจกรรมมีความครอบคลุมในกิจกรรมดี และวิทยากรควรสรุปกิจกรรมให้ชัดเจน และจากกิจกรรมตารางหัวใจ ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะว่า เนื้อหากิจกรรมมีความเหมาะสมดี และกิจกรรมมีความสานความสัมพันธ์ที่ดี กิจกรรมทำให้เข้าใจผู้เข้าร่วม หากเป็นไปได้แต่วิทยากรต้องสรุปกิจกรรมให้ชัดเจน

3. องค์ประกอบที่ 3 ชื่อว่า “การเสริมพลังอำนาจ ให้กับทีมงาน” ทั้งนี้เพราะว่า ทีมงานจะต้องมีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และทีมงานเองจะต้องมีการประสานงานกับทีมงานต่าง ๆ ในโรงเรียนเพื่อให้งานของโรงเรียนบรรลุเป้าหมายจึงจะต้องให้สิทธิในการตัดสินใจหรือให้อำนาจในด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพรชัย เจตมาาน (2556) ได้กล่าวว่า แนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าต่อบุคลากร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกิจกรรมที่ทำให้บุคลากรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น เพื่อการปฏิบัติงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ทั้งนี้เพราะเมื่อมีการให้การพัฒนาและฝึกอบรมกับบุคลากรแล้ว ตามแนวคิดถือว่าเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดคุณค่าต่อบุคลากรเองและต่อองค์กรด้วย โดยผู้เชี่ยวชาญได้พัฒนากิจกรรมออกมาได้สองกิจกรรมใหญ่ โดยเป็นกิจกรรมกราฟชีวิต และกิจกรรมหอคอยคงทน กิจกรรมกราฟชีวิต และจากกิจกรรมหอคอยคงทน ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะว่ากิจกรรมนี้มีความถูกต้องและครอบคลุมดีแล้ว จากกิจกรรมควรเพิ่มเงื่อนไขเรื่องการควบคุมเวลาในแต่ละช่วงกิจกรรม

4. องค์ประกอบที่ 4 ชื่อว่า “ความร่วมมือในการทำงาน” ทั้งนี้เพราะว่า ในการทำงานไม่ว่าจะในเรื่องงานเล็กหรืองานใหญ่ ต้องทำร่วมกันเป็นทีม จะต้องทำงานสอดคล้องกันไม่มีงานใดที่จะทำเสร็จจบที่คนเดียวได้จะต้องทำงานประสานและอาศัยความร่วมมือร่วมใจกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gary Dessler (1997) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่ต้องดำเนินการเกี่ยวกับพนักงานในองค์กร ซึ่งครอบคลุมภารกิจต่าง ๆ ได้แก่ การสรรหา การกลั่นกรอง การฝึกอบรม การให้รางวัล และผลประโยชน์เกื้อกูล การ

ประเมินผล และแรงงานสัมพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยเองได้สังเกตเห็นว่าการให้รางวัลและการประเมินผลงานไม่จำเป็นต้องให้ในรูปแบบของเงินเพิ่มหรือรางวัลแต่อาจจะเป็นการได้แสดงออกซึ่งศักยภาพของตนเอง และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Judith R. Gordon (1990) ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับกระบวนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาเป็นกิจกรรมทางสมอง ในการระบุปัญหา และการเข้าใจสถานการณ์ของการแก้ไขปัญหา และการมีความนึกคิด หรือเทคนิคในเชิงคิดค้นเพื่อที่จะได้คำตอบที่ดีกว่า ดังนั้นวิธีการเหล่านี้จะส่งเสริมหรือสร้างกลไกที่จะกระตุ้นให้คุณลักษณะเหล่านี้ปรากฏขึ้นมาเพื่อที่จะให้ผู้นั้นมีแนวคิดแบบใหม่ วิธีการอาจจะเป็นการทำกลับไปกลับมา คือการทำให้เรื่องนั้น ๆ เป็นเรื่องง่ายธรรมดา โดยผู้เชี่ยวชาญได้พัฒนากิจกรรมออกมาได้สองกิจกรรมใหญ่ โดยเป็นกิจกรรมตามหาแกะดำ และกิจกรรมเพื่อความสุข โดยกิจกรรมตามหาแกะดำ ในหัวข้อความเป็นประโยชน์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ค่าความเป็นประโยชน์ดีมากและดี ในระดับเดียวกัน ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะว่า กิจกรรมนิทานมีประโยชน์มากในการคิดวิเคราะห์ ในกิจกรรมน่าจะเพิ่มเงื่อนไขต่างให้ผู้ร่วมกิจกรรมช่วยกันวิเคราะห์เช่นในหัวข้อการป้องกัน ในกิจกรรมแกะดำมีความเหมาะสมในเรื่องของการยืดหยุ่น ในกิจกรรมแกะดำควรระวังเรื่องความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เนื้อหาในการดำเนินการ วิธีการ มีความถูกต้องครอบคลุม มีวัตถุประสงค์และผลที่คาดว่าจะได้รับชัดเจนดี ผู้นำกิจกรรมควรระวังเรื่องการสรุปและอภิปรายผลจากกิจกรรมแกะดำ และอย่าลืมชี้แจงเหตุผลของคำเฉลยก่อนการเริ่มอภิปราย และกิจกรรมเพื่อความสุข ในหัวข้อความเหมาะสมผู้ทรงคุณวุฒิให้ค่าความเหมาะสมดี ตัวกิจกรรมมีความเหมาะสมดีมาก เนื้อหากิจกรรมสอดคล้องกับกิจกรรมสามารถให้ผลตามที่คาดหวังได้อย่างสูง

5. องค์ประกอบที่ 5 ชื่อว่า “กลยุทธ์ในการสร้างทีมงาน” ทั้งนี้เพราะว่า ทีมงานจะทำงานให้บรรลุเป้าประสงค์ ได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ดีที่มีความมั่นใจได้ว่ากลยุทธ์ในการสร้างทีมงานนั้นจะต้องมีความมั่นใจว่ากลยุทธ์นั้นจะสามารถที่จะทำให้ทีมงานพัฒนาทีมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Jack J. Phillips and Patricia Pulliam Phillips (2002) โดยได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนามนุษย์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นพ้องว่าเป็นคือกลยุทธ์ โดยเริ่มจากการพัฒนาใคร พัฒนาเรื่องอะไร พัฒนาที่ไหน พัฒนาเมื่อใด และพัฒนาอย่างไร โดยเป็นการวิเคราะห์ความต้องการทรัพยากรมนุษย์ ปัญหาการขาดทักษะความรู้ความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ และปัญหาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์ไม่เต็มที่ จากนั้นก็กำหนดเป้าหมายของการประเมินทรัพยากรมนุษย์ว่าเพื่ออะไร เช่น การพัฒนาความรู้ พัฒนาทักษะเพื่อใช้ทรัพยากรมนุษย์อย่างเต็มที่ แล้วจึงจัดตั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเป้าหมายขององค์กร และคาดหวังผลที่จะได้รับจากกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต่อไป โดยผู้เชี่ยวชาญพัฒนากิจกรรมบ้านปะติ๊ด ผู้ทรงคุณวุฒิรับรองกิจกรรมในเรื่องของความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และความถูกต้องครอบคลุม มีวัตถุประสงค์ และมีผลที่คาดว่าจะได้รับดีมาก เนื้อหาของกิจกรรมมีความเหมาะสม ตัวผู้นำกิจกรรมควรให้เวลาที่เหมาะสมในการสร้างสรรค์ผลงาน ผู้นำกิจกรรมต้องคำนึงถึงอุปสรรคในการทำกิจกรรมควรมีอย่างเพียงพอ ใบประเมินกิจกรรมบ้านปะติ๊ด ในหัวข้อความเป็นไปได้ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดทุกคน ให้ค่าความเป็นไปได้ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้ทรงคุณวุฒิให้

ข้อเสนอแนะว่า ระยะเวลาที่ให้ใช้ในการทำกิจกรรมบ้านปะติด น้อยเกินไป ถ้าหากบ้านไม่เสร็จการติดกระดาษโน้ตที่เตรียมไว้ลงไปจะไม่มีจุดหมาย ผู้นำกิจกรรมควรกำหนดตารางพื้นที่ในการสร้างบ้านให้เหมาะสมกับจำนวนกระดาษโน้ตของสมาชิก ใบประเมินกิจกรรมบ้านปะติด ในภาพรวมกิจกรรมอาจจะยังไม่ชัดในเรื่องของการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ดี และควรเพิ่มหัวข้อในการเขียนข้อความให้ครอบคลุม ใบประเมินกิจกรรมบ้านปะติด ในหัวข้อความถูกต้องครอบคลุม ผู้ทรงคุณวุฒิให้ค่าความถูกต้องครอบคลุมที่ดี และผู้ทรงคุณวุฒิให้ค่าความถูกต้องครอบคลุม ปานกลาง ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะว่า จากกิจกรรมมีกระบวนการและเนื้อหากิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ผู้ทรงคุณวุฒิคาดหวังว่าจะได้ผลตามที่คาดหวังอย่างสูง และกิจกรรมควรพิจารณาในเรื่องวัฒนธรรมองค์กรให้สอดคล้องกับกิจกรรม

6. องค์ประกอบที่ 6 ชื่อว่า “เลือกบุคคลให้เหมาะสมกับงาน” ผู้วิจัยได้ศึกษาตามแนวทางการพัฒนาความสามารถในทางมนุษย์สัมพันธ์ หรือการเข้ากับคนและการพัฒนาองค์กร เนื่องจากว่าการที่องค์กรจะเลือกบุคคลใดเข้ามาร่วมทีมในการทำงานบุคคลนั้นจะต้องมีความเหมาะสมกับงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย และมีความรู้ความสามารถและยังมีความสุขกับการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของน้ำฟ้า ดิสภักดี และคณะ (2559) กล่าวถึง ด้านการให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม พบว่า พนักงานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับ คุณภาพของทีมงานจากการให้ความร่วมมือ ในการทำงานเป็นทีม แต่ละแผนกมีการปรับปรุง การปฏิบัติงานเพื่อการทำงานอย่างเป็นระบบ ตามกระบวนการ PDCA และพนักงานทุกคน จะมีส่วนร่วมในการทำงานโดยมีแรงจูงใจจาก ความสำเร็จในงาน ด้านการสื่อสารในทีม พบว่า พนักงานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับคุณภาพของทีมที่มา จากการสื่อสารในทีมแต่ละแผนกมีการส่งข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และสามารถตอบสนองเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพการทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถของบุคคล การทำกิจกรรมร่วมกัน ที่มีคุณค่าต่อบุคลากร การพัฒนาบุคคลเป็นกิจกรรมที่ทำให้บุคลากรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น เพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ทั้งนี้เพราะเมื่อมีการพัฒนา ตามแนวคิดถือว่าจะทำให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดคุณค่าต่อบุคลากรเองและต่อองค์กรด้วย การพัฒนาบุคลากรเป็นกิจกรรม ที่ต้องมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาและฝึกอบรมให้กับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพราะถ้าองค์กรมีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในองค์กรเป็นประจำอย่างต่อเนื่องแล้ว จะเท่ากับทำให้กับบุคลากรได้รับการต่อยอดให้เกิดความเข้าใจ จดจำได้ และสร้างความชำนาญในการปฏิบัติงานให้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น เป็นกิจกรรมที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องยอมรับ การพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมกับงานเป็นกิจกรรมที่ทุกฝ่ายในองค์กรจะต้องให้ความร่วมมือ สนับสนุน ยอมรับและคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับองค์กรเป็นหลักโดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น ผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณทรัพยากรและอื่น ๆ หรือผู้ที่เข้ารับการพัฒนาและฝึกอบรมก็จะให้ความร่วมมือยอมรับและปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร โดยผู้เชี่ยวชาญได้พัฒนากิจกรรม “เกมส์ส่งของ” เกมส์ดังกล่าวนับว่าเป็นวิธีการฝึกอบรม

และพัฒนาซึ่งการใช้กระบวนการทางสังคมเข้าช่วยนั้นคือทั้งผู้เข้าร่วมอบรมและผู้ทำการอบรมจะช่วยกันพยายามค้นหาบทบาทที่มีประสิทธิภาพให้เป็นที่เข้าใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการทำวิจัย ผู้วิจัยได้องค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนได้องค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาทีมงานอย่างเป็นระบบ 2) การประเมินผลและการปฏิบัติงาน 3) การเสริมพลังอำนาจ ให้กับทีมงาน 4) ความร่วมมือนในการทำงาน 5) กลยุทธ์ในการสร้างทีมงาน 6) เลือกบุคคลให้เหมาะสมกับงาน และได้กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพจากผู้เชี่ยวชาญ 6 กิจกรรมใหญ่ 10 กิจกรรมย่อย โดยจากทั้งหมด 6 องค์ประกอบ 10 กิจกรรม ดังนั้นจึงสรุปองค์ประกอบการสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย โดยภาพรวมดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา การสร้างทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพ โรงเรียนเอกชนในประเทศไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการพัฒนาทีมงาน การทำงานเป็นทีม ระหว่างโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน และนำเสนอแนวการพัฒนา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป
2. ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ทำให้การทำงานเป็นทีมประสบผลสำเร็จ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาวางแผน และพัฒนาคุณภาพการทำงานของทีมงานต่อไป

3. ควรศึกษาความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีมของทีมผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน

4. ผู้ที่จะศึกษาและออกแบบกิจกรรม เพื่อพัฒนาทีมงานควรเลือกกิจกรรมที่หลากหลาย ทำท่าย มีความสนุกและ ควรคำนึงถึงความยากง่าย รวมถึงช่วงอายุช่วงอายุ เพศ และความเหมาะสมของสภาพร่างกายผู้เข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ในเรื่องของการพัฒนาศักยภาพแล้ว อาจนำกิจกรรมไปใช้เพื่อพัฒนาทีมงานในด้านต่าง ๆ เช่น พัฒนาการสื่อสาร พัฒนาเรื่องความสัมพันธ์ และพัฒนาความรักความสามัคคีขององค์กรได้ด้วย

5. สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาองค์กรต่าง ๆ ได้ทั้งหน่วยงานราชการและเอกชน รวมถึงสามารถนำกิจกรรมไปใช้พัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นการปูพื้นฐานในการทำงานเป็นทีมในอนาคตได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การพัฒนาทีมงานของผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย การทำงานควรเปิดโอกาสให้ทีมงานมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายวางแผนการปฏิบัติงาน คัดเลือกเพื่อนร่วมงาน และร่วมลงมือปฏิบัติทุกขั้นตอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและเกิดความภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติ

2. ทุกคนจะเห็นถึงความสำคัญของการทำงานเป็นทีม ความต้องการพัฒนาในการพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ทีมงานของผู้บริหารควรมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมายให้ชัดเจน เพื่อให้ทีมงานบุคลากรทุกคน มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง และมีความมั่นใจในการลงมือปฏิบัติงาน

3. ควรตั้งหัวหน้าทีมที่คนในกลุ่มให้ความไว้วางใจ มีความเชี่ยวชาญและเข้าใจในเนื้องานอย่างแท้จริง และควรจัดให้มีการทำงานเป็นทีมย่อย ๆ และแต่ละส่วนงาน แล้วจึงนำมาประสานกันกับทีมใหญ่จนเกิดผลงานที่มีคุณภาพ ทีมงานสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันจนได้ข้อสรุป และนำข้อสรุปนั้นไปนำเสนอความคิดเห็นระหว่างทีมใหญ่อีกครั้ง

4. ควรสร้างบรรยากาศให้ความอิสระ และการประชุมที่เปิดเผย ทำงานด้วยใจเปิดกว้าง และทีม

5. ควรนำปัญหาต่าง ๆ มาพูดคุยอย่างเปิดเผยในกลุ่มเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาาร่วมกันผู้บริหาร ซึ่งตัวผู้บริหารจะต้องเป็นกลางควรดำรงไว้ซึ่ง ความยุติธรรม ยึดหลักเหตุผล และใช้ความเข้าใจ เปิดใจในการตัดสินปัญหา

เอกสารอ้างอิง

ชัชวาล อรวงศ์ศุภทัต. (2552). *ความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. เข้าถึงได้จาก http://www.tpa.or.th/writer/read_this_book_topic.php?bookID=1314&read=true&count=true

- น้ำฟ้า ดิสภักดิ์ และสุธรรม พงศ์สำราญ. (2559). ทีมงานคุณภาพที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน ธนาคารกรุงไทย จำกัด(มหาชน) สังกัดสำนักงานเขตพระปิ่นเกล้า. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 17(2), 167-176.
- พรชัย เจดามาน. (2556). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. เข้าถึงได้จาก<http://www.oknation.net/blog/jedaman/2013/03/29/entry-1>
- Cronbach, L. J. (1984). *Essentials of Psychological Testing*. (4th ed.). New York: Harper & Row Publishers.
- Dessler, G. (1997). *Human Resource Management*. Upper Saddle River. New Jersey: Prentice-Hall.
- Gordon, J. R. (1990). *Management and Organization*. Boston: Allyn and Bacon.
- Hair, J. F.Jr., et al. (1998). *Multivariate Data Analysis*. (5th ed.). Upper Saddle Rier. NJ: Prentice Hill.
- Hatcher, L. (1994). *A Step-by-Step Approach to Using the SAS System for Factor Analysis and Structural Equation Modeling*. Cary, NC: SAS Institute Inc.
- Kaiser, H.F. (1960). The application of electronic computers to factor analysis. *Educational and Psychological Measurement*, 20(1), 141-151.
- Likert, R. (1961). *The Human Organization*. New York: McGraw-Hill.
- McGourty, J., & De Meuse, K (2001). *The Team Developer: An Assessment and Skill building program*. New York: John Wiley & Sons.
- Phillips, J. J. & Phillips, P. P. (2002). Eleven Reasons Why Training and Development Fails and What You can do about It. *Training*, 9(9), 78-82.

การแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ โดยการบูรณาการตามหลักเบญจธรรม

Solving the problems of recidivism among female prisoners in
Nakhon Sawan central prison by integrating according
the five ennobling virtues

โชติกา แก่นธिया¹ พระเทพปริยัติเมธี² และสุกัญญาณัฐ ออปสิน³
Chotika Kantiya, Phratheppariyattimethi and Sukanyanat Opsin

Received: September 19, 2019

Revised: November 15, 2020

Accepted: November 19, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.44

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ โดยการบูรณาการตามหลักเบญจธรรม การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม ประชากรจำนวน 151 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ และสถิติเชิงอนุมาน โดยวิเคราะห์การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 23 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ ประกอบด้วย 1) ด้านความผูกพัน ควรส่งเสริมความผูกพันในครอบครัวให้กับผู้ต้องขัง ผ่านกิจกรรมเสริมสร้างความรัก ความอบอุ่นและความเข้าใจภายในครอบครัว รวมถึงการบูรณาการหลักธรรมเพื่อยึดเหนี่ยวทางจิตใจ 2) ด้านข้อมูลผู้ต้องขัง ควรพัฒนาศักยภาพผู้ต้องขัง เน้นการให้การศึกษา ส่งเสริมการฝึกอาชีพผู้ต้องขังตามถนัด ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน และส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา 3) ด้านการเข้าร่วม เน้นการปรับทัศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้องให้กับผู้ต้องขัง การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้กับผู้ต้องขังที่ใกล้ปล่อยตัวทุกคน และการบูรณา

¹ เรือนจำกลางนครสวรรค์; Nakhon Sawan Central Prison

^{2,3} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: hero_new11@hotmail.com, Tel. 085-2354223

การร่วมกันของทุกภาคส่วนในการดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์ 4) ด้านความเชื่อ ผู้ต้องขังต้องได้รับการพัฒนาจิตใจ เจริญสมาธิภาวนาอย่างต่อเนื่อง เป็นแนวทางในการกล่อมเกลาคิดใจ ฟันฟู ปรับสภาพจิตใจ และส่งเสริมผู้ต้องขังร่วมกันทำกิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคม 5) ด้านการเรียนรู้ทางสังคม ขณะอยู่ในเรือนจำ สอดแทรกหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในทุกกิจกรรมของผู้ต้องขังให้ ผู้ต้องขังเกิดความศรัทธา ไม่กระทำความผิดซ้ำอีก มีหลักการในการดำเนินชีวิต รวมถึงการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจในเรื่องของโทษและโทษภัยยาเสพติด

คำสำคัญ: การกระทำผิดซ้ำ, การบูรณาการ, ผู้ต้องขังหญิง, หลักเบญจธรรม

Abstract

This research article aims to propose the solution of problems of recidivism among female prisoners in Nakhon Sawan central prison by integrating according to the five ennobling virtues. This study utilized mixed methods between quantitative with qualitative research thru a questionnaire survey from 151 people who had a confidence value of 0.96. The researcher provided descriptive statistics that consist of percentage, inferential statistics by analyzing the Pearson correlation coefficient. In term of qualitative research, the research used in-depth interviews with 23 key informants by structured interviews and descriptive content analysis techniques. The study found that the solution of problems of recidivism among female prisoners in Nakhon Sawan central prison consists of 1) engagement, family ties should be encouraged to inmates through activities of love strengthen, warmth and understanding within the family including the integration of the principles for spiritual bonding. 2) Obligation aspect should develop the capacity of prisoners, emphasis education, encourage vocational training for prisoners according to their skills and direct to the demand of the labour market. Besides, encourage the living following the philosophy of sufficiency economy, live according to Buddhist doctrine. 3) Participation aspect, should focus on attitude adjustment, making the correct values for inmates, preparation before the releasing of inmates who upcoming free, and the integration of all sectors in the operation of the Department of Corrections. 4) Belief aspect, inmates must be mentally developed, continuously meditate as a way to strengthen the mind, restore the state of mind. 5) Social learning aspect supposed to provide while in prison in order to incorporate Buddhist doctrines in all activities of inmates as beneficial to build faith, try not to repeat offences, having principles of

life including giving knowledge, building the understanding of the penalty and harm of drugs.

Keywords: Recidivism, Integrating, Female prisoner, Five ennobling virtues

บทนำ

กรมราชทัณฑ์มีภารกิจหลักสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ด้านการควบคุม โดยบังคับโทษตามคำพิพากษาของศาล และมีให้หลบหนีจากที่คุมขังเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเดือดร้อนให้กับสังคม 2) ด้านการพัฒนาพฤตินิสัย โดยแก้ไขข้อบกพร่องด้วยธรรมศึกษา พัฒนาทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และให้การศึกษา เพื่อคืนคนดีสู่สังคม ไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งมีเรือนจำ/ทัณฑสถาน/สถานกักกัน/สถานกักขังทั่วประเทศ จำนวน 143 แห่ง อัตราความจุการควบคุมผู้ต้องขังมาตรฐาน 126,156 คน แต่ปัจจุบันจำนวนผู้ต้องขังทั่วประเทศมีทั้งสิ้น 354,950 คน ซึ่งเกินความจุ 219,794 คน คิดเป็น 174% โดยในปีงบประมาณ พ.ศ.2562 รัฐบาลจะต้องเสียงบประมาณจัดสรรให้กับกรมราชทัณฑ์เป็นค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร จำนวน 5,100 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายดูแลผู้ต้องขัง จำนวน 6,550 ล้านบาท และค่าใช้จ่ายลงทุน จำนวน 1,750 ล้านบาท รวมเป็นงบประมาณรายจ่ายทั้งสิ้น 13,400 ล้านบาท (กรมราชทัณฑ์, 2562)

เรือนจำกลางนครสวรรค์เป็นราชการส่วนกลาง สังกัดกรมราชทัณฑ์ บริหารงานให้เป็นไปตามแผนและนโยบายของกรมราชทัณฑ์ ภายใต้นโยบายรัฐบาลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นเรือนจำชายที่มีแดนหญิงขนาดเล็ก มีพื้นที่ของเรือนจำประมาณ 1 ไร่เศษ มีอำนาจการคุมขังได้ไม่เกิน 25 ปี ปัจจุบันมีผู้ต้องขังหญิงจำนวน 468 คน (แดนหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์, 2562) จำนวนผู้ต้องขังหญิง และผู้ต้องขังหญิงที่กระทำความผิดซ้ำ ที่ถูกคุมขังในเรือนจำกลางนครสวรรค์ ระหว่างปี พ.ศ.2558 - 2562 โดยไม่รวมผู้ต้องขังที่ประกันตัวออกไป ผู้ต้องขังที่ปล่อยตัววันลดโทษจำคุกและการพักโทษเพื่อคุมประพฤติ เรียงตามลำดับคือ ผู้ต้องขังหญิงปี พ.ศ. 2558 จำนวน 575 คน เป็นผู้ต้องขังหญิงที่กระทำความผิดซ้ำ 92 คน, ผู้ต้องขังหญิงปี พ.ศ.2559 จำนวน 522 คน เป็นผู้ต้องขังหญิงที่กระทำความผิดซ้ำ 82 คน, ผู้ต้องขังหญิงปี พ.ศ. 2560 จำนวน 539 คน เป็นผู้ต้องขังหญิงที่กระทำความผิดซ้ำ 78 คน, ผู้ต้องขังหญิงปี พ.ศ. 2561 จำนวน 519 คน เป็นผู้ต้องขังหญิงที่กระทำความผิดซ้ำ 84 คน และผู้ต้องขังหญิงปี พ.ศ. 2562 จำนวน 468 คน เป็นผู้ต้องขังหญิงที่กระทำความผิดซ้ำ 151 คน (กรมราชทัณฑ์, 2562) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้ต้องขังหญิงจำนวนไม่น้อยที่ทวนกลับเข้ามาในเรือนจำอีก ประมาณ 32% และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้น แม้ว่าเรือนจำจะดำเนินการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นไปตามกระบวนการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ ให้ความรู้ฝึกทักษะอาชีพ และจัดโปรแกรมพัฒนาจิตใจให้กับผู้ต้องขังหญิงตามนโยบายกรมราชทัณฑ์และหลักทัณฑ์ขัตติยาแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาคriminal recidivism ของผู้ต้องขังหญิงได้มากนัก ผู้ต้องขังหญิงร้อยละ 80 มีภูมิลำเนาจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งแน่นอนว่าผู้ต้องขังหญิงเหล่านี้ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องย้ายไปอยู่เรือนจำอื่น เพราะอยากอยู่ใกล้บ้าน อยู่ใกล้ญาติพี่น้อง ฉะนั้น

ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำกลางนครสวรรค์จึงประสบปัญหาความแออัด ส่งผลต่อสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิต การใช้ชีวิตประจำวันเป็นไปอย่างเร่งรีบแข่งกับเวลา เพื่อให้ภารกิจของทุกคน เสร็จสิ้นเรียบร้อยภายในกรอบเวลาที่ถูกกำหนดขึ้นในแต่ละวัน ด้านการพัฒนาพฤตินิสัย เช่นการฝึกอาชีพที่หลากหลาย การฝึกระเบียบวินัย ฝึกอบรมทางด้านศาสนา ทักษะการใช้ชีวิตก่อนและหลังพ้นโทษ ภายใต้พื้นที่ทางกายภาพที่คับแคบไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้ต้องขังที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งลักษณะทางกายภาพของเรือนจำกลางนครสวรรค์เป็นส่วนสำคัญที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงขยายเพิ่มเพื่อรองรับจำนวนผู้ต้องขังได้มากไปกว่านี้ นั่นหมายความว่ารัฐต้องเสียงบประมาณให้กรมราชทัณฑ์ จำนวนไม่น้อยเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดูแลความเป็นอยู่ของผู้ต้องขัง ได้แก่ ค่าอาหาร ค่าเครื่องอุปโภคบริโภค ค่าสาธารณูปโภค ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าขนขยะ ค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น รวมถึงงบประมาณที่ต้องสูญเสียเป็นค่าฝึกอบรมวิชาชีพให้กับผู้ต้องขัง งบประมาณจัดสรรด้านการจัดโปรแกรมแก้ไขต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนพัฒนาให้ผู้ต้องขังเหล่านั้นมีคุณภาพชีวิต มีศักยภาพในการที่จะออกไปใช้ชีวิตได้อย่างมั่นคงและปลอดภัย และดูเหมือนว่า เรือนจำ/ทัณฑสถานส่วนใหญ่ทั่วประเทศก็ประสบปัญหาคล้ายคลึงกัน

การลดอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องเร่งรีบดำเนินการหาแนวทางแก้ไข เพื่อไม่ให้ผู้ต้องขังหญิงหวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีกในอนาคต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “การแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำกลางนครสวรรค์ โดยการบูรณาการตามหลักเบญจธรรม” เพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ ไม่ให้ผู้ต้องขังหญิงเรือนจำกลางนครสวรรค์หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีกในอนาคต เป็นที่ยอมรับของสังคมสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัยและมั่นคง อันจะนำไปสู่สังคมที่มีแต่ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติ ปัญหาอาชญากรรมลดลงส่งผลให้ภาระงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมลดลง งานสัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพ งบประมาณรายจ่ายที่ไม่จำเป็นก็จะลดลงเสริมสร้างความมั่นคงให้เศรษฐกิจ ทำให้เกิดการพัฒนาในทุกมิติสามารถขับเคลื่อนประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

วัตถุประสงค์

เพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ โดยการบูรณาการตามหลักเบญจธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้รับการรับรองจริยธรรมวิจัยงานวิจัยนี้ได้ผ่านการวิจัยจากคณะกรรมการการทําวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใบบรรองเลขที่ ว. 46/2563 มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและศึกษาความสัมพันธ์ของการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ตามหลักเบญจธรรม โดยการแจกแบบสอบถามกับประชากรผู้ต้องขังหญิงที่กระทำผิดซ้ำมากกว่า 1 ครั้ง ในทุกฐานความผิด ที่ถูกคุมขังในแดนหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ จำนวน 151 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2. การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ โดยการบูรณาการตามหลักเบญจธรรมโดยนำผลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณมาเป็นกรอบในการตั้งข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 28 รูปหรือคน จำแนกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านพระสงฆ์ ด้านหัวหน้าส่วนราชการ ด้านนักวิชาการ ด้านญาติผู้ต้องขัง และผู้ต้องขัง โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและจัดบันทึกจำแนกเป็นประเด็น เรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิเคราะห์ทำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) และสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากการแจกแบบสอบถามกับประชากรที่เป็นผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์พบว่า สภาพการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ตามหลักเบญจธรรมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรัก ความปรารถนาดี (เมตตากรุณา) ด้านการประกอบอาชีพสุจริต (สัมมาอาชีพ) ด้านความจริงใจ (สัจจะ) และด้านความไม่ประมาท (สติสัมปชัญญะ) อยู่ในระดับมากที่สุด มีเพียงด้านความพอใจ (กามสังวร) อยู่ในระดับมาก ส่วนการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเข้าร่วม ด้านข้อผูกมัด และด้านความเชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความผูกพัน และด้านการเรียนรู้ทางสังคมขณะอยู่ในเรือนจำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างหลักเบญจธรรมกับการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง Pearson Correlation (r) (0.58) หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นแนวทางในการตั้งข้อคำถามเพื่อนำไปสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ โดยการบูรณาการตามหลักเบญจธรรม ประกอบด้วย

1) ด้านความผูกพันของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ คือ ควรส่งเสริมความผูกพันในครอบครัวให้กับผู้ต้องขัง โดยการใช้กิจกรรมสร้างความผูกพัน สร้างความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจภายในครอบครัว เพื่อเป็นการส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง และมีส่วน

ร่วมรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม รวมถึงการเปลี่ยนแนวคิดทัศนคติของผู้ต้องขัง ให้ผู้ต้องขังรู้จักรัก และศรัทธาในตนเองโดยใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา

2) ด้านข้อผูกมัดของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ คือ ควรพัฒนาศักยภาพของผู้ต้องขังโดยการให้ความรู้ ให้การศึกษา ตลอดจนการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การฝึกอาชีพผู้ต้องขังตามความถนัดหรือความสนใจ ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานภายนอก และสอดคล้องกับสภาพสังคมของแต่ละพื้นที่แต่ละบุคคล ส่งเสริมด้านเงินทุน จัดตั้งศูนย์ประสานงาน และส่งเสริมการมีงานทำเพื่อให้การช่วยเหลือผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว รวมถึงการนำหลักธรรมทางศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต สร้างความสุขทางใจ ลดความสุขทางกาย เพื่อลดการเกิดกิเลส ไม่ยึดติด ไม่อยากได้อยากมีจนเกินตัว

3) ด้านการเข้าร่วมของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ คือ ด้านการเข้าร่วม ควรเน้นการปรับทัศนคติ เปลี่ยนกระบวนความคิดและค่านิยมที่ถูกต้องให้กับผู้ต้องขัง ให้เกิดการยอมรับในการกระทำของตนเอง และพร้อมปรับปรุงตัวเองให้เป็นคนดี มีคุณค่าของสังคม มีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้กับผู้ต้องขังที่ใกล้ปล่อยตัวทุกคน และการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วน โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์

4) ด้านความเชื่อของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ คือ ต้องพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังให้เกิดสำนึกรับผิดชอบ ชั่วดี โดยใช้หลักธรรมของศาสนาเป็นแนวทางในการกล่อมเกลาฟื้นฟู ปรับสภาพจิตใจ เน้นการปฏิบัติ ทำสมาธิภาวนาอย่างต่อเนื่อง จริ่งจัง และส่งเสริมให้ผู้ต้องขังทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ จิตอาสาต่าง ๆ

5) ด้านการเรียนรู้ทางสังคมขณะอยู่ในเรือนจำของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ คือ ด้านการเรียนรู้ทางสังคมขณะอยู่ในเรือนจำ ต้องเปลี่ยนแนวคิดของผู้ต้องขังให้มีสติรู้คิดและเกรงกลัวต่อบาป โดยใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาประยุกต์ ปรับใช้ และสอดแทรกหลักธรรมคำสอนในทุกกิจกรรม ให้ผู้ต้องขังเกิดความเชื่อความ ศรัทธา ละอายที่จะทำความผิด และเห็นคุณค่าของชีวิตที่มีอิสรภาพ มีหลักในการดำเนินชีวิต รวมถึงการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจในเรื่องของโทษและพิษภัยยาเสพติด

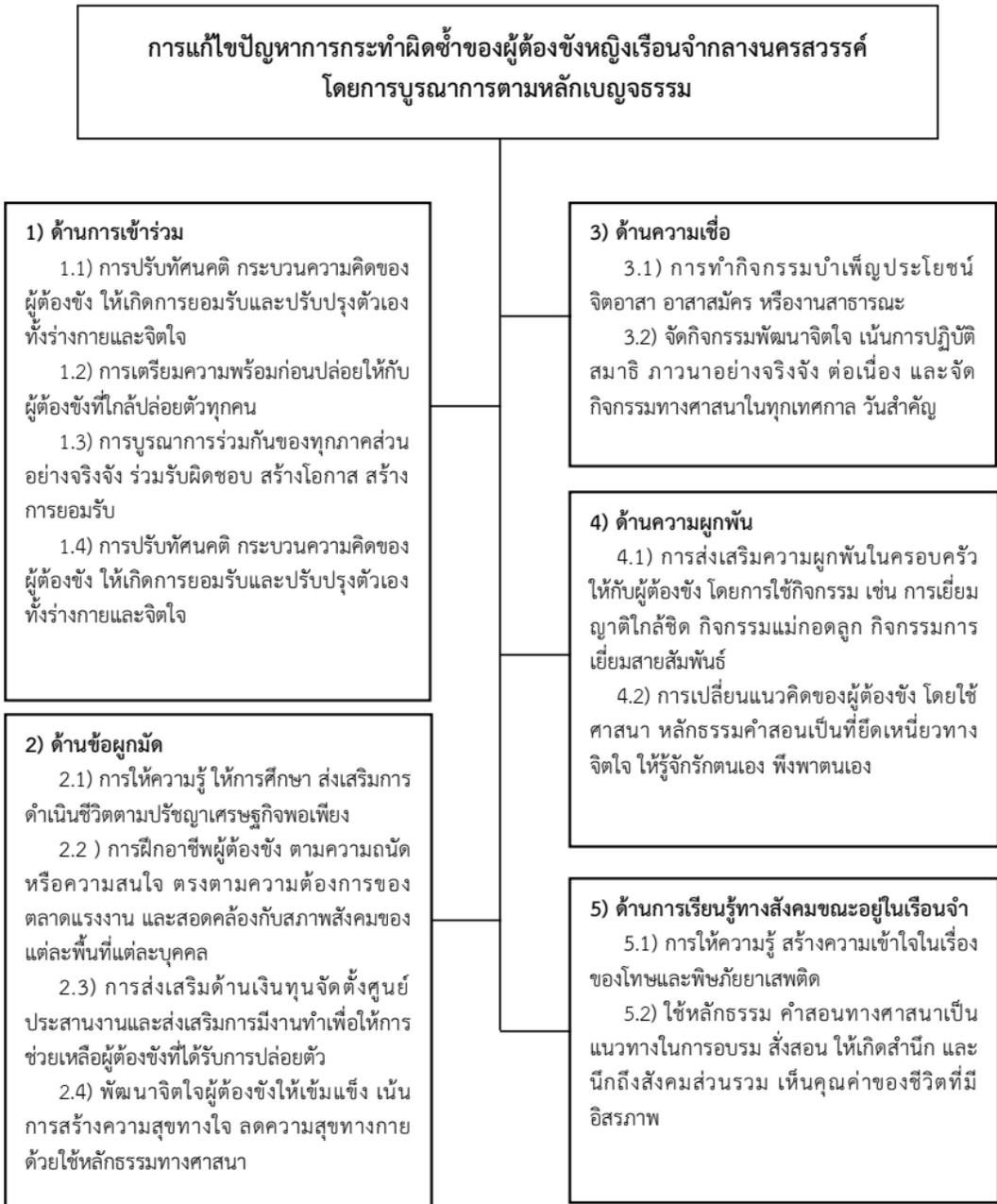
อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์ โดยการบูรณาการตามหลักเบญจธรรม ประกอบด้วย ด้านความผูกพัน ควรส่งเสริมความผูกพันในครอบครัวให้กับผู้ต้องขังผ่านกิจกรรมเสริมสร้างความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจภายในครอบครัว ควบคู่ไปกับการเปลี่ยนทัศนคติของผู้ต้องขังในการเรียนรู้ที่จะรักและเชื่อมั่นในตนเอง โดยใช้หลักคำสอนทางศาสนาเข้ามาช่วยเป็นการบูรณาการหลักธรรมเพื่อยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ด้านข้อผูกมัด ควรพัฒนาศักยภาพด้านการให้การศึกษาผู้ต้องขัง ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการฝึกอาชีพให้กับผู้ต้องขังตามความถนัดตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน สนับสนุนเงินทุนและจัดตั้งศูนย์ประสานงานเพื่อช่วยเหลือผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว รวมถึงชี้แนะ

ให้มีการนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิต ด้านการเข้าร่วม เน้นการปรับทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องให้กับผู้ต้องขังเพื่อให้ตระหนักรู้ในการกระทำของตน เป็นการพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่ดีขึ้น และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวให้กับผู้ต้องขังที่ใกล้ได้รับการปล่อยตัวทุกคน โดยการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนในการดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์ ด้านความเชื่อ ผู้ต้องขังต้องได้รับการพัฒนาจิตใจโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการปรับสภาพจิตใจเพื่อให้เกิดสติ เน้นที่การปฏิบัติเจริญสมาธิภาวนาอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนให้ผู้ต้องขังทำกิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคม ด้านการเรียนรู้ทางสังคมขณะอยู่ในเรือนจำ สอดแทรกหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในทุกกิจกรรมของผู้ต้องขังเพื่อให้เกิดความศรัทธา เกรงกลัวการทรมานบาป ตระหนักถึงความดีงามของอิสราภาพ และมีหลักการในการดำเนินชีวิต เพื่อที่จะไม่กระทำความผิดซ้ำอีก รวมถึงให้ความรู้ สร้างความเข้าใจในเรื่องของโทษและโทษภัยยาเสพติดแก่ผู้ต้องขัง สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรียา ก้อนแพง (2559) พบว่า ปัจจัยการคบเพื่อนมีผลต่อการกระทำผิดมากที่สุด รองลงมาคือปัจจัยทางด้านประวัติการกระทำผิด ปัจจัยด้านการควบคุมตนเองและปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคม โดยเฉพาะความผูกพันด้านครอบครัวส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด ข้อเสนอแนะความส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ที่เกิดจากการเลี้ยงดูของพ่อแม่และการสนับสนุนด้านการศึกษา (School Program) เพราะสามารถสร้างกลไกในการป้องกันแนวโน้มในการกระทำผิดและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพได้ตามหลักทฤษฎีการควบคุมตนเองได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนริศรา พลอยเพ็ชร (2558) พบว่า การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อเป็นแนวทางป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในการค้นหาสาเหตุ แนวทาง และวิธีการแก้ไขปัญหา และหลักไตรสิกขาในการนำมาพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างเป็นองค์รวม โดยพัฒนาทางด้านพฤติกรรมทั้งทางกายและวาจา (ศีล) พัฒนาจิตใจให้มีสุขภาพจิตที่ดี (สมาธิ) และพัฒนาทัศนคติ มุมมอง และความมีเหตุผล (ปัญญา) ซึ่งจะทำให้เกิดภูมิคุ้มกันต่อการใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดเกิดความยั่งยืนยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การดำเนินชีวิตของคนเราทุกคนนั้นมีอย่างหนึ่งที่เหมือนกัน คือ ไม่มีใครสามารถดำเนินชีวิตไปได้โดยไม่เคยกระทำความผิด ต่างกันตรงที่ความผิดนั้นจะผิดมาก หรือผิดน้อย ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ความหนักเบา ร้ายแรงของความผิด จึงทำให้เข้าใจได้ว่าผู้ต้องขังไม่ใช่กลุ่มคนแปลกแยก แตกต่าง หรือไม่สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้ เพียงแต่บุคคลเหล่านั้นต้องได้รับการพัฒนาพฤติกรรมนิสัย แก้ไข พื้นฟู และการให้โอกาสจากสังคม ดังนั้นแนวทางการแก้ไขปัญหาคriminal ของผู้ต้องขัง เรือนจำกลางนครสวรรค์ โดยการบูรณาการตามหลักเบญจธรรม สามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการให้โอกาส มีการประชาสัมพันธ์ หรือรณรงค์เพื่อเปลี่ยนทัศนคติและมุมมองของคนในสังคมที่มีต่อผู้พันโทฯ สร้างการยอมรับและตระหนักรู้ถึงความจำเป็นในการให้โอกาสผู้พันโทฯ ในการกลับมาใช้ชีวิตในสังคม
2. ภาครัฐควรมีนโยบายสำหรับหน่วยงานเครือข่ายภาคสังคมในการติดตาม และสอดส่องดูแลผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ เพื่อให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้การสนับสนุน
3. กระบวนการทางยุติธรรมควรมีการกำหนดมาตรการทางเลือกอื่นแทนการลงโทษด้วยการคุมขัง เพื่อให้การแก้ไขฟื้นฟูเกิดประสิทธิภาพ และลดปัญหาผู้ต้องขังล้นคุก

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. เรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ ควรจัดกิจกรรมหรือจัดฝึกอบรมเน้นการบำบัดจิตใจของผู้ต้องขัง เพราะการกระทำผิดส่วนใหญ่เกิดจากจิตใจที่ไม่เข้มแข็ง มั่นคง โดยใช้หลักธรรมทางศาสนาในการฟื้นฟูจิตใจ เน้นการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและจริงจัง
2. เรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ ควรมีการเตรียมความพร้อมก่อนตัวจากเรือนจำอย่างเข้มข้น มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษ ทั้งด้านการพัฒนาจิตใจ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การให้ความรู้ การฝึกวิชาชีพ และการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง
๓. เรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ ควรส่งเสริมให้ผู้ต้องขังทำหน้าที่ตามบทบาทของพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนร่วม โดยใช้กิจกรรมลูกเสือ จิตอาสา อาสาสมัครต่าง ๆ เพื่อให้เกิดค่านิยมในการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเกิดความผูกพันกับสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2562). รายงานการตรวจเยี่ยมของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและมอบนโยบายให้กรมราชทัณฑ์ 19 สิงหาคม 2562. (อัดสำเนา).
- กรมราชทัณฑ์. (2562). รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ: เรือนจำ/ทัณฑสถานอิสระ. เข้าถึงได้จาก http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_table.php?date=2019-11-01&area=6&report=
- แดนหญิง เรือนจำกลางนครสวรรค์. (2562). *ฐานข้อมูลผู้ต้องขังหญิง*. ข้อมูล ณ 1 พฤศจิกายน 2562. (อัดสำเนา).
- นริศรา พลอยเพชร. (2558). การประยุกต์ใช้หลักธรรมเพื่อเป็นแนวทางการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 2(3), 53-70.

พัชรียา ก้อนแพง. (2559). ปัจจัยเกี่ยวกับความผูกพันทางสังคมและการควบคุมตนเองที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ เกี่ยวกับคดียาเสพติดของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิงกลาง. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะตามหลักสังคหวัตถุธรรมขององค์การบริหารส่วน ตำบลท่าจี่ว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

Effectiveness of Public Service According to Sangahavatthu of Tha Ngio
Sub-district Administration Organization, Banphot Phisai District,
Nakhonsawan Province

สมบุญ พูลเกลี้ยง¹ สุกัญญาณัฐ อปสิน² และภุณท สลัดทุกซ์³
Somboon Phoolkieng, Sukanyanat Opsin and Phunoth Saladtuk

Received: September 23, 2019

Revised: December 7, 2020

Accepted: December 27, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.45

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรม ในการเสริมสร้างประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าจี่ว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.973 กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 366 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 14 รูป/คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (ทาน) ควรดำเนินการ จัดหา รักษา และ ซ่อมบำรุง ไฟฟ้าสาธารณะ ถนน ทางเดิน ทางเท้า น้ำประปา การควบคุมอาคารเพื่อคุณภาพชีวิต และความปลอดภัยให้กับประชาชนในพื้นที่ (สมานตตต) 2) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อรรถจริยา) ควรส่งเสริมคุณภาพชีวิตในเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้ไร้ที่พึ่ง 3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย (อรรถจริยา) ควรมีการเตรียมความพร้อมรับสาธารณภัย มีการป้องกัน ในการแก้ไขปัญหาเสพติดเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน 4) ด้านการวางแผน การส่งเสริม การลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว (ทาน) ควรดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้าน การตลาด การท่องเที่ยว และการประกอบอาชีพให้กับประชาชนในท้องถิ่น 5) ด้านการบริหาร จัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม (ทาน) ควรดำเนินการในการอนุรักษ์

¹ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าจี่ว; Tha Ngio Subdistrict Administration Organization

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: somboonp03@gmail.com, Tel. 093-2974442

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความยั่งยืน และสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในท้องถิ่น (สมานัตตดา) 6) ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น (ทาน) ควรส่งเสริมสร้างสรรค์ และอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญา ในท้องถิ่น (ปิยวาจา) การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ศิลปะและภูมิปัญญาท้องถิ่น 7) ด้านการบริหารจัดการและการสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ทาน) ควรให้การสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจของส่วนราชการ

คำสำคัญ: การบริการสาธารณะ, ประสิทธิภาพ, หลักสังคหัตถธรรม, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

This research article aims to study the approach of applying Sanghavatthu in order to increase the effectiveness of public service of the Tha Ngio Subdistrict Administrative Organization, Banphot Phisai District, Nakhon Sawan Province. The research utilized combined methods via 366 questionnaire forms with 0.973 confidence value and in-dept interviews with 14 key informants accompanied by descriptive content analysis techniques. The research found that 1) in terms of infrastructure (charity), should proceed the procurement, maintenance of public electricity, roads, paths, sidewalks, water supply, building control for quality of life and the security for people in the community (equal treatment). 2) Quality of life promotion aspect (rendering service) should promote the quality of life in children, youth, elders, disability and disabled people, and the homeless. 3) Organized the community, society and public maintenance aspect, (rendering service) should be prepared for disaster and prevention the drug problems in order to maintain peace in the community. 4) Planning to increase investment and tourism (charity) should activate to promote economic development in tourism marketing and support the local occupation. 5) Management and conservation of natural resources and environment (charity) should be created sustainability with a good local environment (equal treatment). 6) arts and culture aspect (charity) supposed to encourage creativity and conserve arts, culture, traditions, religion and local knowledge (convincing speech) along with disseminating arts and local knowledge. 7) Management and support for the mission of government agencies and local government organizations (charity) should advocate the active missions of the government agencies.

Keywords: Public service, Effectiveness, Sangahavatthu principle, Sub-district Administration Organization

บทนำ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล และกรุงเทพมหานคร มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้เป็นไปตามที่ได้รับมอบหมาย และกำหนดให้รัฐบาลเป็นผู้จัดสรรเงินอุดหนุนและเงินจากการจัดสรรภาษีและอากร เพื่อให้การดำเนินการด้านบริการสาธารณะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542) อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2552 และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 และรวบรวมกฎหมายอื่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินการตามภารกิจสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาจังหวัดแผนพัฒนาอำเภอแผนพัฒนาตำบล และนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อให้ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้สามารถวิเคราะห์ภารกิจให้ตรงกับสภาพปัญหาโดยสามารถกำหนดแบ่งภารกิจได้เป็น 7 ด้านซึ่งภารกิจดังกล่าวถูกกำหนดอยู่ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2552 และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 ดังนี้ 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต 3) ด้านการจัดระเบียบชุมชนสังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย 4) ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์ยกรรมและการท่องเที่ยว 5) ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6) ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น 7) ด้านการบริหารจัดการและการสนับสนุนการปฏิบัติการของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนท่าจิว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งก็คือให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับการบริการสาธารณะอย่างทั่วถึง และ เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด แต่ก็ยังประสบปัญหาอาทิ เช่น ปัญหาแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อการเกษตรมีไม่เพียงพอ และประสบปัญหาจากภัยธรรมชาติตามฤดูกาลเกือบทุกปี เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม เป็นต้น ปัญหาขยะมูลฝอยประชาชนยังขาดความเข้าใจและการเข้ามามีส่วนร่วมในการลดขยะต้นทางและการคัดแยกขยะ จากการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการเพิ่มจำนวนประชากรที่เข้ามาอาศัยอยู่และทำงานในพื้นที่ ให้การจัดบริการด้านต่าง ๆ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างเพียงพอและทั่วถึง (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าจิว, 2562) การบริการประชาชนจึงนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลท่าจิว

จะต้องดำเนินการให้เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพสูงสุดโดยประเมินประสิทธิผลการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีผลต่อการบริการซึ่งจะทำให้การบริหารการพัฒนาและการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลประสบความสำเร็จซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลทำได้ดีพยายามแก้ไขปรับปรุงการให้บริการสาธารณะอยู่ตลอดเวลา ภารกิจทั้ง 7 ด้านตามที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถจะแก้ไขปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบลทำได้ดีเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ประกอบด้วย การดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล นโยบายของรัฐบาล และนโยบายของผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นสำคัญ

ดังนั้นเพื่อจะให้การบริการสาธารณะเป็นไปด้วยความสมบูรณ์และมีความพร้อมอยู่เสมอ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะตามหลักสังคหวัตถุธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าจิว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์” ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยมาบริหารปรับปรุงงานด้านการบริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่นให้มีประสิทธิผลและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่องานบริการสาธารณะมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการเสริมสร้างประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าจิว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.973 กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าจิว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 366 คน จากประชากรทั้งสิ้นจำนวน 4,277 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามแต่ละข้อและวัตถุประสงค์ อยู่ระหว่าง 0.6-1 ขึ้นไปทุกข้อคำถาม และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (สินพันธ์พินิจ, 2547) มีค่าทั้งหมดเท่ากับ 0.973 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมานสัมพันธ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 14 รูป/คน จำแนกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านพระสงฆ์ ด้านผู้บริหาร ด้านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านหัวหน้าส่วนราชการ และด้านฝ่ายปกครอง เรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) และสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์จากการแจกแบบสอบถาม พบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าจี้ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D.= 0.401) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุนพาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการบริหารจัดการและการสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ขณะเดียวกันประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะตามหลักสังคหัตถุธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าจี้ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D.= 0.442) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา และด้านสมานัตตตา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหัตถุธรรม กับประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าจี้ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก Pearson Correlation(r) (0.835) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่าคู่ของด้านอรรถจริยากับด้านการจัดระเบียบชุมชนสังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด ($r = 0.765$) รองลงมา คือ คู่ของด้านปิยวาจากับด้านการจัดระเบียบชุมชนสังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย ($r = 0.763$) และค่าน้อยที่สุด คือ คู่ด้านสมานัตตตากับด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($r = 0.575$)

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถุธรรมในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะตามหลักสังคหัตถุธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าจี้ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย

- 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรให้บริการ (ทาน) สนับสนุนงบประมาณ มีการดำเนินการในการจัดหา รักษา และซ่อมบำรุง ไฟฟ้าสาธารณะ ถนน ทางเดิน ทางเท้า น้ำประปา รวมถึงการควบคุมอาคาร เพื่อคุณภาพชีวิต และความปลอดภัยให้กับประชาชนในพื้นที่

2) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อัตถจริยา) ทั้งในด้านการศึกษาการสาธารณสุข การกีฬา การเข้าถึงโอกาสในด้านต่าง ๆ ทั้งในเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และ ผู้ไร้ที่พึ่งให้มีโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียมกัน

3) ด้านการจัดระเบียบชุมชนสังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ควรมีการเตรียมความพร้อม (สมานตตตา) รับสาธารณภัย และมีการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดเพื่อร่วมรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน มีการช่วยเหลือและผู้ประสบอุบัติเหตุและอุบัติเหตุมีการจัดระเบียบชุมชนและรักษาความสงบเรียบร้อย มีการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างต่อเนื่อง

4) ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว ควรมีการดำเนินการ (ทาน) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในด้านกิจการตลาด การส่งเสริม การท่องเที่ยว และการส่งเสริมการประกอบอาชีพให้กับประชาชนในท้องถิ่น

5) ด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ควรมีการดำเนินการ (ทาน) ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความยั่งยืนในการพัฒนา และสร้างสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมรณรงค์ทำความสะอาด เช่น วัด ถนน สถานที่สาธารณะ ฯลฯ ประชาสัมพันธ์การรณรงค์ เกี่ยวกับการรักษาความสะอาด มีการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การส่งเสริมการลดปริมาณขยะมูลฝอยและการคัดแยกขยะเพื่อให้ประชาชนนำกลับมาใช้ประโยชน์เป็นการแก้ไขปัญหาขยะอย่างยั่งยืนและกิจกรรม Big cleaning day เป็นประจำทุกเดือน

6) ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริม (ทาน) สร้างสรรค์ และอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาในท้องถิ่น (ปิยวาจา) การประชาสัมพันธ์ จัดทำเอกสาร แผ่นพับ สำหรับการเผยแพร่ศิลปะและภูมิปัญญาท้องถิ่น

7) ด้านการบริหารจัดการและการสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรบริหารส่วนตำบลให้บริการ (ทาน) ด้านการจัดการและสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย และให้บริการแก่ประชาชนที่มาติดต่อกับด้วยความเสมอภาคเท่าเทียม

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรม ในการเสริมสร้างประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะขององค์กรบริหารส่วนตำบลท่างิ้ว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย

1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรให้บริการ (ทาน) สนับสนุนงบประมาณ มีการดำเนินการในการจัดหา รักษา และซ่อมบำรุง ไฟฟ้าสาธารณะ ถนน ทางเดิน ทางเท้า น้ำประปา รวมถึงการควบคุมอาคารเพื่อคุณภาพชีวิต และความปลอดภัยให้กับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรนภา จิวาลักษณ์ (2561) พบว่า (1) ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการ

บริการสาธารณะ ด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว อยู่ในระดับมาก

2) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อัตถจริยา) ทั้งในด้านการศึกษา การสาธารณสุข การกีฬา การเข้าถึงโอกาสในด้านต่าง ๆ ทั้งในเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้ไร้ที่พึ่งให้มีโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชร อักษร (2557) พบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกลับอำเภอหนองบัวจังหวัดนครสวรรค์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านปิยวาจา การพูดจาไพเราะ ด้านอัตถจริยา การประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ด้านทาน การเอื้อเฟื้อการให้บริการ และด้านสมานัตตตา การประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย

3) ด้านการจัดระเบียบชุมชนสังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ควรมีการเตรียมความพร้อม (อัตถจริยา) รับสาธารณภัย และมีการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดเพื่อร่วมรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน มีการช่วยเหลือและผู้ประสบอุบัติเหตุและอุบัติเหตุมีการจัดระเบียบชุมชน และรักษาความสงบเรียบร้อย มีการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา นิลคูหา (2561) พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการวางแผนและด้านการประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับสูงสุด

4) ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว ควรมีการดำเนินการ (ทาน) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในด้านกิจการตลาด การส่งเสริม การท่องเที่ยว และการส่งเสริมการประกอบอาชีพให้กับประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระจักรพันธ์ จุกกวโร (จันทร์แรง) (2560) พบว่า แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตาม หลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน พบว่า ด้านทานได้แก่ การปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้แก่เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลศรีเตี้ย ให้มีความรับผิดชอบ มีการเสียสละ มีการ แบ่งปันสิ่งของและการให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

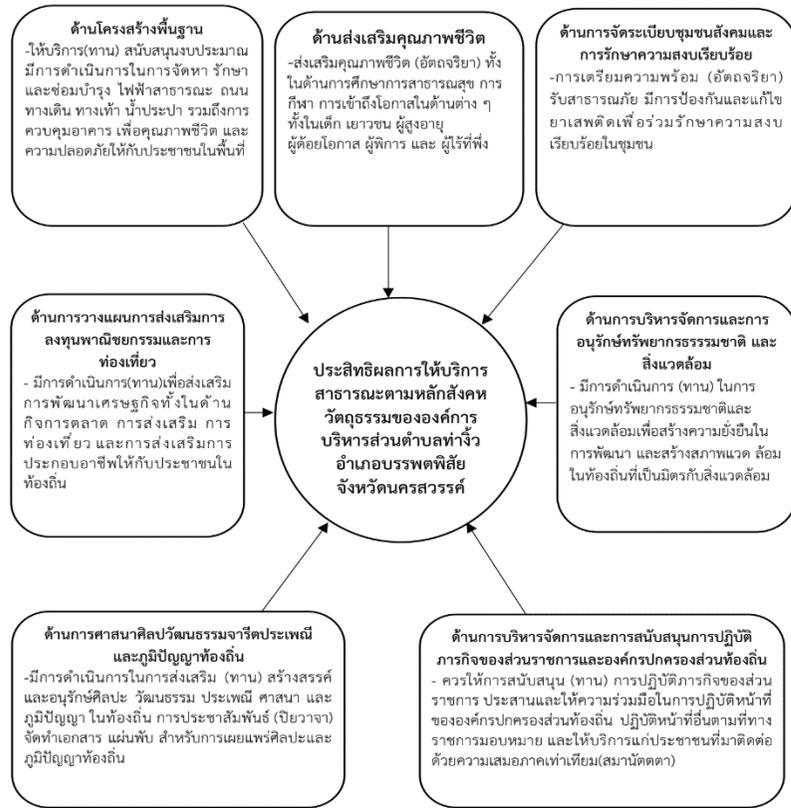
5) ด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ควรมีการดำเนินการ (ทาน) ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความยั่งยืนในการพัฒนา และสร้างสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมรณรงค์ทำความสะอาด เช่น วัด ถนน สถานที่สาธารณะ ฯลฯ ประชาสัมพันธ์การรณรงค์ เกี่ยวกับการรักษาความสะอาด มีการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การส่งเสริมการลดปริมาณขยะมูลฝอยและการคัดแยกขยะเพื่อให้ประชาชนนำกลับมาใช้ประโยชน์เป็นการแก้ไขปัญหาขยะอย่างยั่งยืนและกิจกรรม Big cleaning day เป็นประจำทุกเดือน สอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐกิจ หิมะคุณ (2557) พบว่า การบริหารจัดการกิจการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล หนองเต่า จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก

6) ด้านศิลปวัฒนธรรม จาริตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริม (ทาน) สร้างสรรค์ และอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาในท้องถิ่น (ปิยวาจา) การประชาสัมพันธ์ จัดทำเอกสาร แผ่นพับ สำหรับการเผยแพร่ศิลปะและภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของชยิสรา จันทะโร (2559) พบว่า จัดบริการสาธารณะที่เหมาะสมกับความต้องการของประชาชน พบว่าควรเร่งดำเนินการสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมการทำประชาคมทุกครั้ง

7) ด้านการบริหารจัดการและการสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลให้บริการ (ทาน) ด้านการจัดการและสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย และให้บริการแก่ประชาชนที่มาติดต่อด้วยความเสมอภาคเท่าเทียม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุนทร ธมมวโร (บุญคง) (2560) พบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัด ระยอง มีการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าชุมชนวัดหนอง สนมมีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในชุมชนวัดหนองสนมเป็นอย่างดีเมื่อแยกเป็นรายด้าน ด้านทาน ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในชุมชนวัดหนองสนมให้ความช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะตามหลักสังคหวัตถุธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าจี้ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์” ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะตามหลักสังคหวัตถุธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าจี้ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทางการวิจัย ดังนี้

1. ภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ศึกษาหาความรู้ในทาง พระพุทธศาสนาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
2. ภาครัฐควรสนับสนุนโดยการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มศักยภาพเกิดความรวดเร็วในการปฏิบัติงานยิ่งขึ้น
3. ภาครัฐควรสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรม เตรียมความพร้อมเพื่อเพิ่มศักยภาพขององค์กรให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. องค์การบริหารส่วนตำบลมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ภาคเอกชน ประชาชน การมีระเบียบวินัย เพื่อร่วมกันดูแลรักษาสาธารณะสมบัติ

2. องค์การบริหารส่วนตำบลมีการส่งเสริมการพัฒนาหลักสังคหวัดยุทธธรรมให้แก่เจ้าหน้าที่และประชาชนให้สามารถนำไปใช้กับการปฏิบัติหน้าที่และชีวิตประจำวันได้

เอกสารอ้างอิง

- ชยิสรา จันทะโร. (2559). *การจัดบริการสาธารณะกับความต้องการของประชาชนของเทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- พรนภา จิวาลักษณ์. (2561). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลือ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระจักรพันธ์ จุกกวโร (จันทร์แรง). (2560). *ประสิทธิผลการบริหารตามหลักสังคหวัดยุทธธรรมของเทศบาลตำบล ศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุนทร ธมมวโร (บุญคง). (2560). *การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัด 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐกิจ หิมะคุณ. (2557). *การบริหารจัดการกิจการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.). วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 17(มกราคม-ธันวาคม), 151-152.*
- วัชระ อักษร.(2557). *ประสิทธิผลการให้บริการตามหลักสังคหวัด 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกลับ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วาสนา นิลคูหา. (2561). *ประสิทธิผลการบริหารจัดการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2542). *พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (อัตรานา).*
- สิน พันธุ์พินิจ. (2547). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: บริษัทจูนพัลลิสซิ่ง จำกัด.
- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าจิว. (2562). *แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.2561-2565. (อัตรานา).*
- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าจิว. (2562). *แผนอัตรากำลัง 3 ปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561-2563 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1). (อัตรานา).*

ทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์

Sanggha Administration Skills

พระครูพิฑูรณคราภีรักษ์ (อนุชาติ นรินโท)¹ และพระมหาสุเมฆ สมานิตโต²
Phrakhruiphithunnakharaphirak (Anuchat Narintho) and Phramahasumek Samahito

Received: February 3, 2020

Revised: May 12, 2021

Accepted: May 27, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.46

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พบว่าทักษะการบริหารที่สำคัญเพื่อเพิ่มประสิทธิผล และประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณสงเคราะห์ และการสาธารณูปการให้มากยิ่งขึ้นซึ่งในพระพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าทรงตรัสถึงหลักปาปณิกธรรมประกอบด้วย มิวีสัยทัศน์ จัดการดี และมีมนุษยสัมพันธ์ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้การบริหารประสบความสำเร็จ และทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความมั่นคง และยั่งยืนในมิติการบริหารโดยแท้จริง

คำสำคัญ: กิจการคณะสงฆ์, ทักษะการบริหาร

ABSTRACT

This academic article aims to present; Sanggha administration skills Buddhist perspective important to increase effectiveness and efficiency Sanggha administration Buddhist perspective in all 6 areas, including governance, education, propagation, public education, public welfare and public facilities more in which Buddhism the Buddha spoke of Pàpaõikadhamma consisting of vision, good management and human relations, which are important skills that help management to succeed and make the administration of the clergy stable And truly sustainable in the management dimension.

¹⁻² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding author, e-mail: anuchatnarintho@gmail.com, Tel. 088-2939773

Keyword: *Sangha* Administration, Management skills.

บทนำ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ หรือการปกครองคณะสงฆ์โดยหลัก คือ การปกครองตามธรรมวินัย และให้กฎหมายหรืออำนาจรัฐเป็นหลักสนับสนุน การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของไทยตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และต่อมาได้แก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมยิ่งขึ้นถึงปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 ถือว่าเป็นรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ และเป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ด้วย โดยมีการกำหนดให้มีเถรสมาคมออกข้อบังคับวางระเบียบออก คำสั่ง มีมติและออกประกาศโดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัย

การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็ง และการดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง เป็นการปกครองเพื่อบังคับบัญชาดูแลคณะสงฆ์ผู้ได้บังคับบัญชาให้อยู่ในสมณวิสัยอันเรียบร้อยดีงามยังความศรัทธาให้เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา การบริหารจัดการที่ดีของคณะสงฆ์ควรยึดหลักธรรมมาธิปไตยอันเป็นหัวใจสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้โดยการใช้ธรรมเป็นหลักในการบริหาร (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549) นอกจากนี้การที่ผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ จะต้องมียุทธศาสตร์การบริหาร เช่น ยุทธศาสตร์ในทางด้านความคิด ยุทธศาสตร์ในการดำเนินการ ยุทธศาสตร์ในการมุ่งใจโดยการนำทั้งศาสตร์การบริหาร (แนวคิด ทฤษฎี) และศิลป์ในการบริหาร (นำศาสตร์ต่าง ๆ ทั้งทางโลกและทางธรรมมาบูรณาการร่วมกัน) ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การบริหารกิจการคณะสงฆ์จะประสบผลสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับยุทธศาสตร์การบริหารของผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ว่ามียุทธศาสตร์เท่าใดหากมียุทธศาสตร์น้อยย่อมส่งผลให้มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพน้อยในขณะที่หากผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ คณะสงฆ์มียุทธศาสตร์บริหารสูงย่อมส่งผลให้กิจการคณะสงฆ์มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพมากตามไปด้วย ยุทธศาสตร์การบริหารจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเป็นผลผลักดันให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงามมีทั้งประสิทธิผล และประสิทธิภาพ

ความหมายของการบริหาร

การบริหาร มีศัพท์ที่ใช้กันอยู่ทั่วไปสองคำ ได้แก่ “การบริหาร” (Administration) และ “การจัดการ” (Management) ซึ่งมักจะใช้สลับกันไปมาจนยากที่จะแยกความหมายออกจากกันได้อย่างเด่นชัด แต่ถึงกระนั้นในทางวิชาการการบริหารจะใช้คำว่า “Administration” โดยให้เหตุผลว่ามีความหมายที่กว้างกว่าคำว่า “Management” ซึ่งเป็นคำที่ใช้เฉพาะเจาะจงในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้นซึ่งคำว่า “Administration” จะใช้สำหรับการบริหารระดับสูงโดยเน้นที่การกำหนดนโยบายที่สำคัญ และกำหนดแผนของผู้บริหารในระดับต่าง ๆ นอกจากนี้การบริหารเป็นการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Harold, D. Koontz and Cyril, O’ Donnell, 1972) ซึ่งเป็นความสามารถในการรวมวัตถุ และกำลังคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปให้ร่วมกันดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Herbert, A. Simon, 1947) นอกจากนี้ยังหมายถึงกระบวนการในการจัด

องค์การ และการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า รวมถึงกระบวนการสั่งการ การควบคุมการดำเนินการของสมาชิกในองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ (Ernest Del, 1973) ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การสั่งการ (Leading/directing) หรือการอำนวยการ และการควบคุม (Controlling) ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับปัจจัยทางการบริหาร (4Ms) ได้แก่ คน (Men) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) และการจัดการ (Management) เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพอย่างครบถ้วน ดังนั้นการบริหารจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์โดยมีการจัดระเบียบอย่างมีระบบ คือ มีหลักการ กฎเกณฑ์ และทฤษฎีที่มีความเชื่อถือได้ อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ลักษณะเช่นนี้การบริหารจึงเป็นศาสตร์ (Science) แต่ถ้าพิจารณาการบริหารในลักษณะของการปฏิบัติที่จะต้องมีความสามารถในการนำองค์ความรู้ หลักการ และทฤษฎีการบริหารรวมถึงประสบการณ์ที่สั่งสมไว้มานำมาใช้ หรือบูรณาการเพื่อให้เกิดการบริหารที่สอดคล้องกับปัจจัยและสิ่งแวดล้อมขององค์การเช่นนี้การบริหารก็มีลักษณะเป็นศิลป์ (Arts)

สรุปได้ว่าการบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยบุคคลอื่นในชุดรูปแบบของกระบวนการ เบื้องต้นประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การสั่งการ (Leading/directing) หรือการอำนวยการ และการควบคุม (Controlling) ที่จะขับเคลื่อนให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยการบริหารนั้นเป็นได้ทั้งศาสตร์ (Science) คือมีหลักการ กฎเกณฑ์ และทฤษฎี ที่พึ่งเชื่อถือได้ อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ และเป็นศิลป์ (Arts) คือ นำหลักการ กฎเกณฑ์ และทฤษฎีที่มีอยู่รวมทั้งศาสตร์ด้านอื่น ๆ ไปประยุกต์หรือบูรณาการใช้ โดยต้องมีความเหมาะสมแก่บริบทขององค์กรนั้น ๆ

กิจการคณะสงฆ์

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ มีพันธกิจหรือภาระธุระในการบริหารงานตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 รวม 6 ด้าน คือ

1. ด้านการปกครอง หมายถึง การบริหารโดยพระสังฆาธิการ ได้แก่ พระภิกษุที่ได้รับการแต่งตั้ง ได้แก่ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัดเจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ และสมเด็จพระสังฆราชเพื่อดำเนินการให้พระภิกษุ สามเณรที่อยู่ภายใต้การปกครองประพฤติวัตรปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลจารวัตรเรียบร้อยดีงามตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคม หรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช

2. ด้านการศาสนศึกษา หมายถึง ภารกิจการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ ได้แก่ แผนกธรรม-บาลี แผนกสามัญ รวมถึงการอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง ภารกิจการดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่พุทธศาสนิกชนที่เน้นการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การจัดการศึกษาในรูปแบบ “ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” “ศูนย์อบรมเด็กก่อน

เกณฑ์ในวัด” “โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด” รวมทั้งการบริจาคทรัพย์สินส่วนตัว เพื่อมอบให้เป็นทุนการศึกษาแก่เด็กในระบบโรงเรียนของรัฐหรือของเอกชน การสร้าง หรือซ่อมแซมอาคารของสถานศึกษา การจัดตั้งทุนสงเคราะห์ มอบทุนสงเคราะห์ มอบทุนอาหารกลางวันแก่นักเรียนในทุกระดับการศึกษา

4. ด้านการเผยแผ่ หมายถึง ภารกิจด้านการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนในทุก ๆ วิธีการที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยเพื่อให้พุทธศาสนิกชนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถาในโอกาส และสถานที่ต่าง ๆ ทั้งภายในวัดและภายนอกวัด การบรรยายธรรมทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ หรือวีดิทัศน์ Website Facebook Line ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่วัดหรือภิกษุสงฆ์จัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นภายในวัดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแผ่ธรรมหรือต้องการให้ประชาชนได้เข้าวัดปฏิบัติธรรมนอกจากนี้ยังมีการเผยแผ่ธรรมที่คณะสงฆ์ร่วมกับกรมการศาสนาจัดให้ดำเนินการในรูปแบบหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) เป็นต้น

5. ด้านสาธารณูปการ หมายถึง ภารกิจที่ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส หรือกล่าวง่าย ๆ ก็คือ ภารกิจด้านการก่อสร้าง การซ่อมแซม การจัดให้มีบริการบำรุงดูแลรักษาถาวรวัตถุหรือสาธารณสมบัติของวัด เช่น การสร้าง หรือหารปฏิสังขรณ์อุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ กุฏิ อาคารเรียน หอธรรม เมรุ เป็นต้น

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง ภารกิจที่ดำเนินการให้ความช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยมุ่งเน้นประโยชน์ และความสุขที่จะเกิดแก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยทางธรรมชาติทั้งในด้านของเครื่องนุ่งห่ม เครื่องดื่ม ยารักษาโรค ที่พักพิง จัดตั้งให้มีโรงพยาบาลโดยการบริจาคทรัพย์สินส่วนตัว หรือชักชวนพุทธศาสนิกชนร่วมกันบริจาคทรัพย์ หรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่า กิจการคณะสงฆ์ คือ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ของพระสังฆาธิการทุกระดับชั้นที่จะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 รวม 6 ด้านด้วยกัน คือ 1. การปกครอง 2. การศึกษา 3. การเผยแผ่ 4. การศึกษาสงเคราะห์ 5. การสาธารณสงเคราะห์ และ 6. การสาธารณูปการ

ความหมายของทักษะ

ทักษะ (Skills) หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีความชำนาญเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจเป็นทักษะด้านร่างกาย สติปัญญา หรือสังคม ที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝน หรือการกระทำบ่อย ๆ อย่างคล่องแคล่ว ว่องไว ถูกต้อง โดยเป็นรูปแบบของการดำเนินการรวมถึงเป็นที่ยอมรับของทุกคน ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานในองค์การเกิดประสิทธิภาพโดยเป็นการเปลี่ยนจากความรู้ที่อยู่ภายในให้ออกมาสู่ภายนอก คือ ออกมาเป็นการกระทำ (Action) หรือหมายถึง ความสามารถที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยลำดับจากการดำเนินชีวิตโดยไม่

จำเป็นต้องเป็นทักษะที่มีมาแต่กำเนิด นอกจากนี้ยังต้องเป็นทักษะที่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานได้จริงไม่ใช่ทักษะที่แฝงอยู่ในตัว (สมศรี รีรานนท์, 2539)

ดังนั้น ทักษะจึงเป็นปัจจัยที่สร้างให้บุคคลนั้นเป็นคนที่มีความสามารถพิเศษ เช่น ความสามารถในการคิดประมวลผลเป็นภาพในอนาคตที่ต้องการจะกระทำ ความสามารถในการสื่อสารกับคนอื่นได้หลายภาษาและสื่อสารได้อย่างถูกต้องเข้าใจ ความทรงจำต่าง ๆ ทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตและการเล่าเรียนศึกษา การทำให้อวัยวะของร่างกายสามารถเคลื่อนที่ไปได้อย่างสอดคล้องกันและมีความถูกต้อง แม่นยำ ซึ่งล้วนเกิดจากการฝึกฝนทั้งร่างกาย และจิตใจมาอย่างหนักจนเกิดเป็นทักษะ ขณะเดียวกันผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ก็เช่นเดียวกันที่ต้องผ่านการฝึกฝนอย่างหนักในการศึกษาเล่าเรียนในส่วนทฤษฎีทั้งทางโลก และทางธรรมและผ่านการฝึกฝนในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นประสบการณ์โดยตรงจนเกิดความคล่องแคล่ว ว่องไว ถูกต้อง มีความชำนาญสามารถวางแผนการปฏิบัติงาน และดำเนินการตามแผนจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสิ่งที่ปรากฏให้เห็นดังนี้ย่อมเกิดจากการฝึกฝน จนเกิดความคล่องแคล่ว เกิดเป็นทักษะของบุคคลนั้น ซึ่งเป็นความสามารถที่เหนือบุคคลอื่น

สรุปได้ว่าทักษะ หมายถึง ความรู้ความสามารถที่เกิดจากการฝึกฝนโดยการกระทำบ่อย ๆ ทั้งทางร่างกาย และทางความคิดจนเกิดความเชี่ยวชาญ สามารถทำได้อย่างคล่องแคล่ว ว่องไว และถูกต้องในการกระทำนั้น ๆ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นทักษะที่มีมาแต่กำเนิด

ทักษะการบริหาร

1. ทักษะการบริหารของแคทซ์ (Katz)

การบริหารงานที่จะให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่หน่วยงาน หรือองค์การใด ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของการบริหาร ผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ จะต้องแสดงบทบาทให้เป็นที่ประจักษ์ถึงความรู้ ความเข้าใจรวมถึงความสามารถในภาระหน้าที่ของเจ้าคณะผู้ปกครอง ความสามารถทางกระบวนการบริหาร การจัดสรรและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรบริหาร ตลอดจนการใช้ความสามารถทางทักษะการบริหาร ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะเกื้อหนุนให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของคณะสงฆ์ให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นทักษะการบริหารจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ที่ควรมีเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงาน

การที่ผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ จะปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ทุกระดับจะต้องมีทักษะ 3 ประการโดยที่ผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับสูงต้องมีทักษะด้านความคิดมากที่สุด ซึ่งก็ตรงกันข้ามกับผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับระดับต้นที่มีทักษะด้านเทคนิคมากที่สุด (Leonard R. Katz, 1964) ประกอบด้วย

1.1 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skills) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ในการทำงานร่วมกับประชาชน หน่วยงานราชการและคณะสงฆ์ด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างการมีส่วนร่วมในฐานะผู้นำ เพื่อให้เกิดความสามัคคีรวมถึงการเข้าใจ

ในความต้องการของบุคคลอื่น หรือวัตถุประสงค์ขององค์กรอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และการกระตุ้นบุคลากรในองค์กรให้มีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินการในกระบวนการต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ทักษะด้านเทคนิควิธี (Technical Skills) หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ และความชำนาญในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน หรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของคณะสงฆ์ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับวิธีการกระบวนการดำเนินการ หรือเทคนิคต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของเจ้าคณะผู้ปกครองในระดับต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าจะมิได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองก็ตาม ด้วยทักษะทางด้านเทคนิคที่สำคัญ ซึ่งประกอบด้วย ทักษะทางการวางแผนงานและโครงการ ทักษะทางด้านกระบวนการดำเนินการของกลุ่ม และทักษะทางการจัดการ ผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ จะต้องวางแผนบริหารงานของคณะสงฆ์ โดยจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานขององค์กร ต้องจัดทำข้อมูลสารสนเทศของคณะสงฆ์ให้เป็นปัจจุบันมีความถูกต้องชัดเจน และเข้าถึงได้ง่ายเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่การนำไปใช้ เป็นต้น

1.3 ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ในการเข้าใจหน่วยงานในทุกลักษณะ และทุกขั้นตอนอย่างละเอียด สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านได้อย่างชัดเจน มีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานเพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายของกิจการคณะสงฆ์ และความสามารถในการวางแผนการจตุตถการ การกำหนดมอบหมายงาน การควบคุมตรวจสอบ การติดตามผลงาน และการประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยความสามารถในการจินตนาการให้เป็นในลักษณะมโนทัศน์ที่มีเหตุผล มีความเกี่ยวเนื่องสอดคล้อง มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันซึ่งต้องอาศัยสติปัญญา ประสพการณ์รวมถึงการฝึกฝน ผู้นำที่ดีจะต้องสามารถเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างทอ่งแท้สามารถแยกแยะประเด็นได้ถูกต้องว่าอะไรเป็นประเด็นหลัก อะไรเป็นประเด็นรอง สามารถวิเคราะห์อย่างเป็นระบบว่าอะไรเป็นสาเหตุ และอะไรเป็นผลที่ตามมาจากสาเหตุที่ต่างกัน ใครเป็นผู้ทำให้เกิด ใครเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการทำให้เกิดซึ่งเหตุการณ์ชนิดใด

สรุปได้ว่าทักษะการบริหารของ Leonard R. Katz มี 3 ประการ คือ 1) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skills) 2. ทักษะด้านเทคนิควิธี (Technical Skills) 3. ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) ซึ่งทักษะการบริหารทั้ง 3 ประการนั้นผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับสูงต้องมีทักษะด้านความคิดรวบยอดมากที่สุด ส่วนผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต้นต้องมีทักษะด้านเทคนิควิธีมากที่สุด แต่ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับใดควรมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เพราะในการบริหารงานที่ประสบผลสำเร็จต้องขับเคลื่อนด้วยผู้ใต้บังคับบัญชาอันเป็นปัจจัยทางการบริหารประการหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก

2. พุทธวิธีในการบริหารกับทักษะการบริหารงานของแคทซ์ (Katz)

ขณะที่ทักษะการบริหารของแคทซ์ (Katz) ทั้ง 3 ประการ คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skills) ทักษะด้านเทคนิควิธี (Technical Skills) ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) มีความสอดคล้องกับพุทธวิธีในการบริหารอันเป็นหลักพุทธธรรมซึ่งพระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในทศตปิปาปนิสสูตร ประกอบด้วย มีวิสัยทัศน์ (จักขุมา) จัดการงานดี (วิธูโร) และมีมนุษยสัมพันธ์ (นิสสยสัมปันโน) ดังนี้

ทศตปิปาปนิสสูตร เป็นพระสูตรที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ติกนิบาตร ปฐมปณณาสก์ เป็นคัมภีร์ทางพุทธศาสนาซึ่งในพระสูตรนี้ได้กล่าวถึงหลักธรรมของการบริหารไว้อย่างน่าสนใจ โดยเนื้อความในพระสูตรนี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย พ่อค้าประกอบด้วยองค์ 3 ประการ ไม่นานนักก็ถึงความเป็นผู้ยิ่งใหญ่ไพศาลในโภคทรัพย์ องค์ 3 ประการอะไรบ้าง คือ พ่อค้าในโลกนี้ 1) มีตาดี 2) มีธุรกิจดี 3) เฝ้ายพร้อมด้วยที่พักพิงอาศัย” (อง.ติก. (ไทย) 20/459/163) ซึ่งนักวิชาการทั้งทางพุทธศาสนาหรือกระทั่งนักวิชาการทั่วไปที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหาร ได้นำหลักดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการบริหาร โดยผู้ที่จะเป็นนักบริหารที่ดีนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีเทคนิคการบริหารจัดการที่ดี และมีมนุษยสัมพันธ์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้ได้มีนักวิชาการทางพุทธศาสนาได้อธิบายขยายความไว้ว่า ทศตปิปาปนิสหมายถึง หลักพ่อค้า, องค์คุณของพ่อค้า (qualities of a successful shopkeeper or businessman) ประกอบด้วย 3 หลัก ดังนี้

จักขุมา (Cakkhumà) หมายถึง ตาดี คือ มีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับสินค้าที่จะนำไปค้าขาย มีความสามารถในการดูลักษณะของสินค้า เช่น สินค้าแท้หรือสินค้าเทียม มีคุณภาพหรือไม่ มีคุณภาพตามมาตรฐาน เป็นสินค้าที่ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคหรือตลาดหรือไม่ สามารถคำนวณราคาต้นทุนในกระบวนการทั้งหมดจนถึงมือผู้บริโภคได้ และสามารถคาดคะเนสินค้านั้นจะสามารถสร้างกำไรได้หรือไม่ โดยในมิติทางการบริหารนั้นเมื่อนำหลักจักขุมา (Cakkhumà) มาประยุกต์ใช้จะหมายถึง ปัญญามองการณ์ไกล หรือวิสัยทัศน์นั่นเอง เช่น ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่ทักษะในการมองไปข้างหน้าถึงอนาคตที่จะพัฒนาองค์กรของตนให้เป็นไปในทิศทางใดโดยผ่านการคิดวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกว่ามีแนวโน้มและส่งผลกระทบต่อองค์กรอย่างไรบ้าง หรือสามารถคาดการณ์ทิศทาง หรืออนาคตในการบริหารจัดการองค์กรจากกระบวนการคิดที่รอบคอบ และมีเหตุผล โดยอาจใช้ประสบการณ์ในอดีตร่วมในการตัดสินใจและวางแผนด้วย ซึ่งคุณลักษณะข้อแรกนี้ตรงกับทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) คือความชำนาญในการใช้ความคิด หรือ ทักษะทางด้านความคิด

วิธูโร (Vidharo) หมายถึง ความจัดเจนธุรกิจ รู้แหล่งผลิตสินค้าที่ต้องการ หรือแหล่งขาย รู้อุปสงค์และอุปทาน ความเคลื่อนไหวความต้องการของตลาด ความสามารถในการจัดซื้อจัดจำหน่ายรวมถึงรู้ใจและรู้จักเอาใจลูกค้า โดยในมิติทางการบริหารนั้นเมื่อนำหลักวิธูโร (Vidharo) มาประยุกต์ใช้จะหมายถึง กลยุทธ์ในการกำหนดเป้าหมาย และกระบวนการ เทคนิค วิธีการในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรโดยผ่านกระบวนการในการวิเคราะห์

ภาพรวมทั้งภายในและภายนอก องค์กรประกอบและปัจจัยตัวแปรที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุประสิทธิภาพ อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เช่น “Put the right man on the right job” การมอบหมายงานให้ถูกกับบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับงาน การเพิ่มแรงจูงใจให้แก่บุคลากรเพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ และมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการดำเนินการในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อเป็นการลดภาระค่าใช้จ่าย ลดระยะเวลาในการดำเนินการ เป็นต้น คุณลักษณะที่สองนี้ตรงกับทักษะด้านเทคนิควิธี (Technical Skills) คือความชำนาญการด้านเทคนิค หรือ ทักษะทางด้านการปฏิบัติงาน

นิสสัยสัมปันโน (Nissayasampanno) หมายถึง พร้อมด้วยแหล่งทุนเป็นที่อาศัย สามารถหาเงินมาลงทุนหรือดำเนินกิจการโดยง่าย เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจในหมู่ผู้สนับสนุนแหล่งเงินทุนใหญ่ๆ พร้อมด้วยปัจจัยสนับสนุนในการดำเนินกิจการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2558) โดยในมิติทางการบริหารนั้นเมื่อนำหลักนิสสัยสัมปันโนมาประยุกต์ใช้จะหมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรภายในองค์กร และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องภายนอกเพื่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยอาศัยการผูกสัมพันธ์ไมตรี การมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความสามารถในการติดต่อประสานงานให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสื่อสาร เพื่อการประสานงานให้แต่ละฝ่ายในองค์กรดำเนินแนวทางตามกรอบทิศทางที่องค์กรต้องการบรรลุได้ หรือมีความสามารถในการผูกใจคนให้เป็นที่รักของคนโดยสามารถทำให้ให้บุคลากรแต่ละคนปฏิบัติงานตามคำสั่งด้วยความเต็มใจได้ เป็นต้น คุณลักษณะที่สามนี้ตรงกับทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skills) คือความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์ หรือทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์

กล่าวโดยสรุปได้ว่าพุทธวิธีการบริหาร หมายถึง หลักการบริหารที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในทศกัณฐกปาฐกสูตร ทรงยกอุปมาเปรียบเทียบกับองค์คุณของพ่อค้า กล่าวคือ ผู้บริหารที่จะประสบความสำเร็จต้องประกอบด้วยองค์ 3 ประการ ประกอบด้วย 1) จักขุมา หมายถึง วิสัยทัศน์ซึ่งเป็นปัญญามองการณ์ไกล คาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ด้วยพื้นฐานแห่งเหตุและผล 2) วิตุโร หมายถึง ความสามารถในการดำเนินการอย่างมีความเชี่ยวชาญ การมีกลยุทธ์ที่เหมาะสม มีเทคนิควิธีการจัดการที่มีประสิทธิภาพที่ส่งผลให้การดำเนินการเป็นไปอย่างรวดเร็ว และ 3) นิสสัยสัมปันโน หมายถึง การดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมโดยอาศัยความสามารถในการสื่อสาร การประสานงาน เพื่อให้เกิดความสามัคคีทำงานร่วมกันเป็นทีมให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรเพราะการบริหารคือการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยบุคคลอื่น

วิเคราะห์ทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์

จากข้อคิดความเห็นของนักวิชาการพระพุทธศาสนาทำให้ทราบถึงความสอดคล้องระหว่างหลักทศกัณฐกปาฐกสูตรกับทักษะการบริหารของแคทซ์ (Katz) ทั้ง 3 ประการ กล่าวคือ 1) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skills) สอดคล้องกับ “นิสสัยสัมปันโน” พึงพาอาศัยคนอื่นได้ 2) ทักษะ

ด้านเทคนิควิธี (Technical Skills) สอดคล้องกับ “วิธูโร” จัดการธุระได้มีความเชี่ยวชาญ หรือ เทคนิควิธีการ 3) ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) สอดคล้องกับ “จักขุมา” ปัญญา mongการณโกล ในความสอดคล้องกันดังนี้เป็นเพียงความสอดคล้องในมิติของคุณลักษณะของผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ที่จะประสบผลสำเร็จทางการบริหารในการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์เท่านั้น แต่เป้าหมายสูงสุดนั้นยังมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ หลักทฤษฎีปาปนิกสูตร พระพุทธเจ้าทรงตรัสในแนวทางการบูรณาการยกแสดงเรื่ององค์แห่งพ่อค้าที่จะประสบผลสำเร็จในอาชีพ เพื่อเป็นการยกอุปมาอุปไมยเป็นแนวทางในการปฏิบัติธรรมของภิกษุทั้งหลายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในพระพุทธศาสนา กล่าวคือ พระนิพพานอันเป็นไปเพื่อชำระกิเลสให้สิ้นไป อันเป็นไปในส่วนโลกุตระ แต่ทักษะการบริหารของแคทซ์ (Katz) เป็นคุณลักษณะของผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ที่มุ่งไปเพียงชั้นโลกียะ กล่าวคือ มุ่งในการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรเป็นหลัก

ทักษะการบริหารทั้ง 3 ประการนั้น เป็นคุณลักษณะของผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินตามขั้นตอนการจัดการของฮาร์โรลด์ ดี คูณซ์ ซึ่งได้กำหนดขั้นตอนในการจัดการเอาไว้ 5 ขั้นตอน (POSDC) กล่าวคือ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organization) 3) การบริหารงานบุคคล (Staffing) 4) การอำนวยการ (Directing) 5) การควบคุมดูแล (Controlling) กล่าวคือ

1. ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) สอดคล้องกับหลักจักขุมา (Cakkhumà) คือ การมีวิสัยทัศน์ เป็นทักษะที่ต้องใช้ในขั้นตอนการวางแผน (Planning) เพราะการวางแผนเป็นงานหลักและสำคัญในการบริหารคณะสงฆ์ทุกระดับ โดยจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงาน การวางแผนที่ดีนั้นผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ (จักขุมา) ซึ่งเป็นทักษะความคิดรวบยอด โดยอาศัยปัจจัยความรู้ความเข้าใจใน 7 เรื่อง คือ

1.1 รู้หลักเกณฑ์ และหลักการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ว่ามีความมุ่งหมายอย่างไรในภารกิจแต่ละด้าน โดยการวิเคราะห์ให้ทราบถึงสาเหตุของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

1.2 รู้เป้าหมาย คือ รู้ความต้องการ จุดมุ่งหมาย หรือผลสำเร็จที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน หรือรู้ถึงผลกระทบทั้งผลดี และผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการ

1.3 รู้จุดเด่น จุดด้อย คือ รู้จักความรู้ความสามารถของตนเองว่าสามารถบริหารกิจการคณะสงฆ์ในด้านใดให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ หรือไม่สามารถดำเนินการกิจการคณะสงฆ์ในด้านใดให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ หรือทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ หรือล้มเหลวในการบริหารกิจการคณะสงฆ์

1.4 รู้จักประมาณ ความพอเหมาะ ความพอดี ดังสุภาษิตที่กล่าวว่า “นกน้อยทำรังแต่พอตัว” ไม่ดำเนินการในสิ่งที่เกินความรู้ความสามารถ เกินจากทรัพยากร หรือปัจจัยสนับสนุนที่มีอยู่

1.5 รู้จักเวลา คือ มีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการปฏิบัติที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมในการดำเนินการให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้เหมาะกับเวลาที่กำหนดไว้เป็นต้น

1.6 รู้จักความแตกต่างทางวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนต่าง ๆ ที่วัดตั้งอยู่ เช่น วัฒนธรรมของชุมชนชาวภาคเหนือย่อมมีความแตกต่างกันต่อวัฒนธรรมของชุมชนชาวภาคใต้ หรือชุมชนภาคอื่น ๆ ดังนั้นการดำเนินกิจการคณะสงฆ์ในชุมชนต่าง ๆ ย่อมต้องมีความเข้าใจเพื่อประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินการ

1.7 รู้จักความสามารถของบุคลากร คือ รู้จักความแตกต่างของความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ รวมทั้งศักยภาพของภิกษุสามเณรในการปกครองเพื่อประโยชน์ในการวางแผนรวมทั้งการจัดองค์กรเพื่อประโยชน์ในการดำเนินตามกิจการคณะสงฆ์ เช่น ในการดำเนินการกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน มีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่มีความแตกต่างกันทาง ดังนั้นการที่จะดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต้องอาศัยพระภิกษุ สามเณรที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจการด้านนั้น ๆ หรือ “Put the right man on the right job” การมอบหมายงานให้ถูกกับบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับงานนั่นเอง

ผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ต้องมีเข้าใจการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน คือ 1. การปกครอง 2. การศึกษา 3. การเผยแผ่ 4. การศึกษาสงเคราะห์ 5. การสาธารณสงเคราะห์ และ 6. การสาธารณูปการทุกชั้นตอนอย่างละเอียด สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างงานด้านต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน มีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงาน การกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายของคณะสงฆ์ ผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนโยบาย รวมถึงกระบวนการเกี่ยวกับการจัดการคณะสงฆ์ สามารถนำนโยบายที่ได้รับมาจากมหาเถรสมาคมไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม มีความรู้ในเรื่องวัตถุประสงค์และเป้าหมาย รู้จักจัดลำดับความสำคัญในการดำเนินการเพื่อให้เกิดความดีงามแห่งคณะสงฆ์ โดยผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ โดยยึด “วิสัยธรรมนำวิสัยทัศน์”

ดังนั้น การวางแผนด้วยวิสัยธรรมนำวิสัยทัศน์จะสามารถกำหนดทิศทาง เป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตของคณะสงฆ์โดยเลือกวิธีทำงานที่ดีที่สุด มีประสิทธิภาพมากที่สุด ให้บรรลุผลตามที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด และการวางแผนนั้นจะพิจารณาในประเด็นที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) จุดหมายปลายทาง (คืออะไร) 2) วิธีการดำเนินงาน (ทำอย่างไร) และ 3) ระยะเวลา (เสร็จสิ้นเมื่อไร) จะทำให้หน่วยงานดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด การดำเนินงานจะประสบผลสำเร็จมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ การวางแผน หากวางแผนดีก็เท่ากับดำเนินงานสำเร็จไปแล้วกว่าครึ่ง เพราะการวางแผนนั้นจะครอบคลุมบริบททั้งหมดของขั้นตอนในการจัดการอีก 4 ประการที่เหลือ คือ 1) การจัดองค์กร (Organization) 2) การบริหารงานบุคคล (Staffing) 3) การอำนวยการ (Directing) 4) การควบคุมดูแล (Controlling) ดังนั้น การวางแผนด้วยวิสัยธรรมนำวิสัยทัศน์ จะสามารถกำหนดทิศทาง เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่มุ่งต่อประโยชน์สุขต่อประชาชนโดยแท้จริง

2. ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills) มีความสอดคล้องกับหลักวิธูโร (Vidharo) คือ มีกลยุทธ์ มีเทคนิควิธีการในการบริหารจัดการใช้ในขั้นตอนการจัดองค์กร (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) เพราะทักษะทางด้านเทคนิค คือความสามารถในการใช้กระบวนการวิธีการในการบริหารจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจการคณะสงฆ์ เมื่อผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ หรือรับนโยบายจากมหาเถรสมาคมแล้วต้องใช้ทักษะด้านเทคนิค อันประกอบด้วย ทักษะทางการวางแผนงาน โครงการ ทักษะทางการกระบวนกรกลุ่ม และทักษะทางการจัดการ โดยจะต้องวางแผนบริหารงานคณะสงฆ์ในระดับที่ตนเองกำกับดูแล โดยในขั้นการจัดองค์กรนั้น (Organizing) ปัจจุบันคณะสงฆ์จะต้องถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 ส่วนการบริหารงานบุคคล (Staffing) ปัจจุบันคณะสงฆ์จะต้องถือปฏิบัติตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 24 (พ.ศ.2541) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการเป็นหลักในการปฏิบัติตาม ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการจะทราบว่าการกระบวนกรได้มาซึ่งพระสังฆาธิการผู้ทำหน้าที่ในการบริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ นั้นใช้กระบวนการโดยการพิจารณาคัดเลือกมิใช่การสอบวัดความรู้ความสามารถเพื่อคัดเลือกเพื่อแต่งตั้งเป็นพระสังฆาธิการในระดับต่าง ๆ ซึ่งมีความแตกต่างจากทางอาณาจักรที่ต้องมีการสอบเพื่อวัดความรู้ความสามารถของผู้สอบว่ามีความเหมาะสม สอดคล้อง หรือมีความเชี่ยวชาญกับตำแหน่งหน้าที่นั้นมากน้อยเพียงใด เพราะในฝ่ายของศาสนจักรต้องอาศัยความศรัทธาทั้งในฝ่ายของบรรพชิตเอง และฝ่ายของพุทธศาสนิกชนเป็นที่ตั้งด้วย จึงทำให้มีทั้งผลดี และผลเสีย ดังนั้น พระสังฆาธิการจะต้องมีทักษะด้านเทคนิคการจัดการที่เหมาะสม ดังนี้

2.1 เทคนิคการคัดเลือกพระภิกษุที่จะเข้าดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการในระดับต่าง ๆ ทุกตำแหน่งควรจัดให้มีการสอบเพื่อวัดความรู้ความสามารถร่วมด้วย เช่น ในกรณีที่มีตำแหน่งพระสังฆาธิการบางตำแหน่งว่างลงและมีพระภิกษุที่มีคุณสมบัติทั่วไปหรือมีคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งหลายรูป ควรมีการฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อม และมีการจัดสอบเพื่อคัดเลือกเข้าสู่ตำแหน่งเพราะการขับเคลื่อนกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านนั้นจะต้องอาศัยพระภิกษุผู้ที่มีความสามารถที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ และหลักเกณฑ์ในการขับเคลื่อนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของภารกิจด้านนั้น ๆ

2.2 เทคนิคการบริหารตน โดยยึดหลักการ คือ “ก่อนที่จะบริหารคนอื่นต้องมีการบริหารตนเองให้ได้เสียก่อน” การบริหารตนเองพระสังฆาธิการในตำแหน่งต่าง ๆ ประการแรก คือ ควรรู้จักข่มใจของตนเอง เพราะหน้าที่ของผู้บริหารที่สำคัญที่สุด คือ การตัดสินใจ เพราะในการตัดสินใจนั้นย่อมส่งผลต่อการดำเนินการในอนาคต พระสังฆาธิการต้องยึดถือเอาความถูกต้องเป็นหลักทั้งในด้านพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคม หรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราชเป็นหลักในการตัดสินใจ ดังนั้นต้องรู้จักข่มใจของตนเองไม่ปล่อยอารมณ์ไปตามปัญหาต่าง ๆ ที่เข้ามารุมเร้า และประการที่สอง คือ ควรฝึกฝนปรับปรุงตนเองอยู่ตลอดเวลาทั้งทางด้านจิตใจ โดยการสร้างคุณความดีทางจิตใจให้เจริญก้าวหน้าต่อไป และทางด้านองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกื้อหนุนในการบริหารกิจการคณะสงฆ์

2.3 เทคนิคการบริหารคน การที่พระสังฆาธิการจะสามารถบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้นั้นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ดังนั้นการที่จะครองงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ต้องรู้จักครองใจผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้ได้เสียก่อน โดยใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการครองใจ (ที.ปา. (ไทย) 11/ 305/ 275) ประกอบด้วย

1) การมีความเมตตา และกรุณาต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เมตตา หมายถึง ความรัก ความปรารถนาดี กรุณา หมายถึง ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นจากความทุกข์ ผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ที่มีความเมตตา และความกรุณา ย่อมเป็นผู้ที่มีความปรารถนาดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ อุทิศตนให้กับองค์กร ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความใส่ใจ แนะนำแนวทาง หรือวิธีการให้แก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาดำเนินการได้อย่างสะดวกราบรื่นสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเต็มความสามารถที่จะช่วยได้ ใส่ใจในความทุกข์ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เห็นใจในยามเจ็บไข้ได้ป่วย มีใจเอื้ออาทร มีการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีความเจริญก้าวหน้า ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยใช้วิจารณ์ญาณพิจารณาอย่างสมเหตุสมผลรวมทั้งการเปิดโอกาสให้คำปรึกษาในเรื่องการปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกันกับผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทำผิดพลาดควรชี้แนะ ตักเตือน อบรม สั่งสอน ด้วยสัมมาวาจา ให้โอกาสแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเพื่อการแก้ไข และให้อภัยอยู่ร่วมกัน มีการมอบงานให้ตามความสามารถที่เหมาะสม ยุติธรรม โดยระลึกไว้เสมอว่ามอบหมายงานตามความสมัครใจไม่ใช่บังคับเพื่อให้ได้งานโดยการกำหนดภาระงานและเวลาการทำงานที่เหมาะสมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ มีเมตตาธรรม และกรุณาธรรมทั้ง 2 นี้ ย่อมเป็นที่รักและที่เคารพของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ตรงข้ามหากผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ขาดธรรมทั้ง 2 อย่างนี้ ย่อมเป็นสาเหตุให้เกิดความแตกแยก

2) มุทิตา หมายถึง ความพลอยยินดี ในเมื่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอยู่ดีมีสุข ผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ที่มีความกรุณาต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอย่อมสนับสนุนและส่งเสริมให้ขวัญกำลังใจ และแสดงความยินดีอย่างจริงใจอาจจะกระทำด้วยคำพูดหรือชื่นชมด้วยวิธีอื่น ๆ ตามความเหมาะสมและตามโอกาสอันควร เช่น การมอบรางวัลผู้ที่ประสบความสำเร็จ และเผยแพร่ให้สาธารณชนทราบเมื่อมีโอกาส มีการเปิดโอกาสให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ สนับสนุนให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเข้าอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงาน

3) อุเบกขา หมายถึง ความวางใจเป็นกลาง ไม่เอนเอียงเข้าข้างใดข้างหนึ่ง ด้วยอคติ ผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ที่มีความกรุณาต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอไม่แสดงตนหรือทำตนเข้าข้างคนใกล้ชิด หรือคนรอบข้างเฉพาะกลุ่ม ทำตัวเป็นกลางจริง ๆ ถือว่าทุกคนเท่ากันหมด เป็นกลางในทุก ๆ เรื่อง โดยการให้ความยุติธรรมในการบริหารงานทุกด้าน เน้นย้ำความซื่อสัตย์สุจริต ตรวจสอบได้รวมถึงปฏิบัติหน้าที่ให้ยึดกฎระเบียบ เมื่อผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ดังนี้ ย่อมเป็นที่ไว้วางใจของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

2.4 เทคนิคการบริหารงาน การที่จะขับเคลื่อนกิจการคณะสงฆ์ให้สำเร็จได้ต้องอาศัยการบริหารจัดการงานที่ดี คือ หลักอิทธิบาท 4 (ที.ปา. (ไทย) 11/231/233) ซึ่งหมายถึง หลักแห่งความสำเร็จ 4 ประการ ประกอบด้วย

1) พอใจทำ การสร้างความพอใจ หรือการสร้างความรักในสิ่งที่กระทำโดยผู้บริหารต้องสร้างกำลังใจทั้งตนเอง และมอบกำลังใจผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เกิดความรัก ความพอใจ และความศรัทธาในหน้าที่การงานที่เพียรกระทำอยู่เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของพระศาสนาของตนอย่างสม่ำเสมอ

2) พยายามทำ การสร้างให้จิตใจมีมุ่งมั่นเพื่อดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความพยายาม ขยันหมั่นเพียร เข้มแข็งอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการดำเนินการ

3) ใส่ใจทำ การดำเนินการด้วยความใส่ใจ เอาใจมุ่งมั่น ตั้งอกตั้งใจดำเนินการต่อสิ่งที่ทำ

4) เข้าใจทำ การมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในงานของตนเองที่กำลังดำเนินการอยู่ รู้จักพิจารณาด้วยเหตุผล รู้จักการจัดลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ว่าสิ่งใดควรทำก่อนสิ่งใดควรทำหลัง หรือควรบูรณาการขั้นตอนใดเข้าด้วยกันได้เพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skills) สอดคล้องกับหลักนิสสัยสัมปันโน (Nissayasampanno) คือ ทักษะนี้ใช้ในขั้นการอำนวยการ (Directing) และการควบคุมดูแล (Controlling) กระบวนการทั้งสองต้องอาศัยการเกื้อหนุนจากทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ กล่าวคือ รู้จักใช้กระบวนการกลุ่มในการบริหารจัดการสามารถประสานงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ร่วมกันทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถให้คำแนะนำ และเป็นตัวอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถดูแลและควบคุมให้การปฏิบัติงานของคณะสงฆ์ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้อย่างบัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น เกิดความราบรื่นในการปฏิบัติงาน การที่ผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ จะสามารถใช้ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์บริหารองค์การได้อย่างราบรื่นนั้น ต้องอาศัยหลักธรรมหนึ่งเข้ามาาร่วมด้วยกล่าวคือ สังคหวัตถุ 4 (อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/42) เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคล หมูชนให้สามัคคีและสงเคราะห์กัน ประกอบด้วย

1) โอบอ้อมอารี คือ การให้ การเสียสละ การแบ่งปันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้วยสิ่งของด้วยเอื้อเฟื้อแผ่รวมถึงการให้ความรู้ และการแนะนำสั่งสอนด้วยไมตรีจิต

2) วชิไพบราคะ คือ การพูด การสื่อสารที่มีเหตุผล สุภาพไพเราะ อ่อนหวานจงใจเพื่อก่อให้เกิดความสามัคคีด้วยไมตรี

3) สงเคราะห์ผู้คน คือ การกระทำที่มุ่งประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลักด้วยความจริงใจ

4) วางตนเหมาะสม คือ ความมีตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่เอนเอียงเข้าข้างบุคคลใดบุคคลหนึ่งด้วยอคติ รวมถึงการวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ และวุฒิภาวะต่อเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามครรลองคลองธรรมในทุกกรณี

บทสรุป

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลได้ นั้น ผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ควรจะต้องมีทักษะ 3 ประการ ได้แก่

1. ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) ซึ่งสอดคล้องกับหลักจักขุมา (มีวิสัยทัศน์) เป็นทักษะที่ต้องใช้ในขั้นตอนการวางแผน (Planning) กล่าวคือ มีวิสัยธรรมนำวิสัยทัศน์ ในขั้นตอนการวางแผน (Planning) เพราะการวางแผนเป็นงานหลัก และสำคัญในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ในทุกระดับเพื่อประโยชน์สุขของคณะสงฆ์ทั้งปวงโดยอาศัยปัจจัยความรู้ความเข้าใจใน 7 เรื่อง คือ

- 1.1 รู้หลักเกณฑ์ และหลักการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์
- 1.2 รู้เป้าหมาย
- 1.3 รู้จุดเด่น จุดด้อย
- 1.4 รู้จักประมาณ ความพอเหมาะ ความพอดี
- 1.5 รู้จักเวลา
- 1.6 รู้จักความแตกต่างทางวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนต่าง ๆ
- 1.7 รู้จักความสามารถของบุคลากร

2. ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills) ซึ่งสอดคล้องกับหลักวิธูโร (จัดการดี) ทักษะนี้ ใช้ในขั้นตอนการจัดองค์กร (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) กล่าวคือ การดำเนินการ กิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านให้สำเร็จนั้นควรมีเทคนิค ดังนี้

2.1 เทคนิคการคัดเลือกพระภิกษุที่จะเข้าดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการในระดับ ต่าง ๆ ทุกตำแหน่งควรจัดให้มีการสอบเพื่อวัดความรู้ความสามารถร่วมด้วย

2.2 เทคนิคการบริหารตน โดยยึดหลักการ คือ “ก่อนที่จะบริหารคนอื่นต้องมี บริหารตนเองให้ได้เสียก่อน” โดยการข่มใจยึดความถูกต้องไม่ยึดความถูกต้อง และการฝึกฝนปรับปรุง องค์ความรู้ของตนเองอยู่ตลอดเวลา

2.3 เทคนิคการบริหารคน โดยอาศัยหลักพรหมวิหารธรรม ประกอบด้วย ความรัก ความปรารถนาดี ความยินดีด้วยไมตรีจิต และความเป็นกลาง

2.3 เทคนิคการบริหารงาน การที่จะขับเคลื่อนกิจการคณะสงฆ์ให้สำเร็จได้ต้อง อาศัย หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย พอใจทำ พยายามทำ ใส่ใจทำ และเข้าใจทำ

3. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skills) สอดคล้องกับนิสสยสัมปันโน (มีมนุษย สัมพันธ์) ทักษะนี้ใช้ในขั้นการอำนวยการ (Directing) และการควบคุมดูแล (Controlling) กล่าวคือ การดำเนินการกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ได้นั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ความสามัคคีของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด และการที่จะสร้างการมี ส่วนร่วมได้นั้นควรสร้างการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของสังคหะวัตถุซึ่งเป็นหลักในการครองใจเพื่อส่งผล ให้เกิดการดำเนินการที่ราบรื่น ประกอบด้วย โอบอ้อมอารีย์ วจีไพเราะ สงเคราะห์ผู้คน และวางตน เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีกรบริหาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ประยุตฺโต). (2558). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์ ในเครือ บริษัท สำนักพิมพ์เพ็ทแอนด์โฮม จำกัด.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมศรี รีรานนท์. (2539). *การศึกษาการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่างๆ วิทยาลัยพระภิกษุสงฆ์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเขตการศึกษา 1*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Ernest, D. (1973). *Management: Theory and Practice*. New York: McGraw-Hill.
- Harold, D. Koontz & Cyril, O' Donnell. (1972). *Principle of Management: An Analysis of Managerial Functions*. New York: McGraw-Hill.
- Herbert, A. Simon. (1947). *Administrative Behavior*. New york: Macmillian.
- Katz, L. R. (1964). *Skills and Effective Administrator*. New York: The President and Fellows of Harvard College.

ประเด็นความท้าทายที่มีต่อบทบาททรัพยากรมนุษย์ในอนาคต

The challenging issue towards the role of human resources in the future

พลวศิษฐ์ หล้ากาศ¹

Polwasit Lhakard

Received: June 23, 2020

Revised: September 25, 2021

Accepted: September 26, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.47

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเด็นความท้าทายที่มีต่อบทบาททรัพยากรมนุษย์ในอนาคต ผลการศึกษา พบว่า ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางธุรกิจได้เผชิญเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในยุคที่มีพลวัตเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์กร วิถีชีวิต ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้น องค์กรจึงจำเป็นต้องมีอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับตัวต่อการทำงาน ซึ่งผลกระทบต่อกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะฉะนั้นนักทรัพยากรมนุษย์ จำเป็นต้องพบเจอกับความท้าทายทั้งที่มีความเข้มข้นที่มากขึ้น ซึ่งในบทความนี้ได้วิเคราะห์มาดังนี้ รูปแบบการแข่งขันของโลกในยุคดิจิทัล รูปแบบการทำงานในยุคดิจิทัล โลกที่กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การสร้างความผูกพันให้กับองค์กรอย่างยั่งยืน และได้นำเสนอประเด็นความท้าทายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต พร้อมทั้งบทบาทของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ในการรับมือกับความท้าทายในการทำงานในอนาคต ผ่านกระบวนการ การสร้างความเข้าใจในบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลง การสื่อสาร การสร้างระบบความน่าเชื่อถือ การใช้ความคิดสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกัน เพื่อให้องค์กรสามารถอยู่รอดและแข่งขันได้ในอนาคตอย่างเต็มศักยภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: ประเด็นท้าทาย, อนาคต, บทบาท, นักบริหารทรัพยากรมนุษย์

Abstract

In the current situation, the business environment has faced the changing especially in the era that has the dynamic changing rapidly to enter the influence on

¹ มหาวิทยาลัยแห่งชาติเจิ้งจี้อู; National Chengchi University

Corresponding Author, e-mail: polwasitlhakard@gmail.com, Tel 085-7113656

the operation of the organization. The lifestyle among the changing in the economy, the technology and the society that is happened rapidly. This will create the new challenge on the world continuously. Hence, the organization will be needed very much to have the adjustment on working that will have the effect on the strategic management of the human resource unavoidably. Therefore human resources roles need to face challenges with increased intensity as follows the competition of the world in the digital era, the form of working the digital era, the world that is entering to the aged society, the creation of the engagement with the organization sustainably. By this article has presented the challenging issue that will be happened in the future including The human resources role in coping with the challenge in working in the future via the process of the understanding in the role on the changing, the communication, the creation of the reliability system, the use of the creativity and the mutual working for letting the organization to be able to survive and compete in the future with the full capacity and the sustainability.

Keywords: Challenging issues, Future, Roles, Human Resource

บทนำ

จากการเกิดขึ้นของระบบการทำงานในปัจจุบันที่โลกต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง ย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงานของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงมีหน้าที่ในการทำงานให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับต่อการปรับเปลี่ยน โดยเฉพาะองค์การที่อยู่ในที่มีการแข่งขันสูง สถานะสิ่งแวดล้อมก็จะมีเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา งานทรัพยากรมนุษย์ต้องเปลี่ยนกระบวนการคิดในการทบทวนยุทธศาสตร์และวิสัยทัศน์ขององค์การ โดยเปลี่ยนจากการมององค์การของตนเองเป็นหลัก (Inward Looking) ไปสู่การมองเรื่องภายนอก (Outward Looking) เข้ามาปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมต่อบริบทเพื่อที่จะสามารถอยู่รอดต่อไปได้ ตามการศึกษาของจิระประภา อัครบวร, อนุชาติ เจริญวงศ์มิตร และจรรุวรรณ ยอดระฆัง (2552) เพื่อให้ระบบการปฏิบัติงาน มีความสอดคล้องกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป และให้การทำงานเกิดประสิทธิผลและเต็มศักยภาพมากที่สุด โดยต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควบคู่ตามระบบที่ได้จัดวางไว้และเตรียมบุคลากรสำหรับอนาคต เพราะต่อให้สภาพแวดล้อมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เทคโนโลยีมีความก้าวหน้ามากแค่ไหน ทรัพยากรมนุษย์ก็ยังเป็นกุญแจหลักสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การ ทั้งรูปแบบการแข่งขันของโลกในยุคดิจิทัล รูปแบบการทำงานในยุคดิจิทัล โลกที่กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การสร้างความผูกพันให้กับองค์การอย่างยั่งยืน เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายที่องค์การได้ตั้งไว้ อันเป็นแรงเสริมต่อการดำเนินการขององค์การได้อย่างยั่งยืน (พัชนี นนทศักดิ์, ปิยะพันธ์ ปิงเมือง และสมศรี ศิริไหว ประพันธ์, 2553) ซึ่งนักบริหารทรัพยากรบุคคลจำเป็นต้องสร้างบทบาทของตนเองให้เหมาะสมกับ

ประเด็นความท้าทายที่มีแนวโน้มเกิดขึ้นในอนาคต โดยบทความนี้จะได้นำเสนอประเด็นของการเปลี่ยนแปลงความท้าทายในอนาคต ที่ส่งผลกระทบต่อองค์การและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งนำเสนอแนวปฏิบัติในการสร้างบทบาทของนักทรัพยากรมนุษย์ในการบริหารขององค์การต่อทรัพยากรมนุษย์เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ประเด็นท้าทายในอนาคตที่นักบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องเผชิญ

ประเด็นท้าทายของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคอนาคต ที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้และสร้างผลกระทบต่อการทำงาน ทำให้การทำงานนั้นมีความท้าทาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งในทางบวกและทางลบ โดยมีประเด็นท้าทายต่าง ๆ ดังนี้

1. รูปแบบการแข่งขันของโลกในยุคดิจิทัล

ในปัจจุบันการแข่งขันทางเศรษฐกิจได้เข้าสู่การปรับตัวโดยมีแรงผลักดันมาจากเทคโนโลยี เช่น Disruptive Technology, Digital Economy, E-Commerce, Block Chain Cryptocurrency ซึ่งจากอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ที่โลกเข้าสู่ ยุคที่มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินมาเป็นแนวทางในการแข่งขัน ซึ่งได้ก่อให้เกิดธุรกิจขึ้นมา อาทิ ร้านค้าออนไลน์ สกุลเงินอิเล็กทรอนิกส์อย่าง Bitcoin โดยอินเทอร์เน็ตได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงโลกอย่างมหาศาลในด้าน การช่วยให้ผู้คนจากทุกมุมโลกเชื่อมโยงถึงกันอย่างไร้ข้อจำกัด ช่วยลดระยะเวลาและอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ช่วยให้ธุรกิจเข้าถึงโอกาสใหม่ ตลาดใหม่ได้ง่ายขึ้น ช่วยให้ผู้บริโภคเข้าถึงข้อมูลได้อย่างไร้ขีดจำกัด อีกทั้งในกระบวนการผลิตสินค้าโดยใช้ประสิทธิภาพของเทคโนโลยีดิจิทัลครบวงจร (Smart Factory) ทำให้การดำเนินชีวิต สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ดังนั้นนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ จึงต้องมีการเสริมศักยภาพของบุคลากรในองค์การให้สามารถตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงในอนาคต

2. รูปแบบการทำงานในยุคดิจิทัล

ปัจจุบัน อินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้น ประกอบกับทั่วโลกมีอัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตจำนวนเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ซึ่งทำให้การพัฒนาโครงสร้างโครงข่ายโทรคมนาคมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนในปัจจุบันส่งผลให้การดำเนินชีวิตของประชากรในปัจจุบันต้องพึ่งพาและอาศัยการติดต่อสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตกันมากขึ้น ซึ่งนั่นได้ทำให้เกิดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอัจฉริยะ (Smart Gadgets) ซึ่งทุกอุปกรณ์เหล่านี้จะถูกเชื่อมโยงด้วยโครงข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดการ ทำงาน การทำธุรกรรม จากอุปกรณ์ที่ผ่านโครงข่ายไร้สาย (Mobile Technology) สิ่งเหล่านี้ได้สร้างปรากฏการณ์ใหม่ในวงการอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เรียกว่า Internet of Things (IoT) ซึ่งปัจจุบันความสำคัญของปรากฏการณ์นี้ ได้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมมากขึ้น เกิดเป็นนโยบายการใช้จ่าย การควบคุมการทำธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ เพื่อที่จะลดการใช้จ่ายผ่านเงินสด จึงทำให้แนวโน้มในอนาคตในหลายๆประเทศกำลังนำพาตนเองเข้าสู่สังคมไร้เงินสด (Cashless Society) ซึ่งประเทศที่ประสบผลสำเร็จประเทศหนึ่งนั้นคือประเทศจีน

ที่มีอัตราการใช้จ่ายแบบไร้เงินสดสูงถึงร้อยละ 70 (Chen L, Naughton B, 2011) รวมถึงในประเทศไทยที่ปัจจุบันมีนโยบาย National e-Payment หรือที่เรียกว่า พร้อมเพย์ (Prompt Pay) สำหรับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ Thailand Digital Economy รวมถึงรูปแบบวัฒนธรรมการทำงานที่เชื่อมโยงกัน (A Culture of Connectivity) ที่มีความยืดหยุ่นมากขึ้นผู้คนสามารถเชื่อมโยงกัน ติดต่อสื่อสารที่ทำได้ตลอดทุกที่ทุกเวลา (The Hyper Connected) รูปแบบบรรยากาศการทำงานจะเปลี่ยนแปลงไปให้บุคลากรไม่ได้รู้สึกวุ่นวายเหมือนที่ทำงาน เช่น การใช้เทคโนโลยี Social Media ในการประสานติดต่องาน การตกแต่งสถานที่ทำงานที่มีความคิดสร้างสรรค์ การใช้สีสันทันเข้ามอลดบรรยากาศความตึงเครียดในการปฏิบัติงาน ซึ่งยุคนี้ต้องการที่จะทำงาน และใช้ชีวิตไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้นนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตจึงจำเป็นต้องมีการคิดเชิงยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาบุคลากรจะขับเคลื่อนคนให้พร้อมไปกับโลกในยุคดิจิทัล

3. โลกที่กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

สังคมโลกและประเทศไทยกำลังจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged Society) โดยเฉพาะประเทศไทยนั้นที่ถือว่าเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุก่อนการยกระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับประเทศพัฒนาอื่นๆ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี โดยข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ประเมินว่า ในปี 2564 จะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สัดส่วนสูงถึง 20% และในปี 2574 ประเทศไทยจะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึง 28% ทั้งในปัจจุบันสัดส่วนวัยทำงานดังกล่าวยังสามารถดูแลผู้สูงอายุได้ 1 ต่อ 4 คน แต่ในปี 2574 สัดส่วนการดูแลผู้สูงอายุจะเฉลี่ยที่ 1 : 1 (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจธนาคารไทยพาณิชย์, 2560) ซึ่งการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุได้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ กำลังการผลิตและแรงงานที่ลดลง กำลังแรงงานลดลง หรืออุปทานแรงงานลดลงซึ่งอาจจะส่งผลทำให้ค่าแรงสูงขึ้นได้หรือเกิดการขาดแคลนแรงงาน รวมถึงทางด้านการคลังที่ภาครัฐต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ รวมถึงผลกระทบต่อทางด้านโครงสร้างสังคม เช่น ปัญหาสุขภาพจิตใจ ปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ปัญหาสุขภาพร่างกาย ซึ่งผลกระทบดังกล่าวส่งผลกระทบต่อองค์การต่าง ๆ ในการสูญเสียบุคลากร

4. การสร้างความผูกพันให้กับองค์การอย่างยั่งยืน

การทำงานแบบมีส่วนร่วม นั้นเป็นการให้ความสำคัญกับคนในองค์การซึ่งจะส่งผลทำให้คนนั้นได้รู้สึกถึงความสำคัญ ซึ่งย่อมให้เกิดความผูกพันในองค์การ ซึ่งไม่แม้แต่องค์การเพียงเท่านั้น แต่ยังขยายไปสู่สังคมในอนาคตที่จะต้องมีการมีส่วนร่วมมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งการดำเนินงานตามแบบ “One size does not fit all” เป็นสิ่งที่ล้าสมัยซึ่งเป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับคนน้อย แต่ในทางตรงกันข้าม การสร้างการมีส่วนร่วม การทำให้บุคลากร มีความรู้สึกสำคัญเป็นพิเศษ โดยผ่านกระบวนการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ การให้ความสำคัญกับความต้องการเฉพาะ (Tailor-made) จะช่วยสร้างความผูกพันที่ยั่งยืน โดยผ่านการเรียนรู้ร่วมกันของสังคม ไม่ว่าจะเป็นการทำงานผ่าน Social Networking, Social Media และ Social Learning รวมถึงปัจจุบันได้มีแนวโน้มการทำงานของบุคลากรที่นอกเหนือจากงานประจำ (Gig Economy) เพราะบุคลากรรุ่นใหม่ที่มีความสามารถสูงในงานเฉพาะด้าน เห็นว่าการทำงาน

ประจำไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิต และไม่ใช่ว่าเป้าหมายสุดท้าย กลุ่มบุคลากรรุ่นใหม่จึงหาอาชีพเสริมอื่น ทำให้องค์กรจำเป็นต้องปรับตัวในการว่าจ้างบุคลากร ให้มีความยืดหยุ่นเงื่อนไขที่เหมาะสม

บทบาทของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต

จากกระแสความท้าทายที่มีแนวโน้มเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในปัจจุบันและในอนาคตที่นักบริหารทรัพยากรมนุษย์ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ จึงทำให้หลายองค์การจำเป็นต้องเตรียมพร้อมกับประเด็นท้าทายดังกล่าว โดยเฉพาะในงานทรัพยากรมนุษย์ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริการเปลี่ยนให้กับองค์กรและบุคลากร ทำให้เป็นหน้าที่ของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ในการบริหาร พัฒนา องค์กรและบุคลากรต่อความท้าทายในอนาคต ทั้งมีบทบาทในการสร้างความเข้าใจรูปแบบของการบริหารงานที่เปลี่ยนแปลงไป การใช้เทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ร่วมกับการทำงาน การสื่อสารและเข้าใจบุคลากรในยุคใหม่ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นมากขึ้น การให้อิสระในการใช้ความคิดเพื่อการพัฒนา เพื่อมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาสมรรถนะขององค์กรอย่างเต็มศักยภาพสูงสุดต่อประเด็นท้าทายที่เกิดขึ้นโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความเข้าใจในบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี (Comprehension)

ในโลกยุคอนาคต บทบาทของนักทรัพยากรมนุษย์เป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญ ในการพาองค์กรขับเคลื่อนไปสู่วิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้โดยแนวโน้มการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น ต้องการที่จะสร้างคนที่ศักยภาพ โดยเน้นไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี การพัฒนาและวิจัย การสร้างนวัตกรรม นักบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงต้องปรับบทบาทในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลิตภาพสูงและเป็นสร้างบุคลากรที่มีทักษะด้านดิจิทัลโดยต้องปรับแนวคิดและการบริหารที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Result Based) เน้นการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานกับองค์กร โดย ทบทวนหาความคุ้มค่าของการว่าจ้าง (Employability) การพิจารณาประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสร้างมูลค่าแก่องค์กร รวมถึงมุ่งส่งเสริมสร้างความสามารถของบุคลากรให้มีความสามารถหลายด้าน (Multi Skilled) เช่น ในอนาคตนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องเตรียมพร้อมกับประเด็นท้าทาย ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยียิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความต้องการบุคลากรที่มีความสามารถในระดับสูงทางด้านดิจิทัล ทั้งในเรื่องการจัดการข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) การออกแบบประสบการณ์ของผู้ใช้ (User Experience Design) ทำให้การแข่งขันในการหาผู้ที่มีความสามารถมีการแข่งขันที่สูงเพิ่มขึ้น ดังนั้นการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการข้อมูล จะช่วยให้การดำเนินงานในการสรรหาคัดเลือกบุคลากร การใช้ระบบคลาวด์ที่ใช้ในการบริหารทุนมนุษย์ (Human Capital Management Cloud) ตัวอย่างสถาบันการเงินยูเนียนแบงก์แห่งฟิลิปปินส์ (Union Bank of the Philippines: UBP) ได้นำเอาระบบคลาวด์ที่ใช้ในการบริหารทุนมนุษย์ (Human Capital Management Cloud) มาใช้ในการบริหารงานโดยมุ่งหน้าสู่สถาบันการเงินทางด้านดิจิทัล (Sudhakar Goparaju, 2014) ทำให้ต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านดิจิทัล (Digital Literacy) ในการส่งเสริมและสร้างประสบการณ์เพื่อให้บุคลากรมีความคุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยี ทั้งในด้านการใช้ (Use) การเข้าใจ (Understand) ในบริบทของสารสนเทศดิจิทัล การ

สร้าง (Create) การเข้าถึง (Access) เทคโนโลยีใหม่ ๆ ดังนั้นนักบริหารทรัพยากรจึงมีการออกแบบระบบการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ในการป้อนข้อมูลย้อนกลับให้แก่องค์กร เช่น บริษัท Adolby สร้างระบบที่เอื้อต่อบุคลากรในยุคดิจิทัล โดยการหลีกเลี่ยงระบบที่มีความซับซ้อนโดยใช้เทคโนโลยีเข้าปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน (Disruptive Technology) โดยจะไม่ใช้ระบบการประเมินผลงานแบบวัดระดับแก่บุคลากร ซึ่งจะทำให้บุคลากรทำงานภายใต้ความเครียดและไปยับยั้งความสามารถด้านสร้างสรรค์ และสังคมที่มีการแข่งขันเกิดขึ้น รวมถึงการคัดสรรเทคโนโลยีและแอปพลิเคชันที่มาช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ (Selected Efficiency Tech/App for improving HR working) การนำเทคโนโลยีเกิดขึ้นเพื่อมาช่วยเหลืองานด้านนี้โดยเฉพาะ ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย เพราะฉะนั้นบทบาทของนักทรัพยากรมนุษย์ในยุคอนาคตจึงควรต้องอัปเดตเทคโนโลยีอยู่อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับสายงานของตนเองและต้องรู้จักนำเอาเทคโนโลยีนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับองค์กรและมีประสิทธิภาพกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้มากที่สุด

2. การสื่อสาร (Communication)

การทำงานในอนาคตนั้น การสื่อสารถือว่าเป็นสิ่งสำคัญเพราะในอนาคตข้อมูลข่าวสารข้อมูลถือว่าเป็นทรัพยากร หรือเครื่องมือในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความสำเร็จในองค์กร ดังนั้นนักบริหารทรัพยากรมนุษย์จะสามารถทำงานได้อย่างราบรื่น จำเป็นต้องมีการสื่อสารที่เข้าใจแก่บุคลากรในองค์กร โดยในปัจจุบันการสื่อสารภายในองค์กรไม่สามารถสื่อสารได้เพียงช่องทางใดช่องทางหนึ่ง หรือเน้นให้แก่ผู้รับสารเพียงผู้เดียว เพราะในปัจจุบันการสื่อสารสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบตามความเหมาะสม โดยที่นักบริหารทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต สามารถเป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างองค์กรและบุคลากรโดยใช้การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มาเปลี่ยนแปลงปรับเปลี่ยนทั้งภายในภายนอกองค์กร นักบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้บุคลากรรับรู้ข้อมูลการแข่งขัน การเปลี่ยนแปลงท่ามกลางโลกธุรกิจที่มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังต้องมีการคิดพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกส่วน นักบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีอาชีพต้องเข้าไปแก้ปัญหาให้กับบุคลากรคนอื่น ๆ ได้อย่างเข้าใจ ซึ่งกันและกัน เพราะฉะนั้นการสื่อสารองค์กร (Organizational Communication) จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญของนักทรัพยากรมนุษย์ในการสร้างช่องทางการสื่อสาร และการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น การเสนอแนะ เพื่อสร้างกรอบความเข้าใจให้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกันขององค์กรซึ่งการสื่อสารในองค์กรนั้นมีวิธีการดำเนินงานที่หลากหลายขึ้นอยู่กับความเหมาะสม สถานการณ์ วัฒนธรรมองค์กร โดยเฉพาะการทำความเข้าใจ ในเรื่องของแนวนโยบาย พันธกิจ วิสัยทัศน์และเป้าหมายองค์กร อันจะส่งผลต่อการสร้างประสิทธิผลขององค์กรที่สูงขึ้น (Harvard Business Essentials Series, 2003) ทำให้บทบาทของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ต้องสร้างบรรยากาศเพื่อส่งเสริมระบบการสื่อสารที่ดี สรรหาองค์ความรู้และคอร์สเรียนใหม่ ๆ มาพัฒนาศักยภาพพนักงาน (Recruiting new knowledge and courses to develop employee potential) ซึ่งบทบาทของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ มีหน้าที่ในการ

พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีต่างๆ มาช่วยพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีการพัฒนาความก้าวหน้าอยู่เสมอ ๆ ทั้งในส่วนของทักษะในการทำงาน ตลอดจนทักษะอื่น ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการทำงาน เช่น ทักษะการเป็นผู้นำ, ทักษะในการบริหารงาน, ทักษะในการนำเสนอ เป็นต้น

3. การสร้างระบบความน่าเชื่อถือ (Credibility)

การสร้างความเชื่อถือ (Trust) เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและบุคลากร ให้เกิดความเชื่อใจอันจะนำไปสู่การสร้างความเชื่อมั่น ลดความไม่แน่นอน ลดความเสี่ยงในการต่อต้านอันจะนำไปสู่ความแตกแยกให้กับองค์กรและตัวบุคลากร โดยเฉพาะผู้ที่สร้างความน่าเชื่อถือให้กับองค์กร ซึ่งในที่นี่นักบริหารทรัพยากรมนุษย์ในการนำไปสู่การตอบสนองต่อผู้นำหรือองค์กร ทั้งนี้รวมไปถึงการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารภายในองค์กรและความเชื่อจากฐานหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่ง นำไปสู่ความเป็นเลิศขององค์กร เพื่อทำให้เกิดความยั่งยืนในการสร้างความรู้ความสามารถ (Competence) และคุณลักษณะ (Character) ของบุคลากรที่ต้องการให้เป็น (David E. Guest, 2011) เพราะในการทำงานความเชื่อถือเป็นคุณสมบัติของผู้นำในการบริหารจัดการภายในองค์กร การบังคับบัญชาโดยเฉพาะผู้บริหารที่กำลังเข้าสู่วัยผู้สูงอายุและกำลังจะเกษียณตัวลง โดยนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องสร้างกลไกการทำงานในองค์กรเพื่อสร้างนักบริหารหรือผู้นำที่ดีในรุ่นถัดไป โดยคัดเลือกคนที่มีประสิทธิภาพให้ตรงกับความสามารถและมอบหมายงานให้ โดยมีการตรวจสอบเป็นระยะ และสร้างความเชื่อมั่น มั่นใจให้กับผู้ที่ได้รับมอบหมาย โดยมีการรายงาน ประเมินผลเป็นระยะเพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาได้ ทั้งนี้นอกจากตัวผู้นำที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับตัวบุคลากรแล้ว นักบริหารทรัพยากรมนุษย์ก็ต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคลากรในทุกระดับ เพราะถ้าหากคนในองค์กรมีความตระหนักรู้และให้คุณค่ากับความเชื่อถือต่อทั้งบุคลากรและองค์กรแล้วนั้น จะทำให้เกิดบรรยากาศแห่งความไว้วางใจกันทั่วทั้งองค์กร ซึ่งจะทำให้เกิดการดำเนินงานที่ดำเนินไปด้วยความสุข เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลโดยที่ไม่ต้องสร้างกฎระเบียบขึ้นมาควบคุมการทำงาน ทำให้เกิดความผูกพันต่อองค์กร รวมถึงระบบโครงสร้างองค์กรก็เป็นไปในลักษณะยืดหยุ่น โดยนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องส่งเสริมการสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เน้นการส่งเสริมอำนาจให้กับบุคลากรในทุกส่วนมากขึ้น เนื่องจากในอนาคตสัดส่วนโครงสร้างประชากรที่เป็นรุ่นใหม่จะก้าวขึ้นมาเพิ่มขึ้น เพราะฉะนั้นต้องอาศัยความร่วมมือ ความเชื่อมั่นจากตัวผู้บริหารทั้งรุ่นใหม่และรุ่นที่กำลังจะขึ้นมาในการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับบุคลากร และการสร้างการยอมรับเชื่อใจจากตัวบุคลากร ให้องค์กรมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยใช้ความไว้วางใจเป็นฐานในการผสมผสานให้เข้ากับวัฒนธรรมองค์กร (วนิดา พรพิรุฬห์, 2547)

4. การใช้ความคิดสร้างสรรค์ (Creation)

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญและมีความเป็นอย่างมากในโลกของการแข่งขันธุรกิจ โดยเฉพาะบทบาทของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่ต้องส่งเสริมบุคลากรและองค์กรให้มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้องค์กรสามารถมีนวัตกรรม กระบวนการแก้ไขแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ และที่

สำคัญนำมาใช้ในการสร้างความผูกพันและดึงดูดแก่บุคลากร โดยบทบาทของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ต้องสร้างบรรยากาศ และเสริมสร้างวิธีการที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับบุคลากร และองค์กร ไม่ว่าจะ เป็นกระบวนการการให้คุณค่าและรางวัลสำหรับผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาองค์กรและสร้างความผูกพันไปในเวลาเดียวกัน เช่น การแข่งขันนวัตกรรมภายในองค์กร การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่และนวัตกรรมขึ้นมาได้ เพื่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ มาใช้ในกระบวนการทำงาน และถ่ายทอดสร้างองค์ความรู้ในองค์กรให้ดำเนินเข้ากับกระบวนการทำงานประจำวัน เพื่อให้บุคลากรกระตุ้นการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเสริมสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันทางธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จนเป็นวัฒนธรรมขององค์กร ซึ่งนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องหมั่นใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาบุคลากรร่วมกับเทคโนโลยีในอนาคต ในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เปลี่ยนแปลงแนวทางการสร้างความผูกพันพนักงานขององค์กรที่เคยทำมาในอดีต โดยข้อมูลนี้มาจากรายงานการสำรวจความคิดเห็นของ Korn Ferry (2018) การใช้ให้ AI เข้ามาช่วยคัดกรองจำนวนของผู้สมัคร โดยใช้เป็นตัวช่วยในการเก็บเป็นฐานข้อมูลบุคลากรเก่า หรือผู้ที่เคยมาสมัครงานแล้ว สามารถใช้ให้ AI ติดตามกลับไป ซึ่งช่วยให้ผู้สมัครเกิดความรู้สึกประทับใจเนื่องจากผู้สมัครสนใจในองค์กรอยู่ก่อนแล้วจึงทำการสมัครซึ่งการใช้เทคโนโลยีเป็นฐานเก็บข้อมูล คอยติดตามสามารถสร้างความผูกพันให้กับองค์กร และยังสามารถมาช่วยในเรื่องของการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรใหม่และปัจจุบันในการสร้างหลักสูตรการพัฒนาให้เหมาะสมในแต่ละบุคคล (Personalize Service) ที่ต้องอาศัยการคิดวิเคราะห์ของคนซึ่งส่งเสริมความผูกพันให้แก่องค์กร โดยการเอาใจใส่ในแต่ละบุคคล รวมไปถึงการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการทำนายแนวโน้มการลาออกของบุคลากร ทำให้สามารถหาช่องว่าง (Gap) ในการพัฒนาและช่วยหาวิธีในการความผูกพัน รวมถึงการสร้างบรรยากาศ เช่น Google ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบสถานที่ทำงาน และสร้างความผูกพัน ให้พนักงานอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นต้นแบบที่ทำให้บริษัทอื่น ๆ ที่มีการตกแต่งสถานที่อย่างสวยงามมีชีวิตชีวา และสิ่งที่สร้างการจดจำมาก ๆ ก็คือการยกเอาสไลด์เครื่องเล่นเด็กขนาดใหญ่มาไว้ในสถานที่ทำงานให้พนักงานลื่นลงมาแทนการใช้บันไดทำให้การทำงานสนุกคลายเครียดขึ้นได้และทำให้ระดับความผูกพันของบริษัทแห่งนี้อยู่ในระดับสูง

5. การทำงานร่วมกัน (Collaboration)

หน้าที่ของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ เพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับคนซึ่งต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกันกับบุคลากรในองค์กรตั้งแต่ระดับบุคคลไปจนถึงโครงสร้างองค์กร เพราะฉะนั้น บทบาทของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคลากร เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน เพราะฉะนั้นองค์กรใดที่สร้างบรรยากาศการทำงานที่มีความเชื่อมั่นและการทำงานที่ไม่แบ่งพรรคพวก ก็จะช่วยให้การดำเนินงานง่ายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องขอความร่วมมือ หรือติดต่อประสานงานต่างๆซึ่งนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องมีบทบาทในการเป็น กระบวนกร (Moderator) ในการสร้างกระบวนการเชื่อมโยงส่วนต่างๆเข้าหากัน (Eugene F McKenna and Nic Beech, 2014) หากความร่วมมือ (Commonality) ในองค์กร สร้างความตอกการตอกย้ำความทรงจำ

(Replicating Memories) โดยบริษัทซัมซุงเป็นตัวอย่างที่เหมาะประสบความสำเร็จจากการใช้ความร่วมมือในการนวัตกรรมของบุคลากรในองค์กรเป็นตัวขับเคลื่อน กับบริษัทที่เป็นคู่แข่งอย่างบริษัทโซนี่จนสามารถเหนือกว่าบริษัทโซนี่ได้ โดยใช้การหาคู่แข่งที่มีลักษณะการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกัน และสร้างเป้าหมายการทำงานร่วมกันที่ต้องการจะเหนือกว่าคู่แข่งจนประสบความสำเร็จ รวมไปถึงการสร้างโครงสร้างองค์กร ที่นักบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องออกแบบโครงสร้างที่เอื้อต่อการทำงานให้เหมาะสมกับองค์กร ในการการแข่งขัน โดยเฉพาะในปัจจุบันที่องค์กรเน้นการแข่งขันเชิงนวัตกรรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การบริการ โดยการทำงานแบบ Agile (Samuel C. Certo, 2000) เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากร ที่มีแนวโน้มมีความนิยมในอนาคต โดยเฉพาะวิธีการที่เรียกว่าการทำงานแบบ Scrum ซึ่งในวิธีการทำงานที่แตกต่างการทำงานแบบดั้งเดิม โดยเป็นกระบวนการและให้ความสำคัญกับระบบเอกสาร ระบบสายบังคับบัญชาน้อยลง โดยเน้นไปยังผลลัพธ์ที่เพิ่มขึ้น โดยตั้งอยู่บนฐานแนวคิดการยอมรับความเปลี่ยนแปลง โดยไม่มีการทำงานหรือยึดติดกับ Gantt Chart ใช้ระบบความการทำงานที่มีความยืดหยุ่น ให้อำนาจในการตัดสินใจแก่ผู้ร่วมปฏิบัติงาน (Empower) สร้างเครือข่ายในการปฏิบัติร่วมกัน โดยลงมือใช้งาน และแก้ไขไปในเวลาเดียวกันมากกว่าการวางแผนก่อนลงมือปฏิบัติ เพราะฉะนั้นนักบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงต้องมีความเข้าใจ (Understanding) ทราบลักษณะพื้นฐานขององค์กร รู้จุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร นักบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงจำเป็นต้องเข้าไปสร้างบรรยากาศในการในการทำงานร่วมกัน รวมถึงเข้าไปรับฟัง ข้อมูลและความคิดเห็นที่เสริมสร้างมุมมองใหม่เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้ โดยต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เกิดการตั้งคำถาม ให้ความสนใจ (Curiosity) ให้ความใส่ใจ (Empathy) เปิดใจยอมรับ (Open Mind) ต่อองค์กร เพื่อที่จะเสริมการทำงานร่วมกันได้ในโลกยุคอนาคต

บทสรุป

จากประเด็นความท้าทายในอนาคตไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการแข่งขันของโลกในยุคดิจิทัลที่มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยทั้งในการผลิตและบริการ รูปแบบการทำงานในยุคดิจิทัลที่ใช้ระบบเทคโนโลยีเข้ามาขยายขีดความสามารถในการทำงานของผู้คนมากขึ้น และโลกที่กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีผู้สูงอายุเพิ่มซึ่งจะใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยอย่างไร และการสร้างความผูกพันให้กับองค์กรอย่างยั่งยืนที่จำเป็นต้องทำให้เกิดขึ้น จากประเด็นที่เข้ามาท้าทายบทบาทของนักทรัพยากรมนุษย์เหล่านี้ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานไม่ว่าจะเป็น 1. ความเข้าใจในบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี (Comprehension) ในการคัดสรรเทคโนโลยีและแอปพลิเคชันที่มาช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานมาช่วย 2. การสื่อสาร (Communication) ที่ใช้การมาของเทคโนโลยีรูปแบบใหม่มาพัฒนาศักยภาพพนักงาน ทั้งในการอบรมออนไลน์รวมถึงการสร้างระบบการสื่อสารภายในองค์กร 3. การสร้างระบบความน่าเชื่อถือ (Credibility) ที่นักบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องส่งเสริมการสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เน้นการส่งเสริมอำนาจให้กับบุคลากรในทุกส่วนมากขึ้นสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 4. การใช้ความคิดสร้างสรรค์ (Creation) มาช่วยในการสร้างสรรค์บรรยากาศและความผูกพันขององค์กร 5. การทำงานร่วมกัน

(Collaboration) โดยใช้การจัดการร่วมสมัยและเทคโนโลยีสร้างกระบวนการเชื่อมโยงส่วนต่างๆ เข้าหากัน ดังนั้น บทบาทเหล่านี้ช่วยสร้างประโยชน์งานบริหารทรัพยากรมนุษย์ในการเป็นหนึ่งใน การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ให้องค์กรสามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างความแข็งแกร่ง และสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับองค์กรในการบริหารงานเชิงรุก (Proactive Approach) นำไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจ พัฒนาสมรรถนะของตนเอง ในการมองภาพอนาคต ถึงแนวโน้มในการทำงานที่จะเกิดขึ้นและแนวทางในการรับมือ แก้ไขและพัฒนาต่อโลกอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- จิระประภา อัครบวร, อนุชาติ เจริญวงศ์มิตร และจากรุวรรณ ยอดระฆัง. (2552). *การบริหารการเปลี่ยนแปลง*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- พัชนี นนทศักดิ์, ปิยะพันธ์ ปิงเมือง และสมศรี ศิริไหวประพันธ์. (2553). *Modern Management*. กรุงเทพฯ: บริษัท เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า จำกัด.
- วนิดา พรพิรุฬห์. (2547). *การเปรียบเทียบความแตกต่างด้านวัฒนธรรมองค์กรระหว่างบริษัท ญี่ปุ่น กับบริษัทอเมริกาในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาญี่ปุ่นศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจธนาคารไทยพาณิชย์. (2560). In Focus: มองเศรษฐกิจไทยในยุค Trump นำโลก. *Outlook, ไตรมาส 1/2017*.
- Certo, S.C. (2000). *Modern Management: Diversity, quality ethics, and the global environment*. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall.
- Chen, L. and Naughton, B. (2011). The Emergence of Chinese Techno-Industrial Policy. *Megaprojects to Strategic Emerging Industries, 2003-2011*, 1-27.
- Ferry, K. (2018), *Global Survey: Artificial Intelligence (AI) Reshaping the Role of the Recruiter*. Retrieved from <http://ir.kornferry.com/putting-ai-its-place-artificial-intelligence-should-be-part>
- Goparaju, S. (2014). Impact of Advanced Technologies on HR 2014. *Business Manager*, 17(1), 5-7.
- Guest, D. E. (2011). Human Resource Management and Performance: Still searching for some answers. *Human Resource Management Journal*, 21(1), 3-13.
- Harvard Business Essentials Series. (2003). *Managing change and transition*. Boston MA: Harvard Business School Press.
- McKenna, E. F., & Beech, N. (2014). *Human Resource Management-A concise analysis*. (3rd ed.). New York: Pearso.

นิติศาสตร์กับการครองชีวิตวิถีพุทธเบญจศีล

Buddhist Precept Five Way of Law

ปัญญ์ณิสาร์ องค์กรปรัชญากุล¹ และกริต เพ็มทันจิตต์²

Pannisa Ongprachayakul and Grit Permtanjit

Received: August 15, 2019

Revised: January 23, 2020

Accepted: January 27, 2020

DOI: 10.14456/jra.2021.48

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักนิติศาสตร์ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมเบญจศีลหรือ ศีล 5 และ 2) เสนอแนวคิดหลักกฎหมายที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับการครองชีวิตวิถีพุทธเบญจศีล ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพจากข้อมูลเอกสาร และวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชื่อมโยงสัมพันธ์ข้อมูลเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า 1) หลักนิติศาสตร์ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมเบญจศีลหรือ ศีล 5 นั้นสรุปว่า นิติศาสตร์หรือกฎหมายนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ยุทธนำมาจัดทำนโยบายสาธารณะในการกำหนดจัดวางระเบียบของสังคมให้มนุษย์มีสิทธิและหน้าที่ในการอยู่ร่วมกันได้ นิติศาสตร์เกี่ยวข้องโดยตรงกับพระธรรมขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แสดงไว้ในส่วนของพระธรรมวินัยหรือศีล ดังจะเห็นจากการบัญญัติกฎหมายอาญาได้นำศีล 5 มาบัญญัติเป็นความผิดที่ต้องรับโทษ หากผู้ใดประพฤตผิดศีล 5 นอกจากจะได้รับการรับโทษทางสังคมแล้วยังมีความผิดตามกฎหมายอาญาต้องรับโทษด้วย และ 2) แนวคิดหลักกฎหมายที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับการครองชีวิตวิถีพุทธเบญจศีล คือ พระธรรมวินัยขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่แสดงไว้เป็นศีลให้มนุษย์ในกลุ่มชนต่าง ๆ นำไปบริหารจัดการดำรงชีวิตตามวิถีพุทธนั้น ศีล 5 เป็นศีลลำดับเบื้องต้นสำหรับผู้ครองเรือนทั่วไป จะเห็นได้ว่า ศีลแต่ละข้อจะแสดงทั้งเหตุและผลด้วยว่าทำไมต้องปฏิบัติตามศีลข้อนั้น ผู้ปฏิบัติได้รับรู้รับฟังจนเกิดการยอมรับและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ทำให้ได้รับผลดีในการครองชีวิตเบื้องต้นได้เป็นอย่างดี ดังนั้นศีลจึงละเอียดกว่ากฎหมายมากนัก เพราะศีลมีผลต่อจิตสำนึกของผู้ปฏิบัติด้วย หากผู้ปฏิบัตินำมาบริหารจัดการชีวิตของตนให้เป็นผู้มีศีล ผู้ปฏิบัติย่อมไม่ทำผิดกฎหมาย ดังกล่าวได้ว่า “เมื่อผู้ปฏิบัติรักษาศีล ศีลก็จะรักษาผู้ปฏิบัติตามวิถีพุทธ”

คำสำคัญ: นิติศาสตร์, กฎหมาย, วิถีพุทธ, ศีล

¹ สำนักงานปัญญ์ณิสาร์ทนายความ; Pannisa Council

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: pantip2ong@gmail.com, Tel. 089-8717191

Abstract

This academic have the following objectives; 1) to study Law relate Buddhist Precept Five and 2) to present think Law relate to Life Buddhist Precept Five. This study Qualitative from documentary and analyze method relate document. The academic results were found that; 1) Law relate Buddhist Precept Five conclude Law part of the government as an instrument for administration and establishment of social order and system in order for humans to have rights and duties that enable coexistence. Legal science is directly associated with Buddha's teachings of Dharma as demonstrated in the Buddhist disciplines or precepts. The law is essential for humans to conduct their behaviors without infringement on the rights of others and with duties to be performed. The Buddhist disciplines as fundamental to leading a life of the layman or member of the public are the Five Precepts. The enactment of the penal code, which is the basic law, also applies the Five Precepts to the prescription of offenses to be sentenced; if one manages their life against any of the precepts, there shall be a legal punishment and morality. And 2) Law relate with Buddhist Precept Five is Buddha's teachings of Dharma elucidated as the precepts for all mankind to manage and lead a life in the Buddhist Precept Five is precept basic for people. One of precept action science of causes and effects. Why active to precept Actor know agree and be willing to act. Cause accept good of life. Way are much more exhaustive than the law because the precepts also have an impact on one's conscious mind. If one conducts their life as a moralist, one shall not break the law as it can be said that "when a person maintains the precepts, the precepts also maintain that person according to the Buddhist way".

Keywords; Legal Science, Law, Buddhist Way, Precepts

บทนำ

นิติศาสตร์ แปลว่า วิชากฎหมาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) กฎหมาย หมายถึง กฎเกณฑ์ คำสั่งหรือข้อบังคับที่บัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่ ความสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อควบคุมความประพฤติของมนุษย์ในสังคมนั้น ๆ ซึ่งผู้มีอำนาจสูงสุด หรือรัฐอธิปัตย์เป็นผู้บัญญัติขึ้น ผู้ใดฝ่าฝืน มีสภาพบังคับ (วิกิตำรา, 2562) นิติศาสตร์ แปลว่า วิชากฎหมาย และนิติศาสตร์ แปลว่า ศาสตร์แห่งการนำ หรือจัดดำเนินการ กฎหมายอาญาเป็นวิชาหนึ่งของนิติศาสตร์ ซึ่งเป็นกฎหมายเนื้อความหรือกฎหมายสารบัญญัติ ห้ามมิให้มีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด หรือบังคับให้มีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องรับโทษ (เกียรติขจร วจนะสวัสดิ์, 2551)

สมัยพุทธกาลองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้จัดวางระบบระเบียบในการบริหารจัดการ พระภิกษุโดยใช้พระธรรมวินัย ผู้ปกครองบ้านเมืองได้นำหลักพระธรรมวินัยขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเป็นหลักในการออกกฎระเบียบบริหารจัดการควบคุมสิทธิและหน้าที่ของประชาชน ที่เรียกกันว่า นิติศาสตร์วิधिพุทธ คือ การบริหารจัดการดำเนินชีวิตตามพระธรรมคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยมีหลักสำคัญในการวางระบบระเบียบไว้คือพระธรรมวินัย ซึ่งได้แบ่งเป็น ศิลตามกลุ่มชนที่นำเป็นบริหารจัดการชีวิตคือ ปญจศีล (ศีล 5) เป็นศีลลำดับเบื้องต้นสำหรับฆราวาส ผู้ครองเรือนทั่วไป อาชีวะภูมิภคศีล (ศีลกุลกรรมบท 10) เป็นศีลเบื้องต้นสำหรับสามเณร อัญญศีล (ศีล 8) หรือเรียกว่าอุโบสถศีล (ศีลอุโบสถ) สำหรับแม่ชี ภิกษุณีวินัย (ศีล 311) สำหรับพระภิกษุณี ภิกษุวินัย (ศีล 227) สำหรับพระภิกษุ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต, 2553)

กฎหมายเกิดจากรัฐวางนโยบายสาธารณะในการบริการจัดการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของประชาชนให้อยู่ร่วมกันได้ ซึ่งกฎหมายเกี่ยวข้องโดยตรงกับธรรมชาติขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งได้แสดงไว้ในส่วนของพระธรรมวินัยหรือศีลนั่นเอง มนุษย์จำเป็นต้องมีกฎหมายในการควบคุมพฤติกรรมเพื่อไม่ให้ละเมิดสิทธิของผู้อื่น กฎหมายที่บัญญัติวางระเบียบของมนุษย์เป็นพื้นฐานในการบริหารจัดการชีวิตตามพระธรรมวินัยคือ ศีล 5 ดังจะเห็นจากการบัญญัติในกฎหมายอาญาก็นำศีล 5 มาเป็นความผิดที่ต้องรับโทษ หากบริหารจัดการชีวิตของตนเองผิดศีลข้อใดก็จะมีโทษทางกฎหมาย อาญาและผิดศีลธรรม กล่าวคือ หากผิดศีลข้อ 1 ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต มีความผิดต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุก ตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี เป็นต้น พระธรรมวินัยขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่แสดงไว้เป็นศีล 5 ให้ฆราวาสทั่วไปนำไปบริหารจัดการครองชีวิตตามวิधिพุทธนั้น จะเห็นได้ว่าศีลแต่ละข้อจะแสดงทั้งเหตุ และผลไว้ด้วยว่าทำไมต้องปฏิบัติตามศีลข้อนั้น เมื่อปฏิบัติแล้วจะเกิดผลดีในการปฏิบัติอย่างไร ดังนั้นศีลจึงละเอียดกว่ากฎหมายมากนัก เพราะศีลมีผลต่อจิตใจสำนึกของผู้ปฏิบัติด้วย หากผู้ปฏิบัติ นำมาบริหารจัดการชีวิตของตนให้เป็นผู้มีศีล ผู้ปฏิบัติย่อมไม่ทำผิดกฎหมาย ดังกล่าวได้ว่า “เมื่อผู้ปฏิบัติรักษาศีล ศีลก็จะรักษาผู้ปฏิบัติตามวิधिพุทธ”

หลักนิติศาสตร์

นิติศาสตร์ แปลว่า วิชากฎหมาย กฎหมาย หมายถึง กฎเกณฑ์ คำสั่งหรือข้อบังคับ ที่บัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่ ความสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อควบคุมความประพฤติของมนุษย์ในสังคมนั้น ๆ ซึ่งผู้มีอำนาจสูงสุด หรือรัฐอธิปัตย์เป็นผู้บัญญัติขึ้น ผู้ใดฝ่าฝืน มีสภาพบังคับ และ ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย ได้แบ่งกฎหมายไว้ 2 ลักษณะ คือ กฎหมายตามเนื้อความหรือกฎหมายสารบัญญัติ และกฎหมายตามแบบพิธีหรือกฎหมายวิธีสบัญญัติ โดยกฎหมายตามเนื้อความ หมายถึง กฎหมายซึ่งบทบัญญัติ มีลักษณะเป็นกฎหมายแท้ คือเป็นข้อบังคับซึ่งกำหนดความประพฤติของมนุษย์ ถ้าฝ่าฝืนจะได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษ ส่วนใหญ่เป็นข้อบังคับของรัฐ ส่วนกฎหมายตามแบบพิธี หมายถึง กฎหมายที่ออกมาโดยวิธีบัญญัติกฎหมาย โดยไม่ต้องคำนึงว่ากฎหมายนั้นเข้าลักษณะเป็นกฎหมายตามเนื้อความหรือไม่ (หยุต แสงอุทัย, 2552) นิติศาสตร์ ยังแปลว่า ศาสตร์แห่งการนำ

หรือจัดดำเนินการ ซึ่งอาจขยายความหมายว่าเป็นศาสตร์แห่งการนำคน หรือการนำกิจการ นิติศาสตร์เป็นศาสตร์แห่งเหตุและผล ในปัจจุบันนิติศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของรัฐในการกำหนด นโยบายศาสตร์ หรือนโยบายสาธารณะในการบริหารประเทศ

กฎหมายอาญาเป็นวิชาหนึ่งของนิติศาสตร์ ซึ่งเป็นกฎหมายเนื้อความหรือกฎหมายสาร บัญญัติ ห้ามมิให้มีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด หรือบังคับให้มีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยผู้ที่ ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องรับโทษ

การครองชีวิตวิถีพุทธเบญจศีล

การครองชีวิตวิถีพุทธเบญจศีลเป็นการบริหารจัดการดำเนินชีวิตตามพระธรรมคำสั่ง สอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยมีหลักสำคัญในการวางระเบียบไว้คือพระธรรมวินัย ซึ่ง ได้แบ่งเป็นศีลตามกลุ่มชนที่นำเป็นบริหารจัดการชีวิตคือ ปญจศีล (ศีล 5) ศีลลำดับเบื้องต้นสำหรับ ขรราวาสผู้ครองเรือนทั่วไป อาชีวะอุฎฐมกศีล (ศีลอุฎฐมก 10) สำหรับสามเณร อัญญศีล (ศีล 8) หรือเรียกว่าอุโบสถศีล (ศีลอุโบสถ) สำหรับแม่ชี ภิกษุณีวินัย (ศีล 311) สำหรับภิกษุณี ภิกษุวินัย (ศีล 227) สำหรับภิกษุ ศีลเป็นพระธรรมวินัยที่กำหนดหรือเป็นข้อบังคับสำหรับใช้กับพระภิกษุ ภิกษุณี แม่ชี สามเณร และฆราวาสผู้ครองเรือนทั่วไปเช่นเดียวกับกฎหมายของบ้านเมือง แต่พระธรรมวินัยที่ ทรงบัญญัติขึ้นนั้น เพื่อป้องกันความเสียหายและชักจูงให้ประพฤติในทางที่ดีงาม โดยผู้ปฏิบัติได้รับรู้ รับฟังหลักพระธรรมวินัยจนเกิดความเข้าใจในผลดีที่ปฏิบัติตามศีลและผลเสียเป็นโทษที่ไม่ปฏิบัติ ตามศีล เกิดการยอมรับและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ส่วนกฎหมายนั้นผู้ปกครองบ้านเมืองมีความ มุ่งหมายบัญญัติขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมให้อยู่กันอย่างปกติสุข หากผู้ใดฝ่าฝืนกระทำผิดต่อ กฎหมายที่บัญญัติจะต้องรับโทษ โดยประชาชนจะยอมรับกฎหมายที่บัญญัติหรือไม่ก็ตาม

ดังนั้นหากผู้ปกครองบ้านเมืองนำหลักพระธรรมวินัยมาใช้ควบคู่กับกฎหมายในการ บริหารจัดการบ้านเมืองจะเรียกได้ว่าได้นำหลักธรรมวินัยมาใช้ในการบริหารจัดการบ้านเมืองอย่าง การครองชีวิตตามแนวทางวิถีพุทธเบญจศีล เช่น บังคับใช้กฎหมายอาญาเพื่อควบคุมสิทธิและหน้าที่ ของประชาชนให้อยู่ร่วมกันได้นั้น โดยปกติต้องมีการจัดระเบียบการดำเนินชีวิตวิถีพุทธ อย่างน้อย ที่สุดต้องมีศีล 5 หรือเบญจศีล นำมาบริหารจัดการดำรงชีวิตของประชาชนไม่ให้เบียดเบียนผู้อื่น ซึ่ง ศีล 5 นั้นได้มีบัญญัติในกฎหมายอาญาด้วย คือ

ศีลข้อ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี (สิกขาบทห้ามฆ่าสัตว์) ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ตรงกับ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือ จำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

ศีลข้อ 2 อทินนาทานา เวรมณี (สิกขาบทห้ามขโมย) ไม่ลักขโมยของผู้อื่น ตรงกับ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไป โดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหก พันบาท

ศีลข้อ 3 กาเมสุมิฉฉาจารา เวมณิ (สิกขาบทสมมติยามิ) ไม่ประพฤตินิดในกาม ตรงกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยขู่เข็ญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้นั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้นั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

ศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวมณิ (สิกขาบทสมมติยามิ) ไม่พูดจาเพ้อเจ้อ พูดเท็จ ตรงกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้นั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ศีลข้อ 5 สุราเมรยมชชพมาทภูฏานา เวมณิ (สิกขาบทสมมติยามิ) ไม่ดื่มสุราเมรัย เครื่องมกตอง ของเมา ตรงกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 66 ความมึนเมาเพราะเสพสุราหรือสิ่งเมาอย่างอื่นจะยกขึ้นเป็นขอแก้ตัวตามมาตรา 65 ไม่ได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

หากผู้ใดประพฤตินิดศีล 5 ข้อใด นอกจากจะได้รับโทษทางสังคม เช่น ถูกรังเกียจถูกประณาม ไม่ได้ได้รับความเชื่อถือแล้ว จะต้องมีความผิดตามกฎหมายอาญาต้องรับโทษ ซึ่งโทษตามประมวลกฎหมายอาญานั้นล้วนแล้วแต่ทำให้ผู้ที่ได้รับโทษต้องสูญเสียอิสรภาพ ถูกจับขัง และเสียทรัพย์สินเงินทองด้วย

หลักธรรมเบญจศีล หรือศีล 5

เบญจศีลหรือศีล 5 หรือเบญจศีลเป็นหลักธรรมวินัยเบื้องต้นที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงแสดงไว้ให้มนุษย์ผู้ครองเรือนทั่วไปได้นำไปปฏิบัติ เพื่อให้การอยู่ร่วมกันดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีความสงบสุข อันได้แก่

1. ปาณาติปาตา เวมณิ (สิกขาบทสมมติยามิ) เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการฆ่า การเบียดเบียน การทำร้ายร่างกายคนและสัตว์ แล้วมีจิตใจประกอบด้วยเมตตากรุณา มีความปรารถนาดี และสงสารเห็นอกเห็นใจผู้อื่นสัตว์อื่น ผู้ที่รักษาศีลข้อนี้ เมื่อน้อมนำมาเกิดเป็นมนุษย์ ก็จะทำให้มีพละทานามัยแข็งแรง ปราศจากโรคภัย ไม่มีโรค อายุยืนยาว ไม่มีศัตรู หรืออุบัติเหตุต่างๆ มาเบียดเบียนให้ต้องบาดเจ็บ หรือสิ้นอายุเสียก่อนวันอันสมควร

2. อทินนาทานา เวมณิ (สิกขาบทสมมติยามิ) เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมยหรือโจร อันได้แก่ ลัก ฉก ชิง วิ่งราว ชูกรรโชก ปล้นจี้ ฉ้อโกง หลอกหลวง ปลอม เบียดบัง สับเปลี่ยน ลักลอบ ยักยอก และรับสินบน ผู้ที่รักษาศีลข้อนี้ เมื่อน้อมนำมาเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมทำให้ได้เกิดในตระกูลที่ร่ำรวย การทำมาหาเลี้ยงชีพในภายหน้า มักจะประสบช่องทางที่ดี ทำมาค้าขึ้นและมั่งมีทรัพย์ ทรัพย์สมบัติไม่วิบัติหายนะ ไปด้วยภัยต่างๆ

3. กาเมสุมิฉฉาจารา เวมณิ (สิกขาบทสมมติยามิ) เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการประพฤตินิดในกามบุคคลต้องห้ามสำหรับฝ่ายชาย คือ ภรรยาคนอื่น ผู้หญิงที่ยังอยู่ในความอุปการะของผู้อื่น ผู้หญิงที่จารีตต้องห้าม เช่น แม่ ย่า ยาย พี่สาว น้องสาว ลูกสาว ชี หญิงผู้เยาว์

บุคคลที่ต้องห้ามสำหรับฝ่ายหญิง คือ สามเณรอื่น ชาย จาริตต้องห้าม เช่น พ่อ ปู่ ตา พี่ชาย น้องชาย ลูกชาย พระภิกษุ สามเณร ชายผู้เยาว์ ผู้ที่รักษาศีลข้อนี้เมื่อเกิด มาเป็นมนุษย์ ก็จะมีประสพโชคดีในความรัก มักได้พบรักแท้ที่จริงจังและจริงใจ ไม่ต้องอกหัก อกโรย และอกเดาะ ครั้นเมื่อมีบุตรธิดา ก็ว่านอนสอนง่าย ไม่ถือค่าน้ำ ไม่ถูกผู้อื่นหลอกลวงขูดคร่าอนาจารไปทำให้เสียหาย บุตรธิดาย่อมเป็นอภิชาติบุตร ซึ่งจะนำชื่อเสียงมาสู่วงศ์ตระกูล

4. มุสาวาทา เวมณี (สิกขาบทสมาธิยามิ) เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการพูดเท็จ อันได้แก่คำปด ทวนสาบาน ทำเล่ห์กระเท่ห์ มารยา ทำกิเลส เสริมความสามัคคีคำพูดเสียดแทง สับปลับ ผิดสัญญา เสียสัตย์ และคินคำ ผู้ที่รักษาศีลข้อนี้เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ จะทำให้เป็นผู้มีสุ่มเสียงไพเราะ พูดจา มีน้ำมีนวลชวนฟัง มีเหตุมีผล ชนิดที่เป็น “พุทธวาจา” มีโวหารปฏิภาณไหวพริบ ในการเจรจา จะเจรจาความสิ่งใด ก็มีผู้เชื่อฟังและเชื่อถือ สามารถว่ากล่าวสั่งสอนบุตรธิดาและศิษย์ ให้อยู่ในโอวาทได้ดี

5. สุราเมรยมชฺชปมาทภูฏานา เวมณี (สิกขาบทสมาธิยามิ) เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการดื่มน้ำเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท อันได้แก่ น้ำสุรา เมรัย เครื่องดื่มมีนเมาอื่น ๆ และการเสพยาเสพติดอื่น ๆ เช่น ผีน เฮโรอีน กัญชา ยาบ้า หรือแม้แต่บุหรี่ ผู้ที่รักษาศีลข้อนี้ เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ ย่อมทำให้เป็นผู้ที่มีสมอง ประสาท ปัญญา ความคิดแจ่มใส จะศึกษาเล่าเรียนสิ่งใดก็แตกฉานและทรงจำง่าย ไม่หลงลืมเพื่อนเลอะเลือน ไม่เสียสติ วิกลจริต ไม่เป็นโรคสมองเสื่อม ไม่ป่วยาทราม ปัญญาอ่อน หรือปัญญาเนม

ดังนั้นผู้ปฏิบัติตามหลักธรรมศีล 5 จึงได้รับผลดีในการครองชีวิตเบื้องต้นได้เป็นอย่างดี คือ มีสุขภาพแข็งแรง มั่งมีทรัพย์สิน ได้พบรักแท้ ได้รับความเชื่อถือ และมีสติปัญญาดี ดังกล่าวได้ว่า “เมื่อผู้ปฏิบัติรักษาศีล ศีลก็จะรักษาผู้ปฏิบัติตามวิถิปุทธ”

บทสรุป

การศึกษานิติศาสตร์กับการครองชีวิตวิถิปุทธเบญจศีล พบว่า

1. หลักนิติศาสตร์ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมเบญจศีลหรือ ศีล 5 นั้นสรุปได้ว่า นิติศาสตร์หรือกฎหมายเป็นส่วนหนึ่งที่รัฐนำมาจัดทำนโยบายสาธารณะในการกำหนดจัดวางระบบระเบียบของสังคมให้มนุษย์มีสิทธิและหน้าที่ในการอยู่ร่วมกันได้ นิติศาสตร์เกี่ยวข้องโดยตรงกับพระธรรมขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แสดงไว้ในส่วนของพระธรรมวินัยหรือศีล กฎหมายที่บัญญัติวางระเบียบของมนุษย์เป็นพื้นฐานในการบริหารจัดการชีวิตตามพระธรรมวินัยคือ ศีล 5 ดังจะเห็นจากการบัญญัติกฎหมายอาญาได้นำศีล 5 มาบัญญัติเป็นความผิดที่ต้องรับโทษ หากผู้ใดประพฤติดผิดศีล 5 นอกจากจะได้รับโทษทางสังคม เช่น ถูกรังเกียจถูกประณาม ไม่ได้ได้รับความเชื่อถือแล้วยังมี ความผิดตามกฎหมายอาญาต้องรับโทษ ซึ่งโทษตามประมวลกฎหมายอาญานั้นล้วนแล้วแต่ทำให้ผู้ที่ได้รับโทษต้องสูญเสียอิสรภาพ ถูกจับขัง และเสียทรัพย์สินเงินทองด้วย

2. แนวคิดหลักกฎหมายที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับการครองชีวิตวิถีพุทธเบญจศีล คือ พระธรรมวินัยขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่แสดงไว้เป็นศีลให้มนุษย์ในกลุ่มชนต่าง ๆ นำไปบริหารจัดการดำรงชีวิตตามวิถีพุทธนั้น ศีล 5 เป็นศีลลำดับเบื้องต้นสำหรับผู้ครองเรือนทั่วไป จะเห็นได้ว่าศีลแต่ละข้อจะแสดงทั้งเหตุและผลด้วยว่าทำไมต้องปฏิบัติตามศีลข้อนั้น ผู้ปฏิบัติได้รับรู้รับฟังจนเกิดการยอมรับและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ทำให้ได้รับผลดีในการครองชีวิตเบื้องต้นได้เป็นอย่างดี คือ มีสุขภาพแข็งแรง มั่งมีทรัพย์สิน ได้พบรักแท้ ได้รับความเชื่อถือ และมีสติปัญญาดี ดังนั้นศีลจึงละเอียดกว่ากฎหมายมากนัก เพราะศีลมีผลต่อจิตสำนึกของผู้ปฏิบัติด้วย หากผู้ปฏิบัตินำมาบริหารจัดการชีวิตของตนให้เป็นผู้มีศีล ผู้ปฏิบัติย่อมไม่ทำผิดกฎหมาย ดังกล่าวได้ว่า “เมื่อผู้ปฏิบัติรักษาศีล ศีลก็จะรักษาผู้ปฏิบัติตามวิถีพุทธ”

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทย).
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2553). *นิติศาสตร์แนวพุทธ*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2560”. (2560, 20 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 ตอนที่ 32 ก, หน้า 51-70.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์ พับลิเคชันส์.
- วิกิตำรา. (2562). *กฎหมาย*. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikibooks.org/wiki/กฎหมาย>.
- หยุด แสงอุทัย. (2552). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประชาชนกับการมีส่วนร่วมต่อการเมืองการปกครองในท้องถิ่น

People and Participation in Local Government Politics

ศักดา พลเข้ม¹ พงศภัก พวงทอง² และจารุณี บุญอ่อน³

Sakda Ponkhem, Pongsapak Puangthong and Jarunee Boon-on

Received: May 9, 2020

Revised: January 20, 2021

Accepted: January 21, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.49

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการเมืองการปกครองในท้องถิ่น พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจต่อการเมืองการปกครองในท้องถิ่นและระดับประเทศ และที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยและควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้เป็นอย่างดี การปกครองท้องถิ่นถือว่าเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตยระดับชาติ เพราะการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย ในระดับชาติจะประสบความสำเร็จได้ก็จำเป็นต้องอาศัยพัฒนาการของการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นก่อน โดยการสร้างความเข้าใจและการยอมรับจากประชาชนว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเขา นอกจากนี้การปกครองท้องถิ่นเปรียบเสมือนสถาบันฝึกอบรมประชาชนให้มีความเข้าใจในกระบวนการและกลไกทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย เพราะจะช่วยให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้และเกิดความเข้าใจในระบบการเมืองมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ประชาชน, การมีส่วนร่วม, การเมืองการปกครองในท้องถิ่น

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์; Mahachulalongkornrajavidyalaya

University, Nakhon Sawan Campus

Corresponding author, e-mail: sakda.pon@mcu.ac.th, Tel. 098-7957003

Abstract

The purpose of this academic paper is to study the participation of people in politics and local government. Found that public participation is considered the key to strengthening democracy is an opportunity for people to express their opinions Participate in local politics and country level and most importantly, the political participation of the people is to examine the use of state power and control the work of government officials as well. Local government holding that is the basis of national democracy Because of the development of politics and government in a democratic system the national level will be successful, requiring the development of self-government at local level first. By creating understanding and acceptance from the people that local government is necessary and useful to his life In addition, local government is like a public training institute. Understand the process and mechanisms of democratic governance because helping people happen learning and understanding of the political system.

Keywords: People, participation, Local government politics

บทนำ

ประเทศไทยได้เกิดปรากฏการณ์การเรียกร้องความต้องการของประชาชนคนไทย หลาย ๆ ฝ่ายอย่างต่อเนื่องในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประเทศเป็นจำนวนมาก เพื่อต้องการเข้าร่วมตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางตรงหรือทางอ้อมจะเป็นวิธีการที่ถูกต้องหรือไม่จะได้รับการยอมรับตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม การกระทำนั้นมุ่งประสงค์ต่อนโยบายสาธารณะและการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 250 ระบุว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแล และจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชน ในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดการปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใดให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสี่และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อย ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะใดที่เป็นหน้าที่และอำนาจของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าการร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐหรือการมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการนั้นก็ได้อ (สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560) จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ในหมวด “การปกครองท้องถิ่น” รัฐจะต้องให้ความอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นมีสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งมีอิสระในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การจัดการบริการสาธารณะ การเงิน การคลัง มีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังพบปัญหาที่ไม่แตกต่างกันมากนักในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ อย่างน้อย 3 ประการได้แก่

1) ปัญหาความตื่นตัวทางการเมืองเพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะต้องเป็นการมีส่วนร่วมแบบสมัครใจไม่ใช่เป็นแบบปลุกกระตุ้นสำหรับมีส่วนร่วมแบบเสรีหรือแบบสมัครใจนี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อประชาชนมีความสำนึกทางการเมืองหรือความตื่นตัวทางการเมืองเสียก่อนคนไทยยังมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ

2) ปัญหาวัฒนธรรมทางการเมืองและการศึกษา มีงานวิจัยหลายเรื่องสรุปและแสดงถึงว่าวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยนั้นไม่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองเพราะประชาชนโดยทั่วไปเชื่อว่าการเมืองหรือการบริหารประเทศเป็นเรื่องของคนกลุ่มน้อยบางกลุ่มเท่านั้นและยังเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์อย่างขัดแย้งจนเกินไปการเมืองเป็นเรื่องของความ “สกปรก” ความรู้สึกเช่นนี้ทำให้ประชาชนขาดความศรัทธาหรือความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

3) ปัญหาจากบทบาทของพรรคการเมือง เพราะการขาดองค์กรหรือสถาบันทางการเมืองที่คอยกระตุ้นให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นทางการเมืองอยู่เสมอและเป็นกลุ่มเป็นก้อน สถาบันทางการเมืองที่สำคัญคือ “ระบบพรรคการเมือง” (Political Party) ในปัจจุบันพรรคการเมืองยังเป็นองค์กรที่อ่อนแอและขาดความเป็นสถาบันที่ต่อเนื่องดีพอปัญหาที่สำคัญที่สุดของพรรคการเมืองไทย คือ การขาดองค์กรที่ซับซ้อนพอที่จะเผชิญกับความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วพรรคการเมืองไทยตั้งขึ้นจากการรวมตัวของบรรดาสมาชิกเพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมืองคนใดคนหนึ่งเท่านั้นพรรคการเมืองทุกพรรคไม่ว่าพรรคเล็กหรือพรรคใหญ่มีสาขาพรรคน้อยมากสาขาบางแห่งมีแต่รูปแบบที่เป็นทางการเท่านั้นไม่มีบทบาทอะไร (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ, 2554)

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของท้องถิ่นและชุมชน หน่วยงานของรัฐในส่วนภูมิภาคที่เป็นกลไกหลักในการผลักดันการมีส่วนร่วมจำต้องตระหนักถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมและการจัดการตนเองของภาคประชาชนให้มากกว่านี้เพื่อจะได้ให้ความสำคัญในการทำหน้าที่ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการจัดการตนเองของ

ชุมชนและการสร้างพื้นที่สาธารณะให้แก่ภาคประชาชนได้แสดงความคิดเห็นถึงความต้องการของตนเองและชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารสาธารณะที่จะช่วยสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนให้รู้ถึงสิทธิของตนเองและของชุมชนที่จะต้องดำเนินการด้วยตนเองได้มากขึ้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน มีผลทำให้การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีบทบาทที่สำคัญนั้นก็คือ การส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมการปกครองท้องถิ่น การบริหาร สิทธิ กิจกรรมทางการเมืองและอื่น ๆ ให้มากที่สุด เพื่อสนองต่อความต้องการในพื้นที่ซึ่งจากแนวความคิดที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นที่จะรู้ปัญหาและวิธีการแก้ไขของตนเองอย่างแท้จริง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาบริหารงานเพื่อให้สมเจตนารมณ์และความต้องการของชุมชนและอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องให้ความสำคัญต่อประชาชนโดยเฉพาะในประเด็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือรูปแบบและทุก ๆ กิจกรรมเพื่อให้ตรงต่อความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่อยู่ในความสนใจของนักวิชาต่าง ๆ มากมายที่อธิบายได้จนเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดในสังคมโดยเฉพาะสังคมที่เป็นประชาธิปไตยอย่างในประเทศที่ยังคงมีความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประชาชนกับรัฐบาลหรือระหว่างประชาชนกับประชาชนก็ตาม ซึ่งยังไม่ได้ศึกษาทำความเข้าใจในบริบทอื่น ๆ กันต่อไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจให้มากขึ้นและขอบเขตการมีส่วนร่วมที่สร้างสรรค์เพื่อลดความขัดแย้งในระดับความรุนแรงลง หลักการการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนที่จะแสดงออกซึ่งอำนาจสูงสุดที่ตนมีอยู่ได้ 5 ทางดังนี้ คือ

1. การออกเสียงเลือกตั้ง (Election) เป็นการแสดงออกซึ่งอำนาจของประชาชนสามารถจะเลือกรัฐบาลคือผู้ที่จะดำเนินงานของรัฐบาลเลือกตั้งที่ใช้หลักการเสมอภาคให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการเลือกตั้งทั่วไปโดยไม่มีข้อจำกัดทางเพศ ทางทรัพย์สินสมบัติหรือทางชาติตระกูล เรียกว่า Universal Suffrage จึงจะถือว่าเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงในอดีตนั้นการต่อสู้เพื่อ Universal Suffrage เป็นไปอย่างดุเดือดและเข้มข้นกว่าที่คนจนผู้ไม่มีที่ดินหรือสตรีจะมีสิทธิในการเลือกตั้งได้

2. การออกเสียงประชามติ (Referendum) คือ อำนาจที่ประชาชนมีอยู่ในการตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ของรัฐตามเจตจำนงของคนส่วนใหญ่ในทางปฏิบัติมักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกฎหมายรัฐธรรมนูญ เช่น การจะยอมรับร่างรัฐธรรมนูญที่ยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับ หรือขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตอนใดตอนหนึ่ง หรือไม่ต้องการลงคะแนนเสียงก็ไม่ซับซ้อนแต่อย่างใดคือ เพียงแค่โหวตว่า Yes หรือ No เท่านั้นเองที่มาของการออกเสียงประชามตินี้มาจากสวิตเซอร์แลนด์ที่เน้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและพบในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย เป็นต้น ให้ประชาชนออกเสียงประชามติรับรองหรือไม่รับรองการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

3. ประชาชนมีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย (Initiative) ตามหลักประชาธิปไตยโดยทั่วไปแล้ว ประชาชนมักจะใช้อำนาจอธิปไตยในการร่างกฎหมายผ่านทางฝ่ายนิติบัญญัติ คือ รัฐสภาแต่ประชาชนก็มีสิทธิที่จะแสดงอำนาจอธิปไตยในการเสนอร่างกฎหมายเองได้ ซึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 ตามมาตรา 133 คือ ต้องเป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน สามารถใช้สิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) ได้ ซึ่งเมื่อเทียบกับรัฐธรรมนูญ 2550 และ 2540 จะพบว่า จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายในรัฐธรรมนูญ 2560 เท่ากับรัฐธรรมนูญ 2550 คือจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน ซึ่งลดลงจำนวนจากรัฐธรรมนูญ 2540 ที่เขียนให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 50,000 คน สำหรับหลักคิดของการลดจำนวนประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ก็เพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้สิทธิของประชาชนในการเสนอร่างกฎหมายให้สะดวกขึ้น

4. ประชาชนสามารถตัดสินใจปัญหาสำคัญเกี่ยวกับนโยบายรัฐ (Plebiscite) ที่มาของ Plebiscite นั้นมีประวัติมาจากสาธารณรัฐโรมัน (ก่อนสมัยที่จะเป็นจักรวรรดิโรมัน) นั้นมีการแบ่งประชาชนชาวโรมันเป็นสองชั้นคือพวกพาตริเซียน (Patricians) เป็นพวกผู้ดีกับพวกพลเบียน (Plebeians) เป็นพวกไพร่คล้ายกับการแบ่งชนชั้นของเมืองไทยในสมัยโบราณที่มีสิทธิในสังคมแตกต่างกันดังนั้น กรณีการลงคะแนนเสียงที่ให้พวกไพร่ลงคะแนนด้วยจะเป็นเรื่องสำคัญระดับชาติทีเดียวในทางปฏิบัติเมื่อรัฐบาลมีปัญหาระดับนโยบายที่ไม่สามารถตัดสินใจได้เองเนื่องจากอาจจะเกิดผลกระทบอย่างใหญ่หลวงในสังคม เช่น การที่จะเลิกจำหน่ายสุราหรือการที่จะเปิดให้มีโสเภณีหรือบ่อนการพนันอย่างเปิดเผยถูกต้องตามกฎหมาย รัฐบาลจำเป็นต้องให้ประชาชนตัดสินใจกันเองโดยตรงซึ่งการลงคะแนนเสียงก็คือ Yes หรือ No นั้นเองสำหรับการใช้ศัพท์ระหว่าง (Referendum) กับ (Plebiscite) ปัจจุบันมักใช้แทนกันมั่วไปหมดเนื่องจากคนทั่วไปไม่ทราบประวัติความเป็นมาของคำศัพท์ทั้งสองดังกล่าว

5. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) หรือที่เรียกว่า “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” ซึ่งเป็นการนำการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรงมาผสมผสานกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนและเปิด โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองมากยิ่งขึ้น โดยให้ประชาชนมีอำนาจตัดสินใจทางการเมืองและการบริหารในเรื่อง 4 สำคัญๆ ที่มีผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตของประชาชน อำนาจในการตรวจสอบและควบคุมการทำงาน ของ “ผู้แทน” ซึ่งก็คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาแล้วแต่กรณีรวมทั้งการเปิดโอกาสให้ “สถาบันการเมือง” ต่าง ๆ อาทิภาคประชาสังคมภาคประชาชน องค์กรอิสระ องค์กรตามรัฐธรรมนูญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สื่อมวลชนสามารถทำหน้าที่ในการติดตามและตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐได้อย่างเต็มที่ (กลุ่มงานผลิตเอกสารสำนักประชาสัมพันธ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561)

ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองการจึงเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอาจเป็นการเข้าร่วมแบบทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้และยังเป็นวิธีการที่ผู้นำสามารถนำมาปรับใช้ในการจูงใจและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่สมาชิกเป็นกลยุทธ์ที่จะช่วยให้มีแรงจูงใจในการดำเนินงานมากขึ้น การเข้าไปมีส่วนร่วมยังทำให้เกิดทัศนคติต่อการดำเนินกิจกรรมดีขึ้นส่งผลให้สมาชิกเกิดความพอใจเกิดความผูกพันและมีแรงใจที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จกล่าวได้

สาเหตุการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

สาเหตุของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถจัดแบ่งออกไว้ได้หลายประการซึ่งนักวิชาการแต่ละท่านอาจจะมองให้มีความสำคัญต่อความสนใจที่แตกต่างกันออกไปซึ่งเมื่อศึกษาแล้วจะพบว่าสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. เกิดจากขบวนการสร้างความเป็นทันสมัยเป็นผลให้สังคมดั้งเดิมแปรเปลี่ยนไปมีความเป็นเมือง (Urbanization) การพัฒนาเป็นสังคมอุตสาหกรรม (Industrialization) มีระดับการศึกษาของคนสูงขึ้นปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้คนเกิดความคาดหวัง ทะเยอทะยานสูงขึ้นอันเป็นผลมาจากการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Mobilization) ในขณะเดียวกันในสังคมที่มีระดับของการพัฒนาการเมืองอยู่ในระดับต่ำไม่สามารถตอบสนองความต้องการความคาดหวังของประชาชนได้ประชาชนจะเกิดความคับข้องใจและถ้าความคับข้องใจเหล่านี้ไม่สามารถถูกขจัดไปได้แล้วประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

2. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างชนชั้นทางสังคม การพัฒนาการทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดชนชั้นกลางและชนชั้นสูงมากขึ้นเมื่อโครงสร้างชนชั้นของคนเปลี่ยนไปจะทำให้ทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองเปลี่ยนไป คือ

- 1) มีความสำนึกในหน้าที่ของตนเองมากขึ้น
- 2) ได้รับข่าวสารทางการเมืองเพิ่มขึ้น
- 3) ตระหนักในผลกระทบที่นโยบายของรัฐพึงมีต่อตนเองมากขึ้น
- 4) มีความสำนึกในฐานะที่เป็นสัตว์การเมือง
- 5) ให้ความสนใจอย่างมากต่อกิจกรรมทางการเมืองจากทัศนคติและพฤติกรรม

ดังกล่าว จะเป็นผลให้คนไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

3. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้นำทางการเมืองก็ถือเป็นสาเหตุประการสำคัญอันจะนำไปสู่การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา การขัดแย้งจะมาจากกลุ่มผู้นำเก่าที่มีอำนาจกับกลุ่มผู้นำใหม่เป็นเหตุให้กลุ่มผู้นำใหม่จำเป็นต้องหาทางปลุกกระตือรือร้นประชาชนให้เกลียดชังระบบการเมืองแบบเดิม ๆ สร้างความชอบธรรมให้กับระบบการเมืองของตนโดยอ้างว่ายุติธรรมมากกว่าเดิมและท้ายที่สุดแล้วการขัดแย้งนี้มักจะนำไปสู่การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปของการใช้กำลังรุนแรง

4. รัฐบาลเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของสังคมมากขึ้น ซึ่งในสังคมดั้งเดิมถูกรอบำกับความเชื่อประเพณีที่มองว่าการเมืองเป็นเรื่องของคนชั้นสูงต่อมาอำนาจรัฐบาลกลางแผ่ขยายมากขึ้นความเจริญกระจายไปสู่ชนบท สิ่งอำนวยความสะดวกเครื่องอุปโภคบริโภค การศึกษา เข้าไปเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนในชนบทมากยิ่งขึ้นจนในที่สุดชาวชนบทก็จะเกิดความสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนเองและพยายามเรียกร้องหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่พวกเขาต้องการมากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป สาเหตุการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนอาจจะมีเหตุผลสำหรับประชาชนทั่วไปซึ่งเหตุผลดังกล่าวจะมีความเกี่ยวเนื่องด้วยความทุกข์ ความเดือนร้อนที่แตกต่างกันออกไปจึงทำให้ต่างคนก็ต่างมีเหตุผลของตนเอง นอกจากนี้การศึกษาก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ให้นักศึกษาหรือประชาชนที่มีการศึกษาสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้มากขึ้นเพราะสามารถรู้ช่องทางและสิทธิเสรีภาพที่มีตามระบอบประชาธิปไตยซึ่งสาเหตุนี้ก็มีมักจะมาบงกชกับสิ่งเหล่านี้แต่ถึงอย่างไรก็ตาม สาเหตุอาจจะมีอยู่ที่สิ่งจำเป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่อยู่กันเป็นสังคมจึงทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ถึงสิ่งที่ตนเองคาดหวังหรือต้องการอาจจะเป็นสาเหตุหลัก ๆ ที่ทำให้เกิดการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

ประโยชน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

คุณค่าหรือประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่เกิดขึ้นอย่างน้อยทำให้เห็นถึงความสามัคคีในท้องถิ่นหรือพื้นที่นั้น ซึ่งหากเป็นพื้นที่ใหญ่ ๆ อย่างระดับประเทศอาจจะต้องอาศัยความเป็นประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อที่มีแบบแผนเดียวกันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม ฉะนั้นประโยชน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอาจจะมีมองไปในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น เนื่องจากกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนจะช่วยสร้างความกระจ่างให้กับวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบาย และบ่อยครั้งที่การมีส่วนร่วมของประชาชนนำมาสู่การพิจารณาทางเลือกใหม่ ๆ ที่น่าจะเป็นคำตอบที่มีประสิทธิผลที่สุดได้

2. ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง แม้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องใช้เวลาและมีค่าใช้จ่ายมากกว่าการตัดสินใจฝ่ายเดียว แต่การตัดสินใจฝ่ายเดียวที่ไม่คำนึงถึงความต้องการแท้จริงของประชาชนนั้น อาจนำมาซึ่งการโต้แย้งคัดค้านหรือการฟ้องร้องกัน อันทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในระยะยาว เกิดความล่าช้า และความล้มเหลวของโครงการได้ในที่สุด

3. การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะสร้างข้อตกลงและข้อผูกพันอย่างมั่นคงในระยะยาวระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ลดข้อโต้แย้งทางการเมืองและช่วยให้เกิดความชอบธรรมต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

4. การนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ประชาชนมีความรู้สึกของการเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้นและทันทีที่การตัดสินใจได้เกิดขึ้นพวกเขาก็อยากเห็นมันเกิดผลในทางปฏิบัติและยังอาจเข้ามาช่วยกันอย่างกระตือรือร้นอีกด้วย

5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุดเพราะการเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาแสดงความต้องการและข้อห่วงกังวลตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจะช่วยลดโอกาสของการโต้แย้งและการแบ่งฝ่ายที่จะเป็นปัจจัยให้เกิดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงได้

6. การคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจะสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและเกิดความชอบธรรมโดยเฉพาะเมื่อต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน

7. การคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณชน เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มาทำงานร่วมกับสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วมพวกเขาจะได้รับรู้ถึงความห่วงกังวลและมุมมองของสาธารณชนต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถคาดการณ์ปฏิกิริยาตอบสนองของสาธารณชนต่อกระบวนการและการตัดสินใจขององค์กรได้

8. การพัฒนาภาคประชาสังคม ประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ ทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ รวมทั้งเป็นการฝึกอบรมผู้นำและทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต (เรณูมาศ รักษาแก้ว, 2561)

กล่าวโดยสรุป ประโยชน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอาจจะมองได้หลายมิติที่เกิดขึ้นอย่างที่สุดจะเห็นพลังของความคิดเห็นและความต้องการที่เป้าหมายร่วมกันส่งผลต่อคุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้นการใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง การสร้างฉันทามติการนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุดการคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม การพัฒนาภาคประชาสังคมและการคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณชนร่วมกันเพื่อสร้างความขัดแย้งให้ลดน้อยลงที่สุดเพราะหากว่าไม่สามารถจะสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้ จะทำให้การมีส่วนร่วมกลับกลายเป็นความไม่เห็นด้วยอย่างรุนแรง

การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองที่มีอำนาจอธิปไตยสูงสุดได้แก่ อำนาจอธิปไตยบัญญัติ อำนาจการบริหารและอำนาจทางตุลาการ ซึ่งเป็นอำนาจของปวงชนทั้งประเทศ ประชาธิปไตยจึงมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในด้านการจัดระเบียบการจัดการปกครองประเทศและวิถีชีวิตในการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างยอมรับสิทธิ เสรีภาพความสำคัญและประโยชน์ซึ่งกันและกันโดยอาศัยกระบวนการเลือกตั้ง โดยเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์และใช้อำนาจทางการเมืองแทนซึ่งหมายถึง ความสามารถที่จะกำหนดและบังคับใช้สิทธิและหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง ชอบธรรม ตามอุดมการณ์ประชาธิปไตย

1. หลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย

หลักที่ถือว่าประชาชนเป็นแหล่งที่เกิดและเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งเป็นหลักการในการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีการใช้หลักเหตุผลในการปกครองโดยเสียข้างมากโดยไม่ละเมิดสิทธิของฝ่ายข้างน้อยจำเป็นต้องมีกฎหมายหรือหลักนิติธรรมมีหลักความเสมอภาค การปกครองนั้นต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยให้รัฐบาลมีอำนาจจำกัดและจำเป็น โดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนมีหลักการประนีประนอมกล่าวคือ พยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ซึ่งสามารถประมวลหลักการประชาธิปไตยไว้ 10 ประการคือ

- 1) อำนาจอธิปไตย (อำนาจสูงสุด) มาจากราษฎรเป็นของปวงชนหรือมหาชน
- 2) ขั้นตอนเลือกผู้นำเป็นไปโดยเสรี
- 3) ผู้นำมีความรับผิดชอบ
- 4) ระบอบความเสมอภาค (ของราษฎรโดยกฎหมาย)
- 5) สนับสนุนพรรคการเมืองมีมากกว่าหนึ่งพรรค
- 6) พึงเน้นความหลากหลายในชีวิตประจำวัน
- 7) ไม่กีดกันกลุ่มสำคัญ ๆ จากการมีส่วนร่วมในการบริหารการปกครอง
- 8) ส่งเสริมครรลองทัศน์คติแบบประชาธิปไตย
- 9) ให้สำนึกในความเป็นพลเมืองดี
- 10) เน้นความเชื่อมั่นในความดีของมนุษย์

กล่าวโดยสรุป ระบบประชาธิปไตยมีฐานมาจากความเชื่อในเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ที่เกิดมาพร้อมกับความมีเหตุผลมีเสรีภาพและมีความเท่าเทียมเสมอภาคกันการปกครองในสังคมจึงควรสนองธรรมชาติของมนุษย์ด้วยหลักการสำคัญของประชาธิปไตยมี 2 ประการคือ 1) การยึดมั่นความสำคัญของบุคคลทั้งในด้านความเสมอภาคสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์และ 2) การเคารพหลักนิติธรรม เกณฑ์คุณค่าสากลของสังคมที่เป็นประชาธิปไตยนั้น คือ “การมีอิสรภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ” และเกณฑ์คุณค่าของสังคมไทยจะต้องมี “ความสุจริตถูกต้องและความรับผิดชอบ” ผนวกเข้าไปด้วยโดยเสนอให้สังคมไทยใช้ความพยายามในการสร้างเสริมให้กลายเป็นวัฒนธรรมหรือเป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิตที่เน้นอิสรภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ สุจริตถูกต้องและมีความรับผิดชอบ

2. รูปแบบและอำนาจอธิปไตยตามระบอบประชาธิปไตย

ระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบการปกครองตนเองของประชาชน ซึ่งตรงกันข้ามกับระบอบอำนาจนิยม ซึ่งเป็นระบอบปกครองโดยคนเดียวหรือโดยคนกลุ่มน้อย ที่มีอำนาจมากกว่าประชาชนทั่วไป ในโลกยุคเศรษฐกิจตลาดเสรีสมัยใหม่นี้คนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นพลเมืองผู้เสียภาษีทั้งทางตรงและทางอ้อมและเป็นเจ้าของสาธารณสมบัติร่วมกันเชื่อว่าระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบที่จะสร้างควมมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศและความเป็นธรรมได้มากกว่าระบอบอำนาจนิยมในบางสถานการณ์ ในระบอบอำนาจนิยมอาจจะมีผู้ปกครองที่เป็นคนดีหรือคนเก่งอยู่บ้าง แต่ก็ไม่มีหลักประกันว่าเขาหรือลูกหลานหรือพรรคพวกเขาที่ได้ตำแหน่งจากการ

สืบเชื้อสายหรือการแต่งตั้งจะปกครองประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมสำหรับคนส่วนใหญ่เสมอไปเพราะระบบสืบเชื้อสายและแต่งตั้งเป็นระบบที่ไม่แน่นอนและไม่มีประสิทธิภาพเพราะการให้คนสืบทอดอำนาจโดยไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุลมักนำไปสู่การฉ้อฉลเพื่อประโยชน์ส่วนตนระบอบประชาธิปไตยดีกว่าระบอบอำนาจนิยมในแง่ที่ว่า มีระบบคัดเลือกผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพกว่าและมีระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ปกครองมีอำนาจมากเกินไปได้ดีกว่า แต่ทั้งนี้ต้องเป็นระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงไม่ใช่สักแต่มีการเลือกตั้งแต่ยังมีการซื้อเสียงขายเสียง การโกง การใช้อำนาจและระบบอุปถัมภ์และที่สำคัญในด้านค่านิยมประชาธิปไตยที่ประชาชน ระบบการศึกษา สื่อมวลชน ซึ่งรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นมีอยู่ทั้งหมด 3 รูปแบบ คือ

- 1) รูปแบบรัฐสภา ซึ่งเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีรัฐสภาเป็นผู้บริหาร
- 2) รูปแบบประธานาธิบดี ซึ่งอำนาจบริหารเป็นของประธานาธิบดีที่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน และ
- 3) รูปแบบกึ่งรัฐสภาถึงประธานาธิบดี ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยในรูปแบบนี้ประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนมีตำแหน่งเป็นประมุขของประเทศและยังเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร

การปกครองที่อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชนโดยประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิตตามความพอใจของตนเองอย่างเต็มที่แต่ต้องไม่ไปละเมิดต่อสิทธิของบุคคลอื่นหรือขัดต่อกฎหมายในระบอบประชาธิปไตยทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญและมีหน้าที่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายบัญญัติไว้อำนาจอธิปไตยแบ่งเป็น 3 อำนาจ ดังนี้

- 1) อำนาจนิติบัญญัติ โดยพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติผ่านทางรัฐสภา ซึ่งผู้ที่จะใช้อำนาจนี้คือ กลุ่มบุคคลที่อาสาเป็นตัวแทนของปวงชนหลาย ๆ คนรวมตัวกันตั้งเป็นพรรคการเมืองเสนอตัวบุคคลที่ทางพรรคเห็นว่าเหมาะสมให้ประชาชนเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) มีอำนาจในการออกกฎหมาย ยกเลิก แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อใช้ในการบริหารประเทศและปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนรวมทั้งการสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นแก่สังคมกับบุคคลที่ไม่สังกัดหรือเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา (สว.) มีหน้าที่กลั่นกรองกฎหมายที่สภาผู้แทนราษฎรบัญญัติขึ้นแต่ในเรื่องที่สำคัญมาก ๆ เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของแผ่นดิน สภาใดสภาหนึ่งไม่มีอำนาจให้ความเห็นชอบได้ต้องประชุมร่วมทั้งสองสภา เรียกว่า รัฐสภาจึงให้ความเห็นชอบได้ เช่น การประกาศสงคราม การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบสนธิสัญญา เป็นต้น

- 2) อำนาจบริหาร พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมติคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรและจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระหรือเกินกว่าแปดปีมิได้ สุดแต่

ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งกรณีใดจะยาวกว่ากัน โดยประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกินสามสิบห้าคนประกอบเป็นคณะรัฐมนตรีมีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินตามหลักความรับผิดชอบร่วมกันก่อนที่คณะรัฐมนตรีจะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาและชี้แจงการดำเนินการตามนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยไม่มีการลงมติไว้วางใจทั้งนี้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่และเมื่อเข้ารับหน้าที่แล้วต้องจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการของแต่ละปี

3) อำนาจตุลาการ คือ อำนาจที่ให้แก่ศาลในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีความต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้โดยศาลมีหน้าที่ให้ความยุติธรรมแก่ทุกคนตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้ตราขึ้นมาใช้ โดยพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการผ่านทางศาลต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้ 1) ศาลยุติธรรม 2) ศาลรัฐธรรมนูญ 3) ศาลปกครอง ศาลปกครอง มี 3 ระดับ คือ ศาลปกครองชั้นต้น ศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ ศาลปกครองสูงสุด การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือนและการลงโทษตุลาการในศาลปกครองต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองอันประกอบประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นประธานกรรมการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเก้าคนซึ่งเป็นตุลาการในศาลปกครองและได้รับเลือกจากตุลาการในศาลปกครองด้วยตนเอง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเลือกจากวุฒิสภาสองคนและจากคณะรัฐมนตรีอีกหนึ่งคน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับจะกำหนดให้อำนาจทั้งสามแยกเป็นอิสระจากกัน มีการคานอำนาจซึ่งกันและกันเพื่อป้องกันไม่ให้อำนาจใดอำนาจหนึ่งมีอำนาจมากกว่าอำนาจอื่น อันจะนำไปสู่การใช้อำนาจไปในทางที่ผิดทำให้ประชาชนและประเทศได้รับความเดือดร้อนเสียหายการถ่วงดุลอำนาจระหว่างอำนาจอริปไตยเป็นเพราะความสัมพันธ์หรือการถ่วงดุลอำนาจระหว่างอำนาจอริปไตยทั้ง 3 มีลักษณะ ดังนี้

1) ฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภา นอกจากจะมีอำนาจด้านนิติบัญญัติแล้วยังมีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลให้เป็นไปตามที่ฝ่ายบริหารได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาหรือเมื่อฝ่ายนิติบัญญัติเห็นว่าประชาชนได้รับความเดือดร้อนหรือประชาชนมีความต้องการความช่วยเหลือแต่ฝ่ายบริหารยังไม่เข้าไปแก้ปัญหานั้น ๆ ให้ประชาชน

2) ฝ่ายบริหาร นอกจากมีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินแล้ว ยังมีอำนาจในการออกกฎหมายบางชนิดที่จำต้องใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินเช่น พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวงเป็นต้น และยังมีอำนาจที่จะควบคุมฝ่ายนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจออกเป็นพระราชกฤษฎีกายุบสภาคืนอำนาจให้แก่ประชาชนเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่แก่ฝ่ายบริหาร

3) ฝ่ายตุลาการ เป็นฝ่ายเดียวที่มีความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีต่าง ๆ แต่ก็ต้องพิจารณาพิพากษาตามตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ที่ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารได้บัญญัติขึ้นใช้ในขณะนั้น

กล่าวโดยสรุป อำนาจอธิปไตยตามระบอบประชาธิปไตยจะมีลักษณะการแบ่งอำนาจให้มีสิทธิในการทำหน้าที่ต่อหรือเป็นความสัมพันธ์เชิงการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันทำให้องค์กรภายในรัฐมีศักดิ์ศรีและเป็นไปตาม ไปตามกระบวนการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยได้แก่ อำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ และอำนาจนิติบัญญัติ

การปกครองท้องถิ่นของไทย

การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ ที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนหรือเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้ทำหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่นมีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค องค์ปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นจากการกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้มาทำหน้าที่เพื่อให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่นั้นอย่างทั่วถึง รวดเร็วและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งถือได้ว่าองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีความเป็นอิสระจากรัฐที่จะเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในเพราะเป็นการระบุไว้ในรัฐธรรมนูญในการปกครองตนเองพร้อมกันนั้นยังภาระหน้าที่อีกมากมายในการพัฒนาแก้ปัญหาความเดือดร้อนและความเป็นอยู่ดีกินดีของประชาชนอีกด้วย นอกจากนี้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีความเป็นอิสระในฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นอิสระในการบริหารจัดการในเรื่องต่าง ๆ ที่อยู่ในขอบเขตการปกครองของตน นอกจากนี้การกำกับดูแลของภาครัฐที่จะต้องควบคุมให้การบริหารเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนตามเจตนารมณ์ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 ทั้งนี้การกำกับดูแลนอกจากหน่วยงานภาครัฐระดับสูงแล้วภาคประชาชนก็สามารถที่เข้าไปดูแลและกำกับการดำเนินกิจกรรมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอีกด้วยแต่ต้องอยู่ในกรอบแห่งการบริหารเท่านั้น ฉะนั้น การกำกับดูแลจึงเป็นเรื่องที่สามารถทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารงานได้อย่างโปร่งใส สามารถที่จะตรวจสอบได้ การบริหารจะต้องเปิดเผยทั้งงบประมาณ โครงการ แผนงาน และกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งประชาชนทั่วไปสามารถของข้อมูลดังกล่าวได้อีกด้วยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใช้สำหรับการบริหารจัดการในประเทศไทยปัจจุบัน จะพบว่า มี 5 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

- 1) การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)
- 2) การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล
- 3) การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล
- 4) การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษ เมืองพัทยา
- 5) การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษ กรุงเทพมหานคร

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พระราชบัญญัติเทศบาล พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี 2546

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และกฎหมายอีกมากมายเพื่อให้เกิดลักษณะของการกระจายอำนาจไปสู่ภาคประชาชนมากยิ่งขึ้นให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในลักษณะการตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานให้กับประชาชนอย่างแท้จริง แต่กระนั้นหากมองในเชิงผลประจักษ์ที่ผ่านมาการบังคับใช้กฎหมายที่ถูกบัญญัติขึ้นมากลับไม่มีผลต่อการประเด็นดังกล่าวมากนักอาจจะเป็นปัจจัยหลายประการที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายที่คณะบัญญัติกฎหมายต้องการได้ซึ่งหนึ่งในนั้นอาจจะเป็นเพราะระบบภาคการเมืองระดับชาติและผู้มีอิทธิพลต่อผลประโยชน์เข้ามาครอบงำกิจการบ้านเมืองและระบบการบริหารท้องถิ่นรวมทั้งอำนาจของรัฐบาลที่ยังไม่ไว้วางใจต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริงจึงทำให้การขับเคลื่อนให้เป็นไปตามความคาดหวังยังล้มเหลวเรื่อยไป

บทสรุป

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ถือเป็น การปกครองโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ในฐานะที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยจึงเป็นหัวใจของระบบนี้ ดังนั้นการเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองของประชาชน จึงถือเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในระบอบประชาธิปไตยทั้งนี้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล เป็นกระบวนการชี้วัดพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองทั้งทางตรงและทางอ้อมเนื่องจากประชาชนมีจำนวนมากเกินกว่าจะให้โอกาสทุกคนใช้สิทธิในการปกครองประเทศ การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนในระดับท้องถิ่นคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะการเลือกตั้งเพื่อเลือกตัวแทนเข้าไปบริหารปัจจัยพื้นฐาน ซึ่งเกิดจากความเกี่ยวเนื่องด้วยความทุกข์ ความเดือนร้อนที่แตกต่างกันออกไปจึงทำให้ต่างคนก็ต่างมีเหตุผลของตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการกระจายอำนาจไปสู่ภาคประชาชนมากยิ่งขึ้น เพื่อมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานให้กับประชาชนอย่างแท้จริง โดยประชาชนจะเลือกผู้แทนของตัวเองเข้ามาใช้อำนาจของตนเองในการบริหารจัดการความต้องการ และปัญหาในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท เอ.พี.กราฟฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด, 2554.
- เรณูมาศ รักษาแก้ว. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. เข้าถึงได้จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=>
- สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการเลือกตั้ง*.
(รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

ภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์

Globalization Leadership

ภาราดร แก้วบุตรดี¹ ศศิกิจจ์ อัจจุย² และอาณัติ เดชจิตร³
Pharadon Kaewbutdee, Sasikit Amjui and Anat detjit

Received: November 10, 2020

Revised: February 21, 2021

Accepted: February 21, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.50

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ พบว่า ภาวะผู้นำในยุคโลกาภิวัตน์เกิดจากการเปลี่ยนแปลงมาตามลำดับเริ่มจากยุคสังคมเกษตรกรรม ยุคสังคมอุตสาหกรรม ยุคสังคมแห่งข้อมูล ยุคสังคมความรู้ ยุคของนักคิดนักบริหารความรู้ ยุคแห่งการสร้างสภาพแวดล้อมทาง เศรษฐกิจของโลกแบบใหม่ มีการแลกเปลี่ยนความรู้และทักษะคติใหม่ ๆ มีการร่วมมือแก้ปัญหา รวมไปถึงการพัฒนาและปรับปรุงสินค้าผลิตภัณฑ์ และการบริการต่าง ๆ อย่างรวดเร็วในแบบที่ไม่เคยเป็นมาก่อน ดังนั้น ผู้นำจะต้องมีลักษณะเป็นผู้ที่ว่องไวและปรับตัวได้ง่ายสามารถนำพาองค์กรไปสู่การปฏิรูปหรือปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม โครงสร้าง ระบบ และกระบวนการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ความอยู่รอดและความเจริญก้าวหน้าขององค์กรนั่นเอง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, โลกาภิวัตน์

Abstract

This academic article aims to study globalized leadership, it can found that leadership in globalization produce by the changing of the agricultural society into an industrial society, information society, knowledge society then moved to The period of the theorist with the integration skill of knowledge. Following by the era of the new world economy that share and exchange the knowledge with new notions along with the cooperation to seek the solution including the product and service development in the fastest way that has never been before. Therefore, leaders must

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: Aofmcu@gmail.com, Tel. 080-1191139

have quick and adaptable characters that can lead the organization to reform or modify the culture, structure, systems and processes in order to keep the progress of the organization itself.

Keywords: Leadership, Globalization

บทนำ

ภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ได้เริ่มมีการศึกษาอย่างจริงจังตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 เป็นต้นมา โดยการวิเคราะห์เกี่ยวกับสมรรถนะที่จะฝ่าภาวะวิกฤตสู่ความสำเร็จจากการทบทวน วรรณกรรมของนักวิชาการ พบว่า กลุ่มนักสังคมวิทยา (Social Scientists) ได้วิเคราะห์สมรรถนะความมีประสิทธิภาพของภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์มากกว่า 160 สมรรถนะได้ข้อค้นพบว่า มีหลายสมรรถนะที่มีแนวคิดคาบเกี่ยวหรือทับซ้อนกัน (Overlap) แต่ส่วนใหญ่จะมีความหมายแยกจากกันชัดเจน เมื่อก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันกันอย่างสูง จะเห็นได้จากปัญหาและสภาพของวิกฤตการณ์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อม ผู้นำองค์กรจึงมีบทบาทสำคัญไม่เพียงผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงเท่านั้น แต่ต้องมีวิธีให้การเปลี่ยนแปลงเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้โดยสามารถจัดการกับความขัดแย้ง และการต่อต้านได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากการเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำนั้นบุคคลซึ่งเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลว เราไม่สามารถที่จะตัดสินจากแค่รูปลักษณ์ภายนอกเท่านั้น แต่ภาวะผู้นำยังมีความสัมพันธ์ในแง่ของความร่วมมือระหว่างบุคคลกับกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มและกลุ่ม รวมทั้งทักษะในการบริหารจัดการเพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จโดยการทำงานนั้นเพื่อจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกขึ้นแก่สังคม และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองให้ก้าวไปสู่ผู้นำที่ดี ที่สามารถจะทำให้ผู้ตามนั้นรู้สึกดีไปด้วย ซึ่งแสดงถึงภาวะผู้นำที่มีพลังที่มีความกระตือรือร้น (วิจารณ์ พาณิช, 2555)

กล่าวโดยสรุป การเป็นผู้นำที่จะต้องทำให้ผู้อื่นยอมรับในตัวเรา รวมทั้งเป็นกุญแจสำคัญของความมีประสิทธิภาพนั้นจึงเป็นสิ่งที่ค่อนข้างยาก ผู้นำในยุคนี้ควรปรับเปลี่ยนจากการเริ่มต้นจากความคิดที่จะต้องทำให้ผู้คนยอมรับมาเป็นการเริ่มต้นจากตัวเราก่อนโดยการวางแผนคิดที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งและทำให้ตัวผู้นำเองมีกำลังใจซึ่งจะเป็นตัวเสริมแรงให้เกิดการผลักดันที่จะทำงานต่อไป ดังนั้น ผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ต้องเป็นผู้นำที่เริ่มต้นจากความศรัทธาที่จะมีความเชื่อมั่นตามมา ความศรัทธาจึงเป็นหลักสำคัญที่จะทำให้การร่วมมือกันนั้นเป็นผลสำเร็จ และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง สังคมให้ส่งผลในเชิงบวกและทันสมัยพร้อมที่จะก้าวไปสู่ยุคเทคโนโลยี มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน และนำไปสู่การเป็นภาวะผู้นำที่ดีสามารถที่จะแก้ไขเผชิญกับปัญหาทุกอย่างที่จะตามมาได้

ภาวะผู้นำ

ปัจจุบันองค์การที่มีการจัดการที่ดีทั้งหลายต่างต้องการบุคลากรที่มีความเป็นผู้นำที่เก่งและมีประสิทธิภาพ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีความสามารถในการสื่อสารทั้งภายในและระหว่างองค์กร ในขณะที่เดียวกันสามารถสร้างความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมจากใจ (Participative Cooperation) เพื่อนำองค์การไปสู่ความก้าวหน้าและลดปัญหาความขัดแย้งใน การประสานงานกับบุคคลรอบข้าง ดังนั้นผู้นำสมัยใหม่จะประสบความสำเร็จได้ต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ให้ทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่รวดเร็วอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นผู้นำที่มีประสิทธิผลต้องสามารถทำให้ผู้ร่วมงานทำงานได้อย่างมีคุณภาพและเต็มความสามารถถึงความแตกต่างของ Leadership กับ Management ซึ่งมีความแตกต่างกันมาก เนื่องจาก Management จะใช้ได้ผลดีที่สุดเมื่อสภาพองค์การคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง ส่วน Leadership จะเกี่ยวข้องกับคนอื่นและมีการ เปลี่ยนแปลงของคนกลุ่มนั้นอยู่ตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง ดังนั้นความท้าทายของภาวะผู้นำจึงอยู่ที่การสร้างการเปลี่ยนแปลง และการส่งเสริมให้มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง

ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่ผู้นำหรือที่มีภาวะผู้นำเป็นผู้ที่ชักนำ จูงใจ ใช้อิทธิพล หรืออำนาจที่มีอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้หรือกระตุ้นให้หรือชักนำให้เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาให้ ยินดี เต็มใจ พร้อมใจ ยินดีในการกระทำการมีความกระตือรือร้นหรือร่วมดำเนินการ อย่างเป็นใจอย่างหนึ่งตามที่มีผู้นำต้องการให้มีพฤติกรรมไปในทิศทางที่เขาชักนำในการทำงานหรือดำเนินกิจกรรมที่ ผู้นำนั้นรับผิดชอบ หรือตามที่ผู้นำนั้นต้องการการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลาไม่อาจแยกจากกันได้เด็ดขาดว่าเป็นยุคอดีต ยุคปัจจุบัน และยุคอนาคต แต่จะมีลักษณะที่คาบเกี่ยวและมีความสัมพันธ์ต่อกันเสมือนอยู่บนเส้นตรงเดียวกัน ทำให้มีอิทธิพลอย่างมากต่อองค์การและรูปแบบการทำงานขององค์การ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันดังกล่าวทำให้องค์การมีลักษณะยืดหยุ่นไร้ขอบเขต และโครงสร้างที่แน่นอน ทำให้วิธีการทำงานเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่อาศัยความสามารถ ทางด้านร่างกายเป็นการทำงานที่ต้องใช้ความสามารถหรือความฉลาดทางปัญญามากขึ้น ดังนั้นในการทำงานจึงไม่สามารถสังเกตการณ์ ตรวจสอบ และควบคุมได้อย่างทั่วถึง แสดงให้เห็นถึงการที่มีผู้นำที่เก่งเพียงคนเดียวอาจไม่สามารถเกิดประสิทธิผล แต่สมาชิกในกลุ่มหรือทีมต้องมีภาวะผู้นำร่วมกันซึ่งแตกต่างกันตามบทบาทหน้าที่หรือระดับของผู้นำผู้เขียนได้สรุป ระดับของผู้นำออกเป็น 5 ระดับตามแนวคิดของ Schon Beechler and Mansour Javidan (2007) และแนวคิดของวิโรจน์ สารรัตน์ (2556) ดังต่อไปนี้

ระดับที่ 1 ตำแหน่งหน้าที่ (Position) ตำแหน่งหน้าที่เป็นภาวะผู้นำระดับต่ำที่สุดเนื่องจากพลังโน้มน้าวหรือการจูงใจ (Persuasion) มาจากตำแหน่งหน้าที่เพียงอย่างเดียวที่ทำให้คนอื่นจำเป็นต้องทำตาม ซึ่งภาวะผู้นำแบบอาศัยตำแหน่งหน้าที่นี้มีพื้นฐานมาจาก “สิทธิ” ซึ่งมาจากตำแหน่งของผู้นำนั่นเองซึ่งจะเป็นได้เพียง “ผู้บริหาร” หรือ “หัวหน้า” ได้แต่ไม่ สามารถเป็น “ผู้นำ” ได้เลย ดังนั้นภาวะผู้นำระดับนี้จึงเป็นระดับที่ไม่ต้องใช้ความสามารถหรือ ความพยายามใด ๆ เลยเพราะใครก็ได้มีสิทธิเข้าสู่ตำแหน่งนี้ได้ทุกคน (People follow you because they have to) ผู้นำประเภทนี้จะยึดกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ นโยบาย และผังองค์กรต่าง ๆ เพื่อควบคุมคนอื่น ผู้คน

จะทำตามเฉพาะภายในขอบเขตอำนาจของหัวหน้า และจะทำตามที่พวกเขาจำเป็นต้องทำเท่านั้น ผู้นำโดยตำแหน่งหน้าที่มักจะมีปัญหาในการทำงานร่วมกับ คนอื่นเสมอเนื่องจากขาดพลังในการโน้มน้าวหรือจูงใจให้ผู้อื่นทำตาม ตำแหน่งหน้าที่ถือเป็นระดับต่ำสุดของภาวะผู้นำ ซึ่งการได้รับตำแหน่งผู้นำนั้นมักเกิดขึ้นเพราะคนที่มีอำนาจได้พิจารณาแล้วว่าบุคคลนั้นมีความสามารถ และศักยภาพ เมื่อได้ตำแหน่งหรือหน้าที่ไปแล้วสิ่งที่ตามมา คือ สิทธิและอำนาจส่วนหนึ่งในการนำคนอื่น ดังนั้นตำแหน่งจึงถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่ผู้นำทุกคนควรใช้เป็นโอกาส ในการพัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยในสหรัฐอเมริกาที่พบว่า คุณลักษณะสำคัญที่สุดที่พนักงานต้องการจากผู้นำคือการเป็นแบบอย่างที่ดี มีจรรยาบรรณและศีลธรรมที่ดีที่จะทำให้ผู้คนเคารพนับถือไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งผู้นำที่ขาดประสบการณ์มัก พยายามใช้ตำแหน่งผลักดันให้ผลการปฏิบัติงานบรรลุผล แต่ผู้นำที่มีวุฒิภาวะและรู้จักตนเองดี พอจะอาศัยการสนับสนุนจากค่านิยมที่จริงจัง คุณธรรมจริยธรรมที่ดีนั่นเอง

ระดับที่ 2 การยอมรับ (Permission) ผู้นำในระดับที่ 2 คือ ผู้นำโดยการสร้างสัมพันธ์ ที่ดี (Relationship) ในระดับที่สองนี้ถือว่าเป็นระดับเริ่มต้นของการเริ่มเป็นผู้นำที่ดี การเป็นผู้นำนั้นจะต้องสร้างอิทธิพลต่อผู้ตามได้ (Influence) กล่าวคือ ผู้ตามจะต้องยอมทำตามด้วยความเต็มใจ แต่ในระดับที่ 1 นั้น ผู้ตามยอมทำตามผู้นำแค่เพียงเพราะมีตำแหน่งเท่านั้น แต่ถ้า ไม่มีตำแหน่ง ผู้ตามก็จะไม่มีความรู้สึกว่าคุณนั้นคือผู้นำของเขา การที่จะเปลี่ยนจากผู้นำใน ระดับหนึ่งมาเป็นระดับที่สองนั้น จะต้องเปลี่ยนจากผมมาเป็นเรา (Leader who move up to Level 2 shift their focus from me to we) ในระดับที่สองจะเป็นระดับที่จะเริ่มทำให้ผู้ ตามยอมทำตามด้วยความเต็มใจนั่นเอง โดยเป็นผู้นำโดยการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ตามการที่เรา จะสามารถทำให้คนอื่นยอมตามเราได้ด้วยความเต็มใจ และความเชื่อมั่นในตัวผู้นำตามมาผู้ตาม จะยอมทำตามเราไม่ใช่เพราะเป็นคำสั่ง แต่จะเริ่มยอมทำตามเพราะเริ่มให้ความเชื่อถือในตัวผู้นำ มากกว่า ดังนั้น แนวทางในการสร้างสัมพันธ์ที่ดีสำหรับผู้นำที่ต้องการจะพัฒนาตนเองจาก ระดับตำแหน่งขึ้นมาเป็นระดับที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ตามได้

ระดับที่ 2 การสร้างผลงาน (Production) ผู้นำโดยการสร้างผลงานของผู้ใต้บังคับบัญชาทำตามเพราะผู้นำได้พิสูจน์ตัวเองแล้วว่ามีความสามารถ ทำงานประสบความสำเร็จ (keyword) ของระดับนี้คือ “Momentum” เป็นแรงขับเคลื่อนที่จะทำให้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ประสบความสำเร็จได้เร็วขึ้น ถ้าผู้นำมี Momentum ก็จะทำให้ทีมงานมีความเชื่อมั่นว่า ผู้นำของเขาทำในสิ่งที่ถูกต้องเสมอ และจะมองว่าเป็นผู้นำในหัวใจ ถึงแม้สิ่งที่ทำอาจจะดูไม่ถูกต้องนัก แต่ก็ไม่รู้สึกว่าเป็นความผิดที่ยิ่งใหญ่ ปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ ผู้นำในระดับที่ 1 ที่เรียกว่าผู้นำโดยตำแหน่งผู้ตามจะทำตามก็แค่เพียงเพราะผู้นำมีตำแหน่งและปฏิเสธไม่ได้ พอเป็นผู้นำในระดับ 2 ผู้ตามจะเริ่มยอมทำตามผู้นำในระดับนี้ด้วยความเต็มใจ เพราะผู้นำกับผู้ตามมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็นพื้นฐาน เมื่ออยู่ในระดับที่ 3 ผู้ตามยินดีทำตามเพราะผู้นำสามารถสร้างผลงานให้ผู้ตามได้เห็น ดังนั้นผู้นำในระดับ 3 จึงเป็นผู้นำที่จะต้องสร้างผลงานที่ดีจนผู้ตามให้การยอมรับ เนื่องจากมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำว่าจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่นาคตที่ดีขึ้นได้

ระดับที่ 4 การพัฒนาคน (People Development) เป็นผู้นำบุคคลอื่นโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้ตามให้ก้าวหน้า เป็นผู้นำที่ทำให้ คนอื่นยอมทำตามเพราะการสร้างและพัฒนาคนให้ดีขึ้น ในระดับนี้เป็นระดับที่เรียกว่า สร้างความแตกต่างให้กับผู้นำได้อย่างชัดเจนคือ ผู้นำที่มีความสัมพันธ์ที่ดี และสร้างผลงานที่ดีด้วย ก็ ถือเป็นผู้นำที่ดีแล้ว แต่ถ้าผู้นำคนนั้นสามารถที่จะพัฒนาคนอื่นให้ก้าวหน้า และสร้างคนอื่นให้เป็นผู้นำได้ด้วย จะยังเป็นผู้นำที่มีแต่คนกล่าวถึงเสมอ โดยปกติแล้วองค์กรย่อมคาดหวัง ผลงานที่ดีขึ้นทุกปี ในการสร้างผลงานที่ดีขึ้นนั้นก็ต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะและความรู้ที่สูงขึ้น เพื่อที่จะนำเอาทักษะความรู้เหล่านั้นมาใช้ในการทำให้องค์การดีขึ้น แต่ถ้าผู้นำไม่สนใจพัฒนาคนอื่นให้เก่งขึ้น การสร้างผลงานที่ดีก็จะยากกว่าปกติ เพราะฝีมือคนเท่าเดิม แต่เราคาดหวังผลงานที่ดีขึ้นนั้นคงเป็นไปได้ยาก

ระดับที่ 5 จุดสูงสุด (Pinnacle) เป็นผู้นำในระดับสูงสุด คือ เป็นผู้นำโดยสมบูรณ์ ซึ่งมีไม่มากนัก เนื่องจากผู้นำในระดับนี้เป็นผู้นำที่ไม่ว่าใครได้ยินชื่อก็จะยินดียอมตาม เพราะเขาเป็นผู้นำที่มีบารมี และสิ่งสมความเป็นผู้นำมายาวนาน ผู้นำในระดับ 5 นี้ ต่างก็เริ่มต้นจากระดับที่ 1 คือ เป็นผู้นำโดยตำแหน่ง ก่อน จากนั้นก็สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ๆ ในองค์กร ซึ่งก็เข้าสู่ผู้นำในระดับ 2 จากนั้นก็เริ่มต้นสร้างผลงานที่ดีให้กับองค์กร ผ่าฝ่าไม่ลายมือในการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ ได้ ซึ่งก็คือ ผู้นำในระดับ 3 และเข้าสู่ระดับ 4 โดยการทำการพัฒนาผู้อื่นให้เก่งขึ้น ส่วนในระดับ 5 นั้น ก็คือการพัฒนาผู้นำให้เกิดขึ้นในองค์กรนั่นเอง

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และสร้างหายนะให้กับองค์กรหลายแห่งไม่เว้นแม้กระทั่งองค์กรที่เคยประสบความสำเร็จมาในอดีต ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงก็ได้สร้างโอกาสใหม่ๆ ให้กับหลายองค์กรเช่นกัน ประเด็นการอยู่รอดและการเปลี่ยนแปลงจึงเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันโดยตรง “ผู้ที่อยู่รอดมิใช่เป็นสายพันธุ์ (Species) ที่แข็งแรงที่สุดหรือฉลาดที่สุด หากแต่ว่าเป็นผู้ที่สามารถ ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดีที่สุดต่างหาก” การสร้างการเปลี่ยนแปลงในเรื่อง ดังกล่าวคงจะไม่ใช่เรื่องง่ายนักหากเรายังใช้การบริหารจัดการ (Management) เพียงอย่าง เดียวซึ่งจะใช้ได้ผลเฉพาะกับสิ่งของ (Things) หรือสภาวะการณ์ที่คงที่เท่านั้น แต่เรื่องการ เปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคน เช่น เวลาเราพูดถึงการปรับเปลี่ยน โครงสร้างองค์กร ระบบ หรือแม้กระทั่งการนำเทคโนโลยีมาใช้ก็เกี่ยวกับคนทั้งสิ้น โดยต้อง อาศัย ภาวะผู้นำ (Leadership) มากกว่าที่จะใช้การบริหารจัดการเพียงอย่างเดียว ดังนั้นเพื่อความชัดเจนเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

คำว่า “โลกาภิวัตน์” (Chris Bingham, Teppo Felin and J. Stewart Black, 2000) โดยนัยความหมายของคำ หมายถึง สภาวะโลกไร้พรมแดนเป็นผลพวงที่เกิดจากการวิวัฒนาการอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ผนวกกับความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการสื่อสาร ทำให้ความเป็นไปของโลกหนึ่ง สามารถเห็นได้ในอีกซีกโลกหนึ่งในเวลาเพียงชั่วเสี้ยววินาที ทำให้โลกใบนี้เล็กและแคบลงมีผลกระทบกับทุก ๆ ภาคส่วน ทั้งด้านการศึกษา การพาณิชย์ อุตสาหกรรม สังคม การเมือง วิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งภาคการเกษตรที่นับเป็นส่วนหนึ่งของระบบวิถีชีวิตของการดำรงชีวิตของมนุษย์ในโลกนี้ด้วย

โลกาภิวัตน์เป็นยุคของสังคมที่เต็มไปด้วยข้อมูลและข่าวสาร (Information Society) เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารจะมีความทันสมัย ก้าวหน้า สามารถ ติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว มีความคล่องตัวสูง ตัวอย่างเช่น ธุรกิจใด องค์กรใดไม่ว่าจะเป็นของภาครัฐหรือเอกชนก็ตามที่มีข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงอยู่ในมือมากเท่าใดก็มีโอกาสที่จะ พัฒนาตัวเองให้เจริญรุดหน้ายิ่ง ๆ ขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องชวนช่วยในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเพื่อส่งผลกระทบต่อการพัฒนาองค์กรของตนเอง อย่างไรก็ตาม คำว่าโลกไร้พรมแดน เข้ามาสู่สังคมไทยในยุคที่เรียกว่าไอที (IT: Information Technology) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ เมื่อมีการเกิดเครือข่ายโทรคมนาคมที่โยงใยทั่วโลกด้วยระบบคอมพิวเตอร์ที่เรียกว่า Internet (International Network) จึงมีคุณสมบัติชนต่อโลกอย่างมหาศาล ทำให้มนุษย์ชาติหาความรู้ที่มีอยู่รอบโลกได้โดยไร้ขีดจำกัด เกิดกิจกรรมไร้พรมแดนมากมาย เกินกว่าที่จะบรรยายได้หมดในหน้ากระดาษเดียว ในขณะที่เดียวกันอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการกระเพื่อมต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์มากมายหลายด้าน รวมทั้งภาษาใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น จนตั้งรับแทบไม่ทันเป็นภาษาต่างประเทศที่ต้องทำความเข้าใจในหมู่คนเจ้าของภาษาเดิมให้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งอาจจะต้องแปลภาษาต่างประเทศนั้น มาเป็นภาษาของตัวเอง หรือต้องยอมรับภาษาที่ทะลักเข้ามานั้นมาเขียนโดยใช้อักขระแห่งภาษาของตนเองเป็นคำทับศัพท์ เนื่องจากแปลไม่ทันหรือเหตุผลอย่างอื่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ภาษาไทยได้รับผลกระทบ เช่นเดียวกับภาษาอื่น ๆ เหมือนกัน มีการใช้คำศัพท์เป็นภาษาอังกฤษ (ด้วยตัวอักษร ภาษาอังกฤษ) โดยตรงอยู่ไม่น้อย และมีการใช้ภาษาไทยเขียนทับศัพท์ก็ไม่่น้อยเช่นกัน

จากนิยามดังกล่าวจะเห็นว่าภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการที่บุคคลใด บุคคลหนึ่งหรือมากกว่าพยายามใช้อิทธิพลของตนหรือกลุ่มตนกระตุ้นชี้นำผลักดัน ให้บุคคลอื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่น มีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่าง ๆ ตามต้องการ โดยมีความสำเร็จของกลุ่มหรือองค์กรเป็นเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมขององค์กรและสภาวะการเปลี่ยนแปลงไปของโลกภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

แนวโน้มภาวะผู้นำในยุคโลกาภิวัตน์

จากรายงานการวิจัย บริษัท เฮย์กรุ๊ป จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทให้คำปรึกษาด้านการบริหารจัดการ องค์กรและทรัพยากรบุคคลชั้นนำของโลกระบุถึงแนวโน้มที่สำคัญมากที่สุด 6 แนวโน้ม ที่จะมี ผลต่อองค์กร บุคลากร และผู้บริหารในอีก 2 ทศวรรษข้างหน้า รวมถึงคุณลักษณะและความสามารถของผู้นำยุคใหม่ที่ต้องการประสบความสำเร็จในอนาคต แนวโน้มการ เปลี่ยนแปลง แสดงให้เห็นว่าผู้นำรุ่นต่อไปจะต้องมีแนวความคิดและมีกลยุทธ์ในการที่จะสร้างสรรค์ผลงาน รวมถึงสามารถสร้างความสอดคล้อง (Congruence) ในการทำงาน การเปิดกว้างทางความคิด และค้นหาแนวทางใหม่ ๆ ในการสร้างความผูกพันในองค์กร การทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้นำยุคใหม่นั้น จำเป็นต้องเข้าใจสภาพแวดล้อมของสิ่งที่จะเกิดในอนาคตด้วย แม้ว่าสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตนั้นไม่สามารถทำนายล่วงหน้าได้ แต่ก็สามารถดูแนวโน้มที่อาจส่งผลถึงลักษณะภาวะผู้นำในระยะยาว ซึ่ง

สามารถคาดการณ์อนาคตได้อย่างน้อย 15 ปี โดยสามารถสรุปแนวโน้มรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงออกมาได้ 6 แนวโน้ม (Judi Brownell, 2000) ดังนี้

แนวโน้มแรก การเปลี่ยนจากยุคเศรษฐกิจสังคมอุตสาหกรรม (Industrial-based Society หรือ 1.0) ไปสู่เศรษฐกิจสังคมแห่งองค์ความรู้ (Knowledge-based Society หรือ 2.0) เนื่องจากแรงขับเคลื่อนของยุคโลกาภิวัตน์ในโลกของธุรกิจยุคใหม่จะมีลักษณะของทีมงานที่หลากหลายขึ้น ทำให้ความจงรักภักดีระหว่างองค์การกับพนักงานนั้นลดลง ในภูมิภาคเอเชียจะมีอำนาจและอำนาจนั้นจะถูกถ่ายโอนไปที่ภูมิภาคเอเชียซึ่งกลุ่มชนชั้นกลางจะมีขนาดเพิ่มขึ้น อีกทั้งต้นแบบและการบริหารงานแบบเอเชียนั้นจะเริ่มมีอิทธิพลมากยิ่งขึ้น มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนในกลุ่มตลาดเปิดใหม่ที่มีมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีขนาดของกลุ่มชนชั้นกลางเพิ่มขึ้นในกลุ่มของตลาดใหม่ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันนั้นก็มีพฤติกรรมแตกต่างกันตามท้องถิ่นมากขึ้น โดยจะเน้นไปที่ส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นคุณลักษณะของโลกยุคใหม่หรือที่เรียกกันว่าโลกยุคโลกาภิวัตน์ โลกธุรกิจจึงมีความเสี่ยงสูงขึ้น เช่น การติดต่อเชื่อมโยงที่ดีขึ้นนั้นได้สร้างความผันผวนที่มากขึ้นซึ่งก่อให้เกิดวิกฤตทางการเงิน ทำให้เกิดการระบอบ และการก่อวินาศกรรมทางคอมพิวเตอร์ที่มากขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน เมื่อโลกแห่งโลกาภิวัตน์นี้ไม่สามารถหยุดลงได้ ดังนั้นการที่ผู้นำจะต้องเดินไปข้างหน้าคงไม่ใช่เรื่องง่าย หลายองค์การมีความจำเป็นต้องตระหนักถึงความอ่อนไหวทางการเมืองและเศรษฐกิจในหลากหลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศเกิดใหม่และประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งจะชะลอการพึ่งพากันในระดับสากล รวมถึงการเข้าถึงระหว่างกันได้อย่างน้อยในระยะสั้น นอกจากนี้ในขณะที่รูปแบบการบริโภคในกลุ่มของชนชั้นกลางนั้นกำลังเกิดการผสมผสานเข้าด้วยกัน คุณค่าต่าง ๆ ของแต่ละกลุ่มตลาดเกิดใหม่นั้นอาจจะแตกต่างกันไปจากกลุ่มตลาดทางตะวันตก

แนวโน้มที่สอง บรรยากาศที่เปลี่ยนแปลงไป การเพิ่มขึ้นของก๊าซเรือนกระจก อุณหภูมิโลกจะทวีคูณความรุนแรงขึ้น สืบเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของที่อยู่อาศัย และโรงงานอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนา การขาดแคลนของทรัพยากรที่เป็นหลักสำคัญ ระดับยุทธศาสตร์เช่น น้ำ แร่ธาตุ และน้ำมัน ที่จะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของราคาและความขัดแย้ง ที่เพิ่มมากขึ้น โดยผลกระทบต่อผู้นำองค์การจะถูกบังคับให้ลดในเรื่องของ Eco-footprint หรือ การวัดผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม และต้องปรับตัวให้รับกับต้นทุนในการดำเนินงานที่สูงขึ้น และจัดโครงสร้างตามแนวทางที่ยั่งยืน ผู้นำจะต้องมีความโดดเด่นในทักษะของการรับรู้และการ คิด เพื่อทำให้เกิดความสมดุลในความต้องการที่จะแข่งขันเพื่อให้ประสบความสำเร็จทางการเงินความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนต่าง ๆ ขององค์กร และต้องเป็นผู้สนับสนุนในการดำเนินธุรกิจที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมที่ เปลี่ยนแปลง

แนวโน้มที่สาม การเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนย้ายของผู้ที่มีศักยภาพ การเติบโตของ ประชากรโลกที่ขาดความสมดุลส่งผลให้เกิดความขาดแคลนทักษะแรงงานบางกลุ่มและการเพิ่มขึ้นของการย้ายถิ่นฐาน สำหรับประเทศที่เป็นประเทศกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น ประเทศในทางตะวันตกและประเทศจีน อายุเฉลี่ยของประชากรนั้นมีตัวเลขที่เพิ่มขึ้นในขณะที่จำนวนประชากรไม่ได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย เพียงแต่ตัวเลขนั้นยังคงที่หรือลดลงไปกว่าเดิม ซึ่งตรงกันข้ามกับ

ประชากรในประเทศที่กำลังพัฒนาที่กำลังพุ่งสูงขึ้น ประเทศอุตสาหกรรมต่างจะต้องพบกับปัญหา การขาดแคลนของทักษะแรงงานบางกลุ่มตามความกดดันในเรื่องการดูแลความเป็นอยู่และ สวัสดิการ รวมถึงมีการเพิ่มขึ้นในการโยกย้ายถิ่นฐานของประชากรมากไปกว่านี้ ภัยพิบัติธรรมชาติ และทรัพยากรที่ลดลงก็ถือได้ว่าเป็นปัญหาเช่นกัน อย่างไรก็ตามปัญหาการอพยพของกลุ่มผู้มีความสามารถ (Brain Drain) นั้น จะแปรเปลี่ยนเป็นวัฏจักรของผู้ที่มีความสามารถ อันเนื่องมาจาก กลุ่มคนเหล่านี้จะย้ายกลับมาสู่ประเทศบ้านเกิดของตนเองและ นำเอาความรู้และความสามารถนั้น มาเร่งการพัฒนาประเทศหรือท้องถิ่นของตน แต่ผู้ที่มีความสามารถเหล่านี้ก็ยังคงเป็นที่ต้องการสูง และการรักษาคนกลุ่มนี้ยังคงเป็นเรื่องที่ทำนายขององค์กรต่อไป ซึ่งผลกระทบของความเป็นผู้นำ สำหรับองค์กรนั้นบุคลากรที่ลดน้อยลง หมายถึง สงครามที่ดุเดือดในการแย่งชิงบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ผู้นำจะต้องสร้างแรงดึงดูดและจูงใจให้กับทีมของตน อีกทั้งต้องคอยหาวิธีการในการ พัฒนาและส่งเสริมบุคลากรที่ย้ายถิ่นฐาน ในการทำงานระหว่างและส่งเสริมวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งก่อให้เกิดความผูกพันทางจิตใจ และความจงรักภักดีระหว่างกลุ่มบุคลากรที่มีอายุ พื้นฐาน วัฒนธรรมและคุณค่าที่แตกต่างกัน ผู้นำจึงจำเป็นต้องปรับองค์กรเพื่อส่งเสริมให้เกิดการโยกย้าย พนักงานระหว่างประเทศ รวมถึงการส่งเสริมพนักงานสุขภาพสตรีและบุคลากรที่มีอายุน้อยให้เข้าสู่ ตำแหน่งผู้นำมากขึ้น

แนวโน้มที่สี่ การตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เพิ่มขึ้น เส้นทางความ ก้าวหน้าในสายอาชีพได้เข้ามามีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้นเพื่อค้นหาความต้องการในการเติมเต็ม ความรู้ความสามารถของตนเอง และความต้องการที่อยากจะแสดงตนเองนั้น ได้เข้ามาเป็นตัวขับเคลื่อนที่เร่งให้มาบรรจบกันระหว่างความเป็นส่วนตัวและชีวิตการทำงาน รวมไปถึงความต้องการที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคลที่รวมเข้ากับเป้าหมายส่วนบุคคลและเป้าหมายในการทำงาน ความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้นเป็นปัจจัยที่สร้างผลกระทบอย่างมากต่อความซื่อสัตย์ของพนักงาน รวมถึงการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ปัจจัยที่ละเอียดอ่อนเช่น การได้รับการยอมรับนับถือ การพัฒนาตนเอง คุณลักษณะเฉพาะตัว ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโดยการยึดถือคุณค่าร่วม ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน สิ่งเหล่านี้กลายเป็นปัจจัยสำคัญมากกว่าปัจจัยพื้นฐานทั่วไป เช่น เงินเดือนหรือการเลื่อนตำแหน่งงาน ด้านผลกระทบของความเป็นผู้นำนั้นผู้นำจะต้อง ทำงานหนักขึ้นเพื่อสร้างความจงรักภักดีให้เกิดขึ้นโดยผ่านกระบวนการจัดและลำดับความต้องการของพนักงานให้ได้อย่างเหมาะสม สนับสนุนให้พนักงานนั้นสามารถขึ้นำตนเองในการทำงาน รวมถึงสร้างความแตกต่างในการเป็นผู้นำ การสร้างความสัมพันธ์ที่อยู่เหนือสภาพแวดล้อมขององค์กรใน การทำงานนั้นจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในการสะท้อนให้เห็นถึงการสร้างคุณค่าอย่างต่อเนื่องให้กับ องค์กร

แนวโน้มที่ห้า ดิจิตอลไลฟ์สไตล์ที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการทำงาน เทคโนโลยีจะ เข้ามา ทำให้เส้นแบ่งระหว่างชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำงานนั้นไม่ชัดเจน รวมถึงจะขยายให้เกิดการ แบ่งแยกบุคลากรตามกลุ่มยุคสมัยและถ่ายโอนอำนาจไปสู่บุคลากรที่มีทักษะในการทำงาน ทางด้าน ดิจิตอล โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งสามารถทำงานที่ใดก็ได้ ความรู้ใน

เรื่องของดิจิทัลกลายเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจโลกเนื่องจากการแลกเปลี่ยนข้อมูล ผ่านอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็ว อุปกรณ์ดิจิทัลมีราคาถูกและให้ความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร การประสานงาน การจัดการงานต่าง ๆ รวมถึงการผลิต อีกทั้งสถานที่ทำงานนั้นไม่ได้ ถูกผูกเอาไว้ว่า จะต้องทำงานได้เฉพาะที่ทำงานเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป ดังนั้น ผู้นำจะต้องเข้ามา เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์ มีความอยากรู้อย่างเทคโนโลยีและเปิดกว้างให้กับบุคลากรสายพันธุ์ ดิจิทัล แต่ควรที่จะเสนอขอบข่ายงานและการแนะแนวทางที่เป็นที่ต้องการ ผู้นำควรที่จะเข้าไป ดูแลในส่วนของการร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้นำกับพนักงาน เพื่อที่จะลดช่องว่างของข้อมูลที่ข้ามไปไม่ถึง ถ้ามองเพียงผิวเผินอาจกล่าวได้ว่าคนรุ่นใหม่ที่ดีถือว่าเป็นสายพันธุ์ ดิจิทัลที่รู้จักเทคโนโลยีเป็นอย่างดีนั้นอาจมีภาพลักษณ์เป็นผู้มีคุณภาพที่จะเป็นผู้นำได้มากกว่าคนรุ่นเก่า แต่อย่างไรก็ตามความสามารถด้านเทคโนโลยีที่มีอยู่มากนั้นให้ความช่วยเหลือในด้าน เทคโนโลยีได้ แต่ความมั่นใจในเทคโนโลยีที่มากเกินไปของคนเหล่านี้ได้ลดทักษะในด้านสังคมลงไปอย่างมากสำหรับบทบาทในการเป็นผู้นำ ส่วนในด้านผลกระทบของความเป็นผู้นำนั้น เนื่องจากองค์การได้กลายเป็นองค์การเสมือนจริงมากยิ่งขึ้น ผู้นำจะต้องรู้จักและควบคุมทักษะ ของบุคลากรที่ใช้งานในส่วนของดิจิทัล การทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรในองค์การและบุคลากรทั่วไป รวมถึงการเปิดกว้างด้านดิจิทัลให้มากขึ้น มีความซื่อสัตย์และความจริงใจเพื่อทำให้ชื่อเสียงขององค์การนั้นคงอยู่ในโลกที่มีความโปร่งใส

แนวโน้มที่ทก การนำเทคโนโลยีมาสร้างให้เกิดนวัตกรรม จากความรู้ในเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ซับซ้อนกลายเป็นความสามารถที่สำคัญของธุรกิจ แม้ว่าองค์กรจะไม่ได้อยู่ในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีนวัตกรรม แต่ความซับซ้อนของนาโนไบโอเทคโนโลยีได้ทำการแลกเปลี่ยนความรู้ที่สำคัญมาก รวมถึงการสร้างเครือข่ายการผสมผสานของธุรกิจ (ความร่วมมือและการสร้างพันธมิตรข้ามธุรกิจ) กลายเป็นเรื่องธรรมดา การปรับตัวกลายเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้องค์กรอยู่รอด รวมถึงความต้องการที่จะผลานผู้เล่นรายอื่นซึ่งเป็นความพยายามของบริษัท จะนำไปสู่โครงสร้างที่เปิดกว้างและรวมเป็นหนึ่งเดียวขององค์กรนั้น ด้านผลกระทบของความเป็นผู้นำแม้ว่าผู้นำอาจจะขาดความรู้ในเรื่องของเทคโนโลยีในเชิงลึก ผู้นำจะต้องเปิดกว้างและสนับสนุนความคิดที่มีวิสัยทัศน์ต่าง ๆ ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่ผลักดันนวัตกรรมและความร่วมมือ อีกทั้งต้องเล่นบทเป็นเหมือนกับวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากภายในและภายนอกองค์กรเพื่อจะได้มีความสามารถในการรวบรวมเทคโนโลยี การเข้าไปช่วยไขข้อข้องใจหรือข้อสงสัยในเรื่องที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ นั้นถือว่าเป็นการยอมรับตัวกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวและชี้เป็นชี้ตายของผลิตภัณฑ์ ผู้นำอาจจะไม่สามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญเองได้ แต่ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มากพอ

จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและแนวโน้มดังกล่าว จะเห็นว่ามีการเปลี่ยนแปลงมาตามลำดับเริ่มจากยุคสังคมนเกษตรกรรม ซึ่งมีปัจจัยพื้นฐาน คือ ที่ดิน ผู้นำทางสังคมหรือผู้นำแห่งยุค คือ จอมพลผู้กุมอำนาจทหารเพื่อปกป้องปัจจัย และหาปัจจัยใหม่ให้สังคมของตน ยุคนี้เป็นยุคที่พ่อค้าวานิช จะหลบซ่อนอยู่หลังทหาร ต่อมาเป็นยุคสังคมนอุตสาหกรรมโดยมีปัจจัยแห่งยุค คือ หุ่น เครื่องมือแห่งยุค ได้แก่ เครื่องจักร เครื่องกลต่าง ๆ หลังจากที่มีการคิดค้นสร้าง

เครื่องจักรไอน้ำ โลกเราก็เข้าสู่สังคมอุตสาหกรรมมีการสร้างถนน และสาธารณูปโภคต่าง ๆ การเดินทางไปมาหาสู่กันของคนมีมากขึ้นเนื่องจากการคมนาคมสะดวกขึ้นภาษาท้องถิ่นเริ่มมีบทบาทน้อยลง ในขณะที่ผู้คนหันมาเรียนรู้ที่จะใช้ภาษาสากลเพื่อง่ายและมีประสิทธิภาพในสื่อสารระหว่างกันมากขึ้นยุคนี้เป็นยุคที่ทหารจะซ่อนอยู่หลังนายทุน พ่อค้า นักธุรกิจ แล้วเปลี่ยนไปสู่ยุคสังคมแห่งข้อมูล ปัจจัยแห่งยุค คือ ข้อมูล เครื่องมือแห่งยุค คือ ข้อมูลสารสนเทศ หรือ IT สิ่งต่าง ๆ ในยุคนี้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้ที่เข้าถึงข้อมูลก่อนจะได้เปรียบในการแข่งขัน จนมาถึงยุคสังคมความรู้ โดยมีปัจจัยแห่งยุค คือ ความรู้ที่มีเครื่องมือเป็นศาสตร์ในแขนงต่าง ๆ เช่น Nanotechnology, Biotechnology, Pharmaceutical เป็นต้น และในศตวรรษที่ 21 จะเป็นยุคสังคมแห่งปัญญา และเป็นสังคมเครือข่าย (Network Based Society) เป็นยุคของนักคิด นักบูรณาการความรู้ และใช้ปัญญาเพื่อการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ จะมีการนำเทคโนโลยีมาสร้างให้เกิดนวัตกรรม มีการสร้างเครือข่ายการผสมผสานของธุรกิจ (ความร่วมมือและการสร้างพันธมิตรข้ามธุรกิจ) สังคมใดสามารถพาตนสู่การเป็นปราชญ์สังคมได้สำเร็จ สังคมนั้นจะอยู่แนวหน้าของโลก เป็นยุคแห่งการสร้างสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของโลกแบบใหม่ ในขณะเดียวกันยุคนี้ถือว่าเป็นประชากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการแข่งขันเพราะโลกสมัยใหม่ได้เปลี่ยนฐานการผลิตจากทรัพยากรทางธรรมชาติไปเป็นประชากรแทน ประชากรในฐานะเป็นฐานการผลิตเพราะจะต้องใช้เทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันเพื่อจัดการให้เกิดมูลค่าสูงสุด ดังนั้นสิ่งแรกที่ควรริเริ่มคือจะต้องพัฒนาคนรุ่นใหม่ให้มีศักยภาพอันเป็นสากลและเป็นคนดีในฐานะเป็นทุนทางสังคมเพื่อยกระดับประเทศเราให้อยู่ในระดับสากลได้ นี่คือนิยามแห่งการแข่งขันของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่โลกได้ก้าวเลยความคิดของ “การแข่งขัน” ไปสู่ “ความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การร่วมสร้างสรรค์ทางสังคมมิใช่เพื่อการพาณิชย์เพียงอย่างเดียว เป็นโลกที่รังสรรค์ภูมิปัญญาที่ก้าวเลยเรื่อง “ทรัพย์สินทางปัญญา” ไปสู่ “ภูมิปัญญามหาชน” เป็นโลกที่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของมนุษย์จาก “การพึ่งพิง” ไปสู่ “สองโลก” ที่เสริมกันระหว่าง “ความเป็นอิสระ” และ “การพึ่งพาอาศัยกัน” ในส่วนของกระบวนการและรูปแบบของการเรียนรู้ก็เปลี่ยนไปจากเดิมที่ความรู้ถูกจำกัดอยู่แค่ในตำรา รวมไปถึงการถ่ายทอดประสบการณ์จากหัวหน้าไปสู่ลูกน้องจากครูไปสู่ศิษย์เป็นว่าความรู้มีอยู่มากมายให้เราได้ค้นคว้าเองจาก Internet การได้เข้าสังคมกับคนอื่น ๆ ทั้งในและนอกองค์กร รวมถึงในโลก Cyber ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และทัศนคติใหม่ ๆ มีการร่วมมือแก้ปัญหา รวมถึงการพัฒนาและปรับปรุงสินค้าผลิตภัณฑ์ และการบริการต่าง ๆ อย่างรวดเร็วในแบบที่ไม่เคยเป็นมาก่อน ดังนั้นผู้นำจะต้องมีลักษณะเป็นผู้ที่ว่องไวและปรับตัวได้ง่าย สามารถนำพาองค์กรไปสู่การปฏิรูปหรือปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม โครงสร้าง ระบบ และกระบวนการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ความอยู่รอดและความเจริญก้าวหน้าขององค์กรนั่นเอง จากแนวโน้มดังกล่าวเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายประการ ซึ่งจะเป็นแนวโน้มสำคัญที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการบริหารองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ และการประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำในยุคโลกาภิวัตน์ (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง, 2555) ดังนี้

1. รูปแบบใหม่ขององค์การที่เกิดขึ้น (New forms of organization) มีรูปแบบใหม่ขององค์การที่ได้รับการพัฒนาและสร้างอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา
2. การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง (Leading continuous change) จากการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม และข้อมูลสารสนเทศที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว
3. การใช้ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) มีแนวโน้มที่สำคัญหลายประการในปัจจุบันที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะผู้นำในอนาคต
4. ภาวะผู้นำในองค์การเสมือน (Leadership in virtual organizations) ในอนาคตต้องการเสมือนนับวันเพิ่มพูนความสำคัญและเกิดแพร่หลายมากขึ้น
5. การนำทีม (Leading Teams) มีข้อมูลจำนวนมากที่ยืนยันว่า หน่วยงานหรือองค์การขนาดใหญ่ในปัจจุบันมักจะประกอบด้วยทีมงานประเภทต่าง ๆ
6. การเน้นองค์การที่ใช้องค์ความรู้เป็นฐาน (Knowledge-based Organization) เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน

จากแนวโน้มดังกล่าวที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ส่งผลกระทบต่อองค์การต่าง ๆ ที่จะต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์จึงมีความจำเป็นสำหรับผู้ผู้นำในยุคปัจจุบันและอนาคต การที่ผู้นำมีความรู้เทคนิคในงานและความรู้ด้านวัฒนธรรมที่จำเป็นต่อความสำเร็จนั้นยังไม่เพียงพอ แต่ที่สำคัญกว่านั้นก็คือ ในสถานการณ์จริงผู้นำจะต้องแสดงพฤติกรรมอย่างไรจึงจะได้รับการยอมรับจากเจ้าของประเทศที่มีความแตกต่าง ด้านวัฒนธรรมดังกล่าวเป็นอย่างดี ซึ่งผู้นำสามารถเลือกทำได้ทางใดทางหนึ่งใน 2 แนวทางต่อไปนี้ แนวทางแรก ผู้นำใช้วิธีการค้นหาให้ได้ว่าพฤติกรรมใดที่มีประสิทธิผลและสามารถใช้ได้ในระดับสากล (Universally effective behaviors) แล้วนำวิธีการดังกล่าวไปใช้ และแนวทางหลัง ได้แก่ การที่ผู้นำยอมละสายพฤติกรรมของตนเพื่อให้พร้อมรับวัฒนธรรมของประเทศนั้นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งทั้งสองแนวทางนั้นเป็นเรื่องที่ทำได้ไม่ถนัดนัก โดยเฉพาะเมื่อองค์กรใช้รูปแบบการบริหารแบบทีมงาน ทำอย่างไรที่จะให้ผู้นำแต่ละคนในทีมงานผู้นำที่มาจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน สามารถแสดงพฤติกรรมของตนได้เหมาะสมเข้ากันได้ดีกับวัฒนธรรมของคนอื่น ๆ เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันผลกระทบของโลกาภิวัตน์ทำให้องค์กรจำเป็นต้องได้ผู้นำที่มีความสามารถในด้านการนำต่างวัฒนธรรมได้ดี (Cross Culture) อย่างไรก็ดีตาม จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยด้านคุณลักษณะ ทักษะ และพฤติกรรมที่เหมาะสมของภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ (Global Leadership) ในประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาอย่างเป็นทางการ ทั้งที่ภาวะผู้นำดังกล่าวถือเป็นปัจจัยสำคัญในการอยู่รอดและเจริญก้าวหน้าขององค์กร ในขณะที่ต่างประเทศได้ให้ความสนใจศึกษาวิจัยอย่างมากมาย หลากหลายสาขา จากแนวโน้มสำคัญที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้นมีแนวโน้มที่จะยังคงดำเนินอย่างต่อเนื่องไปในอนาคตช่วงทศวรรษแรก เมื่อองค์กรทั้งหลายต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและมีปัญหาที่ท้าทายใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย บทบาทของผู้นำจึงทวีความซับซ้อนและเพิ่มความสำคัญยิ่งขึ้น ผู้นำในอนาคตไม่เพียงแต่มีคุณลักษณะที่กล่าวแล้ว แต่ต้องมีทักษะและสมรรถนะ

ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ได้แก่ ความสามารถในการคิดเชิงซับซ้อน (Cognitive Complexity) ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning) ความสามารถด้านพฤติกรรมที่ยืดหยุ่นได้ มากขึ้น (Behavioral Flexibility) ความไวต่อการรับรู้ทางวัฒนธรรม (Cultural Sensitivity) ความสามารถวิเคราะห์กระบวนการ (Process Analysis) และความสามารถเป็นผู้ประกอบการรวมถึงการมีกระบวนการทัศน์ในการคิดแบบโลกาภิวัตน์ (Global Mindset) เป็นต้น

บทสรุป

ผู้ดำเนินการกำหนดทิศทางขององค์กร ซึ่งจากข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เห็นได้ชัดเจน ในหลายๆ ปีที่ผ่านมาจะเห็นว่าลักษณะผู้นำแบบที่ดีที่สุดไม่มีในโลก แต่ผู้นำที่ประสบความสำเร็จ คือ ผู้นำที่เลือกใช้วิธีที่เหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตภาพ และความพึงพอใจสูงสุด (maximize productivity and human satisfaction) ดังนั้น ความสามารถในการปรับตัวของผู้นำจึงเป็นสินทรัพย์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ผู้นำและภาวะผู้นำในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นโลกของการแข่งขันที่รุนแรงเช่นนี้ องค์กรจะขับเคลื่อนไป ได้ต้องอาศัยผู้นำที่ดีและเก่ง มีความรู้มีความสามารถในการกำหนดทิศทางขององค์กร บุคลากร หรือทีมงานอีกหลายร้อยคนจะต้องเป็นผู้ที่เดินอยู่ในทิศทางที่ผู้นำกำหนด หากผู้นำกำหนด ทิศทางผิด ไม่มีภาวะผู้นำที่ดี เส้นทางแห่งความสำเร็จย่อมวุ่นวายเกิดความสับสน และสุดท้ายองค์กรย่อมมีปัญหา แต่ในทางตรงข้ามหากผู้นำมีภาวะผู้นำที่ดี ย่อมทำให้บุคลากรยอมรับ ศรัทธา และเชื่อมั่นในตัวของผู้บังคับบัญชาจนสามารถนำทีมทั้งหมดไปสู่เส้นทางแห่งความสำเร็จได้ในที่สุด ซึ่งคำถามที่ตามมาคือ “ศรัทธาเหล่านี้มาจากไหน เราจะสามารถพัฒนา มันขึ้นมาได้อย่างไร” หากจะกล่าวโดยรวมแล้วศรัทธาเป็นเรื่องของความชอบ ความเชื่อ เป็นเรื่องของการยอมรับเป็นเรื่องของใจ ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีเหตุมีผลกำกับเสมอไป โดยหลักใหญ่ ๆ แล้วการที่คนผู้หนึ่ง ผู้ใดจะเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั่วไป บุคคลนั้นก็ต้องมีอะไรที่เหนือหรือโดดเด่นอยู่บ้าง เช่น อาจจะโดดเด่นในเรื่องคุณวุฒิ วิทยุฒิ ประสบการณ์ หรือความรู้ความสามารถ ซึ่งคนทั่วไปก็จะให้ความสำคัญกับสิ่งเหล่านี้แตกต่างกันไป บางคนก็ให้ความสำคัญกับเรื่องคุณวุฒิ วิทยุฒิ ในขณะที่บางคนกลับให้ความสำคัญกับเรื่องความรู้ความสามารถเป็นหลัก แต่มีสิ่งหนึ่งที่ผู้คน ส่วนใหญ่มักจะเห็นพ้องต้องกันว่าสิ่งนี้คือปัจจัยหลักในการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นได้ในตัวผู้นำสิ่ง นั้นก็คือ คุณสมบัติในเรื่องการเป็น “ผู้ให้” หากเราลองนึกถึงผู้นำในดวงใจของเรามาสัก 2-3 คน และลองพิจารณาถึงคุณสมบัติของการเป็นผู้ให้ของผู้นำในดวงใจที่เราเลือกมา ก็จะพบว่า ส่วนใหญ่มักจะมีคุณสมบัติที่ว่านี้ค่อนข้างชัดเจนซึ่งเราจะพบว่า ผู้นำที่แท้ คือ ผู้ที่ให้โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทนแน่นอนที่สุดหากเรามองว่าในองค์กรภาครัฐ เอกชนหรือธุรกิจคงหนีไม่พ้น คือ การแข่งขัน ซึ่งเป้าหมายของการแข่งขันก็คือชัยชนะ ผู้เข้าร่วมแข่งขันทุกคนต่างก็ล้วนแต่ต้องการชัยชนะด้วยกันทั้งนั้น แต่สำหรับผู้ผู้นำที่แท้จริงแล้วชัยชนะที่เขาต้องการที่จะได้มานั้น เขาจะมองชัยชนะในฐานะที่เป็นรางวัลสำหรับทุกคนมิใช่เพียงเพื่อตัวเขาเท่านั้น ผู้นำที่แท้จริง ต้องการจะเห็นคนทุกคนที่ก้าวเดินไปพร้อมกับเขา มีความสุข ได้รับความชื่นชม ถึงแม้ว่าสายตาของเขาจะจับจ้องอยู่ที่ชัยชนะแต่ก็เป็นชัยชนะเพื่อคนทุกคนเขาจะเป็นบุคคลที่คิดถึงตัวเองเป็นคนสุดท้ายเสมอ

ผู้นำในยุคโลกาภิวัตน์ต้องมีความแตกต่างจากผู้นำในอดีตเป็นอย่างมาก เนื่องจากสภาวะแวดล้อมของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ความต้องการของลูกค้าหรือผู้รับบริการมีความแตกต่างและเปลี่ยนแปลงไป มาตรฐานของคุณภาพมีความเปลี่ยนแปลงไป มีสถาบันหรือหน่วยงานที่เข้ามาควบคุมมาตรฐานเหล่านี้เป็นการเฉพาะ หรือแม้แต่กฎระเบียบ หรือข้อกำหนดของรัฐบาลที่มีความแตกต่างไปจากเดิม ผู้นำจึงต้องมองทะลุถึงความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ด้วย ดังนั้นผู้นำแบบโลกาภิวัตน์จึงมีความต้องการในเรื่องทักษะ และความสามารถที่เพิ่มมากขึ้นต่อการนำไปสู่การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลและประสบความสำเร็จของการนำไปสู่การเป็นผู้นำที่มีคุณลักษณะต่าง ๆ มากมาย ได้แก่ การสื่อสารวิสัยทัศน์ร่วมกับสมาชิกในองค์กร การแสดงความซื่อสัตย์สุจริต การมุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ในการทำงาน และการสร้างความมั่นใจต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคโลกาภิวัตน์ทำให้มีความต้องการคุณลักษณะในการนำองค์กรมากขึ้นจากอดีต เพราะมีเพียงคุณลักษณะเดิมคงไม่เพียงพอในการนำองค์กรไปสู่ประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา: กรณีศึกษาศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็งและสรายุทธ กั้นหลง. (2555). *ภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์: แนวคิดเชิง ทฤษฎี*. ขอนแก่น: คลังน่านาวิทยา.
- Beechler, S. and Javidan, M. (2007). Leading with a Global Mindset. In Javidan, M., Hitt, M. A., and Steers, R. M. (eds.), *The Global Mindset Advances in International Management*, 19, 1-10.
- Bingham, C., Felin, T., & Black, J. S. (2000). An interview with John Pepper: What it takes to be a global leader. *Human Resource Management*, 39(2&3), 282-292.
- Brownell, J. (2006). Meeting the competency needs of global leaders: a partnership approach. *Human Resource Management*, 45(3), 309-333.

บทวิจารณ์หนังสือ มีวัดเป็นธรรมเนียม มีกุฏิเป็นที่สบาย

พระสันต์ทัศน์ สิ้นสมบัติ¹

Phra Santas Sinsombat

Received: December 17, 2020

Revised: January 2, 2021

Accepted: January 20, 2021

DOI: 10.14456/jra.2021.51

ผู้เขียน: สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

จำนวนหน้า: 55 หน้า

ปีที่พิมพ์: 2560

ครั้งที่พิมพ์: 1

สถานที่พิมพ์: บริษัท โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์ จำกัด

บทคัดย่อ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) เป็นพระมหาเถระผู้มีความเชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนาทั้งความรู้และความสามารถเป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศ หนึ่งในผลงานของท่าน คือ หนังสือที่มีชื่อว่า “มีวัดเป็นธรรมเนียม มีกุฏิเป็นที่สบาย” เป็นผลงานที่อธิบายเกี่ยวกับวัดและกุฏิที่อาศัยในอุดมคติทางพระพุทธศาสนา คือ วัดต้องเป็นที่ธรรมเนียม กุฏิที่พักต้องสบาย พอเหมาะสมควร ท่านได้ให้เหตุผลของการอธิบายไว้ว่า วัดที่ดี กุฏิที่ดี ที่หายากหาย วัดต้องเป็นสถานที่ให้สมกับความเป็นวัดที่ควรสมนามว่าเป็นเสมือนอุทยานของใจ ที่อาศัยของพระสงฆ์ คือ กุฏินั้นก็ตั้งอยู่บนความมณีนัย และต้องไม่อยู่อาศัยเกินความสบายหรืออยู่อย่างหรูหรา เพราะความมณีนัย คือ บรรยากาศของพระพุทธศาสนาเท่าที่ควรจะมีจะเป็น คือ ความสบายครบทั้ง 7 ประการ นั่นเอง

คำสำคัญ: วัด, กุฏิ, ความสบาย

¹ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิษณุโลก; Phitsanulok Provincial Office of Buddhism
Corresponding author, e-mail: Santas.kam@mcu.ac.th, Tel. 088-2735682

Abstract

Somdej Phra Phutthakhosachan (Pra. Piyutto) is the Maha Thera who has expertise in Buddhism, both knowledge and ability, widely acceptable in the Buddhist circle of both Thailand and foreign countries. One of his works is the book named "There is a Rommanee temple, there is a cosy cubicle." The piece describes the Buddhist ideals of temples and cloisters where is, the temple must be at Rommanee, the cloister must be comfortable enough. He had given reasons for explaining that the temple is good, the cloister is good, the temple must be a place suitable for the temple that should be called a park of the heart. The priest cloister must be located on the mind and must not live in extra comfort or luxury because Rommanee is the atmosphere of Buddhism as it should be, it is the comfort of all 7 aspects.

Keywords: Temple, Cloister, Comfort

บทนำ

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) นามเดิม ประยูร สุขุมเดิม อารยางค์กูร ฉายา ปยุตโต หรือที่คนทั่วไปรู้จักกันในนาม ป.อ. ปยุตโต ท่านเกิดเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2481 ณ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี และด้วยความที่ท่านมีผลงานทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาที่เป็นที่โดดเด่น จนเป็นที่ยอมรับและนิยมใช้ศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวางอย่างมาก หนึ่งในผลงานที่โดดเด่นเป็นที่รู้จักอาทิ พุทธธรรม พจนานุกรมฉบับประมวลศัพท์ ประมวลธรรม เป็นต้น ด้วยผลงานอันเป็นที่ประจักษ์ในสังคม ทำให้ท่านได้รับรางวัลและดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากหลากหลายสถาบันทั้งในและต่างประเทศ และเป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับรางวัลด้านการศึกษาเพื่อสันติภาพจากองค์การยูเนสโก (UNESCO Prize for Peace Education) และเมื่อปีพุทธศักราช 2549 ท่านได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าแต่งตั้งเป็นราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ประเภทวิชา ปรัชญา สาขาวิชาศาสนศาสตร์ เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ.2549 และโปรดเกล้าสถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระพุฒาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2559 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นศาสตราจารย์พิเศษ ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเป็นเจ้าอาวาสวัดญาณเวศกวัน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยท่านได้กล่าววอนุโมนาถาในวันที่รับถวายกุฎิ จากพุทธศาสนิกชนที่มีเนื้อหาวาดด้วยสารนิยยกถามุ่งเน้นสัปปายะ 7 ประการและได้มีการจัดพิมพ์ เนื้อหาดังกล่าวออกเป็นหนังสือเผยแผ่เป็นธรรมทาน

เนื้อเรื่อง

หนังสือ “มีวัดเป็นรมณีย์ มีกุฏิเป็นที่สบาย” ภายในหนังสือท่านได้แบ่งออกเป็นสองภาคสำคัญ คือ มีวัดเป็นรมณีย์ มีกุฏิเป็นที่สบาย ได้แก่

ความตอนแรก มีวัดเป็นธรรมเนียม อธิบายโดยความหมายว่า วัดเป็นคำในภาษาไทย บางแห่งท่านเรียก อาราม คำว่า ธรรมเนียม เป็นคำคุณศัพท์ของคำนาม แปลว่า คือ รื่นรมย์ หรือ รมย์ รวมความว่า สถานอันเป็นที่ยินดีรื่นรมย์ ซึ่งอารามเป็นคำเรียกวัด โดย“อาราม”ที่แปลว่าวัดนั้น ที่แท้ก็คือสวนนั่นเอง โดยมีคำแปลศัพท์ว่า ถิ่นสถานอันเป็นที่มายินดี หรือที่รื่นรมย์และอารามคือสวนนั้นก็แยกเป็นสองอย่าง คือ “บุปผาราม” สวนดอกไม้ กับ “ผลาราม” สวนผลไม้เป็นอารามที่ตกแต่งด้วยดอกไม้และผลไม้งามสะพรั่งในคัมภีร์อธิบายความธรรมเนียมเป็นเช่นว่า ความร่มรื่นของร่มไม้ มีสายน้ำเย็นใส มีพื้นที่ชวนเดินชม พร้อมสายลมแสงแดด สะอาดปลอดภัย พิจารณาได้เพิ่มเติมไปอีกว่า ต้องเป็นที่ไม่ไกลนัก ไม่ไกลนักจากหมู่บ้าน สะดวกคมนาคม กลางคืนสงบ กลางวันไม่วุ่นวาย ไม่อึกทึกด้วยเสียง ผู้คนไม่พลุกพล่าน เหมาะแก่การทำการกิจส่วนตัว ควรแก่การพักผ่อน นั่นเอง

ความตอนที่สอง มีกฎเป็นที่สบาย หมายถึง ที่อยู่อาศัยชื่อว่า กฎี เป็นหนึ่งในเสนาสนะ 5 ประการที่พระพุทธเจ้าทรงประทานอนุญาต ได้แก่ ประการที่ 1) วิหาร (กฎี) ประการที่ 2) อัมโยค ประการที่ 3) ปราสาท ประการที่ 4) หัมหิยะ และประการที่ 5) คุหา โดยถือเป็นอติเรกกลากที่มีผู้ครุทาสร้างถวายซึ่งเสนาสนะเดิมที่ที่ทรงชี้แนะ คือ รุกขมุล (โคนไม้) จากนั้นจึงเพิ่มเติมด้วยอติเรกกลากเพิ่มเติม คือ เสนาสนะทั้งห้าอย่าง

โดยความโดดเด่นของหนังสือเล่มนี้ คือคำสอนเพื่อความรู้ความเข้าใจและประพฤติปฏิบัติวางใจในการใช้สอยประโยชน์ในเรื่องกฎีวิหารที่อยู่อาศัยที่ถูกต้อง ไม่ใช่อยู่อาศัยเพียงผ่านคืนวัน แต่มุ่งบรรลุถึงประโยชน์สูงสุดในพระพุทธศาสนา

บทวิจารณ์

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหามุ่งเน้นถึงสาระสำคัญที่สร้างความรู้ความเข้าใจว่า วัดและกฎี คืออะไรเพื่ออะไร ประโยชน์อยู่ตรงไหน ได้อะไรจากการสร้างถวาย ได้อะไรจากการใช้สอยดังนี้ คือ

1. สิ่งที่ได้จากการสร้างถาวยนั้น พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญการถวาย (กฎี) คือที่อยู่อาศัยแก่สงฆ์ว่าเป็นทานอันเลิศเพื่อ มีจิตถวายข้าน้ำ ฝ่าคือจิวร และเครื่องเสนาสนะทั้งหลาย เป็นต้น โส จ สพพทโท โหติ, โย ททาติ อุปสสย ผู้ใดให้ที่พักที่อยู่อาศัย ผู้นั้นชื่อว่าให้ครบทุกอย่าง ประโยชน์คือ ก็เพื่อตนได้มองเห็นคุณค่าประโยชน์แก่ตน พระพุทธผู้ทรงความรู้ธรรมวินัยได้อยู่อาศัย พระคุณเจ้าเหล่านั้นก็จะได้แสดงธรรมให้เขาได้สดับเพื่อที่จะได้เป็นเครื่องบรรเทาปัดเป่าสรรพทุกข์ เมื่อได้ฟังรู้เข้าใจ ก็จะได้หายทุกข์ดับร้อนฉ่ำจิตชื่นใจตั้งแต่ในโลกนี้ สรุปลือ พระมีที่อยู่อาศัยแล้ว ก็จะได้แสดงธรรม ให้ญาติโยมประชาชนรู้จักเป็นอยู่และพัฒนาชีวิตให้หมดทุกข์โศกโรคภัย ร่มเย็นเป็นสุข ทำด้วยความรู้ความเข้าใจแล้ว โยมก็จะมีใจสว่างสดใส ร่าเริงเบิกบาน ใจมีกำลัง เป็นการทำบุญอย่างมีปัญญา เมื่อทำด้วยปัญญา ก็จะเกิดประโยชน์เกิดผลมาก เรียกว่ามีอานิสงส์มาก

2. สิ่งที่ได้จากการใช้สอยเสนาสนะ (กฎี) ที่อยู่อาศัยเพื่อช่วยป้องกันหนาวร้อนแล้วก็ป้องกันสัตว์ร้ายมีเหล่าเงี้ยวประดาเยง กับทั้งฝนเยือกในฤดูหนาวสะท้อน ยามเกิดมีลมแรงแดดจัด ก็คุ้มกันได้ ประโยชน์ พระจะได้อาศัยเป็นที่พักผ่อน ให้เป็นสุขจะได้บำเพ็ญสมาธิ และเจริญวิปัสสนา สรุปลือโยมถวายที่อยู่อาศัยแก่พระ เพื่อเกื้อหนุนโอกาสให้ท่านได้ตั้งใจศึกษา ทั้งเล่าเรียนและปฏิบัติ

ให้มีความรู้ที่จะนำธรรมมาแสดงแก่ญาติโยม โดยเป็นต้นว่า อมตบทโท จ โส โหติ, โย ธมมมนุสสาสติ ผู้ใดสั่งสอนธรรม ผู้นั้นชื่อว่าให้อำมฤต คือ อมตะ เป็นอันว่าไม่ตาย ธรรมเป็นภาวะดีงามประเสริฐสูงสุด เป็นสิ่งที่ไม่ตาย ได้ธรรมจึงถือว่าได้น้ำทิพย์อำมฤตนี้เองอันเป็นกิจของพระสงฆ์โดยแท้

3. การทำวัดให้เป็นวัด ทั้งความมณีนัยเป็นที่สบายสัปปายะ เป็นอุปการแก่การศึกษา ไตรสิกขา เกื้อหนุนด้วยธรรมคือ สัปปายะ 7 ประการ อันเป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่าง ๆ ให้พร้อมด้วย จะช่วยให้การศึกษาก้าวหน้าไปด้วยดีที่จะให้ถึงจุดหมาย ไม่ติดขัด มีปรากฏ คือ 1) อุตุสัปปายะ คือ มีสภาพแวดล้อม ตั้งแต่ดินฟ้าอากาศ ภาวะของฤดูกาล 2) เสนาสนสัปปายะ, อาวาสสัปปายะ มีเสนาสนะหรืออาวาส คือที่นั่งที่นอน กุฏิที่อยู่อาศัย 3) โคจรสัปปายะ คือ ที่โคจร หมายถึง ท้องถื่น ย่าน ละแวกที่จะพึงแวะเวียนโคจรไปเพื่อบิณฑบาต 4) อาหารสัปปายะ, โภชนสัปปายะ คือ มีโภชนาหารพร้อม มีของกินไม่ขาดแคลนมีรสชาติตามสมควรและเกื้อกูลต่อสุขภาพ 5) บุคคลสัปปายะ คือ ไม่มีคนร้ายภัยพาล ไม่มีโจรขโมยที่จะต้องหวาดระแวง มีแต่คนดี 6) ภัตสัปปายะ, ธัมมัสสวนสัปปายะ คือ มีการพูดคุยที่เกื้อหนุนการศึกษา ได้พูดได้ฟังสนทนาสาธกัจฉกันในเรื่องราวที่นำไปเจริญจิตใจเจริญปัญญา และ 7) อิริยาปถสัปปายะ คือ ในการที่จะดำเนินชีวิตเป็นอยู่เป็นไปทั้งหมด ที่เราจะได้อาศัย เนื่องด้วยอิริยาปถสี่ คือ ยืน เดิน นั่ง และนอน เป็นต้น

ภาพรวมของหนังสือเล่มนี้ทำให้พุทธศาสนิกชนต้องทราบและทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงว่าในที่สุดก็เพื่อธรรมนั่นเอง พระอยู่แล้วจะได้สะดวกไม่ติดขัด พร้อมทั้งจะนำเอาธรรมมาให้แก่โยม เพื่อให้ญาติธรรมรู้เข้าใจแล้วจะได้บำเพ็ญทาน ศีล ภาวนา เจริญไตรสิกขา มีชีวิตดี สังคมดีอยู่กันร่มเย็นเป็นสุขและการทำหน้าที่ของพระ ไม่ใช่พระรับเสนาสนะไปแล้วอยู่นิ่งเฉยสบาย ๆ

สรุปผล

จากสาระสำคัญของเนื้อหาตั้งที่กล่าวมาข้างต้นในหนังสือ มุ่งเน้นผลลัพธ์ในเรื่องของสติ และปัญญาที่ตื่นรู้เข้าใจ ตระหนักในคุณค่าที่แท้และวัตถุประสงค์ของการมีการใช้เสนาสนะนั้นๆ อันเป็นการปฏิบัติประจำของพระเป็นต้นว่า การพิจารณาโดยแยกกายจึงเสพเสนาสนะ เพียงเพื่อแก้กัณหาว เพื่อแก้กัณหร้อน เพื่อป้องกันสัมผัสแห่งเหลือบ ยุง ลมแดด และสัตว์เลื้อยคลาน เพียงเพื่อบรรเทาอันตรายจากสิ่งแวดล้อมลมฟ้าอากาศแห่งฤดูกาล เพื่อรื่นรมย์ในการหลีกเร้น หลีกเกณฑ์จุดนี้บอกใจพระสงฆ์ให้ตระหนักรู้ระลึกอยู่ตลอดเวลาว่าจะใช้กฏีวิหารที่อยู่อาศัย นอกจากเพื่อความมั่นคงปลอดภัยให้ชีวิตเป็นอยู่ผาสุกแล้ว ก็เพื่อวัตถุประสงค์ตัวจริง คือมีที่หลีกเร้นอันรื่นรมย์ใจสำหรับทำกิจหน้าที่ของตนในการฝึกศึกษาพัฒนาจิตใจ พัฒนาปัญญา ตามดังที่โยมควรปรารถนา และพระควรแก่พิจารณาใช้ว่า ปวีเวกายะ คือ เพื่อได้วิเวก ปฏิสัลลานายะ คือ เพื่อการหลีกเร้น ให้ได้อยู่ในที่ที่มีความสงบสงัดที่จะปฏิบัติกิจในการฝึกศึกษาภาวนาได้อย่างจริงจัง ฆาสุวิหารายะ คือ เพื่ออยู่ผาสุก ข้อนี้ก็ป็นธรรมดา ใครจะทำอะไรได้ดี ก็ต้องอยู่ผาสุก ไม่ต้องมีผจญหรือกังวลกับความทุกข์ยากหรือเรื่องรบกวน ต้องหนีโน้นหนีนี้ จะทำอะไรก็ไม่เป็นอันทำและ สมณกิจจสิทธิยา คือ เพื่อ

ความสำเร็จแห่งสมณกิจ เพื่อพระจะได้ทำงานของพระจนสำเร็จผลบรรลุจุดหมาย ไม่ว่าจะศึกษาปฏิบัติ หรือเผยแผ่ธรรมก็ลุล่วงตลอด

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ คือ การกล่าวถึงความ “รมณีย์” อันเป็นบรรยากาศของ พระพุทธศาสนาในเรื่องบรรยากาศและสภาพแวดล้อมอันเป็นรมณีย์ เป็นจุดสำคัญของหนังสือเล่มนี้ และแห่งวัดเป็นรมณีย์ มีกฎเป็นที่สบายก็เพื่อให้ถึงแห่งธรรมนั่นเอง พระสงฆ์อยู่แล้วจะได้สะดวกไม่ติดขัด พร้อมทั้งจะนำเอาธรรมมาให้แก่โยม เพื่อให้โยมรู้เข้าใจ แล้วจะได้บำเพ็ญทาน ศีล ภาวนา เจริญไตรสิกขา มีชีวิตดี สังคมดี อยู่กันร่มเย็นเป็นสุข ชี้ให้เห็นถึงความเกื้อหนุนที่ได้จากธรรมชาติต่อการศึกษาและปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ ไม่พาให้ใจฟุ้งซ่านวุ่นวายคิดเรื่องโน้นเรื่องนี้ ใจวุ่นหรือพრაไปกับอารมณ์ต่าง ๆ ชักพาจิตให้ละให้ผลหรือถอนกลับออกมาจากอารมณ์ปรุงแต่ง เกือบกลไกจิตใจ ทำให้สดชื่นเบิกบานแจ่มใส มีกำลังที่จะตั้งจะอยู่ตัวเป็นสมาธิ เหมาะแก่งานเช่นศึกษาภาวนา ได้ผลที่ตรงตามความมุ่งหมายของการมีรมณีย์ ที่ว่าจะให้มีใจชื่นชมยินดีแล้วใจนั้นก็ปลอดโปร่งโล่งเบา สงบสดชื่นผ่องใสทางไกลอกุศล และเกื้อหนุนกุศลมีสมาธิ เป็นต้น ส่วนที่ควรเติมเต็มเพื่อประโยชน์ในการศึกษา ผู้วิจารณ์เห็นสมควรที่ผู้ศึกษาจะต้องคิดวิธีและออกแบบกฎที่พกตามอุดมคติที่ว่า “วัดเป็นรมณีย์ มีกฎเป็นที่สบาย” แล้วว่าควรเป็นอย่างไร มีแนวทางที่จะกระทำได้อย่างไร ให้ครอบคลุมสมบัติของความเป็นรมณีย์มี 4 ประการในยุคปัจจุบัน ที่ต้องพร้อมด้วย 1) ฉายทุกสมบัติ คือ พร้อมด้วยร่มไม้ 2) ภูมิภาคสมบัติ พร้อมด้วยภูมิประเทศ 3) คมนาคมสมบัติ พร้อมด้วยคมนาคม และ 4) บุคคลสมบัติ พร้อมด้านบุคคล ซึ่งเป็นภารกิจของผู้ศึกษาในหนังสือที่จะต่อยอดองค์ความรู้เพื่อให้เข้ากับทัศนคติมนุษยและยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

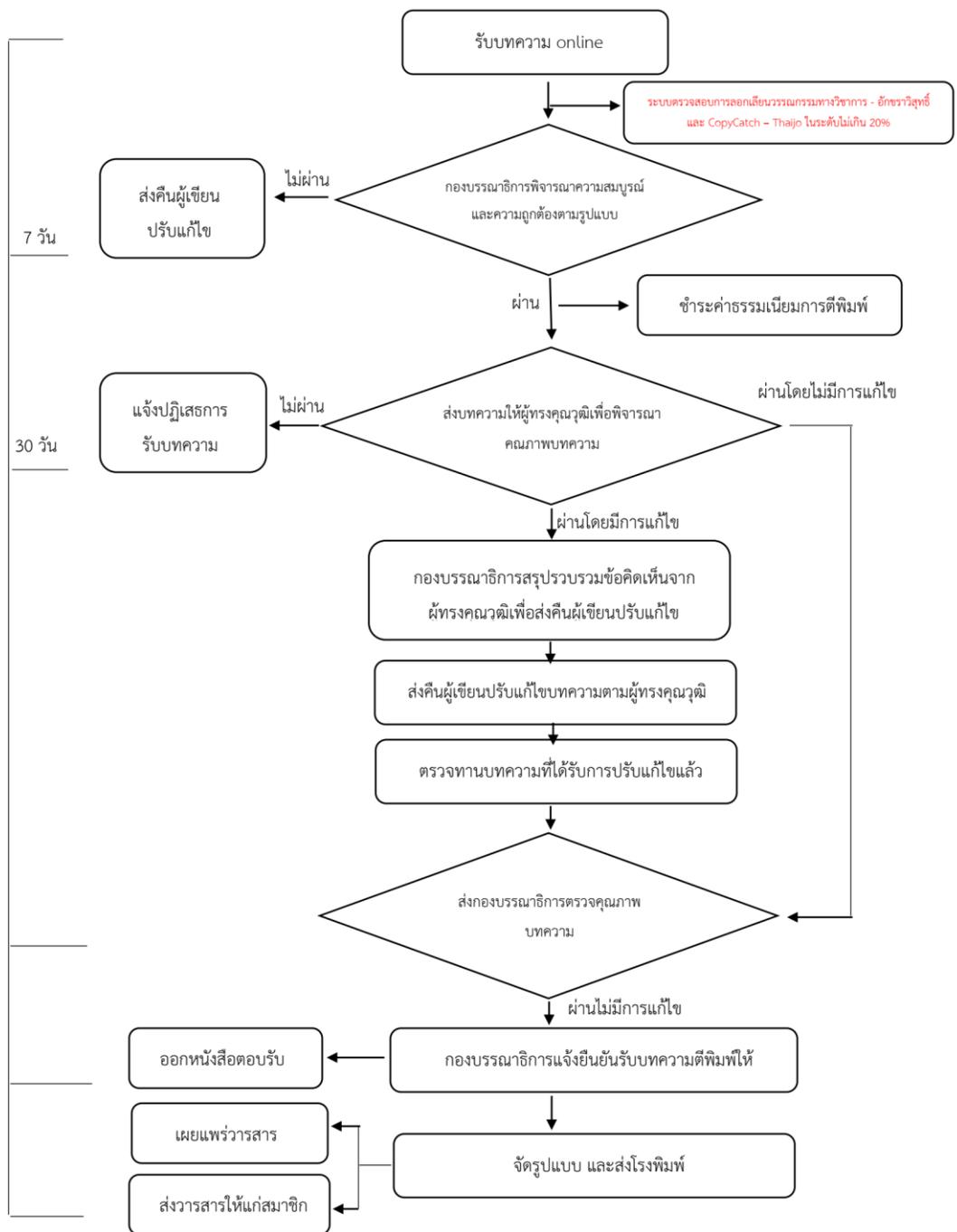
หนังสือเล่มนี้ถือได้ว่า การมีวัดเป็นรมณีย์ มีกฎเป็นที่สบาย นับได้ว่าเป็นหนังสือที่สอน ญาติโยมให้รู้สอนพระให้รู้เข้าใจตระหนักในคุณค่าที่แท้และวัตถุประสงค์ของการมีการใช้เสนาสนะ นั้นๆ อย่างไร โยมสร้างกุฏิถวายพระก็ให้มีสัปปายะทั้ง 7 ประการ กล่าวคือ 1) อาวาสสัปปายะ ที่อยู่ซึ่งเหมาะสม 2) โฉมรสัปปายะ ที่หาอาหาร ที่เที่ยวบิณฑบาตที่เหมาะสม 3) ภัตตสัปปายะ การพูดคุยที่เหมาะสม 4) บุคคลสัปปายะ บุคคลที่ถูกกันเหมาะสม 5) โภชนสัปปายะ อาหารที่เหมาะสม 6) อุตุสัปปายะ ดินฟ้าอากาศธรรมชาติแวดล้อมที่เหมาะสม และ 7) อิริยาบถสัปปายะ อิริยาบถที่เหมาะสม และให้ความสัปปายะดังที่กล่าวนี้เป็นข้อคำนึงขอพระในการศึกษาและปฏิบัติตน อีกทั้งยังเป็นหนังสือที่แสดงสุนทรียภาพแห่งพระศาสนา อันแสดงถึง ภาวะรมณีย์ ที่รื่นรมย์นี้ เป็นเช่นดังบรรยากาศในทางวิถีปฏิบัติในพระพุทธศาสนาถือเป็นสำคัญ อันเกื้อหนุนชีวิตแห่งการศึกษาภาวนา ปรากฏเด่นอยู่ในคำสอนทั่วไป แต่เวลานี้เลือนลึ้มกันหรือมองข้ามไป จึงควรกลับมาสนใจ และรื้อฟื้นให้คืนกลับขึ้นมาอยู่คู่พระพุทธศาสนาตามพระวินัยพุทธบัญญัติ ที่ทำให้พระอยู่กับธรรมชาติ โดยไม่รุกรานเบียดเบียนธรรมชาติ ให้เอื้อให้เกื้อกูลจัดสรรดูแล เป็นไปโดยชอบธรรมโดยไม่ผิดวินัย ทั้งนี้ยังรวมไปถึงลักษณะของการใช้ภาษา ในการเขียนสามารถนำเสนอออกมาได้มีความสละสลวย เชื่อมโยงอย่างต่อเนื่อง และมีความเป็นเหตุเป็นผล สามารถสื่อสารและถ่ายทอดให้คนในทุกเพศทุกวัย สามารถที่จะอ่านหรือศึกษาได้เข้าใจได้โดยง่าย สร้างความคล้อยตามได้อย่างน่าอัศจรรย์และสามารถความสร้างความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนต่อพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2560). *มีวัดเป็นธรรมเนียม มีกุฏิเป็นที่สบาย*. กรุงเทพฯ: บริษัท โอ.เอส.พรีนติ้ง จำกัด.

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิจัยวิชาการ

แนวปฏิบัติในการเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อลงตีพิมพ์ใน วารสารวิจัยวิชาการ

การส่งบทความต้องจัดพิมพ์ตามรูปแบบที่กำหนด และต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น ๆ จึงจะได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร ผู้เขียนต้องส่งต้นฉบับผ่านทาง Online โดยแนบไฟล์ (Word) ของบทความต้นฉบับส่งมาที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra> การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำ ดังนี้

1. ประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

1.1 วารสารวิจัยวิชาการตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 บทความทางวิชาการ หมายถึง งานเขียนทางวิชาการในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่มีการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น ข้อยุติ ข้อเสนอแนะและประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบโดยผู้เขียนค้นคว้าจากเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นต้น แล้ววิเคราะห์อย่างสมเหตุสมผล บทความวิชาการมีหลายลักษณะ เช่น บทความแสดงความคิดเห็นที่วิเคราะห์ผลงานใหม่ ๆ ที่มีความสำคัญในสาขาวิชาของวารสารนั้น บทความจากบรรณาธิการที่แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง บทความวิจารณ์ที่อาจเป็นการแสดงข้อสนับสนุนหรือข้อโต้แย้งเชิงเหตุผลโดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการมีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

1.1.2 บทความวิจัย (Research Article) หมายถึง บทความที่นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าใหม่ ๆ ทั้งในด้านทฤษฎี และด้านปฏิบัติที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในศาสตร์สาขาต่าง ๆ มากขึ้นกว่าเดิม โดยมีข้อมูลและเนื้อหาที่ทำให้ผู้อ่านมีความรู้ในศาสตร์สาขานั้นสามารถศึกษาในลักษณะเดียวกันและสามารถตัดสินใจได้ว่าบทความนั้นมีความสำคัญต่อสาขาวิชาเพียงใด บทความวิจัยมีลักษณะเด่นตรงที่เป็นการนำเสนอปัญหาที่ผู้เขียนได้ศึกษาหรือประเด็นที่ต้องการคำตอบ มีการกำหนดกรอบแนวคิด การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งสรุปปัญหาอย่างชัดเจน อันเป็นการสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่าทางวิชาการ

1.1.3 บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) หมายถึง บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระคุณค่า และคุณูปการของหนังสือ บทความ หรือผลงานด้านศิลปะ เช่น นิทรรศการทัศนศิลป์ และการแสดงละครหรือดนตรี โดยใช้หลักวิชา และดุลยพินิจอันเหมาะสม

1.2 การตรวจสอบบทความ และพิสูจน์อักษร

วารสารวิจัยวิชาการได้กำหนดการตรวจสอบการลอกเลียนวรรณกรรมทางวิชาการ (อักษราวิสูทธิ์) และการตรวจสอบการคัดลอกเอกสารอิเล็กทรอนิกส์แบบอัตโนมัติ

CopyCatch (Copyright, Academic Work and Thesis Checking System) โดยจะต้องมีระดับความซ้ำซ้อน ไม่เกิน 20%

ผู้เขียนควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับกองบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์บทความมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

2. การเตรียมบทความ

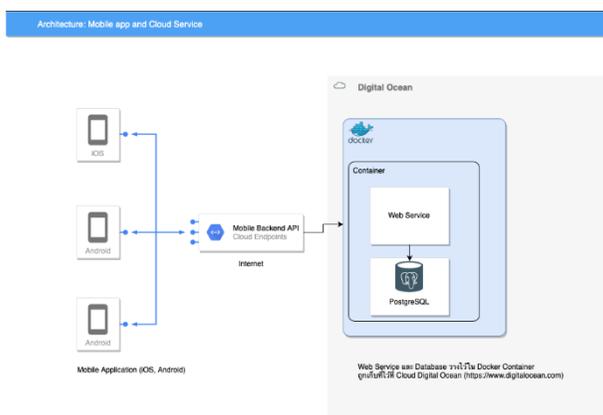
รูปแบบการเตรียมต้นฉบับของวารสารวิจัยวิชาการ ประกอบด้วย

2.1 บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK)

2.2 เนื้อหา (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ให้จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และจัดพิมพ์เนื้อหาภาษาอังกฤษให้จัดพิมพ์เป็น Single Space

2.3 ถ้ามีรูปภาพ/ตารางประกอบ ควรมีภาพที่ชัดเจน ถ้าเป็นรูปถ่ายควรมีภาพถ่ายจริงแนบด้วย ให้จัดพิมพ์แยกออกจากเนื้อหา ให้ระบุคำว่า “**ภาพที่**” จัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษได้ภาพ และ “**ตารางที่**” จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ บนตาราง ตามด้วยหมายเลขกำกับใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวหนา แสดงเนื้อหาสำคัญของเรื่องด้วยข้อความที่กะทัดรัด ชัดเจน ส่วนคำอธิบายใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ รูปภาพ/ตารางที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพ/ตารางทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

ตัวอย่างการเขียน "ภาพที่"

ตัวอย่างการเขียน "ตารางที่"

ตัวแปร	ดัชนี	ตัวชี้วัด
ตารางที่ 1	ตัวแปร	ดัชนี
ตัวแปร	ดัชนี	ตัวชี้วัด
การจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนเชิง สร้างสรรค์	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้าม วัฒนธรรม (Reciprocating)	1. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน 2. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม 3. ให้คนหลากหลายทักษะ หลากหลายวิธีคิดทำงาน ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ 4. ความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้าน 5. มีระบบเครือข่ายช่วยสนับสนุนการเรียนรู้
	การมีประสบการณ์ตรงใน พื้นที่ท่องเที่ยว (Experiencing)	1. ประสบการณ์การสัมผัส (ประสาทสัมผัส) 2. ประสบการณ์ทางอารมณ์ (ความรู้สึก) 3. ประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ (ความคิด) 4. ประสบการณ์ทางกายภาพ พฤติกรรม และวิถี ชีวิต (การปฏิบัติ) 5. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสังคม (สังคม)
	การชื่นชมเข้าใจจิต วิญญาณของพื้นที่ (Appreciating)	1. เข้าใจในคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม 2. เข้าใจสภาพแวดล้อมของพื้นที่การท่องเที่ยว 3. มีความจริงแท้ทั้งในกระบวนการการผลิต ผลิตภัณฑ์ และประสบการณ์จริง 4. ไม่ทำลายคุณค่าของชุมชน และวิถีชีวิต 5. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจ ทำ ให้จดจำและเกิดความเข้าใจในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น
	การเรียนรู้สิ่งใหม่ (Lifelong Education)	1. ประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ (ความคิด) 2. นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการ สร้างสรรค์ของตนเอง 3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับเจ้าของพื้นที่ 4. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดจากภูมิ ปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม 5. การแสวงหาประสบการณ์ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตและ วัฒนธรรมที่แท้จริงของนักท่องเที่ยว

2.4 พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สันขนาดบีห้า (B5) ขนาดของตัวอักษรเท่ากับ 16 ส่วนเลขหน้าขนาด 14 และใส่เลขหน้าตั้งแต่ต้นจนจบบทความ ยกเว้นหน้าแรก โดยมีเนื้อหาบทความรวมบรรณานุกรม ระหว่าง 8-15 หน้า

2.5 การตั้งค่าน้ำกระดาษพิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษซ้ายกับด้านบน 1 นิ้ว และด้านขวากับด้านล่าง 0.5 นิ้ว

2.6 การเตรียมข้อมูลต้นฉบับบทความตามแบบฟอร์มที่กำหนดให้

2.6.1 ชื่อบทความภาษาไทย ใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 หนา

2.6.2 ชื่อบทความภาษาอังกฤษ ใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 ปกติ

2.6.3 ชื่อผู้เขียน และผู้ร่วมเขียน ใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ

2.6.4 หัวข้อหลัก ใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 หนา

2.6.5 หัวข้อย่อย ใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 หนา

2.6.6 เนื้อเรื่อง ใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ

2.7 ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกชิดขวาหน้ากระดาษ

2.8 ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใส่ให้ครบทุกคน แต่ไม่เกิน 5 รูปหรือคน ใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ จัดชิดกันหน้าซ้าย และใส่ Footnote เป็นตัวเลขอารบิกต่อท้ายแต่ละชื่อโดยระบุสังกัด หากเป็นมหาวิทยาลัยให้ระบุ คณะและมหาวิทยาลัย หากเป็นหน่วยงานราชการให้ระบุกรมและกระทรวงที่สังกัด หากเป็นคณะสงฆ์ให้ระบุวัดและจังหวัด แต่หากเป็นภาคเอกชนให้ระบุบริษัทหรือองค์กรและจังหวัด ให้ตรงกับเครื่องหมายที่กำกับไว้ข้างบน โดยให้ระบุเป็นรายบุคคลภาษาไทยและคั่นด้วย (;) ก่อนระบุเป็นภาษาอังกฤษและขึ้นบรรทัดใหม่เพื่อระบุ Corresponding author, e-mail:, Tel. ของผู้เขียนหลัก

2.9 บทคัดย่อภาษาไทย และ Abstract ภาษาอังกฤษ ควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ (Objective) วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) ผลการวิจัย (Results) ผลการวิจัยโดยสรุปให้สั้นกะทัดรัด หรือไม่เกิน 500 คำ และคำสำคัญ (Keywords) ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมาย (.)

2.10 การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ตั้งระยะย่อหน้า 0.7” หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 และหัวข้อย่อยถัดไปตั้งระยะย่อหน้า 1.1” หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 16 เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

3. ส่วนประกอบของบทความ

3.1 บทความวิจัย ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

3.1.1 บทนำ (Introduction) เขียนให้เห็นความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา การวิจัย หรือโจทย์วิจัย

3.1.2 วัตถุประสงค์ (Objective) ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุรูปแบบของการวิจัย การคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Research) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์ การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียงและให้เชื่อมโยงกับผลการวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

3.1.6 องค์ความรู้ใหม่ เป็นการนำเสนอผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลการวิจัย สามารถนำเสนอรูปแบบของการเขียนความเรียง หรือโมเดลพร้อมคำอธิบายที่กระชับ เข้าใจง่าย (ปรับปรุงและกำหนดใช้กับวารสารปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (2563) เป็นต้นไป)

3.1.7 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ให้นำเสนอใน 2 ประเด็น คือ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

3.1.8 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) (ถ้ามี) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัย วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์)

3.1.9 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

ตั้งค่าน้ำกระดาษ B5
ด้านบนและด้านซ้าย 1.0 นิ้ว
ด้านล่างและด้านขวา 0.5 นิ้ว

วารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย | 1

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดขวาหน้ากระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาไทย

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวปกติ ชิดขวาหน้ากระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

(TH SarabunPSK ขนาด
16 point ตัวปกติ

ชื่อผู้เขียนหลัก¹, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2² และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3³ (ภาษาไทย)
ชื่อผู้เขียน, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2 และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3 (ภาษาอังกฤษ)

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

ควรระบุว่า **บทความวิจัย/วิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ (Objective)** สรุปลงให้สั้นกะทัดรัด หรือไม่เกิน 300-500

คำ

คำสำคัญ: 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมาย (,)

Abstract (TH SarabunPSK ขนาด 18 point

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ เขียนให้ตรงกับบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3-5 Words

¹ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

² สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

³ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

Corresponding author, e-mail:, Tel. (ผู้เขียนหลัก)

บทนำ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดซ้ายหน้ากระดาษ)

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

เขียนให้เห็นความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย หรือโจทย์วิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อ TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ
2. เพื่อ
3. เพื่อ

วิธีดำเนินการวิจัย

ระบุรูปแบบของการวิจัย การคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

เสนอเป็นความเรียงและให้เชื่อมโยงกับผลการวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ว่ามีความ
สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร เป็นไปตามแนวคิด ทฤษฎีของใคร
เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

องค์ความรู้ใหม่

นำเสนอผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลการวิจัย สามารถนำเสนอ
รูปแบบของการเขียนความเรียง หรือโมเดลพร้อมคำอธิบายที่กระชับ เข้าใจง่าย

ตั้งสำเนากระดาษ B5
ด้านบนและด้านซ้าย 1.0 นิ้ว
ด้านล่างและด้านขวา 0.5 นิ้ว

ข้อเสนอแนะ

ให้นำเสนอใน 2 ประเด็น คือ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และ 2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีขอบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัย วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์)

เอกสารอ้างอิง

รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

3.2 บทความวิชาการและบทความวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

3.2.1 บทนำ (Introduction) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอในบทความตามลำดับ ควรอธิบายว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ วัตถุประสงค์ หรือเค้าโครงของบทความเป็นอย่างไร

3.2.2 เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ สามารถแบ่งเป็นส่วนย่อย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนย่อยที่ 1 ปูพื้นฐานความรู้แก่ผู้อ่านในเรื่องที่จะกล่าวถึง

ส่วนย่อยที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล ได้แย้งข้อเท็จจริง ใช้เหตุผล หลักฐานเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน

ส่วนย่อยที่ 3 เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่นำเสนอ

3.2.3 สรุปผล (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ต้องสรุปให้เห็นความสำคัญของบทความตามลำดับ โดยการเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมาสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

3.2.4 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับโดยให้แยกออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ ให้ชัดเจน เช่น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ หรือข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.2.5 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

แบบฟอร์มการเขียนบทความวิชาการ

ตั้งค่านำกระดาษ B5
ด้านบนและด้านซ้าย 1.0 นิ้ว
ด้านล่างและด้านขวา 0.5 นิ้ว

วารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย | 1

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดขวานำกระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาไทย

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวปกติ ชิดขวานำกระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

(TH SarabunPSK ขนาด
16 point ตัวปกติ

ชื่อผู้เขียนหลัก¹, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2² และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3³ (ภาษาไทย)

ชื่อผู้เขียน, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2 และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3 (ภาษาอังกฤษ)

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

ควรระบุว่า บทความวิจัย/วิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ (Objective) สรุปให้สั้นกะทัดรัด หรือไม่เกิน 300-500 คำ

คำสำคัญ: 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมาย (,)

Abstract (TH SarabunPSK ขนาด 18 point

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ เขียนให้ตรงกับบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3-5 Words

¹ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

² สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

³ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

Corresponding author, e-mail:, Tel. (ผู้เขียนหลัก)

บทนำ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดซ้ายหน้ากระดาษ)

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

ควรอธิบายว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ วัตถุประสงค์ หรือเค้าโครงของบทความเป็นอย่างไร

เนื้อเรื่อง

สามารถแบ่งเป็นส่วนย่อย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนย่อยที่ 1 ปูพื้นฐานความรู้แก่ผู้อ่านในเรื่องที่จะกล่าวถึง

ส่วนย่อยที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล โต้แย้งข้อเท็จจริง ใช้เหตุผล หลักฐานเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน

ส่วนย่อยที่ 3 เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่นำเสนอ

สรุปผล

การเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปทำอะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

เอกสารอ้างอิง

รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้

นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

แบบฟอร์มการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ

ตั้งค่าน้ำกระดาษ 85
ด้านบนและด้านซ้าย 1.0 นิ้ว
ด้านล่างและด้านขวา 0.5 นิ้ว

วารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาลงกรณ์ราชวิทยาลัย | 1

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดขวาหน้ากระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาไทย

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวปกติ ชิดขวาหน้ากระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

(TH SarabunPSK ขนาด 16 point ตัวปกติ) ชื่อผู้เขียนหลัก¹, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2² และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3³ (ภาษาไทย)
ไม่ต้องระบุค่าน้ำหน้าชื่อ (ชิดขวาหน้ากระดาษ) ชื่อผู้เขียน, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2 และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3 (ภาษาอังกฤษ)

บทวิจารณ์หนังสือ

ผู้เขียน:

จำนวนหน้า:

ปีที่พิมพ์:

ครั้งที่พิมพ์:

สถานที่พิมพ์:

บทคัดย่อ

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา กึ่งกลางหน้ากระดาษ)

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

ควรระบุว่า...บทความวิจัย/วิชาการนี้มีวัตถุประสงค์... (Objective)...สรุปให้สั้นกะทัดรัด...หรือไม่เกิน...300-350 คำ...
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และค้นด้วยเครื่องหมาย (,)

Abstract

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา กึ่งกลางหน้ากระดาษ)

วารสารวิจัยวิชาการขอแจ้งให้ผู้ตีพิมพ์ทราบว่า...ยังไม่ต้องแปลบทคัดย่อภาษาอังกฤษ จนกว่าจะ
มีการประเมินและแก้ไขบทความเสร็จเรียบร้อย เพื่อความเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทางวารสารฯ
ขอสงวนสิทธิ์ในการจัดหาผู้แปลภาษาอังกฤษ ในอัตราบทคัดย่อละ 500.-บาท (ผู้ตีพิมพ์
รับผิดชอบชำระเอง)
.....
.....

¹ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

² สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

³ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

Corresponding author, e-mail:, Tel. (ผู้เขียนหลัก)

2 | The Journal of Research and Academics, Graduate Programme, MCU Nakhonsawan Campus

Keywords: 3-5 Words

บทนำ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดซ้ายหน้ากระดาษ)

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

เนื้อเรื่อง

บทวิจารณ์

สรุปผล

..... การเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความเขียนรวมกันไว้ย่อหน้าสั้น ๆ ทั่วบท หรืออาจใช้วิธีการบอก
..... ผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรือ
..... อาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนา
..... เรื่อนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

เอกสารอ้างอิง

รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมให้แบบ APA (American Psychological
..... Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้
..... นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิง
..... ทั้งหมด

4. การเขียนหนังสืออ้างอิง

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) 6th edition มีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยเพื่อรองรับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทั้งนี้ผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือเลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป รวมทั้งทัศนคติและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารวิจัยวิชาการถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนคติและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารวิจัยวิชาการ รวมทั้งผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย ไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม การตรวจสอบการลอกเลียนวรรณกรรมทางวิชาการ (อักขราวิสุทธิ์) และการตรวจสอบการคัดลอกเอกสารอิเล็กทรอนิกส์แบบอัตโนมัติ CopyCatch (Copyright, Academic Work and Thesis Checking System) โดยจะต้องมีระดับความซ้ำซ้อน ไม่เกิน 20%

1. ผู้แต่งชาวไทยให้ใส่ชื่อและนามสกุลโดยไม่ต้องใส่คำนำหน้าชื่อ ยกเว้นราชทินนามฐานันดรศักดิ์ ให้นำไปใส่ท้ายชื่อโดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่นระหว่างชื่อกับราชทินนามและฐานันดรศักดิ์ ส่วนสมณศักดิ์ให้คงรูปตามเดิม

2. กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้ใส่ชื่อทั้งสองคนตามลำดับที่ปรากฏ เชื่อมด้วยคำว่า “และ” สำหรับเอกสารภาษาไทย และใช้เครื่องหมาย “&” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ ระหว่างคนที่ 1 และคนที่ 2 โดยเว้น 1 ระยะก่อนและหลัง

3. ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้นโดย เว้น 1 ระยะ และอักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) ทั้งนี้การกลับชื่อสกุลให้ใช้ตามความนิยมของคนในชาตินั้น โดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่นระหว่างชื่อสกุลและอักษรย่อชื่อต้น อักษรย่อชื่อกลาง หากกรณีที่มีผู้แต่งมีคำต่อท้าย เช่น Jr. หรือคำอื่น ๆ ให้ใส่คำดังกล่าวต่อท้ายอักษรย่อชื่อต้นหรืออักษรย่อชื่อต้น (ถ้ามี) โดยคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค

4. ผู้แต่งที่เป็นสถาบัน ให้ลงรายการโดยเรียงลำดับจากหน่วยงานใหญ่ไปหาหน่วยงานย่อย และเว้นวรรคจากชื่อหน่วยใหญ่ไปหาชื่อหน่วยงานย่อย

5. การอ้างอิงจากเอกสารภาษาไทยประเภทพระไตรปิฎกและอรรถกถา ให้อ้างอิงย่อ คัมภีร์ เล่ม/ข้อ/หน้า. และให้วงเล็บ คำว่า (บาลี) ไว้หลังคำย่อ ในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี หรือวงเล็บคำว่า (ไทย) ไว้หลังคำย่อ ในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เช่น ขุ.ชา. (บาลี) 27/87/53, ขุ.ชา. (ไทย) 27/87/87. และให้เขียนอ้างอิงไว้ท้ายบทความตามพระไตรปิฎกฉบับที่อ้างอิง เช่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คู่มือการอ้างอิงแบบ American Psychological Association 6th edition

อ้างอิงมาจาก Publication Manual of the American Psychological Association (American Psychological Association, 2010)

(สำหรับบทความตีพิมพ์ในวารสารวิจัยวิชาการ)

รูปแบบ	การอ้างอิงในเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
หนังสือ	(ชื่อผู้แต่ง/ปีที่พิมพ์)	ชื่อ/สกุล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อนหนังสือ/(พิมพ์ครั้งที่)/สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์.
ผู้แต่ง 1 คน	(อัครเดช พรหมกัลป์, 2559) (Driscoll, M., 2002)	อัครเดช พรหมกัลป์. (2559). <i>ทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์</i> . นครสวรรค์: นครสวรรค์ บรอดแคสต์ติ้งซิสเต็ม. Driscoll, M. (2002). <i>Web-Based Training: creation e-learning experience</i> . (2 nd ed). San Francisco: John Wiley & Sons.
ผู้แต่ง 2 คน	(กาญจนา แก้วเทพ และที่ฉิมพร เอี่ยมเรไร, 2554) (Cohen, J.M. and Uphoff, N.T., 1977)	กาญจนา แก้วเทพ และที่ฉิมพร เอี่ยมเรไร. (2554). <i>การสื่อสาร ศาสนา กีฬา</i> . กรุงเทพฯ: โครงการเนอีวิจัยอาวุโส Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1977). <i>Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specific</i> . New York : Cornell University.

2 | The Journal of Research and Academics, Graduate Programme, MCU Nakhonsawan Campus

รูปแบบ	การอ้างอิงในเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
ผู้แต่ง 3-6 คน		ผู้แต่ง1/ผู้แต่ง2./และผู้แต่ง3./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อนหนังสือ/(พิมพ์ครั้งที่)/สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์. กรณีที่มีผู้แต่ง 6 คนหรือมากกว่า 6 คนขึ้นไปลงเฉพาะผู้แต่งคนแรกตามด้วยคำว่า et al. หรือ และคณะ
ชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์เหมือนกัน แต่ต่างชื่อเรื่อง	(สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551 ก) (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551 ข) กรณีภาษาต่างประเทศใช้ a, b ตามหลัง ค.ศ.	สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551 ก). <i>ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม</i> . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551 ข). <i>สังคมวิทยาองค์การ</i> . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
หนังสือแปล ใช้รูปแบบเดียวกับหนังสือทั่วไป	(คอตเลอร์, ฟิลิป และเลวิตต์, ซีโอเตอร์, 2557)	คอตเลอร์, ฟิลิป และเลวิตต์, ซีโอเตอร์. (2557). <i>การบริหารการตลาด [Harvard business review on reinventing your marketing]</i> (ณัฐยา สันตระการผล, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท
การอ้างอิงเอกสาร ทุติยภูมิ (อ้างถึงใน)	(Bazzano, 2011 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารัตนะ, 2556) (Bennett, 2000 as cited in Stone, 2013)	วิโรจน์ สารัตนะ. (2556). <i>กระบวนการค้นคว้าใหม่ทางการศึกษา: กรณีที่คณะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21</i> . กรุงเทพฯ: ทัพยาวิสุทธิ์. Stone, R. J. (2013). <i>Managing human resources</i> . (4 th ed.). Milton, Australia: Wiley.

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
วิทยานิพนธ์/ คุณภูมินิพนธ์	(ชื่อผู้แต่ง/ปีที่พิมพ์) (อัครเดช พรหมกัลป์, 2557) (Johnson, M. D., 2004)	ผู้แต่ง./ปีที่พิมพ์./ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์./วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตหรือวิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต./สถานที่พิมพ์./สำนักพิมพ์หรือชื่อมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษา. อัครเดช พรหมกัลป์. (2557). <i>การพัฒนารูปแบบการแก้ไขปัญหาคาความขัดแย้งตามหลักพุทธธรรม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</i> . (ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสน ศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย. Johnson, M. D. (2004). <i>A methodology for determining engineering costs and their effects on the development of product families</i> . (Dissertation Doctor of Philosophy. Mechanical Engineering Department of Mechanical Engineering). Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology.
รายงานการวิจัย	(ชื่อผู้แต่ง/ปีที่พิมพ์) (อัครเดช พรหมกัลป์ และคณะ, 2559)	ผู้แต่ง./ปีที่พิมพ์./ชื่อเรื่อง./รายงานการวิจัย./สถานที่พิมพ์./สำนักพิมพ์. อัครเดช พรหมกัลป์ และคณะ. (2559). <i>การจัดการชุมชนพื้นที่กลางน้ำเชิงกลยุทธ์กับการป้องกัน และแก้ไขปัญหาอุทกภัย</i> . (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
	(Lipsey, M. W., Farran, D. C., & Hofer, K. G., 2015)	Lipsey, M. W., Farran, D. C., & Hofer, K. G. (2015). <i>A randomized control trial of a statewide voluntary prekindergarten program on children's skills and behaviors through Third Grade</i> . (Research Report). Nashville, TN: Vanderbilt University, Peabody Research Institute.
บทความวารสาร	(ชื่อผู้แต่ง/ปีที่พิมพ์) (พระมหาชุตินันท์ อภินันโท (แหม ทอง) และรัตติยา เหนืออำนาจ, 2562, หน้า 1-17) (Ar, Ilker Murat and Birdogan Baki, 2011, pp. 172-206).	ชื่อผู้แต่ง./ปีที่พิมพ์./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่)/เลขหน้า. พระมหาชุตินันท์ อภินันโท (แหมทอง) และรัตติยา เหนืออำนาจ. (2562). การจัดการเครือข่าย วัฒนธรรมเชิงพุทธของคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทาง วัฒนธรรมกับประชาคมอาเซียน. <i>วารสารวิจัยวิชาการ</i> , 2(3), 1-17. Ar, Ilker Murat and Birdogan Baki. (2011). Antecedents and performance impacts of product versus process innovation. <i>European Journal of Innovation Management</i> , 14(2), 172-206.
หนังสือพิมพ์	(ชื่อผู้แต่ง/ผู้เขียน/ปีที่พิมพ์) (สมหมาย จันทร์เรือง, 2559) (Erlich, 1994)	ชื่อผู้แต่ง./ปีที่พิมพ์, วัน เดือน./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./หน้า. สมหมาย จันทร์เรือง. (2559, 21 ธันวาคม). กฎมนเฑียรบาล. <i>มติชน</i> . น. 15. Erlich, R.S. (1994, June 28). Chain a paradise for counterfeit CDs. <i>Bangkok Post</i> , p. 4.

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
ราชกิจจานุเบกษา	(ชื่อพระราชบัญญัติ./ปีที่พิมพ์) (พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. 2559, 2559)	ชื่อพระราชบัญญัติ./ปีที่พิมพ์./วันที่/เดือน./ราชกิจจานุเบกษา./เล่มที่/.../ตอนที่/.../หน้า... พระราชบัญญัติ มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. 2559. (2559, 29 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 133 ตอนที่ 38 ก, หน้า 39-48.
การสัมภาษณ์	(ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ปีพิมพ์, วัน เดือนที่สัมภาษณ์) (ปกาวี พงษ์จตุรา, 2562, 17 กุมภาพันธ์)	ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ปีพิมพ์, วัน เดือน./ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์./ชื่อผู้สัมภาษณ์) ปกาวี พงษ์จตุรา. (2562, 17 กุมภาพันธ์). กระบวนการและเป้าหมายในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลท่าไม้. (นางสาวรัตติยา เหนืออำนาจ, ผู้สัมภาษณ์).
สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์	(ชื่อผู้แต่ง./ปีที่จัดทำ) (กระทรวงพาณิชย์, 2559) (World Health Organization, 2014)	ผู้แต่ง./ปีที่พิมพ์./ชื่อบทความ./เข้าถึงได้จาก/http://www.xxxxxxxx (ใช้คำว่า เข้าถึงได้จากสำหรับเอกสารภาษาไทย และคำว่า Retrieved from สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ) กระทรวงพาณิชย์. (2559). สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย. เข้าถึงได้จาก http://www2.ops3.moc.go.th World Health Organization. (2014). <i>Pneumonia</i> . Retrieved from http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs331/en/

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
เอกสารการประชุมวิชาการ	(ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า) (พระมหาชุตีภัก อภินันโท, อัครเดช พรหมกัลป์ และรัตติยา พรหมกัลป์, 2561, น. 1892) (Soutar & Mazzarol, 1995, pp. 85-110)	ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความหรือชื่อเรื่องของบท. ใน หรือ In ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), ชื่อการประชุม (น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ พระมหาชุตีภัก อภินันโท, อัครเดช พรหมกัลป์ และรัตติยา พรหมกัลป์. (2561). คณะสงฆ์กับการจัดการเครือข่ายวัฒนธรรมเชิงพุทธในอนุภูมิภาคสุมาตรา. ใน <i>การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 INC2019</i> (น. 1892). น่าน: มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย. Soutar, G., & Mazzarol, T. W. (1995). Gaining competitive advantage in education services exports: Forward integration and strategic alliances in a maturing market. In G. Tower (Ed.), <i>Proceeding of the Academy of International Business Southeast Asia Regional Conference, Asia Pacific International Business: Regional integration and global competitiveness</i> (pp. 85-110). Perth: Murdoch University.

สามารถศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จากแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับ APA Style 6th edition เช่น APA Formatting and Style Guide. from [https://owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/01/American Psychological Association \(APA\) 6th edition style Examples](https://owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/01/American%20Psychological%20Association%20(APA)%206th%20edition%20style%20Examples). from www.lib.monash.edu.au/tutorials/citing/apa-a4.pdf

5. ลิขสิทธิ์

เนื้อหาและข้อมูลในบทความที่ลงพิมพ์กับวารสารวิจัยวิชาการ ถือเป็นข้อคิดเห็น และความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความโดยตรงซึ่งกองบรรณาธิการวารสารไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย หรือร่วมรับผิดชอบใด ๆ บทความ ข้อมูล เนื้อหา รูปภาพ ฯลฯ ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิจัยวิชาการ ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสารวิจัยวิชาการ หากบุคคลหรือหน่วยงานใดต้องการนำทั้งหมดหรือส่วนหนึ่ง ส่วนใดไปเผยแพร่ต่อหรือเพื่อการกระทำการใด ๆ จะต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากวารสารวิจัยวิชาการก่อนเท่านั้น

6. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารวิจัยวิชาการ กรุณาติดต่อ “บรรณาธิการวารสารวิจัยวิชาการ” กรุณาติดต่อสำนักงานวารสารวิจัยวิชาการ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ เลขที่ 999 หมู่ 6 ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000 โทรศัพท์ 056-219999, 099-2969229 โทรสาร 056-219998 E-mail journal.jra@gmail.com

8. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 4 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 250 บาท ไม่รวมค่าส่ง

9. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 300 บาท

หนังสือขอส่งบทความเพื่อพิจารณาการตีพิมพ์ในวารสารวิจัยวิชาการ

ชื่อเรื่องภาษาไทย:

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ:

ชื่อผู้เขียน (ทุกคน): 1. ชื่อ-สกุล (ไทย)

(อังกฤษ)

E-mail Address:

2. ชื่อ-สกุล (ไทย)

(อังกฤษ)

E-mail Address:

3. ชื่อ-สกุล (ไทย)

(อังกฤษ)

E-mail Address:

ที่อยู่/สถานที่ทำงาน :

หมายเลขโทรศัพท์: E-mail Address:

ระบุประเภทของต้นฉบับ

บทความทางวิชาการ (Academic Article) จำนวนหน้าต่อบทความ

บทความวิจัย (Research Article) จำนวนหน้าต่อบทความ

..... จำนวนหน้าต่อบทความ

คำรับรองของผู้เขียน: ผู้เขียนทุกคน ขอรับรองว่า

บทความที่เสนอมานี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

หากผู้เขียนต้องการถอนบทความไม่ว่ากรณีใด ๆ ผู้เขียนยินดีชดใช้ค่าดำเนินการพิจารณาบทความ

ผู้เขียนยินดีให้กองบรรณาธิการสรรหาผู้กลั่นกรองโดยอิสระ เพื่อพิจารณาบทความนี้ และสามารถตรวจแก้ไขบทความดังกล่าวได้ตามที่เห็นสมควร

ลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำ ตัดแปลง หรือนำออกโฆษณา ไม่ว่าในรูปแบบลักษณะอย่างไร หรือวิธีใด เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

ลายมือชื่อผู้เขียน (ทุกคน)

วันที่.....

กองบรรณาธิการวารสารตรวจสอบความ
สมบูรณ์และความถูกต้องของต้นฉบับ

ลงชื่อ.....กองบรรณาธิการ
(.....)

ตำแหน่ง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ยินดีรับบทความเพื่อเสนอให้ Peer Review
พิจารณาก่อนการตอบรับให้ตีพิมพ์บทความลงวารสาร

ลงชื่อ.....
(.....)

ตำแหน่ง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ใบสมัครสมาชิก

ที่.....
วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

กราบพนมัสการ/เรียน บรรณาธิการวารวิจัยวิชาการ

ข้าพเจ้า ชื่อ-ฉายา/นามสกุล (ภาษาไทย)

(ภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่/สถานที่ทำงาน :.....

หมายเลขโทรศัพท์:E-mail Address:.....

มีความประสงค์จะขอสมัครเป็นสมาชิกวารสารวิจัยวิชาการ

สมาชิกประเภทรายปี 750 บาท (จำนวน 3 เล่ม)

เล่มละ 250 บาท

พร้อมนี้ข้าพเจ้าได้ส่ง

เงินสด

ธนาคาณัติ สั่งจ่าย.....

.....

โปรดนำส่งวารสารวิจัยวิชาการ

.....

.....

ลงชื่อ

(.....)

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

ค่าบำรุงปี พ.ศ..... เลขที่ใบเสร็จ.....

ลงวันที่..... เดือน..... พ.ศ..... ลงบัญชีแล้ว.....